ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Έμφυλες ανισότητες και σεξισμός στη βιομηχανία των ΜΜΕ

Το παρακάτω κείμενο είναι άρθρο της Κατερίνας Μπρέγιαννη που έχει δημοσιευτεί στην εφημερίδα «Αυγή» στις 19 Σεπτεμβρίου 2021.

Καλλίγραμμα μοντέλα χαμογελούν από τις οθόνες διαφημίζοντας αυτοκίνητα, πλυντήρια, σκούπες, καλλυντικά, κινητά τηλέφωνα και όλο το εύρος των καταναλωτικών αγαθών που παρέχει στους πολίτες η κοινωνία των αγορών ως αντάλλαγμα μιας fake[1] μικροαστικής ευμάρειας[2]. **Στα περίπτερα γιγαντιαίες φωτογραφίες γυναικών σε ηδυπαθείς[3] πόζες[4] βροντοφωνάζουν στα περιοδικά**, ενώ συχνά πηχυαίοι σεξιστικοί τίτλοι σοκάρουν την καθημερινότητα και αυξάνουν τις πωλήσεις μερίδας του Τύπου.

Στις ενημερωτικές εκπομπές γυναίκες - γλάστρες καμαρώνουν. Ένας πολιτικός λόγος μιας fake τηλε«μαγκιάς» διατρέχει συχνά τις τηλεοπτικές συζητήσεις και όλο και κάποια «άνανδρη συμπεριφορά», «αντρίκεια στάση», «γυναικούλες» θα ακουστεί από όσους «τιμούν ή φορούν τα παντελόνια» εκφράσεις που συχνά χρησιμοποιούν και τα δύο φύλα.

Τα ΜΜΕ είναι μεγάλες επιχειρήσεις και άτυπα κέντρα λήψης αποφάσεων σε σχέση με τα προτεινόμενα θέματα που αξιολογικά θα κριθούν ως «είδηση» και πώς αυτά θα «πλασαριστούν» στην κοινωνία ώστε να είναι **θελκτικά**. Ως κύρια πηγή πληροφόρησης για κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα, έχουν καίριο ρόλο παρέμβασης, καθοδήγησης, αναπαραγωγής έμφυλων ανισοτήτων.

Με δεδομένο ότι η τηλεόραση καθημερινά παίζει σε όλα τα σπίτια, συχνά χωρίς να κλείνει ποτέ, και αν συνυπολογιστεί η συχνά παράλληλη και **αδιάκοπη** περιήγηση στο Διαδίκτυο, ρόλοι και στερεότυπα αναπαράγονται διαρκώς καθιστώντας τον σεξισμό ως τον ρατσισμό της καθημερινότητάς μας.

Τα έμφυλα στερεότυπα αποτελούν σχηματικές και καθολικές αναπαραστάσεις που αποδίδουν χαρακτηριστικά, **υποτίθεται «φυσικά»**, στις γυναίκες και στους άνδρες. Ισχυρά ριζωμένες πεποιθήσεις για τους φυσικούς ρόλους των φύλων που βασίζονται σε γενικεύσεις, υπεραπλουστεύσεις υποκειμενικές, διαδεδομένες στην κοινωνία. […]

---

1 Εικονικής
2 Ευτυχίας, πολυτέλειας
3 Αυτές που έχουν έντονη ροπή προς τις ηδονές
4 Επιτηδευμένες (φροντισμένες) στάσεις του σώματος

[…] Τη σημασία των στερεοτύπων στη διαιώνιση της έμφυλης ανισότητας μαρτυρά ένα πείραμα που έγινε με παιδιά δημοτικού από τη φιλανθρωπική οργάνωση Education and Employers, όπου φάνηκε ότι τα στερεότυπα ανάμεσα στα δυο φύλα ξεκινούν από πολύ μικρή ηλικία (μεταξύ 5 και 7 ετών). Οκτάχρονα παιδιά κλήθηκαν να ζωγραφίσουν τρεις επαγγελματικές κατηγορίες: πυροσβέστη, χειρουργό και πιλότο. 61 παιδιά ζωγράφισαν αντρικές φιγούρες, ενώ μόνο 5 από αυτά ζωγράφισαν γυναικείες. Το φιλμ έφερε στην επιφάνεια τη ρεαλιστική πλευρά των στερεότυπων ανάμεσα στα δυο φύλα στις μικρές ηλικίες.

Κείμενο 2

Σημείο Αναγνωρίσεως

ἄγαλμα γυναίκας μέ δεμένα χέρια

Το παρακάτω ποίημα είναι της Κικής Δημουλά. Είναι εμπνευσμένο από το μαρμάρινο γλυπτό του Κωνσταντίνου Σεφερλή «Η Βόρειος Ήπειρος» (1951) που βρίσκεται στο πάρκο δίπλα στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών. Το άγαλμα εικονίζει την Βόρεια Ήπειρο ως γυναίκα που προσπαθεί να ανασηκωθεί με τα χέρια της δεμένα πισθάγκωνα. Το ποίημα ανήκει στη συλλογή «Το λίγο του κόσμου», 1971.

Όλοι σε λένε κατευθείαν άγαλμα,
εγώ σε προσφωνώ γυναίκα κατευθείαν.

Στολίζεις κάποιο πάρκο.
Από μακριά εξαπατάς.
Θαρρεί κανείς πώς έχεις ελαφρά ανακαθήσει
να θυμηθείς ένα ωραίο όνειρο πού είδες,
πώς παίρνεις φόρα να το ζήσεις.
Από κοντά ξεκαθαρίζει το όνειρο:
δεμένα είναι πισθάγκωνα τα χέρια σου
μ’ ένα σκοινί μαρμάρινο
κι η στάση σου είναι η θέλησή σου
κάτι να σε βοηθήσει να ξεφύγεις
την αγωνία του αιχμάλωτου.
Έτσι σε παραγγείλανε στο γλύπτη:
αιχμάλωτη.
Δεν μπορείς

ούτε μια βροχή να ζυγίσεις στο χέρι σου,
ούτε μια ελαφριά μαργαρίτα.
Δεμένα είναι τα χέρια σου.
Και δεν είν' το μάρμαρο μόνο ο Άργος[5].
Αν κάτι πήγαινε ν' αλλάξει
στην πορεία των μαρμάρων,
αν άρχιζαν τ' αγάλματα αγώνες
για ελευθερίες και ισότητες,
όπως οι δούλοι,
οι νεκροί
και το αίσθημά μας,
εσύ θα πορευόσουνα
μες στην κοσμογονία των μαρμάρων
με δεμένα πάλι τα χέρια, αιχμάλωτη.

Όλοι σε λένε κατευθείαν άγαλμα,
εγώ σε λέω γυναίκα αμέσως.
Όχι γιατί γυναίκα σε παρέδωσε
στο μάρμαρο ο γλύπτης
κι υπόσχονται οι γοφοί σου
ευγονία[6] αγαλμάτων,
καλή σοδειά ακινησίας.
Για τα δεμένα χέρια σου, πού έχεις
όσους πολλούς αιώνες σε γνωρίζω,
σε λέω γυναίκα.

Σε λέω γυναίκα
γιατ' είσ' αιχμάλωτη.

ΘΕΜΑΤΑ

---

5 Ο πανόπτης Άργος, το μυθικό τέρας με τα εκατό μάτια, στον οποίο η Ήρα είχε αναθέσει να κρατάει αιχμάλωτη (δεμένη σε ένα δέντρο) τη μυθική Ιώ. Αξίζει να σημειωθεί πως η Ιώ είναι το μυθικό σύμβολο της κατατρεγμένης γυναίκας.

6 Η απόκτηση πολλών και υγιών απογόνων

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 40-50 λέξεις να παραθέσεις τους τρόπους με τους οποίους, σύμφωνα με την αρθρογράφο στο Κείμενο 1, αναπαράγονται από την τηλεόραση κυρίως -και γενικότερα από τη βιομηχανία των ΜΜΕ- τα στερεότυπα που σχετίζονται με τα δύο φύλα.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στις δύο πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 η αρθρογράφος επιλέγει να οργανώσει το κείμενό της με παραδείγματα. Γράψε δύο λόγους για τους οποίους, κατά τη γνώμη σου, επιχειρεί αυτόν τον τρόπο οργάνωσης του λόγου της.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μία μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. **«Στα περίπτερα γιγαντιαίες … βροντοφωνάζουν στα περιοδικά…» (1η παράγραφος): Με την προσωποποίηση ως εκφραστικό σχήμα η αρθρογράφος επιχειρεί να:**

α. ειρωνευτεί το περιεχόμενο των αφισών

β. καταγγείλει το γεγονός που περιγράφει

γ. προβληματίσει τον δέκτη για το είδος και το περιεχόμενο των διαφημίσεων

δ. δημιουργήσει αίσθημα ευφορίας στον δέκτη, για να εκτιμήσει το χιούμορ της.

2. **Τα εισαγωγικά στη φράση «τιμούν ή φορούν τα παντελόνια» (2η παράγραφος) η αρθρογράφος τα χρησιμοποιεί, προκειμένου να:**

α. εκφράσει τον προβληματισμό της για τις εκφράσεις αυτού του είδους

β. προβληματίσει τον αναγνώστη για το περιεχόμενο ανάλογων εκφράσεων που διατυπώνονται στην προφορική ομιλία.

γ. ειρωνευτεί τους πολιτικούς και το επίπεδο της «τηλεοπτικής» αντιπαράθεσής τους

δ. προβάλλει πιο άμεσα τη θέση της για την αναπαραγωγή στερεοτύπων στις τηλεοπτικές ενημερωτικές εκπομπές παραθέτοντας μια φράση που συχνά ακούγεται.

3. **Η λέξη «θελκτικά» (3η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:**

α. εντυπωσιακά

β. ελκυστικά

γ. ρεαλιστικά

δ. ερεθιστικά

4. **Η λέξη «<u>αδιάκοπη</u>» (4η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης στην οποία ανήκει έχει ως αντώνυμή της τη λέξη:**

α. περιστασιακή

β. συνεχόμενη

γ. κοπιαστική

δ. ανελέητη

5. **Η πρόταση «<u>υποτίθεται “φυσικά”</u>» (5η παράγραφος) λειτουργεί ως σχόλιο της αρθρογράφου που εκφράζει:**

α. απορία

β. επιδοκιμασία

γ. αποδοκιμασία

δ. ειρωνεία

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιος είναι ο τρόπος με τον οποίο το ποιητικό υποκείμενο προσεγγίζει το άγαλμα στο Κείμενο 2; (μονάδες 10) Ποια συναισθήματα ή σκέψεις σού προκάλεσε η ποιητική ανάγνωση και γιατί; (μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τρόποι με τους οποίους, σύμφωνα με την αρθρογράφο στο Κείμενο 1, αναπαράγονται από την τηλεόραση κυρίως - και γενικότερα από τη βιομηχανία των ΜΜΕ - τα στερεότυπα που σχετίζονται με τα δύο φύλα:

- Όμορφες γυναίκες προβάλλουν μέσα από τις διαφημίσεις διάφορα προϊόντα
- Εικόνες γυναικών σε επιτηδευμένες στάσεις παρουσιάζονται σε περιοδικά
- Εντυπωσιακοί τίτλοι με σεξιστικό περιεχόμενο στον Τύπο
- Γυναίκες που απλά πλαισιώνουν ενημερωτικές εκπομπές
- Ακόμη και ο πολιτικός λόγος είναι γεμάτος από σεξιστικές αναφορές σε διάφορες τηλεοπτικές συζητήσεις

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η επιλογή της αρθρογράφου να οργανώσει τον λόγο της στις δύο πρώτες παραγράφους του κειμένου με παραδείγματα στοχεύει:

- Στην εισαγωγή στο θέμα.
- Στην προσοχή και το ενδιαφέρον του αναγνώστη.
- Στην αναλυτική έκθεση της κατάστασης, προκειμένου να γίνει πιο σαφές το θέμα.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. γ
2. δ
3. β
4. α

5. δ

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο τρόπος με τον οποίο το ποιητικό υποκείμενο προσεγγίζει το άγαλμα είναι διαφορετικός από αυτόν των άλλων ανθρώπων, όπως αποτυπώνεται με την αντίθεση: «Όλοι σε λένε κατευθείαν άγαλμα, εγώ σε προσφωνώ γυναίκα κατευθείαν», αντίθεση που επαναλαμβάνεται, για να γίνει πιο εμφατική η διαφοροποίηση. Για το ποιητικό υποκείμενο το άγαλμα συμβολίζει τη γυναίκα, που είναι δέσμια των κοινωνικών συνθηκών διαχρονικά, θύμα εκμετάλλευσης και κοινωνικής καταπίεσης. Αυτό το νόημα αποδίδεται με ιδιαίτερα εκφραστικό τρόπο σε αρκετούς στίχους του ποιήματος, με φράσεις όπως: «δεμένα είναι πισθάγκωνα τα χέρια σου», «την αγωνία του αιχμάλωτου» (η επανάληψη της λέξης «αιχμάλωτος» και στη συνέχεια του ποιήματος αποδίδει εμφατικά την κατάσταση ομηρείας της γυναίκας για το ποιητικό υποκείμενο),«Δεν μπορείς ούτε μια βροχή να ζυγίσεις στο χέρι σου, ούτε μια ελαφριά μαργαρίτα. Δεμένα είναι τα χέρια σου.», «κι υπόσχονται οι γοφοί σου ευγονία αγαλμάτων» κ.ά.

Η ποιητική αφήγηση δημιουργεί πολλές σκέψεις και συναισθήματα στον αναγνώστη που μπορούν να εκφραστούν ανάλογα, καθώς και η ποιητική φωνή εξωτερικεύει με έντονα συναισθηματικό τρόπο τις δικές της σκέψεις και συναισθήματα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Η άλλη δημοσιογραφία

Άρθρο του Ηλία Βεργίτση, αρχισυντάκτη στο ειδησεογραφικό τμήμα της διαδικτυακής πύλης in.gr, το οποίο δημοσιεύτηκε στις 24.11.2008 στην ψηφιακή έκδοση της εφημερίδας Το Βήμα. Το κείμενο τροποποιήθηκε κατάλληλα για τις ανάγκες της αξιολόγησης.

Θα μπορούσε να ειπωθεί – με αρκετή δόση ιστορικής αυθαιρεσίας, είναι αλήθεια – ότι ο Θουκυδίδης υπήρξε ο πρώτος δημοσιογράφος της Ιστορίας, διότι κατέγραψε γεγονότα απογυμνωμένα από τα μυθολογικά τους στοιχεία, σε μια γλώσσα λαϊκή και κατανοητή από όλους. […] Στους 26 αιώνες που μεσολάβησαν από τότε η είδηση πλέον μεταδίδεται σε κλάσματα του δευτερολέπτου και τα περιθώρια για ταυτόχρονη ανάλυσή της ολοένα στενεύουν. Τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης αναζητούν νέες διεξόδους μπροστά στις αυξημένες απαιτήσεις ενός νέου είδους κοινού, που απαιτεί γρήγορη, έγκυρη, σαφή και κυρίως «έξυπνη» ενημέρωση. Μπορεί άραγε το διαδίκτυο – αν και βρίσκεται ακόμη στην εφηβική ηλικία – να εκφράσει το εξελισσόμενο αυτό αίτημα; Τι είναι τελικά αυτό που διαφοροποιεί σήμερα τα ιντερνετικά μέσα ενημέρωσης από τα παραδοσιακά;

Το πρώτο στοιχείο είναι το κοινό τους. Γνωρίζουμε, λίγο ως πολύ, το target group[1] των εφημερίδων, της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου: το σύνολο του πληθυσμού στον χώρο εμβέλειάς τους, ο οποίος κατά κύριο λόγο περιορίζεται εντός εθνικών συνόρων. Στην περίπτωση των διαδικτυακών μέσων τα πράγματα είναι διαφορετικά: καταναλωτές του προϊόντος είναι αναγκαστικά όσοι διαθέτουν την τεχνική δυνατότητα να αποκτήσουν πρόσβαση σε αυτό. Δεύτερο στοιχείο διαφοροποίησης είναι το προφίλ του μέσου «αναγνώστη». Το προφίλ του αναγνώστη εφημερίδας διαφοροποιείται σε πολλά σημεία από αυτό του ακροατή ραδιοφώνου και του τηλεθεατή, αλλά στη σκληρή ουσία του πράγματος υπάρχει ένα ενοποιητικό χαρακτηριστικό: η μαζικότητα. Και τα τρία παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης απευθύνονται σε όλους. Από τη νοικοκυρά, τον οδηγό ταξί, τον δημόσιο υπάλληλο ως τον πανεπιστημιακό λειτουργό, τον φοιτητή και τον συνταξιούχο. Όλοι είναι δυνάμει «πελάτες». Στο διαδίκτυο τα πράγματα είναι διαφορετικά. Τα ιντερνετικά μέσα ενημέρωσης απευθύνονται – ακόμη – σε μια «ελίτ» πολιτών. Πρόκειται για ανθρώπους 20-40 ετών, μέσου ως ανώτερου βιοτικού επιπέδου, συνήθως μορφωμένους και πολύγλωσσους. Για τον λόγο αυτόν το κοινό των διαδικτυακών μέσων

[1] ομάδα-στόχος

είναι πιο απαιτητικό και πιο ενημερωμένο.

Οι διαφορές όμως γίνονται σαφέστερες σε ό,τι αφορά την αμεσότητα και τη διεισδυτικότητα της είδησης. Ο Τύπος – είναι σαφές – ενημερώνει για τα γεγονότα με μια καθυστέρηση τουλάχιστον έξι ωρών, δίνοντας όμως τη δυνατότητα στον αναγνώστη να εμβαθύνει στην είδηση, προσφέροντας την ανάλυσή της σε έναν πεπερασμένο χώρο χαρτιού. Το ραδιόφωνο είναι ευέλικτο και ενημερώνει άμεσα για γεγονότα που μόλις συνέβησαν, χωρίς όμως να έχει τη δυνατότητα να συνδέσει με τα προηγούμενα που οδήγησαν σε αυτά και χωρίς να δίνει στον ακροατή μια σφαιρική εικόνα της κατάστασης, όπως θα έκανε μια εφημερίδα. Η δε τηλεόραση είναι άμεση όσο και το ραδιόφωνο αλλά παραμένει δέσμια της εικόνας, δηλαδή του εντυπωσιασμού: γεγονότα με καλή εικόνα γίνονται βασικές και ουσιαστικές ειδήσεις. Ειδήσεις χωρίς εικόνα «θάβονται» σε μερικά δευτερόλεπτα στο τέλος των δελτίων. Το ίντερνετ είναι το μοναδικό μέσο που λειτουργεί με όλα τα πλεονεκτήματα των υπολοίπων και με τα επιπλέον που του δίνουν τα τεχνικά χαρακτηριστικά του. Ο αναγνώστης ενημερώνεται άμεσα – μέσα σε ελάχιστα λεπτά – για την είδηση που αυτός επιθυμεί, πληροφορείται για προηγούμενα γεγονότα, έχει στη διάθεσή του απεριόριστο οπτικοακουστικό υλικό, αναλύσεις από άπειρες πηγές, αρθρογραφία και, κυρίως, όλα αυτά παραμένουν στη διάθεσή του θεωρητικά για πάντα, αποθηκευμένα κάπου στο Διαδίκτυο.

Κείμενο 2

Παλιές φωτογραφίες

Ποίημα του Τίτου Πατρίκιου (1928-) από τη συλλογή, Συγκατοίκηση με το παρόν*, Κέδρος, 2011.*

Πάλι κοιτάζω παλιές φωτογραφίες
από διαδηλώσεις, πορείες, συγκεντρώσεις
σε δρόμους, σε γήπεδα, σε πλατείες
φωτογραφίες του ’65, του ’68, του ’74, του ’81.
Μέσα σε ομοιόμορφα πλήθη
προσπαθώ να μεγεθύνω τις φυσιογνωμίες
να ξεχωρίσω την έκφραση του κάθε ανθρώπου
τη θεληματική, την ανυποχώρητη, την εξεγερμένη
την αιματοβαμμένη, τη χαρούμενη
όμως τα πρόσωπα δείχνουν ξεθωριασμένα
όπως το χαρτί των παλιών εφημερίδων
όπως οι περσινές και οι προπέρσινες ειδήσεις.

Άραγε απ' όλους ποιοι πέθαναν και ξεχαστήκαν
ποιοι από τότε κιόλας ήσαν αγνοημένοι
ποιοι βρίσκονται και σήμερα μαζί
ποιοι ονειρεύονται από κοινού το ίδιο όνειρο
ποιοι ακόμα μιλάνε μεταξύ τους
ποιοι μένουν χωμένοι χώρια στη γωνιά τους
ποιοι βρίσκουν καταφύγιο στην αβεβαιότητα
ποιοι στην ατράνταχτη σιγουριά;
Όσο κοιτάζω τις παλιές φωτογραφίες
τόσο πιο καθαρά το βλέπω
περισσότερο κι από το παρελθόν
το μέλλον είναι που δεσμεύει.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις συνοπτικά σε 60 - 70 λέξεις τις διαφορές ανάμεσα στα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης και το διαδίκτυο, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο Ηλίας Βεργίτσης κάνει χρήση του ερωτήματος «*Τι είναι τελικά αυτό που διαφοροποιεί σήμερα τα ιντερνετικά μέσα ενημέρωσης από τα παραδοσιακά;»*

Να αιτιολογήσεις τον ρόλο του ερωτήματος αυτού στην οργάνωση του κειμένου.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αποδώσεις τον ρόλο των ακόλουθων σημείων στίξης στο νόημα του Κειμένου 1:

α. της διπλής παύλας και του ερωτηματικού στο χωρίο: «*Μπορεί άραγε το διαδίκτυο – αν και βρίσκεται ακόμη στην εφηβική ηλικία – να εκφράσει το εξελισσόμενο αυτό αίτημα;»* (1η παράγραφος]

β. της άνω και κάτω τελείας στο χωρίο: «*Στην περίπτωση των διαδικτυακών μέσων τα πράγματα είναι διαφορετικά: καταναλωτές του προϊόντος είναι αναγκαστικά …»* (2η παράγραφος]

γ. των εισαγωγικών στο χωρίο: «*Ειδήσεις χωρίς εικόνα «θάβονται» σε μερικά δευτερόλεπτα στο τέλος των δελτίων» (*3η παράγραφος]

δ. των κομμάτων στο χωρίο: «*Ο αναγνώστης ενημερώνεται άμεσα – μέσα σε ελάχιστα λεπτά – για την είδηση που αυτός επιθυμεί, πληροφορείται για προηγούμενα γεγονότα, έχει στη διάθεσή του απεριόριστο οπτικοακουστικό υλικό, αναλύσεις από άπειρες πηγές, αρθρογραφία...»* (3η παράγραφος]

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να σχολιάσεις τη στάση της ποιητικής φωνής απέναντι στο παρελθόν και το μέλλον, εστιάζοντας στο περιεχόμενο των τεσσάρων τελευταίων στίχων του ποιήματος (100-150 λέξεις).

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το διαδίκτυο, αντίθετα με τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης, δεν απευθύνεται σε όλους αλλά σε ένα περιορισμένο, μορφωμένο, ευκατάστατο και νεανικό κυρίως κοινό. Συνδυάζει τα θετικά των παραδοσιακών μέσων, δηλαδή την άμεση ενημέρωση, τον συσχετισμό με προηγούμενα γεγονότα, την οπτικοποίηση και ανάλυση της πληροφορίας. Παράλληλα, αξιοποιεί τις νέες τεχνικές δυνατότητες και οι πληροφορίες που μεταφέρει είναι πάντοτε προσβάσιμες στον χρήστη τους.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο ρόλος του ερωτήματος είναι δομικός. Ο συγγραφέας με βάση το ερώτημα που θέτει στην αρχή του κειμένου του και την απάντηση σε αυτό οργανώνει αποτελεσματικά το κείμενό του. Αναρωτιέται αρχικά σε τι διαφοροποιούνται τα διαδικτυακά από τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης και στη συνέχεια επισημαίνει τις διαφορές αυτές. Με τη χρήση του ερωτήματος το κείμενο αποκτά συνοχή.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. διπλή παύλα = σχόλιο, δευτερεύουσα πληροφορία / ερωτηματικό = προβληματισμός, απορία,

β. άνω και κάτω τελεία = επεξήγηση,

γ. εισαγωγικά = μεταφορά,

δ. κόμματα = παράθεση πληροφοριών, ασύνδετο σχήμα,

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο νοσταλγεί το παρελθόν κοιτάζοντας τις παλιές φωτογραφίες, οι οποίες δηλώνουν μια αγωνιστική διάθεση των ανθρώπων (διαδηλώσεις, πορείες) καθώς και μια κατάσταση πάνδημης συμμετοχής σε πολιτικά γεγονότα (συγκεντρώσεις σε δρόμους, σε γήπεδα, σε πλατείες). Από την άλλη φαίνεται να προβληματίζεται περισσότερο για το μέλλον, να δεσμεύεται από την ευθύνη που έχει απέναντι στις επόμενες γενιές, να τις ευαισθητοποιήσει και να ενισχύσει την αγωνιστική τους στάση. Θα μπορούσε κάποιος να πει ότι δηλώνει την απογοήτευσή του από την έλλειψη αγωνιστικότητας που χαρακτηρίζει τους ανθρώπους της σύγχρονης εποχής και ότι εκφράζει, πέρα από την απογοήτευση, και το δικό του χρέος να δράσει κοινωνικά και να μην μείνει σε μια νοσταλγική αναπόληση του παρελθόντος του.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

[Κρίση της Δημοσιογραφίας]

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί ελαφρώς διασκευασμένο απόσπασμα από συνέντευξη του Ουμπέρτο Έκο, που παραχώρησε στις 11 Ιουνίου 2015 και δημοσιεύτηκε στην HumanitéDimanche. Ο Ουμπέρτο Έκο (5 Ιανουαρίου 1932-19 Φεβρουαρίου 2016) ήταν Ιταλός σημειολόγος, δοκιμιογράφος, φιλόσοφος, κριτικός λογοτεχνίας και μυθιστοριογράφος.

Ακόμα και οι New York Times βάζουν σε εισαγωγικά οποιαδήποτε δήλωση κάνει κάποιος στον δρόμο, μεταμορφώνοντάς την έτσι σε «γεγονός», υπό το πρόσχημα ότι έτσι διαχωρίζουν το **«γεγονός»** από τον σχολιασμό. Όλες οι εφημερίδες αυτό κάνουν. Είναι κάτι για το οποίο έχω γράψει επανειλημμένα ασκώντας πολεμική. Απλούστατα, όταν γράφω ένα δοκίμιο, ο κόσμος αδιαφορεί. Μ' ένα μυθιστόρημα, όμως, ο κόσμος δίνει στα προβλήματα τη δέουσα προσοχή.

Γιατί όμως **η δημοσιογραφία πέφτει ολοένα και συχνότερα σ' αυτή την παγίδα**; Εξαιτίας της κρίσης που αντιμετωπίζει, η οποία χρονολογείται από την εμφάνιση της τηλεόρασης. Εκεί ακούς αποβραδίς όσα η εφημερίδα γράφει το επόμενο πρωί. **Η εφημερίδα έπρεπε να έχει εξαφανιστεί ολοσχερώς, αλλά αντ' αυτού μετατράπηκε σε «εβδομαδιαία».** Την εποχή που πρωτοεμφανίστηκε η τηλεόραση, οι εφημερίδες κυκλοφορούσαν με 8 ή 12 σελίδες. Τώρα, έχουν 60. Τη στιγμή που δεν είχαν πια τίποτα να πουν, αύξησαν την ύλη τους εντάσσοντας σ' αυτήν σχόλια, αναλύσεις ή, απλούστατα, κουτσομπολιά.

Η κρίση της δημοσιογραφίας ήταν παγκόσμια. Εξ ου και η κυκλοφορία παραρτημάτων με άρθρα εμβάθυνσης και έρευνες, τα οποία μπορούν να προετοιμαστούν επτά μέρες πριν την κυκλοφορία τους. Ήταν οι προσπάθειες των ημερήσιων εφημερίδων για να ξεφύγουν απ' αυτόν τον θανάσιμο εναγκαλισμό.

Η νέα γενιά δεν διαβάζει πια εφημερίδες, αναζητεί την πληροφόρηση στο διαδίκτυο. **Αλλά στο διαδίκτυο δεν υπάρχει κανενός είδους προστατευτικό φίλτρο.** Όταν διαβάζω την «Humanité», γνωρίζω την πολιτική τοποθέτηση της εφημερίδας. Ξέρω πως είναι κάπως διαφορετική από κείνη του «Figaro»... Στο διαδίκτυο, δεν ξέρω ποτέ ποιος μιλάει. Είμαι **δυνητικό** θύμα κάθε πιθανής ή απίθανης παραποίησης ή πλεκτάνης.

Ένας νέος άνθρωπος δύσκολα διακρίνει ανάμεσα σ' έναν ιστότοπο αντισημιτικό[1] και σ' έναν κανονικό δημοκρατικό ιστότοπο. Καταλαβαίνουν ποιος μιλάει στο διαδίκτυο μόνον εκείνοι που έχουν τη δυνατότητα να διακρίνουν τον έναν ιστότοπο από τον άλλο, να προσεγγίζουν τα πράγματα με κριτική ματιά, το κατορθώνουν. Είναι αυτοί που έχουν λάβει καλύτερη μόρφωση.

Κείμενο 2

MASS MEDIA

Το τραγούδι που ακολουθεί είναι του τραγουδοποιού Διονύση Τσακνή. Είναι ένα από τα τραγούδια του άλμπουμ «Αλήτης Καιρός», που κυκλοφόρησε το 1991.

Καλημέρα λοιπόν ακροατή κι ακροάτρια

είμ' ο άλλος σταθμός μια φωνή με επάρκεια

δεν υπάρχω στην τύχη μα σου μοιάζω εγώ

σου χαιδεύω τ' αυτιά κι είμαι πάντα εδώ.

Καλημέρα λοιπόν αναγνώστη μυστήριε

έχω νέα σκληρά στις σελίδες μου κύριε

φονικά και ληστείες και προφίλ συγγενών

είμαι θύτης και θύμα των δικών σου καημών.

Καλημέρα ξανά με κραυγές κι αποκόμματα

κι άμα είσαι καλός θα σου δείξω και πτώματα

[1] αντισημιτικό: οτιδήποτε δηλώνει την προκατάληψη ή το μίσος εναντίον των Εβραίων.

να έχεις γνώμη για όλα θα ρωτάμε εμείς

ετοιμάζουμε γκάλοπ στον αέρα θα βγεις.

Καλησπέρα λοιπόν θεατή αθεράπευτε

μ’ ένα ζάπινγκ τρελό σε βουρλίζω βρε άθλιε

δίνω χρώμα και λάμψη στη φτωχή σου ζωή

καληνύχτα κοιμήσου ραντεβού το πρωί.

Γεια χαρά σου λοιπόν Ελληνάκι μου αδιάφορο

μ’ ένα φάλτσο ρεφρέν θα ξυπνήσεις και αύριο

μ’ ένα έρωτα άδειο με πυξίδα στραβή

σε παγίδα στημένη στη γνωστή συνταγή.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις σε 50-60 λέξεις, τους λόγους για τους οποίους, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η δημοσιογραφία διέρχεται κρίση.

Μονάδες 10

2^{ο} υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 2η παράγραφος του Κειμένου 1 αρχίζει με ένα ερώτημα. Να περιγράψεις με συντομία πώς το ερώτημα συμβάλλει στη νοηματική σύνδεση των δύο πρώτων παραγράφων του κειμένου.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. **Τα εισαγωγικά στη λέξη «γεγονός» (1η παράγραφος) ο αρθρογράφος τα χρησιμοποιεί, προκειμένου να:**
   α. εκφράσει τον προβληματισμό του για τις εκφράσεις αυτού του είδους
   β. δώσει έμφαση στη λέξη, ακολουθώντας το δημοσιογραφικό διαχωρισμό μεταξύ γεγονότος και σχολίου
   γ. προβάλλει το επίπεδο των δημοσιογραφικών κειμένων
   δ. παρουσιάσει την ποικιλία ανάλογων εκφράσεων που διατυπώνονται στον Τύπο
2. **«η δημοσιογραφία πέφτει ολοένα και συχνότερα σ' αυτή την παγίδα » (2η παράγραφος): Με την προσωποποίηση ως εκφραστικό σχήμα ο αρθρογράφος επιχειρεί, ως προς το νόημα, να:**
   α. δώσει ποικιλία στο λόγο
   β. καταγγείλει το γεγονός που περιγράφει
   γ. προβληματίσει τον δέκτη για το είδος της δημοσιογραφίας που ασκείται
   δ. δημιουργήσει αίσθημα ευφορίας στο δέκτη, για να εκτιμήσει το χιούμορ του.
3. **Η περίοδος λόγου «Η εφημερίδα έπρεπε να έχει εξαφανιστεί ολοσχερώς, αλλά αντ' αυτού μετατράπηκε σε «εβδομαδιαία» (2η παράγραφος) λειτουργεί ως σχόλιο του αρθρογράφου που εκφράζει:**
   α. απορία
   β. έμφαση
   γ. επιδοκιμασία
   δ. ειρωνεία
4. **Η πρόταση «Αλλά στο διαδίκτυο δεν υπάρχει κανενός είδους προστατευτικό φίλτρο» (4η παράγραφος) συνδέεται με την προηγούμενη:**
   α. με ασύνδετο σχήμα

β. υποτακτικά

γ. παρατακτικά

δ. με σχήμα άρσης-θέσης

5. **Η λέξη «δυνητικό» (4η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:**

α. ισχυρό

β. ασήμαντο

γ. ενδεχόμενο

δ. βέβαιο

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 σατιρίζεται μια κατάσταση. Βασισμένος/η σε σχετικά νοήματα να την παρουσιάσεις εκφράζοντας παράλληλα τη συμφωνία ή διαφωνία σου. (100-150 λέξεις).

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με το συντάκτη του Κειμένου 1, η δημοσιογραφία διέρχεται κρίση λόγω του ανταγωνισμού με την τηλεόραση. Προσπαθώντας ο Τύπος να μην αφανισθεί, λόγω της έγκαιρης τηλεοπτικής ενημέρωσης, έδωσε βαρύτητα σε επουσιώδεις πληροφορίες ή ακόμη και έρευνες που χρειάζονται σύντομη προετοιμασία. Η δημοσιογραφική κρίση βαθαίνει εξαιτίας της προτίμησης των νέων προς το Διαδίκτυο, παρά το γεγονός ότι είναι ευκολότερη η παραπλάνηση του κοινού κατά τη διαδικτυακή πληροφόρηση.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 2^{η}παράγραφος του Κειμένου 1 αρχίζει με ένα ερώτημα. Αυτό το ερώτημα θεωρείται άμεσο, καθώς στη συνέχεια δίνεται η απάντησή του από το συντάκτη. Βοηθάει στη συνοχή των δύο πρώτων παραγράφων, διότι ο ρόλος του είναι μεταβατικός. Στην πρώτη παράγραφο ο συντάκτης αφορμάται από πραγματικό γεγονός για τον τρόπο που αντιμετωπίζει την πληροφορία έντυπο ευρείας κυκλοφορίας της Αμερικής και μέσω αυτού διαπιστώνει την κρίση που διέρχεται η δημοσιογραφία. Στη συνέχεια, με τη χρήση του ερωτήματος για τις αιτίες αυτής της κρίσης προβαίνει στην ανάλυση των αιτιών και γενικότερα του θέματος της δημοσιογραφικής κρίσης που τον απασχολεί.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. **β**
2. **γ**

3. **δ**
4. **γ**
5. **γ**

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 σατιρίζεται η κατάσταση των σύγχρονων Μέσων Ενημέρωσης. Το ποιητικό υποκείμενο καυτηριάζει τις ενέργειες του πομπού των ειδήσεων και πληροφοριών (σου χαιδεύω τ' αυτιά κι είμαι πάντα εδώ, κι άμα είσαι καλός θα σου δείξω και πτώματα,σε παγίδα στημένη στη γνωστή συνταγή). Όπως φαίνεται, η κατάσταση είναι παρόμοια σε όλα τα Μέσα Ενημέρωσης, είτε πρόκειται για το ραδιόφωνο, την εφημερίδα ή την τηλεόραση (Καλημέρα λοιπόν ακροατή κι ακροάτρια, Καλημέρα λοιπόν αναγνώστη μυστήριε, Καλησπέρα λοιπόν θεατή αθεράπευτε). Ωστόσο, η ειρωνεία του ποιητικού υποκειμένου στρέφεται και προς τους δέκτες των πληροφοριών όλων των Μέσων Ενημέρωσης (είμαι θύτης και θύμα των δικών σου καημών). Χαρακτηρίζει το δέκτη άθλιο και αδιάφορο. Επίσης, είναι έτοιμος (ο δέκτης), σε κάθε ευκαιρία, να δώσει την άποψή του, προκειμένου να εμφανισθεί σε κάποιο κανάλι (να έχεις γνώμη για όλα θα ρωτάμε εμείς ετοιμάζουμε γκάλοπ στον αέρα θα βγεις).

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να συμφωνήσει ή διαφωνήσει με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο τραγούδι, αρκεί να αιτιολογήσει την απάντησή του/της.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Διπλό πρόβλημα

Το κείμενο υπογράφει ο Πάσχος Μανδραβέλης και έχει δημοσιευτεί στην Καθημερινή στις 23.8.2020.

Με τα ψηφιακά fake news υπάρχουν δύο προβλήματα. Το πρώτο είναι ότι δεν ξέρουμε από πού κρατά η σκούφια τους, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να καταπολεμηθούν στην πηγή. Το δεύτερο συνίσταται στο γεγονός πως είναι τόσο πολλοί οι πομποί-αναμεταδότες τους, που είναι σχεδόν αδύνατον να ανασχεθούν. Στην εποχή της τυπογραφίας ήταν δακτυλοδεικτούμενες οι εφημερίδες-παραγωγοί ψευδών ειδήσεων και υπήρχε ο ανταγωνισμός των εκδοτών που ξεσκέπαζε ο ένας τα ανομήματα των άλλων. Στην περίπτωση του «θαυματουργού νερού του Καματερού», για παράδειγμα, υπήρχαν κάποιες εφημερίδες που διαλαλούσαν το θαύμα και πολλές άλλες που το κατακεραύνωναν ως απάτη. Ομοφωνία στην παραγωγή και διάδοση fake news στο σκληρό ανταγωνιστικό τοπίο των ΜΜΕ εμφανίζεται μόνο σε ό,τι αφορά τα αποκαλούμενα «εθνικά θέματα»· όχι μόνο στην Ελλάδα, όπως έδειξε και η περίπτωση του αμερικανοϊσπανικού πολέμου το 1898.

Υπάρχουν όμως και διαφορές. Οι παλιότερες μυθολογίες βασίζονταν σε ατελή γνώση. Οι άνθρωποι δεν ήξεραν το ηλεκτρικό φαινόμενο και για αυτό έφτιαξαν τον Δία, ώστε να εξηγήσουν τους κεραυνούς. Οι σημερινές μυθολογίες πηγάζουν από το γεγονός ότι οι άνθρωποι πνίγονται σε πληροφορίες, που δεν συναρθρώνονται σε κάποια θεωρία. Ισχύει αυτό που είχε πει ο Αμερικανός συγγραφέας Ισαάκ Ασίμοφ: «το πιο θλιβερό στοιχείο στη ζωή μας σήμερα είναι ότι η επιστήμη συλλέγει γνώση ταχύτερα από ό,τι η κοινωνία αποκτά σοφία».

Στο κενό μεταξύ πληροφορίας (που σήμερα η διάχυσή της είναι εκρηκτική) και συνάρθρωσής της σε λογικές θεωρητικές κατασκευές ανθούν οι θεωρίες συνωμοσίας. Αυτόν το καιρό κυκλοφορεί στα κοινωνικά δίκτυα ένα εκπληκτικό σκίτσο που απεικονίζει αυτό που έγραφε το 1934 ο T.S. Eliot «Πού είναι η σοφία που χάσαμε στη γνώση; Πού είναι η γνώση που χάσαμε στην πληροφορία;». Είναι η αποκαλούμενη «πυραμίδα DIKW» που ιεραρχεί τα δεδομένα, πληροφορία, γνώση, σοφία (data, information, knowledge, wisdom) προσθέτοντας τις θεωρίες συνωμοσίας. Από τα ίδια δεδομένα μπορεί να καταλήξει κάποιος στη σοφία, αλλά και σε θεωρία συνωμοσίας.

Όπως οι μυθολογίες ήταν αβάσιμες και ατελείς θεωρίες εξήγησης του κόσμου, ίσως το ίδιο να συμβαίνει τώρα με την εξάπλωση των θεωριών συνωμοσίας. Ο κόσμος γίνεται εξαιρετικά πολύπλοκος για τον μέσο άνθρωπο και οι σύγχρονες μυθολογίες περί ισχυρών κέντρων που ελέγχουν τα πάντα δίνουν την παρηγοριά μιας κάποιας εξήγησης.

Κείμενο 2

B r o k e n v o i c e[1]

Το ποίημα της Κούλας Αδαλόγλου έχει δημοσιευτεί στην ποιητική συλλογή με τίτλο «Διπλή άρθρωση» το 2009

Με ραγισμένη φωνή παίρνω τηλέφωνο σε αριθμούς
που δεν-αντι-στοι-χού-νε-σε-συ-νδρο-μη-τές, λένε.
Πληκτρολογώ μηνύματα που ένας σέρβερ out of order[2] ακυρώνει.
Με ραγισμένη φωνή θρυμματίζω την κάμερα μιας πιθανής τηλεσυνομιλίας.
Ραγισμένη η φωνή μου
εισβάλλει σε αεροδρόμια και μετρό
μπερδεύει προορισμούς ανακατεύει διαδρομές
η ραγισμένη φωνή μου, μόνη,
μακριά από μένα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 περίπου λέξεις να παραθέσεις τους λόγους για τους οποίους, κατά τον συγγραφέα του Κειμένου 1, επικρατούν στην εποχή μας διάφορες θεωρίες συνωμοσίας.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Υπάρχει, κατά τη γνώμη σου, ολοκληρωμένη δομή (θεματική πρόταση, σχόλια/λεπτομέρειες και περίοδος κατακλείδα) στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου (μονάδες 6) και να εντοπίσεις τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται η παράγραφος (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

---

1 Ραγισμένη (σπασμένη) φωνή
2 Εκτός λειτουργίας

Στο Κείμενο 1 ο αρθρογράφος επιλέγει σε αρκετά σημεία ένα πιο απλό λεξιλόγιο, το οποίο ταιριάζει περισσότερο σε προφορικό παρά σε γραπτό λόγο. Να εντοπίσεις τέσσερις λέξεις ή φράσεις με τα παραπάνω χαρακτηριστικά (μονάδες 8) και να αιτιολογήσεις την επιλογή του με κριτήριο το θέμα στο οποίο αναφέρεται (μονάδες 4) και το κοινό στο οποίο απευθύνεται (μονάδες 3)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Με βάση σχετικές κειμενικές ενδείξεις σε ποια συναισθηματική κατάσταση φαίνεται ότι βρίσκεται το ποιητικό υποκείμενο και γιατί; Ποιες σκέψεις σού δημιουργούνται για τον τρόπο που πραγματοποιείται, αλλά και για την ουσία της επικοινωνίας σήμερα διαβάζοντας το Κείμενο 2; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 - 150 περίπου λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι λόγοι για τους οποίους, κατά τον συγγραφέα του Κειμένου 1, επικρατούν στην εποχή μας διάφορες θεωρίες συνωμοσίας είναι:

- Ο καταιγισμός πληροφοριών στην εποχή μας λόγω της πληθώρας των μέσων.
- Οι πληροφορίες είναι άσχετες και ασυνάρτητες μεταξύ τους, με αποτέλεσμα να μη συγκροτούν μια θεωρία.
- Το κενό πληροφορίας και ένωσής τους σε μια θεωρητική βάση καλύπτουν οι διάφορες θεωρίες συνωμοσίας.
- Ο κόσμος έχει γίνει πολυσύνθετος για τον μέσο άνθρωπο, με αποτέλεσμα να αδυνατεί να βρει εύκολα εξηγήσεις.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη 2η παράγραφο του Κειμένου 1 δεν παρατηρείται ολοκληρωμένη δομή, καθώς υπάρχει η θεματική πρόταση («Υπάρχουν όμως και διαφορές») και στο υπόλοιπο τμήμα της οι λεπτομέρειες/σχόλια. Απουσιάζει η περίοδος – κατακλείδα. Ο τρόπος με τον οποίο οργανώνεται δομικά η παράγραφος είναι η σύγκριση – αντίθεση ανάμεσα στις παλαιότερες μυθολογίες και στις σύγχρονες θεωρίες συνωμοσίας.

3ο Υποερώτημα (μονάδες 15)

Λέξεις ή φράσεις που ταιριάζουν σε προφορικό παρά σε γραπτό λόγο:

- «δεν ξέρουμε από πού κρατά η σκούφια τους»
- «ήταν δακτυλοδεικτούμενες»
- «που ξεσκέπαζε»
- «έφτιαξαν τον Δία»
- «πνίγονται σε πληροφορίες»

- «κυκλοφορεί στα κοινωνικά δίκτυα»
- «δίνουν την παρηγοριά»

Η επιλογή του συγγραφέα να χρησιμοποιήσει ένα πιο απλό λεξιλόγιο αποδίδεται στο ότι το θέμα που πραγματεύεται συνδέεται με την επιστήμη, είναι ένα θέμα σύνθετο, σχετίζεται με το χάσμα των ανθρώπων με την επιστημονική γνώση σήμερα, ειδικά επειδή η εποχή είναι πολύπλοκη και οι πληροφορίες πολλές και συγκεχυμένες. Γι' αυτό θέλει να καταστήσει πιο σαφές το θέμα και εύκολη την πρόσληψή του. Άλλωστε, το κείμενο είναι δημοσίευμα σε έντυπο πλατιάς κυκλοφορίας (εφημερίδα «Καθημερινή») και απευθύνεται στον μέσο αναγνώστη.

ΘΕΜΑ 4

Το ποιητικό υποκείμενο στο Κείμενο 2 φαίνεται ότι βρίσκεται σε ταραγμένη και γεμάτη σύγχυση συναισθηματική κατάσταση. Αυτή αποτυπώνεται στις φράσεις: «ραγισμένη φωνή» (επανάληψη), «που δεν-αντι-στοι-χού-νε-σε-συ-νδρο-μη-τές, λένε» (ο συλλαβισμός παραπέμπει σε ηχητικά μηνύματα της κινητής τηλεφωνίας, αλλά αποτυπώνει και τη σύγχυση στην οποία βρίσκεται η ποιητική φωνή), «ακυρώνει», «θρυμματίζω», «μπερδεύει», «ανακατεύει». Οι δύο τελευταίοι στίχοι, ειδικά το επίθετο «μόνη», είναι ενδεικτικοί του λόγου για τον οποίο το ποιητικό υποκείμενο νιώθει αυτή τη σύγχυση, απογοήτευση και αγανάκτηση. Οι σκέψεις και τα συναισθήματα που δημιουργούνται από την ανάγνωση του Κειμένου 2 για τη μορφή και την ουσία της επικοινωνίας σήμερα έχουν αρνητικό πρόσημο, αφού φαίνεται ότι οι νέες τεχνολογίες δυσχεραίνουν την προδιάθεσή μας να συνδεόμαστε με άλλους ανθρώπους, με αποτέλεσμα να απομακρυνόμαστε από ένα πλέγμα αλληλεπιδράσεων με τους άλλους.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Καμία πατρίδα για την τρίτη ηλικία

Το κείμενο αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από το άρθρο της Δήμητρας Αθανασοπούλου, που δημοσιεύτηκε στις 18.04.2020 στην «Εφημερίδα των Συντακτών».

Στην «Μπαλάντα του Ναραγιάμα», μια 70χρονη ανεβαίνει στην κορυφή ενός βουνού για να ξεψυχήσει, με απώτερο στόχο ο θάνατός της να επιτρέψει την επιβίωση ενός νεότερου και πιο παραγωγικού μέλους της κοινότητας. Η ταινία του Σοχέι Ιμαμούρα αναφέρεται σε μια παλαιά ιαπωνική πρακτική που έχει τις ρίζες της σε περιόδους ξηρασίας και λιμού και επέβαλε μια «εθελούσια διακοπή τού εγώ» των γηραιών και εξασθενημένων ατόμων προς όφελος των νέων.

Ο όρος Ubasute –«εγκατάλειψη ενός ηλικιωμένου»– αποδίδει σήμερα τη σύγχρονη όψη της εθιμοτυπικής αυτής πρακτικής, η οποία επανέρχεται στο προσκήνιο με κάθε νέα φυσική καταστροφή ή έκτακτη κρίση. Η αφήγηση, ωστόσο, που νομιμοποιεί την απομάκρυνση και την εξόντωση του «περιττού Άλλου» δεν αφορά μονάχα τη μακρινή Ανατολή, αλλά και τις γειτονιές της Ευρώπης. Κι όμως, οι ηλικιωμένοι στη σύγχρονη εποχή θα έπρεπε να βιώνουν την «κορύφωση της ύπαρξής τους». Τα γηρατειά θα έπρεπε να εκλαμβάνονται ως επίγευση μιας ζωής γεμάτης και όχι ως ασθένεια. Έτσι, τα σημάδια του γήρατος δεν θα αντιμετωπίζονταν ως μειονεξίες που καθιστούν τους ανθρώπους αδύναμους και εξαρτώμενους. Ως γνωστόν, η παγίωση των διακρίσεων σε βάρος μιας ομάδας επιτυγχάνεται σε ένα πρώτο επίπεδο χάρη στον ρόλο της γλώσσας. Ο χώρος που καταλαμβάνουν τα «πολυκαιρισμένα σώματα-καταναλωτές συντάξεων» στο λεκτικό πεδίο είναι ένας χώρος επιφορτισμένος με ενοχή, κόπωση και σιωπή.

Πόσο είναι εφικτό να μην εγκλωβιζόμαστε στον κυρίαρχο λόγο που επενεργεί στην ταυτότητα των ηλικιωμένων ατόμων νομιμοποιώντας τον εξοστρακισμό τους; Ποιοι θα είναι οι «αυριανοί γέροντες», τα νέα σώματα που θα εξοστρακιστούν; Μπορούμε, άραγε, να κοιτάξουμε πέρα από τη βιολογική όψη και να δούμε τα πρόσωπα των ηλικιωμένων πίσω από τα στερεότυπα; Πώς μπορεί η ζωή ενός πληθυσμού να εκπέσει από την κατηγορία του ανθρώπινου και να μην είναι πια (η ζωή του) άξια οδύνης; Το ερώτημα είχε θέσει η Judith Butler στο κείμενο «Βία, Πένθος, Πολιτική» σε σχέση με το πώς κάποιες αφηγήσεις νομιμοποιούν τον διαχωρισμό εκείνων που πρέπει να ζήσουν από εκείνους που μπορούμε να αφήσουμε να πεθάνουν.

Είναι περισσότερο από αναγκαία, λοιπόν, μια πολιτιστική μετατόπιση στον τρόπο που βλέπουμε την τρίτη ηλικία. Τα πρόσωπα των ανθρώπων θα πρέπει να ξεχωρίζουν πέρα από τη βιολογική όψη, πέρα από τις κοινωνικές κατασκευές. Για να επιτευχθεί μια νέα συγκρότηση ταυτότητας των ηλικιωμένων, που δεν θα ταυτίζεται με την «αποσύνθεση» ή το «κοινωνικό βάρος». Για να υπάρξουν πολλές πατρίδες για την τρίτη ηλικία. Με δεδομένο, πάντα, πως το «ανθρώπινο είναι» εξακολουθεί να εμποτίζεται μέσα στον χρόνο, καταδικασμένο ή ευλογημένο να βιώνει την επίδραση των «καιρών» πάνω του.

Κείμενο 2

[Ζητώ συγνώμη]

Το ποίημα έγραψε ο Πορτογάλος ποιητής και συγγραφέας Φερνάντο Πεσσόα το 1930. Εντάσσεται στη συλλογή «Ποιήματα» (1935) (εκδ. Printa, 2007).

«Ζητώ συγνώμη που δεν απαντώ
Αλλά λάθος δικό μου δεν είναι
Που δεν αντιστοιχώ
Σ' αυτόν που σε 'μένα αγαπάτε.

Ο καθένας μας είναι πολλοί
Εγώ είμαι αυτός που νομίζω πως είμαι.
Άλλοι με βλέπουν αλλιώς
Και πάλι λάθος κάνουν.

Μη με παίρνετε γι' άλλον
Κι αφήστε με ήσυχο.
Αν εγώ δεν θέλω.
Να βρω τον εαυτό μου

Γιατί οι άλλοι για μένα να ψάχνουν;»

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια στερεότυπα διέπουν την αντιμετώπιση των ηλικιωμένων στην Ευρώπη σήμερα, σύμφωνα με την αρθρογράφο του Κειμένου 1; (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στόχοι του προλόγου σε ένα κείμενο είναι να μάς εισαγάγει στο θέμα και να προκαλέσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Τεκμηρίωσε με συντομία αν ο πρόλογος στο Κείμενο 1 υπηρετεί τους παραπάνω στόχους.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να προσδιορίσεις τι δηλώνουν τα σημεία στίξης στις ακόλουθες φράσεις του Κειμένου 1:

α. τα εισαγωγικά: «Μπαλάντα του Ναραγιάμα» (1η παράγραφος),

β. η διπλή παύλα: –«εγκατάλειψη ενός ηλικιωμένου»– (2η παράγραφος)

γ. η παρένθεση: (η ζωή του) (3η παράγραφος).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τον τελευταίο στίχο με βάση το νόημα του Κειμένου 2 και να εκφράσεις την προσωπική σου τοποθέτηση στη στάση ζωής που επιλέγει το ποιητικό υποκείμενο. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η αντιμετώπιση των ηλικιωμένων στην Ευρώπη σήμερα, σύμφωνα με την αρθρογράφο του Κειμένου 1, διέπεται από τα ακόλουθα στερεότυπα:

- σε έκτακτες κρίσεις προκρίνεται η θυσία τους ως μη παραγωγικών και αδύναμων.
- τα γηρατειά θεωρούνται ασθένεια και μειονεξία.
- σε λεκτικό επίπεδο χαρακτηρίζονται με φράσεις υποτιμητικές (περιττοί, ένα οικονομικό «βάρος»).
- βιολογικός μαρασμός: κριτήριο περιθωριοποίησης, εγκατάλειψης, εξοστρακισμού.
- δεν αντιμετωπίζονται ανθρώπινα.
- ταύτιση της τρίτης ηλικίας με την αποσύνθεση: κοινωνική «κατασκευή» - δείκτης πολιτιστικού επιπέδου.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο πρόλογος στο Κείμενο 1 υπηρετεί και τους δύο στόχους:

- εισάγει στο κεντρικό θέμα: η αντιμετώπιση των ηλικιωμένων ως εξασθενημένων, άρα αναλώσιμων, προς όφελος των νεότερων μελών αποτελεί δείκτη πολιτισμού της εκάστοτε κοινωνίας
- προκαλεί το ενδιαφέρον: παρουσιάζει μια συγκλονιστικά απάνθρωπη παλιά ιαπωνική πρακτική θυσίας των γηραιότερων, που αποτελεί το έναυσμα για μια πρόσφατη κινηματογραφική ταινία, για να δείξει στη συνέχεια ότι δεν απέχει πολύ από τις σύγχρονες ευρωπαϊκές πρακτικές αντιμετώπισης της τρίτης ηλικίας

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. τα εισαγωγικά: «Μπαλάντα του Ναραγιάμα» (1η παράγραφος): περιλαμβάνουν τον τίτλο ταινίας.

β. η διπλή παύλα: –«εγκατάλειψη ενός ηλικιωμένου»– (2η παράγραφος): διακόπτει τη ροή του λόγου, ώστε να επεξηγήσει τον όρο Ubasute, ο οποίος προηγείται.

γ. η παρένθεση: (η ζωή του) (3η παράγραφος): περικλείει το υποκείμενο «η ζωή του» του ρήματος «να μην είναι». Αποτελεί συμπλήρωση που θα μπορούσε να παραλειφθεί, καθώς εννοείται από την προηγούμενη πρόταση. Η αρθρογράφος το επαναλαμβάνει, γιατί το θεωρεί σημαντικό ως έννοια και επιδιώκει να το τονίσει, προσδίδοντας μάλιστα έναν δραματικό τόνο στο ερώτημα που θέτει.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο στον τελευταίο στίχο απευθύνει ένα ερώτημα προς τον κοινωνικό του περίγυρο ή/και προς τον εαυτό του, για να προστατευτεί. Αναρωτιέται γιατί οι άλλοι ψάχνουν να βρουν σ' αυτόν ό,τι θεωρούν πως είναι, δηλαδή τον πραγματικό του εαυτό, ενώ ούτε ο ίδιος δεν είναι σίγουρος αν θέλει να τον βρει. Αποδέχεται πως «Ο καθένας μας είναι πολλοί», έχει δηλαδή κι αυτός, όπως όλοι, πολλές διαφορετικές όψεις, γι' αυτό και δεν μπορεί να ικανοποιήσει όσα προβάλλουν στο πρόσωπό του («Άλλοι με βλέπουν αλλιώς»), εξ ου και στην πρώτη στροφή ζητά «συγγνώμη» που δεν «απαντά», δεν ανταποκρίνεται σε όσα προσδοκούν απ' αυτόν («δεν αντιστοιχώ Σ' αυτόν που σε μένα αγαπάτε»), γιατί απλούστατα δεν είναι αυτό (μόνο) που εκείνοι νομίζουν, αλλά πολλά περισσότερα. Ταυτόχρονα, εξηγεί πως δεν ευθύνεται ο ίδιος για την απογοήτευσή τους («λάθος δικό μου δεν είναι») που τον βλέπουν «αλλιώς Και πάλι λάθος κάνουν» και υπεραμύνεται του δικαιώματός του να αλλάζει ως άνθρωπος, να αναδιαμορφώνει τον εαυτό του, χωρίς να επηρεάζεται από τους χαρακτηρισμούς που του αποδίδονται («Μη με παίρνετε γι' άλλον Κι αφήστε με ήσυχο»). Πρόκειται για μια ερώτηση που αποσκοπεί να προβληματίσει για την αξία των εσωτερικών διαδικασιών που επιφέρουν αλλαγές και διαμορφώνουν την ανθρώπινη προσωπικότητα στην πορεία της ζωής. Παράλληλα, αποτελεί μια προτροπή για σεβασμό προς τον συνάνθρωπο (ως πρόσωπο) που βρίσκεται στη γόνιμη φάση της αλλαγής, γιατί η συγκεκριμένη διαδικασία συνιστά ατομική επιλογή που οδηγεί προς την αυτογνωσία και δεν τον διευκολύνουν οι περισπασμοί και τα σχόλια των άλλων.

Η ποιητική αφήγηση δημιουργεί πολλές σκέψεις και συναισθήματα στον αναγνώστη που μπορούν να εκφραστούν ανάλογα. Η ποιητική φωνή εξωτερικεύει με έντονα συγκινησιακό τρόπο τις σκέψεις και συναισθήματά της.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Η ενημέρωση, το Διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Το παρακάτω διασκευασμένο άρθρο δημοσιεύθηκε στις 9 Ιανουαρίου 2017 στον ιστότοπο της εφημερίδας «Καθημερινή» και υπογράφεται από τους Αντώνη Καλογερόπουλο, Νίκο Παναγιώτου και Δήμητρα Δημητρακοπούλου. Παρουσιάζει τα ευρήματα έρευνας από 26 χώρες για την ενημέρωση των πολιτών.

Ο τρόπος με τον οποίο διαβάζουμε ειδήσεις αλλάζει διαρκώς, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του 5ου ετήσιου Digital News Report του Ινστιτούτου Reuters για τη Μελέτη της Δημοσιογραφίας του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, που διενεργήθηκε σε 26 χώρες και σε δείγμα 50.000 ατόμων. Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα, η απήχηση των τηλεοπτικών ειδήσεων αρχίζει να μειώνεται, ιδιαίτερα στις νεαρές ηλικιακές ομάδες, ενώ σε κρίση φαίνεται να βρίσκονται τόσο ο έντυπος Τύπος όσο και τα υπόλοιπα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης σε αρκετές από τις χώρες που μελετώνται. Αντιθέτως, όλο και περισσότεροι ενημερώνονται από το Διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Οι δυναμικές αυτές είναι ακόμη πιο έντονες στην ελληνική κοινωνία, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της οποίας αλληλεπιδρούν με τις τεχνολογικές εξελίξεις, δημιουργώντας ένα αβέβαιο περιβάλλον για τα ελληνικά μέσα. Ειδικότερα, παρατηρούμε πολύ μεγάλη έλλειψη εμπιστοσύνης στις ειδήσεις και στους δημοσιογράφους, τους οποίους οι Έλληνες εμπιστεύονται σε μικρότερο βαθμό από ό,τι οι κάτοικοι όλων των άλλων χωρών του δείγματος. Παράλληλα, στη συντριπτική τους πλειονότητα θεωρούν πως τα μέσα ενημέρωσης δεν είναι ανεξάρτητα από αθέμιτες πολιτικές και επιχειρηματικές επιρροές. Η απαξίωση των παραδοσιακών μέσων ενημέρωσης συνοδεύεται με υψηλή χρήση του Διαδικτύου για ενημέρωση στην Ελλάδα σε σχέση με άλλες χώρες. Όμως ο τρόπος με τον οποίο οι Έλληνες χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο για ενημέρωση, **όπως αποτυπώνεται στην έρευνα**, δημιουργεί προκλήσεις για τη βιωσιμότητα και των διαδικτυακών μέσων ενημέρωσης.

Οι Έλληνες ενημερώνονται από τα κοινωνικά δίκτυα σε μεγαλύτερο βαθμό από τους κατοίκους άλλων χωρών, με πρώτη επιλογή το Facebook. Είναι ενδεικτικό πως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι το κύριο σημείο πρόσβασης των Ελλήνων στις ειδήσεις στο Διαδίκτυο και όχι οι ενημερωτικοί ιστότοποι όπως σε αρκετές άλλες χώρες. Παράλληλα, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιθυμούν να αυξήσουν τον χρόνο παραμονής των χρηστών στις πλατφόρμες τους, όπως για παράδειγμα το Facebook, το οποίο προωθεί την ανάγνωση άρθρων (instant articles) και την παρακολούθηση βίντεο μέσα στην πλατφόρμα του. Οι εξελίξεις αυτές ασκούν αυξανόμενες πιέσεις στην επισκεψιμότητα των ενημερωτικών ιστοτόπων.[…]

Παράλληλα, παρατηρούμε πως στο Διαδίκτυο το ενδιαφέρον διαχέεται σε μια πληθώρα νέων μέσων, γεγονός που συνδέεται και με την έλλειψη εμπιστοσύνης στα παραδοσιακά μέσα. Ενώ στις περισσότερες χώρες του δείγματος οι πρώτες σε χρήση ενημερωτικές ιστοσελίδες στο Διαδίκτυο είναι οι ιστότοποι μέσων του παραδοσιακού τοπίου ενημέρωσης **(εφημερίδες και τηλεοπτικοί σταθμοί),** στην Ελλάδα παρατηρείται κατακερματισμός σε πολλά είδη δικτυακών τόπων. Εκτός από τους ιστοτόπους παραδοσιακών μέσων, στη λίστα με τους πρώτους σε χρήση ιστοτόπους περιλαμβάνονται μέσα που έχουν δημιουργηθεί από δημοσιογράφους που αναδείχθηκαν από τα κυρίαρχα παραδοσιακά μέσα, αλλά και ανώνυμα ιστολόγια που συχνά φιλοξενούν θεωρίες συνωμοσίας και **ανυπόστατες ειδήσεις**.

Τα ευρήματα αυτά είναι ιδιαίτερα ανησυχητικά για τη βιωσιμότητα αλλά και την ποιότητα της ενημέρωσης στην Ελλάδα. Η έλλειψη εμπιστοσύνης στις ειδήσεις, η πεποίθηση πως **οι διαδικτυακές διαφημίσεις είναι ενοχλητικές**, σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση που έχει πλήξει και τους πολίτες αλλά και τα ίδια τα μέσα ενημέρωσης, έχουν συμβάλει στην καθιέρωση της κουλτούρας της δωρεάν διαδικτυακής ενημέρωσης**. Οι τάσεις αυτές καταδεικνύουν την ανάγκη αναθεώρησης πολλών από τις υπάρχουσες πρακτικές, προκειμένου τα ΜΜΕ να ανταποκριθούν σε ένα ολοένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον.**[…]

Κείμενο 2

Η τηλεόραση

Το παρακάτω ποίημα είναι από τη συλλογή «Ο καθρέφτης του Πρωτέα» (1986) του Γιάννη Υφαντή. Σε αυτό ο ποιητής ειρωνεύεται τη σχέση του Νεοέλληνα με την τηλεόραση.

Το να ’χαμε ταράνδους μες στα σπίτια μας δεν πήγαινε. Θα μούγκριζαν
μέσα στον ύπνο μας, θα κόπριζαν
πάνω στα έπιπλά μας και προπάντων
μ’ εκείνα τα πελώρια κέρατά τους θα ξεσχίζαν τις κουρτίνες μας, θα γκρέμιζαν
τ’ αγάλματά μας, τα βιβλία μας, τα πιάτα μας. Δεν πήγαινε.
Όμως, η τηλεόραση, τι ζώο!
Έχει τα σιδερένια κέρατά της στην ταράτσα ενώ ήσυχη
κάθεται στο σαλόνι μας και μόνο
αν βάλουμε στην πρίζα τον ομφάλιο λώρο της ξυπνά.
Ήσυχο ζώο. Και τι όμορφο.
Μοιάζει με έντομο πελώριο, αστρικό.

Μοιάζει με τον πλανητικό προπάππο μας, τον Βεελζεβούλ[1]
που ’λεγε ιστορίες κι αποκοιμιόμασταν.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60-70 λέξεις να παρουσιάσεις το θέμα στο οποίο αναφέρεται το Κείμενο 1 και τα συμπεράσματα που εξάγονται από τη σχετική έρευνα, για την οποία γίνεται λόγος.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τέταρτη παράγραφο του Κειμένου 1 οι συντάκτες του άρθρου επιλέγουν να οργανώσουν την παρουσίαση των ευρημάτων της έρευνας με την τεχνική της αντίθεσης. Ποια είναι τα δύο σκέλη της αντίθεσης (μονάδες 6) και ποια θέση αναδεικνύεται με αυτήν; (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. Στην πρόταση «όπως αποτυπώνεται στην έρευνα» (παράγραφος 2), με βάση τα συμφραζόμενα του κειμένου, η επιλογή της παθητικής σύνταξης στοχεύει στο να προσδώσει:

α. αντικειμενικότητα

β. αμεσότητα

γ. ειρωνεία

δ. παραστατικότητα στον λόγο

2.Στην παράγραφο 4 η παρένθεση (εφημερίδες και τηλεοπτικοί σταθμοί) δηλώνει :

α. παραπομπή σε κείμενο

β. σχόλιο

γ. επεξήγηση

δ. παράθεση πρόσθετων πληροφοριών

[1] σατανάς, διάβολος

3. Στη φράση «ανυπόστατες ειδήσεις»(παράγραφος 4) η λέξη «ανυπόστατες» στο παραπάνω γλωσσικό περιβάλλον έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

α. ανακρίβειες

β. ανυπόληπτες

γ. αβάσιμες

δ. ανεπιτήδευτες

4. Στη φράση «οι διαδικτυακές διαφημίσεις είναι ενοχλητικές» (παράγραφος 5) υπάρχει :

α. μεταφορά

β. υπερβολή

γ. ειρωνεία

δ. παρομοίωση

5. «Οι τάσεις αυτές καταδεικνύουν την ανάγκη αναθεώρησης πολλών από τις υπάρχουσες πρακτικές, προκειμένου τα ΜΜΕ να ανταποκριθούν σε ένα ολοένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον» (παράγραφος 5): στην παραπάνω περίοδο λόγου εκφράζεται:

α. υπόδειξη

β. πιθανότητα

γ. αναγκαιότητα

δ. υπόθεση

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές ενδείξεις στο Κείμενο 2 τη στάση που εκφράζει το ποιητικό υποκείμενο απέναντι στην τηλεόραση. Ποια είναι η προσωπική σου τοποθέτηση στο θέμα; Να αναπτύξεις σε 100 – 150 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν τον τρόπο με τον οποίο ενημερώνεται μεγάλο μέρος των πολιτών. Τα αποτελέσματα της έρευνας αποτυπώνουν τη μείωση της απήχησης των τηλεοπτικών ειδήσεων και την κρίση των παραδοσιακών μέσων ενημέρωσης. Ειδικότερα, οι Έλληνες δεν εμπιστεύονται τις ειδήσεις και τους δημοσιογράφους, πιστεύουν ότι ελέγχονται από πολιτικούς και επιχειρηματίες και επιλέγουν κυρίως το διαδίκτυο για την ενημέρωσή τους.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα δύο σκέλη της αντίθεσης στην τέταρτη παράγραφο του Κειμένου 1 είναι από τη μια ότι οι περισσότερες χώρες ενημερώνονται από ιστότοπους μέσων του παραδοσιακού τοπίου (εφημερίδες, τηλεοπτικοί σταθμοί) και από την άλλη ότι η Ελλάδα ενημερώνεται από πολλά είδη δικτυακών τόπων.

Από την αντίθεση προκύπτει ότι εκτός από ιστότοπους παραδοσιακών μέσων υπάρχουν μέσα που δημιουργήθηκαν από δημοσιογράφους και ανώνυμα ιστολόγια (με θεωρίες συνωμοσίας και ανυπόστατες ειδήσεις).

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. α

2. γ

3. γ

4. α

5. γ

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο αρχικά παρομοιάζοντας την τηλεόραση με ζώο εκθειάζει την ήρεμη («Ήσυχο ζώο»), όμορφη («όμορφο») και ελεγχόμενη όψη της . Οι επόμενοι στίχοι όμως έρχονται σε αντίθεση

και παρουσιάζουν την απειλητική της όψη που έχει τερατώδη χαρακτηριστικά και στενή σχέση με την τεχνολογία («αστρικό», «πλανητικό»). Θεωρεί ότι απειλεί την ελευθερία των ανθρώπων και με τη σατανική της δύναμη («Βεελζεβούλ») παραπλανά, αποχαυνώνει («αποκοιμιόμασταν») και αποπρασανατολίζει.

Ο/Η μαθητής/τρια δύναται να τοποθετηθεί για τον κίνδυνο που ελλοχεύει λόγω της παραπληροφόρησης και της προπαγάνδας από την τηλεόραση εστιάζοντας στην επιρροή που ασκεί στον άνθρωπο και επισημαίνοντας την ευθύνη του.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Προώθηση της ένταξης στην αγορά εργασίας

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από ενημερωτικό-επιμορφωτικό υλικό με τίτλο «Η Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη» που εκπονήθηκε από Ομάδα Εργασίας που συγκροτήθηκε από τον Υπουργό Μεταναστευτικής Πολιτικής, τον Ιούλιο του 2019.

Η απασχόληση αποτελεί βασικό στοιχείο της διαδικασίας ένταξης, καθώς η εξεύρεση εργασίας είναι θεμελιώδους σημασίας για τη συμμετοχή στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας. Η διευκόλυνση της πρόσβασης των μεταναστών/μεταναστριών, των αιτούντων/αιτουσών και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην αγορά εργασίας μπορεί να βελτιώσει την οικονομία της, καθώς θα έχει θετικό αντίκτυπο στη βιωσιμότητα του συστήματος πρόνοιας, του συστήματος ασφάλισης καθώς και του εργατικού δυναμικού.

Ιδιαίτερα κρίσιμο στοιχείο είναι η ενίσχυση της διασύνδεσης των αναγκών της αγοράς εργασίας σε επαγγέλματα και δεξιότητες με τις αντίστοιχες γνώσεις και δεξιότητες είτε των εργαζομένων που μετακινούνται νόμιμα στη χώρα με σκοπό την εργασία είτε των αιτούντων και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας. Με τον τρόπο αυτό, θα είναι δυνατό να υπάρξει μια ομαλή μετάβαση και ένταξη των μεταναστών/μεταναστριών, των αιτούντων/αιτουσών και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην αγορά εργασίας, χωρίς «κραδασμούς» στα θέματα κοινωνικής συνοχής, λόγω ορθής αντιστοίχισης των δεξιοτήτων των μεταναστευτικών/προσφυγικών πληθυσμών με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.4251/2014, μια από τις βασικές προϋποθέσεις για την ομαλή ένταξη στην αγορά εργασίας των ατόμων που εισέρχονται νόμιμα στη χώρα είναι η απασχόλησή τους σε θέσεις εργασίας που δεν καλύπτονται από το εγχώριο εργατικό δυναμικό, βάσει του άρθρου 11 του ίδιου νόμου. Επίσης, σε πολίτες τρίτων χωρών που εισέρχονται στην χώρα μας μέσω των διαδικασιών που σχετίζονται με το καθεστώς της διεθνούς προστασίας – ασύλου, παρέχεται πρόσβαση στην αγορά εργασίας, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 68, 69 και 71 του Ν.4375/2016. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με άρθρο 70 του ίδιου νόμου, δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, τα πρόσωπα στα οποία έχει χορηγηθεί καθεστώς παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους καθώς και τα μέλη

της οικογένειάς τους, έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά προγράμματα για ενήλικες που σχετίζονται με την απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που ισχύουν και για τους ημεδαπούς/-ές, εφόσον κατέχουν, την προβλεπόμενη από τις οικείες διατάξεις, άδεια διαμονής σε ισχύ.

Εξίσου κρίσιμο στοιχείο στην προώθηση της συνεισφοράς των πολιτών τρίτων χωρών στην οικονομία της χώρας, που διαμένουν, αποτελεί και η στήριξη της επιχειρηματικότητας, μέσω πρόσβασης σε προγράμματα παροχής μικροπιστώσεων, καθώς και η δυνατότητα συμμετοχής σε επιχειρήσεις και προγράμματα στο πλαίσιο της κοινωνικά αλληλέγγυας οικονομίας. […]

Κείμενο 2

Εικοστός αιώνας

Το απόσπασμα προέρχεται από το μυθιστόρημα της Μέλπως Αξιώτη (1905-1973) «Εικοστός αιώνας», το οποίο εκδόθηκε το 1946.

[…] Η ζωή περνούσε, όπως περνούν κουκουβάγιες την άνοιξη, και σχεδόν δεν τους δίνει προσοχή κανείς.

Τότε είναι που ήρθε το περιστατικό. Ήρθε και δεν είχε όψη μήτε όμορφη, μήτε κακή. Ήταν σαν το νεογέννητο, που θα δείξει πιο ύστερα τι λογής καρδιά θα ΄χει.

Πριν μαθευτεί ακόμα τίποτα, ήρθαν κάτι άγνωστοι άνθρωποι και κλείστηκαν με τον πατέρα της Πολυξένης μέσα στην κάμαρα με το κλειδί. Δεν άκουσες να πηδήσει ούτε ψύλλος.

Το βράδυ εκάθισαν όπως πάντα να φάνε. Τότε βλέπουν στρωμένα πάνω στο τραπέζι καινούρια, κοκάλινα μαχαιροπίρουνα. Κάποιος είπε: «Με γεια μας, είναι πολύ ωραίο το νέο σερβίτσιο μας». Δεν το ‘χε ξαναδεί κανείς. Κανείς δεν απάντησε. Όλοι τρώγανε βουβοί. Όταν η Μαριγώ μπαινοβγήκε για τελευταία φορά κι εμάζευε, κι ήταν το τραπέζι άδειο, τότε είπε ο πατέρας πολύ σιγά και μαλακά, σαν να διάβαζε Ευαγγέλιο.

«Σήμερα το πρωί καταστραφήκαμε. Ώστε από σήμερα είμαστε πτωχοί. Έγινε κραχ[1] μεγάλο στην Αμερική. Κατρακύλησαν Τράπεζες. Οι συνέταιροι στα βαπόρια μάς έκλεψαν. Τα χρήματά μας θα τα πάρουν άλλοι. Γιατί τα χρήματα δεν εξατμίζονται, μόνο που αλλάζουν χέρια. Το σερβίτσιο που είδατε κοστίζει όση ήταν η περιουσία μας. Μας το

[1] Κραχ: ξαφνική και καταστροφική πτώση της τιμής ενός ή περισσοτέρων οικονομικών στοιχείων. Το κραχ για το οποίο γίνεται λόγος στο κείμενο συνέβη το 1929.

΄στειλαν για ενθύμιο οι περισσότεροι γενναιόδωροι από τους λωποδύτες. Δε νομίζω ότι πρέπει να κλειστούν τα παραθυρόφυλλά μας ή να μη βγαίνετε έξω, επειδή θα ντρεπόσαστε. Η ντροπή δεν εμπήκε ακόμα στο σπίτι αυτό, κι ελπίζω ποτέ να μην μπει. Καθένας μέσα εδώ πρέπει να είναι έτοιμος για μεγάλες θυσίες. Δεν έχει τίποτε άλλο, νομίζω. Ετελείωσα».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 40-50 περίπου λέξεις να παραθέσεις τους τρόπους με τους οποίους, σύμφωνα με το Κείμενο 1, θα είναι δυνατόν να υπάρξει μια ομαλή μετάβαση και ένταξη των μεταναστών/μεταναστριών, των αιτούντων/αιτουσών και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην αγορά εργασίας.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 συναντάμε ως τρόπο οργάνωσης την αιτιολόγηση. Εξήγησε για ποιο λόγο, κατά τη γνώμη σου, επιλέγεται το συγκεκριμένο κειμενικό σχήμα.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Πώς χαρακτηρίζεις το ύφος λόγου που επιλέγουν οι συντάκτες του Κειμένου 1, σοβαρό ή απλό (μονάδες 6); Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με αναφορά σε τρεις γλωσσικές επιλογές (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο πατέρας, σύμφωνα με τα νοήματα του Κειμένου 2 (μονάδες 10). Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σού γεννά ο

τρόπος με τον οποίο ανακοινώνει την είδηση σε όλη η οικογένεια (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ομαλή μετάβαση και ένταξη στην αγορά εργασίας:

- Ενίσχυση της διασύνδεσης των αναγκών της αγοράς εργασίας σε επαγγέλματα και δεξιότητες με τις αντίστοιχες γνώσεις και δεξιότητες είτε των εργαζομένων που μετακινούνται νόμιμα στη χώρα με σκοπό την εργασία είτε των αιτούντων και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας.
- Η απασχόλησή τους σε θέσεις εργασίας που δεν καλύπτονται από το εγχώριο εργατικό δυναμικό.
- Συμμετοχή ενηλίκων σε εκπαιδευτικά προγράμματα ενηλίκων που σχετίζονται με την απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που ισχύουν και για τους ημεδαπούς/-ές.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με την αιτιολόγηση ο συντάκτης του Κειμένου 1 επιδιώκει να εξηγήσει την αναγκαιότητα απασχόλησης των μεταναστών/μεταναστριών, των αιτούντων/αιτουσών και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας ως σημαντικού μέσου ένταξής τους στην κοινωνία υποδοχής τους. Υποστηρίζει ότι η εργασία παίζει βασικό ρόλο στη διαδικασία ένταξης, διότι έτσι συμμετέχουν στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας. Η αιτιολόγηση ενισχύει την πειστικότητα του κειμένου, καθώς πρόκειται για κείμενο που έχει ενημερωτικό και επιμορφωτικό ρόλο, ενώ παράλληλα έχει συνταχθεί για λογαριασμό του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Το ύφος χαρακτηρίζεται ως σοβαρό. Ενδεικτικά, γλωσσικές επιλογές, με τις οποίες διαμορφώνεται:

- Σοβαρό, δόκιμο λεξιλόγιο (θεμελιώδους σημασίας, θετικό αντίκτυπο στη βιωσιμότητα, ενίσχυση της διασύνδεσης, των αιτούντων και δικαιούχων, κοινωνικά αλληλέγγυας οικονομίας κ.ά.),
- Γ΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο,
- Παθητική σύνταξη (Σημειώνεται ότι…, παρέχεται πρόσβαση, έχει χορηγηθεί κ.ά.),
- Αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο πατέρας είναι στενοχωρημένος, διότι έχασε την περιουσία του εξαιτίας της οικονομικής κατάρρευσης «Σήμερα το πρωί καταστραφήκαμε. Ώστε από σήμερα είμαστε πτωχοί. Έγινε κραχ μεγάλο στην Αμερική. Κατρακύλησαν Τράπεζες.», ωστόσο περισσότερο τον ενοχλεί η νέα κατάσταση, διότι νιώθει πως εξαπατήθηκε από ανθρώπους στους οποίους είχε εμπιστοσύνη «Οι συνέταιροι στα βαπόρια μάς έκλεψαν». Η απογοήτευσή του είναι έντονη, διότι αυτοί οι άνθρωποι, αντί να σεβαστούν την δύσκολη οικονομική του κατάσταση, τον περιπαίζουν και τον εξευτελίζουν «Το σερβίτσιο που είδατε κοστίζει όση ήταν η περιουσία μας. Μας το ΄στειλαν για ενθύμιο οι περισσότεροι γενναιόδωροι από τους λωποδύτες.»
Ανακοινώνει την είδηση με μεγάλη αξιοπρέπεια και ηρεμία, για να μην μεταφέρει στην οικογένεια την άσχημη διάθεσή του «είπε ο πατέρας πολύ σιγά και μαλακά, σαν να διάβαζε Ευαγγέλιο», «Τα χρήματά μας θα τα πάρουν άλλοι. Γιατί τα χρήματα δεν εξατμίζονται, μόνο που αλλάζουν χέρια.» Ενθαρρύνει την οικογένεια να αποδεχτεί χωρίς να νιώθει ντροπή τη νέα δύσκολη κατάσταση «Δε νομίζω ότι πρέπει να κλειστούν τα παραθυρόφυλλά μας ή να μη βγαίνετε έξω, επειδή θα ντρεπόσαστε. Η ντροπή δεν εμπήκε ακόμα στο σπίτι αυτό, κι ελπίζω ποτέ να μην μπει.»

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Αρχή της ισότητας

Το κείμενο προέρχεται από τον οδηγό που εξέδωσε το Ινστιτούτο Εργασίας το 2019 με στόχο την παρουσίαση του θεσμικού πλαισίου που αφορά θέματα διακρίσεων στους χώρους εργασίας λόγω φύλου.

Η μικρή συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, η ανισότητα ευκαιριών, οι μειωμένες δυνατότητες για επαγγελματική εξέλιξη, η πολλαπλότητα του ρόλου τους, η αδυναμία συμφιλίωσης της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής, η ανεπαρκής συμμετοχή τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και σε δράσεις αναβάθμισης των προσόντων τους αποτελούν ορισμένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες σήμερα και τα οποία οδηγούν στην εμφάνιση φαινομένων διάκρισης, ειδικότερα στον εργασιακό τομέα.

Η εφαρμογή της αρχής της ισότητας μεταξύ των δύο φύλων στις πολιτικές των κρατών μελών της ΕΕ καταδεικνύει ως ένα βαθμό την θεσμική πρόοδο που έχει επιτευχθεί στην σημερινή κοινωνία σε ζητήματα ισότητας μεταξύ των δυο φύλων. **Ωστόσο,** παρά τα βήματα προόδου που έχουν σημειωθεί τα τελευταία χρόνια –τόσο σε θεσμικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ανάπτυξης «ειδικευμένων πολιτικών και δράσεων» καταπολέμησης των διακρίσεων μεταξύ των φύλων–, η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών (ιδιαίτερα στην αγορά εργασίας) φαίνεται ότι δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ουσιαστικά, καθώς οι ανισότητες λόγω φύλου παραμένουν.

Οι γυναίκες και οι άνδρες εξακολουθούν να αντιμετωπίζονται, παρά τη θεσμοθέτηση νομοθετικών διατάξεων, διαφορετικά στην αγορά εργασίας, με αποτέλεσμα οι πρώτες να εξακολουθούν να βρίσκονται κατά μέσο όρο σε χειρότερη θέση συγκριτικά με τους άνδρες. Οι διακρίσεις αυτές εντοπίζονται στην πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική εξέλιξη, στο συνδυασμό επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, στους όρους αμοιβής. Ειδικότερα, για τις εργασιακές σχέσεις, κατοχυρώνεται συνταγματικά το δικαίωμα ίσης αμοιβής για ίσης αξίας παρεχόμενη εργασία, ενώ προβλέπεται ότι «δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για της προώθηση της ισότητας

μεταξύ ανδρών και γυναικών και ότι το κράτος οφείλει να μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών».

Η προστασία έναντι των διακρίσεων λόγω εθνοτικών, φυλετικών, ηλικιακών και άλλων κριτηρίων αποτέλεσε αντικείμενο νομοθετικών ρυθμίσεων κατά κύριο λόγο στην κοινοτική έννομη τάξη, οι οποίες σταδιακά ενσωματώθηκαν στο ελληνικό δίκαιο, συνθέτοντας έτσι το δίκαιο της απαγόρευσης των διακρίσεων. Στο δίκαιο αυτό η προστασία από τις διακρίσεις λόγω φύλου κατέχει σημαίνουσα θέση. Ειδικά στο χώρο της εργασίας, η προστασία από διακρίσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών στοχεύει στη δημιουργία μιας αγοράς εργασίας όπου η πρόσβαση στην απασχόληση, η επαγγελματική εξέλιξη, η επαγγελματική κατάρτιση, οι συνθήκες και οι όροι εργασίας, καθώς και τα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης θα λειτουργούν παρέχοντας ίσες ευκαιρίες για τους άνδρες και τις γυναίκες.

Κείμενο 2

Η δασκάλα με τα χρυσά μάτια

Το μυθιστόρημα του Στρατή Μυριβήλη (1890-1969) « Η δασκάλα με τα χρυσά μάτια» κυκλοφόρησε σε βιβλίο το 1933. Θέμα του είναι η περίοδος 1917–1922 και οι συνέπειες του πολέμου (Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και Μικρασιατικού Πολέμου).

[…] Ο Λεωνής έμαθε από τον «νουνό», την πρώτη μέρα κιόλας, σαν ήρθε στο σταθμό να τους καλωσορίσει και να τους δώσει ένα χέρι για τα πράγματα, πως η χήρα του Βρανά διορίστηκε δασκάλα στο δημοτικό σχολειό του χωριού, από τότες που μαθεύτηκε ο θάνατος τ' αντρός της. Ο πατέρας; Του Βρανά πέθανε και κείνος από τον καημό του λίγο αργότερα. Ο κ. Σπανός τούπε ακόμα πως ο Διευθυντής του σχολειού κι όλοι οι συνάδελφοι της νέας δασκάλας έχουν να κάνουν για την εργατικότητα και για τη θεληματικότητά της. Τούκαμε ευχαρίστηση που τάκουσε. Ένιωσε να εχτιμά[1] αυτή την άγνωστή του γυναίκα, που ρίχτηκε να μπαλέψει[2] τόσο θαρρετά τη ζωή, μόλις έχασε το μοναδικό της τ' αποκούμπι. Μια άλλη στη θέση της θ' απόμενε με τα χέρια κρεμασμένα, κεραυνωμένη από το χτύπημα. Θάκανε επάγγελμα τον ρόλο του «θύματος πολέμου» και θα περίμενε από τη φτωχοσύνταξη και από τα επιδόματα των φιλανθρωπικών οργανώσεων να δει το σπίτι της και το παιδί του σκοτωμένου.

Πολλές φορές το μελέτησε να πάει να της κάνει τη θλιβερή επίσκεψη, να πάρει τέλος η ιερή αποστολή. Όλο δίσταζε κι όλο το ανάβαλλε, και δυο φορές έκοψε απ' άλλον

[1] Να εκτιμά.
[2] Να παλέψει.

δρόμο μόλις αντίκρισε το σπίτι της. Είταν ένα κεραμιδί σπίτι πούβλεπε από ψηλά στη θάλασσα, με μια ξώπορτα σχεδόν τετράγωνη, βαμμένη με πράσινη λαδομπογιά. Τα περικοκλάδια ξεχειλούσαν από τον τοίχο του αυλόγυρου. Έπαιρνε το μαύρο πορτοφόλι στην τσέπη κι έλεγε: «Δεν έχει άλλο, τούτη τη φορά θα χτυπήσω». Κι ύστερα, σαν αντίκρυζε τους σιδερένιους χαλκάδες που κρέμονταν για χτυπητήρια στην πράσινη πόρτα, ένας κόμπος δενόταν μέσα του και προσπερνούσε. […]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 40-50 περίπου λέξεις να παρουσιάσεις την πρόοδο που έχει γίνει στο θέμα της αντιμετώπισης των ανισοτήτων μεταξύ των δύο φύλων στην αγορά εργασίας.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην δεύτερη παράγραφο συναντάμε τη συνδετική λέξη **Ωστόσο**. Μπορείς να εξηγήσεις τη λειτουργία της ως προς τη δομή της παραγράφου;

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 επιλέγεται το ασύνδετο σχήμα λόγου. Να δικαιολογήσεις αυτή την επιλογή (μονάδες 10) και να χωρίσεις, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές, την παράγραφο σε δύο περιόδους λόγου χωρίς να διαφοροποιείται το νόημα (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με αναφορές στο Κείμενο 2 τη στάση που υιοθετεί ο Λεωνής απέναντι στη δασκάλα. Να οργανώσεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Η εφαρμογή της αρχής της ισότητας μεταξύ των δύο φύλων στις πολιτικές των κρατών μελών της ΕΕ.
- Ειδικότερα, για τις εργασιακές σχέσεις, κατοχυρώνεται συνταγματικά το δικαίωμα ίσης αμοιβής για ίσης αξίας παρεχόμενη εργασία.
- Προβλέπεται ότι δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για της προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών.
- Προβλέπεται ότι το κράτος οφείλει να μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών.
- Νομοθετικές ρυθμίσεις στο χώρο της εργασίας για την προστασία από διακρίσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών με στόχο την παροχή ίσων ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το **Ωστόσο** δηλώνει την αντίθεση ανάμεσα στις δύο πραγματικότητες που παρουσιάζονται στην παράγραφο στο θέμα της ισότητας των δύο φύλων. Ενώ, δηλαδή, διαπιστώνεται ότι έχει επιτευχθεί θεσμική πρόοδος στην σημερινή κοινωνία σε ζητήματα ισότητας μεταξύ των δυο φύλων, από την άλλη μεριά, η ισότητα δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ουσιαστικά. Έτσι στην παράγραφο παρουσιάζεται το θέμα της ισότητας των δύο φύλων με τις δύο αντίθετες όψεις του.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Δικαιολόγηση της επιλογής του ασύνδετου σχήματος: απαρίθμηση ορισμένων από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες σήμερα και τα οποία οδηγούν στην εμφάνιση φαινομένων διάκρισης, ειδικότερα στον εργασιακό τομέα. Δίνεται έτσι έμφαση στο πλήθος αυτών των προβλημάτων. Δημιουργείται συναισθηματική ένταση και προβληματισμός για το κύριο θέμα του κειμένου και προωθείται ο κύριος στόχος της πληροφόρησης λόγω του ενημερωτικού του χαρακτήρα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο Λεωνής θαυμάζει τη δασκάλα, διότι στο πρόσωπό της βλέπει:

- Εργατικότητα στο σχολείο όπου υπηρετεί
- Αγωνιστικότητα στη ζωή, ενώ έχασε τον σύζυγό της
- Αξιοπρέπεια, γιατί αναζήτησε στην εργασία τα μέσα επιβίωσης
- Δυναμικότητα για υπέρβαση των προσωπικών προβλημάτων
- Ανατροπή των στερεοτύπων της αδύναμης και απροστάτευτης γυναίκας

Ο/Η μαθητής/-τρια πρέπει να δικαιολογήσει την απάντησή του με αναφορά σε τρεις τουλάχιστον κειμενικές ενδείξεις που επιβεβαιώνουν τη ζητούμενη στάση του Λεωνή.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Πολιτισμός κατά ρατσισμού.

Το κείμενο είναι απόσπασμα άρθρου της Φωτεινής Τσαλίκογλου, καθηγήτριας στο Τμήμα Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου, το οποίο δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ, στις 19-06-2001.

Κάθε φορά που μιλάμε για «άτομα με ειδικές ανάγκες» εκείνο που φανερώνεται είναι το ηθικό, αισθητικό, πολιτισμικό σύστημα αξιών που θεμελιώνει την κοινωνία μας. Η Κίνηση Πολιτών Κατά του Ρατσισμού επιχείρησε σε ένα εξαιρετικό τριήμερο που διοργάνωσε με θέμα «Ο πολιτισμός κατά του ρατσισμού» να μιλήσει με τον δικό της τρόπο για τα ζωτικά αυτά ζητήματα.

Παραδομένοι καθώς είμαστε στην ηγεμονία του κανονικού, όταν αναφερόμαστε στον ανάπηρο, είναι συνήθως μέσα από μια εικόνα ελλειμματικότητας. Όχι διαφορετικός αλλά κατώτερος. Άλλος. Εξώκοσμος. Η τηλεόραση αναπαράγει και εντείνει τα στερεότυπα. Το άτομο με ειδικές ανάγκες προβάλλει σαν ένα ανυπεράσπιστο παιδί που όταν δεν το αγνοούμε πρέπει να το προστατεύουμε ή να το δαιμονοποιήσουμε. Οίκτος, απαξίωση, απόρριψη, άρνηση.

Αρνούμενοι τον ανάπηρο είναι σαν να απομακρύνουμε από τον ορίζοντά μας την έλλειψη, το γήρας, τη φθορά. Ασυνείδητα είναι σαν να καθησυχάζουμε τον εαυτό μας «εμείς είμαστε πλήρεις, αψεγάδιαστοι».

Η εκδήλωση που οργανώθηκε τέλη Μαΐου στο Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών προσέφερε μια μοναδική ευκαιρία ανατροπής των βάναυσων αυτών στερεοτύπων. Τα ίδια τα άτομα με ειδικές ανάγκες μάς ταξίδεψαν στο μακρινό ταξίδι των δυνατοτήτων τους. Στο βίντεο που παρουσίασε η πρόεδρος της Εταιρείας Προστασίας Σπαστικών, Δάφνη Οικονόμου, παρακολουθήσαμε τις δημιουργικές τους δυνατότητες. Στο Καλλιτεχνικό και Βιωματικό Σεμινάριο του Προγράμματος Ανοιχτή Σκηνή, για πέντε μέρες Άγγλοι, Ιρλανδοί, Σκοτσέζοι, Έλληνες, καλλιτέχνες, εκπαιδευόμενοι, ασθενείς, ακροατές, ανάπηροι και αρτιμελείς συμμετέχουν στην πρόκληση της συνδημιουργίας στον Χορό, το Θέατρο, τη Μουσική, τη Σκηνογραφία, την Αφήγηση.

Το στοίχημα κερδίζεται. Οι διαχωρισμοί και οι ταμπέλες καταργούνται. Μόνον μια ιδιότητα παραμένει και κατισχύει. Εκείνη του δημιουργού.

Κείμενο 2

[Σύγκρουση … θρησκειών]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Γιώργου Θεοτοκά «Αργώ», δεύτερος τόμος, εκδόσεις Εστία, Αθήνα. 1992.

Η Αντιγόνη τον μεταχειριζότανε λιγάκι σαν παιδί, μεταφέροντας στις συζυγικές τους σχέσεις όλην τη στοργή της για τον γιο, που της έλειπε. […]

Μονάχα μια φορά κοντέψανε να τσακωθούνε στα γερά, όταν γεννήθηκε η Μόρφω, τον τέταρτο χρόνο του γάμου, κι ο Φραγκίσκος, που δεν είχε σκοτιστεί ποτέ του για καμιά θρησκεία, ανακάλυψε ξαφνικά πως είτανε καθολικός και πως το παιδί τους έπρεπε να βαφτιστεί στη δική του εκκλησία. Η Αντιγόνη επέμενε να γίνει το παιδί ορθόδοξο, γιατί αισθανότανε πως το αντίθετο θα έθλιβε κατάκαρδα και ανεπανόρθωτα τους γονείς της και όλο το πελοποννησιακό συγγενολόϊ. «Κάνε μια θυσία για μένα, έλεγε, για την αγάπη μας Φραγκίσκε!». Μα ο Φραγκίσκος Δελατόλλας αποκρινότανε με ύφος δραματικό πως είταν έτοιμος να θυσιάσει τα πάντα για την αγάπη της, εξόν από τους βωμούς των προγόνων του. «Ώστε αγαπάς περισσότερο τους προγόνους σου από μένα;», ρώτησε μια μέρα απειλητικά η Αντιγόνη. «Δε σβήνεται από τη μνήμη των ανθρώπων η Ιστορία!», αποκρίθηκε ο Φραγκίσκος. Η Αντιγόνη, όμως, που είχε πειραχτεί στο φιλότιμο, ήθελε μια κατηγορηματική απάντηση. «Αγαπάς περισσότερο από μένα, συνέχισε, τους πεθαμένους Τηνιακούς κι' όλα αυτά τα βενετσιάνικα κοραφέξαλα – ναι ή όχι;». «Ναι», είπε ο Φραγκίσκος και πρόσθεσε μια φράση, που γι' αυτήν ζήτησε αργότερα πολλές φορές συγγνώμη: «Δε με καταλαβαίνεις, δε με κατάλαβες ποτέ, δε θα με καταλάβεις ποτέ! Είσαι Μωραΐτισσα!». Τότες έπαψαν να μιλούν για ένα διάστημα. Τη συζυγική αυτή κρίση τη γιάτρεψε ο πατέρας της Αντιγόνης που τους κάλεσε μια μέρα πολύ επίσημα στο γραφείο του και τους δήλωσε με το πιο κοφτό του ύφος πως, αν γίνει το μοναδικό του εγγόνι φραγκάκι, θα κάνει διαθήκη και θα αφήσει όλα τα χρήματά του στον εθνικό στόλο. «Και πηγαίνετε κατόπι, πρόσθεσε, να μαλλιοτραβιόσαστε δέκα χρόνια με τους δικηγόρους του Δημοσίου για να χαλάσετε τη διαθήκη μου – τη διαθήκη του πατέρα σας! – μέχρι του Αρείου Πάγου και ακόμα παραπέρα». Ο Φραγκίσκος αποκρίθηκε αμέσως πως είχε πάρει «κατόπιν ωρίμου σκέψεως»

την απόφαση να κάνει όλες τις υποχωρήσεις για την ευτυχία της οικογένειας κ' η Μόρφω βαφτίστηκε ορθόδοξη από τον ίδιο τον παππού της, που διάλεξε και το όνομά της.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 40-50 λέξεις να παρουσιάσεις την στερεοτυπική εικόνα που έχει η κοινωνία για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εξηγήσεις τη λειτουργία της παρομοίωσης στη δομή της δεύτερης παραγράφου: «Το άτομο με ειδικές ανάγκες προβάλλει σαν ένα ανυπεράσπιστο παιδί που όταν δεν το αγνοούμε πρέπει να το προστατεύουμε ή να το δαιμονοποιήσουμε.» Για ποιο λόγο την επέλεξε η συντάκτρια του Κειμένου 1;

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 να εντοπίσεις τρεις ελλειπτικές προτάσεις (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τι εξυπηρετεί αυτή η γλωσσική επιλογή της αρθρογράφου (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 να ερμηνεύσεις την αιτία που προκάλεσε κρίση στον γάμο της Αντιγόνης. Ποια είναι η προσωπική σου τοποθέτηση στο γεγονός για το οποίο γίνεται λόγος στο κείμενο; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η στερεοτυπική εικόνα της κοινωνίας για τα άτομα με ειδικές ανάγκες:

- εικόνα ελλειμματικότητας
- κατωτερότητας
- θεωρούνται εξωπραγματικοί και απόμακροι
- αντιμετώπιση με οίκτο, απαξίωση, απόρριψη, άρνηση.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Λειτουργία παρομοίωσης: μια παραστατική αναλογία, το άτομο με ειδικές ανάγκες μοιάζει με παιδί που έχει ανάγκη της προστασίας των άλλων, άρα είναι αδύναμος και κατώτερος άνθρωπος. Με παραστατικό τρόπο δείχνει την εικόνα υποτίμησης που έχει διαμορφωθεί, ώστε να γίνει κατανοητή η αντίδραση της συντάκτριας του κειμένου απέναντι σε αυτή την απόρριψη που βιώνουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Με την παρομοίωση – αναλογία ενισχύεται η αρχική θέση που διατυπώνεται στην παράγραφο: «Παραδομένοι καθώς είμαστε στην ηγεμονία του κανονικού, όταν αναφερόμαστε στον ανάπηρο, είναι συνήθως μέσα από μια εικόνα ελλειμματικότητας.» Με αυτό τον τρόπο ενισχύεται η δομική οργάνωση, η ενότητα θέματος της παραγράφου και η αλληλουχία των νοημάτων σε αυτήν.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Όχι διαφορετικός αλλά κατώτερος. Άλλος. Εξώκοσμος.

Στις ελλειπτικές προτάσεις η έμφαση δίνεται στις λέξεις που απαρτίζουν τις προτάσεις, οι οποίες με εύγλωττο τρόπο τονίζουν τη θέση των ατόμων με ειδικές ανάγκες στις σύγχρονες κοινωνίες. Με τον τρόπο αυτό επιτονίζεται η εικόνα που επικρατεί στην κοινωνία για τα άτομα αυτά, η κυρίαρχη κοινωνική αντίληψη. Πρόθεση της πομπού είναι να προβληματίσει και να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη και την αναγνώστρια.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Αιτία που προκάλεσε κρίση στον γάμο της Αντιγόνης:

Η στερεοτυπική και απόλυτη υπεράσπιση της υπεροχής που νιώθει ο καθένας από τους δύο συζύγους για την καταγωγή και τη θρησκεία του και συνακόλουθα η υποτίμηση της καταγωγής του άλλου.

Προσωπική τοποθέτηση (ενδεικτικά):

- Εκείνη την εποχή όπου τοποθετείται το κείμενο οι άνθρωποι επέτρεπαν αυτές τις αντιλήψεις να κατευθύνουν τη ζωή τους.
- Δεν είναι σωστή η υποτίμηση του άλλου και η υπερβολική προσήλωση στα στερεότυπα και τα πατροπαράδοτα ήθη.
- Η καταγωγή και η θρησκεία δεν πρέπει να αποτελούν παράγοντες που χωρίζουν τους ανθρώπους.
- Κίνδυνος συγκρουσιακών καταστάσεων εξαιτίας του πείσματος που δημιουργούν στερεότυπες αντιλήψεις..
- Αναγκαίες οι αμοιβαίες υποχωρήσεις.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Με τη μαμά... και στα ώριμα χρόνια

Το κείμενο είναι απόσπασμα άρθρου της Τασούλας Καραϊσκάκη, δημοσιευμένου στις 28.11.2014.

Για πρώτη φορά οι Βρετανοί νέοι έως 25 ετών έχουν πολύ περισσότερες πιθανότητες, σε σύγκριση με τους συνταξιούχους, να βρεθούν κάτω από το όριο της φτώχειας, εκτιμά το Joseph Rowntree Foundation. Οι νέοι 16 έως 24 ετών που ζουν με ελάχιστα, έχουν αυξηθεί κατά 6% την τελευταία δεκαετία, κυρίως λόγω των ολιγόμηνων συμβάσεων και της ημιαπασχόλησης, και τα πράγματα θα γίνουν χειρότερα, αποφαίνεται το ίδρυμα. Η πτώση εισοδημάτων και η αύξηση του κόστους διαβίωσης, λέει το ίδρυμα, θα εγκλωβίσουν τους 20άρηδες σε εξαιρετικά χαμηλόμισθες θέσεις εργασίας –και στην αδυναμία να συντηρήσουν μόνοι τους ένα νοικοκυριό–, για αρκετά χρόνια ακόμη. Την τελευταία δεκαετία, μόνο το 20% των νέων κατάφερε να φύγει από το πατρικό του.

Ίδιες οι τάσεις και στην Ελλάδα, και για εκείνο το μικρό τμήμα της νεολαίας που καταφέρνει να εργάζεται (ανεργία νέων 16-24 ετών: 56,7%), να απασχολείται ευκαιριακά ή σε θέσεις χαμηλότερες των δεξιοτήτων τους.

Δυσοίωνο σενάριο, ανησυχαστικό, εξόχως προβληματικό για τον προοδευμένο κόσμο μας. Διότι νέος και απουσία μέλλοντος είναι δύο έννοιες ασυμβίβαστες στους πολιτισμούς της εξέλιξης. Στην εποχή των multimedia, με τον τζίρο των ηλεκτρονικών αγαθών και υπηρεσιών να ξεπερνά τα 2,1 τρισ. δολάρια, στις κοινωνίες των γυαλιών-υπερυπολογιστών που βλέπουν ολογραφικά, των 3D εκτυπωτών σπιτιών, μηχανημάτων, τροφίμων και ανθρώπινων οργάνων, του μανδύα αορατότητας από νανοϋλικά, οι νέοι είναι βουτηγμένοι στη μιζέρια, εξαρτημένοι από την αγία οικογένεια και τα ρουσφέτια[1] των πολιτικών φίλων για μια δουλίτσα. Προς τι τα τηλεκατευθυνόμενα αεροσκάφη, τα ρομπότ στους κομήτες και η έρευνα που «τρέχει» προς τη διόρθωση ελαττωματικών γονιδίων, τις καθολικές ασύρματες επικοινωνίες και την κβαντική τηλεμεταφορά δεδομένων;

Η <u>«πρώτη ύλη»</u> των νέων κοινωνιών μαραζώνει, παγιδεύεται, ασφυκτιά, συντρίβεται από την αποκάλυψη της ουτιδανής[2]παρουσίας της. Οι μεγαλόθυμες[3] φιλοδοξίες της εποχής της ανάπτυξης εξέπεσαν. Οι αγορές διευρύνθηκαν, οι κερδοσκόποι

[1] πελατειακές σχέσεις ανάμεσα στους πολιτικούς και τους πολίτες.

[2]ανάξιας λόγου, αυτής που δε διαθέτει σπουδαιότητα ή κύρος.

[3]μεγαλόψυχες, εντυπωσιακές.

πλήθυναν, η ζωή συρρικνώθηκε στο παρόν, ένα παρόν χωρίς βαρύτητα, που κινείται αλλά δεν προχωρεί. Έναν κόσμο χωρίς ιδεώδες, μια αγωνία χωρίς διδασκαλία... Μήπως οι μεγάλοι της Ευρώπης να ξανασκεφθούν ότι αυτή η ήπειρος της κοινής μας μοίρας, όπου οι νέοι υφίστανται τις ίδιες διαδικασίες αποσύνθεσης, θα σωθεί μόνο αν τους συνυπολογίσουν; Αν εξετάσουν το κόστος του αποκλεισμού τους από την αξιοπρεπή εργασία, όχι μόνο το οικονομικό (αποτιμάται σε 160 δισ. ευρώ), αλλά και το κοινωνικό – τον φόβο, την έλλειψη ελπίδας και εμπιστοσύνης σε θεσμούς και κυβερνήσεις;

Κείμενο 2

Μού αφήνεις πενήντα δραχμές για τσιγάρα;

Το διήγημα «Μού αφήνεις πενήντα δραχμές για τσιγάρα;» είναι δημοσιευμένο στο βιβλίο του Θανάση Βαλτινού (1932-) «Εθισμός στη νικοτίνη», εκδόσεις «Βιβλιοπωλείον της Εστίας», Αθήνα, 2008.

Εκείνα τα χρόνια δούλευα στο αγώγι. Τρίπολη-Αθήνα εξακόσιες δραχμές. Είχα μια κράισλερ, πετούσε. Δεκατρείς Μαΐου, με το παλαιό. Έκανε μια ζέστη, χρόνια είχα να τη θυμηθώ. Μετράω με το παλαιό εγώ. Ήρθε ένας, είχε το παιδί του διφθερίτη. Το είχε κουβαλήσει πρώτα στον Παπαδημητρίου. Σπουδασμένος στη Γαλλία ο Παπαδημητρίου. Του λέει, πάρε το αεροπλάνο να το πας στην Αθήνα το παιδί. Δεν είχαν τα μέσα εδώ.

Έρχεται αυτός με τη γυναίκα του, μπαίνουν στην κούρσα χωρίς συμφωνία.

- Από πού είσαι; τον ρωτάω.

- Από το Βαλτεσινίκο, μου λέει.

Το πατάω εγώ το αυτοκίνητο, τα φώτα αναμμένα, έντεκα το πρωί, άντε δώδεκα. Κάνω δυόμισι ώρες μέχρι το Παίδων. Τότε, με κείνους τους δρόμους. Σταματάω μπροστά στην πύλη, βγαίνει τώρα ο άντρας με το αγοράκι αγκαλιά. Θα ήταν ως τριών ετών. Το πηγαίνει μέσα. Εγώ περίμενα.

Έρχεται καμιά φορά, του λέω: Τι έγινε;

Μου λέει θα το γλιτώσω, το έμπασαν στο θάλαμο. Μου λέει τι σου χρωστάω; Τι να του γυρέψω, όσα ήθελα μπορούσα, δε με είχε συμφωνήσει. Αλλά με μισό παπούτσι ήτανε.

Του λέω είσαι ευχαριστημένος να μου δώσεις πεντακόσιες δραχμές;

Βγάζει ένα πεντακοσάρικο, εκείνο είχε όλο κι όλο.

Τον είδα που δίσταζε.

- Τι είναι;

Μου αφήνεις, λέει, πενήντα δραχμές να πάρω τσιγάρα;

Ντρεπότανε.

- Και για ναύλα, να πάω εδώ στο Αιγάλεω, σ' ένα συγγενή μου;

Του λέω δώσ' μου τέσσερα κατοστάρικα.

Τι να του πω που ήταν με μισό παπούτσι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 40-50 περίπου λέξεις να παρουσιάσεις το αδιέξοδο των νέων στην αγορά εργασίας, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στις τρεις πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 υπάρχει η νοηματική σχέση της αντίθεσης. Να περιγράψεις αυτή τη σχέση (μονάδες 5) και να γράψεις έναν τίτλο που με συντομία να την αποτυπώνει (μονάδες 5).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«πρώτη ύλη»,

μια αγωνία χωρίς διδασκαλία...,

θα σωθεί μόνο αν τους συνυπολογίσουν;

(αποτιμάται σε 160 δισ. ευρώ),

το κοινωνικό – τον φόβο, την έλλειψη ελπίδας και εμπιστοσύνης σε θεσμούς και κυβερνήσεις;

Να αιτιολογήσεις τη χρήση των εξής σημείων στίξης στις παραπάνω φράσεις –προτάσεις της τελευταίας παραγράφου του Κειμένου 1: των εισαγωγικών στην πρώτη, των

αποσιωπητικών στη δεύτερη, του ερωτηματικού στην τρίτη, της παρένθεσης στην τέταρτη και της παύλας στην πέμπτη περίπτωση.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο πατέρας στο Κείμενο 2 (μονάδες 10). Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σού γεννά ο τρόπος με τον οποίο του συμπεριφέρεται ο αφηγητής (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Αδιέξοδο των νέων στην αγορά εργασίας:

- ολιγόμηνες συμβάσεις, ημιαπασχόληση
- χαμηλόμισθες θέσεις εργασίας
- ευκαιριακή απασχόληση
- θέσεις εργασίας χαμηλότερες των δεξιοτήτων τους
- Διεύρυνση αγορών, αύξηση κερδοσκόπων

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Αντίθεση: από τη μια οι νέοι δεν έχουν σταθερή και προσοδοφόρα απασχόληση, από την άλλη προσφέρονται προς κατανάλωση ποικίλα ακριβά και ελκυστικά προϊόντα της τεχνολογίας και γενικά έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στον κόσμο μας.

Ενδεικτικός τίτλος: Το αντιφατικό κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον των νέων. («Πρόοδος» στην παραμονή … στο σπίτι!)

Σημείωση: Οι μαθητές/-τριες μπορούν να γράψουν κάθε άλλο τίτλο που αποτυπώνει την αντίθεση, κυριολεκτικό ή μεταφορικό.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«πρώτη ύλη»: μεταφορικός λόγος, εννοεί τους νέους.

μια αγωνία χωρίς διδασκαλία...: αδιέξοδο χωρίς υποστήριξη για εξεύρεση λύσης, τονίζεται η απογοήτευση των νέων, η απόγνωση που δημιουργεί η όλη κατάσταση που περιγράφεται.

θα σωθεί μόνο αν τους συνυπολογίσουν; Ρητορικό ερώτημα, προτείνει την αυτονόητη λύση, δημιουργεί στον αναγνώστη προβληματισμό για την ανάγκη να γίνονται αντικείμενο προσοχής οι αγωνίες και τα προβλήματα των νέων.

(αποτιμάται σε 160 δισ. ευρώ): πρόσθετη πληροφορία που αποτυπώνει με οικονομικά μεγέθη το πρόβλημα.

κοινωνικό – τον φόβο, την έλλειψη ελπίδας και εμπιστοσύνης σε θεσμούς και κυβερνήσεις; εξηγούνται και επιτονίζονται οι πολύ σοβαρές συνέπειες του αποκλεισμού των νέων από την αγορά εργασίες που πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη. Ο τόνος γίνεται πιο δραματικός και δημιουργείται στοχαστικό ύφος λόγου.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο πατέρας:

- αγωνία για την υγεία του παιδιού του
- θλίψη. που δεν έχει τα οικονομικά μέσα να το βοηθήσει
- απογοήτευση, που δεν μπορεί να εξασφαλίσει τα στοιχειώδη στην οικογένειά του και τον εαυτό του

Σκέψεις και συναισθήματα που γεννά ο τρόπος με τον οποίο του συμπεριφέρεται ο αφηγητής:

- Σκέψεις: ο αφηγητής συμπονά τον πατέρα, γι’ αυτό δεν ζητάει το ποσό που κοστίζει η διαδρομή, του συμπεριφέρεται με ανθρωπιά, χωρίς να δείχνει οίκτο ή περιφρόνηση, για να μην τον κάνει να νιώσει μειονεκτικά.
- Συναισθήματα: χαρά, ανακούφιση, διότι υπάρχουν άνθρωποι που δείχνουν τη συμπαράστασή τους στον συνάνθρωπό τους, τη στιγμή που και οι ίδιοι δύσκολα τα βγάζουν πέρα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Μορφωμένοι οι περισσότεροι, αλλά άνεργοι

*Το κειμένου του Απόστολου Λακασά είναι δημοσιευμένο στον ιστότοπο της εφημερίδας Καθημερινή στις 11.6.2017***,** *https://www.kathimerini.gr/society/913414/neoi-apelpismenoi-kai-apokleismenoi/ (απόσπασμα).*

Την τελευταία δεκαπενταετία αυξήθηκαν τα εκπαιδευτικά εφόδια των νέων. Το 2000 το 43% είχε πτυχίο (από τεχνική σχολή έως και διδακτορικό), ενώ το 2014 το ποσοστό ήταν 51%. Μάλιστα, η πλειονότητα των νέων θεωρούν ότι οι επαγγελματικές δεξιότητές τους για την εργασία που επιθυμούν είναι απλώς «αρκετά κατάλληλες», με τους νεότερους να είναι περισσότερο σίγουροι. Το 49,4% των ατόμων 25-29 ετών δήλωσε ότι οι δεξιότητές τους είναι πολύ ή απολύτως κατάλληλες, έναντι 38,8% των νέων 30-34 που έχουν την ίδια πεποίθηση.

Ωστόσο, τα δομικά προβλήματα στην ελληνική οικονομία επιδεινώθηκαν, ενώ σαρώθηκαν οι σταθερές. Έτσι, οι νέοι αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες στην ανάπτυξη νέας οικονομικής δραστηριότητας, επιχείρησης ή ελεύθερου επαγγέλματος. Σε αυτό συμβάλλουν η γραφειοκρατία, αλλά και η μεγάλη δυσπιστία και η απογοήτευση προς το πολιτικό πελατειακό σύστημα.

Συγκεκριμένα, οι νέοι που ανήκουν σε χαμηλές εισοδηματικές ομάδες, παρά τις μεγάλες προσπάθειές τους να βελτιώσουν το εκπαιδευτικό τους επίπεδο, βλέπουν να εκμηδενίζονται οι δυνατότητές τους να πετύχουν οτιδήποτε ως εργαζόμενοι ή ως επαγγελματίες. Στα εσπερινά σχολεία και επαγγελματικά λύκεια, όπου φοιτούν παιδιά οικογενειών χαμηλού οικονομικού επιπέδου, αλλά και σε νέους που σπουδάζουν, κυριαρχούσε η αίσθηση του αποκλεισμού από την οικονομία και την πρωτεύουσα αγορά εργασίας.

Από την άλλη, στην έρευνα περιγράφεται μια νέα μορφή σκληρής κοινωνικής ανισότητας που συνδέεται με τη δομή της κατακερματισμένης αγοράς εργασίας. Έτσι, σε ένα μέρος της αγοράς εργασίας κυριαρχεί η ανασφάλεια, ή άτυπη και χαμηλόμισθη ή και απλήρωτη εργασία, και εκεί απωθούνται ολοένα και περισσότερο οι νέοι, ακόμα και αυτοί που προέρχονται από τη μεσαία τάξη.

Παράλληλα, αυξήθηκε δραματικά η μερική απασχόληση στους νέους. Ενδεικτικά, στις ηλικίες 25-34 το ποσοστό ήταν 9,7% το 2000, 13,5% το 2010 και 24,4% το 2014. Έτσι, η

αύξηση της προσωρινής και μερικής απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της ακούσιας μερικής απασχόλησης συχνά μαζί με τη στασιμότητα των μισθών, έχει αυξήσει τον αριθμό των ατόμων με χαμηλές ετήσιες απολαβές, ιδίως μεταξύ των γυναικών και των νέων. […]

Κείμενο 2

[Μια απελπισμένη προσπάθεια…]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Μαρίας Ιορδανίδου (1897-1989) «Σαν Τα Τρελά Πουλιά». Εκδόσεις Εστία: Αθήνα. 1980.

«Καινούργιο γραφείο!» συλλογίστηκε και όρμησε μέσα.

Ξέχασε τον πόνο των ποδιών, πήρε δύο –δύο τα σκαλοπάτια και βρέθηκε στο διάδρομο του πρώτου πατώματος. Κατάντικρα ήταν μια κλειστή πόρτα που έγραφε απέξω εγγλέζικα «Γραφείο Προέδρου, απαγορεύεται η είσοδος», και μπροστά στην πόρτα κλητήρας. Δεν κάνει, της λέει ο κλητήρας, όταν η Άννα πλησίασε, δεν κάνει. Μπρε καλέ μου, μπρε κακέ μου, τίποτα. Δίνει μια κλωτσιά η Άννα στον κλητήρα, ανοίγει την πόρτα, μπαίνει μέσα. Βλέπει καταντικρά της, στο βάθος της κάμαρας, ένα πελώριο γραφείο, και στο γραφείο κάθεται ένας εξηντάρης Αμερικάνος ροδοκόκκινος, χαμογελαστός.

- Hallo[1]! της λέει.
- Hallo! λέει η Άννα και στέκεται τρομαγμένη.
- Τι θέλεις; της λέει.
- Δουλειά, λέει η Άννα και στέκεται.
- Well, I' llbedammed[2], λέει ο Αμερικάνος – που είναι μια κακιά κουβέντα στα εγγλέζικα – και σηκώνεται απάνω.

  Ακούει η Άννα πίσω από τη ράχη της την πόρτα ν' ανοίγει, γυρίζει και βλέπει τον κλητήρα να χώνει στη χαραμάδα τη μούρη του. Αμάν!

  Σηκώνει ο Αμερικάνος το χέρι του και γνέφει στον κλητήρα να φύγει.
- Πώς μπήκες μέσα; τη ρωτά.
- Κλώτσησα τον κλητήρα, λέει η Άννα.
- Τι; φωνάζει με όλη του τη δύναμη ο Αμερικάνος.

  Τρομάζει η Άννα, την παίρνουνε τα δάκρυα.
- Καλά, σώπα τώρα, λέει ο Αμερικάνος.

  Όμως η Άννα δεν μπορεί πια να κρατηθεί. Την πήρε το παράπονο. Πονούν τα πόδια της, πεινά, κρυώνει, γιατί είναι μούσκεμα. Δεν έχει μαντίλι. Βγάζει ο Αμερικάνος το

[1]Hallo: γεια.
[2]Damned: καταραμένος.

μαντίλι του, προσπαθεί να σκουπίσει τα μάγουλά της, τρέχουν οι μύξες της. Θέλει να πεθάνει. Τίποτες άλλο δεν επιθυμεί.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 40-50 περίπου λέξεις να παρουσιάσεις το αδιέξοδο των νέων στην αγορά εργασίας, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επιλέξεις δύο λέξεις ή φράσεις με τις οποίες εξασφαλίζεται η συνοχή του λόγου στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 4) και να εξηγήσεις γιατί επέλεξε ο συντάκτης του την καθεμιά (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Έτσι, η αύξηση της προσωρινής και μερικής απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της ακούσιας μερικής απασχόλησης συχνά μαζί με τη στασιμότητα των μισθών, έχει αυξήσει τον αριθμό των ατόμων με χαμηλές ετήσιες απολαβές, ιδίως μεταξύ των γυναικών και των νέων.»
Το άρθρο έχει σοβαρό ύφος λόγου. Να υποθέσεις ότι απευθύνεσαι σε κάποιους συμμαθητές σου και διατυπώνεις την παραπάνω φράση της τελευταίας παραγράφου σε ύφος πιο απλό και οικείο. Να μετασχηματίσεις για αυτό τον σκοπό το χωρίο κάνοντας τις αλλαγές που κρίνεις απαραίτητες.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις με στοιχεία του Κειμένου 2 τα δύο πρόσωπα που πρωταγωνιστούν στη σκηνική ενότητα, την Άννα και τον Αμερικάνο εργοδότη (μονάδες 10), και να εκφράσεις τη συναισθηματική αντίδραση που σου προκάλεσε η ανάγνωση (μονάδες 5). Να οργανώσεις την ερμηνεία σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το αδιέξοδο των νέων στην αγορά εργασίας:

- δυσκολίες στην ανάπτυξη νέας οικονομικής δραστηριότητας, επιχείρησης ή ελεύθερου επαγγέλματος
- ανασφάλεια, άτυπη και χαμηλόμισθη ή και απλήρωτη εργασία
- μερική απασχόληση
- στασιμότητα των μισθών
- χαμηλές ετήσιες απολαβές

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ωστόσο: αντίθεση προς τις πληροφορίες της πρώτης παραγράφου, ότι δηλαδή, ενώ οι νέοι είναι περισσότερο καταρτισμένοι σήμερα, περιορίζεται το πεδίο δραστηριότητάς τους, εφόσον διογκώνονται τα οικονομικά προβλήματα.

Έτσι: αποδίδει τη συνέπεια της παραπάνω αντίθεσης, της δυσκολίας δηλαδή των νέων να αναπτύξουν οικονομικές δραστηριότητες.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Έτσι, η αύξηση της προσωρινής και μερικής απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της ακούσιας μερικής απασχόλησης συχνά μαζί με τη στασιμότητα των μισθών, έχει αυξήσει τον αριθμό των ατόμων με χαμηλές ετήσιες απολαβές, ιδίως μεταξύ των γυναικών και των νέων.»

Μετασχηματισμός του χωρίου σε πιο απλό και οικείο ύφος:

«Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι αυξάνεται η προσωρινή και η μερική απασχόληση. Σε αυτήν πρέπει να υπολογίσουμε ότι η μερική απασχόληση επιβάλλεται συχνά στον εργαζόμενο παρά τη θέλησή του και τη συνοδεύει η στασιμότητα των μισθών. Η τελευταία έχει αυξήσει τον αριθμό των ανθρώπων που κάθε χρόνο έχουν χαμηλότερους μισθούς. Το πρόβλημα αφορά κυρίως τις γυναίκες και τους νέους.»

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Χαρακτηρισμός Άννας: δυναμική, αποφασιστική, διεκδικεί το δικαίωμά της στην εργασία με κάθε κόστος.

Αμερικάνος: ευαίσθητος, κατανοεί την έντονη επιθυμία της Άννας να βρει δουλειά και της συμπαραστέκεται παρόλο που αυτή μπήκε με βίαιο τρόπο στο γραφείο του.

Συναισθηματική αντίδραση: Αναμένεται ο/η μαθητής/-τρια να εκφράσει τη συμπάθεια για την προσπάθεια της Άννας να βρει εργασία, αγωνία για την Άννα που ψάχνει απελπισμένα για δουλειά και θαυμασμό για την δυναμική διεκδίκηση του δικαιώματός της στην εργασία.

Σημείωση: Οι μαθητές/-τριες πρέπει να στηρίξουν την απάντησή τους σε τρεις τουλάχιστον κειμενικές ενδείξεις, για να χαρακτηρισθεί πλήρης.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

«BigBrother»- Η διαστροφή της κλειδαρότρυπας

Το κείμενο είναι του Ζήση Παπαδημητρίου, δημοσιευμένο στις 25.7.2001.

Μετά τα κοινωνικά «ριάλιτι σόου», τα αποκαλούμενα και «εξομολογητικά», όπου οι συμμετέχοντες μετατρέπουν την ιδιωτική τους ζωή σε θέαμα, αναζητώντας με τον τρόπο αυτό λύση στα προβλήματά τους (επιδίδονται δηλαδή σε ένα είδος ψυχολογικού στριπτίζ), σειρά στα τηλεοπτικά κανάλια έχει το «BigBrother». Ως γνωστόν ξεκίνησε από την Ολλανδία να κατακτήσει, με διαφορετικό όνομα από χώρα σε χώρα, την παγκόσμια τηλεοπτική σκηνή, επιτυγχάνοντας ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά τηλεθέασης. Θα μπορούσε βέβαια, τηρουμένων πάντα των αναλογιών, να συγκριθεί με το θέαμα των μονομαχιών στη ρωμαϊκή εποχή. Σε αντίθεση με τις μονομαχίες, όπου οι θεατές ήταν αμέτοχοι, στο νέο τηλεοπτικό παιχνίδι συμμετέχουν, αν και έμμεσα, ενεργά, καθώς η ετυμηγορία τους είναι αυτή που αναδεικνύει τελικά τον νικητή.

Στη χώρα μας η επιτυχία του «BigBrother» είναι δεδομένη. Εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες παρακολουθούν το «παιχνίδι» και συμμετέχουν τηλεφωνικά, καθότι τελικός κριτής είναι το κοινό, το οποίο και αποφασίζει ποιος τελικά θα είναι ο νικητής. Λέγεται μάλιστα πως τα τηλεφωνήματα των τηλεθεατών αποφέρουν κάθε φορά πολύ μεγάλα κέρδη! Αποδεικνύεται για ακόμη μια φορά ότι η ελληνική κοινωνία στερείται αντανακλαστικών, καθότι, όχι μόνον δεν αντιδρά στο νέο αυτό φαινόμενο απαξίωσης της κοινωνικής ζωής, αλλά, αντίθετα, απολαμβάνει το θέαμα.

Καθώς το κοινό έχει λίγο ή πολύ εξοικειωθεί με τα γνωστά «ριάλιτι σόου» διασκεδάζοντας κυριολεκτικά με τη δυστυχία των άλλων, αδυνατεί να αντισταθεί στη νέας μορφής οφθαλμολαγνεία[1]. Στο όνομα της δημοσιότητας, της επωνυμίας και του χρήματος (τρία από τα βασικά γνωρίσματα της εποχής μας), δεν είναι λίγοι εκείνοι που σπάζουν καθημερινά το φράγμα του αυτοσεβασμού, για να μετατραπούν σε κλόουν, ικανοποιώντας έτσι τις ηδονοβλεπτικές επιθυμίες του κοινού. […]

[…] Το σύνδρομο της κλειδαρότρυπας που χαρακτηρίζει την εκπομπή ο «Μεγάλος Αδελφός» υπονομεύει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Οδηγεί στην έκπτωση της κοινωνικής ζωής τόσο των ανθρώπων που συμμετέχουν ενεργά όσο και εκείνων που παρακολουθούν

[1] αρρωστημένη αγάπη για το θέαμα

την εκπομπή, σε μια εποχή όπου, έτσι και αλλιώς, οι ανθρώπινες αξίες βάλλονται πανταχόθεν, στο όνομα ενός άκρατου και αδιέξοδου ατομικισμού.

Εκπομπές όπως αυτή του «Μεγάλου Αδελφού» απειλούν πάνω από όλα τους νέους και ειδικότερα τα παιδιά, καθώς προβάλλουν άκρως αρνητικά στερεότυπα κοινωνικής συμπεριφοράς. Αν και η ιδιωτική ζωή των ανθρώπων δεν παραβιάζεται από νομική τουλάχιστον άποψη από τέτοιου είδους εκπομπές, καθότι ο καθένας μας είναι ελεύθερος να τις παρακολουθήσει ή όχι, το πρόβλημα ωστόσο παραμένει, στο βαθμό που υπονομεύεται συστηματικά και αθόρυβα κάθε έννοια ιδιωτικότητας με την ευρύτερη σημασία του όρου.

Κείμενο 2

Φάροι

Το ποίημα είναι του Ιάπωνα Νάκα Τάρο, μετάφραση: Λ. Σκαρτσή, Πηγή: Παγκόσμια ποιητική ανθολογία «Ταξίδι στην ποίηση», Ναυτίλος.

Οι φάροι μοιάζουν με τους ποιητές
που κοιτάνε μόνο επικίνδυνα πράγματα
-μια παλίρροια που πλησιάζει

Οι ποιητές μοιάζουν με τους φάρους
ζώντας την αγωνία
χτίζουν τη μοναξιά τους

Επειδή το φως τους
το κλέβει πάντα η απόσταση
το εσωτερικό τους
είναι πιο βαθύ από κάθε σκοτάδι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 40-50 περίπου λέξεις να παρουσιάσεις τα στοιχεία των ριάλιτι σόου που καταγγέλλει ο αρθρογράφος στο Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας επιχειρεί μια σύγκριση. Ποια είναι αυτή (μονάδες 5) και ποιους σκοπούς εξυπηρετεί (μονάδες 5);

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«ριάλιτι σόου», «εξομολογητικά», «παιχνίδι»
Να σχολιάσεις τη χρήση των εισαγωγικών στις παραπάνω λέξεις ή φράσεις του Κειμένου 1.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να εκφράσεις σε 100-150 λέξεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου για τη σχέση των ποιητών με τους φάρους, όπως αυτή αποτυπώνεται στο Κείμενο 2.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στοιχεία που καταγγέλλει ο αρθρογράφος:

- Οι συμμετέχοντες μετατρέπουν την ιδιωτική τους ζωή σε θέαμα.
- Αναζητούν με τον τρόπο αυτό λύση στα προβλήματά τους.
- Η ελληνική κοινωνία όχι μόνον δεν αντιδρά στο νέο αυτό φαινόμενο απαξίωσης της κοινωνικής ζωής, αλλά, αντίθετα, απολαμβάνει το θέαμα.
- Οι συμμετέχοντες σπάζουν το φράγμα του αυτοσεβασμού, για να μετατραπούν σε κλόουν, ικανοποιώντας έτσι τις ηδονοβλεπτικές επιθυμίες του κοινού.
- Απειλούν πάνω από όλα τους νέους και ειδικότερα τα παιδιά, καθώς προβάλλουν άκρως αρνητικά στερεότυπα κοινωνικής συμπεριφοράς.
- Υπονομεύεται συστηματικά και αθόρυβα κάθε έννοια ιδιωτικότητας.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύγκριση: Το «Big Brother»μπορεί να συγκριθεί με το θέαμα των μονομαχιών στη ρωμαϊκή εποχή. Σε αντίθεση με τις μονομαχίες, όπου οι θεατές ήταν αμέτοχοι, στο νέο τηλεοπτικό παιχνίδι συμμετέχουν, αν και έμμεσα, ενεργά, καθώς η ετυμηγορία τους είναι αυτή που αναδεικνύει τελικά τον νικητή.

Συγκρίνει το παιχνίδι «Big Brother» με το θέαμα των μονομαχιών στη ρωμαϊκή αρένα, διότι θέλει να δείξει το μέγεθος της δημοφιλίας του παιχνιδιού αυτού στους θεατές. Επίσης, στη σύγκριση κάνει μια αντίθεση λέγοντας πως στη ρωμαϊκή αρένα οι θεατές ήταν αμέτοχοι, ενώ τώρα αποφασίζουν για τον νικητή. Σκοπός της σύγκρισης είναι να δείξει την καταλυτική επίδραση που ασκεί ένα τηλεπαιχνίδι αυτού του περιεχομένου και πόσο μπορεί να

εμπλέξει τον αδιάφορο, συνήθως, θεατή στη διαδικασία του, καθιστώντας το πρότυπο κοινωνικής επιρροής και όχι απλά ένα παιχνίδι για ψυχαγωγία.

3^{ο} υποερώτημα (μονάδες 15)

«ριάλιτι σόου»: αγγλική έκφραση που αποδίδει το περιεχόμενο του ψυχαγωγικού προγράμματος, το οποίο εξελίσσεται σε πραγματικό χρόνο.
«εξομολογητικά»: έκφραση που χαρακτηρίζει αυτά τα ψυχαγωγικά παιχνίδια με ειρωνική διάθεση, καθώς δεν εξομολογείται κανείς μπρος σε χιλιάδες τηλεθεατές.
«παιχνίδι»: η λέξη χρησιμοποιείται ως παράφραση της πραγματικής έννοιας του παιχνιδιού, διότι οι συνθήκες και ο διαδικασίες του δεν παραπέμπουν σε κανένα είδος ψυχαγωγικού παιχνιδιού.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποίημα οργανώνεται στη βάση μιας αναλογίας, καθώς οι ποιητές παρομοιάζονται με τους φάρους που διευκολύνουν τη ναυτιλία βρισκόμενοι σε απόμερα και επικίνδυνα μέρη, για να φωτίζουν το βράδυ και να δείχνουν στα καράβια τον δρόμο. Όπως οι φάροι, έτσι και οι ποιητές «κοιτάνε μόνο επικίνδυνα πράγματα -μια παλίρροια που πλησιάζει», με την ευαισθησία τους προσπαθούν να ακτινογραφήσουν και να αναλύσουν την εποχή τους και τα προβλήματά της. Είναι στενή η σχέση τους, καθώς «ζώντας την αγωνία χτίζουν τη μοναξιά τους». Και οι δύο είναι μοναχικοί, ο φάρος στη μέση του πελάγους να φωτίζει και ο ποιητής στην μοναχική πορεία της δημιουργίας, σύνθεσης των ποιημάτων του. Για αυτό και κρίνεται πετυχημένος ο παραλληλισμός του ποιητή με τον φάρο. Και οι δύο ρίχνουν το φως τους στον κόσμο με τον δικό τους διαφορετικό τρόπο, πάντα από απόσταση, «το εσωτερικό τους είναι πιο βαθύ από κάθε σκοτάδι», είναι δύσκολο να διερευνηθεί η ψυχολογία του ποιητή, όπως και το εσωτερικό ενός φάρου, καθώς και τους δύο οι άνθρωποι τους γνωρίζουν από απόσταση.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Διαδίκτυο και Δημοσιογραφία: Ένα νέο μοντέλο ευθύνης για τα ΜΜΕ

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα πτυχιακής εργασίας με θέμα: «Δημοσιογραφική δεοντολογία στο διαδίκτυο»(2018) των Στ. Χρονοπούλου και Αικ. Καλογεροπούλου από το τμήμα Πληροφορικής και ΜΜΕ της σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Δυτικής Ελλάδας. Δίνεται συντομευμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Το Διαδίκτυο αποτελεί τη μεγάλη απειλή των παραδοσιακών εφημερίδων. Η εμφάνιση νέων μορφών παραγωγής και διάδοσης της πληροφορίας φαίνεται να τρομάζει τους μέχρι τώρα κατέχοντες το αποκλειστικό προνόμιο της ενημέρωσης, με αποτέλεσμα να επιχειρούν να υποβαθμίσουν τις δυνατότητες που παρέχει η κοινωνική τεχνολογία χωρίς καν να τις δοκιμάσουν .

Το μέλλον της δημοσιογραφίας είναι η λεγόμενη δημοσιογραφία των πολιτών, όπου η παραγωγή ειδήσεων γίνεται και πάλι λειτούργημα, είναι ανεξάρτητη και ταγμένη στο δημόσιο συμφέρον και στην προώθηση της δημοκρατίας. Αρκετοί όμως είναι και **οι πολέμιοι αυτής της νέας τάσης**, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι έχουμε εισέλθει σε μια εποχή όπου ο καθένας γίνεται δημοσιογράφος αρκεί να έχει πρόσβαση σε έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή **θέτοντας σε κίνδυνο την αξιοπιστία και την τεκμηρίωση της πληροφορίας**. Οι πολίτες/δημοσιογράφοι αλλάζουν το τοπίο της ενημέρωσης. Οι πολίτες σε συνεργασία με επαγγελματίες δημοσιογράφους διαμορφώνουν έναν ιστό συλλογικής σοφίας που προσφέρει ένα πλούσιο περιεχόμενο πληροφοριών και ειδήσεων. Με τον τρόπο αυτόν γίνεται περισσότερο αποτελεσματική η έρευνα και η καταγραφή γεγονότων από τους δημοσιογράφους, μιας και **λαμβάνουν άμεση πληροφόρηση από έναν «στρατό» πολιτών** που βρίσκεται σ' όλο τον κόσμο και έχει τη δυνατότητα να τους προμηθεύει με πληροφορίες. Οι πολίτες/δημοσιογράφοι δεν έρχονται να αντικαταστήσουν τους παραδοσιακούς δημοσιογράφους, αφού πάντα θα έχουμε ανάγκη ένα σώμα εκπαιδευμένων δημοσιογράφων, οι οποίοι θα προσφέρουν εμπεριστατωμένες απόψεις και σε βάθος αναλύσεις.

Ο σύγχρονος δημοσιογράφος λειτουργεί αφενός ως επιμελητής περιεχομένου και αφετέρου ως ο επαγγελματίας που διασταυρώνει, επιβεβαιώνει και αναλύει την είδηση. Από τη στιγμή που αφενός ο πολίτης έχει τη δυνατότητα να ελέγξει την πληροφορία που του προσφέρεται και αφετέρου, αρκετές φορές ίσως, να έχει περισσότερες γνώσεις από το δημοσιογράφο για το συγκεκριμένο θέμα, οι άνθρωποι που πλέον διαχειρίζονται την ενημέρωση οφείλουν να είναι πολύ

πιο προσεκτικοί. Τα νέα Μέσα είναι η αλλαγή στον τρόπο με τον οποίο φιλτράρονται οι ειδήσεις. Μέχρι τώρα ίσχυε το μοντέλο «φιλτράρω και στη συνέχεια δημοσιεύω». Πλέον, μετακινούμαστε στην εποχή του «δημοσιεύω και στη συνέχεια φιλτράρω».

Κείμενο 2

Άγγελος εξάγγελος

Το παρακάτω τραγούδι σε στίχους Διονύση Σαββόπουλου και μουσική Μπομπ Ντίλαν ανήκει στον δίσκο του πρώτου με τίτλο «Βρώμικο ψωμί», που κυκλοφόρησε το 1972.

Άγγελος εξάγγελος μάς ήρθε από μακριά
γερμένος πάνω σ' ένα δεκανίκι
Δεν ήξερε καθόλου, μα καθόλου να μιλά
και είχε γλώσσα μόνο για να γλείφει

Τα νέα που μάς έφερε ήταν όλα μια ψευτιά
κι ακούγονταν ευχάριστα στ' αυτί μας
Γιατί έμοιαζε μ' αλήθεια η κάθε του ψευτιά
κι ακούγοντάς τον ησύχαζε η ψυχή μας

Έστησε το κρεβάτι του πίσω απ' την αγορά
κι έλεγε καλαμπούρια στην ταβέρνα
Μπαινόβγαινε κεφάτος στα κουρείa και στα λουτρά
και χάζευε τα ψάρια μες στη στέρνα

Και πέρασε ο χειμώνας κι ήρθε η καλοκαιριά
κι ύστερα πάλι ξανάρθανε τα κρύα
Ώσπου κάποιο βραδάκι, τι τού 'ρθε ξαφνικά
κι άρχισε να φωνάζει με μανία

Τα πόδια μου καήκανε σ' αυτή την ερημιά
Η νύχτα εναλλάσσεται με νύχτα
Τα νέα που σάς έφερα, σάς χάιδεψαν τ' αυτιά
μ' απέχουνε πολύ απ' την αλήθεια

Αμέσως καταλάβαμε τι πήγαινε να πει
και τού 'παμε να φύγει μουδιασμένα
Αφού δεν είχε νέα ευχάριστα να πει
καλύτερα να μη μάς πει κανένα

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50 – 60 λέξεις να περιγράψεις με ποιον τρόπο η δημοσιογραφία των πολιτών διαμορφώνει το πεδίο της ενημέρωσης.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 δύο γλωσσικές επιλογές που χρησιμεύουν στη συνοχή του λόγου ανάμεσα στις περιόδους λόγου και στα νοήματά τους.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. Στην πρόταση **«Το Διαδίκτυο αποτελεί τη μεγάλη απειλή των παραδοσιακών εφημερίδων»** η λειτουργία της γλώσσας είναι :

α. αναφορική

β. συνυποδηλωτική

γ. δηλωτική

δ. λογική

2. «**οι πολέμιοι αυτής της νέας τάσης»:** στη φράση η λέξη «πολέμιοι» έχει ως αντώνυμή της τη λέξη:

α. κυρίαρχοι

β. υποστηρικτές

γ. αντίπαλοι

δ. αντίθετοι

3. «θέτοντας σε κίνδυνο την αξιοπιστία και την τεκμηρίωση της πληροφορίας»: στη φράση η λέξη «αξιοπιστία» έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

α. αξιοπρέπεια

β. προϋπόθεση

γ. σοβαρότητα

δ. φερεγγυότητα

4.Στη φράση **«λαμβάνουν άμεση πληροφόρηση από έναν «στρατό» πολιτών» τ**α εισαγωγικά στη λέξη «στρατό» δηλώνουν :

α. ειρωνεία

β. μεταφορική χρήση της λέξης

γ. ειδικό όρο

δ. αμφισβήτηση

5. Στην πρόταση **«Ο σύγχρονος δημοσιογράφος λειτουργεί αφενός ως επιμελητής περιεχομένου και αφετέρου ως ο επαγγελματίας που διασταυρώνει, επιβεβαιώνει και αναλύει την είδηση»** ο συγγραφέας με την επιλογή του ασύνδετου σχήματος:

α. προσδίδει ζωντάνια στον λόγο

β. εξηγεί την επαγγελματική ιδιότητα του δημοσιογράφου

γ. ανανεώνει το ενδιαφέρον του δέκτη

δ. προσδίδει ποικιλία στο ύφος του λόγου

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη στάση των ανθρώπων στον Άγγελο εξάγγελο και να σε απασχολήσει αν έχει διαφοροποιηθεί σήμερα. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η ενημέρωση διευρύνεται με τη συμβολή των πολιτών/δημοσιογράφων, γίνεται ανεξάρτητη και προωθεί τη δημοκρατία. Σε συνεργασία με τους επαγγελματίες δημοσιογράφους οι πολίτες εμπλουτίζουν πληροφορίες και ειδήσεις και έτσι γίνεται αποτελεσματικότερη η έρευνα και η καταγραφή τους. Καθώς βρίσκονται σε όλο τον κόσμο, με τις πληροφορίες που διαχέουν, ενισχύουν το έργο των παραδοσιακών δημοσιογράφων και σε καμία περίπτωση δεν τους αντικαθιστούν.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ενδεικτικά δύο γλωσσσικές επιλογές που συμβάλλουν στη συνοχή της παραγράφου:

οι πολίτες/δημοσιογράφοι: επανάληψη φράσης. Συνδέει νοηματικά τις περιόδους λόγου, για να αναδειχθεί η διεύρυνση της δημοσιογραφίας από τους πολίτες.

με τον τρόπο αυτόν: αποτέλεσμα. Προηγήθηκε το αίτιο (πολίτες και επαγγελματίες δημοσιογράφοι αποτελούν το τοπίο της ενημέρωσης και εμπλουτίζουν τις πληροφορίες), με αποτέλεσμα να γίνεται πιο αποτελεσματική έρευνα και καταγραφή των γεγονότων.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. β

2. β

3. δ

4. β

5. β

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο τραγούδι προβάλλεται ο τρόπος που οι άνθρωποι αντιδρούν στο άκουσμα των ψεύτικων ειδήσεων. Αρέσκονται σε κολακείες («ακούγονταν ευχάριστα στ' αυτί μας»), ταυτίζουν την αλήθεια με το ψέμα («έμοιαζε μ' αλήθεια η κάθε του ψευτιά») πλάθοντας έναν ψεύτικο κόσμο που τους καθησυχάζει («ησύχαζε η ψυχή μας») και δεν θίγει άμεσα τη ζωή τους. Γίνεται μια «βολική» συνήθεια που τους κάνει παθητικούς, επαναπαύονται και περνά ο καιρός χωρίς έγνοια, αλλά και ανούσια («Και πέρασε ο χειμώνας κι ήρθε η καλοκαιριά κι ύστερα πάλι ξανάρθανε τα κρύα»). Η αποκάλυψη της αλήθειας δημιουργεί αμηχανία και για αυτό την απομακρύνουν («τού 'παμε να φύγει μουδιασμένα»). Η πραγματικότητα ενδέχεται να ταράξει την επιφανειακή ηρεμία και δείχνουν ανέτοιμοι να τη δεχτούν («Αφού δεν είχε νέα ευχάριστα να πει καλύτερα να μη μάς πει κανένα»).

Ο/Η μαθητής/-τρια, ανάλογα με την πρόσληψη του νοήματος, μπορεί να ισχυριστεί ότι οι άνθρωποι στο άκουσμα ψεύτικων ειδήσεων έχουν ανάλογη συμπεριφορά ή να διαφοροποιηθεί επικαλούμενος/η τη δυνατότητα που παρέχει η τεχνολογία για διασταύρωση της εγκυρότητας των πληροφοριών.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Ο ρόλος του δημοσιογράφου στο διαδίκτυο

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα πτυχιακής εργασίας με θέμα: «Δημοσιογραφική δεοντολογία στο διαδίκτυο»(2018) των Στ. Χρονοπούλου και Αικ. Καλογεροπούλου από το τμήμα Πληροφορικής και ΜΜΕ της σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Δυτικής Ελλάδας.

Σήμερα υπάρχει μία νέα σύγχυση που έχει σχέση με αυτούς που γενικότερα παράγουν περιεχόμενο για τα νέα Μέσα. Αυτοί δηλαδή που παράγουν πρωτότυπο περιεχόμενο και κάνουν τη δική τους έρευνα σε σχέση με αυτούς που δεν παράγουν πρωτότυπο περιεχόμενο, αλλά ψάχνουν δεξιά και αριστερά, για να κάνουν ένα κολλάζ πραγμάτων. Επιπρόσθετα, με τις νέες επικοινωνιακές τεχνολογίες όποιος διαθέτει ένα μόντεμ και έναν υπολογιστή μπορεί να ισχυριστεί ότι «κάνει δημοσιογραφία». Τώρα που η τεχνολογία έχει δημιουργήσει μια νέα οικονομική οργάνωση της δημοσιογραφίας οι κανόνες της επαναπροσδιορίζονται και μερικές φορές αγνοούνται. Μερικοί υποστηρίζουν πως ο ορισμός της δημοσιογραφίας έχει διευρυνθεί λόγω της τεχνολογίας, έτσι ώστε τώρα όλα να εμφανίζονται ως δημοσιογραφία. Η δημοσιογραφία είναι τόσο θεμελιώδες στοιχείο, ώστε οι κοινωνίες που θέλουν να καταστείλουν την ελευθερία πρέπει πρώτα να καθυποτάξουν τον Τύπο. **Η τεχνολογία διαμορφώνει μια νέα οικονομική οργάνωση των εταιριών πληροφόρησης, στην οποία ενσωματώνεται και η δημοσιογραφία.**

Ο δημοσιογράφος Ανδρέας Παναγόπουλος τονίζει πως «ο δημοσιογράφος πρέπει να καταλάβει το νέο τρόπο καταγραφής και μετάδοσης της είδησης και την αλλαγή που συντελείται στον κύκλο ζωής της είδησης». Ο ίδιος υποστήριξε ότι **το φαινόμενο της «μετανάστευσης» του κοινού στο Διαδίκτυο** δεν είναι περιστασιακό, αλλά μόνιμο και διαχώρισε την κρίση της δημοσιογραφίας, σε επίπεδο επιχειρήσεων, από την εξίσου σημαντική κρίση, σε επίπεδο περιεχομένου. Επιπρόσθετα, ο αρθρογράφος Πάσχος Μανδραβέλης πιστεύει ότι η κρίση είναι θεμελιακή, «καθώς η πληροφορία αποκόπτεται από το υλικό μέσο που χρειαζόταν, για να μεταδοθεί, δηλαδή το χαρτί» και οδηγεί στην ανάγκη να αντιστραφεί όλη η λογική **διακίνησης** της πληροφορίας. Πρέπει να αποφύγουμε τους όρους δαιμονοποίησης ή αγιοποίησης**, να αποφύγουμε ισοπεδώσεις**, που εξισώνουν ανώνυμα εκβιαστικά σχόλια ιστολογίων με γνήσιες δημοσιογραφικές δουλειές που παράγονται μακριά από πιεστήρια, μικρόφωνα και κάμερες.

Κείμενο 2

ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ

Το παρακάτω σατιρικό ποίημα (απόσπασμα) ανήκει στον Γεώργιο Σουρή (1853 – 1919) και δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Μη χάνεσαι» (1880).

Ελύσσαξαν στ' αλήθεια οι δημοσιογράφοι,
Την πένα τους βουτούνε σε ξύδι και χολή,
Κτυπά ο ένας άλλον με δίκοπο ξουράφι,
Και βρίζονται με τρόπο κι ευγένεια πολλή.
Πω! πω! τι νταβατούρι, αντάρα και κακό!
Ακόμ' απ' τον Τρικούπη[1] δεν πήραν μερδικό.

Ένας τον άλλον λέγει τρελό, ξετσιπωμένο,
μπερμπάντη, βαγαπόντη, και πρώτο μασκαρά,
Κι ο άλλος κακοήθη, κονδύλι πουλημένο,
Σαποκοιλιά, τραμπούκο και δούλο του παρά.
Πω! πω! τι νταβατούρι, αντάρα και κακό!
Ακόμ' απ' τον Τρικούπη δεν πήραν μερδικό.

Απ' το ταμείο έξω στρωμένοι στη λιακάδα
Φωνάζουνε και ήχος ακούεται βαρύς,
Και μες σ' αυτή τη νέα μελωδική καντάδα
Βογκά η μια κι η άλλη φτωχή εφημερίς.
Πω! πω! τι νταβατούρι, αντάρα και κακό!
Ακόμ' απ' τον Τρικούπη δεν πήραν μερδικό.[...]

Αν θες και συ, Τρικούπη, να έβγεις τώρα πέρα,
Φασκέλωσε κι εκείνα, φασκέλωσε κι αυτά,
Και χάραξε απάνω στη νέα σου παντιέρα[2]
Με γράμματα μεγάλα «λεφτά, λεφτά, λεφτά».
Τότε θα πάψει τόση αντάρα και κακό,
Αφού σ' εμάς, Τρικούπη, θα δώσεις μερδικό.

---

[1] Έλληνας διπλωμάτης, πολιτικός και πρωθυπουργός που κυριάρχησε στην πολιτική σκηνή της χώρας από 1875-1894.

[2] σημαία

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60 περίπου λέξεις να περιγράψεις τον τρόπο με τον οποίο η τεχνολογία έχει επηρεάσει τη δημοσιογραφία, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας παραθέτει δύο ξένα σχόλια. Ποια είναι αυτά (μονάδες 4), ποια κύρια θέση της προηγούμενης παραγράφου ενισχύουν (μονάδες 4) και πώς συμβάλλουν στην εγκυρότητα των ιδεών που διατυπώνονται στο κείμενο (μονάδες 2);

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να γράψεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για την καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. Η χρήση τρίτου προσώπου στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1:

α. προσδίδει αντικειμενικότητα στις απόψεις που διατυπώνονται

β. προσκαλεί για συμμετοχή και κοινή δράση στον τρόπο που μεταδίδεται η είδηση

γ. διαφοροποιεί τη δημοσιογραφία από την τεχνολογία

δ. αποτελεί προσωπική κατάθεση ιδεών

2. Το ύφος λόγου στο χωρίο **«Η τεχνολογία διαμορφώνει μια νέα οικονομική οργάνωση των εταιριών πληροφόρησης, στην οποία ενσωματώνεται και η δημοσιογραφία»** του Κειμένου 1 είναι:

α. οικείο, φιλικό

β. λόγιο

γ. απόλυτο

δ. απρόσωπο, αντικειμενικό

3. Τα εισαγωγικά στη φράση: **το φαινόμενο της «μετανάστευσης» του κοινού στο Διαδίκτυο** δηλώνουν :

α. ειρωνεία

β. μεταφορική χρήση της λέξης

γ. ειδικό όρο

δ. αμφισβήτηση

4. Η λέξη «**διακίνησης**» στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου 1 έχει τη σημασία:

α. μεταφοράς

β. διάδοσης

γ. κυκλοφορίας

δ. διανομής

5. Στη φράση **«να αποφύγουμε ισοπεδώσεις»** με την επιλογή της υποτακτικής έγκλισης εκφράζεται:

α. απαγόρευση

β. συμβουλή

γ. επιβολή

δ. σκοπός

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τον ειρωνικό τόνο του Κειμένου 2. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με το Κείμενο 1 όσοι διαθέτουν τεχνολογικά μέσα διατείνονται ότι «κάνουν δημοσιογραφία». Η τεχνολογία δημιούργησε ένα νέο οικονομικό περιβάλλον για τη δημοσιογραφία μέσα στο οποίο επαναπροσδιορίστηκαν οι κανόνες της ή αγνοήθηκαν. Κάποιοι ισχυρίζονται ότι με αυτόν τον τρόπο διευρύνθηκε και παρουσιάζονται τα πάντα ως δημοσιογραφία. Αποτέλεσμα είναι η διαμόρφωση οικονομικής οργάνωσης εταιριών πληροφόρησης, μέρος της οποίας είναι η δημοσιογραφία.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το πρώτο σχόλιο είναι του δημοσιογράφου Ανδρέα Παναγόπουλου που επισημαίνει την αλλαγή στην καταγραφή της είδησης λόγω της τεχνολογίας και τον τρόπο που δημιουργήθηκε η κρίση στη δημοσιογραφία.

Το δεύτερο σχόλιο είναι του αρθρογράφου Πάσχου Μανδραβέλη που θεωρεί θεμελιακή την κρίση που επήλθε από την αλλαγή στον τρόπο μετάδοσης της πληροφορίας.

Τα παραπάνω σχόλια ενισχύουν τη θέση που διατυπώθηκε στην πρώτη παράγραφο για τον τρόπο που η τεχνολογία έχει επηρεάσει τη δημοσιογραφία. Ενισχύουν το περιεχόμενο της προηγούμενης παραγράφου, αφού οι απόψεις που παρατίθενται προέρχονται από έγκριτους δημοσιογράφους, ενισχύουν την αξιοπιστία και την εγκυρότητά της και λειτουργούν τεκμηριωτικά.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. α

2. δ

3. β

4. β

5. β

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποίημα αναφέρεται στη συμπεριφορά των δημοσιογράφων και τον ρόλο τους στην ενημέρωση των πολιτών που βρίσκεται στον αντίποδα της δημοσιογραφικής δεοντολογίας. Το ποιητικό υποκείμενο ειρωνεύεται την εμπλοκή τους στην εξυπηρέτηση οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων, καθώς αυτή καθορίζει τον τρόπο που σχολιάζουν την επικαιρότητα. Καυτηριάζει την τακτική πολλών δημοσιογράφων να μαλώνουν μεταξύ τους («Κτυπά ο ένας άλλον με δίκοπο ξουράφι»), να εξαπολύουν ύβρεις («βρίζονται με τρόπο κι ευγένεια πολλή») και να αλληλοεπικρίνονται («Ένας τον άλλον λέγει τρελό, ξετσιπωμένο, περμπάντη, ...Κι ο άλλος κακοήθη, κονδύλι πουλημένο...και δούλο του παρά») περιμένοντας οικονομική στήριξη από την εκάστοτε κυβέρνηση («λεφτά, λεφτά, λεφτά. Τότε θα πάψει τόση αντάρα και κακό»). Σατιρίζει την κακή ελληνική νοοτροπία για χρηματισμό και εξυπηρέτηση προσωπικών συμφερόντων. Η επανάληψη των στίχων «Ακόμ' απ' τον Τρικούπη δεν πήραν μερδικό» συνοψίζουν την αιτία της οργισμένης αντίδρασής τους («Ελύσσαξαν στ' αλήθεια οι δημοσιογράφοι»), την ένταση που νιώθουν («Πω! πω! τι νταβατούρι, αντάρα και κακό!») και στόχο έχει την ανάδειξη της παθογένειας των δημοσιογραφικών κύκλων της εποχής.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Εμφανείς και κρυφές προκαταλήψεις

Το κείμενο υπογράφεται από τον Βασίλη Α. Πανταζή, Αναπληρωτή Καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και δημοσιεύθηκε (2015) από τον Σύνδεσμο Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών www.kallipos.gr με θέμα την Αντιρατσιστική Εκπαίδευση. Δίνεται συντομευμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Οι προκαταλήψεις μπορούν να εκφραστούν ανοιχτά και άμεσα ή διακριτικά, έμμεσα και με κρυφό τρόπο. Ένα σημαντικό παράδειγμα αποτελεί η απόρριψη ή η άρνηση της συμπάθειας για μια συγκεκριμένη «ξένη» ομάδα, ή η υπερβολή των δήθεν πολιτισμικών διαφορών. Ωστόσο, δεν έχει σημασία κατά ποιων ομάδων στρέφονται οι προκαταλήψεις. Για παράδειγμα, οι «ξένες» ομάδες υπόκεινται κατ' επανάληψη σε παρόμοια αρνητικά χαρακτηριστικά, όπως τεμπελιά, αδράνεια, σωματική αδυναμία, εγκληματικότητα και πονηριά. Οι προκαταλήψεις κρίνονται με ένα διπλό πρότυπο, το οποίο είναι αυτό που προσάπτεται στην «ξένη» ομάδα, αγνοείται ή απορρίπτεται ως ασήμαντο για τη «δική μας» ομάδα. Ένα παράδειγμα που τεκμηριώνει την παραπάνω διαπίστωση είναι όταν μουσουλμάνοι κατηγορούνται από μέλη μιας κοινωνίας ότι φέρονται εναντίον της ισότητας των φύλων, ενώ δεν καταγγέλλεται η συνηγορία της παραδοσιακής κατανομής ρόλων στη δική τους ευρύτερη κοινωνία.[…]

Παραδοσιακές προκαταλήψεις μπορεί να θεωρούνται ως εμφανείς, εκφράζοντας συνήθως σαφώς αρνητική γενικευμένη στάση. Αυτές αποδίδουν σε μια «ξένη» ομάδα μοναδικά αρνητικά χαρακτηριστικά. Συχνά ο παραλήπτης θεωρείται ότι απειλεί τη «δική μου» ομάδα, διότι για παράδειγμα αφαιρεί τις θέσεις εργασίας. Αυτές οι προκαταλήψεις εκδηλώνονται επίσης με το γεγονός ότι οι ιδιωτικές επαφές απευθείας με τα μέλη μιας «ξένης» ομάδας απορρίπτονται. Επιπλέον, περιέχουν εμφανείς προκαταλήψεις, συχνά αντεγκλήσεις. Έτσι, πολλές ομάδες θεωρούνται ότι είναι υπεύθυνες για την προκατάληψη εξαιτίας της συμπεριφοράς τους ή ακόμα και για τη δίωξή τους. Οι «ξένες» ομάδες κατηγορούνται συχνά για τις πολιτικές, οικονομικές ή κοινωνικές δυστυχίες. Τις τελευταίες δεκαετίες, ωστόσο, ισχυρές κοινωνικές νόρμες της ανεκτικότητας και της καταπολέμησης του ρατσισμού έχουν εγκαθιδρυθεί στην Ευρώπη και αναστέλλουν όλο και περισσότερο την ανοιχτή έκφραση της προκατάληψης. Παραταύτα, σε ποιο βαθμό είναι αποτελεσματικές στην καθημερινή ζωή εξαρτάται από χώρα σε χώρα και από περιβάλλον σε περιβάλλον. […]

Εμφανείς προκαταλήψεις εκφράζονται με τρόπο, ώστε θετικά συναισθήματα, όπως συμπάθεια, συμπόνια ή θαυμασμός για μια «ξένη» ομάδα, να γίνονται αντικείμενο στέρησης ή

άρνησης. Επίσης, δεν υπάρχει μια εμφανής αντιπάθεια απέναντι σε αυτήν, αλλά ούτε και μια ιδιαίτερη συμπάθεια, η οποία δυσχεραίνει τα μέλη αυτής της «ξένης» ομάδας στο να γίνονται αρεστά προσωπικά, ως άτομα. Σύγχρονες προκαταλήψεις είναι δυνατό, παράλληλα, να εκφραστούν με μια υπερβολική έμφαση στην ατομική ισότητα. Συχνά γίνεται λόγος για την ισότητα, για να απορριφθεί η πρόταση αξιώσεων για τη λήψη μέτρων προς βελτίωση δυνατοτήτων συγκεκριμένων ομάδων. Δομικές ανισότητες και διακρίσεις, επομένως, παραβλέπονται ή γίνονται αντικείμενο άρνησης .[…]

Κείμενο 2

Γέλια

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Αντώνη Σουρούνη, συλλογή «Κυριακάτικες ιστορίες», εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2002.

Διαβάζω ένα ρεπορτάζ στην εφημερίδα για τους Αλβανούς και νομίζω πως διαβάζω το βιογραφικό μου. Κυριακάτικα, λέει, κάθονται στο καφενείο της Ομόνοιας, όπου μαζεύονται και τα λένε. Ό,τι έκανα κι εγώ πριν από τριάντα οχτώ χρόνια στην Κολονία. Προτού δημιουργήσουμε ένα καφενείο, για να τα λέμε, μαζευόμασταν και τα λέγαμε στο σταθμό των τρένων. Ή δεν τα λέγαμε, κοιταζόμασταν μόνο από μακριά και συνεννοούμασταν. Το πρόσχημά μας ήταν πως θέλαμε ν' αγοράσουμε ελληνική εφημερίδα από το μοναδικό κιόσκι που τις πουλούσε και οι πιο συνεσταλμένοι την κρατούσαν ορθάνοιχτη στα χέρια σαν ελληνική σημαία.

«Έλληνας είσαι φίλε;»

Μπορεί να είχαμε την τύχη να καταφθάσει και κανένα τρένο από την πατρίδα φορτωμένο με καινούργιους. Μπορεί να είχαμε ακόμα μεγαλύτερη τύχη, να 'φτανε κανένας συντοπίτης και να μαθαίναμε νέα για γνωστούς μας. Όπως φαινόμασταν εμείς τότε, φαίνονται οι Αλβανοί σήμερα. Αυτοί δεν έρχονται με τρένο, για να μαζεύονται στο σταθμό, έρχονται με τα πόδια και η Ομόνοια είναι το πηγάδι για να ξεδιψάσουν, να πέσουν μέσα και να πνιγούνε ή να τους πετάξουμε εμείς.

Μας κυνηγούν, λένε. Ό,τι έκαναν και σ' εμένα. Μαχαίρωνε κάποιος Ιταλός ένα συμπατριώτη του στο Μόναχο και την πλήρωνα εγώ στην Κολονία. Έκλεβε ένας Έλληνας πορτοφόλι στην άλλη άκρη της Γερμανίας και ψάχνανε τις τσέπες τις δικές μου. Μας εκμεταλλεύονται, ισχυρίζονται. Και σ' εμένα το ίδιο κάνανε. Ο χειρότερος και στυγνότερος εργοδότης που είχα στη ζωή μου ήταν Έλληνας στη Φρανκφούρτη και μάλιστα σπουδαγμένος. Ήμουν χωρίς άδεια εργασίας, χωρίς άδεια παραμονής κι έκρινε σωστό να είμαι και χωρίς μισθό. Μου έδινε δέκα μάρκα κάθε Σάββατο -δούλευα και τα Σάββατα- όσα χρειαζόμουν, για να πηγαινοέρχομαι και να του δουλεύω.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να απαντήσεις με την ένδειξη Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) στις παρακάτω προτάσεις που αναφέρονται σε θέσεις του συγγραφέα του Κειμένου 1:

α. Οι προκαταλήψεις εκφράζονται με διακριτικό τρόπο για ορισμένες ομάδες ανθρώπων.

β. Τα τελευταία χρόνια στην Ευρώπη ενισχύεται η ανεκτικότητα και γίνονται προσπάθειες για την καταπολέμηση του ρατσισμού, των οποίων η αποτελεσματικότητα διαφοροποιείται από χώρα σε χώρα.

γ. Σύμφωνα με παραδοσιακές προκαταλήψεις οι «ξένες» ομάδες έχουν την ευθύνη για φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας.

δ. Σύγχρονες προκαταλήψεις υποστηρίζουν την ατομική ισότητα, ώστε να ληφθούν μέτρα για τη βελτίωση του τρόπου ζωής και δικαιωμάτων συγκεκριμένων ομάδων.

ε. Αποτέλεσμα της προκατάληψης είναι η απουσία από την πλευρά των εγχωρίων θετικών συναισθημάτων για μια ομάδα αλλοδαπών.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας επιλέγει να οργανώσει το κείμενό του με παραδείγματα. Γράψε δύο λόγους για τους οποίους κατά τη γνώμη σου γίνεται η παραπάνω επιλογή.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 επιλέγεται στα ρήματα το τρίτο πρόσωπο. Ποιο είναι το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που, κατά τη γνώμη σου, δημιουργεί η παραπάνω επιλογή στον αναγνώστη (μονάδες 10); Τι θα άλλαζε αν στη θέση του υπήρχε το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να παρουσιάσεις το κύριο, κατά τη γνώμη σου, θέμα του Κειμένου 2 με σχετικές αναφορές. Να εκφράσεις τα συναισθήματα και τις σκέψεις που σου δημιούργησε η ανάγνωση (100-150 λέξεις).

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α. Λάθος

β. Σωστό

γ. Σωστό

δ. Λάθος

ε. Σωστό

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με τη χρήση παραδειγμάτων επεξηγείται και τεκμηριώνεται η άποψη που διατυπώνεται στη θεματική πρόταση ότι οι προκαταλήψεις μπορούν να εκφραστούν με κάθε τρόπο. Ο λόγος του κειμένου γίνεται εύληπτος και σαφής και το ύφος του κειμένου καθίσταται απλό και οικείο.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η επιλογή του τρίτου προσώπου στην τελευταία παράγραφο προσδίδει αντικειμενικότητα και καθολικό κύρος στα λεγόμενα του συγγραφέα. Καθιστά το ύφος ουδέτερο, απρόσωπο και ταιριάζει με τα νοήματα που διατυπώνονται στις δύο προηγούμενες παραγράφους του κειμένου, στις οποίες γίνεται αναφορά στην προκατάληψη γενικά ως στάση. Μάλιστα, στο τέλος της δεύτερης παραγράφου γίνεται λόγος για ισχυρές κοινωνικές νόρμες της ανεκτικότητας και της καταπολέμησης του ρατσισμού που έχουν εγκαθιδρυθεί στην Ευρώπη και αναστέλλουν όλο και περισσότερο την ανοιχτή έκφραση της προκατάληψης.

Αντίθετα, η επιλογή του πρώτου πληθυντικού ρηματικού προσώπου θα διαφοροποιούσε το ύφος λόγου, καθώς το μήνυμα θα αποδίδονταν με πιο άμεσο τρόπο, με αναφορά στη συλλογική ευθύνη. Το ύφος λόγου θα ήταν πιο επικριτικό, καθώς θα αναδεικνυόταν η ευθύνη της στάσης της ομάδας,

της οποίας μέλος είναι και ο συντάκτης του κειμένου. Τα νοήματα της παραγράφου θα διατυπώνονταν με τρόπο που θα εξέφραζε έντονη αυτοκριτική και θα κατεύθυνε τον αναγνώστη με στόχο την ευαισθητοποίηση και την προσωπική αυτοκριτική για τη στάση του προς τους ξένους και τον βαθμό στον οποίο επηρεάζεται από παγιωμένες προκαταλήψεις. Με τη διαφοροποίηση του ρηματικού προσώπου, επομένως, δε μεταβάλλεται μόνο το ύφος λόγου, αλλά και η πρόθεση του πομπού, καθώς αντί για ενημερωτικός γίνεται κατευθυντικός ο λόγος του, στοχεύει στον προβληματισμό του δέκτη και στην αξιολογική κρίση συμπεριφορών συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το θέμα του κειμένου είναι η κοινή μοίρα των μεταναστών και οι δυσκολίες ένταξής τους στις νέες πατρίδες. Ο αφηγητής μεταφέρει τα βιώματά του ως μετανάστης στη Γερμανία και απεικονίζει με ρεαλιστικό τρόπο τη ζωή του Έλληνα μετανάστη. Συνειδητοποιεί την κοινή μοίρα όλων των «ξένων» σε έναν άλλο τόπο και μεταφέρει ένα αίσθημα πικρίας. Υπάρχουν αρκετές κειμενικές ενδείξεις που μπορεί να επικαλεστεί ο/η μαθητής/τρια, ειδικά αυτές που αναδεικνύουν την κοινή μοίρα των μεταναστών με τη μορφή σύγκρισης – παραλληλισμού.

Ανάλογα με τον βαθμό πρόσληψης και συναισθηματικής ανταπόκρισης του κειμένου, αλλά και τον παραστατικό τους κύκλο οι μαθητές/τριες μπορούν να απαντήσουν ελεύθερα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Τα στερεότυπα που στερούν το δικαίωμα στην εργασία

Το παρακάτω κείμενο δημοσιεύθηκε στην ηλεκτρονική έκδοση της Εφημερίδας των Συντακτών στις 18.04.2021 και υπογράφεται από τη Νόρα Ράλλη. Αποτελεί μέρος της συνέντευξης του Λάζαρου Τεντόμα, κοινωνικού ανθρωπολόγου, που είναι ο μοναδικός τυφλός καθηγητής σε σχολεία βλεπόντων στην Ελλάδα.

«Όταν η αναπηρία θεωρείται εργασιακή/επαγγελματική κατάσταση καταλαβαίνουμε πόσο ισχυρές είναι οι αρτιμελιστικές αντιλήψεις που θέλουν την αναπηρία σε μια κατάσταση αεργίας, η οποία υπάρχει μόνο με προνοιακά επιδόματα. Αυτό βέβαια συνδέεται άμεσα με τις κυρίαρχες απόψεις που επικρατούν και αντικατοπτρίζεται και στο γεγονός ότι δυστυχώς, εν έτει 2021, ελάχιστοι άνθρωποι με αναπηρία εργάζονται χωρίς προβλήματα. Ή δεν εργάζονται καν! Ενδεικτική είναι η δική μου περίπτωση: είμαι ο μοναδικός γραμμένος στα μητρώα τυφλών εκπαιδευτικός που εργάζεται ως μόνιμος εκπαιδευτικός στη Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση σε σχολεία βλεπόντων. Και αυτό είναι κάτι που με πληγώνει βαθύτατα, γιατί γνωρίζω πολύ καλά πως υπάρχουν άνθρωποι πολύ αξιόλογοι, με λιγότερο λειτουργικό περιορισμό από εμένα, οι οποίοι δυστυχώς αποκλείονται από την εργασία, ακριβώς επειδή υπάρχουν αυτές οι αντιλήψεις... Ορισμένοι μπορούν πιο εύκολα να φανταστούν ένα άτομο με αναπηρία να παίζει μια ξεκούρδιστη κιθάρα σε μια γωνιά παρά να βρίσκεται σε μια θέση εργασίας. Αυτές οι αντιλήψεις με θυμώνουν βαθύτατα και νομίζω ότι είναι πολιτική μας θέση να επισημαίνουμε αυτά τα καίρια ζητήματα. Το να είσαι ανάπηρος είναι κοινωνική κατασκευή: όταν δεν μπορείς να περπατήσεις, επειδή υπάρχουν παρκαρισμένα αυτοκίνητα. Ή οι ράμπες: φτιάχνοντας ράμπες δεν γεφυρώνουμε τις διαφορές μεταξύ μας. Ακριβώς γιατί το ζήτημα δεν είναι μόνο ζήτημα προσβασιμότητας προφανώς».

«Η αναπηρία στις αντιλήψεις για τις οποίες μίλησα παραπάνω κατατάσσεται ως βιολογική κατηγορία ετερότητας και όχι ως ένα σύνθετο κοινωνικό ζήτημα το οποίο χρήζει πολιτικών παρεμβάσεων και ρυθμίσεων, έτσι ώστε να υπάρχει ισότιμη συμμετοχή και εκπαίδευση στην εργασία, στην απασχόληση, αλλά και στην ψυχαγωγία επίσης! Και φυσικά στις καθημερινές πρακτικές - αυτό που ονομάζουμε «καθημερινότητα».

Υπάρχουν ορισμένοι οι οποίοι θεωρούν ότι είναι πιο λογικό το να καθόμαστε στα σπίτια μας εμείς, τα άτομα με αναπηρία, από το να κυκλοφορούμε, πόσο μάλλον σε διάφορους εργασιακούς χώρους! Ότι αυτό δεν είναι για μας - αυτό πιστεύουν! Φυσικοποιείται δηλαδή η αναπηρία ως μη αξιοβίωτη κατάσταση, που δεν έχει καμία σχέση με τον χώρο της εργασίας! Που δεν μπορεί δηλαδή

να συνδεθεί με την παραγωγικότητα και την εργασιακή αποδοτικότητα, που για κάποιους είναι «ιδιότητες» μόνο όσων είναι αρτιμελείς!

[...] Όταν συζητάμε για την αναπηρία, ουσιαστικά συζητάμε για το πώς λειτουργεί η κοινωνία της αρτιμέλειας και όχι πώς λειτουργεί η αναπηρία. Η κοινωνία της αρτιμέλειας καθορίζει το πώς υπάρχουν τα ανάπηρα άτομα! Άρα, όλα αυτά είναι καθρεφτισμοί και απεικονίσεις για το πώς σκέφτονται οι αρτιμελείς!».

Κείμενο 2

Παράκληση στο Θεό για έναν μικρό καμπούρη

Το παρακάτω ποίημα είναι απόσπασμα που ανήκει στον ποιητή και πεζογράφο Νίκο Χάγερ Μπουφίδη (1899-1950) και δημοσιεύθηκε στη Νέα Εστία, τεύχος 679, σελ.1348 – 1349.

Δε φάνηκεν, αλήθεια, (και νυχτώνει…)
σαν κάθε βράδυ τέτοιαν ώρα, στο μπαλκόνι,
δε φάνηκε ο αντικρινός μικρός,
πούναι καμπούρης και καχεκτικός.[...]

Αυτός δεν παίζει κι ούτε που τολμά
να κατεβεί, να τρέξει, στο στενό.
Κάποτε, πούτρεξε κι αυτός, τ’ άλλα παιδιά
φύγαν και τον αφήσαν μοναχό…

Κι όταν η μάνα του τού λέει: «Γιατί και συ
δεν πας να παίξεις, όπως τ’ άλλα τα παιδιά;»
«Βαριέμαι», απαντάει αυτός σιγά,
Και τον περνούνε για ιδιότροπο παιδί.

Ύστερα, μελετάει το μάθημά του,
δίχως βοήθεια, μόνος, δυνατά…
Κι είν’ η φωνή του σαν προμήνυμα θανάτου
ως αντηχεί, βραχνή, στη σκοτεινιά…

Μόλις βραδιάσει, βγαίνει στο μπαλκόνι.
Ούτε διακρίνεται στο σκότος το πυκνό.

Μια οκαρίνα είν' η συντροφιά του η μόνη,
κι όλο σφυράει τον ίδιο το σκοπό.

Απόψε όμως δεν φάνηκε. Και τρέμουν
οι σκιές στο δωμάτιό του το κλειστό. ..
Ω!, πως φοβάμαι, πως φοβάμαι, Θεέ μου,
μην του συνέβη τίποτε κακό…

Είν' η ψυχή του πάντοτε θλιμμένη…
Είναι καμπούρης και καχεκτικός…
Κάμε, τουλάχιστον, Θεέ μου, η πονεμένη
ψυχή του να είναι ήρεμη διαρκώς…

Κι αν είναι να πεθάνει, ας μην το ξέρει…
Σε μια γλυκιά οπτασία ας βλέπει πως
στη γειτονιά του κάθε μεσημέρι,
με τ' άλλα τα παιδιά παίζει κι αυτός…

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να απαντήσεις με την ένδειξη Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) στις παρακάτω προτάσεις που αναφέρονται σε θέσεις του Κειμένου 1:

α. Τα τελευταία χρόνια οι άνθρωποι θεωρούν δεδομένες τις διακρίσεις στον εργασιακό χώρο.

β. Ο Λάζαρος Τεντόμας εκφράζει τον θυμό του για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία στην καθημερινότητά τους.

γ. Η αναπηρία είναι κοινωνική κατασκευή και χρήζει άμεσης πολιτικής παρέμβασης.

δ. Ο τρόπος που αντιμετωπίζουν οι αρτιμελείς τα άτομα με αναπηρία απεικονίζει τον τρόπο που σκέφτονται.

ε. Σύμφωνα με αντιλήψεις η πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην εργασία και στην ψυχαγωγία είναι ισότιμη για όλους.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τη λογική πορεία με την οποία από τις προηγούμενες παραγράφους ο πομπός του Κειμένου 1 καταλήγει στο συμπέρασμα που διατυπώνει στην τέταρτη παράγραφο «Άρα όλα αυτά είναι καθρεφτισμοί και απεικονίσεις για το πώς σκέφτονται οι αρτιμελείς!».

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ποιο σημείο στίξης χρησιμοποιεί κατά κύριο λόγο ο συγγραφέας στην τρίτη παράγραφο («Υπάρχουν ορισμένοι ...μόνο όσων είναι αρτιμελείς!») του Κειμένου 1 (μονάδες 5); Να εξηγήσεις τη λειτουργικότητα αυτής της επιλογής ως προς απόδοση του προβληματισμού του κειμένου και τη διέγερση του ενδιαφέροντος του αποδέκτη του μηνύματος (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να παρουσιάσεις το κύριο, κατά τη γνώμη σου, θέμα του Κειμένου 2 με σχετικές αναφορές που το αναδεικνύουν. Να εκφράσεις τα συναισθήματα και τις σκέψεις που σου δημιουργεί η ανάγνωση του ποιήματος (100-150 λέξεις).

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α. Λάθος

β. Σωστό

γ. Σωστό

δ. Σωστό

ε. Λάθος

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο κείμενο επιχειρείται να διασαφηνιστεί με ποιο τρόπο η κοινωνία λειτουργεί αποκλειστικά για τα αρτιμελή άτομα αποκλείοντας τα άτομα με αναπηρία από την εκπαίδευση, την εργασία, την ψυχαγωγία. Χρησιμοποιείται το παράδειγμα του Λάζαρου Τεντόμα, για να αποδειχθεί ότι τα ανάπηρα άτομα δεν έχουν ισότιμη πρόσβαση στον εργασιακό χώρο και για να εξηγηθεί πως η αναπηρία είναι κοινωνική κατασκευή και δεν αντιμετωπίζεται ως κοινωνικό ζήτημα που χρειάζεται πολιτική παρέμβαση για να επιλυθεί. Στην τελευταία παράγραφο, επομένως, εξάγεται το συμπέρασμα ότι η κοινωνία καθρεφτίζει την κοινωνία της αρτιμέλειας που καθορίζει το πώς υπάρχουν τα ανάπηρα άτομα.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί το θαυμαστικό, για να εκφράσει με αποφασιστικό τρόπο την έντονη ανησυχία και την αγανάκτησή του για όσους θεωρούν ότι τα ανάπηρα άτομα δεν πρέπει να έχουν πρόσβαση στον εργασιακό χώρο και δεν αντιμετωπίζονται ισότιμα. Στην τελευταία περίπτωση μάλιστα είναι έκδηλη η ειρωνεία προς όσους πιστεύουν ότι αυτό είναι δικαίωμα μόνο των αρτιμελών.

Με αυτή την επιλογή πετυχαίνει να διεγείρει το ενδιαφέρον του αποδέκτη του μηνύματος και να αφυπνίσει για τη σοβαρότητα του θέματος.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το θέμα του κειμένου είναι η μοναχική πραγματικότητα που βιώνει ένα παιδί με κάποια είδους αναπηρία και ο τρόπος που η διαφορετικότητά του το έχει καταδικάσει στην απομόνωση. Είναι θεατής της ζωής και διώχνει οτιδήποτε του προκαλεί ψυχικό πόνο και το πληγώνει. Είναι αρκετές οι κειμενικές ενδείξεις – στίχοι που οδηγούν στο παραπάνω θέμα - προβληματισμό.

Ανάλογα με τον βαθμό πρόσληψης και συναισθηματικής ανταπόκρισης του ποιήματος, αλλά και τον παραστατικό τους κύκλο οι μαθητές/-τριες μπορούν να απαντήσουν ελεύθερα. Αναμένεται ωστόσο να αναφερθούν με ευαισθησία για το θέμα και να εκφράσουν τη συμπάθεια και τη θλίψη που γεννά η εικόνα ενός μοναχικού παιδιού.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

[Ο πονηρός μήνας Αύγουστος]

Το παρακάτω άρθρο (διασκευή) υπογράφεται από τον Δημοσθένη Κούρτοβικ και δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Τα Νέα στις 8 Αυγούστου 2014.

Ποιος έχει πει ότι τον Αύγουστο δεν υπάρχουν ειδήσεις; Ο Ουμπέρτο ΄Εκο[1], φυσικά. Αλλά με τόσες ειδήσεις πρώτης γραμμής στο ξεκίνημα του φετινού Αύγουστου, η περίφημη ρήση του Ιταλού σημειολόγου και μυθιστοριογράφου μοιάζει ειρωνική, μολονότι στην περίπτωση αυτή δεν είχε την πρόθεση να ειρωνευτεί.

Η Ιστορία δεν πάει διακοπές, αφού στην πραγματικότητα, ο Αύγουστος έχει διαχρονικά το ίδιο μερίδιο σε βαρυσήμαντα γεγονότα όσο κάθε άλλος μήνας - ίσως μάλιστα μεγαλύτερο. Με τον ερχομό ενός Αύγουστου άρχισε ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος και τις τελευταίες ημέρες ενός άλλου Αύγουστου στήθηκε το σκηνικό για την έναρξη του Δεύτερου. Αύγουστο μήνα ισοπέδωσαν οι ατομικές βόμβες τη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι. Για να μην αναφέρουμε τις φυσικές καταστροφές, τις εξοντωτικές επιδημίες, τα πολύνεκρα δυστυχήματα, που ούτε αυτά κάνουν διακοπές τον Αύγουστο. Αύγουστο εξάλλου διεξάγονται κατά κανόνα οι Ολυμπιακοί Αγώνες, που αναγνωρίζονται ως το μείζον διεθνές γεγονός.

Μερικές φορές είναι δύσκολο να αντισταθεί κανείς σε ένα εντυπωσιακό ευφυολόγημα που γαργαλάει τη γλώσσα του, ακόμη και αν καταλαβαίνει ότι είναι ανούσιο ή άτοπο. Το απόφθεγμα ότι τον Αύγουστο δεν υπάρχουν ειδήσεις είναι εντυπωσιακό ως ευφυολόγημα (ή παραδοξολόγημα[2]). Παίρνοντας υπόψη, όμως, τα παραδείγματα που δώσαμε ενδεικτικά, διαψεύδεται από την ίδια την πραγματικότητα, αν το πάρει κανείς τοις μετρητοίς. Ωστόσο, ο Έκο δεν είναι με κανένα τρόπο επιπόλαιος. Το νόημα της διάσημης ρήσης του είναι αρκετά πιο σύνθετο από την τρέχουσα ερμηνεία της. Αυτό που ήθελε να πει είναι ότι στην εποχή της ιλιγγιώδους διάδοσης των πληροφοριών και διαφοροποίησης των μέσων μαζικής επικοινωνίας εκείνοι που παράγουν γεγονότα ενδιαφέρονται τα μέγιστα για τον επικοινωνιακό αντίκτυπό τους και πολλές φορές τα παράγουν προπαντός, αν όχι αποκλειστικά, για χάρη του. Επειδή όμως τον Αύγουστο τα ΜΜΕ

[1]«Τον Αύγουστο δεν υπάρχουν ειδήσεις», γνωστό βιβλίο του Ιταλού συγγραφέα.

[2]παραδοξολόγημα: σκέψη, πράξη, λόγος κτλ. ο οποίος αντιτίθεται στην κοινή λογική, παραλογισμός.

υπολειτουργούν ή ληθαργούν και οι χρήστες τους αραιώνουν, μια είδηση δεν θα είχε το επικοινωνιακό αντίκρισμα που επιδιώκει ο πρόξενός της. Έτσι, τα γεγονότα «αναβάλλονται» για μετά τις αυγουστιάτικες διακοπές.

Κείμενο 2

Ομίχλη

Το κείμενο ανήκει στον Γιώργο Ιωάννου και περιλαμβάνεται στα διηγήματά του Η Μόνη Κληρονομιά, Κέδρος 1982.

Δεν ξέρω πια τι γίνεται με την ομίχλη κι αν εξακολουθεί να πέφτει τόσο πηχτή ή μήπως χάθηκε ολότελα κι αυτή, όπως η πάχνη πάνω απ' τα πρωινά κεραμίδια. Βλέποντας την παρθενική πάχνη να γυαλίζει παντού, λέγαμε: «Είχε κρύο τη νύχτα» ή «τα λάχανα θα γίνουν με την πάχνη πιο γλυκά,· πρέπει να κάνουμε ντολμάδες».

Όταν ερχόταν ο καιρός της ομίχλης, είχα πάντα το νου μου σ' αυτήν. Μέρα τη μέρα περίμενα να με σκεπάσει κι εγώ να χώνομαι αθέατος μέσα της. Θλιβόμουν όμως πολύ, όταν έπεφτε τις καθημερινές, την ώρα που βασανιζόμουν με τα χαρτιά στο γραφείο. Παρακαλούσα να κρατήσει ως το βράδυ, συνήθως όμως γύρω στο μεσημέρι διαλυόταν από έναν ήλιο ιδιαίτερα δυσάρεστο.

Μα, καμιά φορά, όταν ξυπνώντας τ' απόγευμα, την ώρα που έλεγα αν θα πάω στο σινεμά ή στο καφενείο, έβλεπα αναπάντεχα απ' το παράθυρο το απέραντο θέαμα της ομίχλης, άλλαζα αμέσως σχέδια και πορείες. Σήκωνα το γιακά της καμπαρντίνας, κατέβαινα με σιγουριά τα σκαλιά κι έφευγα για την παραλία, χωρίς ταλαντεύσεις. Η ομίχλη είναι για να βαδίζεις μέσα σ' αυτήν. Διασχίζεις κάτι που είναι πυκνότερο από αέρας και σε στηρίζει. Αλλά και κάτι ακόμα: ομίχλη χωρίς λιμάνι είναι πράγμα αταίριαστο.Η ομίχλη ήταν ακόμα πιο γλυκιά, όταν την ψιλοκεντούσε εκείνη η βροχή, η πολύ ψιλή βροχή του ουρανού μας. Αυτή που δε σε βρέχει, μα σε ποτίζει μονάχα και φυτρώνουν πιο λαμπερά τα μαλλιά σου την άλλη βδομάδα. Και τότε έπαιρναν νόημα τα φώτα και τα τραμ και τα κορναρίσματα. Ακόμα κι οι πολυκατοικίες γίνονταν ελκυστικές μες στην αχνάδα. Κι ύστερα έφτανα στο καφενείο του λιμανιού, αυτό που από χρόνια είναι γκρεμισμένο, να ξαναβρώ την παρέα μου. Κι όταν δεν ήταν εκεί -και δεν ήταν ποτέ εκεί- καθόμουν ώρες και καρτερούσα. Πίσω απ' τα τζάμια διαβαίναν αράδα οι σκιές αυτών, που τώρα έχουν πεθάνει. Κολλούσαν το μούτρο τους για μια στιγμή στο θαμπό τζάμι κι άλλοι έμπαιναν μέσα, ενώ άλλοι τραβούσαν ανατολικά για τον Πύργο του Αίματος. Κι αν δε μου έγνεφε κανείς, έβγαινα κι ακολουθούσα μια σκιά, που ποτέ δεν μπορούσα να προφτάσω. Δε θυμάμαι από πού ερχόταν εκείνη η ομίχλη· μάλλον

κατέβαινε από ψηλά. Τώρα, πάντως, ξεκινάει βαθιά απ' τα όνειρα. Αυτά που χρόνια μένανε σκεπασμένα μ' ένα βαρύ καπάκι, που όμως πήρε απ' την πίεση για καλά να παραμερίζει. […]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι η θέση του συγγραφέα του Κειμένου 1 στην άποψη του Ουμπέρτο Έκο ότι τον Αύγουστο δεν υπάρχουν ειδήσεις (50-60 λέξεις);

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια θέση διατυπώνει ο συγγραφέας του Κειμένου 1 στη δεύτερη παράγραφο και με ποιον τρόπο την αναπτύσσει;

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Επειδή όμως τον Αύγουστο τα ΜΜΕ υπολειτουργούν ή ληθαργούν και οι χρήστες τους αραιώνουν, μια είδηση δεν θα είχε το επικοινωνιακό αντίκρισμα που επιδιώκει ο πρόξενός της. Έτσι, τα γεγονότα «αναβάλλονται» για μετά τις αυγουστιάτικες διακοπές.»

Στο παραπάνω χωρίο του Κειμένου 1 η γλώσσα χρησιμοποιείται για να πληροφορήσει ή για να προβληματίσει (μονάδες 5). Να εντοπίσεις και να σχολιάσεις με συντομία δύο (2) γλωσσικές επιλογές με τις οποίες ο συγγραφέας επιτυγχάνει τον στόχο του (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 δεσπόζει ένας μελαγχολικός τόνος. Να ερμηνεύσεις σε 100-150 λέξεις τον τρόπο με τον οποίο αυτός αποτυπώνεται σε εξωτερικό, αλλά και σε εσωτερικό επίπεδο και να εκφράσεις την προσωπική σου τοποθέτηση σε ανάλογες καταστάσεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι η πραγματικότητα διαψεύδει την άποψη του Ουμπέρτο Έκο ότι τον Αύγουστο δεν υπάρχουν ειδήσεις. Θεωρεί ότι είναι σύνθετο ζήτημα καθώς οι λειτουργοί των ΜΜΕ ενδιαφέρονται κυρίως για τον αντίκτυπο των γεγονότων. Γι΄ αυτό τον λόγο, ενώ πολλά σημειώνονται τον Αύγουστο, προβάλλονται μετά τις αυγουστιάτικες διακοπές, αφού είναι μήνας που η πληροφόρηση ατονεί και το κοινό λιγοστεύει.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η θέση που διατυπώνει ο συγγραφέας είναι ότι τον μήνα Αύγουστο συμβαίνουν σημαντικά γεγονότα.

Χρησιμοποιεί ως τρόπο ανάπτυξης τα παραδείγματα από την ιστορία και την επικαιρότητα. Ειδικότερα αναφέρει τον Α΄ και Β΄Παγκόσμιο Πόλεμο, τις ατομικές βόμβες στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι, τις φυσικές καταστροφές, τις επιδημίες, τα δυστυχήματα και τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Με αυτό τον τρόπο τεκμηριώνεται η αρχική του θέση.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η γλώσσα χρησιμοποιείται για να προβληματίσει.

Γλωσσικές επιλογές: - χρήση συνυποδήλωσης π.χ. τα ΜΜΕ υπολειτουργούν ή ληθαργούν

- χρήση εισαγωγικών π.χ. τα γεγονότα «αναβάλλονται»

Οι παραπάνω γλωσσικές επιλογές αποτυπώνουν με ζωντανό και παραστατικό τρόπο την άποψη του συγγραφέα ότι η ενημέρωση τον μήνα Αύγουστο ατονεί και ειρωνεύεται το γεγονός της απόκρυψης σημαντικών γεγονότων τη στιγμή που συμβαίνουν αφού δεν θα υπάρχει ο επικοινωνιακός αντίκτυπος. Με αυτόν τρόπο στοχεύει στον προβληματισμό και την αφύπνιση του δέκτη.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο/Η μαθητής/τρια παρατηρεί το εξομολογητικό ύφος του κειμένου και τη νοσταλγική διάθεση του αφηγητή όταν αναπολεί στιγμές που η πόλη του – η Θεσσαλονίκη - ήταν καλυμμένη από την ομίχλη. Αναφέρει στοιχεία/εικόνες του εξωτερικού χώρου, όπως ο δρόμος για την παραλία, τα φώτα, το τραμ, τις πολυκατοικίες, το καφενείο κ.ά. που αισθητοποιούν τον μελαγχολικό τόνο του αποσπάσματος. Επιπλέον αναγνωρίζειτην ίδια κατάσταση που αποκαλύπτεται μέσα από το συναίσθημα του αφηγητή σε φράσεις χρόνου παρατατικού όπως «περίμενα να με σκεπάσει κι εγώ να χώνομαι αθέατος μέσα της», «Θλιβόμουν όμως πολύ, όταν έπεφτε τις καθημερινές» και όταν εγκαταλείπει το παρελθόν και επανέρχεται στο παρόν («σε στηρίζει»,«Τώρα, πάντως, ξεκινάει βαθιά απ' τα όνειρα»).

Στο δεύτερο σκέλος της ερώτησης ο/η μαθητής/τρια μπορεί να απαντήσει ελεύθερα ανάλογα με την πρόσληψη του νοήματος.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από τον χαιρετισμό της Προέδρου της Δημοκρατίας, Κατερίνας Σακελλαροπούλου, σε σεμινάριο για γυναίκες ηλικίας 18 – 35 του Ιδρύματος Λαμπράκη σε συνεργασία με την οργάνωση «Αποστολή Άνθρωπος».

[…]

Είναι αλήθεια ότι, παρά τη μεγάλη απόσταση που έχουμε διανύσει εμείς οι γυναίκες και τα σημαντικά βήματα που έχουν γίνει για την πλήρη και ίση άσκηση των δικαιωμάτων μας, παρά τις πολλές γυναικείες κατακτήσεις στην πολιτική και κοινωνική ζωή, οι έμφυλες προκαταλήψεις και τα αρνητικά στερεότυπα παραμένουν ισχυρά, θέτοντας σοβαρά εμπόδια στην ισόρροπη ανάπτυξη των νεαρών κοριτσιών και την αυτοπραγμάτωσή τους. Παραμένουν, επίσης, σταθερά η περιορισμένη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, το μισθολογικό χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών, οι ανισότητες μεταξύ τους στη λήψη των αποφάσεων. Για να μη μιλήσω για την έμφυλη βία, τη σωματική, ψυχική και σεξουαλική κακοποίηση των γυναικών – ένα σοβαρότατο πρόβλημα που, παρά την οξύτητά του, δεν αντιμετωπίζεται με τη δέουσα αποφασιστικότητα.

Το πλέον αποθαρρυντικό στοιχείο αυτής της λυπηρής πραγματικότητας, ωστόσο, είναι, αν όχι η συμφιλίωση, πάντως σίγουρα η ανοχή απέναντι στις ανισότητες φύλου από πλευράς των ίδιων των γυναικών. Είναι σαν να έχουν ενσωματώσει την κυρίαρχη αντίληψη περί «διαφοράς», η οποία δεν περιορίζεται στο πεδίο της βιολογίας, αλλά επεκτείνεται και σε αυτό των πνευματικών και κοινωνικών δεξιοτήτων. Όπως πολύ σωστά επισημαίνουν οι οργανώτριες του προγράμματος Womentors, συχνά οι νέες γυναίκες υιοθετούν υποσυνείδητα τις περιρρέουσες προκαταλήψεις, φτάνοντας κάποτε να θεωρούν ότι «η ισορροπία των πραγμάτων είναι η κατεστημένη και οι γυναίκες οφείλουν να ακροβατούν μοιρολατρικά». Δεν είναι έτσι. Η ιστορία των εμπνευσμένων και δυναμικών γυναικών και των επιτευγμάτων τους, όσο αποσιωπημένη ή περιθωριοποιημένη και αν υπήρξε, φανερώνει ότι με πίστη στις δυνάμεις της, με επιμονή και αφοσίωση, η γυναίκα μπορεί να μεγαλουργήσει. Ίσως δυσκολευτεί λίγο περισσότερο από έναν άνδρα με τα ίδια προσόντα να διαρρήξει τη διαβόητη «γυάλινη οροφή»[1]. Αλλά στο τέλος θα τα καταφέρει.

Γι’ αυτό και θεωρώ ιδιαίτερα σημαντική τη σειρά σεμιναρίων που διοργανώνει το ίδρυμα Λαμπράκη για τις νέες γυναίκες. Σεμινάρια ενημέρωσης, στήριξης, ενδυνάμωσης, που τις

[1] Με τον όρο αυτό αποδίδονται τα αόρατα εμπόδια (βάσει στερεοτύπων) που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες και περιορίζουν την επαγγελματικής τους ανέλιξη και σταδιοδρομία.

εξοπλίζουν με τα κατάλληλα γνωσιακά και ψυχικά εφόδια, ώστε να διεκδικήσουν τον ρόλο που τους αναλογεί στην κοινωνική, την οικονομική και την πολιτική σφαίρα. Εύχομαι επιτυχία στο αξιόλογο αυτό έργο, που αποσκοπεί να μετατρέψει ένα περιβάλλον ανισοτήτων και διακρίσεων σε χώρο ελευθερίας και αυτοπραγμάτωσης.

Κείμενο 2

Τζένη Μαστοράκη (1949 –)

Οικογενειακό συμβούλιο

Η Τζένη Μαστοράκη θέτει τον εαυτό της στο κέντρο της σκηνής και της ποιητικής εκφοράς περιγράφοντας τις εμπειρίες της. Το ποίημα που ακολουθεί ανήκει στην ποιητική συλλογή «Το Σόι» (Αθήνα: Κέδρος, 1978).

Οικογενειακό συμβούλιο

Τώρα βέβαια πάλι θα πέσει το σόι
μονό και διπλό
να μαζεύω τη γλώσσα μου
ή πώς όταν κάνω
ψηλά τα μαλλιά μου
κοιμούνται πιο ήσυχοι.
Και με στριμώχνουν στο σαλόνι.
Παντού μπαγιάτικα πέπλα
νύφες με παχουλά χέρια
μουστακαλούδες
και τα παιδιά ανήλιαγα
ή μπορεί και πεθαμένα
με πελώριους φιόγκους
σαν αεροπλάνα.
Περνάει η νονά μου η πολίτισσα[2]
και τρατάρει[3] μικρά άσπρα γλυκά.
[…]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

[2] με καταγωγή από την Κωνσταντινούπολη
[3] κερνάει

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο Κείμενο 1 αναφέρεται ότι οι οργανώτριες του προγράμματος Womentors επισημαίνουν πως «συχνά οι νέες γυναίκες υιοθετούν υποσυνείδητα τις περιρρέουσες προκαταλήψεις». Ποια είναι η άποψη της Προέδρου της Δημοκρατίας απέναντι σε αυτήν την επισήμανση και με ποιες σκέψεις την υποστηρίζει (50 – 60 λέξεις);

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 η ομιλήτρια επιλέγει ως τεχνική ανάπτυξης των σκέψεών της την αντίθεση. Να εντοπίσεις τα μέρη της αντίθεσης (μονάδες 4) και να δικαιολογήσεις την επιλογή της σε σχέση με το θέμα που προσεγγίζει και την πρόθεσή της (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 η ομιλήτρια χρησιμοποιεί αρχικά το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο του ρήματος, ενώ στην τελευταία παράγραφο κυρίως το πρώτο ενικό πρόσωπο. Ποιο το επικοινωνιακό αποτέλεσμα σε κάθε περίπτωση (μονάδες 10); Αν στην αρχή της πρώτης παραγράφου άλλαζες το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο σε τρίτο πληθυντικό, θα άλλαζε και το ύφος του λόγου και γιατί (μονάδες 5);

Μονάδες 15

Υποερώτημα 4 (μονάδες 15)

Η ποιητική φωνή που ακούγεται στο ποίημα βιώνει μια καταπιεστική συνθήκη. Να την ερμηνεύσεις με βάση το νόημα του Κειμένου 2 και να εκφράσεις την προσωπική σου τοποθέτηση σ’ αυτή της τη στάση. (100 - 150 λέξεις).

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Διαφωνία της Προέδρου με την επισήμανση των οργανωτριών του προγράμματος Womentors.
- Η άποψη της Προέδρου είναι ότι η ιστορία των γυναικών με όραμα και πίστη στις δυνάμεις τους, καθώς και η ιστορία των επιτευγμάτων τους, φανερώνει ότι η γυναίκα μπορεί να μεγαλουργήσει παρά τις δυσκολίες που ενδέχεται να αντιμετωπίσει στην πορεία της.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Μέρη αντίθεσης:

- Έχουν γίνει σημαντικά βήματα για την πλήρη και ίση άσκηση των δικαιωμάτων των γυναικών – οι γυναικείες κατακτήσεις στην πολιτική και κοινωνική ζωή είναι πολλές.
- Οι έμφυλες προκαταλήψεις και τα αρνητικά στερεότυπα παραμένουν ισχυρά στοιχεία, εμποδίζοντας την ισόρροπη ανάπτυξη των νεαρών κοριτσιών και την αυτοπραγμάτωσή τους.

Με την αντίθεση φωτίζεται το περιεχόμενο των αντιτιθέμενων «μερών» και αναδεικνύεται το θέμα (οι ανισότητες φύλου εξακολουθούν να υπάρχουν παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί). Ταυτόχρονα, η ομιλήτρια επιδιώκει με αυτόν τον τρόπο να τονίσει την ανάγκη παρακολούθησης των σεμιναρίων από τις νέες γυναίκες που οργανώνει το ίδρυμα Λαμπράκη για την εξάλειψη των ανισοτήτων φύλου.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- α΄ πληθυντικό πρόσωπο πρώτης παραγράφου: δίνεται στις απόψεις που εκφράζονται χαρακτήρας καθολικού ενδιαφέροντος και συνυπευθυνότητας. Ταυτόχρονα, δηλώνεται έτσι η ένταξη της ομιλήτριας στο σύνολο των γυναικών, για τις οποίες γίνεται η εκδήλωση. Η επικοινωνία γίνεται πιο άμεση και ζωντανή.

- α΄ ενικό πρόσωπο τελευταίας παραγράφου: προβάλλεται ο προσωπικός χαρακτήρας των απόψεων της ομιλήτριας και η βιωματική της εμπλοκή στο μήνυμα που εκπέμπει. Ο λόγος γίνεται πιο άμεσος και διαδραστικός στον δέκτη.
- Η μετατροπή του α΄ πληθυντικού σε γ΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο στην πρώτη παράγραφο θα μετέτρεπε το ύφος του κειμένου από προσωπικό σε απρόσωπο και ουδέτερο, καθώς το γ΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο δηλώνει αντικειμενικότητα στην παρουσίαση των πληροφοριών και εκφράζει την «απόσταση» του πομπού από το ίδιο το μήνυμα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο αποκαλύπτει στα μάτια του/της αναγνώστη/-στριας την καταπιεστική συνθήκη που βιώνει. Στο ποίημα παρελαύνουν τα συγγενικά πρόσωπα (το σόι, τα παιδιά, η νονά),οι μικροαστικές συνήθειες(«πώς όταν κάνω ψηλά τα μαλλιά μου», «με πελώριους φιόγκους σαν αεροπλάνα», «τρατάρει μικρά άσπρα γλυκά»)και τα κοινωνικά σχόλια(«να μαζεύω τη γλώσσα μου») του σογιού – η επιλογή του τίτλου είναι εύστοχη συμπύκνωση των προθέσεων της ποιήτριας. Όλα αυτά προκαλούν αίσθημα πνιγμού στο ποιητικό υποκείμενο («Και με στριμώχνουν στο σαλόνι»), που μοιάζει να «εξομολογείται», ενώ ταυτόχρονα ο αναγνώστης γίνεται αποδέκτης και συνένοχος της αποκάλυψης. Στην πραγματικότητα στήνεται ένα πολυάνθρωπο σκηνικό φτιαγμένο από μνήμες και ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να εκφράσει την ταύτισή του/της με το ποιητικό υποκείμενο, καθώς πολλές φορές οι έφηβοι νιώθουν να ασφυκτιούν μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον και τους «περιορισμούς» που αυτό επιβάλλει.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Κήνσορες[1] και σκουπιδοφάγοι.

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί επιφυλλίδα του Δημήτρη Ψυχογιού στην εφημερίδα *ΤΟ ΒΗΜΑ* (διασκευή).

Σκουπίδια, λοιπόν, μας ταΐζει η τηλεόραση, **και μάλιστα** η ιδιωτική; Έτσι τουλάχιστον υποστηρίζει η Επιτροπή Πολιτών που οργάνωσε εκδήλωση για να επισημάνει την αηδία που προκαλούν στο κοινό ορισμένα τηλεοπτικά προγράμματα. Είναι, **άλλωστε**, γεγονός πως πολλοί πιστεύουν σήμερα ότι τα μέσα επικοινωνίας γενικώς, και η τηλεόραση ιδιαίτερα, ευθύνονται για όλα τα δεινά της εποχής μας, είτε επειδή διαπλέκονται με τα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα είτε επειδή υποβαθμίζουν την κουλτούρα είτε επειδή στις ενημερωτικές εκπομπές τους δεν σέβονται τους κανόνες της αμεροληψίας και της προστασίας της προσωπικότητας.

Παρά τις διαπιστώσεις αυτές, κανείς δεν μπορεί να προστατεύσει τους τηλεθεατές από τον εαυτό τους. Κανείς δεν μπορεί να επιβάλει διά της βίας την πολιτική ορθοφροσύνη ή το καλό του γούστο στους άλλους. Ούτε καν τα πανίσχυρα, κατά τους επικριτές τους, μέσα. Υπήρξε κανένα ολοκληρωτικό ή αυταρχικό καθεστώς που να διασώθηκε επειδή είχε υπό τον απόλυτο έλεγχό του τα μέσα μαζικής ενημέρωσης; Κατάφεραν τα μέσα να αλώσουν[2] τοπικές ή εθνικές κουλτούρες που ήθελαν να αντισταθούν; Μόνο η πολιτική βία, ο καταναγκασμός, είχε και έχει τέτοια αποτελέσματα. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αποτελούν λάθος στόχο.

Επιπλέον, υποτιμούν τη νοημοσύνη όλων συλλήβδην των τηλεθεατών οι προστάτες τους, όταν ισχυρίζονται ότι αυτοί μόνοι είναι σε θέση να διαβάζουν τους κώδικες της τηλεόρασης και να ανακαλύπτουν σκουπίδια, εκεί όπου οι υπόλοιποι ανακαλύπτουν ψυχαγωγία και ενημέρωση. Κανείς δεν είναι ανυποψίαστος στον κόσμο αυτόν, η κριτική ικανότητα δεν είναι προνόμιο μόνο κάποιων εκλεκτών που κατάφεραν να μην αποβλακωθούν, ενώ όλοι οι υπόλοιποι έχουν πέσει θύματα της μεγάλης τηλεοπτικής απάτης. Από απλά φαινόμενα, όπως η άνοδος και η πτώση τηλεοπτικών αστέρων και εκπομπών, ως τα σύνθετα φαινόμενα των απεργιών, των εξεγέρσεων, των εμφυλίων πολέμων και των πολέμων γενικώς, εύκολα συνάγουμε πως, για καλό και για κακό, οι κοινωνίες μας δεν έχουν γίνει κοινωνίες αποχαυνωμένων τηλεθεατών, όπως προχείρως αρκετοί υποστηρίζουν.

Σε τελική ανάλυση, η συνολική απόρριψη της τηλεόρασης ή σταθμών δεν έχει νόημα ούτε παράγει αποτελέσματα. Αυτό που χρειάζεται είναι η συγκεκριμένη κινητοποίηση και καταδίκη

[1] Κριτές, αξιολογητές

[2] Κατακτήσουν, ισοπεδώσουν

συγκεκριμένων πρακτικών. Όχι για να προστατευθούν οι τηλεθεατές, αλλά τα άτομα που (χάριν των τηλεθεατών) παραβιάζονται τα δικαιώματά τους κι ακόμη οι συγκεκριμένες αξίες που η δημοκρατική κοινωνία μας υποτίθεται ότι έχει υιοθετήσει.

Κείμενο 2

Η γάτα και το πουλί

Το παρακάτω ποίημα είναι του Ζακ Πρεβέρ (JacquesPrévert) και ανήκει στη συλλογή «Ιστορίες και άλλες ιστορίες» (1946).Στα Ελληνικά υπάγεται στην ανθολογία «Ποιήματα» του Πρεβέρ που εκδόθηκε το 1989 σε μετάφραση του Β. Χατζηδημητρίου.

Ένα χωριό ακούει λυπημένο
Τραγουδάει ένα πουλί πληγωμένο
Είναι το μοναδικό πουλί στο χωριό
Κι η μοναδική γάτα στο χωριό
Το έφαγε και τ' άφησε μισό
Και το πουλί σταματάει να τραγουδάει
Η γάτα σταματάει να νιαουρίζει
Και να γλείφεται
Και το χωριό κάνει στο πουλί
Μία κηδεία λαμπρή
Και η γάτα που είναι καλεσμένη
Περπατάει πίσω απ' το μικρό αχυρένιο φέρετρο
Όπου έχουν βάλει το πεθαμένο πουλί
Το κουβαλάει ένα μικρό κορίτσι
Που δε σταματάει το κλάμα
Αν ήξερα ότι αυτό θα σου έκανε τόσο κακό
Του λέει η γάτα
Θα το ’χα φάει ολόκληρο
Κι έπειτα θα σου έλεγα
Ότι το είδα να πετάει
Να πετάει ως την άκρη του κόσμου
Εκεί κάτω τόσο μακριά
Απ' όπου δεν θα ξαναγύριζε ποτέ
Θα λυπόσουν λιγότερο
Θλίψη και νοσταλγία μοναχά
Δεν πρέπει ποτέ να κάνουμε πράγματα μισά!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις συνοπτικά τα επιχειρήματα, με τα οποία ο αρθρογράφος υποστηρίζει ότι οι τηλεθεατές μπορούν οι ίδιοι να προστατέψουν τον εαυτό τους από τις εκπομπές χαμηλής ποιότητας. (60-70 λέξεις)

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια σημασία έχει η καθεμία από τις παρακάτω συνδετικές λέξεις / φράσεις του κειμένου; Να διαλέξεις το σωστό, λαμβάνοντας υπόψη τη θέση τους στο κείμενο και τη νοηματική σχέση που δηλώνουν:

1. και μάλιστα

α) και ιδιαίτερα

β) και πρώτον

γ) και φυσικά

δ) και βέβαια.

2. άλλωστε

α) επιπλέον

β) αντίθετα

γ) εξάλλου

δ) αναμφισβήτητα.

3. Παρά τις διαπιστώσεις αυτές

α) σύμφωνα με τις διαπιστώσεις αυτές

β) παράλληλα με τις διαπιστώσεις αυτές

γ) ενάντια προς τις διαπιστώσεις αυτές

δ) ανεξάρτητα από τις διαπιστώσεις αυτές.

4. Επιπλέον

α) γι’ άλλη μια φορά

β) επιπρόσθετα

γ) παρακάτω

δ) παραπάνω

5. Σε τελική ανάλυση

α) τελευταία

β) τελικά

γ) συνοπτικά

δ) περιληπτικά.

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Στις παρακάτω υπογραμμισμένες προτάσεις από το κείμενο 1 να γράψεις στο απαντητικό φύλλο τι είδους σύνταξη χρησιμοποιείται (μονάδες 2), να τη μετασχηματίσεις στο αντίθετό της (μονάδες10) και να προσδιορίσεις ποια αλλαγή παρατηρείς ως προς το ύφος, μετά τον μετασχηματισμό (μονάδες 3).

1. Έτσι τουλάχιστον υποστηρίζει η Επιτροπή Πολιτών που οργάνωσε εκδήλωση για να επισημάνει την αηδία που προκαλούν στο κοινό ορισμένα τηλεοπτικά προγράμματα.
2. Υποτιμούν τη νοημοσύνη όλων συλλήβδην των τηλεθεατών οι προστάτες τους.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη στάση της γάτας, με στοιχεία του Κειμένου 2, και να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με το περιεχόμενο του τελευταίου στίχου του ποιήματος. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα επιχειρήματα, με τα οποία ο αρθρογράφος υποστηρίζει ότι οι τηλεθεατές μπορούν οι ίδιοι να προστατέψουν τον εαυτό τους από τις εκπομπές χαμηλής ποιότητας, περιλαμβάνονται στη 2η και την 3η παράγραφο του κειμένου:

- Το πολιτικό αισθητήριο ή το καλό γούστο δεν επιβάλλονται · τα ΜΜΕ είναι μεν ισχυρά, αλλά δεν μπορούν να διασώσουν πολιτικά καθεστώτα ούτε να εκμηδενίσουν πολιτισμούς, τοπικούς ή εθνικούς, που αντιστέκονται.
- Όσοι προστατεύουν το τηλεοπτικό κοινό υποτιμούν τη νοημοσύνη του, εφόσον η κριτική ικανότητα είναι γνώρισμα όλων των ανθρώπων, άρα και όλων των τηλεθεατών, και όχι μόνο προνόμιο λίγων.
- Τόσο τα απλά όσο και τα σύνθετα φαινόμενα της κοινωνικής ζωής αποδεικνύουν ότι οι τηλεθεατές δεν είναι ούτε ανυποψίαστοι ούτε αποχαυνωμένοι.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

1γ

2γ

3δ

4β

5β

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Χρησιμοποιείται ενεργητική σύνταξη.

Μετασχηματισμός σε παθητική:

1. Έτσι τουλάχιστον υποστηρίζεται από την Επιτροπή Πολιτών, από την οποία οργανώθηκε εκδήλωση για να επισημανθεί η αηδία που προκαλείται στο κοινό από ορισμένα τηλεοπτικά προγράμματα.
2. Η νοημοσύνη όλων συλλήβδην των τηλεθεατών υποτιμάται από τους προστάτες τους.

Μεταβολή στο ύφος:
Η παθητική σύνταξη εστιάζει στην πράξη / τη δραστηριότητα, όχι στον δράστη, δηλαδή το ενδιαφέρον του αναγνώστη στρέφεται περισσότερο προς το πληροφοριακό περιεχόμενο του κειμένου και λιγότερο προς το πρόσωπο που ενεργεί. Με τον τρόπο αυτό το ύφος γίνεται ηπιότερο, λιγότερο αιχμηρό, και ταυτόχρονα αποκτά επίσημο και τυπικό χαρακτήρα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο ποίημα όλα τα έμψυχα (το πληγωμένο πουλί, η γάτα, το μικρό κορίτσι) λειτουργούν ως σύμβολα, από τη συνδυαστική δράση των οποίων διαμορφώνεται μία αλληγορική ιστορία.

Συγκεκριμένα η γάτα – το μοναδικό σαρκοβόρο του χωριού (στ. 4) – ακολουθεί το ένστικτό της και τραυματίζει θανάσιμα το μοναδικό πουλί (στ. 6) για λόγους επιβίωσης. Έπειτα, ωστόσο, μπροστά στη συναισθηματική αντίδραση του χωριού (στ.9-10), και ιδίως του μικρού κοριτσιού (στ. 14-15), μετανοεί όχι γιατί κατασπάραξε το πουλί αλλά διότι άφησε το μικρό κορίτσι να καταλάβει την αλήθεια (στ. 16-24). Η γάτα συνειδητοποιεί ότι, όταν το περιβάλλον δεν κατανοεί τους νόμους της επιβίωσης (στ. 11-15), είναι προτιμότερο να ολοκληρώνει κανείς ό,τι πράττει υπό την πίεση της ανάγκης, για να μην αφήνει ίχνη (στ. 18-19), και στη συνέχεια να παρουσιάζει μία ωραιοποιημένη εκδοχή των γεγονότων (στ. 20-23), αυτή που οι άνθρωποι αποδέχονται ευκολότερα (στ. 24-25). Η αλήθεια μπορεί να αποδειχτεί απίστευτα σκληρή και να μην μπορούν να την αντέξουν όλοι.

Ως προς τη συμφωνία ή τη διαφωνία με τον τελευταίο στίχο του ποιήματος, η απάντηση είναι ελεύθερη, αναμένεται ωστόσο:

- Αν υπάρξει συμφωνία, να επισημανθεί ότι η γάτα αποφασίζει ότι έπρεπε να καταβροχθίσει τελείως το πουλί, και έτσι να καλύψει τα ίχνη της πράξης της, όχι για λόγους ιδιοτελείς, αλλά από συμπόνια προς τον πόνο του παιδιού· άρα, η ευαισθησία και η ενσυναίσθηση υπαγορεύουν ενίοτε το ψέμα ή τη συγκάλυψη.
- Αν υπάρξει διαφωνία, να τονιστεί ότι η γάτα δεν πράττει σωστά, εφόσον αφήνει το συναίσθημα να κυριαρχήσει στην κρίση της και παραβιάζει τη βασική αρχή που υπαγορεύει ότι η αλήθεια τοποθετείται πάνω και πρώτα από όλα, ανεξάρτητα από τον αντίκτυπο ή το τίμημα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Αυτή η «νόσος» χτυπά μόνο νέους.

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί άρθρο της Τασούλας Καραϊσκάκη στην εφημερίδα Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ(διασκευή).

Στο ευρωπαϊκό συνέδριο για την απασχόληση των νέων, που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη, φάνηκε ότι το 30% των νέων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ηλικίας 25 έως 34 ετών, εργάζεται σε δουλειά που απαιτεί χαμηλότερα προσόντα από αυτά που κατέχει – επτά χρόνια μετά το πέρας των σπουδών τους είναι σε προσωρινή δουλειά ή σε διαφορετικό αντικείμενο από αυτό που σπούδασαν. Την ίδια στιγμή εμφανίζεται μια ισχυρή αντίφαση στην αγορά εργασίας: ενώ η ανεργία νέων αγγίζει το 61,5% στην Ελλάδα (μέσος ευρωπαϊκός όρος: 23,2%), οι εργοδότες παραπονιούνται πως δεν μπορούν να βρουν υπαλλήλους με τα απαιτούμενα προσόντα.

Βασική αιτία θεωρείται ο λανθασμένος προσανατολισμός του εκπαιδευτικού συστήματος και ευρύτερα της κοινωνίας αναφορικά με τα εφόδια που πρέπει να έχουν οι νέοι. Παράδειγμα, το επάγγελμα των αρχιτεκτόνων: ενώ η κατασκευαστική αγορά από το 2005 έχει μειωθεί κατά 50%, οι απόφοιτοι της αρχιτεκτονικής έχουν αυξηθεί κατά 50%. Η ελληνική κοινωνία συνεχίζει να στρέφει τους νέους σε επαγγέλματα κορεσμένα και το εκπαιδευτικό σύστημα να παράγει επιστήμονες, τους οποίους δεν μπορεί να απορροφήσει η σχεδόν στάσιμη ελληνική οικονομία.

Το φαινόμενο της ανεργίας των νέων τροφοδοτείται από δύο βασικές πηγές: Από τη μια στη σημερινή κοινωνία της γνώσης, των νέων τεχνολογιών, της καινοτομίας, είναι συντριπτική η πίεση για εκπαίδευση. Ο αριθμός των φοιτητών αυξάνεται, οδηγώντας στην καθολική τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ωστόσο, η οικονομική ύφεση έχει περιορίσει την ανάπτυξη. Έτσι οι νέοι υψηλής ειδίκευσης ωθούνται είτε να καλύψουν χαμηλά αμειβόμενες θέσεις περιστασιακής ή μερικής απασχόλησης, εκτοπίζοντας παράλληλα άτομα χαμηλής ειδίκευσης, είτε να μείνουν άνεργοι. Από την άλλη στην ανεργία οδηγούνται και οι νέοι, που για οικονομικούς και κοινωνικούς λόγους μένουν εκτός εκπαίδευσης, εκτός κατάρτισης. Η «φτωχοποίηση» μεγάλων κοινωνικών στρωμάτων λόγω της κρίσης διεύρυνε τον αριθμό των εφήβων που δεν συνεχίζουν το σχολείο μετά το γυμνάσιο, συγκροτώντας μια διογκούμενη μερίδα νέων μεταξύ 15 και 24 ετών που, απένταροι και αδρανείς, βουλιάζουν στην κλιμακούμενη απαξίωση – τα υψηλότερα ποσοστά τους στα νησιά του Νοτίου Αιγαίου, τη Στερεά Ελλάδα και τα νησιά του Ιονίου (έρευνα ΓΣΕΕ, Πανεπιστημίου Κρήτης).

Παράλληλα, η ελληνική ασθένεια είναι γνωστή — μικρά ποσοστά κατάρτισης ανέργων, μικρή αποτελεσματικότητα των σχετικών προγραμμάτων. Ωστόσο, η επίγνωση της δυστυχίας δεν

θεραπεύει. Το αντίδοτο στη νόσο είναι ένα εθνικό σχέδιο για την ενίσχυση της απασχόλησης των νέων, μια πολιτική που δεν θα εξαντλείται στην ευκαιριακή απορρόφηση κοινοτικών πόρων ή στον πλουτισμό μεμονωμένων ιδιωτών, που εκμεταλλεύονται τα νεανικά όνειρα, που δεν θα μασκαρεύει τα κοινά δηλητήρια σε ανταλλακτικές αξίες, την αισθητή φθορά σε κοινωνικό σφρίγος[1].

Η βάναυση αμφισημία της κρίσης απαιτεί ανά πάσα στιγμή την κυριαρχία της ειλικρίνειας — και της βούλησης. Τις διαθέτει κανείς;

Κείμενο 2

Δημόσιοι υπάλληλοι

Το παρακάτω ποίημα του Κ.Γ. Καρυωτάκη ανήκει στη συλλογή «Ελεγεία και Σάτιρες» (1927).

Οι υπάλληλοι όλοι λιώνουν και τελειώνουν
Σαν στήλες[2] δύο-δύο μες στα γραφεία.
(Ηλεκτρολόγοι θα ’ναι η Πολιτεία
κι ο Θάνατος που τους ανανεώνουν).

Κάθονται στις καρέκλες, μουντζουρώνουν
αθώα λευκά χαρτιά, χωρίς αιτία.
«Συν τη παρούση αλληλογραφία
έχομεν την τιμήν» διαβεβαιώνουν.

Και μονάχα η τιμή τους απομένει,
όταν ανηφορίζουνε τους δρόμους ,
το βράδυ στις οχτώ, σαν κουρντισμένοι.

Παίρνουν κάστανα, σκέπτονται τους νόμους,
σκέπτονται το συνάλλαγμα, τους ώμους
σηκώνοντας οι υπάλληλοι οι καημένοι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

[1] δύναμη, κύρος (εδώ)

[2] ηλεκτρικές στήλες, μπαταρίες της εποχής του ποιητή

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να σημειώσεις στο απαντητικό φύλλο ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το Κείμενο 1:

α) Οι περισσότεροι νέοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ηλικίας 25 έως 34 ετών, απασχολούνται σε δουλειά χαμηλότερων προσόντων από αυτά που διαθέτουν.

β) Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα προσανατολίζει τους νέους σε επιστημονικά επαγγέλματα χωρίς μεγάλη ανταπόκριση προς την αγορά εργασίας.

γ) Η υψηλή εξειδίκευση έχει αποδειχτεί απαραίτητο προσόν για την εξασφάλιση σταθερής και μόνιμης εργασίας.

δ) Η πρόωρη έξοδος από το εκπαιδευτικό σύστημα ωθεί τους νέους στην οικονομική ένδεια και την κοινωνική υποβάθμιση.

ε) Στην Ελλάδα υπάρχει εθνικό σχέδιο για την ενίσχυση της απασχόλησης των νέων, με μικρή αποτελεσματικότητα μέχρι αυτή τη στιγμή.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να σχολιάσεις τον τίτλο του Κειμένου 1 σε σχέση με το θέμα του και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που δημιουργεί (μονάδες 6). Στη συνέχεια να γράψεις έναν άλλο τίτλο με λειτουργία της γλώσσας (κυριολεκτική – μεταφορική) αντίθετη από αυτή που έχει ο υπάρχων(μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις 3 παραδείγματα συνυποδηλωτικής/μεταφορικής χρήσης της γλώσσας στην 4η παράγραφο του κειμένου 1 (μονάδες 9) και να δικαιολογήσεις την επιλογή της πομπού σε σχέση με το θέμα που προσεγγίζει (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια θέση προβάλλεται, στο Κείμενο 2, για όσους εργάζονται στον δημόσιο τομέα; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με στοιχεία από το κείμενο και να γράψεις και την προσωπική σου άποψη σχετικά. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α) Λ

β) Σ

γ) Λ

δ) Σ

ε) Λ

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο τίτλος του Κειμένου 1 «**Αυτή η «νόσος» χτυπά μόνο νέους»** αποδίδει με εύστοχο τρόπο το θέμα του, καθώς σε όλο το κείμενο γίνεται λόγος για την ανεργία, η οποία χαρακτηρίζεται στην προτελευταία παράγραφο ως «νόσος». Επίσης, στο κείμενο το κοινωνικό φαινόμενο της ανεργίας συνδέεται με τους νέους, οι οποίοι παρουσιάζονται ως τα βασικότερα θύματά του. Από την άλλη, ο τίτλος είναι σύντομος, με μεταφορική λειτουργία της γλώσσας, ειδικά η λέξη «νόσος» σε εισαγωγικά αποδίδει την αρνητική διάσταση του φαινομένου της ανεργίας με τρόπο που παρακινεί τον αναγνώστη / την αναγνώστρια να διαβάσει το κείμενο, για να κατανοήσει το περιεχόμενο και νόημα της λέξης. Ενδιαφέρον έχει και το ρήμα «χτυπά» που έχει μεταφορική σημασία και επιτονίζει τους κινδύνους που απειλούν τους νέους. Ανάλογο ρόλο (επιτονισμού) έχει και στην αρχή του τίτλου η δεικτική αντωνυμία «Αυτή».

Ένας τίτλος με κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας θα ήταν ενδεικτικά: «Η ανεργία αποτελεί ένα σύγχρονο πρόβλημα, κυρίως για τους νέους».

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Παραδείγματα συνυποδηλωτικής/μεταφορικής χρήσης της γλώσσας:

- η ελληνική ασθένεια
- το αντίδοτο στη νόσο
- που δεν θα μασκαρεύει τα κοινά δηλητήρια σε ανταλλακτικές αξίες.

Η επιλογή της χρήσης συνυποδηλωτικής/μεταφορικής γλώσσας δικαιολογείται με βάση το θέμα του κειμένου (την ανεργία των νέων). Ειδικότερα:

- Με την *«ελληνική ασθένεια»* γίνεται αναφορά στις δυσλειτουργίες του ελληνικού κρατικού μηχανισμού σε σχέση με την αντιμετώπιση της ανεργίας. Οι δυσλειτουργίες αυτές αναφέρονται πιο συγκεκριμένα αμέσως μετά.
- Το «*αντίδοτο στη νόσο*» είναι η πρόταση της αρθρογράφου για την κατάρτιση εθνικού σχεδίου ενίσχυσης της απασχόλησης των νέων· η φράση ανταποκρίνεται ακριβώς στην εννοιολογική μεταφορά που διέπει ολόκληρο το κείμενο, ταυτίζοντας τη νεανική ανεργία με «νόσο».
- Με τη φράση «*που δεν θα μασκαρεύει τα κοινά δηλητήρια σε ανταλλακτικές αξίες*» παρομοιάζονται οι παγιωμένες αντιλήψεις και πρακτικές με δηλητήριο και προβάλλεται το αίτημα να μην αποκτούν κοινωνικό κύρος, με άλλα λόγια να μην μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τους νέους.

Παράλληλα, και οι τρεις φράσεις προσδίδουν ζωντάνια και παραστατικότητα στο κείμενο, προσελκύουν την προσοχή του αναγνώστη και ενισχύουν τον προβληματισμό του.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο ποίημα του Κ. Γ. Καρυωτάκη «Δημόσιοι υπάλληλοι» το ποιητικό υποκείμενο στρέφει τα σατιρικά πυρά του ενάντια στην εργασία στον δημόσιο τομέα και εκφράζεται με πικρό σαρκασμό για τους υπαλλήλους και την καθημερινότητά τους.

Συγκεκριμένα, θεωρεί ότι η δουλειά στο δημόσιο είναι τόσο μονότονη και ψυχοφθόρα που λειώνει τους ανθρώπους (στ. 1) . Επίσης, διαρκεί πολύ – οι υπάλληλοι φθείρονται και πεθαίνουν (στ.1-2), και αμέσως στη θέση τους έρχονται άλλοι, ενώ το κράτος, που τους προσλαμβάνει στην αρχή, και ο θάνατος, που φροντίζει για τον τερματισμό τους στο τέλος, αναλαμβάνουν την τροφοδοσία αυτού του αέναου μηχανισμού (στ. 1-4, με την παρομοίωση της πολιτείας και του θανάτου με ηλεκτρολόγους, οι οποίοι ανανεώνουν την γιγάντια «μπαταρία» της δημόσιας διοίκησης). Παράλληλα, είναι και

ανούσια, εφόσον πρόκειται μόνο για μουντζούρωμα χαρτιών που δεν φταίνε σε τίποτε (στ. 5-6) και γεμίζουν με στερεότυπες κοινοτοπίες (στ. 7-8), χωρίς νόημα ή περιεχόμενο.

Αυτού του είδους η δουλειά έχει αντίκτυπο και στους ανθρώπους που την ασκούν. Οι δημόσιοι υπάλληλοι παρουσιάζονται άδειοι και αδιάφοροι, επηρεασμένοι από την κοινοτοπία και την τυπικότητα της δουλειάς τους (στ. 9-10)· δείχνουν να συμπεριφέρονται ως μάζα, χωρίς να αναπτύσσουν καμία πρωτοβουλία (στ. στ.11)· σκέπτονται τα στοιχεία της δουλειάς τους – ζητήματα νομικά και οικονομικά – ακόμη και όταν επιστρέφουν στο σπίτι τους (στ. 12-13). Για όλους αυτούς τους λόγους χαρακτηρίζονται από το ποιητικό υποκείμενο «καημένοι» (στ.14).

Οπωσδήποτε, ο τρόπος με τον οποίο προβάλλεται στο κείμενο η εργασία στο δημόσιο και οι άνθρωποι που την ασκούν είναι υπερβολικός και μονόπλευρος, αιτιολογείται ωστόσο από τον σατιρικό χαρακτήρα του κειμένου. Η σάτιρα καυτηριάζει τα κακώς κείμενα διά της υπερβολής, δεν αποδίδει πιστά την πραγματικότητα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Ο ρατσισμός στα σχολεία

Το ακόλουθο κείμενο αποτελεί άρθρο του Πασχάλη Πούλου, Υπεύθυνου στο Κοινωνικό Φροντιστήριο Νέας Μάκρης, και ανακτήθηκε από το ιστολόγιο zwanatolika.gr στις 28 Σεπτεμβρίου 2017 (με περικοπές).

Ο ρατσισμός είναι ένα φαινόμενο που το συναντάμε όχι μόνο στους ενήλικες, αλλά και στα παιδιά και στους εφήβους. Με δεδομένο ότι σε όλα τα σχολεία βρίσκονται παιδιά με διαφορετικότητες, που προσδιορίζονται από τη γλώσσα, τα ήθη και τα έθιμα, από τις αξίες, τις ιδέες, την αναπηρία, τις μαθησιακές δυσκολίες και άλλα, ο ρατσισμός εκδηλώνεται με τη μορφή διακρίσεων που αφορούν στην εξωτερική εμφάνιση, στο επίπεδο των σχολικών επιδόσεων, στο βάρος του σώματος, στην κοινωνική θέση, στην καταγωγή, στην εθνικότητα, στις σεξουαλικές προτιμήσεις και σε οποιαδήποτε έκφραση της διαφορετικότητας.

Όλοι μας, ανεξαρτήτως ηλικίας, υπήρξαμε μάρτυρες ή θύματα κοινωνικού ή φυλετικού ρατσισμού που εκδηλώνεται, κυρίως, στα προαύλια των σχολείων με σωματική βία, απειλές, ύβρεις και λεκτική βία. Συμβαίνει, όμως, και μέσα στις σχολικές τάξεις, όπου εστιάζεται στην επίδοση των μαθητών. Από τη μία η κακή επίδοση ή μια λαθεμένη απάντηση σε ένα ερώτημα προκαλεί τον χλευασμό, δυσμενή σχόλια, την αρνητική κριτική και την απόρριψη της διαφορετικότητας. Από την άλλη, η πολύ καλή επίδοση επισύρει δυσμενή σχόλια του τύπου «είσαι φυτό» εις βάρος των επιμελών μαθητών που είναι πάντα συνεπείς στις υποχρεώσεις τους και διακρίνονται στην τάξη.

Ο ρατσισμός, με οποιανδήποτε μορφή, όταν εκδηλώνεται, πλήττει όλους, θύτες, θύματα και κοινωνικό σύνολο. Δημιουργεί αίσθημα κατωτερότητας, κυρίως, στα θύματα, Γι' αυτό και επιβάλλεται αναζήτηση και ανεύρεση λύσεων για την αντιμετώπιση στου σοβαρού αυτού προβλήματος.

Κείμενο 2

[Η Αστραδενή στο σχολείο]

Το ακόλουθο κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Αστραδενή» της Ευγενίας Φακίνου (Κέδρος, 1982). Κεντρικό στοιχείο της πλοκής είναι η ζωή στην Αθήνα ενός μικρού κοριτσιού – μαθήτριας του δημοτικού – που μεταναστεύει από τη Σύμη.

Σήμερα στο σχολείο πολύ πικράθηκα. Και την περίμενα πως και πώς αυτή τη μέρα. Γιατί σήμερα θα μας έδινε διορθωμένες τις εκθέσεις μας. Η δεσποινίς, λοιπόν, αφού μπήκαμε μέσα, μοίρασε ολονών τα τετράδια. Μόνο σε μένα δεν το ’δωσε.

«Έχω», λέει η δεσποινίς, «εδώ τρεις διαφορετικές εκθέσεις που θέλω να τις ακούσει όλη η τάξη. Η μία είναι της Χατζηπέτρου, η άλλη του Σακίνου και η τρίτη της Πετροπούλου».

Πρώτα λοιπόν, η δεσποινίς μας διάβασε του Σακίνου. Αυτός είναι ο αταξιάρης ο Γιώργος, ο ξάδελφος του Κυριακού. Είχε γράψει πέντε σειρές όλες όλες.

Έλεγε:

«Σήμερα πήγαμε στο Μουσείο. Είχε μέσα κάτι αρχαία πράγματα. Εμένα μ’ αρέσουν τα διαστημόπλοια και οι πύραυλοι. Αλλά ακόμα δεν έχουν φτιάξει μουσείο για πυραύλους. Όταν θα φτιάξουν, θα πηγαίνω με τις ώρες».

«Λοιπόν», του είπε η δεσποινίς, όταν τέλειωσε το διάβασμα, «ως πότε θα μας κάνεις τον έξυπνο; Είναι ελληνικά αυτά; Είναι καν έκθεση αυτή; Πες στη μητέρα σου να ’ρθει που τη θέλω».

Θα σας διαβάσω τώρα την έκθεση της Χατζηπέτρου, μας είπε.

(Τρέμουν τα χέρια μου από την αγωνία … Παγώνουν τα δάχτυλά μου …)

«Είναι η πρώτη φορά που πήγα σε τόσο μεγάλο Μουσείο. Είχε ωραία παλιά πράγματα μέσα. Είχε κολιέ και βραχιόλια που φορούσαν οι αρχαίες κυρίες, είχε και όπλα και μάσκες που φορούσαν οι αρχαίοι πολεμιστές. Αγάλματα και τεράστια βάζα που τα λένε αμφορείς.

Δυο πράγματα θα θυμάμαι σ΄ όλη μου τη ζωή από το μεγάλο μουσείο της Αθήνας. Το παιδί πάνω στο άλογο και τον Αριστόδικο. Δεν μπορώ να πω, ποιο απ’ τα δυο μου έκανε πιο πολύ εντύπωση.

Το παιδί πάνω στ’ άλογο, νόμιζες ότι θα έδινε μια στ΄ άλογό του κι αυτό θα σαλτάριζε μακριά απ’ τα κάγκελα και τα μουσεία. Κι ότι ελεύθερο θα έτρεχε σ’ όλη την Ελλάδα. Θα ανέβαινε βουνά, θα κατέβαινε πεδιάδες, θα πήδαγε ποταμάκια κι όλο θα έτρεχε, χωρίς να σταματήσει ποτέ.

Νομίζω ότι το παιδί και το άλογο είναι οι πιο φυλακισμένοι άνθρωποι που έχω δει στη ζωή μου …

Κι ο πιο αδικημένος ο Αριστόδικος.

Κανένας δεν τον κοιτάει, κανείς δεν του δίνει σημασία. Όλοι τον προσπερνάνε, για να σταθούν πέντε μέτρα πιο κει, στο άγαλμα του Δία ή του Ποσειδώνα. Όλοι βλέπουν το τεράστιο άγαλμα και κανείς, μα κανείς δε βλέπει τον Αριστόδικο. Ούτε κι εγώ ήξερα ότι τον λέγαν έτσι. Μου έκανε όμως εντύπωση που το στήθος και το πρόσωπό του ήτανε όλο γρατζουνιές και χαρακιές. Διάβασα τότε το χαρτάκι που έλεγε, ότι βρέθηκε πριν σαράντα χρόνια στα Μεσόγεια της Αττικής κι ότι οι χαρακιές στο στήθος και στο πρόσωπο είχανε γίνει από το αλέτρι του γεωργού.

Γι’ αυτό λέω ότι τον αδικήσαμε. Τον αδίκησαν αυτοί που τον βάλανε δίπλα σ’ αυτόν τον υπέροχο Δία. Αλλά τον αδικήσαμε κι εμείς που δεν του ρίξαμε ούτε ένα βλέμμα. Γι’ αυτό του αφιερώνω αυτή την έκθεση».

«Είσαι ένα υπερφίαλο[1] πλάσμα, Χατζηπέτρου» είπε η δεσποινίς. «Ποιος σου δίνει, νομίζεις, το δικαίωμα να λυπάσαι ένα έργο τέχνης; Άσε, τις παιδαριώδεις φλυαρίες για το προηγούμενο άγαλμα του παιδιού και του αλόγου … Δεν ξεύρω τι είδους εκθέσεις γράφατε στο νησί σου, αλλά καιρός είναι να μάθεις να γράφεις πραγματικές εκθέσεις».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να σημειώσεις ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το Κείμενο 1:

α. Ο ρατσισμός συναντάται σε όλες τις ηλικίες και στρέφεται ενάντια σε όλα τα είδη της διαφορετικότητας.

β. Ο φυλετικός ή ο κοινωνικός ρατσισμός εμφανίζεται πολύ περισσότερο στα εξωσχολικά περιβάλλοντα και λιγότερο στα σχολεία.

γ. Η εκδήλωση ρατσιστικών φαινομένων πλήττει τα θύματα και το κοινωνικό σύνολο, αλλά αφήνει ανεπηρέαστους τους θύτες.

δ. Η κακή επίδοση στα μαθήματα δεν αποτελεί αιτία διαφοροποίησης στο σχολείο.

ε. Ο ρατσισμός έχει ως συνέπεια το θύμα να αισθάνεται κατώτερο έναντι του θύτη και των άλλων.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Με συντομία να παρουσιάσεις τη θέση που διατυπώνει στην 1η παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας και τον τρόπο με τον οποίο την αποδεικνύει.

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

[1]αλαζονικό

Ποια ρηματικά πρόσωπα επιλέγει ο συγγραφέας στο Κείμενο 1, για να εκφράσει τις σκέψεις του (μονάδες 4); Δώσε από ένα παράδειγμα (μονάδες 4) και αιτιολόγησε ποιο πρόσωπο, κατά τη γνώμη σου, δημιουργεί πιο αντικειμενική απόδοση των νοημάτων (μονάδες 7).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με στοιχεία από το Κείμενο 2 τη στάση της δασκάλας στις εκθέσεις των δύο παιδιών. Ποια συναισθήματα σού προκάλεσε η ανάγνωση του κειμένου και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α) Σ

β) Λ

γ) Λ

δ) Λ

ε) Σ

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Η θέση του συγγραφέα, όπως διατυπώνεται στην 1η § του Κειμένου 1, είναι ότι *ο ρατσισμός είναι ένα καθολικό φαινόμενο, που απαντάται σε όλες τις ηλικίες.*
- Η θέση αποδεικνύεται με έναν συλλογισμό, που έχει τη μορφή «προϋπόθεση – αποτέλεσμα», και με παραδείγματα που αντιστοιχούν είτε στην προϋπόθεση είτε στο αποτέλεσμα.

  Ειδικότερα:
- Ως προϋπόθεση τίθεται ότι σε όλα τα σχολεία υπάρχουν παιδιά που διαφέρουν ως προς ορισμένα χαρακτηριστικά, μερικά από τα οποία αναφέρονται ως παραδείγματα (π.χ. η γλώσσα, τα ήθη και τα έθιμα, η αναπηρία, οι μαθησιακές δυσκολίες κ.λπ.).
- Ως αποτέλεσμα θεωρείται η εκδήλωση ρατσιστικών διακρίσεων που στρέφονται ενάντια σε αυτά ακριβώς τα χαρακτηριστικά και αναφέρονται και παραδείγματα (π.χ. διακρίσεις βάσει εθνικότητας, κοινωνικής θέσης, βάρους σώματος, σχολικών επιδόσεων κ.λπ.).

Σημείωση: Μεταξύ των παραδειγμάτων της προϋπόθεσης και του αποτελέσματος υπάρχει σχέση (π.χ. γλώσσα – εθνικότητα), αλλά δεν παρατηρείται αντιστοίχιση 1:1.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 ο συγγραφέας επιλέγει

- α΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο και
- γ΄ ενικό και πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο.

Παραδείγματα:

- α΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο → *το συναντάμε // όλοι μας // υπήρξαμε μάρτυρες·*
- γ΄ ρηματικό πρόσωπο → (γ΄ ενικό) *ο ρατσισμός εκδηλώνεται // όπου εστιάζεται στην επίδοση // προκαλεί τον χλευασμό // επισύρει δυσμενή σχόλια // πλήττει όλους // δημιουργεί αίσθημα κατωτερότητας // επιβάλλεται αναζήτηση* ·(γ' πληθυντικό) *διαφορετικότητες που προσδιορίζονται // (διακρίσεις) που αφορούν // διακρίνονται στην τάξη*.

Το γ΄ ρηματικό πρόσωπο αποδίδει πιο αντικειμενικά τα νοήματα, διότι:

- δημιουργεί αποστασιοποίηση από τα χαρακτηριστικά, τα γεγονότα και τα φαινόμενα που αναφέρονται·
- παρουσιάζει τις κρίσεις και τις απόψεις που περιλαμβάνονται στο κείμενο ως γενικές και καθολικές, και όχι ως προσωπικές (του συγγραφέα) ή ομαδικές (μίας κοινωνικής ομάδας, την οποία εκπροσωπεί ο συγγραφέας)·
- όταν συνδυάζεται με την παθητική σύνταξη (π.χ. εκδηλώνεται, εστιάζεται κ.λπ.) δίνει έμφαση στην πράξη, τη συμπεριφορά, το φαινόμενο κ.λπ. και όχι στο πρόσωπο που ενεργεί.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο απόσπασμα του μυθιστορήματος «Αστραδενή» η δασκάλα στο δημοτικό σχολείο της Αθήνας διαβάζει επιλεκτικά δύο από τις εκθέσεις των παιδιών και τις σχολιάζει.

Αρχικά, διαβάζει την πολύ σύντομη έκθεση ενός αγοριού – του Σακίνου – και αντιδρά εντελώς αρνητικά, κάνοντάς του παρατηρήσεις (*ως πότε … Είναι καν έκθεση αυτή;)* και καλώντας τον να φέρει τη μητέρα του στο σχολείο, για να της μιλήσει («*Πες στη μητέρα*

σου να ’ρθει που τη θέλω»). Στη συνέχεια διαβάζει την έκθεση της Αστραδενής και σχολιάζει και πάλι με απαρέσκεια, στρέφοντας τα βέλη της κριτικής της τόσο ενάντια στο ίδιο το παιδί (*υπερφίαλο πλάσμα // παιδαριώδεις φλυαρίες*) όσο και ενάντια στον τόπο καταγωγής του και στην εκπαίδευση που μέχρι τότε είχε δεχτεί («*Δεν ξεύρω τι είδους … πραγματικές εκθέσεις*») – εκδηλώνει, με άλλα λόγια, ρατσιστικές διακρίσεις ενάντια στην Αστραδενή.

Ο λόγος, για τον οποίο η δασκάλα εκδηλώνει αυτού του είδους τη συμπεριφορά, έγκειται στις στερεοτυπικές αντιλήψεις που έχει υιοθετήσει για τα παιδιά, τη διδασκαλία και τη μάθηση. Αυτά τα δύο παιδιά – ο Σακίνος και η Αστραδενή – ξεφεύγουν από το πρότυπο του καλού παιδιού και του καλού μαθητή που έχει στο μυαλό της, αλλά δεν μπαίνει στον κόπο να εξηγήσει το γιατί ούτε να τα προσεγγίσει, απλά τα απορρίπτει. Τον μεν Σακίνο τον απορρίπτει, διότι ο ίδιος αντιδρά σε αυτά που του ζητά να γράψει, εκφράζοντας διαφορετικές προτιμήσεις («*Σήμερα πήγαμε … θα πηγαίνω με τις ώρες*»), τη δε Αστραδενή δεν την κατανοεί («*Ποιος σου δίνει το δικαίωμα να λυπάσαι ένα έργο τέχνης;*»), δεν αντιλαμβάνεται τον ψυχικό και πνευματικό της πλούτο («*Το παιδί πάνω στ’ άλογο νόμιζες … από το αλέτρι του γεωργού*»), δεν συμμερίζεται την ευαισθησία της («Γι’ αυτό λέω ότι τον αδικήσαμε … την έκθεση»), αντίθετα την υποτιμά, επειδή είναι εσωτερική μετανάστρια από κάποιο νησί (τη Σύμη) και δεν μεγάλωσε ούτε πήγε σχολείο από την αρχή στην πρωτεύουσα. Η δασκάλα εκπροσωπεί το πρότυπο του κακού εκπαιδευτικού: δεν αγαπά τα παιδιά, δεν θέλει να τα κατανοήσει.

Οπωσδήποτε η ανάγνωση του κειμένου εγείρει συναισθήματα θυμού και αγανάκτησης ενάντια στη δασκάλα και συμπόνιας απέναντι στα παιδιά. Πάντοτε, βέβαια, πρέπει να συνυπολογίζεται ο τόπος και ο χρόνος της ιστορίας – εν προκειμένω η Αθήνα της δεκαετίας του 1970 –ωστόσο, σε κάθε περίπτωση, το συναίσθημα που υπερισχύει στον αναγνώστη είναι η πικρία – με τα λόγια της μικρής ηρωίδας του κειμένου: «Σήμερα στο σχολείο πολύ πικράθηκα».

Σημείωση: Για να θεωρηθεί πλήρης η απάντηση των μαθητών / μαθητριών χρειάζονται τρεις (3) μόνο επισημάνσεις, με τις αντίστοιχες αναφορές στο κείμενο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

[Διαφορές επικοινωνίας ανάμεσα στα δύο φύλα]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από επιστημονικό άρθρο της Ρούλας Τσολακίδου, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 25.9.2014 (διασκευή)

[…] Οι διαφορές των δύο φύλων στη χρήση της γλώσσας, και κυρίως στις επικοινωνιακές στρατηγικές, έχουν μελετηθεί συστηματικά. Με βάση αυτές τις μελέτες έχει διαπιστωθεί ότι οι διαφορές αυτές αφενός παρεμποδίζουν την αποτελεσματική επικοινωνία ανάμεσα στα δύο φύλα και αφετέρου συντελούν στον κοινωνικό αποκλεισμό των γυναικών. Χαρακτηριστικά, η χρήση υποστηρικτικών εκφράσεων από τις γυναίκες, όπως οι φράσεις «ναι», «μάλιστα» και άλλες, παρερμηνεύεται συχνά ως συμφωνία με τα λεγόμενα του συνομιλητή, ενώ η έλλειψη αυτών από τον λόγο των αντρών εκλαμβάνεται ως έλλειψη προσοχής απέναντι στις συνομιλήτριές τους. Η συχνή χρήση ερωτήσεων και αιτήσεων από τις γυναίκες ερμηνεύεται από τους συνομιλητές τους μόνο ως επιθυμία για περισσότερες πληροφορίες, ενώ στόχος των γυναικών μπορεί να είναι η εγκαθίδρυση ενός δίαυλου επικοινωνίας.

Επίσης, οι γυναίκες συχνά μιλούν ταυτόχρονα με τον συνομιλητή τους, για να δείξουν τη συμμετοχή και το ενδιαφέρον τους για το θέμα της συζήτησης, στοιχείο που οι άντρες το θεωρούν διακοπή και αγένεια. Η μετάβαση από ένα θέμα συζήτησης προς ένα άλλο γίνεται από τις γυναίκες βαθμιαία και βάσει των προηγούμενων λεγομένων των συνομιλητριών τους, αφού έχει προηγηθεί αρκετός χρόνος συζήτησης για το κάθε θέμα. Οι άντρες, από την άλλη μεριά, δεν αφιερώνουν παρά λίγο χρόνο στο κάθε θέμα και αλλάζουν θέματα γρήγορα, με συνέπεια οι συνομιλήτριές τους να νιώθουν ότι δεν ενδιαφέρονται αρκετά.

Οι γυναίκες, παράλληλα, συζητούν ανοιχτά προσωπικές τους εμπειρίες και θέματα, με σκοπό να τις μοιραστούν και να αποσπάσουν κάποια διαβεβαίωση ή παρηγοριά, σε αντίθεση με τους άντρες, οι οποίοι συχνά θεωρούν τις προσωπικές συζητήσεις επικίνδυνες ή περιττές. Έτσι, όταν συμμετέχουν σε αυτές, αναλαμβάνουν συμβουλευτικό κυρίως ρόλο. Τέλος, ως ακροάτριες σε μια συνομιλία, οι γυναίκες υιοθετούν ενεργό ρόλο με το να ενθαρρύνουν τους άλλους συνομιλητές και συνομιλήτριές τους να παίρνουν μέρος στη συζήτηση και με το να έχουν διαρκή οπτική επαφή με το άτομο που κάθε φορά έχει τον λόγο. […]

Κείμενο 2

[Η εκδίκηση]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Κωνσταντίνου Θεοτόκη «Πίστομα[1]» και ανήκει στα διηγήματα «Κορφιάτικες ιστορίες».

Όταν ύστερα από την αναρχία πού 'χεν ανταριάσει[2] τον τόπο δίνοντας εις όλα τα κακά στοιχεία το ελεύτερο να πράξουν κάθε λογής ανομία, η τάξη είχε πάλε στερεωθεί, κ' είχε δοθεί αμνηστία[3] στους κακούργους, τότες επίστρεφαν τούτοι απ' τα βουνά κι από τα ξένα στα σπίτια τους, κι ανάμεσα στους άλλους που ξαναρχόνταν, εγύριζε στο χωριό του κι ο Μαγουλαδίτης Αντώνης Κουκουλιώτης. […]

Ο άνθρωπος τούτος, πριν ακόμα ρεμπελέψουν[4] ο κόσμος, είχε παντρευτεί. Κι όταν πήρε των βουνών το δρόμο, για το φόβο της εξουσίας, άφηκε τη γυναίκα του μόνη στο σπίτι και τούτη δεν του εστάθη πιστή, αλλά με άλλον (νομίζοντας ίσως πως ο Κουκουλιώτης είτουν σκοτωμένος ή αλλιώς πεθαμένος) είχε πιάσει έρωτα κι απ' τον έρωτα τούτον είχε γεννηθεί παιδί που άξαινεν ωστόσο χαριτωμένα και που η γυναίκα περσά[5] αγαπούσε. Εγύριζε λοιπόν ο ληστής στο χωριό του την ώρα όπου βάφουν τα νερά. Κ' εμπήκε ξάφνως σπίτι του χωρίς κανείς να το προσμένει, εμπήκε σα θανατικό, αναπάντεχα τέλεια, κ' εκατατρόμαξεν η άτυχη γυναίκα, ετρόμαξε τόσο, που, παίρνοντας το ξανθό της παιδί στην αγκαλιά, το 'σφιγγε στα στήθια της τρεμάμενη, έτοιμη να λιγοθυμήσει και χωρίς να δύναται να προφέρει λέξη καμία.

Αλλά ο Κουκουλιώτης πικρά χαμογελώντας τής είπε:

Μη φοβάσαι γυναίκα. Δε σου κάνω κανένα κακό, αγκαλά[6] και σου πρέπουν. Είναι το παιδί τούτο δικό σου; Ναι; Μα όχι δικό μου! Με ποιον, λέγε, το 'χεις κάμει;"

Τ' αποκρίθη εκείνη λουχτουκιώντας[7].

Αντώνη, τίποτε δε μπορώ να σου κρούψω. Το φταίσμα μου είναι μεγάλο. Μα, το ξέρω, κ' η εγδίκησή σου θα 'ναι μεγάλη·κ' εγώ, αδύνατο μέρος, και το νήπιο τούτο, που από το φόβο τρέμει, δε δυνόμαστε να σ' αντρειευτούμε. Κοίτα πώς η τρομάρα με κλονίζει

[1] Μπρούμυτα, με το πρόσωπο στο χώμα
[2] Είχε δημιουργήσει μεγάλη αναταραχή
[3] Απόδοση χάριτος για εγκλήματα που έχουν διαπραχθεί
[4] επαναστατήσουν
[5] Πάρα πολύ
[6] μολονότι
[7] Κλαίγοντας με λυγμούς

καθώς σε τηρώ[8]. Κάμε από με ό,τι θέλεις, μα λυπήσου το άτυχο πλάσμα που δεν έχει προστασία."

Καθώς εμιλούσεν η γυναίκα εσκοτείνιαζεν η όψη του αλλά δεν την αντίκοβγε. Εσώπασε λίγο κ' έπειτα της είπε:

Γυναίκα κακή! Δεν ρωτώ τώρα ουδέ συμβουλή σου, ουδέ σε λυπούμαι, ουδέ το λυπούμαι. Τ' όνομα εκεινού θέλω. Εσέ δε θα σε πειράξω. Δε μολογάς το; θα το μάθω· το χωριό όλο γνωρίζει με ποιον εζούσες και τότες θα θυσιάσω και τους τρεις σας, θα πλύνω τη ντροπή πόχω λάβει από σας, πλάσματα άτιμα!"

Εμολόησε. Κι ο Κουκουλιώτης εβγήκε αμέσως. Κι αφού ύστερα από ώρα ξαναμπήκε στο σπίτι, εβρήκε τη γυναίκα στον ίδιο τόπον ασάλευτη με τ' αποκοιμισμένο τέκνο στην αγκάλη· τον αναντράνιζε[9]. Μα αυτός εξαπλώθη κατά γης και σα χορτάτος εκοιμήθη ύπνον βαθύν ώς το ξημέρωμα.

Την άλλην ημέραν αφού εξύπνησαν της είπε.

Θα πάμε στα χτήματά μας να ιδώ μη και κείνα μού'χουν αρπάξει, καθώς μού'χε πάρει και σε ο σκοτωμένος."

Τον σκότωσες!"

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60-70 λέξεις να αποδώσεις τις διαφορές που, κατά τη συγγραφέα του Κειμένου 1, αποτυπώνονται στις στρατηγικές επικοινωνίας που χρησιμοποιούν οι γυναίκες, σε αντίθεση με τους άντρες.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Το Κείμενο 1 οργανώνεται δομικά και λογικά στη βάση των συμπερασμάτων που προκύπτουν από μελέτες και της αντιθετικής έκθεσής τους. Να εκφράσεις τεκμηριωμένα τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με την παραπάνω διαπίστωση.

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

[8] βλέπω
[9] παρατηρούσε

«…ότι οι διαφορές αυτές αφενός παρεμποδίζουν την αποτελεσματική επικοινωνία ανάμεσα στα δύο φύλα και αφετέρου συντελούν στον κοινωνικό αποκλεισμό των γυναικών.»:

Στο παραπάνω χωρίο από την πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1: Ποιου είδους σύνταξη (ενεργητική ή παθητική) εντοπίζεις; (μονάδες 6) Συμφωνεί με τη σύνταξη που παρατηρείται στην υπόλοιπη παράγραφο; Τεκμηρίωσε την απάντησή σου (μονάδες 4) και εξέτασε ποια σύνταξη ταιριάζει με το είδος του κειμένου. (μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την αντίδραση του ήρωα στο Κείμενο 2 και να γράψεις τα συναισθήματα που σου προκάλεσε η όλη στάση του. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι στρατηγικές επικοινωνίας που χρησιμοποιούν οι γυναίκες, σε αντίθεση με τους άνδρες, σύμφωνα με τη συγγραφέα του Κειμένου 1 είναι:

Οι γυναίκες

- χρησιμοποιούν υποστηρικτικές εκφράσεις στον λόγο τους, ενώ οι άνδρες όχι· η στάση αυτή παρερμηνεύεται από το αντίθετο φύλο·
- καταφεύγουν συχνά σε ερωτήσεις και αιτήσεις, τις οποίες αξιοποιούν ως μέσο επικοινωνίας·
- μιλούν ταυτόχρονα με τον συνομιλητή τους, ενώ οι άνδρες όχι, ως ένδειξη εκδήλωσης ενδιαφέροντος·
- μεταβαίνουν σε άλλο θέμα σταδιακά και μετά την παρέλευση αρκετού χρόνου, ενώ οι άνδρες αλλάζουν θέμα γρήγορα·
- συζητούν ανοιχτά προσωπικά ζητήματα, ενώ οι άνδρες θεωρούν αυτά τα θέματα επικίνδυνα·
- ως ακροάτριες είναι ενεργητικές και ενθαρρύνουν τους υπόλοιπους συμμετέχοντες να λάβουν μέρος στη συζήτηση.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Αναμένεται η συμφωνία με τη διαπίστωση ότι το Κείμενο 1 οργανώνεται δομικά και λογικά στη βάση συμπερασμάτων που προκύπτουν από μελέτες και αντιθετικής έκθεσής τους.

Τεκμηρίωση:

Στην πρώτη παράγραφο του κειμένου γίνεται λόγος για το ότι οι διαφορές των δύο φύλων στη χρήση της γλώσσας, και κυρίως στις επικοινωνιακές στρατηγικές, έχουν μελετηθεί συστηματικά. Στη συνέχεια της παραγράφου, αλλά και στις επόμενες δύο παραγράφους, εκτίθενται με τη μορφή συμπερασμάτων –διαπιστώσεων βασικές από αυτές τις διαφορές που έχουν μελετηθεί. Χαρακτηριστικά επισημαίνεται η παρουσία λέξεων και φράσεων με επεξηγηματικό/ερμηνευτικό χαρακτήρα (παρερμηνεύεται ως, εκλαμβάνεται ως, ερμηνεύεται ως (1η§), στοιχείο που το θεωρούν ως (2η§), θεωρούν τις προσωπικές συζητήσεις επικίνδυνες (3η§)).

Επίσης, η έκθεση των συμπερασμάτων γίνεται αντιθετικά, όπως φαίνεται από την εμφάνιση αντιθετικών δομών («Η μετάβαση από ένα θέμα συζήτησης προς ένα άλλο γίνεται από τις γυναίκες βαθμιαία … Οι άντρες, από την άλλη μεριά, δεν αφιερώνουν παρά λίγο χρόνο στο κάθε θέμα και αλλάζουν θέματα γρήγορα,2η§ / Οι γυναίκες συζητούν ανοιχτά προσωπικές τους εμπειρίες και θέματα … σε αντίθεση με τους άντρες, οι οποίοι συχνά θεωρούν τις προσωπικές συζητήσεις επικίνδυνες ή περιττές, 3η§).

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- Στο χωρίο της πρώτης παραγράφου του Κειμένου 1 εντοπίζεται ενεργητική σύνταξη.
- Δεν παρατηρείται συμφωνία σύνταξης με την υπόλοιπη παράγραφο, καθώς στο σύνολό της παρατηρείται η παθητική σύνταξη.

Τεκμηρίωση:

- *παρεμποδίζουν, συντελούν* → ενεργητική σύνταξη
- *παρερμηνεύεται, εκλαμβάνεται, ερμηνεύεται* → παθητική σύνταξη

Σε ανάλογα κείμενα (επιστημονικά άρθρα) προτιμάται γενικά η παθητική σύνταξη, εφόσον δίνεται έμφαση σε πράξεις, στάσεις, συμπεριφορές κ.λπ., καθώς και στα αίτια που τις προκαλούν, και όχι στα υποκείμενα που δρουν ή συμπεριφέρονται.

Άρα, η παθητική σύνταξη ταιριάζει περισσότερο.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η αντίδραση του ήρωα Αντώνη Κουκουλιώτη απέναντι στην άπιστη σύζυγο, τον αντίζηλό του και το νόθο τέκνο τους κλιμακώνεται ως προς την ένταση και τη σφοδρότητα: αρχικά καθησυχάζει τη γυναίκα, για να αποσπάσει τις πληροφορίες που επιθυμεί *(«Μη φοβάσαι … το ’χεις κάμει;*), στη συνέχεια φανερώνει οργή και μίσος («*εσκοτείνιασεν η όψη του*») και απαντά με αναλγησία και απανθρωπιά στις παρακλήσεις της γυναίκας («*γυναίκα*

κακή …πλάσματα άτιμα») και, τέλος, σκοτώνει τον αντίζηλό του και στη συνέχεια κοιμάται ήρεμος και ανακουφισμένος («*κι ο Κουκουλιώτης … τον εσκότωσες*!»).

Αυτού του είδους η αντίδραση, και κυρίως η πράξη της δολοφονίας, ερμηνεύεται με τρόπο διττό. Από τη μία πλευρά φαίνεται να προκαλείται από τον αυστηρό και άτεγκτο χαρακτήρα του ήρωα, ο οποίος δείχνει να κρύβει στην ψυχή του μεγάλο μίσος και αβυσσαλέα διάθεση για εκδίκηση: ο ψυχισμός του δεν συγχωρεί, δε λαμβάνει υπόψη του συνθήκες και περιστάσεις ούτε κάνει διάκριση μεταξύ ενόχων (γυναίκα, εραστής) και αθώων (το παιδί). Από την άλλη, η αντίδρασή του ερμηνεύεται κυρίως με βάση τους άγραφους νόμους της εκδίκησης που επιτάσσουν τα αυστηρά ήθη της κλειστής αγροτικής κοινωνίας της εποχής; η απιστία και η γέννηση νόθου τέκνου θίγουν την τιμή του Κουκουλιώτη, ο οποίος αισθάνεται ότι πρέπει «να ξεπλύνει» από πάνω του τη «ντροπή» και μόνο όταν το καταφέρνει, δολοφονώντας τον εραστή της γυναίκας του, ηρεμεί και ησυχάζει. Πρόκειται για μια πράξη αυτοδικίας, αντεκδίκησης, για έγκλημα τιμής.

Οπωσδήποτε στον σύγχρονο αναγνώστη αυτή η στάση σοκάρει με τη σκληρότητά της και προκαλεί απέχθεια και αποτροπιασμό. Ο σύγχρονος κόσμος, τα σύγχρονα ήθη αλλά και το γραπτό δίκαιο σε καμία περίπτωση δεν εξισώνουν την απιστία, ή οποιοδήποτε άλλο ζήτημα σχέσεων, με την αφαίρεση μιας ανθρώπινης ζωής.

Σημείωση: Η αντίδραση του ήρωα δεν είναι απαραίτητο να περιγραφεί αναλυτικά. Εδώ αναγράφεται για λόγους πληρότητας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ.

Κείμενο 1

Οι ψυχολογικές ρίζες του ρατσισμού.

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί επιφυλλίδα της Λ. Βαρβόγλη στην εφημερίδα *ΤΟ ΒΗΜΑ* (διασκευή).

Από τον Ξένιο Δία, που προστάτευε τους ξένους, και τον αρχαίο θεσμό της φιλοξενίας, που θεωρούσε το πρόσωπο του ξένου ιερό, έγινε ένα τεράστιο ψυχολογικό άλμα και το κοινωνικό – πολιτισμικό μας εκκρεμές **σήμανε** την ώρα της ξενοφοβίας, όπως δείχνουν τα αποτελέσματα πρόσφατης έρευνας που πραγματοποιήθηκε από γνωστή εταιρεία δημοσκοπήσεων. Η Παγκόσμια Ημέρα Κατά του Ρατσισμού έρχεται κατ' αρχάς να μας θυμίσει τα ίσα δικαιώματα των ανθρώπων στη ζωή και κατά δεύτερο λόγο να μας φέρει αντιμέτωπους με τα στερεότυπα και τη στάση απέναντι στους «διαφορετικούς».

Οι σπόροι του ρατσισμού εμφυτεύονται από πολύ νωρίς στην κοινωνική συνείδηση του ατόμου και γίνονται μέρος της ψυχοσύνθεσής του και της στάσης του απέναντι στους άλλους. Γενιές ολόκληρες Ελλήνων μεγάλωσαν με τις στερεότυπες απειλές του τύπου «φάε τη σούπα σου, γιατί θα έρθει να σε πάρει ο αράπης» - δηλαδή με παραδείγματα προς γνώση και συμμόρφωση από πολιτισμικές, κοινωνικές, θρησκευτικές μειονότητες. Στις μέρες μας αυτές οι απειλές ξεθώριασαν, έχασαν την πειθώ που κάποτε είχαν και αντικαταστάθηκαν από άλλες που αντλούνται από διαφορετικές ανθρώπινες ομάδες.

Γιατί όμως οι άνθρωποι γίνονται ρατσιστές; Γιατί κάποιοι κατά τα άλλα καλοί, ανοιχτόκαρδοι, κοινωνικοί και εξυπηρετικοί άνθρωποι υιοθετούν ξαφνικά τέτοια στερεότυπα απειλών; Γιατί γίνονται δύσπιστοι και εχθρικοί απέναντι στους ξένους; Ο φόβος του διαφορετικού και του αγνώστου αποτελεί τον καταλύτη μιας ψυχολογικής διαδικασίας που στηρίζεται στην αρχή της ομοιότητας. Οι όμοιοι με εμάς ανήκουν στην ίδια ομάδα και επομένως είναι ακίνδυνοι. Ο αλλιώτικος, ο ξένος εμπεριέχει εξ ορισμού το διαφορετικό και κατ' επέκταση το επικίνδυνο. Ακόμη και αν ο φόβος για το επικίνδυνο **απορροφηθεί**, ο διαφορετικός τρόπος ζωής και η εμφάνιση είναι αρκετά για να κριθούν κατώτερα από τα δικά μας και επομένως να απορριφθούν. Έτσι δημιουργούνται προκαταλήψεις που υψώνονται σαν φράγμα ανάμεσα στους διαφορετικούς ανθρώπους.

Επιπλέον, ενώ ζούμε σε μια κοινωνία με πολιτισμικό πλουραλισμό που ολοένα **αυξάνεται**, οι γονείς και οι δάσκαλοι μιλάνε ελάχιστα στα παιδιά για τον ρατσισμό. Η στάση των ενηλίκων είναι ότι «δεν μιλώ για την προκατάληψη, άρα δεν υπάρχει» και αυτό ακριβώς ενθαρρύνει τις ρατσιστικές απόψεις. Ωστόσο, όταν οι γονείς και οι δάσκαλοι

παραμένουν σιωπηλοί, κάποιοι άλλοι θα βρεθούν να επηρεάσουν τα παιδιά. Η παραπάνω έρευνα, πάντως, έδειξε ότι τα παιδιά νιώθουν άνετα με τα άλλα όμοια παιδιά και η παραμονή στην κοινή ομάδα τους **δημιουργεί** αίσθημα ασφάλειας. Προσοχή όμως: *κοινή ομάδα* δεν σημαίνει απαραίτητα *ομοιογενής ομάδα*! Η έρευνα έδειξε ότι ακόμη και ετερογενείς ομάδες παιδιών, στις οποίες η έμφαση **δίνεται** στη φιλία και όχι στην εθνικότητα, εμπνέουν εξίσου το αίσθημα της ασφάλειας.

Κείμενο 2

[Η Σοφία πιάνει δουλειά στο σπίτι του προέδρου]

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Η μπόρα» της Αλκυόνης Παπαδάκη (1989) που αφηγείται τις δυσκολίες, τις οποίες αντιμετωπίζει η Σοφία, πάμπτωχη χήρα με δύο παιδιά, σε ένα χωριό της Κρήτης κατά τη δεκαετία του 1950.

Με φωνάξανε στου προέδρου να καθαρίσω το σπίτι. Εμείνανε πολύ ευχαριστημένοι και μου αναθέσανε να τους ξεσκουληκιάζω[1] ταχτικά, γιατί η νοικοκερά δηλώνει άρρωστη.

Σαν τη φράπα[2] είναι, δεν ξέρω πού την έχει την αρρώστια. Πάντως δε δείχνει κακή. Κι ο πρόεδρος είναι αγαθός άνθρωπος. Μόνο η γριά η μάνα της. Αυτή είναι το φαρμάκι. Το μεσημέρι βάλανε να φάνε μπακαλιάρο. Στην κουζίνα, εχτός από το μεγάλο τραπέζι που τρώνε, έχουνε κι ένα παρατράπεζο για τα τσουμπλέκια[3]. Φάγανε κείνοι στο μεγάλο κι εγώ στο παρατράπεζο.

Και να ξέρει κανείς, πως ο γιος της αυτηνής της γριάς και αδερφός της Φράπας δεν είναι πολλά χρόνια που τον εσφάξανε στα βουνά σαν τ' αρνί, γιατί ήθελε να τρώνε όλοι οι άνθρωποι στο ίδιο τραπέζι. Ας είναι.

Εγώ τη γνωρίζω καλά τη μοίρα μου, και δε μου κάνει εντύπωση κάθε φορά που μου δείχνει τα μούτρα της. Έκρυψα στα στήθια μου δυο κομμάτια χάσικο ψωμί[4] για τα παιδιά μου. Τους παράγγειλα να μην έρθουνε καθόλου από κει, μ' αυτά φαίνεται πως τα θέρισε η πείνα και κατά τ' απόγεμα να τα και καταφτάνουνε πιασμένα χέρι χέρι. Αμέσως η Φράπα κατέβασε το προγούλι[5] της. Έχει και αυτή ένα γιο, Πέπο τόνε λένε και τον έβαλε μέσα στη στιγμή, να μην τον μολύνουνε τα παιδιά μου. Κι ύστερα, βγαίνει κι η γριά, ξεγλωσσισμένη[6].

[1]Ξεβρωμίζω
[2]Μεγάλο, στρογγυλό φρούτο, ανήκει στα εσπεριδοειδή.
[3]Οικιακά σκεύη
[4]Το λευκό ψωμί, το ψωμί καλύτερης ποιότητας
[5]Το πηγούνι
[6]Λαχανιασμένη

- Άκου να δεις, Σοφία. Εδώ θα ’ρχεσαι να δουλεύεις , όπως εσυμφωνήσαμε. Παιδιά και φασαρίες εμείς δε θέλομε. Είμαστε άρρωστοι άνθρωποι και κουρασμένοι. Εντάξει;

- Και παρατάξει, είπα. Έδωσα στα παιδιά μου το ψωμάκι και τους είπα να φύγουνε.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς απαντά το κείμενο στο ερώτημα «γιατί οι άνθρωποι γίνονται ρατσιστές»; Να αποδώσεις συνοπτικά τις αιτίες σε ένα κείμενο 60-70 λέξεων.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να διαβάσεις τις δύο πρώτες παραγράφους του κειμένου 1 και να καταγράψεις δύο ειδικές αναφορές, που υπάρχουν σε αυτές (μονάδες 6), αιτιολογώντας τον ρόλο της καθεμίας μέσα στο κείμενο (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να γράψεις στο απαντητικό σου φύλλο τρία (3) παράγωγα, ένα ουσιαστικό, ένα επίθετο και μια μετοχή, για το καθένα από τα παρακάτω ρήματα του κειμένου. Συμβουλεύσου και το παράδειγμα:

<u>Παράδειγμα</u>: προστάτευε → προστασία → προστατευτικός → προστατευμένος

1. σήμανε →
2. (αν) απορροφηθεί →
3. αυξάνεται →
4. δημιουργεί →
5. δίνεται →

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς αντιμετωπίζει τη Σοφία και τα παιδιά της η οικογένεια του προέδρου και γιατί; Ποια συναισθήματα σου προξενεί εσένα αυτή η αντιμετώπιση; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η απάντηση στο ερώτημα «γιατί οι άνθρωποι γίνονται ρατσιστές;» βρίσκεται στην 3η και στην αρχή της 4ης παραγράφου του κειμένου(απόσπασμα: «Γιατί όμως … τις ρατσιστικές απόψεις»). Τα αίτια έχουν ως ακολούθως:

- Η βαθιά ριζωμένη ψυχολογική διαδικασία που υπαγορεύει ότι, όσοι ανήκουν στην ίδια ή σε παρόμοια ομάδα με μας, θεωρούνται ακίνδυνοι, ενώ οι διαφορετικοί είναι εξ ορισμού επικίνδυνοι (αρχή της ομοιότητας) · επομένως, οι άνθρωποι φοβούνται το διαφορετικό διότι φοβούνται το επικίνδυνο.
- Αυτή καθαυτή η διαφορετικότητα, ακόμη και όταν έχει εξουδετερωθεί ο φόβος, εφόσον οι άνθρωποι κρίνουν τα διαφορετικά χαρακτηριστικά (π.χ. την εμφάνιση) ως κατώτερα και έτσι τα απορρίπτουν.
- Η αποσιώπηση του φαινομένου του ρατσισμού από την οικογένεια και το εκπαιδευτικό σύστημα, εφόσον, ό,τι δεν συζητείται, διασπείρεται περισσότερο στην κοινωνία, αντί να εξαλειφθεί.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι ειδικές αναφορές που υπάρχουν στις δύο πρώτες παραγράφους του κειμένου είναι:

- Ο Ξένιος Δίας, που προστάτευε τους ξένους και ο αρχαίος θεσμός της φιλοξενίας, που θεωρούσε το πρόσωπο του ξένου ιερό ·
- η Παγκόσμια Ημέρα Κατά του Ρατσισμού ·
- οι στερεότυπες απειλές του τύπου «φάε τη σούπα σου, γιατί θα έρθει να σε πάρει ο αράπης».

Οι ειδικές αυτές αναφορές χρησιμοποιούνται από τη συγγραφέα για να διασαφηνίσουν τα νοήματα, να ενισχύσουν την αξιοπιστία των επιχειρημάτων και να εστιάσουν στις προβαλλόμενες θέσεις. Συγκεκριμένα:

- Η αναφορά στον Ξένιο Δία και στον αρχαίο θεσμό της φιλοξενίας λειτουργεί ως πρώτο μέλος της αντίθεσης ανάμεσα στο τότε και στο τώρα και επισημαίνει εμφατικά τη διαφορά ανάμεσα στην αρχαία και τη σύγχρονη στάση απέναντι στους ξένους .
- Η Παγκόσμια Ημέρα Κατά του Ρατσισμού αποτελεί την αφορμή για να διατυπωθεί η βασική θέση του κειμένου, ότι δηλ. υπάρχουν στερεότυπα και ρατσιστικές συμπεριφορές, παρά το ότι ουδείς αμφισβητεί τη θέση περί ίσων δικαιωμάτων των ανθρώπων στη ζωή.
- Η απειλή του τύπου «φάε τη σούπα σου, γιατί θα έρθει να σε πάρει ο αράπης» επιστρατεύεται ως παράδειγμα στερεοτύπου που μεταφέρεται από γενιά σε γενιά, καταλήγοντας μέρος της ψυχοσύνθεσης των Νεοελλήνων.

Σημείωση: Στην απάντηση καταγράφονται και επεξηγούνται και οι τρεις (3) ειδικές αναφορές των δύο πρώτων παραγράφων του κειμένου, για λόγους πληρότητας. Οι μαθητές και οι μαθήτριες, ωστόσο, καλούνται να επισημάνουν και να αιτιολογήσουν μόνο 2, όποιες επιλέξουν.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Τα παράγωγα έχουν ως ακολούθως:

1. σήμανε → σήμανση → σημαντικός → σεσημασμένος
2. (αν) απορροφηθεί → απορρόφηση → απορροφητικός → απορροφημένος
3. αυξάνεται → αύξηση → αυξητικός → αυξημένος
4. δημιουργεί → δημιουργία → δημιουργικός → δημιουργημένος
5. δίνεται → δόση → δοτικός → δεδομένος

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η οικογένεια του προέδρου δίνει δουλειά στη Σοφία, προσλαμβάνοντάς την ως οικιακή βοηθό. Δεν της μιλούν ούτε της φέρονται βίαια, ωστόσο η στάση και η συμπεριφορά τους δείχνει περιφρόνηση: κατ' αρχάς η Σοφία τρώει μόνη της, στο

βοηθητικό τραπεζάκι της κουζίνας και όχι μαζί με τους υπόλοιπους («Στην κουζίνα ….. παρατράπεζο»)· έπειτα, η κυρία του σπιτιού εκδηλώνει με μορφασμούς τη δυσαρέσκειά της, όταν τα παιδιά της Σοφίας τολμούν να εμφανιστούν στο σπίτι, όπου εργαζόταν η μητέρα τους («Αμέσως η Φράπα …το προγούλι της»), και, το κυριότερο, μαζεύει μέσα αμέσως το δικό της παιδί, για να μην έλθει σε επαφή με τα παιδιά της Σοφίας («Έχει και αυτή …. Τα παιδιά μου» - στο απόσπασμα ας προσεχθεί ιδιαιτέρως ο λεξιλογικός δείκτης «να μην τον μολύνουνε» και ο σαρκασμός του ύφους)· τέλος, η γιαγιά της οικογένειας αναλαμβάνει να ξεκαθαρίσει την κατάσταση, απευθυνόμενη προς τη Σοφία με ύφος προπετές, και λέγοντας ότι η ίδια είναι επιθυμητή στο σπίτι, ως εργαζόμενη, αλλά τα παιδιά της όχι, διότι θα κάνουν φασαρία και θα τους ενοχλήσουν στην ασθένεια και την κούρασή τους («Κι ύστερα …. Εντάξει;»).

Προφανώς η συμπεριφορά της οικογένειας του προέδρου προς την οικιακή βοηθό ερμηνεύεται ως ένα χαρακτηριστικό δείγμα κοινωνικού ρατσισμού: η πλούσια οικογένεια θεωρεί τη φτωχή χήρα και τα παιδιά της κατώτερα όντα και εκφράζει ανοιχτά την περιφρόνησή της, χωρίς καν να συνειδητοποιεί ότι δεν πράττει σωστά. Φυσικά τα αισθήματα του σύγχρονου αναγνώστη δεν μπορεί παρά να είναι θυμός και αγανάκτηση απέναντι στις απροκάλυπτες κοινωνικές διακρίσεις και τη ρατσιστική συμπεριφορά, πολύ περισσότερο εφόσον πρόκειται για ανθρώπους που ζουν στο ίδιο χωριό και έχουν, ως έναν βαθμό, κοινές προσλαμβάνουσες και εμπειρίες.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Προώθηση εθελοντισμού και διαγενεακής[1] επικοινωνίας

Το (διασκευασμένο) κείμενο αντλήθηκε από τη μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία της Ευδοκίας Ρούτση με τίτλο «Προγράμματα Υγιούς Γήρανσης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου» (ΕΑΠ – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Πάτρα, Μάρτιος 2019).

Η επικράτηση αρνητικών στερεοτύπων για τους ηλικιωμένους, ότι είναι, για παράδειγμα, ανάπηροι, άρρωστοι, αδύναμοι, ευπαθείς, ευάλωτοι, ανίκανοι, απαθείς, ιδιόρρυθμοι, ανόητοι, δυστυχισμένοι, τους καθιστά αυτομάτως μη λειτουργικούς με αποτέλεσμα να αποσύρονται από την κοινωνική ζωή και γενικότερα τη ζωή, ενώ θα μπορούσαν να είναι λειτουργικοί, ανεξάρτητοι και να προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο ανάλογα με τις δυνατότητές τους.

Η προσφορά των ηλικιωμένων στην κοινωνία γίνεται εμφανής μέσω του εθελοντισμού και της διαγενεακής επικοινωνίας. Συγκεκριμένα, οι ηλικιωμένοι που συμμετέχουν σε εθελοντικές δραστηριότητες του δήμου ή άλλων κοινωνικών φορέων στην πόλη είναι δραστήρια και ενεργά μέλη της κοινωνίας. Ακόμα, η συναναστροφή των ατόμων τρίτης ηλικίας με άλλες γενιές, όπως συμβαίνει στις προγραμματισμένες επισκέψεις των ηλικιωμένων σε σχολεία, παιδικούς σταθμούς και νηπιαγωγεία με συγκεκριμένο σκοπό, λόγου χάρη την αφήγηση παραμυθιού, ιστορικών ή βιωματικών γεγονότων, την αναβίωση εθίμων, την κατασκευή παιχνιδιών άλλης εποχής, την αναβίωση ομαδικών παιχνιδιών, διαγωνισμούς επιτραπέζιων παιχνιδιών μεταξύ παιδιών και ηλικιωμένων, έχει σημαντικά οφέλη για τους ηλικιωμένους.

Η ανθρώπινη αλληλεπίδραση και η ανάπτυξη σχέσεων δρα προφυλακτικά για τη σωματική, ψυχοσυναισθηματική και πνευματική υγεία των ηλικιωμένων, μειώνοντας τα ποσοστά νοσηρότητας και θνησιμότητας. Άρα, οι παρεμβάσεις υγιούς γήρανσης πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στο κοινωνικό κεφάλαιο.

Απαραίτητος είναι ο σχεδιασμός δράσεων που προωθούν την επανένταξη των ηλικιωμένων σε δραστηριότητες της τοπικής κοινωνίας που σχετίζονται με την πολιτική, την οικονομία, και τον πολιτισμό. Η συμμετοχή τους συμβάλλει στην βελτίωση της κοινωνικής συνοχής και υποστήριξης, στην πρόληψη της κοινωνικής απομόνωσης και του αποκλεισμού και στην ενίσχυση των κοινωνικών δεξιοτήτων και της ψυχικής τους υγείας. Μπορούν,

1μεταξύ των γενεών

επίσης, να οργανωθούν ενημερωτικές εκστρατείες για την πληροφόρηση του κοινωνικού συνόλου σχετικά με τη βιολογική και κοινωνική ταυτότητα των ηλικιωμένων, τυχόν προβλήματα που αντιμετωπίζουν και τις δυνατότητες εμπλοκής τους στην κοινωνική ζωή.

Κείμενο 2

Το Δαιμόνιο (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το μυθιστόρημα του Γιώργου Θεοτοκά (1905 – 1966) με τίτλο «Δαιμόνιο», που εκδόθηκε το 1938 (εκδ. Εστία, Αθήνα, 2005).

Θα ήμασταν απάνω-κάτω είκοσι χρονώ όταν συνδεθήκαμε ο Ρωμύλος Χριστοφής κι εγώ. Ήμασταν τότε στην Αθήνα, φοιτητές της τρίτης χρονιάς, εκείνος της φυσικής κι εγώ της νομικής. Γνωριζόμασταν από μικρά παιδιά, είχαμε κάμει κι όλο το γυμνάσιο στην ίδια τάξη, στο νησί μας, δεν είχαμε όμως πολλές σχέσεις πριν από την εποχή που λέω. Το ύφος του κι οι τρόποι του δεν μου πολυάρεζαν, κι αυτός ούτε που με λογάριαζε καθόλου.

Πατέρας του ήταν ο καθηγητής μας των μαθηματικών, ο περίφημος Χριστόφορος Χριστοφής, που έπασχε πάντα από τα μάτια του κι είχε τυφλωθεί ολότελα τη χρονιά ακριβώς που τελειώναμε το γυμνάσιο κι είχε τραβηχτεί από την υπηρεσία. Περίφημος, θέλω να πω, μονάχα στο νησί μας, γιατί παραέξω κανείς δεν τον ήξερε. Ο Ρωμύλος, όπως τον θυμούμαι τα χρόνια του σχολείου, είταν ένας μαθητής πολύ εγωιστής και μάλιστα εγωπαθής και καθόλου δημοφιλής στις συντροφιές μας. Ήταν φαντασμένος και περιαυτολόγος· είχε την ιδέα πώς ήταν καλύτερος απ' όλους, πως ήξερε πολύ περισσότερα πράματα από μας. Όταν κανείς διαφωνούσε μαζί του στη συζήτηση, θύμωνε κι έλεγε λόγια προσβλητικά. Πήγαινε συχνά περίπατο μοναχός του κι έκανε τάχα πως δεν μας έβλεπε αν μας συναντούσε στο δρόμο. Όταν ήμασταν συναγμένοι πολλοί μαζί, ξεχνιότανε και συλλογιζότανε άλλα πράματα. Μια μέρα που ήταν έτσι αφαιρεμένος, τον ρωτήσαμε: «Τι συλλογίζεσαι τέλος-πάντων;». Κι αυτός αποκρίθηκε: «Συλλογίζομαι διάφορα πράματα πολύ ανώτερα από την παρέα». Αυτό έκαμε πολύ κακή εντύπωση στους μαθητικούς μας κύκλους.

Ύστερα, ξαφνικά, έπιανε τον καβγά κι έβριζε και δερνότανε και πετούσε πέτρες και κανείς δεν ήξερε να εξηγήσει ποιος ήταν ακριβώς ο λόγος του θυμού του. Το πιο περίεργο και το πιο δυσάρεστο ήταν ότι αυτές τις σκηνές δεν τις έκανε ποτέ στο σχολείο, όπου ήμασταν τέλος-πάντων αναμεταξύ μας, αλλά το βράδυ, την ώρα του περιπάτου, σε μέρη πολυσύχναστα, και μαζευότανε κόσμος και μας έβλεπε κι έλεγαν ύστερα πως τα παιδιά του γυμνασίου ήταν αλάνια και παλιόπαιδα. […]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς μπορεί να συμβάλλει ο εθελοντισμός στην άρση των αρνητικών στερεοτύπων για τους ηλικιωμένους, σύμφωνα με το Κείμενο 1; (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 ο λόγος οργανώνεται με παραδείγματα. Να ανιχνεύσεις δύο σκοπούς της κειμενογράφου που εξυπηρετεί η συγκεκριμένη επιλογή.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μία μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. «Η επικράτηση αρνητικών στερεοτύπων για τους ηλικιωμένους, ότι είναι, για παράδειγμα, ανάπηροι, άρρωστοι, αδύναμοι, ευπαθείς, ευάλωτοι, ανίκανοι, απαθείς, ιδιόρρυθμοι, ανόητοι, δυστυχισμένοι,...» (1η παράγραφος): το ασύνδετο σχήμα χρησιμοποιείται για να

α. αποδώσει συνοπτικά πολλά στοιχεία

β. προσδώσει στον λόγο γοργότητα και ένταση

γ. καταστήσει τον λόγο απλό και λιτό

δ. ενισχύσει το επιμελημένο ύφος

2. Στην πρόταση «Απαραίτητος είναι ο σχεδιασμός δράσεων...» (4η παράγραφος) ο τρόπος με τον οποίο αποδίδεται από τον συγγραφέα το μήνυμα είναι με

α. βεβαιότητα

β. επιθυμία

γ. πρόθεση

δ. υποχρέωση/ αναγκαιότητα

3. Η πρόταση «που σχετίζονται με την πολιτική, την οικονομία, και τον πολιτισμό» (4η παράγραφος) είναι

α. αναφορική παραθετική και δεν αποτελεί αναγκαίο προσδιορισμό της προηγούμενης περιόδου

β. αναφορική προσδιοριστική και αποτελεί αναγκαίο προσδιορισμό της προηγούμενης περιόδου

γ. αναφορική προσδιοριστική και δεν αποτελεί αναγκαίο προσδιορισμό της προηγούμενης περιόδου

δ. αναφορική παραθετική και αποτελεί αναγκαίο προσδιορισμό της προηγούμενης περιόδου

4. Στη φράση «<u>τις δυνατότητες εμπλοκής τους στην κοινωνική ζωή</u>» (4η παράγραφος): η λέξη «<u>εμπλοκής</u>» στο παραπάνω γλωσσικό περιβάλλον έχει ως συνώνυμή της τη λέξη

α. συμπλοκής

β. λειτουργίας

γ. συμμετοχής

δ. εξέλιξης

5. Στη φράση «<u>στην πρόληψη της κοινωνικής απομόνωσης και του αποκλεισμού</u>» (4η παράγραφος): η λέξη «<u>αποκλεισμού</u>» στο παραπάνω γλωσσικό περιβάλλον έχει ως αντώνυμή της τη λέξη

α. παρεμπόδισης

β. ενσωμάτωσης

γ. αποδοκιμασίας

δ. επιδοκιμασίας

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις τον Ρωμύλο με βάση τα νοήματα του Κειμένου 2 και να αιτιολογήσεις με συντομία αν θα ήθελες να γίνει φίλος σου. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- νιώθουν ανεξάρτητοι και ικανοί να προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο ανάλογα με τις δυνατότητές τους
- δρα προφυλακτικά για τη σωματική, ψυχοσυναισθηματική και πνευματική υγεία των ηλικιωμένων → τους διευκολύνει ώστε να είναι δραστήρια και ενεργά μέλη της κοινωνίας
- η άμεση εμπλοκή με τους νεότερους καταρρίπτει έμπρακτα τα στερεότυπα

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα παραδείγματα εθελοντικών δράσεων που εμπλέκουν τους ηλικιωμένους με τις νεότερες γενιές αποτελούν τεκμήριο επιτυχίας της διαγενεακής επικοινωνίας. Επομένως, αποδεικνύουν στην πράξη την κύρια θέση της κειμενογράφου, ότι δηλαδή η δημιουργία δεσμών επικοινωνίας των γενεών μέσω του εθελοντισμού ενισχύει την κοινωνική συνοχή.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. α
2. δ
3. β
4. γ
5. β

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να προσδιορίσει με σαφήνεια και συντομία τα εξής:

- επιδείκνυε υπεροπτική συμπεριφορά, είχε μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του και χαρακτήρα αλαζονικό: «εγωιστής, εγωπαθής, καθόλου δημοφιλής στις συντροφιές» των μαθητών του γυμνασίου, «φαντασμένος, περιαυτολόγος»
- υποτιμούσε, περιφρονούσε τους συμμαθητές του ως κατώτερους: «ούτε που με λογάριαζε καθόλου», «είχε την ιδέα πώς ήταν καλύτερος απ' όλους, πως ήξερε πολύ περισσότερα πράματα από μας», «Πήγαινε συχνά περίπατο μοναχός του κι έκανε τάχα πως δεν μας έβλεπε αν μας συναντούσε στο δρόμο», «Συλλογίζομαι διάφορα πράματα πολύ ανώτερα από την παρέα»
- χαρακτηριζόταν από αιφνίδιες εξάρσεις θυμού, η συμπεριφορά του έδειχνε άνθρωπο οξύθυμο: «θύμωνε κι έλεγε λόγια προσβλητικά», «ξαφνικά, έπιανε τον καβγά κι έβριζε και δερνότανε και πετούσε πέτρες και κανείς δεν ήξερε να εξηγήσει ποιος ήταν ακριβώς ο λόγος του θυμού του», όχι στον σχολικό χώρο, αλλά δημοσίως, και μάλιστα σε πολυσύχναστα μέρη, γεγονός που προκαλούσε αρνητικά σχόλια του κόσμου γενικότερα για τους συνομηλίκους του: «κι έλεγαν ύστερα πως τα παιδιά του γυμνασίου ήταν αλάνια και παλιόπαιδα»
- ρητή δήλωση αν θα ήθελε και γιατί να γίνει προσωπικός/ή φίλος/η του Ρωμύλου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

[Εικονικός πολιτισμός]

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από το βιβλίο του Γιώργου Τσουρβάκα «Μειονότητες, φύλα και κοινωνικές τάξεις στην τηλεοπτική επικοινωνία. Ανάλυση του περιεχομένου της επικοινωνίας και των επιδράσεών του. Προβλήματα και Επισημάνσεις ΙΙ». (Αθήνα: Ι. Σιδέρης, 1998).

Η τηλεοπτική επικοινωνία οδηγεί κυρίαρχα στη φυγή από την πραγματικότητα. Με άλλα λόγια, η τηλεόραση κατασκευάζει ένα μοντέλο της πραγματικότητας ολότελα «εξωπραγματικό», στο οποίο «βασιλεύει» η ισότητα, η αλληλεγγύη, η αποδοχή, προσφέροντας στον μέσο θεατή την ευκαιρία να ζήσει άγνωστες καταστάσεις και εμπειρίες, την αυταπάτη μιας άλλης ζωής. «Καταναλώνοντας» τα προϊόντα της, ο σύγχρονος άνθρωπος μπορεί να κινηθεί σε κόσμους διαφορετικούς από τον δικό του, να αποκτήσει κοινωνική ταυτότητα και να υποδυθεί κοινωνικούς ρόλους, που στην καθημερινή του ζωή είναι εντελώς απρόσιτοι. Σ' αυτόν τον ονειρικό κόσμο που χτίζει, δίνεται ένα επίχρισμα ρεαλισμού μέσω του οποίου η φαντασίωση μεταμφιέζεται σε πραγματικότητα.

Ακόμη, ο τρόπος προβολής συμβάλλει, ώστε τα πρόσωπα και τα γεγονότα που βλέπουμε στην οθόνη να μοιάζουν πραγματικά και φυσικά. Το αποτέλεσμα είναι ο θεατής να αισθάνεται ότι και οι ανθρώπινες σχέσεις, έτσι όπως παρουσιάζονται στην οθόνη, πρέπει να είναι και αυτές αληθινές. Αυτό αποτελεί ένα χαρακτηριστικό της αληθοφάνειας, που καθιστά τη φυγή στον κόσμο της τηλεόρασης δυνατή. Στους μοντέρνους καιρούς η πραγματικότητα έχει υποκύψει και έχει εξαλειφθεί από την προβολή των ειδώλων που μεταφέρονται και κυριαρχούν στην τηλεόραση.

Άλλωστε, σε μεγάλο βαθμό η τηλεόραση μιλά τη γλώσσα των συγκινήσεων και των συναισθηματικών καταστάσεων, από τις οποίες εκμαιεύονται εσωτερικές συγκρούσεις, ταυτίσεις και επιθυμίες παράλληλα με τα ιδεολογικά μηνύματα. Για να κατακτήσει, λοιπόν, ένα ευρύ κοινό, η τηλεόραση πρέπει να στοχεύει στις συναισθηματικές ανάγκες και στις προσωπικές επιθυμίες του, επειδή η τηλεοπτική επικοινωνία δίνει διέξοδο στις καταπιεσμένες επιθυμίες, στις φιλοδοξίες και στα όνειρα του σύγχρονου ανθρώπου, καθηλώνοντάς τον έτσι στο επίπεδο της φαντασίωσης και της αυταπάτης. Αναμφίβολα, ο ονειρεμένος κόσμος, τον οποίο προβάλλει η τηλεόραση, παρέχει στο κοινό τη δυνατότητα αυτής της φυγής. Μόνο που η φυγή είναι απατηλή, δεν λειτουργεί ως φυγή, αλλά ως κοινωνική επανένταξη ή ενσωμάτωση, καθώς πείθει το κοινό, ώστε να δέχεται το αντίθετο

του πραγματικού ως φυσικό. Συμπερασματικά, το κοινό των μηνυμάτων της τηλεόρασης ζει σ' έναν κόσμο, στον οποίο η φαντασία υποκαθιστά την πραγματικότητα, ενώ η εικόνα έχει περισσότερη σημασία από το πρωτότυπο.

Κείμενο 2

Αφιέρωμα στη Σαντορίνη (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο οδοιπορικό του Ηλία Βενέζη (1904-1974), που δημοσιεύτηκε την 1η Αυγούστου 1956 στο Περιοδικό «Νέα Εστία», τεύχ. 698.

[…] Σαν αέρας βίαιος να μας έσεισε. Κάμαμε ακόμα λίγα βήματα. Και τότε πρόβαλε μπρος στα μάτια μας, όραμα θαμπωτικό, αλησμόνητο για πάντα, πάντα, άσπρο, πάλλευκο: η «Θεοσκέπαστη». Πάνω απ' τα κρεμαστά νερά, στον άγριο βράχο, πάνω απ' το ηφαίστειο.

Οι ύμνοι τώρα έρχονταν πιο καθαροί. Προχωρήσαμε, μπήκαμε στη Θεοσκέπαστη. Κατακάθαρο, γυμνό, κατάγυμνο ήταν το ξωκκλήσι, καθώς όλα τα ξωκκλήσια των Ελλήνων. Μοναχά ένα ξυλόγλυπτο, παλιό, παμπάλαιο τέμπλο με δυο όφεις. Και μπρος στο Ιερό, κάτω απ' το φαγωμένο τέμπλο, γονατισμένες πάνω στις πλάκες, με σκυφτό κεφάλι, απορροφημένες στη δέησή τους, μόνες με τον εαυτό τους και με το Θεό, ξυπόλυτες, οι μαυροφορεμένες γυναίκες, που είχαμε δει από μακριά, έψελναν. […]

Σαν τέλειωσε η παράκληση και οι γυναίκες σηκωθήκαν απ' τις πλάκες, ωχρές, γαλήνη ήταν στο πρόσωπό τους πολλή. Μας τριγυρίσανε, είπαν τα δικά τους, είπαμε τα δικά μας. Η μια είχε παιδί σκοτωμένο στον πόλεμο, η άλλη έχει γιο στο στρατό, η άλλη έχει γιο που ταξιδεύει στη θάλασσα. Κάθε χρονιά έχουνε τάμα να πάρουν βόλτα το νησί, με τα πόδια, ν' ανάψουν τα καντήλια στα ξωκκλήσια. Έτσι και φέτος ξεκινήσανε. Με τα χαράματα πέσαν στο δρόμο απ' τον Πύργο, ξυπόλυτες, κ' η σκόνη σκέπαζε τα σκληρά, τυραγνισμένα πόδια τους. Τώρα, ύστερα απ' τη χάρη της, μετά τη Θεοσκέπαστη, θ' ανηφορίζαν για τ' άλλα τα ξωκκλήσια, κατά τα δυτικά.

Βγάλανε απ' το μπογαλάκι τους το γιόμα τους, ψωμί σταρένιο, τις μικροσκοπικές ντομάτες της Σαντορίνης, ψαράκια της τράτας τηγανητά. «Ήντλησαν» νερό απ᾽ τη μικρή στέρνα, νερό βρόχινο, μας φιλέψαν νερό και ψωμί. Δε θέλαμε να τους το στερήσουμε που το είχαν λιγοστό - το ψωμί και το νερό. Μα επιμείνανε να το πάρουμε κοιτάζοντάς μας παρακαλεστικά μες στα μάτια, σα να το γυρεύαν για χάρη.

«Τώρα μας ένωσε η Θεοσκέπαστη», είπαν.

Αποχαιρετιστήκαμε. Εμείς μείναμε να ζήσουμε λίγο ακόμα στη Θεοσκέπαστη, μια ακόμα ελληνική ώρα. Καθώς έβλεπα ν' ανηφορίζουνε το, σκαλισμένο στο βράχο, μονοπάτι του Σκάρου οι μαυροφορεμένες, ξυπόλυτες γυναίκες της Σαντορίνης, πηγαίνοντας ν'

ανάψουν τα καντήλια στ' άλλα εξωκλήσια, ικέτιδες για τα παιδιά τους, πεινασμένες, διψασμένες στην άνυδρη γη τους, -θυμήθηκα απότομα τη μακρινή μεγάλη πόλη, την πρωτεύουσα των Ελλήνων. Ω, τι ξένη πόλη, ξεκομμένη απ' τον κορμό της Ελλάδας, απληροφόρητη για τα βάσανά της, για την πικρία και την καρτερία της, αδιάφορη και αλαζών[1], αυτή η πόλη των Αθηνών!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι ακριβώς υποστηρίζει ο Γιώργος Τσουρβάκας στο Κείμενο 1;

α. Η τηλεόραση προσφέρει στον θεατή ένα εφικτό πρότυπο ζωής.

β. Η τηλεόραση επιβάλλεται στον θεατή εκμεταλλευόμενη τις συναισθηματικές του ανάγκες.

γ. Στον κόσμο της τηλεόρασης αποδίδεται μεγαλύτερη αξία στην πραγματικότητα από ό,τι στην εικόνα της.

Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση (μονάδες 3) και να την εξηγήσεις σε μία παράγραφο 40-50 λέξεων (μονάδες 7).

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται η νοηματική σύνδεση ανάμεσα στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Το ύφος λόγου του Κειμένου 1 είναι σοβαρό και ουδέτερο. Να εντοπίσεις δύο εκφραστικές επιλογές που τεκμηριώνουν τον συγκεκριμένο χαρακτηρισμό (μονάδες 10) και να εξηγήσεις πώς υπηρετούν τον σκοπό του κειμενογράφου (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

---

1 αλαζονική

Να ερμηνεύσεις σε 100-150 λέξεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα του αφηγητή τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σωστή απάντηση: β.

Η τηλεόραση επιβάλλεται στον θεατή εκμεταλλευόμενη τις συναισθηματικές του ανάγκες:

- μιλά τη γλώσσα των συγκινήσεων και των συναισθηματικών καταστάσεων, από τις οποίες εκμαιεύονται εσωτερικές συγκρούσεις, ταυτίσεις και επιθυμίες παράλληλα με τα ιδεολογικά μηνύματα
- στοχεύει στις συναισθηματικές ανάγκες και στις προσωπικές επιθυμίες του ευρέος κοινού
- δίνει διέξοδο σε καταπιεσμένες επιθυμίες, φιλοδοξίες και όνειρα, καθηλώνοντας τον άνθρωπο στο επίπεδο της φαντασίωσης και της αυταπάτης.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σχέση προσθήκης επεξηγηματικών στοιχείων, τα οποία υποστηρίζουν την κύρια θέση που παρατίθεται στη δεύτερη παράγραφο, ότι δηλαδή ο αληθοφανής τρόπος προβολής προσώπων και γεγονότων στην τηλεόραση καθιστά για τον σύγχρονο άνθρωπο δυνατή τη φυγή στον τηλεοπτικό κόσμο. Στην τρίτη παράγραφο επεξηγούνται οι συναισθηματικές διεργασίες που δεσμεύουν το κοινό στον εικονικό κόσμο της τηλεόρασης.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- γ΄ πρόσωπο (οδηγεί…, κατασκευάζει…, χτίζει…, δίνει…, μιλά…, προβάλλει…, πείθει…): προσδίδει αντικειμενικότητα στον λόγο
- παθητική σύνταξη (έτσι όπως παρουσιάζονται στην οθόνη - Στους μοντέρνους καιρούς η πραγματικότητα έχει υποκύψει και έχει εξαλειφθεί από την προβολή των ειδώλων που μεταφέρονται και κυριαρχούν στην τηλεόραση - από τις οποίες εκμαιεύονται εσωτερικές συγκρούσεις, ταυτίσεις και επιθυμίες παράλληλα με τα ιδεολογικά μηνύματα): καθιστά τον λόγο πιο απρόσωπο και αποδίδει εύστοχα πιο σύνθετα νοήματα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να προσδιορίσει με σαφήνεια και συντομία τα εξής:

- έχει μείνει έκθαμβος αντικρίζοντας το λιτό κι απέριττο ξωκκλήσι, που δένει αρμονικά με το συγκλονιστικό φυσικό τοπίο
- συγκινήθηκε από την ευσέβεια, τη βαθιά πίστη, την απλότητα και τη φιλόξενη διάθεση των γυναικών, αλλά και από την προσπάθειά τους να μη χάνουν το θάρρος τους, να δίνουν νόημα στη δύσκολη, βασανισμένη από τις στερήσεις ζωή τους
- συνειδητοποίησε πόσο υπέφεραν οι άνθρωποι της ελληνικής επαρχίας και πόσο αδιάφορη, απομακρυσμένη, απληροφόρητη, μα και αλαζονική ήταν η Αθήνα σχετικά με αυτή την πραγματικότητα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

[Τα στερεότυπα των φύλων στα παιδιά]

Το κείμενο είναι του Ανδρέα Κακαβούλη, 1997: Στερεότυπα των φύλων και σχολική αγωγή. Φύλο και σχολική πράξη. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Βάνιας, 512-514 (διασκευή)

Στην εποχή μας τα στερεότυπα των φύλων έχουν γίνει αντικείμενο συστηματικής έρευνας τόσο από την πλευρά της Κοινωνιολογίας, όσο και από τον χώρο της Ψυχολογίας και της Εκπαίδευσης. Πρόκειται για τις αντιλήψεις που επικρατούν σε μια κοινωνία για τα διαφορετικά χαρακτηριστικά που έχουν ή πρέπει να έχουν τα άτομα του ανδρικού και του γυναικείου φύλου, αντιλήψεις οι οποίες έχουν επηρεάσει δυσμενώς την κοινωνική ισοτιμία των δύο φύλων. Παρά το γεγονός ότι οι προσπάθειες του φεμινιστικού κινήματος και η σχετική επιστημονική έρευνα έχουν οδηγήσει προς μια θετικότερη αντιμετώπιση του προβλήματος της ανισότητας, διατηρούνται αντιλήψεις, στάσεις και προκαταλήψεις για κοινωνικές και ψυχολογικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών, οι οποίες ακόμη και σήμερα περνούν στα παιδιά όχι μόνο από την οικογένεια, αλλά και από τη σχολική εκπαίδευση. Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι η πίεση για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ανισότητας δεν ασκείται σήμερα μόνο από το γυναικείο κίνημα, αλλά και από το ανδρικό, το οποίο παρουσιάζει άνοδο και διεκδικεί άρση των αδικιών που έχουν γίνει σε βάρος των ανδρών.

Σε μια από τις παλιότερες έρευνες για τα κοινωνικά στερεότυπα των φύλων ζητήθηκε από φοιτητές να αξιολογήσουν μια μεγάλη ποικιλία ανθρώπινων χαρακτηριστικών ως προς τον βαθμό στον οποίο, κατά τη γνώμη τους, το καθένα από αυτά είναι τυπικό γνώρισμα των ανδρών ή των γυναικών. Συγκεκριμένα, η έρευνα έδειξε ότι οι ιδιότητες που αποδίδονται πιο πολύ στο ανδρικό φύλο, όπως είναι η δύναμη, η λογική, η αυτοπεποίθηση κ.ά., συνιστούν τα οργανωτικά λεγόμενα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, ενώ οι ιδιότητες που αποδίδονται πιο πολύ στο γυναικείο φύλο, όπως η τρυφερότητα, η φροντίδα, η συγκίνηση κ.ά., συνιστούν τα εκφραστικά χαρακτηριστικά. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι η διάκριση οργανωτικών και εκφραστικών χαρακτηριστικών είναι μια ευρύτατα διαδεδομένη στερεοτυπική αντίληψη για την ψυχολογία του άνδρα και της γυναίκας και για τις διαφορές των δύο φύλων σε όλο τον κόσμο.

Εξάλλου, μια σημαντική πλευρά της ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης των παιδιών είναι η διαδικασία με την οποία από πολύ μικρή ηλικία αποκτούν και ενσωματώνουν στην

προσωπικότητα και στη συμπεριφορά τα στερεότυπα των φύλων, που επικρατούν στην κοινωνία μέσα στην οποία γεννιούνται και αναπτύσσονται. Οι αντιλήψεις για τις ιδιότητες και τους ρόλους που ταιριάζουν στο ανδρικό ή γυναικείο φύλο, όπως αυτές εκδηλώνονται κυρίως στην οικογένεια, στο σχολείο, στην ευρύτερη κοινωνία, στην ομάδα των ομηλίκων και στα μέσα μαζικής επικοινωνίας και ψυχαγωγίας, επηρεάζουν τα παιδιά ήδη από τη βρεφική ακόμη ηλικία και διαμορφώνουν αντίστοιχα τους ρόλους και τη συμπεριφορά τους ως αγοριών ή κοριτσιών.

Στη χώρα μας έχουν δημοσιευθεί αξιόλογες μελέτες σχετικά με τα στερεότυπα των φύλων, όπως για τη διαφοροποίηση των φύλων στα αναγνωστικά του δημοτικού σχολείου και στα παιδικά βιβλία προσχολικής αγωγής, καθώς και στη συμμετοχή των νηπίων στο παιχνίδι. Στις μελέτες αυτές επιβεβαιώνονται γενικά τα δεδομένα ξένων σχετικών μελετών, αλλά αποκαλύπτεται και ο ξεχωριστός χαρακτήρας της ελληνικής κοινωνικής και εκπαιδευτικής πραγματικότητας ως προς τα στερεότυπα των φύλων και το πέρασμα των στερεοτυπικών ρόλων και αντιλήψεων στα παιδιά.

Κείμενο 2

Οι κακοί έμποροι

Το ποίημα είναι του Δημήτριου Αντωνίου (1906-1994) και είχε δημοσιευτεί στο περιοδικό Νέα Γράμματα το 1936.

Κύριε, άνθρωποι απλοί
πουλούσαμε υφάσματα,
(κι' η ψυχή μας
είταν το ύφασμα που δεν τ' αγόρασε κανείς).
Την τιμή δεν κανονίζαμε απ' την ούγια[1]
η πήχη[2] και τα ρούπια[3] είταν σωστά
τα ρετάλια[4] δεν τα δώσαμε μισοτιμίς ποτέ:
η αμαρτία μας.

Είχαμε μόνο ποιότητας πραμάτεια[5].

1 ούγια: άκρη υφάσματος
2 πήχης: μακρόστενο λεπτό κομμάτι ξύλου που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση των υφασμάτων.
3 ρούπι: υποδιαίρεση του εμπορικού πήχη που ισοδυναμεί με οκτώ εκατοστά.
4 ρετάλι: το ύφασμα που απομένει από ένα τόπι
5 πραμάτεια: το εμπόρευμα

Έφτανε στη ζωή μας μια στενή γωνιά
-πιάνουν στη γη μας λίγο τόπο τα πολύτιμα-
Τώρα με την ίδια πήχη που μετρήσαμε
μέτρησέ μας˙ δε μεγαλώσαμε το εμπορικό μας·
Κύριε, σταθήκαμε έμποροι κακοί!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εκθέσεις σε 60-70 λέξεις τα συμπεράσματα που εξάγονται, σύμφωνα με το Κείμενο 1, από έρευνες που έχουν γίνει για το θέμα των στερεοτύπων ανάμεσα στα δύο φύλα.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 τα αποτελέσματα ερευνών αποδίδονται αντιθετικά. Ποιο είναι το κριτήριο με το οποίο γίνεται η σύγκριση – αντίθεση (μονάδες 5) και πώς σχετίζεται με το θέμα του κειμένου (μονάδες 5);

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Τι πετυχαίνει, κατά τη γνώμη σου, ο συγγραφέας του Κειμένου 1 με την επιλογή της παθητικής σύνταξης έναντι της ενεργητικής στην τελευταία παράγραφο; (μονάδες 4) Να μετατρέψεις, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές, τη σύνταξη σε ενεργητική (μονάδες 6) και να εντοπίσεις την αλλαγή που σημειώνεται στον τρόπο μετάδοσης του μηνύματος (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις το περιεχόμενο των παρένθετων στίχων του Κειμένου 2 συνδέοντάς τους με αυτούς του υπόλοιπου ποιήματος. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- διαδεδομένο στερεότυπο για την ψυχολογία τους και τις διαφορές των δύο φύλων παγκοσμίως η διάκριση βάσει οργανωτικών και εκφραστικών χαρακτηριστικών
- οι φορείς κοινωνικοποίησης μεταφέρουν αντιλήψεις για ιδιότητες και ρόλους που ταιριάζουν στα φύλα, επηρεάζουν τα παιδιά από τη βρεφική ηλικία και διαμορφώνουν τη συμπεριφορά τους
- ελληνικές μελέτες επιβεβαιώνουν δεδομένα αντίστοιχων ξένων, αποκαλύπτουν την τάση της κοινωνικής και εκπαιδευτικής πραγματικότητας για αναπαραγωγή στερεοτύπων

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Κριτήριο με το οποίο γίνεται η σύγκριση – αντίθεση: ο βαθμός στον οποίο ορισμένα από τα ανθρώπινα χαρακτηριστικά θεωρούνται τυπικό γνώρισμα για το κάθε φύλο.

Παρουσιάζονται πρώτα οι ιδιότητες που αποδίδονται στους άντρες, που χαρακτηρίζονται/ ονομάζονται γενικά ως οργανωτικά γνωρίσματα και έπειτα παρατίθενται οι ιδιότητες που αποδίδονται στις γυναίκες, τα λεγόμενα εκφραστικά χαρακτηριστικά.

Η επιλογή της αντιθετικής παράθεσης των ερευνητικών αποτελεσμάτων οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η διάκριση οργανωτικών και εκφραστικών χαρακτηριστικών συνιστά ευρύτατα διαδεδομένη στερεοτυπική αντίληψη αναφορικά με την ψυχολογία ανδρών και γυναικών και τις διαφορές των δύο φύλων σε όλο τον κόσμο. Σχετίζεται άμεσα με το θέμα του κειμένου, που αφορά στον τρόπο που καλλιεργούνται στα παιδιά τα στερεότυπα για τους ρόλους και τις ιδιότητες των δύο φύλων.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- Λειτουργία παθητικής σύνταξης έναντι ενεργητικής: τονίζεται η πράξη/ η ενέργεια (έχουν δημοσιευθεί, επιβεβαιώνονται, αποκαλύπτεται), που έχει ιδιαίτερη βαρύτητα, δηλαδή οι

ερευνητικές διαδικασίες και τα πορίσματα στα οποία οδηγούν, όχι το υποκείμενο (ποιοι τις διενήργησαν) → προσδίδει αντικειμενικότητα, επιστημονική εγκυρότητα στον λόγο και καθιστά το ύφος σοβαρό, απρόσωπο. Με την επιλογή της παθητικής σύνταξης έναντι της ενεργητικής ο λόγος γίνεται πιο πειστικός και προσιδιάζει με το είδος του κειμένου (: απόσπασμα από επιστημονικό βιβλίο).

- Μετατροπή: Στη χώρα μας (ειδικοί, ερευνητές) έχουν δημοσιεύσει αξιόλογες μελέτες σχετικά με τα στερεότυπα των φύλων, όπως για τη διαφοροποίηση των φύλων στα αναγνωστικά του δημοτικού σχολείου και στα παιδικά βιβλία προσχολικής αγωγής, καθώς και στη συμμετοχή των νηπίων στο παιχνίδι. Οι μελέτες αυτές επιβεβαιώνουν γενικά τα δεδομένα ξένων σχετικών μελετών, αλλά αποκαλύπτουν και τον ξεχωριστό χαρακτήρα της ελληνικής κοινωνικής και εκπαιδευτικής πραγματικότητας ως προς τα στερεότυπα των φύλων και το πέρασμα των στερεοτυπικών ρόλων και αντιλήψεων στα παιδιά.
- Με την ενεργητική σύνταξη ο λόγος γίνεται πιο άμεσος. Ο τρόπος μετάδοσης του μηνύματος διαφοροποιείται, καθώς προβάλλεται το υποκείμενο, οι ερευνητές και τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουν με τις έρευνές τους σχετικά με το θέμα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Εντοπισμός των παρένθετων στίχων του Κειμένου 2:

1η στροφή: (κι' η ψυχή μας / είταν το ύφασμα που δεν τ' αγόρασε κανείς)

2η στροφή: -πιάνουν στη γη μας λίγο τόπο τα πολύτιμα-

Σύνδεση με το υπόλοιπο ποίημα:

- άμεση σύνδεση με τους στίχους του υπόλοιπου ποιήματος: λειτουργούν συμπληρωματικά για την κατανόησή του και για την ερμηνεία του χαρακτηρισμού «κακοί έμποροι», ο οποίος είναι κομβικής σημασίας, εξ ου και αναφέρεται στον τίτλο και ολοκληρώνει το ποίημα (αποτελεί δηλαδή την αρχή και το τέλος του)
- υποδηλώνουν τη φιλοσοφημένη στάση ζωής που υιοθέτησαν οι «κακοί έμποροι», απαρνούμενοι την ουσία του εμπορίου, δηλαδή το κέρδος· απεναντίας, επέδειξαν εντιμότητα και σοβαρότητα στο επάγγελμά τους, προσπαθώντας πάντοτε να έχουν ποιοτικά προϊόντα και να μη μετέρχονται ευτελή μέσα, για να ξεπουλήσουν το εμπόρευμά τους, μόνο και μόνο για να εισπράξουν περισσότερα χρήματα

- φανερώνουν τη θρησκευτική διάσταση του ποιήματος (προφανώς επικαλούνται τον Θεό, που θα τους κρίνει για τις πράξεις και τις παραλείψεις τους, τα αμαρτήματά τους και την εν γένει συμπεριφορά τους στη γη, εξ ου και η προσφώνηση Κύριε):

  α) η αναφορά στην ψυχή παραπέμπει στην ώρα του απολογισμού της ζωής τους, είναι περήφανοι μάλιστα που δεν την ξεπούλησαν, παρότι στο επάγγελμά τους είναι σύνηθες να χάνουν την ψυχή τους οι έμποροι, να χρησιμοποιούν διάφορα μέσα, για να ξεγελάσουν τους πελάτες, προκειμένου να κερδίσουν περισσότερα χρήματα.

  β) η αναφορά στον λίγο τόπο που πιάνουν στη γη τα πολύτιμα δηλώνει ότι ήταν ολιγαρκείς και δεν υπήρξαν άπληστοι, αρκέστηκαν στα λίγα (μια στενή γωνιά) και καλά (μόνο ποιότητας πραμάτεια).

- ως «κακοί έμποροι», αλλά καλοί άνθρωποι, προσδοκούν μια δίκαιη κρίση, ανάλογη της δικής τους μετρημένης ζωής.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

[Ο άνθρωπος ως πολίτης στην κοινωνία της πληροφορίας]

Το (διασκευασμένο) κείμενο προέρχεται από το βιβλίο του Παναγιώτη Αναστασιάδη «Στον αιώνα της Πληροφορίας» (εκδ. Λιβάνη, Αθήνα, 2000).

Η διάχυση της πληροφορίας από και προς όλο τον κόσμο, που στις μέρες μας είναι εφικτή χάρη στην πρόοδο της τεχνολογίας και την πληθώρα των επικοινωνιακών διαύλων, θα ενισχύσει την πολυφωνία σε ιδέες και απόψεις και θα διευκολύνει την πρόσβαση του πολίτη στη δημόσια πληροφόρηση. Ακόμη, θα ανοίξει τις πόρτες του δυσκίνητου δημόσιου τομέα, βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητα των εργασιών του. Η κοινωνία μας μπορεί να μετεξελιχθεί στην κοινωνία της διά βίου μάθησης, στο πλαίσιο της οποίας η εκπαιδευτική διαδικασία θα συντροφεύει τον πολίτη στο σύνολο του επαγγελματικά ενεργού του βίου, έτσι ώστε το άτομο να μπορεί να ανταποκρίνεται σ' ένα διαρκές εναλλασσόμενο περιβάλλον. Στον τομέα των επιχειρήσεων, η εισαγωγή πλήθους εφαρμογών και η εξέλιξη των τεχνολογικών αυτοματισμών θα συμβάλει στη μείωση των κοστολογίων, στην αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας, στην οικονομική μεγέθυνση και στη βελτίωση των κερδών.

Επιπλέον, στην κοινωνία της πληροφορίας η τεχνολογία προσφέρει απεριόριστες δυνατότητες στον εργαζόμενο να διαχειριστεί με μεγαλύτερη ευελιξία τον ελεύθερο χρόνο του, να βελτιώσει τις συνθήκες εργασίας και το εισόδημά του. Οι δικαιολογημένοι φόβοι για πλήρη κοινωνική απομόνωση και αποξένωση μπορούν να αντιμετωπιστούν με την εναλλαγή και τον συνδυασμό διαφορετικών μορφών τηλεργασίας. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και οι κάτοικοι ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών θα επωφεληθούν τα μέγιστα από τη νέα πραγματικότητα, καθώς η επικοινωνία θα έχει πλέον άλλη εμβέλεια και η πρόσβασή τους στις εξελίξεις και στην ίδια τη ζωή θα ενισχυθεί σημαντικά.

Μια νέα κοινωνία γεννιέται λοιπόν. Μπορούμε σήμερα να φανταστούμε σε γενικές γραμμές το περίγραμμα της νέας κοινωνίας, της νέας ψηφιακής εποχής; Ναι, μπορούμε! Διαθέτουμε τα απαραίτητα τεχνολογικά και επικοινωνιακά εργαλεία τα οποία θα μας οδηγήσουν στη νέα ηλεκτρονική πραγματικότητα; Ναι, τα διαθέτουμε και συνεχώς διευρύνουμε τις δυνατότητές τους! Έχουμε προετοιμαστεί κατάλληλα ως αυριανοί «πολίτες του δικτύου» για την ένταξή μας στο παγκόσμιο καλωδιωμένο χωριό; Η απάντηση στην

τελευταία ερώτηση είναι όχι! Σ' αυτό το σημείο εντοπίζεται η μεγάλη αντίφαση της εποχής μας.

Αναλυτικότερα, ενώ οι πάντες - κυβερνήσεις, επιχειρήσεις, επιστήμονες - έχουν εστιάσει την προσοχή τους στην τεχνολογική υπόσταση της νέας εποχής και εγκωμιάζουν τα κατορθώματά της, κανένας δεν ασχολείται σοβαρά με τους πολίτες και τον άνθρωπο όχι ως παραγωγό και καταναλωτή προϊόντων και υπηρεσιών, αλλά ως φορέα αξιών, συναισθημάτων και ιδεών. Έτσι, αποκαλύπτεται ένα απίστευτο κοινωνικό έλλειμμα, το οποίο τείνει να προσλάβει απρόβλεπτες διαστάσεις, με συνέπεια οι αναμφισβήτητες δομικές μεταβολές που επιφέρει η κοινωνία της πληροφορίας στο πλαίσιο της κοινωνικής και οικονομικής καθημερινότητας να προκαλούν δέος στο σύνολο των πολιτών που έρχονται πρόσωπο με πρόσωπο μ' αυτήν.

Ο κίνδυνος της δημιουργίας μιας κοινωνίας στην οποία θα υπάρχουν πολλές διακριτές κατηγορίες πολιτών είναι υπαρκτός. Ο νέος διαχωρισμός, εκτός των άλλων, θα γίνει με κριτήριο τη δυνατότητα πρόσβασής τους στις νέες τεχνολογικές και επικοινωνιακές εφαρμογές. Στην πρώτη ομάδα θα ενταχθούν τα άτομα υψηλού μορφωτικού επιπέδου, καθώς αυτά χαρακτηρίζονται από την εξοικείωσή τους σε μεγάλο βαθμό με τα νέα τεχνολογικά εργαλεία και τις σύγχρονες εφαρμογές που τα συνοδεύουν. Σε μια δεύτερη ομάδα θα σωρευτούν τμήματα του πληθυσμού τα οποία θα χαρακτηρίζονται από χαμηλά γνωστικά προσόντα και την αδυναμία προσαρμογής τους στις επερχόμενες αλλαγές, με πιθανό κίνδυνο να βρεθούν στο περιθώριο με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες, όπως λόγου χάρη η τρίτη ηλικία, αλλά και τ' ασθενή στρώματα με χαμηλά γνωστικά προσόντα και δεξιότητες είναι πιθανό να πληγούν ιδιαίτερα από την έλευση της κοινωνίας της πληροφορίας.

Κείμενο 2

Όσο μπορείς

Το ποίημα του Κωνσταντίνου Π. Καβάφη προέρχεται από το βιβλίο «Τα Ποιήματα 1897-1933», (εκδ. Ίκαρος, 1984).

Κι αν δεν μπορείς να κάμεις την ζωή σου όπως την θέλεις,
τούτο προσπάθησε τουλάχιστον
όσο μπορείς: μην την εξευτελίζεις
μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου,
μες στες πολλές κινήσεις κι ομιλίες.

Μην την εξευτελίζεις πηαίνοντάς την,
γυρίζοντας συχνά κ' εκθέτοντάς την
στων σχέσεων και των συναναστροφών
την καθημερινήν ανοησία,
ως που να γίνει σα μια ξένη φορτική.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις με την ένδειξη Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) στις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες αναφέρονται σε νοήματα του Κειμένου 1:

1. Ένα θετικό αποτέλεσμα της ανάπτυξης των νέων τεχνολογικών μέσων επικοινωνίας στις κοινωνίες είναι ο πλουραλισμός.
2. Η κοινωνία της πληροφορίας δεν πρέπει να συνδέεται με την κοινωνία της δια βίου μάθησης.
3. Στην κοινωνία της πληροφορίας είναι δύσκολο ο εργαζόμενος να διαχειριστεί με μεγαλύτερη ευελιξία τον ελεύθερο χρόνο του.
4. Αν και οι άνθρωποι διαθέτουν τα κατάλληλα τεχνολογικά εργαλεία, δεν είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι, για να ανταποκριθούν στις ανάγκες της σημερινής ψηφιακής εποχής.
5. Οι ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες δεν θα έχουν πρόβλημα προσαρμογής στην κοινωνία της πληροφορίας.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας επιλέγει την τεχνική της διαίρεσης, για να οργανώσει τον λόγο του. Ποια είναι τα δύο σκέλη της διαίρεσης (μονάδες 4), ποιο είναι το κριτήριο με το οποίο αυτή γίνεται (μονάδες 2) και ποια θέση αποδεικνύει με αυτό τον τρόπο (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις πέντε μεταφορικές φράσεις που χρησιμοποιεί στο Κείμενο 2 ο συγγραφέας (μονάδες 10) και να δικαιολογήσεις την επιλογή του με κριτήριο την πρόθεσή του (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια είναι η συμβουλή που το ποιητικό υποκείμενο διατυπώνει στον αναγνώστη στο Κείμενο 2; Να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου απέναντι σε αυτή την παρότρυνση. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

1. Σ
2. Λ
3. Λ
4. Σ
5. Λ

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σκέλη της διαίρεσης:

- άτομα υψηλού μορφωτικού επιπέδου, καθώς αυτά χαρακτηρίζονται από την εξοικείωσή τους σε μεγάλο βαθμό με τα νέα τεχνολογικά εργαλεία και τις σύγχρονες εφαρμογές που τα συνοδεύουν.
- τμήματα του πληθυσμού (Ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες, ασθενή στρώματα) τα οποία θα χαρακτηρίζονται από χαμηλά γνωστικά προσόντα και την αδυναμία προσαρμογής τους στις επερχόμενες αλλαγές, με πιθανό κίνδυνο να βρεθούν στο περιθώριο

Κριτήριο διαίρεσης: η δυνατότητα πρόσβασης των πολιτών στις νέες τεχνολογικές και επικοινωνιακές εφαρμογές

Η επιλογή του συγγραφέα να διακρίνει σε δύο ομάδες τους πολίτες, αυτούς που θα έχουν πρόσβαση και άνεση στη χρήση των νέων τεχνολογικών μέσων και σε αυτούς που θα αποκλειστούν από αυτήν, αποσαφηνίζει την κύρια θέση του, ότι η κοινωνία της πληροφορίας θα καθορίσει την επερχόμενη πραγματικότητα και επιφυλάσσει σαρωτικές αλλαγές στη ζωή του ανθρώπου ως πολίτη.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- Η διάχυση της πληροφορίας
- θα ανοίξει τις πόρτες του δυσκίνητου δημόσιου τομέα
- η εκπαιδευτική διαδικασία θα συντροφεύει τον πολίτη
- ένταξή μας στο παγκόσμιο καλωδιωμένο χωριό
- έρχονται πρόσωπο με πρόσωπο μ' αυτήν

Οι παραπάνω μεταφορικές φράσεις αφορούν στην επιδραστική δύναμη που αποκτά ολοένα και περισσότερο η νέα ψηφιακή πραγματικότητα στις ζωές των πολιτών, καθώς επικρατεί σε όλες τις εκφάνσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας και αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της: με την επιλογή τους το ύφος λόγου καθίσταται πιο άμεσο και τα νοήματα γίνονται πιο εύληπτα και κατανοητά από τον αναγνώστη. Επίσης, δημιουργείται ερέθισμα για γόνιμο προβληματισμό αναφορικά με την κύρια θέση του πομπού και τα νοήματα που διατυπώνονται στο κείμενο.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να προσδιορίσει με σαφήνεια και συντομία τα εξής:

Το ποιητικό υποκείμενο συμβουλεύει τον αναγνώστη:

- να διαφυλάξει την ατομική του αξιοπρέπεια, ακόμη κι αν δεν μπορεί να ελέγξει όλες τις παραμέτρους που καθορίζουν την εξέλιξη της ζωής του
- να μην εκθέτει άκριτα τον εαυτό του σε κοινωνικού τύπου συναναστροφές που ευτελίζουν την ποιότητα της ζωής του
- να μη χάσει τον προσανατολισμό και τις προσωπικές του αξίες μέσα στη συνάφεια του κόσμου, να μην αλλοτριωθεί, να μην αποξενωθεί από τον πραγματικό εαυτό του, γιατί δεν θα αντέχει τη ζωή του, θα την αντιμετωπίζει ως φορτίο, ως βάρος
- να διατηρήσει την ουσία της υπόστασής του, παρότι αναγνωρίζει ότι είναι μια δύσκολη διαδικασία λόγω των προκλήσεων που ενέχει το κοινωνικό πλαίσιο.

Ο/Η μαθητής/-τρια καλείται να διατυπώσει προσωπική θέση απέναντι στις παραπάνω προτροπές. Ενδεχομένως, να εκφράσει προσωπικές του/της εμπειρίες σχετικά με το θέμα του ποιήματος.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

[Τα στερεότυπα των φύλων στα παιδιά]

Το (διασκευασμένο) απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο του Αλέξανδρου Κακαβούλη «Στερεότυπα των φύλων και σχολική αγωγή. Φύλο και σχολική πράξη.» (εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη, 1997).

Στην εποχή μας τα στερεότυπα των φύλων έχουν γίνει αντικείμενο συστηματικής έρευνας τόσο από την πλευρά της Κοινωνιολογίας, όσο και από τον χώρο της Ψυχολογίας και της Εκπαίδευσης. Πρόκειται για τις αντιλήψεις που επικρατούν σε μια κοινωνία για τα διαφορετικά χαρακτηριστικά που έχουν ή πρέπει να έχουν τα άτομα του ανδρικού και του γυναικείου φύλου, αντιλήψεις οι οποίες έχουν επηρεάσει δυσμενώς την κοινωνική ισοτιμία των δύο φύλων. Παρά το γεγονός ότι οι προσπάθειες του φεμινιστικού κινήματος και η σχετική επιστημονική έρευνα έχουν οδηγήσει προς μια θετικότερη αντιμετώπιση του προβλήματος της ανισότητας, διατηρούνται αντιλήψεις, στάσεις και προκαταλήψεις για κοινωνικές και ψυχολογικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών, οι οποίες ακόμη και σήμερα περνούν στα παιδιά όχι μόνο από την οικογένεια, αλλά και από τη σχολική εκπαίδευση. Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι η πίεση για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ανισότητας δεν ασκείται σήμερα μόνο από το γυναικείο κίνημα, αλλά και από το ανδρικό, το οποίο παρουσιάζει άνοδο και διεκδικεί άρση των αδικιών που έχουν γίνει σε βάρος των ανδρών.

Σε μια από τις παλιότερες έρευνες για τα κοινωνικά στερεότυπα των φύλων ζητήθηκε από φοιτητές να αξιολογήσουν μια μεγάλη ποικιλία ανθρώπινων χαρακτηριστικών ως προς τον βαθμό στον οποίο κατά τη γνώμη τους το καθένα από αυτά είναι τυπικό γνώρισμα των ανδρών ή των γυναικών. Συγκεκριμένα, η έρευνα έδειξε ότι οι ιδιότητες που αποδίδονται πιο πολύ στο ανδρικό φύλο, όπως είναι η δύναμη, η λογική, η αυτοπεποίθηση και άλλα παρόμοια, συνιστούν τα οργανωτικά λεγόμενα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, ενώ οι ιδιότητες που αποδίδονται πιο πολύ στο γυναικείο φύλο, όπως η τρυφερότητα, η φροντίδα, η συγκίνηση κ.ά., συνιστούν τα εκφραστικά χαρακτηριστικά. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι η διάκριση οργανωτικών και εκφραστικών χαρακτηριστικών είναι μια ευρύτατα διαδεδομένη στερεοτυπική αντίληψη για την ψυχολογία του άνδρα και της γυναίκας και για τις διαφορές των δύο φύλων σε όλο τον κόσμο.

Εξάλλου, μια σημαντική πλευρά της ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης των παιδιών είναι η διαδικασία με την οποία από πολύ μικρή ηλικία αποκτούν και ενσωματώνουν στην

προσωπικότητα και στη συμπεριφορά τα στερεότυπα των φύλων, που επικρατούν στην κοινωνία μέσα στην οποία γεννιούνται και αναπτύσσονται. Οι αντιλήψεις για τις ιδιότητες και τους ρόλους που ταιριάζουν στο ανδρικό ή γυναικείο φύλο, όπως αυτές εκδηλώνονται κυρίως στην οικογένεια, στο σχολείο, στην ευρύτερη κοινωνία, στην ομάδα των ομηλίκων και στα μέσα μαζικής επικοινωνίας και ψυχαγωγίας, επηρεάζουν τα παιδιά ήδη από τη βρεφική ακόμη ηλικία και διαμορφώνουν αντίστοιχα τους ρόλους και τη συμπεριφορά τους ως αγοριών ή κοριτσιών.

Κείμενο 2

Δύσκολες νύχτες (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο μυθιστόρημα της Μέλπως Αξιώτη (1905-1973) (Εκδόσεις Κέδρος, 1988).

[…] «Ετοίμασε τη μικρή να την πάρω μαζί μου», έλεγε η γιαγιά πολλές φορές. Είχα μια χαρά! Μου ’βαζε η νταντά τα ναυτικά με τα άσπρα σειρήτια και τις βαθιές καλοσιδερωμένες πιέτες γύρω που, όταν έστριβα το κορμί, ανοίγανε ψηλά ψηλά κι εφούσκωναν σαν τεντωμένη ομπρέλα. Τα βαριόμουνα εκείνα τα σκούρα ολόιδια μπλε φουστάνια πάντοτε το χειμώνα κι ολόιδια κάτασπρα το καλοκαίρι. Τ’ άλλα παιδιά φορούσανε χρωματιστά, ένα σωρό φιόγκους και κορδέλες και πράματα… Όλοι όμως λέγαν πως τα δικά μου ήτανε πάντα τα καλύτερα, αγορασμένα πάντα παραγγελιά απ’ τον «Παράδεισο των Παίδων» που δεν βρίσκονταν φαίνεται πολλοί να μπορούν να μπουν εκεί μέσα. Πάλι δεν καταλάβαινα γιατί να ’μαι υπερήφανη έπρεπε δηλαδή, επειδή το φουστάνι μου ήταν αγορασμένο από κει μέσα, ενώ εγώ εκοίταζα πάντα με ζήλια τα κόκκινα της εγγονής της μαγέρισσας που ’ρχότανε την Κυριακή να πάρει το πακέτο με τα πράματα που της είχαν μαζέψει μες στη βδομάδα. Είχε και μαύρα γοβάκια που γυάλιζαν. Γύριζα κι έβλεπα τότε τις εδικές μου μπότες κάτασπρες από γάντι πετσί και τις σιχαινόμουνα. Με παίρναν όμως στην άλλη κάμαρα και λέγανε, σιγά σιγά να μην ακούσει το κοριτσάκι, πως όλα τούτα που φορούσε ήτανε πρόστυχα , κι εγώ δεν έκανε να τα βάλω. Τότε προσπάθησα πάρα πολύ θυμούμαι να τους εξηγήσω ότι εμένα μ’ αρέσανε εκείνα καλύτερα… Την εδικιά μου γνώμη ωστόσο δε φάνηκε ποτέ κανένας να την παίρνει στα σοβαρά.[…]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να πυκνώσεις σε 50-60 λέξεις τα νοήματα της πρώτης παραγράφου του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιον ρόλο επιτελεί στη συνοχή των νοημάτων, κατά τη γνώμη σου, η λέξη «Συγκεκριμένα» στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 2), ποια νοηματική σχέση εκφράζει (μονάδες 4) και σε ποιο νόημα αναφέρεται (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Οι αντιλήψεις για τις ιδιότητες και τους ρόλους … επηρεάζουν τα παιδιά ήδη από τη βρεφική ακόμη ηλικία και διαμορφώνουν αντίστοιχα τους ρόλους και τη συμπεριφορά τους ως αγοριών ή κοριτσιών.» (3η παράγραφος): Να αναγνωρίσεις το είδος της σύνταξης (ενεργητική ή παθητική) που υπάρχει στις παραπάνω κύριες προτάσεις του Κειμένου 1 (μονάδες 4), να μετατρέψεις τη σύνταξη στην αντίθετή της (μονάδες 8) και να περιγράψεις με συντομία ποια διαφορά παρατηρείς σε επίπεδο ύφους λόγου μετά την αλλαγή (μονάδες 3).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις την αφηγήτρια με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2 και να εκφράσεις τη συμφωνία ή διαφωνία σου με την τελευταία της φράση – παράπονο. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Άξονες πύκνωσης:

- στερεότυπα των φύλων: αντικείμενο επιστημονικής έρευνας
- οι επικρατούσες αντιλήψεις για τα διαφορετικά χαρακτηριστικά που (πρέπει να) έχουν οι άνδρες και οι γυναίκες ως τροχοπέδη για την ισοτιμία των φύλων
- θετικότερη αντιμετώπιση της ανισότητας
- διατηρούνται προκαταλήψεις, περνούν στα παιδιά από φορείς κοινωνικοποίησης
- διεκδικήσεις των ανδρικών δικαιωμάτων.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ρόλος στη συνοχή των νοημάτων:

- συγκεκριμενοποιεί τα πορίσματα της έρευνας,
- εισάγει τον αναγνώστη στην παρουσίαση των δεδομένων, τα οποία επεξηγούν την προηγούμενη περίοδο λόγου.

Νοηματική σχέση που εκφράζει: επεξήγηση.

Σε ποιο νόημα αναφέρεται: στο νόημα της θεματικής περιόδου της παραγράφου, η οποία αναφέρεται σε μία έρευνα για τα τυπικά γνωρίσματα των δύο φύλων.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Οι αντιλήψεις για τις ιδιότητες και τους ρόλους … επηρεάζουν τα παιδιά ήδη από τη βρεφική ακόμη ηλικία και διαμορφώνουν αντίστοιχα τους ρόλους και τη συμπεριφορά τους ως αγοριών ή κοριτσιών.»: ενεργητική σύνταξη

Μετατροπή σε παθητική σύνταξη: «Από τις αντιλήψεις για τις ιδιότητες και τους ρόλους… τα παιδιά επηρεάζονται ήδη από τη βρεφική ακόμη ηλικία και αντίστοιχα διαμορφώνονται οι ρόλοι και η συμπεριφορά τους ως αγοριών ή κοριτσιών.»

Διαφορά σε επίπεδο ύφους λόγου μετά την αλλαγή: καθώς ο λόγος γίνεται πιο σύνθετος/ πολύπλοκος, το ύφος καθίσταται πιο επίσημο και σοβαρό, κατάλληλο για να αποδώσει την επιστημονική χροιά που έχει το κείμενο.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να προσδιορίσει με σαφήνεια και συντομία ορισμένα από τα εξής σημεία:

- η αφηγήτρια – ηρωίδα ένιωθε καταπιεσμένη από τις επιλογές που της επέβαλαν στο σπίτι της· ήταν μια νεαρή επαναστάτρια, που, αναζητώντας τη δική της ταυτότητα, πίστευε ότι είχε δικαίωμα στις δικές της προτιμήσεις και στο προσωπικό της γούστο· επεδίωκε να άρει τους περιοριστικούς κανόνες που υπαγόρευε η κοινωνική της καταγωγή, ξεκινώντας από το ντύσιμό της
- αν και ακόμη μικρή (είχε νταντά), ωστόσο με ήδη διαμορφωμένη προσωπική αντίληψη και κρίση, διατύπωνε ξεκάθαρη άποψη περί αισθητικής: της άρεσαν τα χρώματα και τα χαρούμενα, διαφορετικά ρούχα και αξεσουάρ που φορούσαν τα συνομήλικά της κορίτσια (εκοίταζα πάντα με ζήλια τα κόκκινα της εγγονής της μαγέρισσας), που προέρχονταν από χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα και λόγω φτώχειας ντύνονταν όπως μπορούσαν, αλλά είχαν μια ελευθερία στις επιλογές τους (Τ’ άλλα παιδιά φορούσανε χρωματιστά, ένα σωρό φιόγκους και κορδέλες και πράματα…) και δεν περιορίζονταν από την ομοιομορφία που επέβαλαν οι βαρετοί κοινωνικοί κανόνες περί αξιοπρεπούς περιβολής, τους οποίους εκείνη έπρεπε να ακολουθεί διαρκώς και απαρέγκλιτα (Τα βαριόμουνα εκείνα τα σκούρα ολόιδια μπλε φουστάνια πάντοτε το χειμώνα κι ολόιδια κάτασπρα το καλοκαίρι.)
- διόλου δεν εκτιμούσε το προνόμιο να φορά πάντα τα ίδια ρούχα, εν είδει στολής κατάλληλης για την ηλικία της, αγορασμένα από το καλύτερο κατάστημα ρούχων για παιδιά της εποχής της -και μάλιστα με ειδική παραγγελία-, αφού δεν ήταν προσωπική της επιλογή (Όλοι όμως λέγαν πως τα δικά μου ήτανε πάντα τα καλύτερα, αγορασμένα πάντα παραγγελιά απ’ τον «Παράδεισο των Παίδων» που δεν βρίσκονταν φαίνεται πολλοί να μπορούν να μπουν εκεί μέσα. Πάλι δεν

καταλάβαινα γιατί να ’μαι υπερήφανη έπρεπε δηλαδή, επειδή το φουστάνι μου ήταν αγορασμένο από κει μέσα)

- ως κόρη καλής και εύπορης οικογένειας, έπρεπε να ακολουθεί τους τύπους και τους περιορισμούς που επέβαλε η υψηλή κοινωνική της τάξη στη δημόσια εμφάνισή της, ως εκ τούτου και στον τρόπο που ντυνόταν· το γεγονός αυτό τη δυσαρεστούσε, γιατί δεν εισακουόταν ποτέ η δική της γνώμη, εφόσον ερχόταν σε αντίθεση με τα στερεοτυπικά πρότυπα που είχε υιοθετήσει η οικογένειά της, η οποία, ως ανώτερη, υποτιμούσε/ περιφρονούσε τις κατώτερες κοινωνικές τάξεις και τις επιλογές τους (όλα τούτα που φορούσε ήτανε πρόστυχα , κι εγώ δεν έκανε να τα βάλω).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

[Οι στερεότυποι ρόλοι των δύο φύλων:

«τα αγόρια δεν κλαίνε!» ή «αυτά δεν είναι παιχνίδια για κορίτσια!»]

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από άρθρο της Ζωής Μπαμπλέκου, που περιλαμβάνεται στο βιβλίο «Διαφυλικές Σχέσεις, Τόμος ΙΙ» (Επιμ. Παρασκευόπουλος Ι., Μπεζεβέγκης Η., Γιαννίτσας Ν., Καραθανάση Α., 1996).

Είναι γνωστό ότι όλες οι κοινωνίες ορίζουν συγκεκριμένα –και διαφορετικά– ενδιαφέροντα, χαρακτηριστικά προσωπικότητας, εργασίες και ασχολίες ως κατάλληλα για το καθένα από τα δύο φύλα. Βέβαια, είναι λιγότερο γνωστό ότι διαφορετικές κουλτούρες έχουν διαφορετική θεώρηση σχετικά με το ποιες συμπεριφορές αρμόζουν στον ανδρικό και ποιες στον γυναικείο πληθυσμό. Έτσι, στους πολιτισμούς δυτικού τύπου ακούγονται πολύ συχνά φράσεις ή δηλώσεις του τύπου «τα αγόρια είναι πιο ανεξάρτητα, ενώ τα κορίτσια πιο παθητικά», «τα κορίτσια έχουν καλύτερη μνήμη, αλλά τα αγόρια πιο ανεπτυγμένη αφαιρετική ικανότητα», «τα κορίτσια παίρνουν καλύτερους βαθμούς, αλλά δεν κάνουν για όλα τα επαγγέλματα».

Ποιοι, όμως, απ’ αυτούς και άλλους παρόμοιους ισχυρισμούς αποτελούν μύθο και ποιοι πραγματικότητα; Υπάρχουν πράγματι διαφορές μεταξύ των φύλων και, αν ναι, σε τι συνίστανται; Τα ευρήματα πολλών μελετών που εξέτασαν πιθανές διαφορές σε συμπεριφορές, όπως το άγχος, το επίπεδο δραστηριότητας του ατόμου, η συμμόρφωση σε εντολές, είναι αντικρουόμενα. Αποκάλεσαν αυτές και παρόμοιες στερεότυπες πεποιθήσεις πολιτιστικούς μύθους που δεν έχουν σχέση με την πραγματικότητα. […]

Σ’ αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί πως, εκτός του ότι οι διαφορές των φύλων είναι ελάχιστες σε σχέση με τις ομοιότητες, είναι και σε γενικές γραμμές μικρές και αμβλύνονται σημαντικά με τις κατάλληλες μαθησιακές ευκαιρίες και την εξάσκηση. Υποστηρίζεται μάλιστα ότι το φύλο που εκτίθεται σε πιο «εμπλουτισμένο» μαθησιακό – εκπαιδευτικό περιβάλλον αναπτύσσει υψηλότερη ευφυΐα. Παρ’ όλα αυτά, στην καθημερινή ζωή οι διαφορές στη συμπεριφορά αγοριών και κοριτσιών είναι θεαματικές. […]

Κείμενο 2

Η μενεξεδένια πολιτεία (απόσπασμα)

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Άγγελου Τερζάκη (1907-1979) «Η μενεξεδένια πολιτεία», το οποίο εκδόθηκε το 1937.

Κάθε Πέμπτη βράδυ, το χειμώνα, η σκαλίτσα που ανεβάζει στο χαγιάτι του Μαλβέικου τρίζει από βήματα πολλά.

Είναι πρώτα ο κύριος και η κυρία Ποντικενά, που έρχονται πάντοτε νωρίς, ν' ανοίξουνε τη βεγγέρα[1]. Έπειτα ο θείος Αργύρης με τη θεία, αυτός μπροστά, εκείνη πίσω, όπως βαδίζουν και στο δρόμο. Τέλος, οι δυο αντικρινές γριές με την αναιμική κοπέλα. Όλη τούτη η κομπανία[2] συνάζεται[3] σιγά-σιγά μέσα στην τραπεζαρία, παίζει τόμπολα και τρώει κάστανα ή καρύδια.

Στις δέκα παρά πέντε, λίγο προτού ακουστούν τα βήματα του «ζεύγους Ποντικενά», ο Μελέτης ο Μαλβής θα σηκωθεί από το τραπέζι, όπου διάβαζε μετά το φαΐ την εφημερίδα του, και θα πάει γρήγορα-γρήγορα να εγκατασταθεί στο γραφείο. Ανοίγει μια δικογραφία στην τύχη, βουτάει την πέννα στο καλαμάρι[4] και χώνει τα δάχτυλά του στα μαλλιά του. Με το περισπούδαστο αυτό ύφος θα τον δουν οι επισκέπτες ανεβαίνοντας.

- Εργάζεται, λέει πάντα σιγανά, με σεβασμό, ο κύριος Ποντικενάς.

- Εργάζεται, αποκρίνεται κι η Σοφία, που τους άκουσε κι άνοιξε την πόρτα, να τους φωτίζει.

Η κυρία Ποντικενά, νεάζοντας πάντα και μυρωμένη, πολύ κοινωνική, περνούσε πρώτη στην τραπεζαρία και ξαπλωνότανε στον καναπέ. […]

Ο κύριος Μαλβής, αυτός, θα παρουσιαζότανε σε λίγο στην πόρτα του γραφείου, με τα μαλλιά ανάστατα -από την πολλή δουλειά τάχατες- για να πει με πρόσωπο αχτιδοβόλο:

- Δε σας άκουσα καθόλου! Δε μου φωνάζατε;

- Μα εργαζόσουν, παρατηρούσε με ύφος σπουδαίο ο κύριος Ποντικενάς. Η εργασία είναι πράγμα ιερό!

Αυτός, είχε για την πνευματική δουλειά τη φοβισμένη ευλάβεια του αγράμματου.

- Ναι, κάτι προτάσεις έγραφα, έλεγε χαμογελώντας τάχατες ανέμελα ο κύριος Μαλβής μ' όλο που η αγαλλίαση άστραφτε κάτω από τ' ανασηκωμένα του φρύδια.

Και περνούσε το χέρι στο μέτωπό του, που, για μια στιγμή, υποδύθηκε το συγνέφιασμα του μεγάλου κόπου.

Αυτά γίνονταν σχεδόν πάντα, στερεότυπα, μ' ελάχιστες παραλλαγές.

1η επίσκεψη
2συντροφιά
3συγκεντρώνεται
4δοχείο με μελάνι

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια απάντηση δίνεται στο Κείμενο 1 στην ερώτηση σχετικά με το αν υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα και πώς μπορούν αυτές να περιοριστούν; (50 – 60 λέξεις)

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η νοηματική σύνδεση ανάμεσα στην πρώτη και στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να δικαιολογήσεις τη χρήση των σημείων στίξης στα παρακάτω χωρία του Κειμένου 1:

«τα κορίτσια έχουν καλύτερη μνήμη, αλλά τα αγόρια πιο ανεπτυγμένη αφαιρετική ικανότητα» (1η παράγραφος)

Υπάρχουν πράγματι διαφορές μεταξύ των φύλων και, αν ναι, σε τι συνίστανται; (2η παράγραφος)

που εκτίθεται σε πιο «εμπλουτισμένο» μαθησιακό περιβάλλον (3η παράγραφος)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2 τη στάση του κυρίου Μαλβή και να εκφράσεις τη συναισθηματική αντίδραση που σού προκάλεσε. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- οι διαφορές των φύλων είναι ελάχιστες σε σχέση με τις ομοιότητες, αν και στην καθημερινή ζωή σε νεαρές ηλικίες φαίνονται θεαματικές,
- είναι γενικά μικρές διαφορές,
- αμβλύνονται σημαντικά με τις κατάλληλες μαθησιακές ευκαιρίες και την εξάσκηση,
- το φύλο που εκτίθεται σε πιο «εμπλουτισμένο» μαθησιακό – εκπαιδευτικό περιβάλλον αναπτύσσει υψηλότερη ευφυΐα.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η νοηματική σύνδεση των δύο παραγράφων γίνεται με επεξήγηση των συμπεριφορών που παρουσιάζουν οι άντρες και οι γυναίκες στην πορεία της ζωής τους, με στοιχεία ερευνών οι οποίες απαντούν και στα δύο αρχικά ερωτήματα της 2ης παραγράφου: Ποιοι, όμως, απ' αυτούς και άλλους παρόμοιους ισχυρισμούς αποτελούν μύθο και ποιοι πραγματικότητα; Υπάρχουν πράγματι διαφορές μεταξύ των φύλων και, αν ναι, σε τι συνίστανται; Τα ερωτήματα αυτά συνοψίζουν τους προβληματισμούς που προκύπτουν από την 1η παράγραφο (στους πολιτισμούς δυτικού τύπου ακούγονται πολύ συχνά φράσεις ή δηλώσεις του τύπου… τα επαγγέλματα»).

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- «τα κορίτσια έχουν καλύτερη μνήμη, αλλά τα αγόρια πιο ανεπτυγμένη αφαιρετική ικανότητα» (1η παράγραφος): τα εισαγωγικά περικλείουν αυτούσια τα λόγια κάποιων ανθρώπων, που διατυπώνουν στερεοτυπικές αντιλήψεις

- Υπάρχουν πράγματι διαφορές μεταξύ των φύλων και, αν ναι, σε τι συνίστανται; (2η παράγραφος): ερωτηματικό· η ερωτηματική πρόταση δηλώνει απορία ή/και προβληματισμό.

- που εκτίθεται σε πιο «εμπλουτισμένο» μαθησιακό περιβάλλον (3η παράγραφος): τα εισαγωγικά χρησιμοποιούνται, για να υπογραμμίσουν τη μεταφορική διάσταση της λέξης που περικλείουν.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να προσδιορίσει με σαφήνεια και συντομία τα εξής:

- επιδιώκει να δείχνει άνθρωπος πνευματώδης, πολυάσχολος και πολυπράγμων, απορροφημένος από τον φόρτο εργασίας, για να κερδίζει τον σεβασμό και την εκτίμηση των καλεσμένων του
- νιώθει σπουδαίος που οι επισκέπτες κρατούν μια σχεδόν ευλαβική στάση απέναντί του, αν και προκαλεί αυτή τη συμπεριφορά με πονηρό, δόλιο τρόπο
- είναι άνθρωπος του «φαίνεσθαι», εισπράττει ικανοποίηση και νιώθει αγαλλίαση, αν και εμπνέει τον σεβασμό για κάποια ιδιότητα που στην πραγματικότητα δεν έχει· δεν διστάζει μάλιστα να υποδύεται τον ρόλο αυτό συστηματικά σε όλες τις βεγγέρες που οργάνωνε στο σπίτι του
- είναι, προφανώς, ένας επιφανειακός, επιδειξιομανής κοσμικός άνθρωπος που ενδιαφέρεται περισσότερο για τη θετική κοινωνική του εικόνα και όχι για την ουσία (της ζωής του, αλλά και των διαπροσωπικών σχέσεων).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Διαδόσεις και κουτσομπολιό

Το απόσπασμα προέρχεται από το κείμενο της Jean Seaton με τίτλο «Δημόσιο, ιδιωτικό και μέσα ενημέρωσης» και αντλήθηκε από το βιβλίο «Τα μέσα ενημέρωσης στον 21ο αιώνα» (Επιμέλεια: Στ. Παπαθανασόπουλος, εκδ. Καστανιώτη, 2011).

Οι αλλαγές στην τεχνολογία των μέσων επικοινωνίας και η επιτάχυνση στην ειδησεογραφική διαδικασία έχουν συμβάλει σε μια άλλη τάση: στη διόγκωση των διαδόσεων. Μια πτυχή αυτής της τάσης είναι η αναφορά «γεγονότων» που, πολύ απλά, δεν είναι αλήθεια, εξαιτίας της πίεσης να διαδοθούν με ταχύτητα παρά να «αναλωθούν» χρόνος και πηγές για να ελεγχθούν τα στοιχεία. Ένα άλλο στοιχείο είναι η κατασκευή ιστοριών που «πουλάνε» και οι οποίες προέρχονται από κομμάτια που μπορεί να είναι ακριβή. Μια σειρά γεγονότων μπορούν να συνδεθούν και να οδηγήσουν σε ένα ψέμα -κι αυτό συμβαίνει συχνά. Οι δημοσιογράφοι εκπαιδεύονται να ελέγχουν την ακρίβεια αυτών που μπορεί να ονομάζουμε «συστατικά» μιας ιστορίας. Αλλά αυτό είναι εντελώς διαφορετικό από το να ρωτάμε εάν η ιστορία είναι μια ακριβής απεικόνιση της πραγματικότητας, η οποία θα αξίζει να της δοθεί χώρος και θα προσελκύσει αναγνώστες και θεατές. Αγνοούν, απορρίπτουν και αποκλείουν με αδίστακτο τρόπο κάθε στοιχείο που δεν υποστηρίζει την ιστορία. **Πράγματι**, ελάχιστοι δημοσιογραφικοί οργανισμοί (και οι περισσότεροι από αυτούς υπό πίεση) έχουν την πολυτέλεια ή την τάση να θέτουν ευρύτερα και πιο γενικά ερωτήματα για τη σημασία των ιστοριών. Και ακόμα και αυτοί οι οργανισμοί υποτάσσουν συνήθως τα ερωτήματά τους αυτά στις απαιτήσεις της αφήγησης μιας ιστορίας που θα είναι εύκολο για το κοινό να την κατανοήσει.

Η ιστορία που για τους δημοσιογράφους είναι συνήθως ελκυστική δεν είναι μια νέα ή δύσκολη ιστορία, αλλά μάλλον ένα εύληπτο αφήγημα που όλοι οι άλλοι συναγωνίζονται να πουν. Πράγματι, από τη στιγμή που θα ξεκινήσει μια τρέλα, μπορεί να τροφοδοτηθεί με κάτι λίγο περισσότερο από μια απλή επανάληψη, ίσως αρκετά αστήρικτη, κάποιων παλαιότερων δημοσιευμάτων του Τύπου. […] Έτσι, καθώς η προσφορά των ειδήσεων αυξάνεται, υπάρχει ένας πιο ανελέητος αγώνας να προσελκύσουν την προσοχή του κοινού μακριά από τον θόρυβο των άλλων μέσων ενημέρωσης -κι άλλων πηγών ψυχαγωγίας-, που αδημονούν να προσελκύσουν μέσα από κραυγές και ψιθύρους τα μέλη του κοινού. Σε ένα τέτοιο καταπιεστικό κλίμα, οι προβλέψιμες και συναρπαστικές ειδήσεις σχετικά με

προσωπικές αποτυχίες πουλάνε πιο εύκολα παρά οι πολύπλοκες ατελέσφορες αφηγήσεις. **Συνεπώς**, τα ιδιωτικά παραπτώματα αποτελούν καλύτερες ιστορίες από την πολιτική.

Κείμενο 2

Τενεσί των Αμπελοκήπων (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο διήγημα του Κωνσταντίνου Μούσσα και περιλαμβάνεται στη συλλογή «Μεσοτοιχίες» (εκδ. Κέδρος, 2021).

Παρατήρησε, ακολουθώντας το περίεργο όραμα, την οθόνη με τα έντονα κόκκινα γράμματα και τις τονισμένες: *Έκτακ*τη *Επικαιρότητα*. […] Μια σαδιστική πραγματικότητα, που εδώ και μερικές βδομάδες βίωνε ολόκληρος ο πλανήτης και για εκείνον παρέμενε εντελώς αδιάφορη.

Δεν φοβόταν, όχι γιατί δεν είχε τίποτα να χάσει, αλλά γιατί ό,τι του είχε απομείνει ήταν ασήμαντο γι' αυτόν. Μόλις έξι εφτά μήνες φερμένος από ένα ορεινό χωριό της Κορινθίας, φοιτητής πλέον στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο, δεν είχε φίλους, δεν ήξερε καλά την απρόσωπη πόλη και δεν έβγαινε έτσι κι αλλιώς συχνά. Πριν από την καραντίνα κατέβαινε τη λεωφόρο Αλεξάνδρας αργά το βράδυ, ακούγοντας δυνατά μουσική από το κινητό και πίνοντας καφέ στο χέρι. Παρατηρούσε τις γερασμένες πολυκατοικίες, τα κλειστά μαγαζιά, με πρώτο και καλύτερο το θρυλικό ζαχαροπλαστείο Σόνια, τα παρατημένα παρκάκια με τους άστεγους και τους μετανάστες, τις πιτσαρίες και τα κέντρα αισθητικής με τις φωτεινές επιγραφές και τις κακόγουστες επωνυμίες. Κατέβαινε τη φαρδιά λεωφόρο σαν σε νεκρική πομπή των δικών του αναμνήσεων ή άλλοτε σαν σε γιορτινή και επινίκια παρέλαση για όλες τις μέχρι τότε χαμένες μάχες, για όλες τις ταπεινωτικές ήττες. Ο ξαφνικός χωρισμός του από τη Μυρτώ, μια γλυκιά, μοναχική κοπέλα, συμμαθήτριά του στο λύκειο, ο θάνατος σε αυτοκινητικό δυστύχημα του καλύτερού του φίλου Αλέξη, ως κι αυτή η «επιτυχία» στις Πανελλήνιες, που τον οδήγησε στα σπλάχνα του κήτους των Αθηνών, στην κοιλιά του θηρίου, στο αρχαίο χωνευτήριο τόσων και τόσων ψυχών. Εκείνος αγαπούσε το θέατρο, τα φώτα, τη σκηνή. Τι γύρευε σ' αυτή την πόλη, σ' αυτή τη σχολή, σ' αυτό το διαμέρισμα; […]

Διέσχισε απειλητικά και πάλι την οθόνη της τηλεόρασης, μια αρμάδα κατακόκκινων τετραγωνισμένων γραμμάτων -σχημάτιζαν ηχηρές λέξεις και προτάσεις, που σάλπιζαν γενικό συναγερμό στους έντρομους τηλεθεατές: «*Έκτακ*τη *Επικαιρότητα. Δελτίο Ειδήσεων σε τίτλους...»*.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς κατασκευάζονται από τους δημοσιογράφους οι ιστορίες που «πουλάνε» στο κοινό, σύμφωνα με το Κείμενο 1; Να απαντήσεις σε μία παράγραφο 40-50 λέξεων.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πράγματι (παράγραφος 1), **Συνεπώς** (παράγραφος 2):Ποιος είναι ο ρόλος των λέξεων στη συνοχή των νοημάτων (μονάδες 2), ποια νοηματική σχέση εκφράζουν (μονάδες 4) και ποια νοήματα προσδιορίζουν (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. … έχουν συμβάλει σε μια άλλη τάση: στη διόγκωση των διαδόσεων (1η παράγραφος)

β. … να «αναλωθούν» (1η παράγραφος)

γ. -κι αυτό συμβαίνει συχνά. (1η παράγραφος)

δ. (και οι περισσότεροι από αυτούς υπό πίεση) (1η παράγραφος)

ε. - κι άλλων πηγών ψυχαγωγίας – (2η παράγραφος)

Στα παραπάνω χωρία του Κειμένου 1 να εξηγήσεις τη χρήση των σημείων στίξης με κριτήριο την πρόθεση κάθε φορά της κειμενογράφου.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με άξονα το Κείμενο 2 τη συναισθηματική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο ήρωας (μονάδες 10) και να εκθέσεις την προσωπική σου τοποθέτηση στην ποιότητα ζωής που αναδεικνύει η αφήγηση (μονάδες 5). Ανάπτυξε σε 120-150 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- ιστορίες προερχόμενες από συστατικά ακριβή, συνδεδεμένα, όμως, με τρόπο που οδηγούν σε ένα ψέμα
- αγνοούν, απορρίπτουν, αποκλείουν στοιχεία που δεν τις υποστηρίζουν
- υποτάσσουν τα ερωτήματα ελέγχου της σημασίας τους στις απαιτήσεις ενός εύληπτου αφηγήματος

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πράγματι (παράγραφος 1):
ρόλος στη συνοχή του νοήματος (μονάδα 1) → γλωσσική σύνδεση νοημάτων – διαρθρωτική λέξη
νοηματική σχέση (μονάδες 2) → επιβεβαίωση - έμφαση
προσδιοριζόμενο νόημα (μονάδες 2) → η τάση των δημοσιογράφων να αξιοποιούν επιλεκτικά τα γεγονότα που έχουν στη διάθεσή τους, ακόμη κι αν δεν είναι απόλυτα ακριβή ή αξιόλογα, προκειμένου να διαμορφώσουν μια συναρπαστική είδηση.
Συνεπώς (παράγραφος 2):
ρόλος στη συνοχή του νοήματος (μονάδα 1) → γλωσσική σύνδεση νοημάτων – διαρθρωτική λέξη
νοηματική σχέση (μονάδες 2) → συμπέρασμα
προσδιοριζόμενο νόημα (μονάδες 2) → το πλαίσιο που καθιστά ευπώλητες σε σχέση με τις πολύπλοκες ατελέσφορες αφηγήσεις τις προβλέψιμες και συναρπαστικές ειδήσεις σχετικά με προσωπικές αποτυχίες.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. …έχουν συμβάλει σε μια άλλη τάση: στη διόγκωση των διαδόσεων (1η παράγραφος) → με τη χρήση της διπλής τελείας (ή άνω κάτω τελείας) προεξαγγέλλεται εμφατικά η επόμενη ονοματική φράση (διόγκωση των διαδόσεων), που εξηγεί ποια είναι η «άλλη τάση» στη δημοσιογραφία.

β. …να «αναλωθούν» (1η παράγραφος) → τα εισαγωγικά περικλείουν τη λέξη «αναλωθούν», γιατί η συγγραφέας τη χρησιμοποιεί με μεταφορική σημασία, επιδιώκοντας να καυτηριάσει/ ειρωνευτεί έμμεσα το γεγονός ότι θεωρείται κατανάλωση/ σπατάλη χρόνου και ενέργειας η αναζήτηση της αλήθειας στη δημοσιογραφία.

γ. -κι αυτό συμβαίνει συχνά. (1η παράγραφος) → η κειμενογράφος σχολιάζει την προηγούμενη περίοδο λόγου· προσθέτει το σχόλιό της μετά την παύλα, γιατί αποτελεί συμπληρωματικό στοιχείο.

δ. (και οι περισσότεροι από αυτούς υπό πίεση) (1η παράγραφος) → η κειμενογράφος συμπληρώνει τα λεγόμενά της με ένα σχόλιο εντός παρενθέσεων, για να διευκρινίσει ότι αποτελεί πολυτέλεια η εξακρίβωση της σημασίας μιας είδησης, ακόμη και για τους μεγάλους δημοσιογραφικούς οργανισμούς

ε. - κι άλλων πηγών ψυχαγωγίας – (2η παράγραφος) → διακόπτεται η κανονική ροή του λόγου, ώστε να προσθέσει η κειμενογράφος μια απαραίτητη, κατά τη γνώμη της, πληροφορία σχετικά με τις πηγές ενημέρωσης της κοινής γνώμης, η οποία συμπληρώνει τα λεγόμενά της.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να προσδιορίσει με σαφήνεια και συντομία:

- τις έντονες εσωτερικές διεργασίες που πλαισιώνει η συνηθισμένη πλέον για την καθημερινότητα του ήρωα προβολή της τρομακτικής «Έκτακτης Επικαιρότητας» στην οθόνη της τηλεόρασης και πυροδοτεί αναδρομή στο παρελθόν του κι έντονη κριτική στο παρόν του: ανάκληση δυσάρεστων αναμνήσεων, νοσταλγία, παρουσίαση των γεγονότων που τον οδήγησαν στην τωρινή κατάσταση, αμφισβήτηση ακόμη και της αξίας που έχει η φοίτησή του στο Πανεπιστήμιο

- δυσκολία προσαρμογής στη νέα πραγματικότητα, μοναξιά, αποξένωση, θλίψη για την απογοητευτική εικόνα της άλλοτε λαμπερής Αθήνας, που εξελίσσεται σε μια ακαλαίσθητη και αφιλόξενη πόλη
- την έντονη αντίθεση ανάμεσα σε όσα βιώνει και σε όσα πραγματικά επιθυμεί, την αίσθηση του ανολοκλήρωτου της ζωής του

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

[Ο δημοσιογραφικός λόγος στην ελληνική γλώσσα]

Το (διασκευασμένο) κείμενο είναι του εκλιπόντα καθηγητή Γλωσσολογίας Σωφρόνη Χατζησαββίδη («Ο δημοσιογραφικός λόγος σε ελληνική γλώσσα: ρητές γλωσσικές επιλογές και υπόρρητες αναφορές». Μέντορας, Ειδικό Τεύχος 4, 2001).

Ο δημοσιογραφικός λόγος, δημόσιος και εφήμερος, προσδιορίζεται από ιδιαίτερους επικοινωνιακούς παράγοντες και ιδιαίτερες κοινωνικές προϋποθέσεις. Όμως, θα πρέπει εξαρχής να τονιστεί ότι με τον όρο «δημοσιογραφικός λόγος» δηλώνεται όχι μόνο η γλωσσική μορφή που χρησιμοποιείται στη δημοσιογραφία, αλλά και τα νοήματα που παράγονται μέσω της κατανάλωσης του δημοσιογραφικού προϊόντος (ανάγνωση, ακρόαση), καθώς και τα κοινωνικά συμφραζόμενα που παράγουν αυτά τα νοήματα. Ειδικά, ο σύγχρονος ελληνικός δημοσιογραφικός λόγος κάνει έντονη την παρουσία του με πολλές και ποικίλες μορφές μέσω ποικίλων μέσων, με αποτέλεσμα να είναι σήμερα ποσοτικά ο κυρίαρχος δημόσιος λόγος, που επιτελεί έναν μεγάλο αριθμό λειτουργιών, διαμορφώνει συνειδήσεις αλλά και είδη και υποείδη λόγου. Αποτελεί στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα τον χώρο μέσα στον οποίο γεννιέται, μεγαλώνει, παράγει και «καταναλώνει» ελληνικό λόγο ένα πλήθος ανθρώπων. Θεωρείται το κομβικό σημείο στο οποίο συναντιούνται, διαστρεβλώνονται, αλλά και αποκαλύπτονται πολλές φορές το ψέμα και η αλήθεια, η οξύτητα και η μετριοπάθεια, η υπερβολή και η νηφαλιότητα, η ελαφρότητα και η σοβαρότητα, ο πυκνός και ο χαλαρός λόγος. Είναι σε τελευταία ανάλυση ένα απαραίτητο κομμάτι της ελληνικής γλώσσας.

Τα τελευταία χρόνια αποτέλεσε τον φορέα μέσω του οποίου πέρασαν στη νέα ελληνική γλώσσα επιστημονικοί, καλλιτεχνικοί, οικονομικοί και άλλοι όροι, άγνωστοι μέχρι τότε, και λεξιλόγιο με το οποίο επενδύθηκαν και εκφράστηκαν νέες ανθρώπινες δραστηριότητες. Εκφράσεις άγνωστες έγιναν κατανοητές σε πλατιές μάζες του λαού, δημιουργήθηκαν νέα μορφοσυντακτικά σχήματα, εμπλουτίστηκε ο νεοελληνικός λόγος με νέα υφολογικά σχήματα και με νέους τρόπους γραφής. […]

Οπωσδήποτε, ο δημοσιογραφικός λόγος είναι δημόσιος λόγος με την έννοια ότι τον ενδιαφέρουν τα σημαντικά και είναι πληροφοριακός. Συχνά παρουσιάζεται ιδεολογικά φορτισμένος. Άλλοτε είναι πειθαναγκαστικός, σπάνια επιστημονικός και πιο σπάνια

λογοτεχνικός. Επίσης, αποφεύγει την πολυσημία, είναι ακριβολόγος, σαφής, σύντομος, ενώ υπακούει στους κανόνες της κοινωνικά αποδεκτής μορφής της γλώσσας. Η δομή του δημοσιογραφικού κειμένου είναι προσανατολισμένη προς την αποτελεσματική πρόσληψή του από τον δέκτη. Τέλος, η πρόσφατη ιστορία της ελληνικής γλώσσας και η έντονη πολιτικοποίηση και κομματικοποίηση αρκετών μέσων μαζικής ενημέρωσης έχουν ως αποτέλεσμα την προσφορά πολλών γλωσσικών επιλογών, τις οποίες εκμεταλλεύεται ο δημοσιογραφικός λόγος σε ελληνική γλώσσα, για να προσδώσει ορισμένα υπόρρητα[1] νοήματα.

Κείμενο 2

«Ο παρείσακτος»

Το ποίημα ανήκει στην ποιητική συλλογή Λιμός (εκδ. Νεφέλη 2007) της Δήμητρας Χριστοδούλου.

Αράζει στην πνιγηρή καφετέρια
Ανάμεσα σε θορυβοποιούς εφήβους:
Ένας σχεδόν απ' αυτούς, αν εξαιρέσεις
Το πέτρινο χέρι του.

Λάμπουν εκείνοι από οργή και αυτάρκεια
Κι εκείνος με την άλλη του πλευρά, τη σάρκινη,
Απολαμβάνει τον καφέ του.

Περνάει ένα κύμα ολάνθιστης άνοιξης
Πάνω από του καπνού τις τουλούπες
Και πάνω από την εκκωφαντική μουσική
Μια ηπιότης Συμποσίου.
Περί έρωτος φιλοσοφούν τα καημένα
Μ' επιχειρήματα εκτυφλωτικών σωμάτων
Ή, το λιγότερο, περί του δικαιώματος
Να μην είναι ο χρόνος χρήμα.
Κι αυτός εκεί, με το πέτρινο χέρι του
Βαριά ακουμπισμένο στο τραπέζι,
Ολόκληρο το μαγαζί συγκρατεί

1 έμμεσα διατυπωμένα, αυτά που δεν λέγονται, αλλά εννοούνται

Καρφωμένο στο χώμα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι πρέπει να εννοούμε με τον όρο «δημοσιογραφικός λόγος», σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1, και σε ποιους χώρους κάνει αισθητή την παρουσία του; Να απαντήσεις σε 50-60 λέξεις.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Βρες στο Κείμενο 1 μία διαρθρωτική λέξη ή φράση που εκφράζει καθεμία από τις παρακάτω νοηματικές σχέσεις: Προσθήκη νοήματος, βεβαιότητα, αντίθεση, επεξήγηση και συμπέρασμα.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Θεωρείται το κομβικό σημείο στο οποίο συναντιούνται, διαστρεβλώνονται, αλλά και αποκαλύπτονται πολλές φορές το ψέμα και η αλήθεια, η οξύτητα και η μετριοπάθεια, η υπερβολή και η νηφαλιότητα, η ελαφρότητα και η σοβαρότητα, ο πυκνός και ο χαλαρός λόγος.»: στο παραπάνω χωρίο της 1ης παραγράφου του Κειμένου 1 να αντικαταστήσεις κάθε υπογραμμισμένη λέξη με μια συνώνυμη λέξη ή φράση προσέχοντας ώστε να μην αλλάξει το νόημα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιο κοινωνικό φαινόμενο αναδεικνύει η αντίθεση ανάμεσα στον «παρείσακτο» ήρωα και στους νέους θαμώνες του καφενείου; (μονάδες 10) Πώς θα φερόσουν, αν ήσουν παρών; (μονάδες 5) Ανάπτυξε σε 100-150 περίπου λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι πρέπει να εννοούμε με τον όρο «δημοσιογραφικός λόγος»:

- όχι μόνο η γλωσσική μορφή που χρησιμοποιείται στη δημοσιογραφία,
- νοήματα που παράγονται μέσω της κατανάλωσης του δημοσιογραφικού προϊόντος (ανάγνωση, ακρόαση),
- κοινωνικά συμφραζόμενα που παράγονται από τα νοήματα που παράγει ο δημοσιογραφικός λόγος,

Χώροι όπου κάνει αισθητή την παρουσία του ο «δημοσιογραφικός λόγος»:

- πολλά και ποικίλα μέσα παρουσίας → κυρίαρχος δημόσιος λόγος

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Προσθήκη νοήματος: Επίσης (3η παράγραφος)

Βεβαιότητα: Οπωσδήποτε (3η παράγραφος)

Αντίθεση: Όμως (1η παράγραφος)

Επεξήγηση: Ειδικά (1η παράγραφος)

Συμπέρασμα: σε τελευταία ανάλυση (1η παράγραφος)

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Θεωρείται το κεντρικό/κύριο σημείο στο οποίο συναντιούνται, παραποιούνται/ διαστρέφονται/ αλλοιώνονται, αλλά και φανερώνονται/ δηλώνονται/εκφράζονται πολλές φορές το ψέμα και η αλήθεια, η ένταση/εμπάθεια/απολυτότητα και η μετριοπάθεια, η υπερβολή και η ψυχραιμία/ ηρεμία, η ελαφρότητα και η σοβαρότητα, ο πυκνός και ο χαλαρός λόγος.»

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται ως προς το α΄ σκέλος/ερώτημα του θέματος η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να προσδιορίσει με σαφήνεια και συντομία:

- την ανάδειξη του διαχρονικού φαινομένου του χάσματος γενεών
- τις αντιθέσεις / διαφορές ανάμεσα στον ηλικιωμένο ήρωα και τους εφήβους
- τη μοναξιά και περιθωριοποίηση της τρίτης ηλικίας, που οφείλεται στον σύγχρονο τρόπο ζωής (πνιγηρή καφετέρια)
- την έλλειψη αναγνώρισης της συνεισφοράς των ηλικιωμένων, που αγγίζει τα όρια του κοινωνικού ρατσισμού (τίτλος «Ο παρείσακτος» - δύο τελευταίοι στίχοι, με ανάδειξη της σημασίας του τελευταίου στίχου ως ξεχωριστής στροφικής ενότητας: Ολόκληρο το μαγαζί συγκρατεί /Καρφωμένο στο χώμα.).

Στο β΄ σκέλος του θέματος ο/η μαθητής/-τρια καλείται να τοποθετηθεί προσωπικά στο σκηνικό που στήνεται στο ποίημα ανάλογα με την ιδιοσυγκρασία, αντιλήψεις που έχει, αλλά και τον βαθμό συναισθηματικής ανταπόκρισης που δημιούργησε η ανάγνωση.

Ελληνική Γλώσσα (Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία)

Β΄ Τάξη Ημερήσιου και Εσπερινού Γενικού Λυκείου

Κείμενο 1

[Αυτοφωτογράφιση: εθισμός, ναρκισσισμός, ανοησία ή κοινωνικό φαινόμενο;]

Το (διασκευασμένο) κείμενο του Στέλιου Παπαθανασόπουλου, καθηγητή στο Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ του ΕΚΠΑ, δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ στις 22.06.2014 (ανάκτηση 02.01.2022).

Στις ημέρες μας όλοι πλέον «αυτοφωτογραφίζονται» και αναρτούν τις φωτογραφίες τους στις ιστοσελίδες τους είτε είναι πλανητάρχες, πρόεδροι ή πρωθυπουργοί, πολιτευτές ή διασημότητες, απλοί άνθρωποι, ακόμη και τα κατοικίδιά τους. Ο όρος «selfie» ανακηρύχθηκε η λέξη της χρονιάς το 2013 από το αγγλικό λεξικό της Οξφόρδης και ορίζεται ως «μια φωτογραφία που κάποιος έχει τραβήξει για τον εαυτό του, συνήθως με ένα έξυπνο κινητό, υπολογιστή-τάμπλετ ή κάμερα, και την έχει ανεβάσει σε μια ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης». Ως «δραστηριότητα» τη συναντά κανείς έως και στις κηδείες! Πρόκειται τελικά περί εθισμού, ναρκισσισμού, ανοησίας ή αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου κοινωνικού φαινομένου;

Οι selfies μπορούν να θεωρηθούν ως ματαιοδοξία ή ναρκισσισμός, αλλά ως δραστηριότητα δεν είναι κάτι το νέο. Αντίθετα, ως συμπεριφορά καταγράφεται με μια διαφορετική μορφή εδώ και εκατοντάδες χρόνια, ξεκινώντας από τα πορτρέτα και τις αυτοπροσωπογραφίες. Η διαφορά είναι ότι παίρνει τις διαστάσεις μόδας και συνδέεται με τις σύγχρονες εμμονές των ανθρώπων να προβάλλουν με έναν ευπαρουσίαστο τρόπο τους εαυτούς τους στους άλλους.

Μπορεί να μοιάζει αστείο, αλλά μπορεί να είναι και επικίνδυνο. Αστεία, ας πούμε, μπορεί να μοιάζει η αφέλεια του προέδρου Ομπάμα να χαριεντιστεί με την πρωθυπουργό της Δανίας στην κηδεία του Μαντέλα. Αστείο, έως βλακώδες, μπορεί να χαρακτηριστεί αυτό που έκανε ένας θεατής του Ποδηλατικού Γύρου του Δουβλίνου που, αντί να βοηθήσει τον πεσμένο και εξαντλημένο νικητή του αγώνα Μαρσέλ Κίτελ να σηκωθεί από το έδαφος, τράβηξε μια φωτογραφία μαζί του χαμογελώντας με τον καταπονημένο ποδηλάτη. Αλλά είναι κι επικίνδυνο. Ένας έφηβος στη Βρετανία αποπειράθηκε να αυτοκτονήσει, επειδή είχε αποτύχει να τραβήξει την τέλεια selfie του ή όπως αυτός νόμιζε. Ο εθισμός και κατ' επέκταση ο ναρκισσισμός που συνδέεται με αυτή τη συμπεριφορά έχουν να κάνουν με την προσήλωση των νεαρών ατόμων με τα κοινωνικά δίκτυα, την αυτοπαρουσίαση και την απήχησή τους στις εν λόγω ιστοσελίδες.

Το μεγάλο πρόβλημα με τη διάδοση του ψηφιακού ναρκισσισμού είναι ότι ασκεί τεράστια πίεση στους ανθρώπους να επιτύχουν ανέφικτους στόχους, χωρίς να το αντιλαμβάνονται. Ο ένας παρουσιάζει τον εαυτό του ως ποδοσφαιριστή, η άλλη ως τραγουδίστρια, αναμένοντας όσο το δυνατό περισσότερα «likes»[1] και τα καλά σχόλια από τους φίλους στο διαδίκτυο. Σε μια δημοσκόπηση που πραγματοποιήθηκε πέρυσι για λογαριασμό κάποιου κατασκευαστή έξυπνων κινητών διαπιστώθηκε ότι οι αυτοφωτογραφίσεις αποτελούν το 30% των φωτογραφιών που λαμβάνονται από άτομα ηλικίας 18 έως 24 ετών.

Τέλος, οι αυτοφωτογραφίσεις σε ατομικό επίπεδο αποτελούν ένα ακόμη παράδειγμα της κατάρρευσης των ορίων μεταξύ της δημόσιας και της ιδιωτικής ζωής. Σε κοινωνικό επίπεδο ίσως να συνδέονται με την εμμονή των ανθρώπων να συσσωρεύουν αρχεία των εμπειριών τους μέσω εικόνων, που χρησιμοποιούν για να προβάλλουν μια εικόνα του εαυτού τους προς τον έξω κόσμο. Μια εικόνα που μπορούμε να την επεξεργαστούμε ή να τη διυλίσουμε, αλλά έχουμε και την αίσθηση ότι μπορούμε και να τη διαγράψουμε. Σε τελική ανάλυση, συνδέεται με την έλευση μιας νέας μορφής ορατότητας που συσχετίζεται άμεσα με την ψηφιακή εποχή. Έχει, κυρίως, να κάνει με την ανάγκη των απλών πολιτών στην εποχή της εικόνας να αποδράσουν από την ανωνυμία, να γίνουν έστω «ολίγον γνωστοί», να αποκτήσουν το μερίδιο της δημοσιότητας που τους αναλογεί στη ζωή.

Κείμενο 2

Το καλοκαίρι πριν από το σκοτάδι (απόσπασμα)

Το απόσπασμα αντλήθηκε από το βιβλίο της βραβευμένης με Νόμπελ Βρετανίδας συγγραφέα Ντόρις Λέσινγκ «Το καλοκαίρι πριν από το σκοτάδι» (εκδ. Καστανιώτη, 1990).

Καμιά φορά, αν είσαι τυχερός, περνάς μια φάση, ένα στάδιο έντονο. Κι εκείνο το καλοκαίρι η Κέιτ επρόκειτο να περάσει ένα τέτοιο σύντομο, έντονο και πυρετικό διάστημα.

Τι εμπειρίες θα δοκίμαζε; Τίποτα το ιδιαίτερο πέρα από το ότι απλώς γερνούσε: η διαδοχή και η επανάληψη της διαδικασίας της ωρίμασης. Είναι κάτι που συμβαίνει σε όλους, φυσικά – *Αχ, ο δύστυχος εγώ, πώς πέρασαν τα χρόνια! Η ζωή σε προσπερνά πριν το καταλάβεις… Η ωριμότητα είναι το παν.* Και τα λοιπά. Αλλά στην περίπτωση της Κέιτ δε θα ήταν μια διαδικασία που κρατά κάνα δυο δεκαετίες και περνά απαρατήρητη, μ' εξαίρεση τις απεγνωσμένες προσπάθειες να συγκρατήσει το ρεύμα – βάψιμο μαλλιών, προσοχή να μην πάρει βάρος, προσαρμογή στη μόδα με σύνεση, ώστε να είναι κομψή, αλλά να μην

1Η δήλωση επιδοκιμασίας, θαυμασμού, αποδοχής για μια φωτογραφία, δημοσίευση, σχόλιο κ.λπ., στο Διαδίκτυο (συνήθως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως το Facebook).

μπεμπεκίζει. Τα γηρατειά για όλους σχεδόν, εκτός από κείνους που τους χτυπά κάποια τραγωδία, που χάνουν το έδαφος κάτω από τα πόδια τους, που πλημμυρίζει η πόλη τους, που σκοτώνονται τα παιδιά τους σε βομβαρδισμό και ραγίζει η καρδιά τους και χάνουν κάθε ενδιαφέρον για τη ζωή – τα γηρατειά λοιπόν είναι θέμα χρόνου. Είσαι νέος κι ύστερα γίνεσαι μεσόκοπος, αλλά είναι δύσκολο να εντοπίσεις τη στιγμή της μετάβασης από το ένα στάδιο στο επόμενο. Μετά γερνάς, αλλά ούτε που καταλαβαίνεις πώς έγινε. Έχουν συντελεστεί αλλαγές -ω, ναι, ζωτικές αλλαγές- στη συμπεριφορά σου απέναντι στους γύρω σου, χωρίς όμως να τις συνειδητοποιήσεις, γιατί οι πάγοι σκέπασαν βαθμιαία την κοιλάδα. Για τον περισσότερο κόσμο είναι κάπως έτσι: *Δυστυχώς δεν κρατάν πια τα κότσια μου όπως παλιά*. Η Κέιτ όμως θα ξεμπέρδευε με όλα αυτά μέσα σε λίγους μήνες.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιοι είναι οι λόγοι που δημιουργούν σήμερα, σύμφωνα με το Κείμενο 1, το φαινόμενο της αυτοφωτογράφισης και ποια είναι η θέση του συγγραφέα γι’ αυτό; (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη και στην τέταρτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας προσπαθεί να αποδείξει τις θέσεις του με διαφορετικό τρόπο. Ποιον τρόπο επιλέγει σε κάθε περίπτωση για την οργάνωση του λόγου του;

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1: α) να βρεις τρία (3) σχόλια του συγγραφέα: ένα (1) που διατυπώνεται με σημείο στίξης και δύο (2) λεκτικά (μονάδες 9) και β) να καταγράψεις τη νοηματική σχέση που εκφράζουν σε κάθε περίπτωση (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με αναφορές στο Κείμενο 2 τη στάση που τηρεί απέναντι στα γηρατειά το κύριο πρόσωπο της αφήγησης σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Ελληνική Γλώσσα (Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία)

Β΄ Τάξη Ημερήσιου και Εσπερινού Γενικού Λυκείου

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Λόγοι δημιουργίας του φαινομένου της αυτοφωτογράφισης:

- ματαιοδοξία, ναρκισσισμός, μόδα,
- εθισμός: εμμονή ευπαρουσίαστης αυτοπροβολής,
- πίεση από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για υλοποίηση ανέφικτων στόχων: ψηφιακός ναρκισσισμός,
- εμμονή συσσώρευσης εμπειριών μέσω εικόνων,
- αίσθηση εξουσίας πάνω στην εικόνα: δυνατότητα επεξεργασίας, διαγραφής,
- απόδραση από την ανωνυμία.

Θέση του συγγραφέα:

- επικίνδυνο φαινόμενο,
- δείγμα κατάρρευσης των ορίων μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής ζωής.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

2η παράγραφος: σύγκριση – αντίθεση ανάμεσα στο παρελθόν και στο παρόν αναφορικά με την τάση αυτοπροβολής ως ανθρώπινης συμπεριφοράς:

- ως συμπεριφορά καταγράφεται με μια διαφορετική μορφή εδώ και εκατοντάδες χρόνια ξεκινώντας από τα πορτρέτα και τις αυτοπροσωπογραφίες

vs

- παίρνει τις διαστάσεις μόδας και συνδέεται με τις σύγχρονες εμμονές των ανθρώπων να προβάλλουν με έναν ευπαρουσίαστο τρόπο τους εαυτούς τους στους άλλους.

Τον τρόπο οργάνωσης του λόγου φανερώνει και η διαρθρωτική λέξη «Αντίθετα» και υποδηλώνουν οι λέξεις/ φράσεις «διαφορετική», «σύγχρονες», «εδώ και εκατοντάδες χρόνια».

4η παράγραφος: παραδείγματα που αφορούν στην αυτοφωτογράφιση και τεκμηριώνουν τη συνεχή προσπάθεια των ανθρώπων, κυρίως των νέων, να επιτύχουν ανέφικτους στόχους χωρίς να το αντιλαμβάνονται: «Ο ένας παρουσιάζει τον εαυτό του ως ποδοσφαιριστή, η άλλη ως τραγουδίστρια … διαδίκτυο», «οι αυτοφωτογραφίσεις αποτελούν … 24 ετών».

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Σχόλιο που διατυπώνεται με σημείο στίξης: Ως «δραστηριότητα» τη συναντά κανείς έως και στις κηδείες! → θαυμαστικό: δηλώνει κατάπληξη για την υπερβολική και ανάρμοστη για την περίσταση συμπεριφορά

Λεκτικά σχόλια:

- είτε είναι πλανητάρχες, πρόεδροι ή πρωθυπουργοί, πολιτευτές ή διασημότητες, απλοί άνθρωποι, ακόμη και τα κατοικίδιά τους → η παράθεση των ιδιοτήτων των ανθρώπων που αναρτούν αυτοφωτογραφίσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αποδίδει την έκταση του φαινομένου σε όλα τα κοινωνικά στρώματα και η αναφορά στα κατοικίδια (ακόμη) εμπεριέχει ειρωνεία
- Μπορεί να μοιάζει αστείο, αλλά μπορεί να είναι και επικίνδυνο → διευκρινίζει τη διαφορά ανάμεσα στον φαινομενικά ευτράπελο χαρακτήρα (αστειότητα) της συγκεκριμένης συνήθειας και στις πραγματικές της διαστάσεις (επικινδυνότητα).

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να προσδιορίσει με σαφήνεια και συντομία τα εξής ως προς τη συμπεριφορά της κεντρικής ηρωίδας:

- συνειδητοποιημένη ως προς την ηλικιακή της φάση: την αντιμετωπίζει ως φυσική διαδικασία ωρίμασης
- προσπάθεια να διατηρήσει αξιοπρεπή για την ηλικία της εμφάνιση: να συγκρατήσει το ρεύμα -βάψιμο μαλλιών, προσοχή να μην πάρει βάρος, προσαρμογή στη μόδα με σύνεση, ώστε να είναι κομψή, αλλά να μην μπεμπεκίζει.
- τάση να φιλοσοφεί σχετικά με τα γηρατειά: είναι δύσκολο να εντοπίσεις τη στιγμή της μετάβασης από το ένα στάδιο στο επόμενο. Μετά γερνάς, αλλά ούτε που καταλαβαίνεις πώς έγινε - Έχουν συντελεστεί αλλαγές -ω, ναι, ζωτικές αλλαγές- στη

συμπεριφορά σου απέναντι στους γύρω σου, χωρίς όμως να τις συνειδητοποιήσεις, γιατί οι πάγοι σκέπασαν βαθμιαία την κοιλάδα.

- Αποφασισμένη ως προς τις επόμενες κινήσεις της, παρότι δεν το δηλώνει ξεκάθαρα: θα ξεμπέρδευε με όλα αυτά μέσα σε λίγους μήνες.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Η δεοντολογία υπάρχει, την έχω συναντήσει...

Το κείμενο είναι (διασκευασμένο) απόσπασμα από άρθρο του Ριχάρδου Σωμερίτη, που αναρτήθηκε στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας «Το Βήμα» στις 24.11.2008. Ανακτήθηκε στις 10.12.2021 .

Υπάρχουν πολλές απόψεις για τη δημοσιογραφία. Οι μεν την αποκαλούν «λειτούργημα», εφόσον χωρίς ενημερωμένους πολίτες δεν υπάρχει σωστή δημοκρατία. Άλλοι ακούν τη λέξη και γελάνε. Πάντως ο όρος περιλαμβάνει μιαν υπερβολή: ο Τύπος είναι και επιχείρηση και ο δημοσιογράφος είναι και εργαζόμενος, όπως όλοι οι άλλοι. Ορισμένοι δημοσιογράφοι, εκδότες ή ιδιοκτήτες ηλεκτρονικών ΜΜΕ, ό,τι κι αν λένε επισήμως, ενδιαφέρονται για τη δημοσιογραφία όπως θα ενδιαφέρονταν για την παραγωγή παπουτσιών. Το ζητούμενο είναι γι' αυτούς μόνον το άμεσο κέρδος που αποδίδει μια καλή επιχείρηση ή το έμμεσο που απορρέει από την επιρροή που ορισμένοι παράγοντες αποκτούν. Το αποστομωτικό επιχείρημα ενός ιδιαίτερα ειδεχθούς[1] ραδιοτηλεοπτικού «αστέρα», πρωταγωνιστή αθλιοτήτων, ήταν ότι κέρδιζε (προ δεκαετίας) 1 δισ. τον χρόνο. Βεβαίως, δεν έχουν χαθεί το πάθος, το μεράκι, η θέληση συμμετοχής στα κοινά. Υπάρχουν. Το γνωρίζω. Τα συναντώ. […]

Δεν είναι διαφορετικοί οι προβληματισμοί σε μια χώρα όπου η δημοσιογραφία είναι παραδοσιακά πιο «λογοτεχνική» και πιο «προσωπική», δηλαδή στη Γαλλία, όπου συνυπάρχει η κυρίαρχη «Le Monde», και όχι μόνο, με κάθε λογής «σκουπίδια». Παντού ο Τύπος και τα ΜΜΕ προσφέρουν και την εφημερίδα-χώρο-διαφήμισης (ή το ραδιόφωνο και την τηλεόραση) αλλά και το λειτούργημα. Όπως και στις ΗΠΑ, όμως, και όπως στις περισσότερες χώρες, όπου οι τεχνολογικές εξελίξεις έγιναν πιο νωρίς, αλλά με βραδύτερους από εδώ ρυθμούς, ορισμένοι κανόνες επιζούν και ενίοτε, σε δύσκολες στιγμές, επικρατούν. Μερικές φορές και με τη σύμπραξη της ποινικής δικαιοσύνης.

Ποιοι είναι αυτοί οι απλοί κανόνες; Η διασταύρωση των ειδήσεων. Η συνείδηση της ευθύνης απέναντι στο κοινό και την κοινωνία. Η περίσκεψη. Η μη δημοσίευση ακόμη και διασταυρωμένων πληροφοριών για πρόσωπα χωρίς και τη δική τους άποψη. Η αποφυγή κάθε υπερβολής. Η πεποίθηση ότι η συκοφαντία είναι θανάσιμο δημοσιογραφικό αμάρτημα. Η αντίληψη ότι ο δημοσιογράφος δεν πρέπει να συγχέει τον ρόλο του με εκείνον του αστυνομικού και του δικαστή. Η δημόσια αναγνώριση του λάθους και η

1 Απεχθούς, αποτρόπαιου, απαίσιου, σιχαμερού

αποκατάσταση κάθε αδικημένου. Η άρνηση δημοσίευσης δοτών πληροφοριών, καθώς και η άρνηση υπακοής σε εξωδημοσιογραφικά κέντρα και προσταγές. Το ασυμβίβαστο του δημοσιογραφικού επαγγέλματος με τα επαγγέλματα του διαφημιστή, του δημοσιοσχεσίτη και του υπαλλήλου Γραφείων Τύπου. Πολλά από αυτά περιλαμβάνονται και στα δικά μας κείμενα δεοντολογίας. Προβλέπονται και κυρώσεις. Όμως, οι παρεκτροπές είναι πολλές, καθημερινές, προκλητικές και επικίνδυνες. Παλαιότερα, μπορεί οι εφημερίδες να ήταν πιο «κομματικές», όμως οι δημοσιογράφοι, χωρίς τα σημερινά «λούσα» των ολίγων, είχαν μεγαλύτερη αξιοπρέπεια. Μεσολάβησε όμως με τη χιονοστιβάδα των ηλεκτρονικών μέσων μια γενικευμένη απορρύθμιση.

Κείμενο 2

Τέρμα (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το τελευταίο, ημιτελές, έργο του Κοσμά Πολίτη (1888-1974) «Τέρμα», που εκδόθηκε μετά τον θάνατό του από τον Γ. Ν. Πεντζίκη το 1975 (εκδ. Πελεκάνος, 2012).

[…] Αυτός ο θείος, ο μπαρμπα-Κωστής, τώρα και δεκαπέντε τόσα χρόνια –δυό χρόνια πάνω-κάτω αφού βάφτισε τη Σόφη στην πρωτεύουσα και ξαναγύρισε στη δουλειά του— από άνθρωπος με υπόληψη στη μπόρσα —το εμπορικό χρηματιστήριο— που έκλεινε κοντράτα[2] για ζάχαρη και για καφέδες, όχι δική του σπέκουλα[3], για λογαριασμό άλλων, σίγουρη δουλειά και τα ποσοστά του ποσοστά, ρεμπέλεψε[4] ξαφνικά, παράτησε τη δουλειά του κι έκανε παρέα με κάτι μπόσικα κορμιά της πιάτσας και του λιμανιού, κι έτρωγε από τα μετρητά που είχε οικονομήσει. Μαζί με την υπόληψή του είχε χάσει και το παρουσιαστικό του —δεν ήταν ποτέ πολύ ψηλός, μα τώρα λες κι έγινε κοντόχοντρος αυτός ο λεβεντάνθρωπος, δίχως κοιλιά ωστόσο, αλλά με στομάχι φουσκωτό, ξεπεταγμένο, με το ασπράδι των ματιών του κόκκινο, γεμάτο μαβιές φλεβίτσες, με σακούλες κάτω από τα μάτια. Κάποιος είπε: γυναικοδουλειά στη μέση.

Ωστόσο, αυτός ο αποδιοπομπαίος τράγος[5] ήταν η αδυναμία της αδελφής του, της κυρίας Ελένης. Σα να τον καμάρωνε κιόλας από μέσα της για τη ρέμπελη ζωή του, δίχως να τ’ ομολογάει στον ίδιο τον εαυτό της. Μπορεί να ’τανε κι από αντίδραση, τόσο μεγάλη ήταν

2 συμβόλαια

3 προσπάθεια για εκμετάλλευση, κερδοσκοπία

4 τεμπέλιασε

5 αυτός στον οποίο ρίχνουμε την ευθύνη, εξιλαστήριο θύμα

η αντίθεση με τον άντρα της, τον τυποδεμένο[6]. Λες και οι ράτσες τους ήταν διαφορετικές. Κάποιες φορές, τα δειλινά, όπως καθότανε στην πολυθρόνα της πλάι στο παράθυρο — συχνά μ' ένα βιβλίο παρατημένο πάνω στα γόνατά της, ένα πρόσωπο ρομαντικό και ονειροπαρμένο— κι αγνάντευε τη μουσμουλιά ρεμβάζοντας, δίχως μια περίσπαση στοχασμού, όσο γύριζε ο ουρανός στο παγωνί και είχε αποκοιμηθεί το καναρίνι, ξαφνικά χαμογελούσε καθώς ο νους της πήγαινε στο ρέμπελο αδελφό, που ωστόσο είχε αρχίσει πια κάπως να συμμαζεύεται.[…]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εκθέσεις συνοπτικά σε 50-60 λέξεις τους κανόνες που πρέπει να διέπουν τη δημοσιογραφία, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας οργανώνει τα νοήματα με τη μέθοδο της διαίρεσης. Ποια είναι τα μέλη της διαίρεσης και σε ποια σχέση βρίσκονται μεταξύ τους;

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Το αποστομωτικό επιχείρημα ενός ιδιαίτερα ειδεχθούς ραδιοτηλεοπτικού «αστέρα», πρωταγωνιστή αθλιοτήτων (1η παράγραφος)

… όπου συνυπάρχει η κυρίαρχη «Le Monde», και όχι μόνο, με κάθε λογής «σκουπίδια» (2η παράγραφος)

Η πεποίθηση ότι η συκοφαντία είναι θανάσιμο δημοσιογραφικό αμάρτημα (3η παράγραφος)

Να εντοπίσεις στα παραπάνω χωρία του Κειμένου 1 αν επικρατεί η κυριολεκτική ή μεταφορική λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 6) και να τη μετασχηματίσεις στην αντίθετή της κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

6 καθώς πρέπει, τύπος και υπογραμμός

Να ερμηνεύσεις με αναφορές στο Κείμενο 2 τη στάση της κυρίας Ελένης απέναντι στον μπάρμπα Κωστή (μονάδες 10) και να εκφράσεις την προσωπική σου τοποθέτηση στη συμπεριφορά του δεύτερου, όπως αυτή αποτυπώνεται στην αφήγηση (μονάδες 5). Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας και αξιοπρέπειας για τον δημοσιογράφο:

- περίσκεψη - διασταύρωση ειδήσεων
- συνείδηση ευθύνης
- μη δημοσίευση πληροφοριών για πρόσωπα χωρίς την άποψή του
- αποφυγή υπερβολής και συκοφαντίας
- να μην λειτουργεί ως αστυνομικός ή δικαστής
- δημόσια αναγνώριση λάθους - αποκατάσταση αδικημένων
- άρνηση δημοσίευσης δοτών πληροφοριών
- μη υπακοή σε εξωδημοσιογραφικά κέντρα και προσταγές
- ασυμβίβαστο δημοσιογραφικού επαγγέλματος με επαγγέλματα διαφημιστή, δημοσιοσχεσίτη, υπαλλήλου κομματικών Γραφείων Τύπου.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Μέλη της διαίρεσης:

οι απόψεις για τη δημοσιογραφία διακρίνονται σε:

- αυτές που τη θεωρούν «λειτούργημα», γιατί υπηρετεί το δημοκρατικό πολίτευμα και συμβαδίζει με το πάθος, το μεράκι και τη θέληση συμμετοχής στα κοινά,

- αυτές που θεωρούν ότι είναι επάγγελμα καθαρά κερδοσκοπικό, αφού οι δημοσιογράφοι ενδιαφέρονται μόνο για το «άμεσο» ή «έμμεσο» κέρδος.

Σχέση μελών της διαίρεσης: αντιθετική (σε δεοντολογικό, ιδεολογικό και ηθικό επίπεδο).

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- Το αποστομωτικό επιχείρημα ενός ιδιαίτερα ειδεχθούς ραδιοτηλεοπτικού «αστέρα», πρωταγωνιστή αθλιοτήτων (1η παράγραφος): επικρατεί η μεταφορική λειτουργία της

γλώσσας → *Το κυνικό επιχείρημα ενός ιδιαίτερα αντιπαθητικού ραδιοτηλεοπτικού παρουσιαστή, πρωταγωνιστή εκπομπών χαμηλού επιπέδου,*

- … όπου συνυπάρχει η κυρίαρχη «Le Monde», και όχι μόνο, με κάθε λογής «σκουπίδια» (2η παράγραφος): επικρατεί η μεταφορική λειτουργία της γλώσσας →*… όπου η «Le Monde», που έχει τη μεγαλύτερη κυκλοφορία, διατίθεται παράλληλα με κάθε λογής δημοσιογραφικά έντυπα χαμηλής ποιότητας,*

- Η πεποίθηση ότι η συκοφαντία είναι θανάσιμο δημοσιογραφικό αμάρτημα (3η παράγραφος): επικρατεί η μεταφορική λειτουργία της γλώσσας → *Η άποψη ότι η συκοφαντία είναι σοβαρότατο δημοσιογραφικό παράπτωμα/ ελάττωμα/ λάθος.*

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται ως προς το α΄ ερώτημα η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να προσδιορίσει με σαφήνεια και συντομία ότι:

- η κυρία Ελένη έχει αδυναμία στον αδελφό της, κρυφό καμάρι και ρομαντική διάθεση απέναντι στις επιλογές του να ζήσει, έστω και σε μεγάλη ηλικία, τη dolce vita: «Σα να τον καμάρωνε κιόλας από μέσα της για τη ρέμπελη ζωή του, δίχως να τ' ομολογάει στον ίδιο τον εαυτό της»
- η πρωταγωνίστρια της αφήγησης είναι πρόσωπο ρομαντικό και ονειροπαρμένο: «χαμογελούσε καθώς ο νους της πήγαινε στο ρέμπελο αδελφό»,
- η κυρία Ελένη προφανώς είχε κάποια απωθημένα, που ο αδελφός της τόλμησε να υλοποιήσει, χωρίς να νοιάζεται για την υπόληψή του· ίσως πραγματοποιούσε κάποιες δικές της κρυφές επιθυμίες καλοπέρασης, που ο τυπολάτρης σύζυγός της δεν θα επέτρεπε, για να μην εκτεθούν κοινωνικά: Μπορεί να 'τανε κι από αντίδραση, τόσο μεγάλη ήταν η αντίθεση με τον άντρα της, ο οποίος είναι πολύ τυπικός. Λες και οι ράτσες τους ήταν διαφορετικές.

Στο β΄ ερώτημα ο/η μαθητής/-τρια καλείται να τοποθετηθεί με κριτήρια τις προσωπικές θέσεις/προτιμήσεις/αντιλήψεις/στάσεις και τον βαθμό συναισθηματικής ανταπόκρισης και κατανόησης των νοημάτων του κειμένου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

[Οι αναπαραστάσεις της φιλίας στο Facebook]

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από μεταπτυχιακή εργασία της Μαρίας Σαβράμη με τίτλο «Αναπαραστάσεις της φιλίας στην πραγματική και στη διαδικτυακή ζωή: Η περίπτωση του FaceBook» (ΕΚΠΑ, Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ).

Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουν ερευνητικές μελέτες για τις αναπαραστάσεις της φιλίας στην πραγματική και τη διαδικτυακή ζωή είναι ότι δεν μπορούμε να μιλάμε για φιλία, όταν αναφερόμαστε στα κοινωνικά δίκτυα και συγκεκριμένα στο Facebook. Οι αναπαραστάσεις της φιλίας στην καθημερινή μας πραγματικότητα διαφέρουν ουσιωδώς από τις αναπαραστάσεις της «φιλίας» στο Facebook. Οι λόγοι που οδηγούν σ' αυτό το συμπέρασμα αναλύονται παρακάτω.

Συγκεκριμένα, από τις σχέσεις που αναπτύσσονται στο Facebook απουσιάζουν τα βασικά στοιχεία που ορίζουν τις φιλικές σχέσεις στην εκτός δικτύου πραγματικότητα. Το πρώτο βασικό στοιχείο είναι η απουσία ουσιαστικής επικοινωνίας. Η επικοινωνία που αναπτύσσεται στο περιβάλλον του Facebook χαρακτηρίζεται ως «σχολιασμός» και «συμπλήρωμα της εκτός δικτύου επικοινωνίας». Επίσης, οι σχέσεις αυτές χαρακτηρίζονται από την έλλειψη οικειότητας, εμπιστοσύνης, συναισθήματος, ψυχολογικής υποστήριξης και αμοιβαιότητας, στοιχείων τα οποία είναι απαραίτητα για τις φιλικές σχέσεις εκτός δικτύου. Το Facebook αποτελεί ένα απρόσωπο περιβάλλον, όπου η έκφραση βαθύτερων συναισθημάτων καθίσταται αδύνατη, καθώς οτιδήποτε διατυπώνεται βρίσκεται δημόσια εκτεθειμένο. Επιπλέον, η αμφιβολία μεταξύ προσώπου ή προσωπείου, δηλαδή η αμφιβολία για την πραγματική ταυτότητα των χρηστών, δεν αφήνει περιθώρια, για να έρθουν δύο άνθρωποι πιο κοντά και να μπορέσουν να αναπτύξουν μια ουσιαστική, φιλική σχέση.[…]

Μπορούμε, επομένως, να ισχυριστούμε ότι το Facebook δεν είναι ένα περιβάλλον που προσφέρεται για την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων, με την έννοια που έως τώρα τους αποδίδαμε στην εκτός διαδικτύου ζωή. Είναι ένα περιβάλλον το οποίο μέσω της κοινωνικής ανταλλαγής μπορεί απλώς να αναπληρώσει την αίσθηση της κοινότητας, αίσθηση που τείνει να εξαφανιστεί μέσα στην ανωνυμία των σύγχρονων μεγαλουπόλεων.

Κείμενο 2

Η απόφαση

Το ποίημα του Μανόλη Αναγνωστάκη (1925-2005) ανήκει στη σειρά «Η Συνέχεια 3» (1962) και αντλήθηκε από τη συλλογική έκδοση «Τα ποιήματα (1941-1971)» (εκδ. Νεφέλη, 2000).

Είστε υπέρ ή κατά;
Έστω απαντήστε μ' ένα ναι ή μ' ένα όχι.
Το έχετε το πρόβλημα σκεφτεί
Πιστεύω ασφαλώς πως σας βασάνισε
Τα πάντα βασανίζουν στη ζωή
Παιδιά γυναίκες έντομα
Βλαβερά φυτά χαμένες ώρες
Δύσκολα πάθη χαλασμένα δόντια
Μέτρια φιλμ. Κι αυτό σάς βασάνισε ασφαλώς.
Μιλάτε υπεύθυνα λοιπόν. Έστω με ναι ή όχι.
Σ' εσάς ανήκει η απόφαση.
Δε σας ζητούμε φυσικά να πάψετε
Τις ασχολίες σας να διακόψτε τη ζωή σας
Τις προσφιλείς εφημερίδες σας τις συζητήσεις
Στο κουρείο τις Κυριακές σας στα γήπεδα.
Μια λέξη μόνο. Εμπρός λοιπόν:
Είστε υπέρ ή κατά;
Σκεφθείτε το καλά. Θα περιμένω

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εκθέσεις σε 50-60 λέξεις τα ειδικά συμπεράσματα ερευνών, που διατυπώνονται στο Κείμενο 1, σχετικά με τις σχέσεις που αναπτύσσονται στο διαδίκτυο.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να σε απασχολήσει ο βαθμός λογικής συνεπαγωγής του συμπεράσματος που η συγγραφέας διατυπώνει στην 3η παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^{ο} υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αντικαταστήσεις στην 3^{η} παράγραφο του Κειμένου 1 καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις με μια νοηματικά ισοδύναμη λέξη ή φράση, προκειμένου το ύφος λόγου να γίνει πιο απλό.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις τη συμβουλή που το ποιητικό υποκείμενο απευθύνει στους αναγνώστες του Κειμένου 2; (μονάδες 10) Πώς εσύ συμπεριφέρεσαι σε ανάλογες περιπτώσεις; (μονάδες 5) Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Πραγματική φιλία αδύνατη στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης,
- ουσιαστική διαφοροποίηση μεταξύ φιλίας εντός και εκτός δικτύου,
- στο Facebook είναι εμφανής η απουσία στοιχείων της πραγματικότητας: μη ουσιαστική επικοινωνία ως «σχολιασμός» και «συμπλήρωμα» - σχέσεις χωρίς οικειότητα, εμπιστοσύνη, συναίσθημα, ψυχολογική υποστήριξη, αμοιβαιότητα - απρόσωπο περιβάλλον - όλα δημόσια εκτεθειμένα - αμφιβολία για την ταυτότητα των χρηστών → αδύνατη η έκφραση βαθύτερων συναισθημάτων.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η λογική συνεπαγωγή του συμπεράσματος προκύπτει ολοκληρωμένα από το σχήμα «άρση-θέση», δηλαδή «το Facebook <u>δεν είναι</u> ένα περιβάλλον που προσφέρεται… - <u>Είναι</u> ένα περιβάλλον το οποίο...», με το οποίο αποσαφηνίζεται για τι δεν είναι κατάλληλο το περιβάλλον του Facebook και για το τι είναι.

Η 3η παράγραφος, όπως διαφαίνεται και από τη χρήση της διαρθρωτικής λέξης «επομένως» που βρίσκεται στην πρώτη περίοδο και δηλώνει συμπέρασμα, περιλαμβάνει τις σκέψεις που προκύπτουν αβίαστα ως συμπέρασμα από την αιτιολόγηση/τεκμηρίωση της προηγούμενης (2ης) παραγράφου και ανακεφαλαιώνουν την ουσία των αποτελεσμάτων της έρευνας αναφορικά με τη χρήση του Facebook.

Παράλληλα, το συμπέρασμα στην 3η παράγραφο του κειμένου επιβεβαιώνει την αρχική θέση που διατυπώνεται στην 1η παράγραφο: «Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουν ερευνητικές μελέτες για τις αναπαραστάσεις της φιλίας στην πραγματική και τη διαδικτυακή ζωή είναι ότι δεν μπορούμε να μιλάμε για φιλία, όταν αναφερόμαστε στα κοινωνικά δίκτυα και συγκεκριμένα στο Facebook.»

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Μπορούμε, επομένως, να υποστηρίξουμε/ πούμε ότι το Facebook δεν είναι ένα περιβάλλον (που είναι) πρόσφορο/ κατάλληλο για την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων, με την έννοια που έως τώρα τους αποδίδαμε στην εκτός διαδικτύου ζωή. Είναι ένα περιβάλλον το οποίο μέσω της κοινωνικής ανταλλαγής μπορεί απλώς να καλύψει/ συμπληρώσει την αίσθηση της ομαδικότητας/ συλλογικότητας, αίσθηση που έχει την τάση/οδηγείται στο σημείο να εξαφανιστεί μέσα στην ανωνυμία των σύγχρονων μεγαλουπόλεων.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται ως προς το α΄ ερώτημα η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να προσδιορίσει με σαφήνεια και συντομία:

- έμφαση στη συμβουλή να είναι αποφασιστικοί και να παίρνουν ξεκάθαρα θέση: τίτλος, 1ος στ. σε ερωτηματική μορφή (→ αμεσότητα) και επανάληψή του στον προτελευταίο στίχο,
- επιμονή να φανούν στοιχειωδώς αντάξιοι της σοβαρής περίστασης ως ενεργοί πολίτες, αναλαμβάνοντας τουλάχιστον την ευθύνη της απόφασης/ θέσης τους: «Έστω απαντήστε μ' ένα ναι ή μ' ένα όχι», «Μιλάτε υπεύθυνα λοιπόν. Έστω με ναι ή όχι.», «Μια λέξη μόνο. Εμπρός λοιπόν:», τελευταίος στ. «Θα περιμένω.»,
- σαρκασμός γιατί δεν είναι έτοιμοι ούτε καν να σκεφτούν σοβαρά την πιθανότητα της σαφούς τοποθέτησης, πόσο μάλλον της δράσης· δεν πιστεύει ότι είναι διατεθειμένοι να προβληματιστούν περαιτέρω, αφού έχουν αποδώσει μέγιστη αξία σε απλούς, ασήμαντους προβληματισμούς («Τα πάντα βασανίζουν στη ζωή. Παιδιά γυναίκες έντομα Βλαβερά φυτά χαμένες ώρες Δύσκολα πάθη χαλασμένα δόντια Μέτρια φιλμ.») ή να διακόψουν τις καθημερινές, ανούσιες δραστηριότητές τους («Δε σας ζητούμε φυσικά να...»).

Στο β΄ ερώτημα οι μαθητές/τριες καλούνται να εκφράσουν την προσωπική τους τοποθέτηση ανάλογα με τις εμπειρίες, τα χαρακτηρολογικά τους στοιχεία και τις θέσεις/απόψεις τους για τη ζωή και την κοινωνία.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Σεξισμός και Τεχνολογία: Γιατί η Siri, η Alexa και η Cortana Έχουν Γυναικεία Ονόματα και Φωνές;

Με αφορμή την έκθεση «Her Data» επανέρχεται στο προσκήνιο η συζήτηση σχετικά με τα στερεότυπα, τις προκαταλήψεις και τα ταμπού στην ψηφιακή σφαίρα. Το άρθρο της Μελπομένης Μαραγκίδου αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα www.vice.com στις 6/10/2021.

Έχετε αναρωτηθεί γιατί η Siri, η Alexa και η Cortana έχουν γυναικεία ονόματα και φωνές; Πώς οι μηχανές βλέπουν τις γυναίκες; Κι άραγε μπορούν οι μηχανές να αντιληφθούν τη διαφορετικότητα; Η έκθεση «Her Data», που παρουσιάζεται αυτές τις ημέρες, διερευνά τη σημασία των δεδομένων και των αλγορίθμων στη σημερινή εποχή της τεχνητής νοημοσύνης μέσα από τη θέση της γυναίκας. Στερεότυπα, προκαταλήψεις και ταμπού φαίνεται πως επανέρχονται ισχυρότερα στην ψηφιακή σφαίρα. Τέσσερις γυναίκες εικαστικοί παρουσιάζουν διαφορετικές ιστορίες για το πώς οι κυρίαρχες τεχνολογικές αφηγήσεις επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο βιώνουμε τις ταυτότητές μας και τον κόσμο μέσα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τις μηχανές αναζήτησης και τις εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης.

Φωτεινή Βεργίδου: «Ο τρόπος με τον οποίο οι μηχανές βλέπουν τις γυναίκες εξαρτάται άμεσα με το ποιοι είναι αυτοί που σχεδιάζουν τις μηχανές αυτές και για ποιους. Η ανδροκρατούμενη βιομηχανία της τεχνολογίας αφήνει λίγα περιθώρια στη διαφορετικότητα. Αυτό οδηγεί συχνά στην αναμόχλευση[1] στερεοτυπικών αντιλήψεων γύρω από θέματα φύλου, τόσο στον τρόπο που εκπροσωπούνται και παρουσιάζονται οι γυναίκες, όσο και στον τρόπο που σχεδιάζονται οι νέες τεχνολογίες που χρησιμοποιούμε καθημερινά. Από τη μία πλευρά, οι γυναίκες που καταλαμβάνουν θέσεις εξουσίας υιοθετούν ένα πιο αρρενωπό προφίλ και από την άλλη οι τεχνολογίες υποστήριξης, φροντίδας και συντροφιάς σχεδιάζονται με γυναικεία χαρακτηριστικά, για να διατηρούν ένα πιο υποτακτικό ρόλο.»

Κατερίνα Γκουτζιούλη: «Έχει σημασία να στρέψουμε την προσοχή στους τρόπους που σχεδιάζονται οι νέες τεχνολογίες, έτσι ώστε να κατανοήσουμε το σημερινό τεχνολογικό πλαίσιο και κατά πόσο μπορεί να μας επηρεάζει. Δεν είναι τυχαίο ότι οι πιο γνωστοί «εικονικοί» προσωπικοί βοηθοί, όπως η Siri, η Cortana και η Alexa, έχουν γυναικείες φωνές και ονόματα προωθώντας μια

[1] αναμόχλευση: ανακίνηση, αναζωπύρωση

προκατάληψη για τη θέση της γυναίκας που την θέλει να έχει υποστηρικτικό ρόλο, έτοιμη να εκτελέσει εντολές. Δεν είναι τυχαίο ότι οι διαφημίσεις που βλέπουμε στα προφίλ μας στα socialmedia αφορούν σε ρούχα, κοσμήματα, συμβουλές για μια καλή εγκυμοσύνη ή πώς να χάσεις βάρος. Όλα αυτά προκύπτουν από το πώς σχεδιάζονται οι σημερινές τεχνολογίες, οι οποίες εμπεριέχουν και προβάλλουν τις αντιλήψεις των δημιουργών τους που στην πλειοψηφία είναι λευκοί άνδρες.»

Μαρία Μαυροπούλου: «Πώς βλέπουν οι αλγόριθμοι τις γυναίκες; Τι ακριβώς βλέπουν; Γεγονός είναι ότι οι αλγόριθμοι βλέπουν μια εικόνα μας, που αποτελείται από νούμερα, προτιμήσεις, δημογραφικά στοιχεία τα οποία αξιολογούνται με βάση τα στατιστικά στοιχεία που έχει συσσωρεύσει ο αλγόριθμος από το σύνολο των χρηστών του, αλλά και το πώς έχει «εκπαιδευτεί» (training) δημιουργώντας τελικά ένα πορτρέτο μας στο οποίο δεν έχουμε πρόσβαση, ούτε στα στοιχεία που κατέχει για εμάς, αλλά ούτε και στον τρόπο με το οποίο αυτό σχηματίζεται.»

Πάολα Παλβίδη: «Από τη λάσπη και τη ζύμωση της υπερπληθώρας των data που βαλτώνουν σε αχανείς ψηφιακούς κόσμους, έχουμε αναθέσει στις μηχανές να πλάσουν γρήγορα γρήγορα μια νέα εικόνα του ανθρώπου, απλή, δυαδική και εμπορικά διαχειρίσιμη, που να αναλύεται κατανοητά σε μια σειρά εφαρμογών. Ίσως ώστε μια σειρά εφαρμογών πιθανώς να μπορεί να έχει την ίδια υπόσταση με έναν άνθρωπο. Είναι όλοι στο μυαλό μου. Ξέρουν καλύτερα το πρόγραμμα της εβδομάδας μου, πότε είχα περίοδο, θέλουν να τρώω καλυτέρα και να περπατάω περισσότερο ιδιαίτερα μέχρι τα μαγαζιά φορώντας το ewatch μου, με ακολουθούν με το αυτί στη καρδιά.»

Κείμενο 2

[Το Περίσσιο]

Το απόσπασμα είναι από το βιβλίο της Λιλής Ζωγράφου: « Η γυναίκα που χάθηκε καβάλα στ΄ άλογο», εκδόσεις Αλεξάνδρεια.

Η ζωή της ήταν όλη χτισμένη με το φόβο του μπαμπά. Από τα μάτια του πατέρα της εκπεμπόταν όλη η μαγεία και ο πανικός της ζωής της. Ο μπαμπάς βέβαια δεν τους συγχωρούσε ότι ήταν κορίτσια. Κι αυτό έπρεπε να το θεωρούν φυσικό. Γι΄αυτό, όταν της χαμογελούσε, έπλεε στο γαλάζιο. Μόνο που χαμογελούσε πολύ σπάνια. Φύλαε τα χαμόγελά του σαν χάντρες μες στις μικρές χούφτες της. Ήξερε να μετράει ως το δέκα. Μα δεν μάζεψε ποτέ τόσο πολλές. Από πολύ μικρή πληροφορήθηκε ότι ο μπαμπάς είχε ιδιαίτερους λόγους να ΄ναι δυσαρεστημένος μαζί της.

Γιατί, όταν ήταν να γεννηθεί, ύστερα από τρεις ζωντανές θυγατέρες, περίμενε, σίγουρος πια, πως θα γεννιόταν το αγόρι. Όταν το ΄παν πως απόκτησε μια ακόμη κόρη θύμωσε πάρα πολύ κι έφυγε όχι μόνο από το σπίτι, αλλά και από την πόλη. Η μαμά δεν είχε κανένα λόγο να την αγαπά ύστερα

απ΄αυτό. Αφού εξαιτίας της έχασε τον μπαμπά για οκτώ μήνες. Αυτά τα μάθαιναν με πολλή χαρά οι μεγάλες αδερφές της κι έτσι συμφώνησαν όλοι, σπάνια περίπτωση, πως τούτο το παιδάκι ήταν περίσσιο. Έφτασε δέκα χρονών με τ' όνομα το Περίσσιο.

Το Περίσσιο έφταιγε πάντα για όλα, καταδικασμένο, ύστερα από την επίσημη απόρριψη του μπαμπά, απ΄όλους.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ºυποερώτημα (μονάδες 10)

Να αντιστοιχήσετε καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις της πρώτης στήλης με το ονοματεπώνυμο της εικαστικού στη δεύτερη στήλη. (Μια από τις προτάσεις της πρώτης στήλης αντιστοιχεί στην τελευταία επιλογή της δεύτερης στήλης)

1.Η ψηφιακή τεχνολογία μπορεί να επεξεργαστεί συγκεκριμένα δεδομένα που αφορούν την προσωπικότητα μιας γυναίκας, στα οποία αυτή δεν μπορεί να παρέμβει.	α. Φωτεινή Βεργίδου
2. Τα προϊόντα των νέων τεχνολογιών δημιουργούνται μέσω της αναπαραγωγής των στερεοτύπων για την γυναίκα.	β. Κατερίνα Γκουτζιούλη
3. Τα ρομπότ νέας γενιάς προωθούν την διαφορετικότητα, συχνά εις βάρος των γυναικών.	γ. Μαρία Μαυροπούλου
4. Και οι ίδιες οι γυναίκες σε θέσεις υψηλής ιεραρχίας υιοθετούν μια εικόνα που βασίζεται σε στερεοτυπικές αντιλήψεις εις βάρος τους.	δ. Πάολα Παλβίδη
5. Η ταχύτητα στην επεξεργασία της πληροφορίας επιτρέπει μια σειρά από εφαρμογές που επεξεργάζονται πληθώρα προσωπικών δεδομένων.	ε. Καμία από τις παραπάνω

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο τα ερωτήματα στην αρχή του Κειμένου 1 συμβάλλουν στην οργάνωση των νοημάτων του και στην εισαγωγή στο θέμα.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις τρία (3) παραδείγματα μεταφορικής/συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας στις απαντήσεις που δίνουν οι εικαστικοί (μονάδες 9) και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους στο κείμενο (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με αναφορές σε χωρία του Κειμένου 2 και με βάση τα κοινωνικά στερεότυπα του παρελθόντος τη στάση που φαίνεται να έχουν τα μέλη της οικογένειας απέναντι στην ηρωίδα (μονάδες 10). Πώς πιστεύεις ότι μπορεί να νιώθει ένας άνθρωπος τον οποίο η οικογένεια του αποκαλεί και θεωρεί «Περίσσιο» (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

1. γ.
2. β.
3. ε.
4. α
5. δ.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα ερωτήματα λειτουργούν ως στοιχείο συνοχής, καθώς εισάγουν στο βασικό θέμα του κειμένου. Θέτουν εν ολίγοις όλους εκείνους τους προβληματισμούς, οι οποίοι θα σχολιαστούν στη συνέχεια από τις τέσσερις εικαστικούς. Επίσης, η εισαγωγή στο θέμα γίνεται με τρόπο που δημιουργεί προβληματισμό από την πλευρά της δημοσιογράφου και κεντρίζει την περιέργεια του αποδέκτη του μηνύματος, ώστε να διαβάσει με ενδιαφέρον τις απόψεις των εικαστικών που διατυπώνονται στη συνέχεια του κειμένου.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ενδεικτικά αναφέρονται οι εξής περιπτώσεις:

- επανέρχονται ισχυρότερα στην ψηφιακή σφαίρα
- αναμόχλευση στερεοτυπικών αντιλήψεων
- υιοθετούν ένα πιο αρρενωπό προφίλ
- οι πιο γνωστοί «εικονικοί» προσωπικοί βοηθοί
- το πώς έχει «εκπαιδευτεί» (training) δημιουργώντας τελικά ένα πορτρέτο μας

- «Από τη λάσπη και τη ζύμωση της υπερπληθώρας των data που βαλτώνουν σε αχανείς ψηφιακούς κόσμους, έχουμε αναθέσει στις μηχανές να πλάσουν γρήγορα γρήγορα…»

Αξιοποιείται η συνυποδηλωτική/μεταφορική λειτουργία της γλώσσας που απευθύνεται στο συναίσθημα του δέκτη και όχι στη λογική του. Ενεργοποιείται η φαντασία του και τα μηνύματα του κειμένου μεταδίδονται με πιο παραστατικό τρόπο. Τέλος, με τη συγκεκριμένη λειτουργία της γλώσσας οι ιδέες προβάλλονται έτσι ώστε να δημιουργείται ερέθισμα για προβληματισμό στον/στην αναγνώστη/αναγνώστρια, καθώς ο τρόπος με τον οποίο δηλώνονται είναι έμμεσος και όχι άμεσα δηλωτικός και πληροφοριακός.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Για το πρώτο ερώτημα οι μαθητές/-τριες καλούνται να εκφράσουν ελεύθερα τις προσωπικές τους απόψεις, βασισμένες σε συγκεκριμένα χωρία του κειμένου. Ενδεικτικά αναμένεται να αναφερθούν τα εξής:

Η ηρωίδα ζει μέσα σε ένα περιβάλλον απόλυτης απόρριψης, το οποίο καλλιεργείται από όλα τα μέλη της οικογένειάς της. Στην κοινωνία του περασμένου αιώνα, που θεωρούσε τον άντρα κυρίαρχο και ένα ον ανώτερο σε σχέση με τη γυναίκα, το νεαρό κορίτσι δέχεται μία ανίερη κακοποίηση από το οικογενειακό της περιβάλλον, το οποίο είναι απόλυτα εναρμονισμένο με τις κοινωνικές αντιλήψεις περί φύλων.

Αρχικά είναι ο **πατέρας** της, από τον οποίο εκπορεύεται όλο το κακό που κατατρύχει τη ζωή της*(«Η ζωή της ήταν όλη χτισμένη… και ο πανικός της ζωής της»*) . Αποτελεί την απόλυτη αρχή και ασκεί πάνω σε όλη την οικογένεια τον απόλυτο έλεγχο. Η ηρωίδα ζει μέσα στον φόβο της πατριαρχίας και των ενοχών που η στάση του πατέρα δημιουργεί στην ψυχή της μόνο και μόνο επειδή γεννήθηκε κορίτσι. *(«Ο μπαμπάς βέβαια δεν τους συγχωρούσε ότι ήταν κορίτσια… έπρεπε να το θεωρούν φυσικό»* και *«Από πολύ μικρή πληροφορήθηκε… δυσαρεστημένος μαζί της»).* Μέσα του κυριαρχεί ο θυμός γι αυτήν που δεν γεννήθηκε αγόρι, ένας θυμός αρρωστημένος που τον οδηγεί ακόμη και στην προσωρινή εγκατάλειψη της οικογένειάς του. *(«Όταν το ‘παν πως απόκτησε μια ακόμη κόρη θύμωσε… αλλά και από την πόλη»).* Αποφεύγει ακόμη και την παραμικρή ένδειξη τρυφερότητας, ακόμη και ένα χαμόγελο που θα γλύκαινε την ψυχή της. *(«Φύλαε τα χαμόγελά του σαν χάντρες… μα δεν μάζεψε ποτέ τόσο πολλές»).*

Η **μητέρα** της συμμερίζεται τον θυμό του συζύγου της και αποποιείται την αγάπη της για την μικρότερή της κόρη («Η μαμά δεν είχε κανένα λόγο… εξαιτίας της έχασε τον μπαμπά για οκτώ μήνες»). Τηρεί την ίδια ακριβώς παγερή στάση και τη θεωρεί ένοχη για τη διατάραξη της οικογενειακής της γαλήνης.

Ακόμη και οι **αδελφές** της συσπειρώνονται γύρω από τον πατέρα και την μητέρα και συναινούν στο ότι το κοριτσάκι αυτό ήταν κάτι περιττό στην οικογένειά τους. Αντί να προστατέψουν ενστικτωδώς το πιο αδύναμο μέλος της οικογένειάς τους, νιώθουν μια αρρωστημένη χαρά βλέποντας την ψυχική του καταρράκωση και συνεχίζουν και αυτές την κακοποίηση (*«Αυτά τα μάθαιναν με πολλή χαρά… πως τούτο το παιδάκι ήταν περίσσιο»).*

Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα οι μαθητές / τριες μπορούν να απαντήσουν, όπως επιθυμούν, βασισμένοι/ες στα προσωπικά τους βιώματα, διαβάσματα ή και πεποιθήσεις. Κάθε απάντηση θεωρείται αποδεκτή και σωστή, αρκεί να δίνεται με σαφήνεια, ακρίβεια και τεκμηρίωση.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Τα socialmedia και η νέα ψηφιακή βαρβαρότητα

Το κείμενο αποτελεί διασκευασμένο άρθρο από την ιστοσελίδα www.protagon.gr και δημοσιεύτηκε στις 23 Ιουνίου 2021.

Με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στήθηκε, κατά τον γάλλο διανοητή Μπερνάρ Ανρί- Λεβί, «ένα παγκόσμιο κουβεντολόι στο πλαίσιο του οποίου κανένας δεν έχει τη δικαιοδοσία να ιεραρχεί ή να διακρίνει ανάμεσα στην ευφυΐα και στο ντελίριο, στην πληροφόρηση και στις ψευδείς ειδήσεις, στην αναζήτηση της αλήθειας και το πάθος για άγνοια». Ο επιφανής γάλλος στοχαστής θεωρεί πως το εν λόγω άκρως ανησυχητικό φαινόμενο οφείλεται σε συγκεκριμένους λόγους.

Ο πρώτος σχετίζεται με «το στιγμιαίο των σκέψεων που εκφράζονται» στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, δηλαδή με το γεγονός πως πλέον δεν υπάρχει «καμία απόσταση, κανένα φίλτρο, καμία μεσολάβηση. Κατά συνέπεια οι απόψεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μοιάζουν πολύ με εκείνη την ακατέργαστη γλώσσα, ιδιαίτερα αυτοαναφορική, ιδιαίτερα έντονη, που ο Χέγκελ περιλάμβανε μεταξύ των αιτιών της βίας και της αγριότητας μεταξύ των ανθρώπων», σημειώνει ο Ανρί – Λεβί.

Ο δεύτερος είναι η εξαπάτηση των χρηστών από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης τα οποία, αντί να ευνοούν την κοινωνικοποίηση, όπως υποδηλώνει, άλλωστε, το όνομά τους, εντείνουν «την αποκοινωνικοποίηση, με την συνεπακόλουθη ψευδαίσθηση των υποτιθέμενων φίλων που μας αγαπούν με ένα κλικ και σταματούν να μας αγαπούν με ένα κλικ και η αύξηση των οποίων είναι σημάδι του ότι στην πραγματικότητα δεν έχουμε πια φίλους». Ο Ανρί – Λεβί κάνει λόγο για «βασιλεία του ναρκισσισμού που με την πρόφαση της διασύνδεσης, αναδεικνύει την αποξένωση από όλα όσα κάποτε διαμόρφωναν τις κοινότητες, την αλληλεγγύη, την αδελφοσύνη».

Όσον αφορά τον τρίτο λόγο, ο 72χρονος φιλόσοφος επικαλείται τον Άγιο Διονύσιο, τον διάσημο πρώτο επίσκοπο του Παρισιού, τον οποίο αποκεφάλισαν οι βάρβαροι, αλλά εκείνος διέσχισε πεζός τον λόφο του Σεν-Ντενί, κρατώντας παραμάσχαλα το κομμένο του κεφάλι. «Με τους μηχανισμούς του Διαδικτύου παρατηρούμε ένα παρόμοιο φαινόμενο, αλλά σε παγκόσμια κλίμακα που αφορά όλους τους ανθρώπους. Σήμερα δεν πρόκειται πια για το κεφάλι μας, αλλά για τη μνήμη μας. Δεν την παίρνουμε παραμάσχαλα, αλλά στην παλάμη των χεριών μας, ή μέσα σε μία τσέπη», γράφει ο Ανρί – Λεβί, υπενθυμίζοντας ότι μέσω των έξυπνων κινητών «απαλλασσόμαστε από εκείνη την προσοχή που μας επιτρέπει να εντοπίζουμε συνειδητά πληροφορίες, καταστάσεις και θραύσματα

αναμνήσεων που ξεχνάμε, τόσο όσο η τεχνολογία μάς επιτρέπει να τα επαναφέρουμε στη μνήμη μας κατά βούληση».

Καθιστώντας τις μηχανές υπεύθυνες για τη διαχείριση των αναμνήσεών μας, συμβάλλουμε στην αναπόφευκτη ατροφία της μνήμης, «η οποία γνωρίζουμε, από τον καιρό του Πλάτωνα, ότι είναι ένας από τους πιο ισχυρούς δεσμούς μεταξύ των ανθρώπων και ένας από τους καταλληλότερους για την αποφυγή των χειρότερων».

Όσον αφορά τη σχέση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης με την αλήθεια, τα socialmedia αποτελούν τη «βάση μιας σταδιακής ολίσθησης» από την αλήθεια. «Αρχίζουμε με το «όλοι έχουν εξίσου το δικαίωμα να εκφράζουν ό,τι πιστεύουν». Μετά περνάμε στο «Όλα όσα εκφράζονται πρέπει να γίνονται σεβαστά με τον ίδιο τρόπο». Και στη συνέχεια λέμε «Εάν είναι όλα σεβαστά με τον ίδιο τρόπο, αυτό σημαίνει ότι όλα είναι έγκυρα, σημαντικά και αξιόλογα με τον ίδιο τρόπο». Χάρη στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης γινόμαστε μάρτυρες «μίας επιστροφής εκείνων των διάσημων σοφιστών που υποστήριζαν πως εκείνη που κάποτε αποκαλούνταν «Η"Αλήθεια" είναι μία αδιάκριτη σκιά σε μία νύχτα στην οποία όλες οι ψευδαισθήσεις είναι γκρίζες». Πλέον στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης η όποια αλήθεια του καθενός αξίζει όσο και η όποια αλήθεια του άλλου και όλοι έχουν το δικαίωμα να χρησιμοποιήσουν όλα τα μέσα «απολύτως όλα, ακόμη και εάν είναι βίαια ή θηριώδη», ούτως ώστε να την επιβάλουν.

Κείμενο 2

[ΦΥΓΗ]

Το ομότιτλο πεζό του Κώστα Καρυωτάκη δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Νέα Εστία», Γ', 62, στις 15 Ιουλίου 1929. Αντλήθηκε από το βιβλίο «Άπαντα, Κ. Καρυωτάκη», εκδόσεις Ζαχαρόπουλος Ζ, Ι. 2012.

III.

Στο χυδαίο αυτό καρναβάλι, εφόρεσα αληθινή πορφύρα, στέμμα από καθαρό, ατόφιο χρυσάφι, ύψωσα ένα σκήπτρο πάνω από τα πλήθη, κ' επήγαινα ακολουθώντας την εσωτερική μου φωνή. Έχανα τη συνείδηση του περιβάλλοντος, αλλά επήγαινα σαν υπνοβάτης, ακολουθώντας την εσωτερική μου φωνή. Οι παλιάτσοι έτρεχαν μπροστά μου ή εχόρευαν γύρω δαιμονισμένα. Εφώναζαν, εχτυπούσαν. Αλλά εγώ επήγαινα βλέποντας τα σύννεφα και ακολουθώντας την εσωτερική μου φωνή. Δυσκολότατα επροχωρούσα. Με τους αγκώνες άνοιγα τόπο, αφήνοντας πίσω μου ράκη. Αποσταμένος, ματωμένος, στάθηκα κάπου. Στον ήλιο έσπαζαν οι καγχασμοί των άλλων. Κ' ήμουν γυμνός. Γέρνοντας βαθιά, σαν τσακισμένο δέντρο, άκουσα για τελευταία φορά την εσωτερική μου φωνή.

IV.

Και τώρα έχασα την ήρεμο ενατένιση. Πού ν' αφήσω το βάρος του εαυτού μου; Δεν μπορώ να συμφιλιωθώ με του κήπους. Τα βουνά με ταπεινώνουν. Για να δώσω τροφή στους λογισμούς μου, παίρνω το μεγάλο, δημόσιο δρόμο. Δύο φορές δε θα ιδώ το ίδιο πράγμα. Οι χωρικοί που στέκονται απορημένοι, έχουν την άγνοια και την υγεία. Τα σπίτια τους είναι παλάτια παραμυθιού. Οι κατσίκες τους δε μηρυκάζουν σκέψεις. Χτυπώ το πόδι και φεύγω. Περπατώ ολόκληρες μέρες. Πού πηγαίνω; Όταν γυρίσω το κεφάλι, ξέρω πως θ' αντικρίσω το φάσμα του εαυτού μου.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να παραθέσεις τους τρεις λόγους για τους οποίους η επικράτηση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη ζωή μας αποτελεί ένα άκρως ανησυχητικό φαινόμενο, σύμφωνα με τον Ανρί – Λεβί.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται η νοηματική σύνδεση και αλληλουχία ανάμεσα στις τέσσερις πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 πέντε (5) φράσεις στις οποίες η λειτουργία της γλώσσας είναι μεταφορική (μονάδες 10) και να δικαιολογήσεις τη συγκεκριμένη γλωσσική επιλογή στο κείμενο (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με στοιχεία του Κειμένου 2 την εσωτερική διάθεση του αφηγητή και να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με τη στάση του αυτή. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η κυριαρχία των μέσων κοινωνικής δικτύωσης ανησυχεί ιδιαιτέρως γιατί: Πρώτον, οι απόψεις που εκφράζονται είναι απλοϊκές, ακατέργαστες, άρα και εν δυνάμει επικίνδυνες. Δεύτερον, οι χρήστες νομίζουν ότι αναπτύσσουν κοινωνικές δεξιότητες, στην πραγματικότητα όμως, απομακρύνονται οριστικά ο ένας από τον άλλον, με ολέθρια αποτελέσματα σε κοινωνικό επίπεδο. Τρίτον, αποδυναμώνονται τελείως οι νοητικές δεξιότητες του ανθρώπου που σχετίζονται με τη διαχείριση της πληροφορίας και την λειτουργία της μνήμης.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η νοηματική σύνδεση ανάμεσα στις τέσσερις πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 επιτυγχάνεται με την απαρίθμηση των λόγων (2η, 3η και 4η παράγραφος) στους οποίους οφείλεται το εν λόγω άκρως ανησυχητικό φαινόμενο, σύμφωνα με τον επιφανή γάλλο στοχαστή (1η παράγραφος). Η σύνδεση γίνεται με τη χρήση των διαρθρωτικών λέξεων – φράσεων «ο πρώτος», «ο δεύτερος» και «όσον αφορά τον τρίτο λόγο» οι οποίες πραγματώνουν λεξικά τη νοηματική σχέση της απαρίθμησης. Ο αρθρογράφος απαριθμεί τους λόγους για τους οποίους ο Γάλλος διανοητής Ανρί – Λεβί θεωρεί τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επικίνδυνα.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ενδεικτικά αναφέρονται οι εξής περιπτώσεις:

- με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στήθηκε…ένα παγκόσμιο κουβεντολόι»

- δεν υπάρχει «καμία απόσταση, κανένα φίλτρο…
- ψευδαίσθηση των υποτιθέμενων φίλων που μας αγαπούν με ένα κλικ
- Δεν την παίρνουμε παραμάσχαλα, αλλά στην παλάμη των χεριών μας, ή μέσα σε μία τσέπη»
- μέσω την έξυπνων κινητών «απαλλασσόμαστε από εκείνη την προσοχή που μας επιτρέπει να εντοπίζουμε….θραύσματα αναμνήσεων που ξεχνάμε,
- ατροφία της μνήμης
- αποτελούν τη «βάση μιας σταδιακής ολίσθησης» από την αλήθεια
- «Η «Αλήθεια είναι μία αδιάκριτη σκιά σε μία νύχτα στην οποία όλες οι ψευδαισθήσεις είναι γκρίζες».
- «απολύτως όλα, ακόμη και εάν είναι βίαια ή θηριώδη»

Αξιοποιείται η ποιητική λειτουργία της γλώσσας που απευθύνεται στο συναίσθημα του δέκτη και όχι στη λογική του. Ενεργοποιείται η φαντασία του και το κείμενο αποκτά ζωντάνια και μεγαλύτερη παραστατικότητα. Τέλος, με τη συγκεκριμένη λειτουργία της γλώσσας το μήνυμα δίνεται με έμμεσο τρόπο, ώστε να κινητοποιηθεί ο προβληματισμός του/της αναγνώστη/αναγνώστριας.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο συγκεκριμένο ερώτημα κάθε απάντηση θεωρείται σωστή, αρκεί να τεκμηριώνεται σε στοιχεία του κειμένου.

Ο μαθητής / η μαθήτρια θα μπορούσε να αναφερθεί σε μια διάθεση αντίστασης του αφηγητή σε ό,τι χυδαίο και μικροπρεπές κατακλύζει τη ζωή του *(«Στο χυδαίο αυτό καρναβάλι, εφόρεσα…την εσωτερική μου φωνή»).* Καταφέρνει να διαφοροποιηθεί από τη μάζα που τον καλεί να προδώσει τις αρχές, τις αξίες και τη φωνή της συνείδησής του *(«Οι παλιάτσοι έτρεχαν μπροστά μου ή εχόρευαν γύρω δαιμονισμένα… ακολουθώντας την εσωτερική μου φωνή»).* Η επιλογή του αυτή βέβαια να αποστασιοποιηθεί και να πορευτεί με γνώμονα το προσωπικό αξιακό του σύστημα έχει κόστος, καθώς απαιτεί επίπονη προσπάθεια, θυσίες και αυταπάρνηση. *(«Δυσκολότατα επροχωρούσα. Με τους αγκώνες άνοιγα τόπο… Κ' ήμουν γυμνός. Γέρνοντας βαθιά, σαν τσακισμένο δέντρο…).* Αποτέλεσμα αυτής της στάσης ζωής είναι η βίωση μιας αδιάκοπης κατάστασης στοχασμού και αυτοκριτικής *(«Και τώρα έχασα την ήρεμο ενατένιση. Πού ν΄αφήσω το βάρος του εαυτού μου; Δεν μπορώ να συμφιλιωθώ...», «Για να δώσω τροφή στους λογισμούς μου, παίρνω το μεγάλο δημόσιο δρόμο» και «Περπατώ ολόκληρες μέρες. Πού πηγαίνω; Όταν γυρίσω το κεφάλι, ξέρω πως θ΄αντικρίσω το φάσμα του εαυτού μου»).*

Όσον αφορά την διατύπωση της συμφωνίας ή της διαφωνίας του με τη στάση του αφηγητή, κάθε απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι σαφής και τεκμηριωμένη.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

[Επανάσταση στην επικοινωνία]

Άρθρο του Στέλιου Παπαθανασόπουλου που δημοσιεύθηκε στις 15.8.2014 στην εφημερίδα τα Νέα (διασκευή).

Η ιστορία των επικοινωνιών καταγράφει διάφορες τάσεις, κυρίως τις αλλαγές που συντελούνται στη διάρκεια του χρόνου, όσον αφορά την κατεύθυνση για περισσότερη ταχύτητα, καλύτερη διανομή, ευρύτερη εμβέλεια και μεγαλύτερη ευελιξία. Μπορεί οι μελετητές των ΜΜΕ να μην πιστεύουν στα άμεσα μηχανιστικά αποτελέσματα των νέων τεχνολογιών, δεν μπορούν όμως να παραβλέψουν ότι στις μέρες μας η ταχύτητα ανάπτυξης των καινούριων μέσων είναι θεαματική.

Για το ραδιόφωνο χρειάστηκαν 38 χρόνια, για να καταφέρει να διεισδύσει σε 50 εκατομμύρια νοικοκυριά. Παρομοίως η τηλεόραση, ένα από τα τεχνολογικά θαύματα του εικοστού αιώνα, χρειάστηκε 13 χρόνια για να διεισδύσει σε 50 εκατομμύρια νοικοκυριά. Το Διαδίκτυο αναπτύχθηκε με τριπλάσια ταχύτητα, σε σύγκριση με εκείνη της τηλεόρασης. Μετά δυσκολίας ήταν αποδεκτό ως νέο μέσο πριν από λιγότερο από δέκα χρόνια, **ενώ** τώρα έχει δισεκατομμύρια χρήστες σε ολόκληρο τον κόσμο, προσφέροντάς τους αστείρευτο όγκο πληροφοριών και ακατάπαυστη ροή ενημέρωσης, ανταλλαγής μηνυμάτων, ψυχαγωγίας, ταινιών και βίντεο (υλικό που παράγεται συχνά από τους ίδιους τους χρήστες του, οι οποίοι και το διοχετεύουν στο Διαδίκτυο). Και μάλιστα για το Facebook ήταν αρκετά τριάμισι χρόνια, για να κυριαρχήσει στο Διαδίκτυο, **ενώ** υπολογίζεται ότι σήμερα κυκλοφορούν στον πλανήτη περισσότερα κινητά από ό,τι ο ανθρώπινος πληθυσμός.

Ακόμη πιο εξωφρενικό είναι το γεγονός ότι οι διάφορες εφαρμογές για τους υπολογιστές, τα «τάμπλετ» και τα κινητά χρειάζονται μόλις 50 μέρες, για να εξαπλωθούν σε 50 εκατομμύρια χρήστες. Όλες αυτές οι αλλαγές σηματοδοτούν ευρύτερες μεταβολές στο επικοινωνιακό πεδίο, καθώς παλαιά επιχειρηματικά μοντέλα είναι ξεπερασμένα, νέα δεν έχουν ακόμη αναδυθεί και παλαιές κραταιές επιχειρήσεις στο πεδίο της επικοινωνίας αντικαθίστανται χωρίς καν να το αντιληφθούν από νεότερες, που βασίζονται σε καινοφανή λογική και κουλτούρα.

Οι νέες συνθήκες που συνδέονται με τις τεχνολογικές εξελίξεις αποτελούν ένα πρώτο βήμα σε μια μακρά, επίπονη και σύνθετη διαδρομή προς μια νέα πραγματικότητα. Από το να προβαίνουμε σε χιλιοειπωμένες διαπιστώσεις και αφορισμούς, καλύτερο είναι να εξετάσουμε τα καινούρια δεδομένα

που συνδέονται με το νέο τεχνολογικό και επικοινωνιακό τοπίο, το οποίο σταδιακά αναδύεται και στη χώρα μας, και να αναζητήσουμε τρόπους αξιοποίησής του προς όφελος του κοινωνικού συνόλου και του μέλλοντος της πατρίδας μας.

Κείμενο 2

«Ντε γίνεται»

Το κείμενο είναι του Δημήτρη Φωτιάδη από το βιβλίο «Ενθυμήματα», τόμος 1ος, εκδόσεις Κέδρος, 1981.

Ο πατέρας μου είχε πολύμορφα ενδιαφέροντα. Εκτός από την ποίηση τον συνάρπαζαν και οι εφευρέσεις. Πρώτος έφερε στη Σμύρνη μοτοσικλέτα, καθώς και συσκευή ακτίνων Ράιντγκεν. Κάλεσε τους καλύτερους γιατρούς της Σμύρνης και τους έδειξε τις δυνατότητες που αποκτούσαν να διερευνήσουν το εσωτερικό του ζωντανού ανθρώπινου σώματος. Κι όπως η Σμύρνη ως την καταστροφή δεν είχε ηλεκτρικό, έβαλε στο σπίτι μας ένα μικρό ντιναμό παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος για δυό-τρεις λαμπτήρες. Το κινούσε με το νερό, που με μεγάλη πίεση ερχόταν από το Χαλκά Μπουνάρ.

Στο χτήμα, μερικά μονάχα λεπτά από το Κονάκι, πάνω σε μια αλέα με πανύψηλα καβάκια[1] που αστραφτοκόπαγαν ασήμι στον ήλιο, έφτιασε ένα κιόσκι που σ' αυτό αποτραβιόταν να διαβάσει ή να γράψει. Σκέφτηκε τότε να το συνδέσει τηλεφωνικά με το σπίτι. Έφερε δυό πρωτόγονες συσκευές τηλεφώνου και υγρές μπαταρίες που θα τις τροφοδοτούσαν με το ανάλογο ηλεκτρικό ρεύμα.

Όταν ο κεχαγιάς[2] Αλή Αγάς είδε να στήνει ξύλινους στύλους, τον ρώτησε τι λογάριαζε να κάνει. Ο πατέρας προσπάθησε να του εξηγήσει.

- Θα βάλεις δηλαδή τούπια[3] από τη μια άκρη να μιλάς εσύ κι από την άλλη ν' ακούνε;
- Όχι, θα βάλω τέλια[4], του αποκρίνεται.
- Θάχουνε τρύπα;
- Όχι.
- Αμ τότες πώς θα ρχεται η φωνή;
- Από τα τέλια.
- Αυτό ντε γίνεται! Τσορμπατζή,[5] άδικα πασκίζεις και ξοδεύεσαι.

---

[1] λεύκες
[2] επιστάτης
[3] σωλήνες
[4] σύρματα
[5] Αφέντη, άρχοντα

Έπειτα από λίγες μέρες το τηλέφωνο είχε εγκατασταθεί. Φωνάζει τον Αλή Αγά και τον βάζει να μιλήσει. Όταν πια πείστηκε πως η φωνή περνούσε από το σύρμα που δεν είχε τρύπα, είπε:

- Μεγάλος είναι ο Αλλάχ και ο προφήτης του Μωάμεθ. Μ' αυτό. Τζάνουμ, το κοράνιο δεν το λέει.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να διατυπώσεις συνοπτικά το θέμα και τη θέση του αρθρογράφου σε μια παράγραφο 60 περίπου λέξεων.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

*«Μετά δυσκολίας ήταν αποδεκτό ως νέο μέσο πριν από λιγότερο από δέκα χρόνια**, ενώ** τώρα έχει δισεκατομμύρια χρήστες σε ολόκληρο τον κόσμο»*

*«Και μάλιστα για το Facebook ήταν αρκετά τριάμισι χρόνια, για να κυριαρχήσει στο Διαδίκτυο, **ενώ** υπολογίζεται ότι σήμερα κυκλοφορούν στον πλανήτη περισσότερα κινητά από ό,τι ο ανθρώπινος πληθυσμός.»*

Στα παραπάνω χωρία της δεύτερης παραγράφου του Κειμένου 1 το «ενώ» χρησιμοποιείται, για να εκφράσει μια διαφορετικού είδους νοηματική σύνδεση. Ποια είναι αυτή σε κάθε περίπτωση και πώς λειτουργεί μέσα στο κείμενο;

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

α. « Η ιστορία των επικοινωνιών καταγράφει διάφορες τάσεις»

β. «καλύτερο είναι να εξετάσουμε τα καινούρια δεδομένα»

γ. «και να αναζητήσουμε τρόπους αξιοποίησής του»

Να μετατρέψεις την ενεργητική σύνταξη σε παθητική στα παραπάνω αποσπάσματα (μονάδες 9). Ποια αλλαγή παρατηρείς ως προς το ύφος λόγου μετά τη μετατροπή (μονάδες 6);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οι προσωπικότητες των δύο ηρώων στο Κείμενο 2 παρουσιάζουν διαμετρικά αντίθετα χαρακτηριστικά, έτσι όπως σκιαγραφούνται από τον συγγραφέα. Να επιβεβαιώσεις τη θέση αυτή (μονάδες 10) και να διατυπώσεις την προτίμησή σου απέναντι στη μια ή την άλλη (μονάδες 5) σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων περίπου.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το κείμενο αναφέρεται στην εκπληκτική ταχύτητα ανάπτυξης των νέων τεχνολογιών, όπως το διαδίκτυο, τα κινητά και τα τάμπλετ σε αντιδιαστολή με τις παλαιότερες, όπως το ραδιόφωνο και η τηλεόραση. Σύμφωνα με τον αρθρογράφο, η πραγματικότητα που διαμορφώνεται εξαιτίας των ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων, ιδιαίτερα στον τομέα της επικοινωνίας, χρήζει έρευνας και όχι αφορισμού με σκοπό την αξιοποίησή της με κοινωνικό και εθνικό όφελος.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Στην πρώτη περίπτωση πρόκειται για <u>σχέση αντίθεσης</u> ανάμεσα στην αντιμετώπιση που είχε το διαδίκτυο τα πρώτα χρόνια που εμφανίστηκε και στην αντιμετώπιση που έχει σήμερα.
- Στη δεύτερη περίπτωση πρόκειται για <u>σχέση προσθήκης</u> ανάμεσα στον πρώτο ισχυρισμό ότι το facebook χρειάστηκε 3,5 χρόνια για να κυριαρχήσει και στον δεύτερο ότι ο αριθμός των κινητών σήμερα υπερτερεί του ανθρώπινου πληθυσμού.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. διάφορες τάσεις καταγράφονται από την Ιστορία των επικοινωνιών

β. καλύτερο είναι να εξεταστούν τα καινούρια δεδομένα

γ. και να αναζητηθούν τρόποι αξιοποίησής τους

Το ύφος λόγου μετά τη μετατροπή καθίσταται τυπικό – επίσημο και προσιδιάζει στο ύφος του επιστημονικού λόγου. Δημιουργείται μια απόσταση ανάμεσα στον πομπό και στον δέκτη ως προς την απόδοση του μηνύματος. Ο λόγος χάνει σε αμεσότητα, ειδικά στη 2η και στην 3η περίπτωση στις οποίες ως υποκείμενο στην ενεργητική σύνταξη εννοείται το «εμείς». Επίσης, δεν προβάλλεται το υποκείμενο, όπως ειδικά στην 1η περίπτωση –πρόταση, στην οποία με την ενεργητική σύνταξη προβάλλεται η «Ιστορία των Επικοινωνιών», καθώς στην 1η και στη 2η παράγραφο ο λόγος οργανώνεται με παράθεση ιστορικών πληροφοριών και εξελίξεων στον τομέα των επικοινωνιών.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οι δύο ήρωες, ο πατέρας του αφηγητή και ο κεχαγιάς, είναι διαμετρικά αντίθετοι χαρακτήρες όσον αφορά σε κάθε τι καινούργιο. Ενώ δηλαδή ο πρώτος μελετά και αναζητά οποιαδήποτε καινοτομία, προκειμένου να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσής του και να ανανεωθεί – όπως φαίνεται στις δύο πρώτες παραγράφους, ο δεύτερος δείχνει μια στάση απορίας και άρνησης, όπως φαίνεται από τον διάλογο μεταξύ τους. Ακόμη και τη στιγμή που η προσπάθεια του πρώτου ευοδώνεται, ο δεύτερος επικαλείται το Κοράνι, προκειμένου να την ακυρώσει έστω και με αυτόν τον τρόπο. Ο πρώτος είναι προοδευτικός και καινοτόμος, ενώ ο δεύτερος δυσκολεύεται να κατανοήσει τις εξελίξεις και τεχνολογικές καινοτομίες της εποχής.

Όσον αφορά στο δεύτερο ζητούμενο, κάθε απάντηση θεωρείται σωστή, εφόσον είναι επαρκώς τεκμηριωμένη ανάλογα με τις εμπειρίες, τα διαβάσματα και τις πεποιθήσεις του μαθητή / της μαθήτριας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Η ψυχοπαθολογία της «εκκόλαψης του αυγού του φιδιού»

Το κείμενο είναι διασκευασμένο άρθρο του Εμμανουήλ Πολυζόπουλου, Ψυχίατρου – Ψυχοθεραπευτή, psychomed.gr και αντλήθηκε από το antikleidi.com

Η ανάπτυξη θεωριών ρατσισμού, ολοκληρωτισμού και πολιτικών διαχωρισμού των ανθρώπων με βάση κάποια χαρακτηριστικά τους επιτυγχάνεται μέσω της χειραγώγησης του ατόμου, μέσα από την αδρανοποίησή του ως λογικά σκεπτόμενου όντος και ακολούθως μέσα από την ένταξή του σε ομάδες, οι οποίες πλέον αναλαμβάνουν ολοκληρωτικά να καθοδηγούν και να εξουσιάζουν όλες τις πτυχές της ζωής του.

Το άτομο χάνει την δυνατότητα να σκέφτεται και να δρα βάσει της προηγούμενης λογικής του, των παλιών αξιακών συστημάτων, και υιοθετεί νέες αξίες εκχωρώντας ταυτόχρονα τα βασικά ατομικά του χαρακτηριστικά (βούληση, σκέψη, πράξη, προσωπικές αξίες και ηθική) στον αρχηγό και στην ομάδα. Έτσι, καθίσταται τυφλό όργανο υπακοής, ενώ πλέον αναπαράγει άκριτα την νέα γι' αυτόν ιδεολογία, καθοδηγούμενο μόνο από φανατικό και βίαιο συναίσθημα. Χωρίς αυτά τα παραπάνω χαρακτηριστικά δεν μπορεί να επιβιώσει μια ολοκληρωτική ιδεολογία, όπως αυτή του φασισμού.

Πώς όμως επιτυγχάνεται αυτό; Ο ρατσισμός, ο φασισμός και οι λοιπές εθνικιστικές θεωρήσεις στηρίζονται στη δαιμονοποίηση του Διαφορετικού, στη λογική του άσπρου-μαύρου, στον φανατισμό, στην «βιολογική θεώρηση περί Ανωτερότητας» δημιουργώντας έτσι επικίνδυνα στερεότυπα. Αυτή η πόλωση δημιουργεί «Εχθρούς».

Οι «εχθροί» είναι χρήσιμοι στις ολοκληρωτικές θεωρίες, διότι συσπειρώνουν ιδεολογικά. Η ένταση της δαιμονοποίησης των «εχθρών» φτάνει έως και σε παραληρητικά επίπεδα με την επιδίωξη του αφανισμού τους. Οι όποιες συνειδησιακές αναστολές και ενοχές έχουν ήδη προηγουμένως αμβλυνθεί σε επίπεδο που σχεδόν δεν ανιχνεύονται. Ως «εχθροί» δεν θεωρούνται μόνο οι «διαφορετικοί», αλλά και εκείνοι που ενώ είναι «όμοιοι» αντιτάσσονται σθεναρά σε αυτήν την ιδεολογία.

Η συσπείρωση συντηρείται από τον Κοινό Εχθρό, αλλά και από «τελετές» που συσπειρώνουν, ενώνουν, ομαδοποιούν και «εξαγνίζουν» τους οπαδούς. Τα σύμβολα θεοποιούνται, αποκτούν σχεδόν μεταφυσικές δυνάμεις και αποτελούν τα αναγνωριστικά χαρακτηριστικά των οπαδών.

Πάνω όμως και από την Θεωρία, πάνω και από την Ομάδα ή τα Σύμβολα, στέκει ο Αρχηγός, στον οποίον αποδίδονται σχεδόν θεϊκές ιδιότητες. Η αμφισβήτησή του είναι έγκλημα καθοσιώσεως[1], ο λόγος του Νόμος, η ύπαρξη του ισοδύναμη με την φυσική, πνευματική και ψυχολογική απαρτίωση των μελών.

Η απάντηση σε όλα αυτά είναι η Παιδεία.

Κείμενο 2

[Ησυχία]

Το απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο του Ίμρε Κέρτες «Το μυθιστόρημα ενός ανθρώπου δίχως πεπρωμένο» (Εκδόσεις Καστανιώτη), στο οποίο ο αφηγητής, ένας νεαρός Εβραίος, διηγείται τον εκτοπισμό του στο Άουσβιτς και άλλα στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Το συρματόπλεγμα με τέσσερις πύργους σκοπιάς στις γωνίες, εκτεινόταν ακριβώς δίπλα στον επαρχιακό δρόμο. Το στρατόπεδο ήταν κατά τ' άλλα τετράγωνο, στην πραγματικότητα δεν ήταν μεγαλύτερο από μια μεγάλη, σκονισμένη πλατεία – προς την πλευρά της πύλης και του δρόμου άδεια, στις άλλες τρεις πλευρές περιστοιχισμένη από τεράστιες σκηνές σε μέγεθος υπόστεγου συντήρησης αεροπλάνων ή όπως αυτές του τσίρκου. Το μέτρημα και η κατάταξη που κράτησαν για ώρα, η βιασύνη και τα σπρωξίματα μοναδικό σκοπό είχαν, όπως αποδείχτηκε, αν καθορίσουν τους μελλοντικούς κατοίκους κάθε σκηνής, του «μπλοκ», όπως είπαν, και να τους οδηγήσουν εκεί μπροστά, σε σειρές των δέκα ατόμων. Η δίνη παρέσυρε ύστερα κι εμένα σε μία από τις σκηνές και για να είμαι απολύτως σαφής: στην έξω δεξιά της πίσω σειράς έτσι όπως στεκόμουν τώρα κι εγώ – και μάλιστα για πολλή ώρα, μέχρι που κοκκάλωσα, κάτω από τον ήλιο που γινόταν όλο και πιο δυσάρεστα πιεστικός. Μάταια αναζητούσα με το βλέμμα τα άλλα αγόρια: ολόγυρά μου υπήρχαν μονάχα άγνωστοι. Ένας άντρας με κοίταξε φευγαλέα στην αρχή, ύστερα άλλη μια φορά, ερευνητικά πλέον, με κάτι μάτια παράξενα που είχαν μια ζωηρή λάμψη και θύμιζαν κουμπότρυπες. Κάτω από τα μάτια αυτά είδα μια μικροσκοπική μύτη, σχεδόν χωρίς κόκκαλα, που φαινόταν αστεία – ο δε σκούφος στεκόταν στο κεφάλι του λοξά κι εύθυμα. «Λοιπόν», με ρώτησε και πρόσεξα ότι του έλειπαν όλα τα μπροστινά δόντια, «από πού είσαι;» Όταν του είπα ότι είμαι «από τη Βουδαπέστη», ζωντάνεψε αμέσως: Υπάρχει ακόμη ο μεγάλος δακτύλιος και το τραμ νούμερο έξι έτσι όπως τα είχε «αφήσει για τελευταία φορά» ρώτησε. Του είπα πως βέβαια, όλα ήταν στη θέση τους. Φάνηκε ικανοποιημένος. Θέλησε να μάθει και πώς είχα «καταλήξει εδώ» κι εγώ του είπα «Πολύ απλά. Μ΄ έβγαλαν από το λεωφορείο». «Και;» συνέχισε να με

[1] έγκλημα καθοσιώσεως: πολύ σοβαρό λάθος, σχεδόν εγκληματικό

ρωτάει κι εγώ του είπα: «Τίποτα παραπάνω, μετά με μετέφεραν εδώ». Φάνηκε να απορεί λιγάκι, σαν να μην καταλάβαινε ίσως πολύ καλά τη ζωή στην πατρίδα, και θέλησα να τον ρωτήσω… δεν πρόλαβα όμως, γιατί εκείνη τη στιγμή μου ήρθε από την άλλη μεριά ένα χαστούκι.

Στην πραγματικότητα βρισκόμουν ήδη πεσμένος κάτω, προτού καλά καλά ακούσω τον χτύπο και προτού αρχίσει το αριστερό μου μάγουλο να πονάει. Μπροστά μου στεκόταν ένας άντρας, ντυμένος από πάνω έως κάτω με μαύρη στολή ιππασίας, μ΄ ένα μαύρο σκούφο, με μαλλιά, ακόμα και μ΄ ένα λεπτό μουστάκι στο σκούρο του πρόσωπο. Από τα μπερδεμένα ουρλιαχτά του μπόρεσα να καταλάβω μόνο ότι επαναλάμβανε ξανά και ξανά τη λέξη «ησυχία».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις συνοπτικά σε 50-60 λέξεις πώς επιδρά πάνω στο άτομο η υιοθέτηση ρατσιστικών και φασιστικών ιδεολογιών, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Η 2η παράγραφος του Κειμένου 1 οργανώνεται με τη μέθοδο του αιτίου – αποτελέσματος. Ποιο είναι το αίτιο και ποιο το αποτέλεσμα (μονάδες 6); Πώς αυτή η μέθοδος υπηρετεί την πρόθεση του συγγραφέα στο κείμενο (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να ξαναγράψεις την 4η παράγραφο του Κειμένου 1 αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες, κατάλληλα επιλεγμένες, χωρίς να αλλάξει το νόημα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να περιγράψεις τα συναισθήματα που βιώνει ο νεαρός Εβραίος έτσι όπως σκιαγραφούνται στο Κείμενο 2 (μονάδες 10). Ποιες σκέψεις κάνεις διαβάζοντας το απόσπασμα (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Κάθε άτομο το οποίο υιοθετεί μια ρατσιστική – φασιστική ιδεολογία έχει υποστεί ακραία χειραγώγηση, η οποία αποδυναμώνει την ικανότητα λογικής σκέψης και αυτοδιάθεσης και το καθιστά έρμαιο των ομάδων στις οποίες εντάσσεται και υποτάσσεται ολοκληρωτικά. Αντικαθιστά τις αξίες του με νέες και παραιτείται από όλα τα βασικά ατομικά του χαρακτηριστικά, τα οποία πλέον ορίζει ο αρχηγός και η ομάδα, την οποία άκριτα υπακούει καθοδηγούμενο από βίαια ένστικτα.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ως αίτιο παρουσιάζεται: η αδυναμία λογικής σκέψης του ατόμου που υιοθετεί ρατσιστικές αντιλήψεις και η εκχώρηση των βασικών ατομικών του χαρακτηριστικών στον αρχηγό και την ομάδα. Ως αποτέλεσμα, με τη χρήση και της διαρθρωτικής λέξης «έτσι», παρουσιάζεται: η μετατροπή του σε ένα τυφλό όργανο υποταγής, το οποίο αναπαράγει άκριτα την νέα ιδεολογία, καθοδηγούμενο από φανατικά και βίαια συναισθήματα.

Με τον τρόπο αυτό ο συγγραφέας καταφέρνει να παρουσιάσει με εύληπτο και λογικά οργανωμένο τρόπο τις ολέθριες συνέπειες που έχει στον τρόπο σκέψης και συμπεριφοράς του ατόμου η υιοθέτηση ρατσιστικών αντιλήψεων. Αυτή είναι και η κύρια πρόθεσή του με τη δημοσίευση του κειμένου, να αναδείξει δηλαδή την επικινδυνότητα που έχει η υιοθέτηση ακραίων ιδεολογιών από το άτομο και τις συνέπειες που επιφέρει στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Οι «εχθροί» είναι <u>αναγκαίοι/απαραίτητοι</u> στις ολοκληρωτικές θεωρίες, διότι <u>ενώνουν/ενοποιούν</u> ιδεολογικά. Η ένταση της δαιμονοποίησης των «εχθρών» φτάνει έως και σε παραληρητικά επίπεδα με

την στόχευση/προσπάθεια του αφανισμού τους. Οι όποιες συνειδησιακές αναστολές και ενοχές έχουν ήδη προηγουμένως αμβλυνθεί σε επίπεδο που σχεδόν δεν βρίσκονται/εντοπίζονται. Ως «εχθροί» δεν θεωρούνται μόνο οι «διαφορετικοί», αλλά και εκείνοι που ενώ είναι «όμοιοι» εναντιώνονται/αντιδρούν σθεναρά σε αυτήν την ιδεολογία.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Για το πρώτο ερώτημα οι μαθητές/τριες καλούνται να εκφράσουν ελεύθερα τις προσωπικές τους απόψεις, βασισμένες όμως πάντα σε συγκεκριμένα χωρία του κειμένου. Ενδεικτικά αναμένεται να αναφερθούν τα εξής:

- Ο ήρωας προφανώς νιώθει φόβο και αγωνία για το άγνωστο, αφού η περιγραφή που δεσπόζει στην πρώτη παράγραφο καταδεικνύει την σύγχυση την οποία βιώνει την πρώτη στιγμή που αντικρίζει το στρατόπεδο συγκέντρωσης.
- Νιώθει άβουλος και τρωτός *(«Η δίνη παρέσυρε ύστερα κι εμένα…),* ενώ αισθάνεται κόπωση από την πολύωρη στάση κάτω από τον ήλιο.
- Νιώθει μοναξιά και αναζητά εναγωνίως γύρω του την παρουσία των γνωστών του *(«Μάταια αναζητούσα με το βλέμμα τα άλλα αγόρια: ολόγυρά μου υπήρχαν μονάχα άγνωστοι»).*
- Η παρουσία του άντρα με τη φιλική απέναντί του συμπεριφορά τον βοηθά να αναθαρρήσει σε ένα βαθμό, καθώς νιώθει να επικοινωνεί επιτέλους με κάποιον, αλλά το χαστούκι το οποίο δέχεται από το πουθενά από τον φύλακα Ναζί μετά την πρώτη έκπληξη τον επαναφέρει στη φρικτή πραγματικότητα *(«…και θέλησα να τον ρωτήσω…δεν πρόλαβα όμως γιατί εκείνη τη στιγμή μου ήρθε από την άλλη μεριά ένα χαστούκι»).*
- Πονάει και αντιλαμβάνεται πως δεν έχει δικαίωμα στην επικοινωνία, δεν έχει κανένα δικαίωμα στη ζωή *(«…προτού αρχίσει το αριστερό μου μάγουλο να πονάει…Από τα μπερδεμένα ουρλιαχτά του μπόρεσα να καταλάβω μόνο ότι επαναλάμβανε ξανά και ξανά τη λέξη «ησυχία»)*

Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα οι μαθητές /-τριες μπορούν να απαντήσουν όπως επιθυμούν βασισμένοι/ες στα προσωπικά τους βιώματα, διαβάσματα ή και πεποιθήσεις. Κάθε απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να δίνεται με σαφήνεια, ακρίβεια και τεκμηρίωση.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Μόνιμη εργασία τέλος!

Το κείμενο είναι απόσπασμα άρθρου του Δημήτρη Κρουστάλλη που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Το Βήμα στις 6.2.2000.

«Μόνιμη δουλειά; Ξεχάστε το. Δεν υπάρχει πλέον τέτοιος όρος. Θα έλεγα καλύτερα, σταθερή εργασία». Ο πρόεδρος του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού είναι κατηγορηματικός: οι αλλαγές που θα γίνουν στο εργασιακό τοπίο τα επόμενα χρόνια θα είναι τέτοιες, που, για να διατηρεί κάποιος την εργασία του, θα πρέπει να παρακολουθεί διαρκώς τις εξελίξεις στον τομέα του. Αλλά και η εργασία δε θα είναι αυτή που ξέραμε ως τώρα. Ώσπου να βγουν στη σύνταξη, οι εργαζόμενοι του μέλλοντος θα αναγκασθούν να αλλάξουν αρκετά επαγγέλματα. Πόσα; Εξαρτάται. Όσοι δεν έχουν σοβαρό υπόβαθρο γνώσεων θα αλλάξουν πολλά και διαφορετικά μεταξύ τους επαγγέλματα. Αντιθέτως, όσοι διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις αναμένεται να μετακινούνται σε διάφορες ειδικότητες του ίδιου κλάδου απασχόλησης.

Τα τελευταία χρόνια, σε χώρες, όπως οι ΗΠΑ, στις οποίες έχουν γίνει μελέτες για τις επιπτώσεις της συχνής αλλαγής εργασίας, έχουν προκύψει αρκετά παράδοξα. Παραδείγματος χάριν, οι εργοδότες προτιμούν να προσλαμβάνουν άτομα νεαρής ηλικίας, τα οποία είναι περισσότερο εξοικειωμένα με τις νέες τεχνολογίες, εκπαιδεύονται πιο εύκολα και αποτελούν ένα είδος «μελλοντικής επένδυσης», αφού αργότερα θα «βγάλουν» τα λεφτά που ξόδεψε γι' αυτά ο εργοδότης τους. Αυτοί, όμως, έχουν τις μικρότερες πιθανότητες να μείνουν πολλά χρόνια στην ίδια δουλειά. Οι εργαζόμενοι που προσλαμβάνονται στην ηλικία των 25 ετών μπορεί να προσαρμόζονται γρηγορότερα στις απαιτήσεις μιας επιχείρησης, αλλά εγκαταλείπουν τη δουλειά ευκολότερα απ' ό,τι οι εργαζόμενοι των 50 ετών. Οι τελευταίοι δεν είναι ιδιαίτερα δεκτικοί στη συνεχή εκπαίδευση και στην απόκτηση νέων προσόντων, αλλά είναι πιο έμπειροι και αφοσιωμένοι στην επιχείρηση.

Κείμενο 2

Το Κατινάκι (απόσπασμα)

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Άγγελου Τερζάκη «Το Κατινάκι», δημοσιευμένο στο περιοδικό Ελεύθερα Γράμματα το 1951

Το βασίλειό της, φυσικά, ήταν η σκάλα της υπηρεσίας. Ένα κλουβί ψηλό-ψηλό, τετράγωνο, αρματωμένο γύρω-γύρω με σίδερα. Όταν σήκωνες ανάσκελα το κεφάλι, μα τόσο πολύ που να σου πονέσει ο σβέρκος, έβλεπες, εκεί, ψηλά, πολύ ψηλά, ένα κομμάτι γαλάζιον ουρανό, κομμένο στις τέσσερες πλευρές σα με το μαχαίρι. Γυάλιζε η τετράγωνη πλάκα τ' ουρανού ολοκάθαρη, σμαλτωμένη, – ψυχή μου! – λες και την είχανε σφουγγαρίσει με μανία αποβραδίς οι άγγελοι. Αχ, τι ωραία που ήταν! Όμως κι όταν η πλάκα θάμπωνε από συννεφιά, κι όταν μελάνιαζε κακιωμένη από το μπουρίνι, κι όταν η βροντή κυλιότανε μουγκά, φοβερίζοντας – μάννα μου! – πάλι το Κατινάκι τραγουδούσε.

– Μπιτ ξεμυαλισμένο είναι, π' ανάθεμά το, αυτό το δουλάκι[1] του δεύτερου!

Ήτανε ξεμυαλισμένο, ούτε λόγος. Χαιρότανε και τη λιακάδα και τη μπόρα. Μέσα στα νερά της βροχής, που κρουνελιάζανε[2] σαν καταρράχτες από τα λούκια και τα σιδερένια πλατύσκαλα, εκείνο πλατσούριζε ξεμυαλισμένο, μπήγοντας ψιλές-ψιλές φωνούλες σα γαρδέλι[3] που το μπουχίσανε[4] και ξαφνιάστηκε. Και πάλι το τραγούδι, τ' άσωστο τραγούδι.

Αθήνα και πάλι Αθήνα

Αθήνα μ' αρέσεις πολύ! …

Της άρεσε η Αθήνα, αυτό ν' ακούγεται. Ήξερε απ' έξω κι ανακατωτά το μπακάλη, το μανάβη, το φούρναρη. Ήξερε και τα τρία παιδιά της κυρίας Παρασκευής του μοίραρχου, αντίκρυ.

Ήξερε και τον συνοικιακό κινηματογράφο, τρία τετράγωνα πιο πέρα. Εκεί έτρεχε, με την ψυχή στο στόμα, κάθε δεκαπέντε, που είχε την έξοδο. Αχ, και πού να ήταν από πουθενά η μάνα της να τη βλέπει πόσο μορφωμένη είχε γίνει τώρα, εδώ στην Αθήνα!

---

[1] χαρακτηρισμός για τις υπηρέτριες στο παρελθόν
[2] κρουνελιάζω< κρουνός: τρέχω σαν από μεγάλη βρύση, άφθονα.
[3] το πουλί καρδερίνα.
[4] μπουχίζω: καταβρέχω με νερό.

Στην είσοδο, όταν συναντιότανε με τον καθηγητή της Γαλλικής που καθότανε στο ισόγειο, θα ’βρισκε πάντα την ευκαιρία να του πει «μερσί». – Πες-πες, συλλογιζόταν, να ιδείς που μια μέρα θα τα καταφέρνω και στα Γαλλικά. Αμ τι νόμισες!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα(μονάδες 10)

Σε 50 περίπου λέξεις να αποδώσεις τις νέες συνθήκες οι οποίες, σύμφωνα με το Κείμενο 1, διαμορφώνονται στο πεδίο της εργασίας και ποιους κυρίως επιβαρύνουν.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να γράψεις δύο λόγους για τους οποίους ο συγγραφέας του Κειμένου 1 επιλέγει να ξεκινήσει το άρθρο του με την άποψη του προέδρου του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού.

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

<u>έχουν προκύψει, παράδοξα, ξόδεψε, απαιτήσεις, δεκτικοί</u>: Να γράψεις από μια συνώνυμη για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις που βρίσκονται στη 2η παράγραφο του Κειμένου 1, προσέχοντας ώστε να μην αλλάξει το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις σε 100-150 λέξεις τη συναισθηματική κατάσταση της πρωταγωνίστριας της αφήγησης αξιοποιώντας στοιχεία που δίνονται στο Κείμενο 2.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με το Κείμενο 1, για να μη χάσει κάποιος την εργασία του στο άμεσο μέλλον, θα είναι υποχρεωμένος να παρακολουθεί τις εξελίξεις στον τομέα του ανά πάσα στιγμή, ενώ οι περισσότεροι εργαζόμενοι στο μέλλον θα αλλάζουν διαρκώς επαγγέλματα μέχρι τη συνταξιοδότησή τους. Κυρίως θα πληγούν όσοι δεν έχουν ένα ισχυρό γνωστικό υπόβαθρο, καθώς και εργαζόμενοι μεγάλης ηλικίας παρά την αφοσίωσή τους στις επιχειρήσεις.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Πρόκειται για έναν πρωτότυπο τρόπο έναρξης άρθρου, που εισάγει τον αναγνώστη στο θέμα, αλλά την ίδια στιγμή κινητοποιεί και το ενδιαφέρον του να συνεχίσει την ανάγνωση.
- Ο πρόεδρος του ΟΑΕΔ είναι το κατεξοχήν αρμόδιο άτομο, για να εκφράσει τις απόψεις του πάνω στο θέμα, άρα το άρθρο αποκτά εγκυρότητα και αξιοπιστία.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

<u>έχουν προκύψει</u>: έχουν αναδειχθεί, έχουν επισημανθεί, έχουν σημειωθεί κτλ

<u>παράδοξα:</u> περίεργα, ευτράπελα, αντιφάσεις κτλ

<u>ξόδεψε:</u> έδωσε, πλήρωσε, επένδυσε κτλ

<u>απαιτήσεις</u>: ανάγκες, ιδιαιτερότητες, προϋποθέσεις, ιδιαιτερότητες κτλ

<u>δεκτικοί</u>: ανοικτοί, ευέλικτοι, προσιτοί, ανεκτικοί κτλ

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η ηρωίδα, ένα νεαρό κορίτσι από την επαρχία, εργάζεται εσώκλειστη ως υπηρέτρια σε ένα σπίτι της Αθήνας. Αν και αντιμετωπίζει συνθήκες εγκλεισμού και καταπίεσης *(«Ένα κλουβί ψηλό – ψηλό, τετράγωνο, αρματωμένο γύρω – γύρω με σίδερα. Όταν σήκωνες ανάσκελα το κεφάλι, μα τόσο πολύ που να σου πονέσει ο σβέρκος, έβλεπες, εκεί, ψηλά, πολύ ψηλά, ένα κομμάτι γαλάζιον ουρανό, κομμένο στις τέσσερες πλευρές σα με το μαχαίρι»*), η ίδια είτε λόγω αφέλειας, είτε λόγω αυτοάμυνας, προκειμένου να επιβιώσει, δημιουργεί στο μυαλό της έναν δικό της κόσμο, όμορφο και χαρούμενο *(«Γυάλιζε η τετράγωνη πλάκα τ' ουρανού ολοκάθαρη… λες και την είχανε σφουγγαρίσει με μανία αποβραδίς οι άγγελοι. Αχ, τι ωραία που ήταν!» και «Χαιρότανε και τη λιακάδα και τη μπόρα»)*. Ακόμη κι όταν αντικρίζει μπροστά της κάθε ασχήμια, νιώθει την ανάγκη να ξορκίζει το κακό με το τραγούδι *(«κι όταν η βροντή κυλιότανε μουγκά, φοβερίζοντας – μάννα μου! – πάλι το Κατινάκι τραγουδούσε»).*

Δείχνει ένα πλάσμα αθώο, ανέμελο και χαρωπό, τόσο που στα μάτια του κόσμου φαντάζει «ξεμυαλισμένο», ενώ η αφέλεια κι η εξωστρέφειά της είναι αυτή που της δίνει δύναμη να συνεχίσει *(«Μέσα στα νερά της βροχής, που κρουνελιάζανε… εκείνο πλατσούριζε ξεμυαλισμένο, μπήγοντας ψιλές – ψιλές φωνούλες σα γαρδέλι…Και πάλι το τραγούδι, τ' άσωστο τραγούδι»).*

Αν και στην Αθήνα οι συνθήκες είναι γι αυτήν δύσκολες, βρίσκει πάντα έναν λόγο να είναι χαρούμενη. Απορροφά αδιάκοπα πληροφορίες από τη γειτονιά, αλλά και από τις ταινίες που βλέπει στον κινηματογράφο. Έτσι νιώθει πως αναπληρώνει το κενό της εκπαίδευσης που ποτέ δεν έλαβε και κάνει την μητέρα της υπερήφανη για την μόρφωση που θεωρεί ότι κατέχει *(«Της άρεσε η Αθήνα, αυτό ν' ακούγεται. Ήξερε απ' έξω κι ανακατωτά το μπακάλη… Ήξερε και τον συνοικιακό κινηματογράφο…Αχ, και πού να ήταν από πουθενά η μάνα της να τη βλέπει πόσο μορφωμένη είχε γίνει τώρα, εδώ στην Αθήνα»)*.

Η αθωότητα, η αισιοδοξία και η αφέλειά της είναι τέτοια που πιστεύει ότι θα καταφέρει να μάθει ακόμη και μία ξένη γλώσσα, όπως τα γαλλικά, μόνο και μόνο επειδή καθημερινά χαιρετά τον καθηγητή γαλλικών που συναντά στην είσοδο της πολυκατοικίας με ένα «μερσί» *(«Στην είσοδο, όταν συναντιότανε με τον καθηγητή της Γαλλικής…να ιδείς που μια μέρα θα τα καταφέρνω και στα Γαλλικά, Αμ τι νόμισες!»)*

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Η επίδραση της τεχνολογίας στις θέσεις εργασίας

Το κείμενο (διασκευή) έχει αντληθεί από την εφημερίδα «Το Ποντίκι»,τεύχ.1834 (16/10/2014).

Οι νέες τεχνολογίες δημιουργούν παραγωγή και πλούτο χωρίς πολλούς ή και καθόλου εργαζομένους. Η τεχνολογική επανάσταση φέρνει βιβλικών διαστάσεων αλλαγές στην εργασία, τόσο στον δυτικό όσο και στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Όλες οι προηγούμενες «επαναστάσεις» (αγροτική, βιομηχανική κ.λπ.) είχαν βασικό άξονα το ότι υπήρχε ανάγκη χεριών, εργατικού δυναμικού δηλαδή. Ακόμα και στις περιπτώσεις κατάφωρης[1] εκμετάλλευσης του μόχθου του εργαζομένου, η συμμετοχή του ήταν απαραίτητη για την πλουτοπαραγωγική διαδικασία.

Όμως, η μοντέρνα ψηφιακή επανάσταση που ζούμε στις αρχές του 21ου αιώνα μάς έχει δώσει το διαδίκτυο και το κινητό τηλέφωνο, αλλά την ίδια στιγμή διαταράσσει και «διαιρεί» τον κόσμο σε κλίμακα μεγαλύτερη από ό,τι έχουμε δει εδώ και πάνω από έναν αιώνα. Η μηχανική νοημοσύνη και η προηγμένη ρομποτική άρχισαν ήδη να παράγουν πρωτοφανείς καινοτομίες. Κατασκευάζονται πια οχήματα χωρίς οδηγό, αεροσκάφη χωρίς πιλότους, φορτηγά πλοία δίχως πλήρωμα, μηχανές που μεταφράζουν στο λεπτό εκατοντάδες γλώσσες και τεχνικά μέσα που μηδενίζουν την απόσταση μεταξύ γιατρού και ασθενούς, καθηγητή και μαθητή. Για παράδειγμα, μέχρι πριν από λίγα χρόνια η οδήγηση αυτοκινήτου θεωρούνταν από τα πολύπλοκα πράγματα που μόνο ο άνθρωπος μπορούσε να κάνει κι όχι ένα κομπιούτερ. Ακόμη, το 2011 μεγάλη διαδικτυακή επιχείρηση ανακοίνωσε ότι δημιουργεί παντελώς αυτόνομα οχήματα, χωρίς ανάγκη ανθρώπινης πλοήγησης. Το να οδηγεί κάποιος ταξί ή φορτηγό ήταν ως τώρα επάγγελμα, μέσω του οποίου ο εργαζόμενος μπορούσε να εξασφαλίσει μια αξιοπρεπή διαβίωση. Η οδήγηση χωρίς... οδηγό, όμως, έρχεται να βάλει ένα τέλος σε αυτό. Ήδη η αντίστροφη μέτρηση έχει αρχίσει, καθώς μεγάλες αυτοκινητοβιομηχανίες δημιουργούν το αυτοκίνητο που... πηγαίνει μόνο του.

Στο άμεσο μέλλον, φυσικά, είναι δεδομένο ότι οι «βαριές» συνέπειες θα γίνουν αισθητές απ' όλους σχεδόν τους εργαζομένους παγκοσμίως. Η άνοδος της «μηχανικής νοημοσύνης» σημαίνει ότι όλο και περισσότεροι εργαζόμενοι πρόκειται να δουν τις θέσεις τους να απειλούνται. Κι αυτό δε θα ισχύσει μόνο για ανειδίκευτους εργάτες, αλλά και για δουλειές που βρίσκονται πολύ πιο ψηλά στην κλίμακα δεξιοτήτων, όπως καθηγητές και γιατροί. Ήδη η τηλεϊατρική θεωρείται ότι θα ρίξει το

[1] κραυγαλέας, απροκάλυπτης

κόστος της υγειονομικής περίθαλψης, ενώ στην ανώτατη εκπαίδευση τα διαδικτυακά μαθήματα θα επιτρέπουν σε έναν μόνο καθηγητή να κάνει τη δουλειά που πριν απαιτούσε δεκάδες καθηγητές (και μαθητές) με φυσική παρουσία σε κάθε αίθουσα, κάτι που σημαίνει και φτηνότερο κόστος διδασκαλίας, με αντίστοιχες ελαφρύνσεις για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Επιπλέον, η δημιουργία πλούτου στην ψηφιακή εποχή αποδεικνύεται προς το παρόν πως γεννά ελάχιστες θέσεις απασχόλησης, συγκριτικά με το μέγεθος των εταιρειών και τα κέρδη τους. Δύο επιχειρήσεις, παγκόσμιοι γίγαντες της μοντέρνας οικονομίας, απασχολούν λιγότερους από 50.000 ανθρώπους η καθεμιά. Σήμερα μάλιστα που το κόστος εργασίας κρίνεται ασύμφορο και το κόστος της αυτοματοποιημένης παραγωγής πέφτει, οι εταιρείες αλλάζουν τους εργαζόμενους με ρομπότ. Πρόσφατα, μάλιστα, το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης πραγματοποίησε έρευνα όπου μελέτησε πάνω από 700 διαφορετικά επαγγέλματα, για να διαπιστώσει το αν και πόσο εύκολα θα μπορούσαν να αυτοματοποιηθούν, ώστε να μη γίνονται από ανθρώπους. Δυστυχώς, τα αποτελέσματα ήταν εφιαλτικά! Το 47% των εργασιακών θέσεων στον δυτικό κόσμο κινδυνεύει σοβαρά να «αυτοματοποιηθεί» στα επόμενα 10-20 χρόνια. Η τεχνολογία, συνεπώς, εξαπλώνοντας διαρκώς το εύρος των εργασιών που μπορούν να αυτοματοποιηθούν καταβροχθίζει θέσεις εργασίας γεμίζοντας τη δεξαμενή ανέργων. Έτσι, ο εργαζόμενος εξαναγκάζεται πλέον σε έναν ανταγωνισμό τόσο με τους υπόλοιπους εργαζόμενους όσο και με τις μηχανές.

Κείμενο 2

Κώστας Μόντης (1914 – 2004)

Νύχτες

*Το ποίημα είναι του Κώστα Μόντη από τη συλλογή «Τα τραγούδια της ταπεινής ζωής» (*Λευκωσία 1954*).*

Καλά, θ’ απορροφήσουν κάτι από την έγνοια σου
η μέρα, η κίνηση, η δουλειά σου, οι φίλοι,
και θα μπορέσεις ύστερα να πας
σε κάνα θέατρο ή κέντρον ή όπου αλλού.
Όμως όταν τελειώσουν όλα
τα θέατρα και τα κέντρα κλείσουν,
και πουν οι φίλοι καληνύχτα,
και πρέπει να γυρίσεις πια στο σπίτι, τι θα γίνει;
Το ξέρεις πως σκληρή, αδυσώπητη
σε περιμένει στο κρεβάτι σου η έγνοια.
Θα ’σαι μονάχος.
Και τότες θα λογαριαστείτε.

Θες ή δε θες θα μπουν κάτω όλα, να λογαριαστείτε.

Θα 'σαι μονάχος

κι ανυπεράσπιστος απ' τα θέατρα και τα κέντρα,

κι απ' τη δουλειά σου και τους φίλους.

Σε περιμένει στο κρεβάτι σου η έγνοια.

Θά 'ρθεις, δεν γίνεται. Είν' τόσο σίγουρη γι' αυτό, και περιμένει.

Είναι στο σπίτι και σε περιμένει.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 40 – 50 λέξεις να αποδώσεις τη διαφορά που, σύμφωνα με το Κείμενο 1, υπάρχει ανάμεσα στην ψηφιακή επανάσταση και τις προηγούμενες.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται/οργανώνεται κυρίως η τρίτη παράγραφος του Κειμένου 1 και ποια θέση αποδεικνύεται με αυτήν την επιλογή του πομπού;

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. Όλες οι προηγούμενες «επαναστάσεις» (1η παράγραφος): Τα εισαγωγικά στη λέξη «επαναστάσεις» χρησιμοποιούνται, για να δηλώσουν:

α. απορία

β. αμφισβήτηση

γ. μεταφορά

δ. ειρωνεία

2. την ίδια στιγμή διαταράσσει και «διαιρεί» τον κόσμο (2η παράγραφος): Η φράση, αν λάβουμε υπόψη και το ευρύτερο γλωσσικό περιβάλλον, στο οποίο ανήκει, δηλώνει:

α. διαπίστωση

β. προβληματισμό

γ. πεσιμισμό

δ. απόρριψη

3. δημιουργούν το αυτοκίνητο που... πηγαίνει μόνο του (2η παράγραφος): Τα αποσιωπητικά στη φράση, αν λάβουμε υπόψη και το ευρύτερο γλωσσικό περιβάλλον στο οποίο ανήκει, δηλώνουν από την πλευρά του πομπού:

α. έκπληξη

β. θαυμασμό

γ. αγανάκτηση

δ. αποδοκιμασία

4. «μηχανικής νοημοσύνης» (3η παράγραφος): Η φράση τίθεται σε εισαγωγικά, διότι είναι:

α. μεταφορά

β. παρομοίωση

γ. συνεκδοχή

δ. ειδικός όρος

5. καταβροχθίζει θέσεις εργασίας γεμίζοντας τη δεξαμενή ανέργων (4η παράγραφος): Με τη φράση αυτή, αν λάβουμε υπόψη και το νόημα του συγκειμένου, ο συντάκτης του Κειμένου 1 επιχειρεί:

α. να αναδείξει με τρόπο ειρωνικό τον κίνδυνο που προκύπτει από την εξάπλωση του αυτοματισμού.

β. να αναδείξει με τρόπο που δημιουργεί προβληματισμό τον κίνδυνο που προκύπτει από την εξάπλωση του αυτοματισμού.

γ. να προκαλέσει φόβο, προκειμένου να υπάρξει αγώνας για την ανατροπή της κατάστασης.

δ. να εκφράσει την απελπισία του για τους κινδύνους που προκύπτουν από την εξάπλωση του αυτοματισμού.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η ποιητική φωνή προειδοποιεί τον αναγνώστη για μια αναμέτρηση που τον περιμένει. Τι είδους αναμέτρηση είναι αυτή, σύμφωνα με το περιεχόμενο του Κειμένου 2, και πόσο εύκολη φαίνεται να είναι; Να οργανώσεις σε 120 – 150 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Στις προηγούμενες «επαναστάσεις» (αγροτική, βιομηχανική κ.λπ.) βασικός άξονας ήταν το γεγονός ότι υπήρχε ανάγκη εργατικού δυναμικού, με την έννοια της συμμετοχής του εργαζόμενου στην παραγωγική διαδικασία. Αντιθέτως, στην ψηφιακή επανάσταση και τις τεχνολογικές καινοτομίες, που αυτή προωθεί, η συμμετοχή του ανθρώπινου παράγοντα ελαχιστοποιείται ή/και μηδενίζεται.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Τρόπος ανάπτυξης παραγράφου: παραδείγματα
- Αποδεικτέα θέση: Η άνοδος της «μηχανικής νοημοσύνης» σημαίνει ότι όλο και περισσότεροι εργαζόμενοι πρόκειται να δουν τις θέσεις τους να απειλούνται. Κι αυτό δε θα ισχύσει μόνο για ανειδίκευτους εργάτες, αλλά και για δουλειές που βρίσκονται πολύ πιο ψηλά στην κλίμακα δεξιοτήτων.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1 – γ

2 – β

3 – α

4 – δ

5 – β

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η ποιητική φωνή διατυπώνει σκέψεις με τη μορφή μονολόγου, τον οποίο θα μπορούσε να απευθύνει κάθε άνθρωπος στον ίδιο του τον εαυτό ή σε κάποιον άλλο. Στην πραγματικότητα, φαίνεται να προειδοποιεί τον/την αναγνώστη/-στρια για την «αναμέτρηση» που τον/την περιμένει με την «έγνοια», από την οποία δεν μπορεί να ξεφύγει, αν και κάνει φιλότιμες προσπάθειες, συμμετέχοντας σε κάθε είδους δραστηριότητες, για να μείνει μακριά από ό,τι τον βασανίζει. Η

«αναμέτρηση» αφορά τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει κάθε άνθρωπος τα προβλήματά του («έγνοιες»), με ευρύτατες σημασιολογικές αποχρώσεις, ξεκινώντας από τον υπαρξιακό προβληματισμό μέχρι και πιο προσωπικά ή/και επαγγελματικά ζητήματα, ανάλογα με την ηλικία ή τις περιστάσεις που συντρέχουν κάθε φορά στη ζωή του/της αναγνώστη/-στριας. Πρόκειται για έναν δύσκολο αγώνα που δεν έχει νόημα να αναβάλλουμε, καθώς είναι μάταιο να μην αντιμετωπίζουμε κατάματα την πραγματικότητα και τις αιτίες του άγχους και της ανησυχίας μας καταφεύγοντας σε πρόσκαιρες λύσεις.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Πώς παρουσιάζουν τα ΜΜΕ τα άτομα με αναπηρία

Το κείμενο είναι απόσπασμα από την εισήγηση της Ιωάννας Δεσποτοπούλου «Άτομα με αναπηρία και τρόπος παρουσίασής τους στα ΜΜΕ.», στο Άτομα με αναπηρία και ΜΜΕ (Διεθνής Διημερίδα, 19-20 Ιουνίου 2006, Αθήνα, σσ. 96-102).

Εδώ και δεκαετίες οργανώσεις και σωματεία δίνουν έναν συνεπή αγώνα για τα άτομα με αναπηρία. Ωστόσο, είναι διάχυτη η αίσθηση ότι υφίσταται ένας λιγότερο ή περισσότερο συνειδητός αποκλεισμός. Αποκλεισμός από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, που έχει συχνά τα ίδια χαρακτηριστικά με τους αποκλεισμούς που βιώνουν καθημερινά στη ζωή τους. Αν και φαίνεται ότι γνωστοποιούνται οι ανάγκες και τα προβλήματά τους τόσο από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης όσο και από την ευρύτερη κοινωνία, τελικά τα άτομα αυτά ποτέ δεν έρχονται στο επίκεντρο του δημόσιου προβληματισμού.

Αυτός ο ιδιότυπος περιορισμός ή αποκλεισμός από τη δημόσια προβολή έχει σίγουρα να κάνει και με τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Συνδέεται με το ευρύτερο πρόβλημα, τη μεγάλη αυτή συζήτηση που αφορά στον ρόλο και στην ευθύνη τους στις σύγχρονες κοινωνίες. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δεν καλύπτουν την αναγκαιότητα ενημέρωσης της κοινωνίας. Μολονότι, λοιπόν, πολύ εύκολα θα μπορούσαμε να ρίξουμε το μεγαλύτερο μέρος της ευθύνης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και στο κυνήγι των πωλήσεων, η αφετηρία του προβλήματος κατά τη γνώμη μου δεν είναι εκεί, είναι στην ουσία πρόβλημα ολόκληρης της κοινωνίας. Γιατί το τι προτιμά ο πελάτης – αποδέκτης προγραμμάτων και πληροφοριών έχει να κάνει με τον πολιτισμό και την παιδεία.

Και η αλήθεια είναι ότι η αναπηρία θεωρούνταν πάντοτε συνώνυμο της αδυναμίας και της πλήρους ανικανότητας. Στην πράξη αντιμετωπίζουμε κάποιον ανάπηρο σαν να είναι ολικά ανάπηρος, ασχέτως αν η ανεπάρκειά του σχετίζεται με συγκεκριμένες λειτουργίες που δεν μπορεί να πραγματοποιήσει. Δυστυχώς, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δεν έχουν αλλάξει σε σημαντικό βαθμό τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία. Αν θυμηθούμε το πώς προβάλλονται τα θέματα των αναπήρων από τις ειδήσεις και τις εφημερίδες, θα αντιληφθούμε το πώς αναπαράγονται και τα φαινόμενα περιθωριοποίησης και στιγματισμού.

Κείμενο 2

Μ. Καραγάτσης (1908 – 1960)

«Το 10» (απόσπασμα)

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το λογοτεχνικό έργο του Μιχάλη Καραγάτση «Το 10» (Εστία, 1964).

[...]

Ο Χρίστος Χαριτάκης ξύπνησε κακόκεφος απ' τον μεσημεριάτικο ύπνο. Αυτόν τον είχε πειράξει η ζέστη περισσότερο από τον άλλο κόσμο, γιατί του 'φερνε κρίσεις άσθματος. Χρόνια τώρα υπόφερε απ' αυτή την κακή αρρώστια και γιατρειά δεν έβρισκε.

Ήταν ψηλός, εύσωμος, με μαλλιά κάτασπρα, που τα κούρευε με την ψιλή. Είχε μεγάλα, κρεμαστά μουστάκια που σχημάτιζαν τεράστια λευκή περισπωμένη στο κέντρο της στρογγυλής και ρόδινης μορφής του. Τα μικρά γαλανά του μάτια ήσαν σαν του παιδιού: άλλοτε γεμάτα αγαθοσύνη κι άλλοτε άκριτο θυμό. Θύμωνε με το παραμικρό, παραφερόταν. Σύντομα όμως ξεθύμανε και τότε ήταν πράος σαν πρόβατο.

Η αρρώστια – το άσθμα – τον βρήκε νέο ακόμα και τον μισέρωσε[1]. Τον έπιαναν κρίσεις βαριές, συνεχείς, επίμονες, που τον έκαναν να υποφέρει πολύ. Ήταν, από χρόνια, σχεδόν κατάκοιτος. Όταν, αραιά και πού, ένιωθε καλύτερα, έπαιρνε την απόφαση κι έβγαινε απ' το σπίτι του, για να κατέβει ως το καφενείο ή την ταβέρνα του ισογείου. Πιο πέρα δεν πήγαινε ποτέ. Αφού περνούσε καναδυό ώρες πίνοντας το καφεδάκι ή το κρασάκι του, έπρεπε ν' ανέβει εκατό σκαλοπάτια, για να γυρίσει στο διαμέρισμά του, με συνέπεια να τον πιάσει κρίση. Η γυναίκα του – η κυρία Ειρηνούλα – πολλές φορές τού είπε να μετακομίσουν σε άλλο σπίτι, στο κέντρο του Πειραιά, που να είναι ισόγειο ή να 'χει ασανσέρ. Χρήματα δεν τους λείπονταν – δόξα σοι ο Θεός. Γιατί να μένουν στην άκρη του κόσμου, σ' αυτή τη φτωχογειτονιά, σε τούτο το θλιβερό κτήριο – χώρια τα εκατό σκαλοπάτια που, για τον ανάπηρο, μετάλλαζαν το σπίτι σε φυλακή;

Πολύ λογικά τα επιχειρήματα της Ειρηνούλας· μα ο άντρας της δεν έστεργε[2] την μετακόμιση. Μπορεί η συνοικία να ήταν απόμακρη και φτωχική, μπορεί στο «10» να συμπυκνώνονταν όλη η θλίψη του μίζερου ανθρωπολογιού. Μα το διαμέρισμά τους, στον Γ' όροφο, ήταν άνετο, καθαρό, καλοβαλμένο. Από τα παράθυρα έβλεπες όλο το λιμάνι και όλη τη θάλασσα ως τις Φλέβες, την Αίγινα και το Πέραμα. Έβλεπες τα βαπόρια να έρχονται, να σαλπάρουν, τα ρυμουλκά να τριγυρνούν,·την εργατιά ν' ασχολείται στον ντόκο[3] μ' ένα σωρό δουλειές και μερεμέτια. Όλ' αυτά διασκέδαζαν τον ανάπηρο. Ήταν σαν μια μεγάλη οθόνη σινεμασκόπ, που

---

[1] κάνω κάποιον μισερό, ανάπηρο

[2] αποδεχόταν

[3] τμήμα λιμανιού που χρησιμοποιείται για φόρτωση και εκφόρτωση των πλοίων

ξετυλιγόταν ταινία γεμάτη κίνηση, επεισόδια, ζωή. Τι θα ’βλεπε απ’ το παράθυρο του ισόγειου διαμερίσματος, όπου ήθελε η Ειρηνούλα να μετακομίσουν; Και ποιο το όφελος αν μπορούσε να κυκλοφορεί πιο εύκολα, όταν θα είχε χάσει τις παρέες του;[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50 – 60 λέξεις να εκθέσεις τον κύριο λόγο για τον οποίο, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1, δεν προβάλλονται από τα ΜΜΕ τα άτομα με αναπηρία με τρόπο που να ευαισθητοποιεί την κοινωνία.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με συντομία να περιγράψεις τον τρόπο με τον οποίο συνδέονται νοηματικά οι δύο πρώτες παράγραφοι του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. «Εδώ και δεκαετίες οργανώσεις και σωματεία δίνουν έναν <u>συνεπή</u> αγώνα για τα άτομα με αναπηρία.» (1η παράγραφος): Με το επίθετο «συνεπής» δηλώνεται:

α. ειρωνεία

β. ενθάρρυνση

γ. αμφισβήτηση

δ. επιδοκιμασία

2. «… είναι διάχυτη η αίσθηση ότι υφίσταται ένας λιγότερο ή περισσότερο <u>συνειδητός</u> αποκλεισμός.» (1η παράγραφος): Η υπογραμμισμένη λέξη στο παραπάνω γλωσσικό περιβάλλον έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

α. κατευθυνόμενος

β. σκόπιμος

γ. αθέλητος

δ. συναισθηματικός

3. «Αυτός ο ιδιότυπος περιορισμός ή αποκλεισμός από τη δημόσια προβολή έχει σίγουρα να κάνει και με τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.» (2η παράγραφος): Στην παραπάνω περίοδο λόγου ο τρόπος με τον οποίο αποδίδεται από τον συγγραφέα το μήνυμα είναι με:

α. αναγκαιότητα

β. πιθανότητα

γ. βεβαιότητα

δ. υπόθεση

4. «Μολονότι, λοιπόν, πολύ εύκολα θα μπορούσαμε να ρίξουμε το μεγαλύτερο μέρος της ευθύνης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης …» (2η παράγραφος): Στην πρόταση ο τρόπος με τον οποίο αποδίδεται από τον συγγραφέα το μήνυμα είναι με:

α. βεβαιότητα

β. δυνατότητα

γ. αναγκαιότητα

δ. αμφισβήτηση

5. «ασχέτως αν η <u>ανεπάρκειά</u> του σχετίζεται με συγκεκριμένες λειτουργίες που δεν μπορεί να πραγματοποιήσει…» (3η παράγραφος): Στην παραπάνω φράση η λέξη «ανεπάρκεια» έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

α. αδυναμία

β. μειονεξία

γ. ανικανότητα

δ. ιδιομορφία

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Σε 100 – 150 λέξεις να σχολιάσεις την επιλογή του ήρωα της αφήγησης να παραμείνει στο «10», σύμφωνα με το περιεχόμενο του Κειμένου 2. Εσύ τι θα έκανες στη θέση του;

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα ΜΜΕ γνωστοποιούν τα προβλήματα των ατόμων με αναπηρία, αλλά δεν επιτυγχάνουν την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας απέναντί τους. Το γεγονός αυτό συνδέεται με το κυρίαρχο ζήτημα της ευθύνης και του ρόλου τους στις σύγχρονες κοινωνίες, καθώς δεν αποτελούν μονάχα πηγή ενημέρωσης, αλλά δείκτη παιδείας και πολιτισμού της κοινωνίας, καθώς προβάλλονται ειδήσεις που ανταποκρίνονται στις προτιμήσεις των πελατών.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1, ο συγγραφέας κάνει μια διαπίστωση αναφορικά με τη στάση των ΜΜΕ απέναντι στα άτομα με αναπηρία. Διατυπώνει την άποψη ότι, ενώ δίνεται ειλικρινής αγώνας από σωματεία και οργανώσεις, τα ΜΜΕ δεν ανταποκρίνονται στον θεμελιώδη σκοπό της ευαισθητοποίησης της κοινωνίας απέναντι σε αυτά τα άτομα. Στη δεύτερη παράγραφο επιχειρείται μια ερμηνεία της συγκεκριμένης στάσης των ΜΜΕ, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η αφετηρία του προβλήματος είναι κάτι που αφορά το σύνολο της κοινωνίας και συνδέεται με την παιδεία και τον πολιτισμό των ατόμων που απαρτίζουν τους αποδέκτες των μηνυμάτων των ΜΜΕ. Χαρακτηριστική φράση με την οποία ενισχύεται η συνοχή του λόγου και η νοηματική σύνδεση των παραγράφων: «Αυτός ο ιδιότυπος περιορισμός ή αποκλεισμός από τη δημόσια προβολή».

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1 – δ

2 – β

3 – γ

4 – β

5 – α

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η απόφαση του ήρωα της αφήγησης να μείνει μέχρι το τέλος της ζωής του στο «10» στηρίζεται στους εξής λόγους: το διαμέρισμα ήταν άνετο, καθαρό, καλοβαλμένο και με μοναδική θέα. Μπορούσε να κάθεται στο παράθυρο και να βλέπει το λιμάνι και τη θάλασσα ως τις Φλέβες, την Αίγινα και το Πέραμα, τα βαπόρια που έρχονταν κι έφευγαν και τους εργάτες που έκαναν ένα σωρό δουλειές. Στην πραγματικότητα, το παράθυρο αυτό του έδινε την εικόνα μιας ζωής όλο κίνηση και ζωντάνια, γεγονός που τον γέμιζε χαρά. Επίσης, εκεί είχε τις παρέες του και περνούσε την ώρα του στο καφενείο και την ταβέρνα του ισογείου μαζί με τους φίλους του, πράγμα πολύ σημαντικό για κάθε άνθρωπο που έχει ανάγκη να αισθάνεται την ασφάλεια ενός οικείου περιβάλλοντος. Είναι πιθανό να αποφάσιζα το ίδιο στη θέση του και να επέλεγα να παραμείνω σε ένα σπίτι γεμάτο αναμνήσεις και σε ένα περιβάλλον με ανθρώπους που γνωρίζω και αγαπώ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Bodyshaming: Τι σε κάνει να ντρέπεσαι για το σώμα σου;

Το παρακάτω απόσπασμα αποτελεί κείμενο (διασκευή) από την ιστοσελίδα της Στέγης Ιδρύματος Ωνάση, για τη «γνωριμία» του κοινού με την ψηφιακή σειρά συζητήσεων Society Uncensored[1].

Η βιομηχανία της ομορφιάς προβάλλει κατά κύριο λόγο γυναίκες, αλλά και άνδρες, «αποδεκτούς», που εντάσσονται στα στερεότυπα περί κάλλους, όπως ορίζονται σε εξώφυλλα περιοδικών και κοινωνικά δίκτυα. Τα ερωτήματα που προκύπτουν είναι πολλά: γιατί κάποιος έχει λόγο για το δικό σου σώμα; Πρέπει εσύ να θωρακίζεις τον εαυτό σου, για να μη γίνεσαι έρμαιο στην άποψη κάποιου; Πώς μπορούμε να αλλάξουμε τον ορισμό του τι είναι αποδεκτό ως σώμα; Τάπες, ψηλολέλεκες, τόφαλοι, κοκκαλιάρηδες, με λεύκη, με ψωρίαση, με άπειρα τατουάζ: πώς μπορούμε να πάψουμε να χαρακτηρίζουμε ανθρώπους, προσβάλλοντας και πληγώνοντάς τους;

Το bodyshaming, αν και έχει βαθιές ρίζες ως πρακτική, είναι ένας όρος που εμφανίζεται στον δημόσιο λόγο τα τελευταία χρόνια και αφορά τα επικριτικά σχόλια που μπορεί να δεχτεί ένας άνθρωπος για την εμφάνισή του. Το φαινόμενο αφορά τόσο γυναίκες όσο και άνδρες, όμως, καθώς σχετίζεται κατεξοχήν με το γυναικείο σώμα και την εργαλειοποίησή/αντικειμενοποίησή του, το bodyshaming στοχοποιεί κυρίως θηλυκότητες.

Στην κοινωνία μας θαυμάζουμε γυναίκες, αλλά και άνδρες, στις «ιδανικές» διαστάσεις, χωρίς δερματοπάθειες και αυτοάνοσα που αλλάζουν την «αποδεκτή» όψη. Το bodyshaming, λοιπόν, περιγράφει τα κακόβουλα σχόλια, τα οποία εκδηλώνονται, για να προσβάλουν και να χαρακτηρίσουν την εμφάνιση ενός ανθρώπου – είτε σε σχέση με τα φυσικά είτε με τα επίκτητα χαρακτηριστικά του – όταν ξεφεύγουν από το μη ρεαλιστικό πρότυπο που κυριαρχεί. Εξάλλου, το bodyshaming έχει βαθιές πολιτισμικές ρίζες στην κοινωνία, στα ΜΜΕ, στην οικογένεια, στον τρόπο που μεγαλώνουμε, ακόμα και στην τέχνη και τον κινηματογράφο, και φυσικά στις πατριαρχικές κοινωνικές δομές που ακόμα επικρατούν και καθορίζουν αντιλήψεις.

Ωστόσο, το τελευταίο διάστημα, η συζήτηση έχει ανοίξει έντονα και στην ελληνική κοινωνία. Αφορμή μπορεί να έχει σταθεί και το γεγονός ότι ασκείται τελευταία bodyshaming σε ανθρώπους για τα κιλά τους, την κυτταρίτιδά ή τις ραγάδες τους, τα τατουάζ ή τις δερματοπάθειές τους ή το γεγονός ότι πρόσωπα με αναγνωρισιμότητα μπορεί να γίνονται τα ίδια θύτες κακόβουλων σχολίων. Ταυτόχρονα, γυναίκες και άνδρες με εξωπραγματικά «ιδανικές» διαστάσεις κυριαρχούν στα κοινωνικά δίκτυα είτε για να επιβάλουν τα καθιερωμένα πρότυπα της βιομηχανίας ομορφιάς που

[1] κοινωνία χωρίς λογοκρισία

εκθειάζουν το υπερβολικά αδύνατο και γυμνασμένο σώμα είτε για να μας συμβουλέψουν να αγαπάμε το σώμα μας, όπως είναι.

Εν μέσω καλοκαιριού, όπου αρκετοί και αρκετές νιώθουν ανασφαλείς στο να εκθέσουν το σώμα τους στα βλέμματα των άλλων, η Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση ανοίγει τη συζήτηση, όχι μόνο με αφορμή την παραλία, αλλά κυρίως, για να μιλήσουμε για το πώς θα καταφέρουμε να χωράμε στα σώματά μας χωρίς να αισθανόμαστε ενοχές για αυτά.

Κείμενο 2

Bernardine Evaristo (1959 –)

Κορίτσι, Γυναίκα, Άλλο

Στο βιβλίο «Κορίτσι, Γυναίκα, Άλλο» (εκδ. Gutenberg, 2020) της Μπερναρντίν Εβαρίστο παρελαύνουν δώδεκα γυναίκες που ζουν στη Βρετανία, οι περισσότερες μαύρες ή μιγάδες, κάθε ηλικίας, πλούσιες και φτωχές, με διαφορετικούς χαρακτήρες και προσανατολισμούς.

Η Κάρολ μετακόμισε κατευθείαν από το διαμέρισμα
της μητέρας της όπου έμενε δωρεάν για κάνα δυό χρόνια
μετά την αποφοίτησή της για να βάλει στην άκρη
λεφτά για ν΄ αγοράσει σπίτι
στο σπίτι του Φρέντι στο Φούλαμ όπου η σχέση τους
προχώρησε στη φάση του αρραβώνα
θα είμαι η αρσενική νοικοκυρά στη σχέση, της υπο-
σχέθηκε, θα κρέμομαι χαριτωμένα από το μπράτσο σου
όποτε χρειάζεται, θα κουρεύω το γρασίδι, θα φτιάχνω
μαρμελάδες, θα επιβλέπω την οικονόμο και θα μεγα-
λώσω τα όμορφα μελαχρινά παιδιά μας
της άρεσε που ήταν διατεθειμένος να υπηρετήσει
τη φιλοδοξία της
ήξερε ότι θα πήγαινε μπροστά πολύ πιο γρήγορα
μ’ αυτόν στο πλευρό της

εκείνος είπε ότι οι γονείς του ήθελαν να παντρευτεί
κάποια που οι πρόγονοί της, όπως οι δικοί τους, θα έφτα-
ναν ως τον Γουλιέλμο τον Κατακτητή.
θα έπρεπε να έβλεπες τα μούτρα τους όταν τους το
είπα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο είναι το θέμα του Κειμένου 1, ποιους αφορά και γιατί; Να γράψεις την απάντησή σου σε μια παράγραφο 50 – 60 λέξεων.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 επιστρατεύεται η τεχνική του ορισμού. Ποια είναι η έννοια που ορίζεται και ποια τα χαρακτηριστικά της (μονάδες 4); Πιστεύεις ότι λογικά και δομικά δικαιολογείται ο ορισμός στη δεύτερη παράγραφο; Δικαιολόγησε την απάντησή σου (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 οι συντάκτες του παραθέτουν ερωτήματα. Τι θέλουν να πετύχουν με αυτόν τον τρόπο (μονάδες 10); Πιστεύεις ότι θα άλλαζε το ύφος λόγου της παραγράφου, αν στη θέση των ερωτημάτων υπήρχαν προτάσεις κρίσεως και γιατί (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη στάση του Φρέντι στο Κείμενο 2. Εξακολουθεί, κατά τη γνώμη σου, να είναι επίκαιρος στη σημερινή ελληνική πραγματικότητα ο «προβληματισμός» που θέτει το Κείμενο 2; Να απαντήσεις με ένα κείμενο 100 – 150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Θέμα του κειμένου είναι το φαινόμενο του bodyshaming , δηλαδή η αρνητική κριτική που δέχεται κάποιος για το σώμα του. Αφορά τόσο γυναίκες όσο και άντρες, κυρίως όμως στοχοποιεί τις δεύτερες. Κύριος λόγος για τον οποίο εκδηλώνεται το φαινόμενο είναι ότι η βιομηχανία ομορφιάς προβάλλει συγκεκριμένα πρότυπα, με αποτέλεσμα να κυριαρχεί στην κοινωνία μια εξιδανικευμένη εικόνα για τα δύο φύλα.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 ορίζεται η έννοια του bodyshaming. Πρόκειται για μια πρακτική με ρίζες στο παρελθόν, που εμφανίζεται πλέον ως όρος και αφορά την αρνητική κριτική που μπορεί να δεχτεί κάποιος για το σώμα του. Το bodyshaming σχετίζεται και με τα δυο φύλα, αλλά στοχοποιεί κυρίως τις γυναίκες. Η επιλογή των συντακτών του Κειμένου 1 να δώσουν έναν ορισμό της έννοιας υπηρετεί τη συνοχή των παραγράφων και την αλληλουχία των ιδεών, όπως αυτές παρουσιάζονται σε μορφή ερωτήσεων στην πρώτη παράγραφο που αποτελεί και τη βάση, πάνω στην οποία οικοδομείται το άρθρο. Επίσης, ο ορισμός συνδέεται και με τον τίτλο του Κειμένου 1, μέρος του οποίου είναι ξενόγλωσσος και απαιτεί ερμηνεία.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Με την παράθεση ερωτημάτων στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 οι συντάκτες του επιδιώκουν να προσδώσουν στον λόγο προφορικότητα, αμεσότητα και υφολογική ποικιλία. Επίσης, με αυτόν τον τρόπο ενεργοποιείται το ενδιαφέρον του δέκτη και η εισαγωγική παράγραφος πετυχαίνει έναν βασικό της στόχο. Αν στη θέση των ερωτήσεων υπήρχαν κύριες προτάσεις κρίσεως, το ύφος του λόγου θα ήταν διαφορετικό, καθώς θα επρόκειτο για διατύπωση μιας κρίσης, σκέψης ή διαπίστωσης που εμπεριέχει έναν μεγάλο βαθμό βεβαιότητας ή μεταφέρει μια απλή

πληροφορία. Με αυτόν τον τρόπο, ο λόγος δεν θα πετύχαινε την άμεση εμπλοκή των αναγνωστών/-στριών ούτε θα ενεργοποιούσε στον ίδιο βαθμό το ενδιαφέρον τους.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η στάση του Φρέντι υπαγορεύεται από τα συναισθήματα που τρέφει για την Κάρολ. Στον λόγο του κυριαρχούν οι εικόνες (*«θα κρέμομαι χαριτωμένα από το μπράτσο σου […], θα κουρεύω το γρασίδι, θα φτιάχνω μαρμελάδες»*), που ενεργοποιούν τη φαντασία και αποκαλύπτουν την ένταση των συναισθημάτων του για εκείνη. Ο Φρέντι σπάει το στερεότυπο του συζύγου ως αρχηγού και κύριου υπεύθυνου για την οικογένεια που πρέπει να φροντίζει για την επαγγελματική και οικονομική του εξέλιξη, αφού αποφασίζει να στηρίξει την αγαπημένη του και τα σχέδιά της αναλαμβάνοντας εκείνος τη φροντίδα του σπιτιού και των παιδιών. Ο προβληματισμός που θέτει το Κείμενο 2 παραμένει επίκαιρος, καθώς το θέμα των έμφυλων σχέσεων και των στερεοτύπων που εξακολουθούν να καλλιεργούνται – παρά τα βήματα προόδου – αποτελεί μια λυπηρή πραγματικότητα στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Επαγγελματικός προσανατολισμός και ανεργία

Το ακόλουθο κείμενο είναι της Νέλλης Παρμάκη, Σύμβουλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού, το οποίο δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Παναιτωλική» τον Φεβρουάριο 2011, http://www.panaitoliki.gr/ (διασκευή).

[…] Οι επαγγελματικές επιλογές οφείλουν να στηρίζονται στον συνυπολογισμό πολλών παραμέτρων που αφορούν τόσο στην αγορά εργασίας όσο και στις ιδιαιτερότητες του ατόμου. Χωρίς αμφιβολία, ορισμένοι τομείς παρουσιάζουν καλή απορρόφηση και γρήγορη επαγγελματική αποκατάσταση των πτυχιούχων των αντίστοιχων τμημάτων ενώ άλλοι τομείς έχουν εξαιρετικά περιορισμένες επαγγελματικές επιλογές. Κατά συνέπεια, η ενημέρωση και σωστή ανάλυση των συνθηκών που επικρατούν στην αγορά εργασίας μπορεί να μας βοηθήσει να αποφύγουμε κακοτοπιές και επαγγελματικά αδιέξοδα.

Βασική αρχή του Επαγγελματικού Προσανατολισμού είναι η επιλογή εργασίας με βάση τα ατομικά ενδιαφέροντα, τα ταλέντα, και τις κλίσεις. Η λανθασμένη θεωρία ότι η σημερινή οικονομική κρίση και τα υψηλά ποσοστά ανεργίας αντιβαίνουν στην παραπάνω αρχή, καθιστώντας τη περιττή πολυτέλεια, είναι εξαιρετικά επικίνδυνη. Η επιστήμη του Επαγγελματικού Προσανατολισμού πρεσβεύει τον **ενδελεχή** έλεγχο και συνυπολογισμό τόσο των προσωπικών χαρακτηριστικών, όσο και των διαθέσιμων εναλλακτικών λύσεων. Συγκεκριμένα, ο νέος που βρίσκεται σε ένα εκπαιδευτικό ή επαγγελματικό σταυροδρόμι θα πρέπει να διερευνήσει αρχικά τον εαυτό του, να αποσαφηνίσει τις επαγγελματικές του αξίες, την προσωπικότητα, τις ικανότητες, τα ενδιαφέροντά του και στη συνέχεια, να εξετάσει τις επιλογές που υπάρχουν, να ενημερωθεί για τις συνθήκες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε επαγγέλματος. Η παραπάνω διαδικασία θα του επιτρέψει να συνδυάσει τη προσωπικότητά του και τις εναλλακτικές του και θα τον οδηγήσει στην καλύτερη δυνατή επιλογή. Η αυτογνωσία είναι βασική συνθήκη για την κατανόηση των δυνατοτήτων του και τη στοχοθέτηση των επιδιώξεων του.

Η πληροφόρηση κατέχει κεντρικό ρόλο στην αναγνώριση των προσφερόμενων εργασιακών εναλλακτικών. Ο σύμβουλος επαγγελματικού προσανατολισμού είναι σε θέση παράλληλανα παρέχει **έγκυρη** πληροφόρηση και να υποβοηθήσει την περαιτέρω εξειδικευμένη αναζήτηση επαγγελματικών επιλογών στους τομείς που ενδιαφέρουν. Όντας προετοιμασμένος για τις μελλοντικές καταστάσεις που θα αντιμετωπίσει, ο νέος θα μπορέσει να κάνει σωστές επιλογές και να βιώσει τις μικρότερες δυνατές απογοητεύσεις. Θα είναι σε θέση να προλάβει τις εξελίξεις και να

θωρακιστεί απέναντι στις δυσκολίες της αγοράς εργασίας. Η γνώση τον καθιστά ικανό για σοφότερες επιλογές που θα τον βοηθήσουν να αποφύγει σημαντικά λάθη κατά την επαγγελματική του σταδιοδρομία. Ο νέος πρέπει να διακρίνει τι του είναι πιο ταιριαστό και σε ποιον εργασιακό τομέα θα μπορέσει να εργαστεί με όρεξη και όραμα για δημιουργία ώστε να ανταμειφθεί τόσο υλικά όσο και ηθικά.

Συνοψίζοντας, κατά τη διαδικασία επιλογής επαγγέλματος ο νέος πρέπει να συνυπολογίσει τις επαγγελματικές προοπτικές του κλάδου που τον ενδιαφέρει. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να γνωρίζει ότι οι συνθήκες που επικρατούν στη σύγχρονη αγορά εργασίας έχουν σχεδόν εκμηδενίσει τις επιλογές που οδηγούν σε εύκολη και σίγουρη επαγγελματική αποκατάσταση. Η συνεχής προσπάθεια, η αδιάκοπη εξέλιξη, και η καλλιέργεια των προσόντων και ικανοτήτων του, θα του εξασφαλίσουν την πολυπόθητη επαγγελματική επιτυχία. Μόνο όταν ο νέος επιλέξει να ασχοληθεί με ένα αντικείμενο που τον ενδιαφέρει θα μπορέσει να δώσει την απαιτούμενη ενέργεια και να ανταποκριθεί στην παραπάνω διαδικασία. […]

Κείμενο 2

Άνεργοι

Ποίημα του Νικηφόρου Βρεττάκου (1912-1991) από τη συλλογή, Το βάθος του κόσμου*, 1961.*

Του εργοστασίου η πόρτα, είναι από σίδερο· έχει
στο μέσο δυο κάγκελα. Και πίσω απ’ τα κάγκελα
δυο μάτια που σφάζουν. Ο επιστάτης κοιτάζει
την ουρά των ανθρώπων που στέκονται απ’ έξω,
χέρια και πρόσωπα που κάνουν μια κίνηση
όλα μαζί, κρατούν την ανάσα, σκύβουν ν’ ακούσουν.

«Μεσημέριασε, φύγετε. Ο κύριος
διευθυντής δε θά ’ρθει. Αύριο πάλι
πρωί. Πιο πρωί».

Χαμηλώνουν τα πρόσωπα, στέκονται αμήχανα.
Ύστερα, φεύγοντας, κοιτάζουνε γύρω τους
σα να ψάχνουν να βρουν ένα βάραθρο – όχι
να κλάψουνε, όχι να ψάξουν για τίποτα.
Να ρίξουν τα χέρια τους.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις σε 60 περίπου λέξεις τους παράγοντες που πρέπει να συνεκτιμήσει ο νέος κατά τη διαδικασία επιλογής εργασίας, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (στο χωρίο «*Συγκεκριμένα, ο νέος που βρίσκεται σε ένα εκπαιδευτικό ή επαγγελματικό σταυροδρόμι … συνθήκες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε επαγγέλματος*») αξιοποιείται ως τρόπος σύνδεσης των νοημάτων το ασύνδετο σχήμα (με τη χρήση κομμάτων). Είναι, κατά τη γνώμη σου, αποτελεσματική η χρήση του ασύνδετου σχήματος ως προς την οργάνωση των πληροφοριών του κειμένου;

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να γράψεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για την κάθε μια από τις παρακάτω προτάσεις του Κειμένου 1.

1. Η λέξη «ενδελεχή» στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 έχει τη σημασία:

α. λεπτομερειακή

β. γενικότερη

γ. αποτελεσματική

δ. ουσιαστική

2. Η λέξη «έγκυρη» στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 έχει τη σημασία:

α. άμεση

β. αξιόπιστη

γ. ευρεία

δ. πλήρη

3. Ο σκοπός της συγγραφέως του Κειμένου 1 είναι:

α. να ενημερώσει τους αναγνώστες της για τον επαγγελματικό προσανατολισμό

β. να διαφημίσει το έργο της στην επαγγελματική καθοδήγηση των νέων

γ. να διαμαρτυρηθεί για την απαξίωση του επαγγελματικού προσανατολισμού στο σχολείο

δ. να τονίσει τις επιπτώσεις της ανεργίας στους νέους

4. Η συγγραφέας του Κειμένου 1 εκφράζεται σε τρίτο πρόσωπο:
α. για να αποστασιοποιηθεί από τον ρόλο των συμβούλων του επαγγελματικού προσανατολισμού
β. για να παρουσιάσει αντικειμενικά τις απόψεις της
γ. για να διαφοροποιηθεί από άλλους συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού
δ. γιατί απευθύνεται σε όλους τους ανθρώπους και όχι μόνο στους νέους

5. «*Ο νέος πρέπει να διακρίνει τι του είναι πιο ταιριαστό και σε ποιον εργασιακό τομέα θα μπορέσει να εργαστεί με όρεξη και όραμα για δημιουργία ώστε να ανταμειφθεί τόσο υλικά όσο και ηθικά.*»
Οτρόπος με τον οποίο αποδίδεται το μήνυμα στο χωρίο αυτό του Κειμένου 1 εκφράζει:
α. μετριοπάθεια
β. χιουμοριστική διάθεση
γ. ειρωνεία
δ. αναγκαιότητα

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να παρουσιάσεις, γράφοντας ένα κείμενο 120 περίπου λέξεων, τη συναισθηματική κατάσταση των ανέργων αξιοποιώντας τις κατάλληλες λέξεις ή φράσεις από το Κείμενο 2.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι παράγοντες που πρέπει να συνεκτιμήσει ο νέος κατά τη διαδικασία επιλογής εργασίας, σύμφωνα με το Κείμενο 1, είναι:

- οι τομείς που παρουσιάζουν καλή απορρόφηση και γρήγορη επαγγελματική αποκατάσταση των πτυχιούχων των αντίστοιχων τμημάτων,
- τα ατομικά ενδιαφέροντα, τα ταλέντα, και οι κλίσεις του,
- συνυπολογισμός τόσο των προσωπικών χαρακτηριστικών, όσο και των διαθέσιμων εναλλακτικών λύσεων,
- η συνεχής προσπάθεια, η αδιάκοπη εξέλιξη, και η καλλιέργεια των προσόντων και ικανοτήτων του, καθώς οι επιλογές εργασίας περιορίζονται σημαντικά εξαιτίας των συνθηκών που επικρατούν στην αγορά εργασίας.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με το ασύνδετο σχήμα συνδέονται με λιτό και επικοινωνιακά αποτελεσματικό τρόπο πληροφορίες. Ειδικότερα, παρουσιάζονται οι ενέργειες, τις οποίες θα πρέπει να κάνει ένας νέος προτού επιλέξει το επάγγελμα που θα ακολουθήσει. Ο συγγραφέας με το ασύνδετο σχήμα επιτυγχάνει να παραθέσει επιγραμματικά πληθώρα προϋποθέσεων για την ορθή επιλογή του επαγγέλματος.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1 α

2 β

3 α

4 β

5 δ

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο ποίημα του Ν. Βρεττάκου αποτυπώνεται μια θλιβερή σκηνή των ανθρώπων, οι οποίοι ψάχνουν να βρουν εργασία, καθώς και τα αρνητικά συναισθήματα που αυτοί νιώθουν σε αυτή τους την αναζήτηση. Οι άνεργοι διακατέχονται από αισθήματα ανυπομονησίας και αγωνίας περιμένοντας υπομονετικά τη σειρά τους. «Κρατούν την ανάσα, σκύβουν ν' ακούσουν» αν θα προσληφθούν από τον διευθυντή, αν θα βρουν επιτέλους δουλειά στο εργοστάσιο. Όταν μαθαίνουν ότι ο διευθυντής δεν θα έρθει, στενοχωριούνται και απογοητεύονται («χαμηλώνουν τα πρόσωπα, στέκονται αμήχανα»). Ωστόσο, η απογοήτευση αυτή δεν τους δημιουργεί τη διάθεση να κλάψουν για τη δεινή κατάσταση στην οποία βρίσκονται. Είναι μια απογοήτευση, η οποία οφείλεται στο ότι αισθάνονται ότι είναι άχρηστοι, ότι δεν μπορούν να προσφέρουν στην κοινωνία («να βρουν ένα βάραθρο… χέρια τους»).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)
Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Τράπεζες χρόνου

Το παρακάτω άρθρο της Λίνας Γιάνναρου δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Καθημερινή στις 30/10/2005.

Δεν έχουν γκισέ, φρουρούς στην είσοδο και χρηματοκιβώτιο. Δεν εξαργυρώνουν επιταγές ούτε χορηγούν δάνεια, το νόμισμα που αναγνωρίζουν υποδιαιρείται μεν σε «λεπτά», αλλά δεν κόβεται σε χαρτονομίσματα. Είναι οι Τράπεζες χρόνου, ένα πρωτοποριακό σύστημα ανταλλαγής υπηρεσιών, που μετράει ήδη σχεδόν μια εικοσαετία ζωής στο εξωτερικό και πρόσφατα έφτασε στη χώρα μας.

Στις Τράπεζες χρόνου, ο χρόνος είναι (το) χρήμα και ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης παίρνει κυριολεκτική σημασία. Σύμφωνα με τους νόμους του ιδιότυπου αυτού τραπεζικού συστήματος, μια ώρα ισούται με μια πιστωτική μονάδα. Έτσι, όποιος «καταθέτει» μια ώρα από το χρόνο του «αγοράζει» αυτόματα μια ώρα από το χρόνο κάποιου άλλου. Παράδειγμα: χρειάζομαι κάποιον να μου κρατήσει τα παιδιά; Θα διαθέσω κι εγώ λίγο από το χρόνο μου για να βοηθήσω κάποιον άλλο. Τι θα μπορούσε να είναι αυτό; Τα πάντα – από το να του μάθω ένα μουσικό όργανο που ξέρω ή μια ξένη γλώσσα, μέχρι να του κάνω παρέα ένα «δύσκολο» βράδυ ή να τον βοηθήσω στην κηπουρική. Η Τράπεζα συντονίζει αυτές τις «συναλλαγές» τηρώντας φυσικά και μια βάση δεδομένων με τις πιστωτικές μονάδες που αναλογούν στα μέλη της.

Η ιδέα είναι απλή: οι άνθρωποι έχουν μια σειρά από δεξιότητες τις οποίες η οικονομία της αγοράς υποτιμά, ακριβώς διότι βρίσκονται σε αφθονία. Ποιος «πουλάει» για παράδειγμα συντροφιά στη γυμναστική ή στη βόλτα στα μαγαζιά; Πόσο μπορεί να «κοστολογηθεί» ένας καλός ακροατής ή κάποιος που θα πάει να ψωνίσει τα φάρμακα που μόλις τέλειωσαν; Ακόμα κι αν κάποιες από τις υπηρεσίες που προσφέρονται μέσω των Τραπεζών Χρόνου διατίθενται και στην ελεύθερη αγορά, όπως για παράδειγμα οι υπηρεσίες που προσφέρει ο περιπατητής σκύλου ή ο προσωπικός γυμναστής, είναι πάρα πολλοί εκείνοι που δεν μπορούν να τις αγοράσουν. Κι αυτοί που δεν έχουν χρήματα, όμως, μπορούν να βρουν λίγο χρόνο…

Σήμερα, περισσότερες από 1.000 Τράπεζες Χρόνου λειτουργούν σε πάνω από 13 χώρες. […] Στις περισσότερες περιπτώσεις οι Τράπεζες Χρόνου λειτουργούν σε επίπεδο

κοινότητας, έχοντας στόχο να φέρουν τους ανθρώπους που ζουν σε μια γειτονιά πιο κοντά. Συχνά, συμμετοχή δηλώνουν και εταιρείες, οργανώσεις ή κοινωνικοί φορείς. Τα τελευταία χρόνια, επίσης, έχουν ανοίξει και … παραρτήματα Τραπεζών Χρόνου, με εξειδικευμένο χαρακτήρα, προσφέροντας για παράδειγμα αποκλειστικά υπηρεσίες υγείας ή απευθυνόμενα μόνο σε νέους.

Σύμφωνα πάντως με τα συμπεράσματα έρευνας που πραγματοποίησε το Πανεπιστήμιο East Anglia στις Τράπεζες Χρόνου της Αγγλίας, ο θεσμός έχει κατορθώσει να προσελκύσει ανθρώπους κοινωνικά αποκλεισμένους, όπως ηλικιωμένους, άτομα με ειδικές ανάγκες, ανθρώπους χαμηλού εισοδήματος, μετανάστες, κ.ά. Εκείνους δηλαδή που «κανονικά» δεν συμμετέχουν σε πρωτοβουλίες εθελοντισμού – για την ακρίβεια είναι συνήθως οι αποδέκτες της προσφοράς των εθελοντών. […] Στις Τράπεζες Χρόνου, επίσης, «συναντώνται» φαινομενικά ετερόκλητες ομάδες πληθυσμού, όπως είναι οι ηλικιωμένοι και οι νέοι.

Έχει βρεθεί ότι η συμμετοχή σε ένα τέτοιο πρόγραμμα βελτιώνει την ποιότητα ζωής του ατόμου μέσω της κοινωνικοποίησής του, ενώ βοηθάει να αντιμετωπίζονται υφέρποντα προβλήματα, όπως είναι ο αλκοολισμός. Φυσικά, δημιουργεί ευκαιρίες για εργασία που διαφορετικά θα ήταν αδύνατο να υπάρξουν.

Κείμενο 2

ΜΑΡΙΑ ΠΟΛΥΔΟΥΡΗ (1902-1930)

Αχ, η καρδιά μου

Το ποίημα της νεοσυμβολίστριας Μαρίας Πολυδούρη βρίσκεται στη συλλογή της, Ο τρίλλιες που σβήνουν (1928). Από τις Εκδόσεις Εντύποις, 2015.

Αχ, η καρδιά μου νοσταλγεί,
τώρα που φεύγει η μέρα,
το ροδινό ξημέρωμα,
τον ήλιο, τον αιθέρα.

Τα παιδικά χαμόγελα,
το κύμα που απαντούσε
στο φλοίσβημα[1] της πρόσχαρης
φωνούλας μας που αχούσε.

[1] φλοίσβημα: ο ήχος από τα κύματα που χτυπούν στην ακτή.

Τη βάρκα που λικνίζοταν
στη μέθη μας του ονείρου,
το αβρό[2] τραγούδι που έσμιγε
τη σιγαλιά του απείρου.

Τη χαραυγή που ρόδιζε
τα σεντεφένια[3] πλάτια,
την πεθυμιά την άχραντη
στ᾽ αγγελικά μας μάτια.

Αχ, η καρδιά μου νοσταλγεί,
τώρα που η μέρα σβήνει,
της ομορφιάς το πέρασμα,
τη νειότη που μ᾽ αφήνει.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι η χρησιμότητα των Τραπεζών Χρόνου, σύμφωνα με τη συγγραφέα του Κειμένου 1; (60 περίπου λέξεις)

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Η συγγραφέας του Κειμένου 1 στον πρόλογό της αποσκοπεί στο α) να προκαλέσει το ενδιαφέρον των αναγνωστών και β) να εισαγάγει το θέμα. Θεωρείς ότι επιτυγχάνει τους σκοπούς της; Στην απάντησή σου να αναφερθείς στις μεθόδους ανάπτυξης και τα εκφραστικά μέσα, που χρησιμοποιεί.

Μονάδες 10

[2] αβρό: χαριτωμένο
[3] σεντεφένια: μαρμάρινα αντικείμενα που ιριδίζουν, υλικό της επιφάνειας ορισμένων οστράκων.

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να εξηγήσεις τη χρήση των σημείων στίξης στα παρακάτω σημεία του κειμένου:

α. Τ*α πάντα – από το να του μάθω ένα μουσικό όργανο που ξέρω ή μια ξένη γλώσσα, μέχρι να του κάνω παρέα ένα «δύσκολο» βράδυ ή να τον βοηθήσω στην κηπουρική.* [μονή παύλα και εισαγωγικά, 2η παράγραφος]

β. *Η ιδέα είναι απλή: οι άνθρωποι έχουν μια σειρά από δεξιότητες τις οποίες η οικονομία της αγοράς υποτιμά, ακριβώς διότι βρίσκονται σε αφθονία.* [άνω κάτω τελεία, 3η παράγραφος]

γ. *Τα τελευταία χρόνια, επίσης, έχουν ανοίξει και … παραρτήματα Τραπεζών Χρόνου* [αποσιωπητικά, 4η παράγραφος]

δ. *Ο θεσμός έχει κατορθώσει να προσελκύσει ανθρώπους κοινωνικά αποκλεισμένους, όπως ηλικιωμένους, άτομα με ειδικές ανάγκες, ανθρώπους χαμηλού εισοδήματος, μετανάστες, κ.ά.* [κόμματα, 5η παράγραφος]

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Τι νοσταλγεί το ποιητικό υποκείμενο στο Κείμενο 2; Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, η συναισθηματική του κατάσταση; Να την περιγράψεις αξιοποιώντας στην απάντησή σου στίχους, λέξεις ή φράσεις από το ποίημα (100-120 λέξεις).

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι Τράπεζες Χρόνου συμβάλλουν στην επικοινωνία των ανθρώπων μιας κοινότητας και στην ενεργοποίηση ετερόκλητων ανθρώπων κοινωνικά απομονωμένων, οι οποίοι δεν συμμετέχουν συνήθως σε εθελοντικές δράσεις. Μέσα από τον θεσμό αυτόν βελτιώνεται η ποιότητα ζωής των ανθρώπων, καθώς αυτοί κοινωνικοποιούνται και αντιμετωπίζουν τα προβλήματά τους. Τέλος, οι Τράπεζες Χρόνου παρέχουν στους ανθρώπους νέες δυνατότητες για εργασία.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πρόκληση ενδιαφέροντος αναγνωστών:

α. με τη χρήση παραδειγμάτων (γκισέ, φρουρούς, χρηματοκιβώτιο, επιταγές κ.ά.),

β. με την χρήση αντίθεσης (υποδιαιρείται μεν … αλλά δεν κόβεται…).

Αναφορά στο θέμα [σχήμα άρση και θέση: τι δεν είναι και τι είναι οι Τράπεζες Χρόνου]:

α. με τη χρήση αρνητικών εκφράσεων (δεν έχουν, δεν εξαργυρώνουν…),

β. με τη χρήση ορισμού (ορίζονται οι Τράπεζες Χρόνου ως ένα πρωτοποριακό σύστημα… στη χώρα μας).

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. η μονή παύλα δηλώνει επεξήγηση/ διευκρίνιση και τα εισαγωγικά («δύσκολο βράδυ») δηλώνουν μεταφορική χρήση της γλώσσας

β. η άνω και κάτω τελεία δηλώνει επεξήγηση

γ. τα αποσιωπητικά δηλώνουν έκπληξη ή αιφνιδιασμό

δ. τα κόμματα (ασύνδετο σχήμα) δηλώνουν παράθεση παραδειγμάτων με συντομία

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο νοσταλγεί τα νιάτα του («της ομορφιάς το πέρασμα»), τα οποία συμβολίζονται με λέξεις ή φράσεις όπως «ροδινό ξημέρωμα», «ήλιο», «αθέρα», τα οποία χάνονται με το πέρασμα του χρόνου («τώρα που φεύγει η μέρα», «τώρα που η μέρα σβήνει»). Αισθάνεται μελαγχολία και θλίψη, καθώς θυμάται τα νεανικά του χρόνια («τα παιδικά χαμόγελα», «το κύμα», «τη βάρκα», «τη χαραυγή»), εικόνες που χαρακτήριζαν την ομορφιά και την αθωότητα της νεότητας, η οποία έχει παρέλθει, όπως δηλώνει ο παρατατικός χρόνος («λικνίζοταν», «ρόδιζε»). Πρόκειται για μια αντίθεση ανάμεσα από τη μια σε ένα χαρούμενο και ευχάριστο παρελθόν και από την άλλη σε ένα απαισιόδοξο παρόν, στο οποίο έχουν οδηγήσει τα γηρατειά.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Παγκόσμια Ημέρα Γυναίκας: Cherchez la femme[1] σ' έναν ανδρικό κόσμο

Το ακόλουθο συντομευμένο άρθρο της Σοφίας Μαργαρίτη δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Το Βήμα *στις 08.03.2021 (ανακτήθηκε στις 05.12.2021).*

[…] Η αναπαραγωγή στερεοτυπικών αντιλήψεων, οι οποίες σχετίζονται με το ρόλο των γυναικών, συντελείται συνειδητά ή πολλές φορές ασυνείδητα στο οικογενειακό περιβάλλον σε ιδιαίτερα μικρή ηλικία. Ο διαχωρισμός των χρωματικών επιλογών στην ενδυμασία ή στη διακόσμηση του δωματίου, οι οικιακές εργασίες και οι επιλογές των εξωσχολικών δραστηριοτήτων υποβάλλουν προκαθορισμένες επιλογές φύλου, όπως και η επιλογή παιχνιδιών που σχετίζονται κυρίως με τη μητρότητα, τις οικιακές εργασίες και την ανατροφή παιδιών, μεταδίδοντας την αντίληψη ότι οι γυναίκες είναι γεννημένες για επαναλαμβανόμενες ήπιας δραστηριότητας εργασίες οικιακού και ενδοοικογενειακού χαρακτήρα.

Στη συνέχεια, προωθείται στο υποσυνείδητο των έφηβων κοριτσιών η μίμηση προτύπων ομορφιάς, όπως αυτά προβάλλονται στα μέσα ενημέρωσης και το διαδίκτυο, με καταστροφικές συνέπειες στην υγεία τους, κυρίως όμως στον ψυχισμό τους με τη **διαμόρφωση αρνητικής αυτοεικόνας**. Το υλιστικό πρότυπο ζωής **καλλιεργεί** τη μίμηση μοντέλων με συγκεκριμένες αναλογίες καθιστώντας τη νέα γυναίκα το κυριότερο θύμα της διαφήμισης και της βιομηχανίας παραγωγής ειδών καλλωπισμού.

[…] Στην επαγγελματική τους ζωή οι γυναίκες **πλήττονται** περισσότερο από τις κρίσεις, βιώνοντας την ανεργία, την υποαπασχόληση και την ετεροαπασχόληση με ελαστικές σχέσεις εργασίας. Η εγκυμοσύνη και η μητρότητα αποτελούν εμπόδια στη σταδιοδρομία τους και σε αρκετές περιπτώσεις υφίστανται βία με τη χρήση υπαρκτής ή υποτιθέμενης δύναμης – εξουσίας, ως μέσο ελέγχου και σωφρονισμού ή καλύτερα συμβιβασμού. Είναι ακόμη υπαρκτός ο διαχωρισμός των επαγγελμάτων σε αμιγώς γυναικεία και αντρικά, με τις γυναίκες να θεωρούνται κατάλληλες για επαγγέλματα που σχετίζονται με την παιδαγωγική ή κοινωνική προσφορά, αφού ταυτίζονται με την καλοσύνη, την ευγένεια και τη λεπτότητα. Έτσι απορρίπτονται πολύ συχνά από ηγετικές και δυναμικές θέσεις και έχουν μειωμένη πρόσβαση σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων, καθώς απορρίπτονται οι στρατηγικές και ηγετικές τους ικανότητες. Τέλος η ανισομισθία, η απόλυση λόγω εγκυμοσύνης, η υποαπασχόληση λόγω μητρότητας εξυπηρετούν τις ανάγκες του κεφαλαίου, ενώ ακόμη και η εξωτερική εμφάνιση ή ηλικία είναι προϊόντα εκμετάλλευσης από τους εργοδότες, ή

[1] Αναζητήστε τη γυναίκα.

κριτήρια επιλογής σε εργασιακές θέσεις. Η γυναίκα της εργατικής τάξης βιώνει όσο καμία άλλη την κοινωνική ανισότητα. Εκεί εισχωρεί η ταξική ταυτόχρονα με τη φυλετική εκμετάλλευση που αναμφίβολα καταρρακώνει την ψυχική υπόσταση και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Κείμενο 2

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΤΟΚΑΣ (1905-1966)

Αργώ (απόσπασμα)

Το μυθιστόρημα Αργώ *του Θεοτοκά συνιστά μια τοιχογραφία της Ελλάδας του μεσοπολέμου. Το πρώτο μέρος κυκλοφόρησε το 1933, το έργο όμως ολοκληρώθηκε το 1936 με την έκδοση και του δεύτερου τόμου. Το απόσπασμα προέρχεται από τον πρώτο τόμο (Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», [16]1998, σσ. 22-24).*

Κατά τα 1900 η Σοφία Λαμπροπούλου είτανε διάσημη από την Κηφισιά ως το Φάληρο (αυτά είτανε τότε τα όρια της Αθήνας), διάσημη για τα μεγάλα, γαλάζια μάτια της και για το αγαλμάτινο κορμί της. Δυο - τρεις χειμώνες, υπήρξε μια από τις πιο ξακουστές πρωταγωνίστριες των μπάλων[2] της πρωτεύουσας και χάρηκε όλες τις ελαφριές μα μεθυστικές απολαύσεις της κοσμικής δόξας, που είναι βέβαια η πιο πρόσκαιρη και πιο άστατη από όλες τις δόξες. […].

Όταν είδε την υποδοχή που της έκανε η κοινωνία, η Σοφία νόμισε πως είχε το δικαίωμα να απαιτεί πολλά από τη ζωή. Το κοριτσίστικο μυαλουδάκι της πήρε αέρα. Παραδόθηκε σε παλαβούς ρεμβασμούς και σε ιδανικά συγκεχυμένα και απραγματοποίητα. Ονειρευότανε πύργους, αγύριστα πάρκα, παραμυθένια ταξίδια και πολλά άλλα πράματα ανεκδιήγητα. Μα κυρίως ονειρευότανε μια μεγάλη αγάπη, που να τη γεμίσει, να τη φλογίσει, να τη λυτρώσει από όλες τις μιζέριες της καθημερινής ρουτίνας, να εξυψώσει ολόκληρη τη ζωή της στο επίπεδο της ποίησης και των ιδανικών. Περίμενε έναν ωραίο πρίγκιπα, έναν ήρωα, ένα μεγάλο ποιητή. Της παρουσίασαν έναν επιφανή καθηγητή της νομικής, με ρεντιγκότα, με γκρίζα μαλλιά και μαύρα γένια, που της μιλούσε για πράματα αδιάφορα μ' ένα ύφος αυστηρό και επίσημο. Η Σοφία κλείστηκε στο δωμάτιό της, έκλαψε, τράβηξε τα μαλλιά της, είπε πως θα σκοτωθεί. Μα η οικογένεια είτανε φτωχή, ο Νοταράς είταν εύπορος και σπουδαίος, άνθρωπος με μεγάλο οικογενειακό όνομα και με ατομικό κύρος. Δεν έμοιαζε καθόλου τους κομψούς και ανόητους και άσημους θαυμαστές, που τριγυρνούσαν τη Σοφία στους χορούς. Οι γονείς της, το συγγενολόι, οι καλοί φίλοι του σπιτιού τής είπανε, σ' όλους τους τόνους, πως δε θα ξαναβρεί τέτοιαν ευκαιρία, πως λίγα κορίτσια έχουνε τη δική της τύχη, πως έπρεπε να είναι τρελλά ευτυχισμένη, πως θα έκανε μεγάλη ευχαρίστηση στους δικούς της, πως όλες οι φιληνάδες της θα κιτρίνιζαν από τη ζήλεια. Τέλος - πάντων με τα πολλά τα λόγια και με τα παρακάλια και με τους καβγάδες η Σοφία δέχτηκε κάποτε να γίνει γυναίκα του καθηγητή, ίσως και με κάποια κρυφή ελπίδα πως θα έβρισκε γερούς πόθους και γενναία συναισθήματα σ' αυτόν το

[2] μπάλος = χοροεσπερίδα.

δυνατό άνθρωπο, που δεν τον γνώριζε σχεδόν καθόλου. Τους πάντρεψαν μια Κυριακή πρωί, στον Άγιο - Γιώργη τον Καρύτση, με πολλήν επισημότητα και πολλά αμάξια, με ψηλά καπέλλα κ' επίσημες στολές, κ' έγινε λόγος σ' όλην την Αθήνα για τα λούσα των κυριών και για τη χλωμάδα της νύφης.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

Να καταγράψεις σε 50-60 λέξεις τις στερεοτυπικές αντιλήψεις σχετικά με τον ρόλο των γυναικών, που αναπαράγονται, σύμφωνα με τη συντάκτρια του Κειμένου 1, κατά την παιδική ηλικία.

Μονάδες 10

2^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 η αρθρογράφος οργανώνει τον λόγο της με αίτιο-αποτέλεσμα. Να περιγράψεις με συντομία αυτόν τον τρόπο οργάνωσης (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τι πετυχαίνει με την επιλογή της (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^{ο}υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1. Σε κάθε περίπτωση, μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι ορθή:

1. **Η λέξη «καλλιεργεί» (2^{η} παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:**
   α. προβάλλει
   β. αναπτύσσει
   γ. εκτελεί
   δ. συνιστά
2. **Η λέξη «πλήττονται» (3^{η} παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως αντώνυμή της τη λέξη:**
   α. βλάπτονται
   β. εναντιώνονται
   γ. ωφελούνται

δ. αναπτύσσονται

3. **Το ύφος του κειμένου μπορεί να χαρακτηριστεί ως:**

   α. επίσημο

   β. ειρωνικό

   γ. παραστατικό

   δ. απλό

4. **Στο μεγαλύτερο τμήμα της 1^{ης} παραγράφου του κειμένου κυριαρχεί:**

   α. ο μικροπερίοδος λόγος

   β. η διαδοχική υπόταξη

   γ. η παρατακτική σύνταξη

   δ. το πολυσύνδετο σχήμα

5. **Με τη φράση «διαμόρφωση αρνητικής αυτοεικόνας», η αρθρογράφος εννοεί ότι τα κορίτσια στην εφηβεία:**

   α. κλείνονται στον εαυτό τους

   β. αντιλαμβάνονται αρνητικά την πραγματικότητα

   γ. αντιπαθούν τον κοινωνικό τους περίγυρο

   δ. σχηματίζουν μία δυσμενή εικόνα για τον εαυτό τους.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων την απόφαση της Σοφίας Λαμπροπούλου να παντρευτεί τον καθηγητή Νοταρά. Πώς κρίνεις την τελική επιλογή της με βάση τις σημερινές κοινωνικές αντιλήψεις;

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

Ενδεικτικοί άξονες:

Η οικογένεια αναπαράγει στερεοτυπικές αντιλήψεις σχετικά με τον οικιακό και μη δυναμικό, μη ηγετικό ρόλο των γυναικών, καθώς:

- η επιλογή των χρωμάτων, των απογευματινών δραστηριοτήτων και των παιχνιδιών
- αλλά και η ανάθεση των εργασιών εντός του σπιτιού

καθορίζονται από το φύλο του κάθε παιδιού.

2^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 η αρθρογράφος παρουσιάζει τις αιτίες και τα αποτελέσματα της αναπαραγωγής από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης των στερεοτύπων, που σχετίζονται με τη γυναικεία ομορφιά.

- Συγκεκριμένα, θεωρεί ότι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης επιδρούν στο υποσυνείδητο των κοριτσιών εφηβικής ηλικίας με την προβολή μοντελοποιημένων προτύπων ομορφιάς (αιτία), ωθώντας τα σε μια ολέθρια, για τη σωματική και ψυχική τους υγεία, μίμηση (αποτέλεσμα). Επιπλέον, συμπληρώνει πως το καταναλωτικό πρότυπο ζωής επιβάλλει την αντιγραφή των μοντέλων (αιτία), μετατρέποντας τις νέες γυναίκες σε έρμαιο της βιομηχανίας της μόδας (αποτέλεσμα).
- Με την επιλογή της αυτή η αρθρογράφος πετυχαίνει να
    - αποκαλύψει με πειστικό τρόπο τις αιτιακές σχέσεις που συνδέουν τις στερεοτυπικές αντιλήψεις για τη γυναίκα με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τον γυναικείο ψυχισμό,
    - αναδείξει την αρνητική επίδραση που έχουν αυτά τα στερεότυπα στην ίδια τη ζωή των νεαρών κυρίως γυναικών.

3^{ο}υποερώτημα (μονάδες 15)

1. β
2. γ
3. α
4. β
5. δ

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- Η Σοφία Λαμπροπούλου, μια πανέμορφη και φτωχή νεαρή Αθηναία των αρχών του 20ού αιώνα, αποφασίζει, υπακούοντας στον οικογενειακό και κοινωνικό της περίγυρο, να παντρευτεί έναν πλούσιο και διακεκριμένο καθηγητή της Νομικής, παρόλο που δεν τον αγαπά («Οι γονείς της … από τη ζήλεια»).
- Η ηρωίδα εγκλωβίζεται στα στερεότυπα της πατριαρχικής κοινωνίας, στην οποία ζει, και στις ανάγκες της οικογένειάς της. Είναι αδιανόητο για την εποχή της να έχει δική της γνώμη και βούληση, ακόμα και για τον ίδιο της τον γάμο, πόσο μάλλον όταν αυτός ο γάμος θα τη διασφαλίσει οικονομικά και κοινωνικά («Μα η οικογένεια… κύρος»). Η τελική της επιλογή είναι ενδεικτική της αδυναμίας της να απελευθερωθεί από όλα αυτά τα δεσμά.
- Σήμερα, οι νεαρές γυναίκες των δυτικοευρωπαϊκών κοινωνιών έχουν σπουδάσει, μπορούν να είναι ανεξάρτητες και αποφασίζουν ελεύθερα για τη ζωή τους. Υπό αυτό το πρίσμα, ο γάμος της Σοφίας είναι ασύμβατος με τη χειραφετημένη προσωπικότητα των σύγχρονων γυναικών ή ταιριάζει σε γυναικείους χαρακτήρες που κινούνται βάσει του υπολογισμού και του συμφέροντος.

Ελληνική Γλώσσα (Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία)

Β΄ Τάξη Ημερήσιου και Εσπερινού Γενικού Λυκείου

Κείμενο 1

«Γόρδιος δεσμός» η επιλογή δουλειάς

Το ακόλουθο συντομευμένο άρθρο της Ιωάννας Φωτιάδη δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Η Καθημερινή *στις 22.02.2014 (ανακτήθηκε στις 08.12.2021).*

«Μετά το Λύκειο, τι;». Ένα ερώτημα που απασχολούσε ανέκαθεν τους εφήβους γίνεται σήμερα ακόμη πιο κρίσιμο. Γιατροί, δικηγόροι και μηχανικοί μαστίζονται από την ανεργία και συχνά μεταναστεύουν στο εξωτερικό, η οικογενειακή επιχείρηση παραπαίει. Πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε την αγωνία έναντι του άδηλου επαγγελματικού μέλλοντος στην Ελλάδα; Ο κατάλληλος σχεδιασμός, η ευελιξία και η πίστη στον εαυτό μας είναι τα κυριότερα εφόδια για το μέλλον. «Η σημερινή εποχή απαιτεί από τους νέους να μάθουν να λειτουργούν ενεργητικά στις αλλαγές που συνεχώς προκύπτουν. Καλούνται να συνειδητοποιήσουν ότι θα δραστηριοποιηθούν σε μια εποχή πολύ διαφορετική από τη σημερινή και μάλιστα σε ένα διεθνές περιβάλλον: νέα όνειρα και στόχοι θα προκύψουν από νέους επαγγελματικούς τομείς και νέες επιστημονικές ανακαλύψεις», αναλύει η κ. Μαρία Κουτσαύτη, με 30ετή εμπειρία στον χώρο της Συμβουλευτικής Διαχείρισης Σταδιοδρομίας.

«Συχνά, οι φόβοι των γονέων γίνονται οι περιορισμοί των παιδιών τους». Η σχολική επίδοση, για την οποία πασχίζει πάντα η μαθητική κοινότητα, «αποτελεί ικανή, αλλά όχι αναγκαία συνθήκη για την επαγγελματική επιτυχία, καθώς μια χαμηλή σχολική επίδοση δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται δεσμευτικά», παρατηρεί η κ. Κουτσαύτη. «Το σχολείο, το φροντιστήριο, οι γονείς καλλιεργούν συχνά το στερεότυπο ότι ιδανική σχολή είναι η υψηλόβαθμη σχολή, προκειμένου να μοιραστούν την επιτυχία σε ένα υψηλού κύρους ΑΕΙ». Ανταποκρίνεται, όμως, αυτή η επιλογή στις ανάγκες και τις δεξιότητες του μαθητή;

Η σημερινή οικονομική πραγματικότητα στην Ελλάδα έχει ορισμένες θετικές όψεις, καθώς μας αναγκάζει να αναθεωρήσουμε και να απομακρυνθούμε από στερεοτυπικές επιλογές. «Η αδυναμία ελέγχου και η ανατροπή όσων παλαιότερα θεωρούσαμε δεδομένα στο επαγγελματικό στερέωμα μας οδηγούν σε μια αντικειμενική πλέον προσέγγιση στην επιλογή επαγγέλματος». Δεν υπάρχει, επομένως, μόνο ένας δρόμος που θα μας οδηγήσει στην προσωπική μας Ιθάκη. «Εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, για παράδειγμα την Ιατρική, υπάρχουν τρόποι να πετύχουν τα παιδιά αυτό που ονειρεύονται από διαφορετικές αφετηρίες», διευκρινίζει η κ. Κουτσαύτη, «αν το καταλάβουν, θα περιοριστεί και το άγχος τους».

Κείμενο 2

ΕΛΛΗ ΑΛΕΞΙΟΥ (1894-1988)

Η Βαγγελίτσα (απόσπασμα)

«Η Βαγγελίτσα» ανήκει στη συλλογή διηγημάτων Σκληροί αγώνες για μικρή ζωή*, που εκδόθηκε το 1931 (Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα, 1978, σ. 45-46).*

-Καλησπέρα, κυρία δασκάλα, και γω ήθελα να σας δω, να μου πείτε, για την κόρη μου· σα να μου φαίνεται, κυρία δασκάλα, πως τώρα πηγαίνει καλύτερα. […] Λέτε, κυρία δασκάλα, ν' αξιωθώ να τη δω καμιά φορά δασκάλα σαν εσάς;

-Γιατί όχι; Βέβαια θα τη δείτε! Μα δε βαριέστε, τι δασκάλα! Η Βαγγελίτσα σας δεν το ξέρετε πως είναι κρυμμένος θησαυρός; Αυτή έχει μια φωνή, που, αφ' ότου την άκουσα, το πιστεύω και το λέω παντού, όπου σταθώ κι όπου βρεθώ, πως η κόρη σας είναι μια από τις πιο καλές μου μαθήτριες μέσα στην τάξη!

-Αυτά, κυρία δασκάλα, τα λέτε τώρα για παρηγοριά. Εγώ τη θέλω στα γράμματα να 'ναι καλή· κι έπειτα τη φωνή –τι να την κάμω εγώ τη φωνή; […]

-Άμα ένα κορίτσι καλλιεργήσει τη φωνή του, -γιατί είναι σκολειά σ' άλλα μέρη επίτηδες, που πάνε τα κορίτσια μόνο για να μάθουν τραγούδι –άμα πάρει από κει ένα κορίτσι δίπλωμα, κι όπως δα η Βαγγελίτσα σας έχει φωνή σπάνια, μπορεί, αν θέλει, να κάμει ύστερα και τη δασκάλα της φωνής, μα μπορεί και να δίνει σαν εορτές, να πούμε, όπου να πηγαίνει ο κόσμος να πληρώνει για να ακούσει το τραγούδι της… Έτσι κάνει και όνομα, ακούγεται παντού.

-Μπα, μπα! Θεός φυλάξοι, κυρία δασκάλα! Να πληρώνει ο κόσμος για να ακούει το τραγούδι της! τι λέτε; Αυτό είναι σα να θέλω εγώ, η μάνα της, να κάμω την κόρη μου θεατρίνα!

-Μα δεν είναι θεατρίνα αυτό! Καθόλου! Κάθε άλλο…

-Όχι, όχι, κυρία δασκάλα. Θεέ μου φύλαγε, να βγαίνει να τραγουδεί και να την πληρώνουνε… ο Θεός να μη μ' αφήσει να δω τέτοιο πράμα… Εγώ ένα κορίτσι που το 'χω, όπως μου 'μεινε και ορφανό και δίχως προστάτη, πρέπει να 'χω τα μάτια μου τέσσερα. Ούτε να ακουστεί, να χαρείς, καλή μου κυρία δασκάλα, πως τραγουδεί· ο τόπος μας είναι κακός… Και μικρή 'ναι ακόμη, δε σου λέω· μα άμα της κολλήσουνε από τώρα κανένα παρατσούκλι, θα της το λένε κι άμα μεγαλώσει. Θα τη μάθει ο κόσμος τραγουδίστρα, και «τραγουδίστρα» θα ακούγεται ώσπου να γεράσει. Δεν τα ξέρομε τώρα; Πού ζούμε…

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μία παράγραφο 50-60 λέξεων τα προβλήματα και τους περιορισμούς που έχουν να αντιμετωπίσουν οι σημερινοί έφηβοι, σύμφωνα με την αρθρογράφο του Κειμένου 1, όσον αφορά το επαγγελματικό τους μέλλον.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 η αρθρογράφος οργανώνει τον λόγο της με δύο ερωτήματα. Να τα καταγράψεις (μονάδες 2) και να εξηγήσεις ποιο στόχο εξυπηρετεί το καθένα από αυτά (μονάδες 8).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«"Γόρδιος δεσμός" η επιλογή δουλειάς».

«Η οικογενειακή επιχείρηση παραπαίει».

«Δεν υπάρχει, επομένως, μόνο ένας δρόμος που θα μας οδηγήσει στην προσωπική μας Ιθάκη».

Στις παραπάνω περιόδους λόγου η γλώσσα χρησιμοποιείται συνυποδηλωτικά/μεταφορικά. Ποια πρόθεση της αρθρογράφου φανερώνει αυτή η επιλογή; (μονάδες 6) Να τις ξαναγράψεις, αξιοποιώντας τη δηλωτική/κυριολεκτική χρήση της γλώσσας, χωρίς να αλλοιώσεις το νόημά τους (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την άρνηση της μητέρας της Βαγγελίτσας να γίνει η κόρη της «τραγουδίστρα» (μονάδες 10). Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σού δημιουργεί η συγκεκριμένη στάση (μονάδες 5); Να απαντήσεις σ' ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ενδεικτικοί άξονες:

Τα προβλήματα και οι περιορισμοί που καθιστούν επισφαλές το επαγγελματικό μέλλον των σημερινών εφήβων συνδέονται με:

- τον κορεσμό των πλέον επιθυμητών μέχρι πρότινος επαγγελμάτων,
- την οικονομική δυσπραγία των οικογενειακών επιχειρήσεων,
- τη γονική ανασφάλεια, που συσχετίζει τη σχολική αριστεία με την επαγγελματική επιτυχία,
- τα στερεότυπα που ωθούν τους νέους στις περιζήτητες πανεπιστημιακές σχολές.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Με το πρώτο ερώτημα «*Μετά το Λύκειο, τι;*» η αρθρογράφος εισάγει τον αναγνώστη στο θέμα της, τις δυσκολίες των σύγχρονων εφήβων να επιλέξουν επάγγελμα, προσελκύοντας την προσοχή του με μία γνωστή φράση-απορία, που παρουσιάζει με τον πιο ευσύνοπτο και παραστατικό –άρα, επικοινωνιακά αποτελεσματικό- τρόπο την επαγγελματική τους αβεβαιότητα.
- Με το δεύτερο ερώτημα «*Πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε την αγωνία έναντι του άδηλου επαγγελματικού μέλλοντος στην Ελλάδα;*» κινητοποιεί το ενδιαφέρον των αναγνωστών, προβληματίζοντάς τους για τους ενδεχόμενους τρόπους διαχείρισης της επαγγελματικής ανασφάλειας των νέων, τους οποίους και παρουσιάζει στη συνέχεια της παραγράφου. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η συνοχή του λόγου μεταξύ των περιόδων και προσδίδεται διαλογικός χαρακτήρας στο κείμενο, το οποίο αποκτά αμεσότητα και υφολογική ποικιλία.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Με τη συνυποδηλωτική/μεταφορική χρήση της γλώσσας η αρθρογράφος απευθύνεται στο συναίσθημα των αναγνωστών, επιδιώκοντας να τους ευαισθητοποιήσει και συγκινήσει για:

- τις τεράστιες δυσκολίες που έχουν να ξεπεράσουν οι σύγχρονοι έφηβοι, ώστε να επιλέξουν το καταλληλότερο για τους ίδιους επάγγελμα, αλλά και για την αποφασιστικότητα που πρέπει να επιδείξουν, προκειμένου να τα καταφέρουν (*«"Γόρδιος δεσμός" η επιλογή δουλειάς»*),
- τον αποκλεισμό τους από τις οικογενειακές επιχειρήσεις που φυτοζωούν (*«Η οικογενειακή επιχείρηση παραπαίει»*),
- την πολλαπλότητα των ενδεχόμενων λύσεων, που θα διασφαλίσουν την επαγγελματική επιτυχία των νέων (*«Δεν υπάρχει, επομένως, μόνο ένας δρόμος που θα μας οδηγήσει στην προσωπική μας Ιθάκη»*).

Δηλωτική/κυριολεκτική χρήση της γλώσσας:

- «Δυσεπίλυτο πρόβλημα η επαγγελματική αποκατάσταση»(*«"Γόρδιος δεσμός" η επιλογή δουλειάς»*)
- «Η οικογενειακή επιχείρηση κινδυνεύει με πτώχευση» (*«Η οικογενειακή επιχείρηση παραπαίει»*)
- «Υπάρχουν πολλές επιλογές, που θα εξασφαλίσουν την προσωπική μας ικανοποίηση και καταξίωση» (*«Δεν υπάρχει, επομένως, μόνο ένας δρόμος που θα μας οδηγήσει στην προσωπική μας Ιθάκη»*).

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές/μαθήτριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να τεκμηριωθεί με στοιχεία/χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

- Η μητέρα της Βαγγελίτσας δεν επιθυμεί να γίνει η κόρη της τραγουδίστρια, παρόλο που η δασκάλα τη διαβεβαιώνει πως έχει ένα εξαιρετικό ταλέντο στο τραγούδι και επομένως οι επαγγελματικές της επιλογές θα είναι πολλές («έχει φωνή σπάνια… ακούγεται παντού»).
- Η άρνησή της οφείλεται στα κοινωνικά στερεότυπα της εποχής της, σύμφωνα με τα οποία το επάγγελμα της τραγουδίστριας ή ακόμα και της δασκάλας του τραγουδιού είναι ανάρμοστο για μία νέα γυναίκα και γι' αυτόν τον λόγο κοινωνικά κατακριτέο («ούτε ν' ακουστεί… άμα μεγαλώσει»).
- Ο/η μαθητής/μαθήτρια καλείται να εκφράσει ελεύθερα την προσωπική του/της ανταπόκριση. Μπορεί να σημειώσει ότι η στάση της μητέρας του/της προκαλεί θλίψη και

αγανάκτηση, καθώς ένα πηγαίο ταλέντο μένει τελικά αναξιοποίητο λόγω των κοινωνικών προκαταλήψεων και περιορισμών, που στιγμάτιζαν τους θεατρίνους ως ανυπόληπτους. Με αυτόν τον τρόπο η Βαγγελίτσα καταδικάζεται από την ίδια της τη μητέρα σε πνευματικό και ηθικό μαρασμό.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

[Ο ρόλος της οικογένειας στις επιλογές μαθητών διαφορετικού φύλου σχετικά με τις επιστήμες των Η/Υ]

Το ακόλουθο, ελαφρώς διασκευασμένο, απόσπασμα είναι από επιστημονικό άρθρο των Μαρία Κορδάκη και Ευρύκλεια Τσαγαλά, αντλημένο από την ιστοσελίδα του Τμήματος Μηχανικών Η/Υ & Πληροφορικής του Πανεπιστήμιου Πατρών (προσπέλαση 19/12/2021).

Ποιος είναι ο ρόλος της οικογένειας στις επιλογές ή όχι των μαθητών σχετικά με τις επιστήμες των υπολογιστών; Η οικογένεια σε μεγάλο ποσοστό (πάνω από 47,1 %) φαίνεται να μην παρεμβαίνει τουλάχιστον με εμφανή τρόπο για τους μαθητές και μαθήτριες στις επιλογές σπουδών τους σχετικές με την Τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Από την ανάλυση των δεδομένων προέκυψε ότι και οι μαθητές που επιλέγουν σχολές Πληροφορικής, αλλά και αυτοί που δεν επιλέγουν, δέχονται θετική αλλά και αρνητική επιρροή από τους γονείς τους για τις σχολές αυτές. Τα θετικά επιχειρήματα που χρησιμοποιεί η οικογένεια, για να παροτρύνει τα παιδιά της υπέρ των σχολών Πληροφορικής, αφορούν κυρίως στις επαγγελματικές δυνατότητες του κλάδου: επαγγελματική σιγουριά, προοπτικές, κύρος και οικονομικό όφελος. Τα αρνητικά επιχειρήματα που χρησιμοποιεί η οικογένεια αφορούν επίσης στις επαγγελματικές δυνατότητες του κλάδου τα τελευταία χρόνια: κορεσμός, ανεργία. Αρνητική επιρροή επίσης αναφέρθηκε από τα αγόρια η έλλειψη συμπάθειας των γονιών τους προς το αντικείμενο των υπολογιστών, ενώ για τα κορίτσια η άποψη ότι τα κορίτσια δεν είναι κατάλληλα για Η/Υ.

Αξίζει όμως να σημειωθεί ότι για τα αγόρια και τα κορίτσια που επιλέγουν αυτές τις σχολές η οικογένεια ασκεί μεγαλύτερη και διαφορετικού τύπου θετική επιρροή από ότι σε αυτούς τους μαθητές ή μαθήτριες που δεν επιλέγουν. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι η οικογένεια ασκεί θετική επιρροή με το να παρέχει υποδομή, δηλ. Η/Υ και εξωσχολικά μαθήματα για υπολογιστές σε αυτούς τους μαθητές (αναφέρθηκε από το 10% και το 5,9% των αγοριών και των κοριτσιών της ομάδας που επιλέγει σχολές Η/Υ). Επιπλέον, η οικογένεια φαίνεται ότι επιδρά θετικά μέσα από ζωντανά παραδείγματα. Πιο συγκεκριμένα, για τα αγόρια και τα κορίτσια που επιλέγουν σχολές Πληροφορικής αναφέρθηκε ότι υπήρξε μέλος της οικογένειάς τους που χρησιμοποιούσε ή σπούδαζε Η/Υ με ευχαρίστηση (αναφέρθηκε από το 12,5% και το 14,71% των αγοριών και των κοριτσιών

της ομάδας που επιλέγει σχολές Η/Υ). Συνολικά, η θετική επιρροή από την οικογένεια για τα κορίτσια που επιλέγουν να σπουδάσουν σχολές Πληροφορικής φτάνει το 47%, ενώ η αντίστοιχη επιρροή για τα αγόρια που επιλέγουν αυτές τις σχολές είναι 32%.

Κείμενο 2

ΑλεχάντροΠαλόμας (1967-)

Ένας γιος (Απόσπασμα)

Ο Γκιγέ είναι μαθητής της Τετάρτης τάξης ο οποίος, πολύ πρόσφατα, είχε μετακομίσει στην πόλη και η Ναζία είναι γειτόνισσα, συμμαθήτρια και φίλη του, πακιστανικής καταγωγής. Το βιβλίο κυκλοφορεί σε μετάφραση Αλεξάνδρας Γκολφινοπούλου, από τις εκδόσεις opera(2018).

«Όταν μεγαλώσω, νομίζω θα μου άρεσε να κάνω πολλά ταξίδια, όπως η μητέρα σου» είπε.
Εγώ δεν είπα τίποτα κι εκείνη μου έδωσε την καρτ ποστάλ.
«Ξέρεις κάτι; Νομίζω ότι δε θέλω πια να γίνω πριγκίπισσα.» Γέλασε λιγάκι, καλύπτοντας το στόμα με το χέρι της.
«Όχι;»
«Όχι.» Έκανε όχι με το κεφάλι, και στη συνέχεια είπε: «Τώρα, θέλω να γίνω αεροσυνοδός στο Ντουμπάι».
Γελάσαμε και οι δύο, αλλά σιγανά, για να μη μας ακούσουν απ' το διάδρομο.
«Γιατί;»
«Να, επειδή μου φαίνεται ότι οι πριγκίπισσες πρέπει να βρίσκονται συνεχώς στο ίδιο μέρος χωρίς να κινούνται, φορώντας το πέπλο τους και πολύ σιωπηλές, όπως η μητέρα μου στο ταμείο του σουπερμάρκετ, αλλά χωρίς σουπερμάρκετ, και μ΄ ένα σύζυγο να τις επιτηρεί όλη την ώρα. Τι τέλειο να έχεις μητέρα αεροσυνοδό, έτσι δεν είναι; Τόσο μοντέρνα και τόσο όμορφη, σαν ηθοποιός του Μπόλιγουντ, αλλά ξανθιά, και χωρίς να χρειάζεται να χορεύει και να τραγουδάει συνεχώς, που πρέπει να είναι πολύ κουραστικό…»
Ένιωσα κάτι σκληρό στο λαιμό και ανοιγόκλεισα τα μάτια πολλές φορές, επειδή θυμήθηκα τη μαμά και επίσης την ημέρα που ήμαστε στο σπίτι της Ναζία και κοιτάζαμε ένα άλμπουμ με φωτογραφίες και μου έδειξε μία μ' έναν άντρα πολύ σοβαρό, μ' ένα μαύρο μουστάκι, ντυμένο με στρατιωτικά και λιγάκι χοντρό. Όταν τη ρώτησα αν είναι συγγενής της, η Ναζία πήρε παράξενο ύφος και είπε ναι με το κεφάλι.
«Τον λένε Αχμέτ» είπε, «και είναι ο αρραβωνιαστικός μου.»
«Τι σημαίνει "ο αρραβωνιαστικός σου;"»
«Να, αρραβωνιαστικός σημαίνει ότι θα γίνει άντρας μου αλλά όχι ακόμη.»

«Και θα γίνεις ευτυχισμένη επειδή θα παντρευτείτε;»

Η Ναζία κάλυψε το στόμα της με τη μαντίλα, αλλά δε γέλασε. Ανασήκωσε τους ώμους της και είπε:

«Δεν ξέρω.» Κι έπειτα: «Να… εγώ δεν τον γνωρίζω, αλλά ο πατέρας μου λέει ότι είναι καλός κι ότι έχει ένα σπίτι κι ένα εργοστάσιο μεγάλο σαν τη Νέα Υόρκη, όπου δουλεύουν πολλοί άνθρωποι με μηχανήματα και πολύ θόρυβο.»

«Α!»

Δεν είπε τίποτ' άλλο και συνεχίσαμε να ξεφυλλίζουμε το άλμπουμ για λίγη ώρα μέχρι που είπε:

«Είναι τριάντα δύο χρονών.»

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1ουποερώτημα(μονάδες 10)

Να καταγράψεις σε 50-60 λέξεις τους τρόπους με τους οποίους η οικογένεια ασκεί θετική επιρροή στα αγόρια και στα κορίτσια αναφορικά με την επιλογή τους να σπουδάσουν στις Επιστήμες των Υπολογιστών, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Το Κείμενο 1 οργανώνεται δομικά στη βάση ερευνητικών δεδομένων. Τεκμηρίωσε την απάντησή σου με δύο παραδείγματα (μονάδες 6). Ποιους στόχους εξυπηρετεί αυτή η επιλογή; (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Πώς μπορεί να χαρακτηριστεί το ύφος λόγου του Κειμένου 1, απλό ή σοβαρό; (μονάδες 4) Τεκμηρίωσε την απάντησή σου με αναφορές σε δύο γλωσσικές επιλογές (μονάδες 8) και δικαιολόγησε την επιλογή ύφους σε σχέση με το κειμενικό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο (μονάδες 3).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την αλλαγή στα επαγγελματικά όνειρα της Ναζία, όπως αυτά παρουσιάζονται στο Κείμενο 2. Θεωρείς ότι με βάση τα στοιχεία που δίνονται στο κείμενο υπάρχουν πιθανότητες να πραγματοποιηθούν; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η θετική επίδραση της οικογένειας, αναφορικά με την επιλογή των σπουδών στις Επιστήμες των Υπολογιστών, εντοπίζεται στα επιχειρήματα που διατυπώνονται για:

- τις αίσιες επαγγελματικές προοπτικές
- την κοινωνική αναγνώριση
- το ύψος των οικονομικών απολαβών

Επίσης:

- στην προμήθεια των σχετικών υλικοτεχνικών εξοπλισμών
- στην υπογράμμιση των τυχόν βιωματικών σχέσεων/επαφών με αυτές τις επιστήμες.

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Οι μαθητές ζητείται να παραθέσουν δύο παραδείγματα. Ενδεικτικά:

- 1η παράγραφος: «Η οικογένεια σε μεγάλο ποσοστό (πάνω από 47,1%)»
- 2η παράγραφος: «Από την ανάλυση των δεδομένων…»
- 3η παράγραφος: «αναφέρθηκε από το 10% και το 5,9% των αγοριών και των κοριτσιών της ομάδας που επιλέγει σχολές Η/Υ» ή «αναφέρθηκε από το 12,5% και το 14,71% των αγοριών και των κοριτσιών της ομάδας που επιλέγει σχολές Η/Υ»

Το Κείμενο 1 σχολιάζει τα δεδομένα έρευνας, τα οποία αποτελούν και τον συνεκτικό, νοηματικά, ιστό του. Με την επιλογή αυτή:

- Τεκμηριώνεται, με τα αριθμητικά στοιχεία, η επιστημονικότητα του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη και το είδος της δημοσίευσης (σε επιστημονικό περιοδικό). Τα δεδομένα της έρευνας κοινοποιούνται και τίθενται στην κρίση εξειδικευμένου αναγνωστικού κοινού.
- Αυξάνεται η εγκυρότητα των λεγομένων με την αποδεικτή ισχύ των δεδομένων.

- Ενισχύεται η αντικειμενικότητα.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Το ύφος του κειμένου μπορεί να χαρακτηριστεί σοβαρό.

Λεκτικές επιλογές (οι μαθητές θα πρέπει να αναφέρουν δύο):

- αναφορική/κυριολεκτική χρήση της γλώσσας (σε όλη την έκταση του κειμένου)
- συχνή χρήση υποτακτικής σύνδεσης
- γ΄ ρηματικό πρόσωπο
- επιλογή παθητικής σύνταξης στην παράθεση των ερευνητικών δεδομένων (Αρνητική επιρροή επίσης αναφέρθηκε…, Αξίζει όμως να σημειωθεί ότι…, αναφέρθηκε ότι…)

Το Κείμενο 1 είναι δημοσίευση έρευνας σε επιστημονικό περιοδικό, συνεπώς το σοβαρό ύφος υποστηρίζει και ενισχύει:

- τη σημαντικότητα των δεδομένων,
- την πειστικότητα,
- την αξιοπιστία,
- τον βαθμό αποδοχής από τους αναγνώστες,
- τον υψηλό βαθμό πληροφοριακότητας.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

- Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

- Η Ναζία έκανε τα όνειρα που είναι, εν πολλοίς, αναμενόμενα από ένα κοριτσάκι της ηλικίας της («πριγκίπισσα»), όμως με στοιχεία που δείχνουν τον προκαθορισμένο τους ρόλο («οι πριγκίπισσες πρέπει να βρίσκονται συνεχώς στο ίδιο μέρος χωρίς να κινούνται, φορώντας το πέπλο τους και πολύ σιωπηλές») χωρίς περιθώρια προσωπικής ελευθερίας («μ΄ ένα σύζυγο να τις επιτηρεί όλη την ώρα»),
- Το παράδειγμα της μητέρας του Γκιγέ λειτούργησε καταλυτικά («νομίζω θα μου άρεσε να κάνω πολλά ταξίδια, όπως η μητέρα σου») απελευθερωτικά ως προς τον χώρο λόγω των πολλών ταξιδιών/εμπειριών, αλλά και ως την εικόνα του μελλοντικού εαυτού («τόσο μοντέρνα και τόσο όμορφη»). Θεμιτή η αναφορά στη δεύτερη στερεοτυπική αντίληψη, η οποία όμως δεν συμπεριλαμβάνει τα δεσμά του γάμου.

- Οι πιθανότητες, για να πραγματοποιήσει τις φιλοδοξίες της, είναι, μάλλον μηδαμινές, καθώς είναι ήδη αρραβωνιασμένη («Τον λένε Αχμέτ και είναι ο αρραβωνιαστικός μου»)
- Οι μαθητές/-τριες στο β’ σκέλος μπορούν να διατυπώσουν την προσωπική τους θέση για το αν θα ακολουθήσει την προδιαγεγραμμένη της διαδρομή ή αν θα επιχειρήσει μια προσωπική διαφοροποίηση/επανάσταση. Θετικά στοιχεία θεωρούνται η σαφήνεια στην έκφραση και η αποφυγή γενικόλογων θέσεων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Η ροή της είδησης

Το ακόλουθο κείμενο είναι απόσπασμα εισήγησης του δημοσιογράφου Νικόλα Βουλέλη, το 2005. Αντλήθηκε από τα Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου «Ο Ελληνικός Τύπος 1784 ως σήμερα. Ιστορικές και θεωρητικές προσεγγίσεις» σε επιμέλεια Λουκίας Δρούλια.

Η είδηση και η ροή της. Η ροή της είδησης και η ροή των ειδήσεων. Μοιάζει σαν το γάργαρο νερό μιας φανταστικής και ανεξάντλητης πηγής που μας ξεδιψά όλους. Είδηση και ροή, οι λέξεις κρύβουν το άλφα και το ωμέγα της δημοσιογραφικής δουλειάς, την πεμπτουσία της ενημέρωσης και της επικοινωνίας. Κρύβουν την αγωνία του δημοσιογράφου μπροστά στο γεγονός, αλλά και την αμηχανία του μπροστά στην έλλειψη της είδησης, στην απουσία της, στην απόκρυψη της. Κρύβουν όμως και την αδυναμία του μπροστά στην κατασκευή της ή στη χειραγώγησή της.

Όλα αυτά για μια απλή φαινομενικά διαδικασία: κάτι νέο, κάτι καινούργιο και ενδιαφέρον συμβαίνει και οι εργάτες του λόγου, που υπηρετούν τον δήμο, τον λαό, τον κόσμο, αναλαμβάνουν να το μεταδώσουν, να το κάνουν κοινό κτήμα με κάθε μορφή και σύγχρονο πια μέσο.

Όμως, από το ίδιο το γεγονός, το συμβάν, την είδηση, μέχρι αυτό που διαβάζουμε, ακούμε ή βλέπουμε, μεσολαβούν άνθρωποι, απόψεις, μηχανισμοί, συσκευές, φίλτρα, ιδεολογίες, συμφέροντα, ζωή και θάνατος ακόμη μερικές φορές, μακρόχρονες και περίπλοκες διαδικασίες, έστω και αν κάποιες ειδήσεις τις μαθαίνουμε λίγα μόλις λεπτά μετά τη γέννησή τους.

Το ζήτημα της ροής των ειδήσεων είναι θεμελιώδες για την ίδια την ύπαρξη και τη λειτουργία του Τύπου ή μάλλον των μέσων ενημέρωσης. Με αυτό συνδέονται τα κρίσιμα ζητήματα των πηγών και της πρόσβασης σε αυτές, της διαδοχικής επεξεργασίας της είδησης, αλλά και του ρόλου των καθοριστικών συντελεστών στην αλυσίδα της παραγωγής: ποιος ενδιαφέρεται, ποιος επηρεάζεται, ποιος κρίνει, ποιος αποφασίζει - με δυο λόγια, ποιος χειρίζεται το ειδησεογραφικό υλικό και ποιος χειραγωγεί τους αποδέκτες του; […]

Καλώς εχόντων των πραγμάτων, θα έπρεπε τα ίδια τα γεγονότα, η αξία τους, η σημασία τους να επιβάλουν την επιλογή και την αξιολόγησή τους. Αλλά, όπως γνωρίζουμε, μάλλον το αντίθετο συμβαίνει: τα νέα, τα γεγονότα γίνονται ειδήσεις με βάση τα

ενδιαφέροντα, τα συμφέροντα και τις αξίες που ήδη υπάρχουν και κυριαρχούν ή που επιδιώκεται να κυριαρχήσουν. Υπάρχει δηλαδή ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο αφομοιώνονται οι ειδήσεις, ένα σύνολο κριτηρίων με βάση τα οποία αξιολογούνται, επιλέγονται και ιεραρχούνται. Και πέρα από αυτά, υπάρχουν τα επιμέρους πλαίσια των διαφορετικών μέσων ενημέρωσης που επιβάλλουν και αυτά, με τη σειρά τους, τα δικά τους μέτρα.

Η ροή των ειδήσεων μπορεί να εξεταστεί και σε καθαρά εθνικό επίπεδο, αλλά στον παγκοσμιοποιημένο κόσμο, η συνεχής ροή των ειδήσεων είναι από τα στοιχεία που συγκροτούν το διεθνές επικοινωνιακό σύστημα ή τη σημερινή κοινωνία της παγκοσμιοποιημένης πληροφόρησης, στα οποία εντάσσεται κάθε χώρα. Ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά της διεθνούς ροής των ειδήσεων, πέρα από την έμφαση που δίνουν τα εθνικά μέσα στις ειδήσεις της περιοχής ή της περιφέρειάς τους, είναι το γεγονός ότι ο κύριος όγκος των ειδήσεων κατευθύνεται από το κέντρο, τους μεγάλους, τους αναπτυγμένους προς την περιφέρεια, προς τους μικρούς, τους υπανάπτυκτους ή, αν θέλετε, από το Βορρά προς το Νότο.

Κείμενο 2

ΙΣΙΔΩΡΟΣ ΖΟΥΡΓΟΣ (1964 -)

Λίγες και μία νύχτες (αποσπάσματα)

Πρωταγωνιστής του αποσπάσματος είναι ο εντεκάχρονος εφημεριδοπώλης Λευτέρης Ζεύγος και το κεντρικό θέμα στις εφημερίδες ήταν η άφιξη του έκπτωτου σουλτάνου Αβδούλ Χαμίτ Β΄ στην Θεσσαλονίκη, το 1909. Το μυθιστόρημα κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη, (2017).

Ξεκινούσε απ’ το πρακτορείο δίπλα στην Οθωμανική Τράπεζα μ’ ένα ξέχειλο καρότσι εφημερίδες και μοίραζε πρώτα τις συνδρομές: Φάρος της Θεσσαλονίκης, Αλήθεια, Γενί Γαζέτα, El Avenir, Asir, Journal de Salonique κ.ά. Ανέβαινε σκάλες, χωνόταν σε γραφεία, σε καφενεία, σε μεγάλα εμπορικά στο Λιμάνι. Όταν τελείωναν οι συνδρομές, έπαιρνε καμιά πενηνταριά φύλλα και τα έβαζε στο τσουβάλι του, που το είχε μετατρέψει σε σακίδιο για την πλάτη κρεμώντας το απ’ τους ώμους με σχοινιά. Κρατούσε ένα δύο φύλλα στο χέρι, αυτά κυρίως που είχαν τους πιο εμπρηστικούς τίτλους, κι έπαιρνε πάλι τον μεγάλο δρόμο για τις Εξοχές, που ξεκινούσε απ’ το καφενείο του Λευκού Πύργου.

Κάθε τόσο ξεφώνιζε σε τέσσερις πέντε γλώσσες τις εφημερίδες και με τον καιρό είχε μάθει ποιος κατοικούσε πού. Στεκόταν έξω απ’ τα αρχοντόσπιτα και φώναζε με το κεφάλι

χωμένο στα κάγκελα τη γλώσσα των ενοίκων: τούρκικα, ελληνικά, λαντίνο, αρμένικα, γαλλικά, βουλγάρικα … […]

Εκείνη την πρώτη μέρα του σουλτάνου στην πόλη έστριψε κατά το συνήθιό του απ' τη λεωφόρο για το σπίτι τους. Από το πρωί η πλάτη του σαν να πονούσε, θαρρείς και το βάρος της πρώτης είδησης ήταν ασήκωτα τούβλα και κεραμίδια, όπως αυτά που έβγαζε το εργοστάσιο του Αλλατίνι. Καθώς όμως όλα τα νέα τις τελευταίες μέρες ήταν συνταρακτικά, στο μισό της διαδρομής είχε σχεδόν ξεπουλήσει. Ήταν το καινούργιο κίνημα του κομιτάτου στην πρωτεύουσα που εξουδετέρωσε την αντεπανάσταση και εκθρόνισε τον σουλτάνο, ήταν η νέα σφαγή των Αρμενίων στα Άδανα, αλλά πιο πολύ οι φήμες για τον αιχμάλωτο πια Αβδούλ Χαμίτ που τον έφεραν στη Σαλονίκη. Του έμειναν τέσσερις γαζέτες στο χέρι, δυο ελληνικές, μια εβραίικη και μια βουλγάρικη – γι' αυτήν την τελευταία, όσο και να ξελαρυγγίστηκε έξω απ' το αρχοντικό του Χατζημήσεφ, δεν τού είχε ανοίξει κανείς.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ºυποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 50 περίπου λέξεων τα στοιχεία που καθορίζουν τη ροή των ειδήσεων, σύμφωνα με τον συντάκτη του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2ºυποερώτημα (μονάδες 10)

Ανάμεσα στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 παρατηρείται το κειμενικό σχήμα της αντίθεσης. Να εντοπίσεις τα δύο μέρη της (μονάδες 4) και να εξηγήσεις ποιους σκοπούς εξυπηρετεί αυτή η επιλογή του πομπού(μονάδες 6).

Μονάδες 10

3ºυποερώτημα (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων ως Σωστό ή Λαθεμένο, σύμφωνα με το Κείμενο 1. Η απάντησή σου να μεταφερθεί στο απαντητικό φύλλο.

1. Το Κείμενο 1 είναι απόσπασμα εισήγησης σε Διεθνές Συνέδριο, συνεπώς το λεξιλόγιό του είναι προσεγμένο και προσχεδιασμένο.

2. Το σχήμα λόγου που εντοπίζεται στο απόσπασμα «*οι λέξεις κρύβουν το άλφα και το ωμέγα της δημοσιογραφικής δουλειάς*», στην 1η παράγραφο του Κειμένου 1, είναι η παρομοίωση.
3. Η λέξη «*αναλαμβάνουν*» στην 2η παράγραφο του Κειμένου 1 θα μπορούσε να αντικατασταθεί από την λέξη «*μπορούν*» χωρίς να αλλάξει το νόημα της πρότασης.
4. Η λέξη «*θεμελιώδες*» στην 4η παράγραφο του Κειμένου 1 θα μπορούσε να έχει ως αντώνυμό της τη λέξη «επουσιώδες».
5. Με τη χρήση του ερωτήματος στο τέλος της 4ης παραγράφου του Κειμένου 1, ο αρθρογράφος επιδιώκει να προσελκύσει την προσοχή του/της αναγνώστη/-στριας.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς χαρακτηρίζεις τον μικρό εφημεριδοπώλη στο Κείμενο 1 με κριτήριο τις μεθόδους που εφαρμόζει, για να πουλήσει τις εφημερίδες του (μονάδες 10); Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σού δημιουργούνται γι' αυτές τις μεθόδους (μονάδες 5); Να απαντήσεις σ' ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα στοιχεία που καθορίζουν τη ροή της είδησης μπορούν να αναγνωριστούν στα εξής:

- η δυνατότητα απόκτησης πληροφοριών (σε ανθρώπινο και υλικοτεχνικό επίπεδο),
- ο τρόπος διαχείρισής της,
- οι εμπλεκομένοι στην διάδοση και στην αποδοχή της,
- το εκάστοτε κοινωνικό αξιακό σύστημα,
- οι επιδιώξεις των ίδιων των φορέων ενημέρωσης.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η αντίθεση που παρατηρείται ανάμεσα στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 οργανώνεται στη βάση της ροής της είδησης και έχει ως μέλη της:

- «μια απλή φαινομενικά διαδικασία»: Στη δεύτερη παράγραφο γίνεται αναφορά στο γεγονός ότι εκ πρώτης όψεως φαίνεται μια απλή διαδικασία.
- «μεσολαβούν … μερικές φορές, μακρόχρονες και περίπλοκες διαδικασίες»: Στην τρίτη παράγραφο τονίζεται ότι με όλους τους παράγοντες, κυρίως αθέατους, που μεσολαβούν η ροή της είδησης δεν μπορεί να χαρακτηρισθεί σε καμιά περίπτωση ως απλή διαδικασία.
- Η αντιθετική σχέση των δύο παραγράφων αποτυπώνεται με την επιλογή της λέξης «όμως» στην αρχή της τρίτης παραγράφου, αντιθετικού συνδέσμου με τον οποίο επιτυγχάνεται η γλωσσική συνοχή του λόγου.

Με την αντιθετική οργάνωση:

- εξασφαλίζεται η αλληλουχία των νοημάτων (συνεκτικότητα) ανάμεσα στις δύο παραγράφους,

- δίνεται έμφαση, κατά κύριο λόγο, στο δεύτερο σκέλος της, στο γεγονός δηλαδή ότι η ροή της είδησης είναι πιο σύνθετη και πολύπλοκη διαδικασία από αυτή που φαίνεται,
- αυξάνεται ο βαθμός κατανόησης του μηνύματος για τον αναγνώστη,
- ενισχύεται η αντικειμενικότητα με την παράθεση και του τρόπου με τον οποίο θα έπρεπε να συμβαίνει η ροή της είδησης και του τρόπου της πραγμάτωσής της.

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

1. Σ
2. Λ
3. Λ
4. Σ
5. Σ

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Ο μικρός εφημεριδοπώλης θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως:

- εργατικός, καθώς περπατούσε σε όλη την πόλη, για να πουλήσει τις εφημερίδες («Ξεκινούσε απ΄ το πρακτορείο… σε μεγάλα εμπορικά στο Λιμάνι») και φιλόπονος εφόσον αναζητούσε επιπλέον εισοδήματα («έπαιρνε καμιά πενηνταριά φύλλα … του Λευκού Πύργου»),
- ευφυής, καθώς αξιοποιούσε τη γλωσσομάθειά του «ξεφώνιζε σε τέσσερις πέντε γλώσσες» για να μπορέσει, στοχευμένα («είχε μάθει ποιος κατοικούσε πού»), να πουλήσει τις εφημερίδες του,
- έχει αντίληψη της εποχής του, δεν διεκπεραιώνει απλώς την πώληση των εφημερίδων «πρωί η πλάτη του σαν να πονούσε, θαρρείς και το βάρος της πρώτης είδησης», δείχνει να αξιολογεί τις ειδήσεις,
- επίμονος, ακόμη και όταν η εργασία του είναι εύκολη («στο μισό της διαδρομής είχε σχεδόν ξεπουλήσει»), δεν εγκατέλειπε την προσπάθειά του («ξελαρυγγίστηκε έξω απ’ το αρχοντικό του Χατζημήσεφ»).

Στο β’ σκέλος η εκφώνηση επιτρέπει στους/στις μαθητές/-τριες να διατυπώσουν την προσωπική τους θέση απέναντι στον ήρωα. Θετικά αξιολογούνται η σαφήνεια και η εστίαση της απάντησης στο ζητούμενο, χωρίς γενικόλογες αναφορές.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

«Κηφηνείον η Ωραία Ελλάς»

Το παρακάτω απόσπασμα είναι διασκευή άρθρου που έγραψε ο Σαράντος Καργάκος (συγγραφέας-φιλόλογος- ιστορικός) και δημοσιεύθηκε στις 23 Σεπτεμβρίου 2017. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο www.elogiki.gr.

Ακούω ότι το μεγαλύτερο σήμερα πρόβλημα των νέων μας είναι η ανεργία. Διαφωνώ. Εδώ και τριάντα χρόνια είναι η... εργασία. Ο νέος δε φοβάται την αναδουλειά, φοβάται τη δουλειά. Μια οικογενειακή αντίληψη, ότι δουλειά είναι ό,τι δεν λερώνει, εξέθρεψε και διαμόρφωσε δύο γενιές «κουλοχέρηδων»... παιδιών δηλαδή που δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα χέρια τους για καμιά εργασία από αυτές που ονομάζονται χειρωνακτικές, επειδή -τάχα- είναι ταπεινωτικές.

Κι ας βρίσκεται μέσα στη λέξη «χειρώναξ», σαν δεύτερο συνθετικό το «άναξ»[1], που κάνει τον δουλευτή, τον άνακτα χειρών, βασιλιά στον χώρο του, βασιλιά στο σπιτικό του, νοικοκύρη δηλαδή, λέξη άλλοτε ιερή που ποδοπατήθηκε κι αυτή...

Κάποτε, έγραφα πως η ανεργία στον τόπο μας είναι επιλεκτική, ότι δουλειές υπάρχουν αλλά ότι δεν υπάρχουν χέρια να τις δουλέψουν. Κι έπρεπε να κατακλυσθεί ο τόπος από 1,5 εκατομμύριο μετανάστες, για να αποδειχθεί ότι στην Ελλάδα υπήρχε δουλειά πολλή αλλά όχι διάθεση για δουλειά. Τα παιδιά - τα μεγάλα θύματα αυτής της ιστορίας - είχαν γαλουχηθεί με τη νοοτροπία του «White collar workers[2]».

Έτσι σήμερα, το πιο φτηνό εργατικό και υπαλληλικό δυναμικό είναι οι... πτυχιούχοι, που ζητούν εργασία ακόμη και στον ΟΤΕ ως έκτακτοι, τηλεφωνητές, προσκομίζοντας στα πιστοποιητικά προσόντων ακόμη και διδακτορικά! Γέμισε ο τόπος πανεπιστήμια, σχολές επί σχολών, επιστημονικούς κλάδους αόριστους, ομιχλώδεις και ασαφείς, απροσδιορίστου αποστολής και χρησιμότητας. Πτυχία-φτερά στον άνεμο σαν τις ελπίδες των γονιών, που πιστεύουν ότι τα παιδιά μόνον με τα «ντοκτορά» θα βρουν δουλειά.

Είναι θλιβερή η εικόνα που παρουσιάζει σήμερα, παρουσίαζε χθες και θα παρουσιάζει κι αύριο η ελληνική κοινωνία: να υπάρχουν άνθρωποι άνω των 65 ετών, άνω των 70 ετών, που, ενώ έχουν συνταξιοδοτηθεί, εργάζονται νυχθημερόν, για να συντηρούν τα παιδιά τους μέχρι να τελειώσουν τις ατελείωτες σπουδές τους, τα παιδιά που λιώνουν τα νιάτα τους στα «κηφηνεία».

---

[1] άναξ : βασιλιάς

[2] White collar workers : εργάτες με λευκό κολλάρο, δηλ. όσοι εργάζονται πίσω από ένα γραφείο

Κείμενο 2

Μ. Καραγάτσης (1863-1933)

Ο ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΛΙΑΠΚΙΝ

Το κείμενο που ακολουθεί προέρχεται από το μυθιστόρημα του Μ. Καραγάτση «Ο συνταγματάρχης Λιάπκιν», που εκδόθηκε το 1933 και περιγράφει τη ζωή ενός Ρώσου πρώην αξιωματικού που πολέμησε τους Μπολσεβίκους και κατέφυγε στην Ελλάδα, όπου γίνεται επιστάτης της Γεωργικής Σχολής στη Λάρισα. Στο απόσπασμα ο Λιάπκιν συνομιλεί με τον Διευθυντή της Γεωργικής Σχολής.

- «Πώς μπορέσατε να διορισθείτε στο Σχολή;» ρωτάει ο κ. Διευθυντής.

- «Φτάνοντας στην Ελλάδα έπρεπε να βρω κάποιο τρόπο να βγάλω το ψωμί μου. Τί δουλειά μπορεί να κάνει, σε ξένο τόπο, ένας στρατιωτικός; Σκέφθηκα πως οι γεωπονικές μου γνώσεις, μολονότι πραχτικές, ίσως μου φαίνονταν χρήσιμες. Πήγα λοιπόν στο Υπουργείο Γεωργίας και παρακάλεσα να με διορίσουν οπουδήποτε. Ομολογώ πως μου φέρθηκαν πολύ ευγενικά· αλλά, όπως ξέρετε, το Σύνταγμά σας είναι αυστηρό: «Μόνον Έλληνες είναι δεκτοί εις δημοσίας θέσεις». Κατέβαινα απελπισμένος τις σκάλες του Υπουργείου· όταν ακούω να μου μιλούν γαλλικά: «C' est vous, Liapkine? Quelle surprise!»[3] Γυρνώ, και αναγνωρίζω τον παλιό μου φίλο, τον Τριανταφυλλίδη...»

- «Ο Τριανταφυλλίδης είναι φίλος σας;» ρωτάει ξαφνιασμένος ο κ. Διευθυντής.

- «Τον είχα γνωρίσει στο Βισύ, το 1912, όπου είχα πάει για το συκώτι μου. Κάναμε πολλή παρέα. Μου είχε πει, τότε, πως ήταν δικηγόρος και πολιτευόμενος».

- «Τώρα είναι υπουργός Γεωργίας...»

- «Πού θέλατε να το φαντασθώ, αγαπητέ μου; Όπως καταλαβαίνετε, ύστερ' απ' αυτό τα πάντα διορθώθηκαν. Ο Τριανταφυλλίδης με πήρε στο γραφείο του, χτύπησε μερικά κουδούνια και πρόσταξε τους αρμοδίους Διευθυντές, που πρόστρεξαν ολοταχώς, να ξεχάσουν Σύνταγμα και Νόμους και να μου βρουν αμέσως μια καλή θέση με έναν καλό μισθό. Έτσι διορίστηκα Επιστάτης του Σταθμού Επιβητόρων Ίππων της Αβερωφείου Γεωργικής Σχολής Λαρίσης. Ομολογώ πως ούτε όταν ήμουν στις πιο μεγάλες μου δόξες, δεν είχα τόσο μακρύ τίτλο!»

Γέλασαν καλόκαρδα· κι ο Λιάπκιν είπε:

- «Είναι σκληρό να ξαναρχίζεις τη ζωή σου στα πενήντα...»

Ο κ. Διευθυντής του 'δωσε κουράγιο:

- «Εδώ θα ξεκουραστείτε, θα γαληνέψετε. Η δουλειά είναι εύκολη κι ευχάριστη. Θα φροντίσω να σας δοθεί μια καλή κι ευρύχωρη κάμαρα. Η γυναίκα μου κι εγώ θα θεωρήσουμε τιμή τη φιλία σας. Οι συνάδελφοί σας θα σας δεχτούν με πολλή συμπάθεια...»

- «Ευχαριστώ», μουρμούρισε ο Λιάπκιν με συγκίνηση. «Πραγματικά, δε βρίσκω λόγια...»

[3] C' est vous, Liapkine? Quelle surprise! : Εσύ είσαι, Λιάπκιν; Τι έκπληξη!

- «Λυπάμαι», συνέχισε ο κ. Διευθυντής, «που η θέση δεν είναι ανάλογη με τα προσόντα σας. Αλλά, με τον καιρό, θα διορθωθεί κι αυτό...»

Ο Λιάπκιν χαμογέλασε:

- «Το βασικό είναι να ζει κανείς. Τ' άλλα είναι φιλολογία...»

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις τις προτάσεις που ακολουθούν με την ένδειξη ΣΩΣΤΟ (Σ) ή ΛΑΘΟΣ(Λ), αξιολογώντας αν ανταποκρίνονται στο νόημα του Κειμένου 1.

α. Ο αρθρογράφος κατακρίνει την αντίληψη περί κατωτερότητας της χειρωνακτικής εργασίας.

β. Οι σημερινοί νέοι πτυχιούχοι πασχίζουν να αποκατασταθούν επαγγελματικά ακόμη και σε χειρωνακτικά επαγγέλματα.

γ. Στην Ελλάδα οι χειρωνακτικές εργασίες επιτελούνται κυρίως από αλλοδαπούς.

δ. Ο αρθρογράφος πιστεύει ότι η ίδρυση πανεπιστημιακών σχολών αποσκοπεί στη μείωση της ανεργίας.

ε. Το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης για την υπάρχουσα κατάσταση της ανεργίας αποδίδεται στους ίδιους τους νέους.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 1η παράγραφος του Κειμένου 1 οργανώνεται σε αντιθέσεις. Να επισημάνεις 2 από αυτές και να ερμηνεύσεις τη λειτουργία τους σε σχέση με το περιεχόμενο όλου του κειμένου.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η διάθεση του αρθρογράφου στο Κείμενο 1 είναι ειρωνική. Να βρεις πέντε (5) σχετικά χωρία, τρία (3) λεκτικά και δύο (2) με σημεία στίξης (μονάδες 10). Ποια πρόθεση του πομπού υπηρετεί, κατά τη γνώμη σου, το συγκεκριμένο ύφος λόγου (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιο είναι κατά τη γνώμη σου το κύριο ζήτημα που θίγει το Κείμενο 2; Πόσο επίκαιρο θεωρείς ότι είναι; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε μια παράγραφο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α. Σ

β. Λ

γ. Σ

δ. Λ

ε. Λ

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Αντιθέσεις:

- διαδεδομένη αντίληψη ότι η ανεργία είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα, **ενώ** ο συγγραφέας διαφωνεί με αυτή την πάγια θέση
- ανεργία-εργασία (δεν είναι πρόβλημα η ανεργία **αλλά** η αποφυγή της εργασίας, δηλαδή συγκεκριμένων επαγγελμάτων)
- αναδουλειά- δουλειά (ο νέος δεν φοβάται την έλλειψη δουλειάς/ τη χαμηλή εμπορική κίνηση **αλλά** την ίδια τη δουλειά, αποστρέφεται τα χειρωνακτικά επαγγέλματα)

Εν ολίγοις, ο συγγραφέας κατακρίνει την ελληνική νοοτροπία των τελευταίων 30 χρόνων που ανατρέφει νέους πτυχιούχους προορισμένους για μια θέση γραφείου ή δημοσίου υπαλλήλου. Κατά τη γνώμη του, το πρόβλημα δεν είναι η ανεργία, αλλά η απαξίωση ορισμένων επαγγελμάτων.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ενδεικτικά σημεία ειρωνείας:

<u>Λεκτικά</u>:

- *εξέθρεψε και διαμόρφωσε δύο γενιές «κουλοχέρηδων»... παιδιών (1η παράγραφος),*

- *για να αποδειχθεί ότι στην Ελλάδα υπήρχε δουλειά πολλή, αλλ' όχι διάθεση για δουλειά (3η παράγραφος),*
- *πτυχία-φτερά στον άνεμο σαν τις ελπίδες των γονιών, που πιστεύουν ότι τα παιδιά μόνον με τα «ντοκτορά» θα βρουν δουλειά (4η παράγραφος),*
- *τα παιδιά που λιώνουν τα νιάτα τους στα «κηφηνεία» (5η παράγραφος).*

Σημεία στίξης:

- *Εδώ και τριάντα χρόνια είναι η... εργασία (1η παράγραφος),*
- *λέξη άλλοτε ιερή που ποδοπατήθηκε κι αυτή... (2η παράγραφος),*
- *το πιο φτηνό εργατικό και υπαλληλικό δυναμικό είναι οι... πτυχιούχοι (4η παράγραφος),*
- προσκομίζοντας στα πιστοποιητικά προσόντων ακόμη και διδακτορικά! (4η παράγραφος)

Το ειρωνικό ύφος λόγου υπηρετεί την πρόθεση του πομπού να προβληματίσει τον/την αναγνώστη/τρια του κειμένου, να καταγγείλει μια συγκεκριμένη νοοτροπία, για αυτό ο λόγος σε αρκετά σημεία, εκτός από ειρωνεία, εκφράζει έντονα καυστική διάθεση. Επίσης, αποβλέπει στην ευαισθητοποίηση του δέκτη, προκειμένου να αντιληφθεί την κατάσταση και να μεταβάλει σκέψεις/αντιλήψεις και στάσεις.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να επισημάνει ως κύριο θέμα του Κειμένου 2 το «βόλεμα» σε μια θέση γραφείου/διευθυντικού στελέχους, τα «ρουσφέτια» και τις πελατειακές σχέσεις στο δημόσιο βίο, ακόμη και σε βάρος του νόμου ή του Συντάγματος. Περιγράφεται μια κατάσταση αναξιοκρατίας και αξιοποίησης των γνωριμιών.

Βασικά σημεία του κειμένου στα οποία θα στηριχθεί η απάντηση:

- *Πήγα λοιπόν στο Υπουργείο Γεωργίας και παρακάλεσα να με διορίσουν οπουδήποτε. Ομολογώ πως μου φέρθηκαν πολύ ευγενικά· αλλά, όπως ξέρετε, το Σύνταγμά σας είναι αυστηρό: «Μόνον Έλληνες είναι δεκτοί εις δημοσίας θέσεις».*
- Ο Τριανταφυλλίδης με πήρε στο γραφείο του, χτύπησε μερικά κουδούνια και πρόσταξε τους αρμοδίους Διευθυντές, που πρόστρεξαν ολοταχώς, να ξεχάσουν Σύνταγμα και Νόμους και να μου βρουν αμέσως μια καλή θέση με έναν καλό μισθό. Έτσι διορίστηκα Επιστάτης του Σταθμού Επιβητόρων Ίππων της Αβερωφείου Γεωργικής Σχολής Λαρίσης.

ή

Βασικό θέμα που θίγεται στη σκηνική ενότητα του Κειμένου 2 είναι και η αναζήτηση εργασίας από άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, ακόμα και αν αυτή δεν ανταποκρίνεται στα

προσόντα τους , την αγωνία της επαγγελματικής αποκατάστασης ενός μετανάστη στη χώρα υποδοχής.

Βασικά σημεία του κειμένου στα οποία θα στηριχθεί η απάντηση:

- *Φτάνοντας στην Ελλάδα έπρεπε να βρω κάποιο τρόπο να βγάλω το ψωμί μου. Τί δουλειά μπορεί να κάνει, σε ξένο τόπο, ένας στρατιωτικός; Σκέφθηκα πως οι γεωπονικές μου γνώσεις, μολονότι πραχτικές, ίσως μου φαίνονταν χρήσιμες.*
- *«Λυπάμαι», συνέχισε ο κ. Διευθυντής, «που η θέση δεν είναι ανάλογη με τα προσόντα σας. Αλλά, με τον καιρό, θα διορθωθεί κι αυτό...» ...- «Το βασικό είναι να ζει κανείς. Τ' άλλα είναι φιλολογία...»*

Και τα δύο ζητήματα είναι επίκαιρα και μπορούν να τεκμηριωθούν με αναφορές στο σήμερα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα συνέντευξης που παραχώρησε ο Αντώνης Ρέλλας, ιδρυτικό μέλος της Κίνησης Ανάπηρων Καλλιτεχνών, στον Θοδωρή Αντωνόπουλο και δημοσιεύθηκε στις 3/12/2021 (Παγκόσμια Ημέρα Ατόμων με Αναπηρία).

— Ανάπηροι, άτομα με ειδικές ανάγκες, άτομα με ειδικές δεξιότητες… Ποιος όρος είναι για σένα ο ορθότερος, πώς να σε αποκαλέσω χωρίς να ενοχληθείς;

Κοίτα, αν με χαρακτηρίσεις «άτομο με ειδικές δεξιότητες», θα σου απαντήσω ότι όχι, δεν έχω κάποια ειδική δεξιότητα, ότι είμαι ένας άνθρωπος όπως όλοι οι άλλοι και ότι χρειάζονται συγκεκριμένα πράγματα, ώστε να διαμορφωθεί το περιβάλλον μας με τρόπο που να με συμπεριλαμβάνει. Για τον ίδιο λόγο δεν έχω και ειδικές ανάγκες, γενικές είναι πάντοτε οι ανάγκες των ανθρώπων και ποτέ ειδικές. Έχει σημασία πώς αντιλαμβάνεται κανείς τα πράγματα, προσωπικά προτιμώ να προσδιορίζομαι ως ανάπηρος και όχι κάτι από τα παραπάνω ή το πιο επίσημο «άνθρωπος με αναπηρία».

Η αναπηρία, εν τέλει, είναι η καταπίεση που βιώνουν τα άτομα με βλάβες στην κοινωνική τους αλληλεπίδραση. Ο διαχωρισμός της βλάβης από την αναπηρία είναι που φέρνει την κοινωνική δικαιοσύνη. Η βλάβη μπορεί να θεραπευτεί μερικώς ή ολικώς με ιατρικά μέσα, με την κατάλληλη φαρμακευτική αγωγή, με κάποια βοηθητικά εργαλεία, η αναπηρία όχι! Κανείς γιατρός δεν μπορεί να θεραπεύσει το πώς αντιλαμβανόμαστε το στίγμα, τα στερεότυπα και τις θεσμοποιημένες μορφές διάκρισης. Αυτές τις «θεραπεύουν» η κοινωνία των πολιτών και η δημοκρατική πολιτεία καθαυτή.

Έπειτα, η αναπηρία δεν περιορίζεται στα προφανή, περιλαμβάνει από ανθρώπους με κινητικές βλάβες, κωφούς, τυφλούς, ψυχοδιαφορετικούς κ.λπ. μέχρι άτομα με χρόνιες βλάβες.

— Εν όψει της Παγκόσμιας Ημέρας Ατόμων με Αναπηρία, όπως είναι ο επίσημος τίτλος της – φαντάζομαι, βέβαια, ότι θα προτιμούσες να λεγόταν Παγκόσμια Ημέρα Αναπήρων –, στις 3/12, πού βρισκόμαστε σήμερα όσον αφορά τα δικαιώματα και την προσβασιμότητα και τι επιπλέον ζητάμε;

Να πούμε καταρχάς ότι το «αρχιτεκτονικό απαρτχάιντ[1]» που επικρατεί στις πόλεις μας, που τις θέλει λειτουργικές μόνο για τα ικανά σώματα, σίγουρα δεν είναι τόσο απόλυτο όσο λίγες μόλις δεκαετίες πριν, έχουν γίνει σημαντικές πρόοδοι, όμως ο δρόμος είναι ακόμα μακρύς. Τα πεζοδρόμια

[1] απαρτχάιντ: διαχωρισμός

και οι διαβάσεις της Αθήνας είναι άλλωστε προβληματικά, ακόμα και για τους μη ανάπηρους συμπολίτες μας!

Όσον αφορά τα αιτήματά μας, ζητάμε καταρχάς να διασφαλιστεί ότι θα συνεχίσουμε να λαμβάνουμε κανονικά τα επιδόματα και τις συντάξεις που δικαιούμαστε. Αξιώνουμε, επίσης, από το κράτος να συμβάλει περισσότερο οικονομικά όσον αφορά τα εργαλεία της αξιοπρέπειάς μας (τεχνητά μέλη, αμαξίδια κ.λπ.).

Ζητάμε, πάνω απ' όλα, περισσότερες ευκαιρίες στην εκπαίδευση και συνακόλουθα στην αγορά εργασίας. Αναλογικά πολύ λίγοι ανάπηροι εργάζονται κανονικά –ούτε ένα 10%– και οι περισσότεροι είναι χαμηλά αμειβόμενοι, καθώς δεν είχαν τη δυνατότητα καλύτερης μόρφωσης. Υπόψη ότι ως μόρφωση εδώ δεν εννοούμε τα λεγόμενα ειδικά σχολεία, αλλά το δικαίωμα να σπουδάζουμε στα ίδια σχολεία με τα μη ανάπηρα παιδιά και να έχουμε ίση πρόσβαση στα πανεπιστήμια. Ξέρω, δεν είναι πάντα εύκολο αυτό, αλλά είναι υποχρέωση μιας δημοκρατικής πολιτείας να το κάνει πράξη.

Κείμενο 2

Μιχαήλ Μητσάκης (1863-1916)

«Εις τρελλός»

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από το διήγημα του Μιχαήλ Μητσάκη «Εις τρελλός» που δημοσιεύτηκε στις 15 Μαρτίου 1887 στο περιοδικό «Εστία».

Μεταξύ των ολίγων περιέργων θεαμάτων της μικράς επαρχιακής πόλεως εις ην διήλθον την παιδικήν μου ηλικίαν, κατελέγετο και εις παράφρων, ούτινος η ανάμνησις έμεινεν βαθέως εγκεχαραγμένη εις το πνεύμα μου.

Υψηλός μάλλον το ανάστημα, κάτισχνος[2], την κόμην μακράν και αγρίαν, τους οφθαλμούς έξω των κογχών, το γένειον πυκνόν και άτακτον, το δέρμα κατερρικνωμένον υπό του ήλιου και του ψύχους, τον αυχένα κεκυφώς[3], περιέφερεν από πρωίας μέχρις εσπέρας ανά τας οδούς το ρακένδυτου σώμα του και την πειναλέαν ύπαρξίν του. [...]

Αβλαβής άλλως κατά πάντα, ήρεμος ως αρνίον, συμπαθής μάλιστα, μ' όλην της μορφής του την έκφρασιν και του βλέμματός του την ανήσυχον και αόριστον λάμψιν. Αλλ' ίσα ίσα διότι ήτο αβλαβής υφίστατο τα πάνδεινα. Τα παιδία των σχολείων παρηκολούθουν αλαλάζοντα[4] κατόπιν του, έσυρον εκ των όπισθεν τα εσχισμένα του φορέματα ή τον ελιθοβόλουν κατά βούλησιν. Οι χαριτωμένοι νεανίαι του γυμνασίου εδοκίμαζον την δύναμιν των βραχιόνων των επί της ράχεώς

[2] κάτισχνος: πολύ αδύνατος
[3] κεκυφώς: σκυφτός
[4] αλαλάζοντα: φωνάζοντας

του. Τον εκύλιον εις την λάσπην όταν έβρεχε και εις τον κονιορτόν[5] όταν δεν έβρεχε· του έδιδον και εκάπνιζε τσιγάρα εις τα όποια περιείχετο πυρίτις, όπως γελώσιν έπειτα βλέποντες αναφλεγομένας τας τρίχας του πώγωνός[6] του. Ειδικαί συμμορίαι κατηρτίζοντο προς ανεύρεσίν του, τον συνελάμβανον, τον έδενον και τον έφερον όπου υπήρχε σύναξις κόσμου και ανελάμβανον τα καθήκοντα των εκτελεστών των προαποφασισθέντων προς τέρψιν των περιισταμένων και αναπλήρωσιν άλλης δημοσίας διασκεδάσεως.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις συνοπτικά σε 50-60 λέξεις τα αιτήματα του συνεντευξιαζόμενου για τα άτομα με αναπηρία, όπως διατυπώνονται στο Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο της 1ης απάντησης στο Κείμενο 1 *(Η αναπηρία, εν τέλει...πολιτεία καθαυτή)* ο ερωτώμενος επιλέγει ως τεχνική ανάπτυξης των σκέψεών του την αντίθεση. Να εντοπίσεις την αντίθεση αυτή (μονάδες 6) και να δικαιολογήσεις την επιλογή αυτή σε σχέση με το θέμα και το στόχο του πομπού (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1. (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι ορθή):

1.Στο απόσπασμα «ότι χρειάζονται συγκεκριμένα πράγματα ώστε να διαμορφωθεί το περιβάλλον μας με τρόπο που να με συμπεριλαμβάνει» (1η απάντηση- 1η παράγραφος) η σύνταξη είναι:

- παρατακτική
- απλή υπόταξη
- διαδοχική υπόταξη
- ασύνδετο σχήμα λόγου

[5] κονιορτόν: σκόνη
[6] πώγωνος: πηγουνιού

2. Στην περίοδο λόγου «*Αυτές τις "θεραπεύουν" η κοινωνία των πολιτών και η δημοκρατική πολιτεία καθαυτή.*» (1η απάντηση- 2η παράγραφος), η λέξη *«θεραπεύουν»* είναι σε εισαγωγικά γιατί :

- χρησιμοποιείται ειρωνικά
- έχει μεταφορική σημασία
- υπάρχει παρομοίωση
- χρησιμοποιείται με τη δηλωτική της σημασία

3. Στην περίοδο λόγου «*Τα πεζοδρόμια και οι διαβάσεις της Αθήνας είναι άλλωστε προβληματικά ακόμα και για τους μη ανάπηρους συμπολίτες μας!*» (2η απάντηση - 1η παράγραφος) το θαυμαστικό δηλώνει:

- απορία
- θαυμασμό
- επιτονισμό
- ειρωνεία

4. Στην περίοδο λόγου «*Αξιώνουμε, επίσης, από το κράτος να συμβάλει περισσότερο οικονομικά όσον αφορά τα εργαλεία της αξιοπρέπειάς μας*» (2η απάντηση- τελευταία παράγραφος), το ρήμα «*αξιώνουμε»* είναι συνώνυμο με το:

- αναγνωρίζουμε
- εξασφαλίζουμε
- απαιτούμε
- παρακαλούμε

5. Στην περίοδο λόγου «*Ζητάμε, πάνω απ' όλα, περισσότερες ευκαιρίες στην εκπαίδευση και συνακόλουθα στην αγορά εργασίας*» (2η απάντηση- τελευταία παράγραφος) η λέξη «*ζητάμε*» μπορεί να αντικατασταθεί από τη λέξη :

- απαιτούμε
- διεκδικούμε
- Θέλουμε
- αξιώνουμε

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με βάση τα νοήματα του Κειμένου 2 τη στάση των συμπολιτών στον ήρωα της αφήγησης και να εκθέσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου προκάλεσε η ανάγνωση του αποσπάσματος. Να οργανώσεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα βασικά αιτήματα των ατόμων με αναπηρία είναι:

- καταβολή αναπηρικών συντάξεων και επιδομάτων,
- οικονομική ενίσχυση για τα απαιτούμενα βοηθήματα / εξοπλισμό αναπήρων,
- ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση – ευκαιρίες για καλύτερη μόρφωση/ πανεπιστημιακές σπουδές,
- ευκαιρίες στην αγορά εργασίας με καλύτερες αμοιβές.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η αντίθεση: αναπηρία- βλάβη

Η βλάβη θεραπεύεται ολικώς ή μερικώς, μπορεί να αντιμετωπιστεί με φάρμακα ή εργαλεία μέσω της ιατρικής επιστήμης.

Η αναπηρία δεν θεραπεύεται, η ιατρική δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τα «τραύματα» των αναπήρων που προέρχονται από τα κοινωνικά στερότυπα και το στιγματισμό.

Η αντίθεση αναδεικνύει το θέμα του Κειμένου 1, το οποίο είναι η αναπηρία. Σε αυτό το θέμα εστιάζει η συνέντευξη, οι ερωτήσεις που διατυπώνονται στον ερωτώμενο και οι απαντήσεις που δίνει. Με την αντίθεση, επίσης, ο ομιλητής θέλει να προβάλει τις ανεπανόρθωτες «βλάβες» που προκαλεί στα άτομα με αναπηρία ο κοινωνικός αποκλεισμός. Αυτές δεν αντιμετωπίζονται μέσω της ιατρικής επιστήμης, αλλά μόνο μέσα από την ισότιμη και ανθρώπινη αντιμετώπιση των ατόμων αναπηρία από τους άλλους. Πρόθεσή του είναι να προβληματίσει και να ευαισθητοποιήσει τους δέκτες του κειμένου

και το πετυχαίνει, ανάμεσα στα άλλα, με την αντίθεση, με την οποία αναδεικνύεται το πρόβλημα της αναπηρίας.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. διαδοχική υπόταξη

2. έχει μεταφορική σημασία

3. ειρωνεία

4. απαιτούμε

5. διεκδικούμε

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η ιστορία εκτυλίσσεται σε μια επαρχιακή πόλη στα τέλη του 19ου αιώνα. Βασικά σημεία του κειμένου στα οποία θα στηριχθεί η απάντηση:

- *Τα παιδία των σχολείων παρηκολούθουν αλαλάζοντα κατόπιν του, έσυρον εκ των όπισθεν τα εσχισμένα του φορέματα ή τον ελιθοβόλουν κατά βούλησιν.*
- Οι χαριτωμένοι νεανίαι του γυμνασίου εδοκίμαζον την δύναμιν των βραχιόνων των επί της ράχεώς του. Τον εκύλιον εις την λάσπην όταν έβρεχε και εις τον κονιορτόν όταν δεν έβρεχε
- του έδιδον και εκάπνιζε τσιγάρα εις τα όποια περιείχετο πυρίτις, όπως γελώσιν έπειτα βλέποντες αναφλεγομένας τας τρίχας του πώγωνός του.
- Ειδικαί συμμορίαι κατηρτίζοντο προς ανεύρεσίν του, τον συνελάμβανον, τον έδενον και τον έφερον όπου υπήρχε σύναξις κόσμου και ανελάμβανον τα καθήκοντα των εκτελεστών των

Οι συμπολίτες του ήρωα τον περιγελούν, τον περιπαίζουν, εκμεταλλεύονται την τρέλα και την αθωότητά του για τη δική τους τέρψη, του ασκούν βία, βάζουν σε κίνδυνο τη σωματική του ακεραιότητα, για να τον γελοιοποιήσουν. Η στάση τους ερμηνεύεται από τα στερεότυπα της εποχής, την άγνοια για τις ψυχικές ασθένειες, το χαμηλό πνευματικό τους επίπεδο, την απουσία οποιασδήποτε μέριμνας για τους «παράφρονες».

Ο μαθητής μπορεί να

- νιώσει οίκτο και συμπόνια για τον δύστυχο ήρωα και τα δεινά που υπομένει,
- εκφράσει το θυμό και την αγανάκτησή του για την απάνθρωπη στάση των συμπολιτών του,
- αναγνωρίσει τις δυσκολίες ένταξης των ψυχικά ασθενών σε ένα επαρχιακό κοινωνικό περιβάλλον,
- επισημάνει τυχόν ομοιότητες ή διαφορές με τη σημερινή εποχή.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Παιδιά εθισμένα σε socialmedia, βιντεοπαιχνίδια

Άρθρο που δημοσιεύθηκε στην www.kathimerini.gr , 8/10/2021.

Το 2018, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας αναγνώρισε επίσημα τους εθισμούς που σχετίζονται με το Διαδίκτυο, συμπεριλαμβανομένου του εθισμού στα βιντεοπαιχνίδια. Σύμφωνα με τον διευθυντή του τμήματος Εθισμού και ειδικό στην ψυχιατρική και την ψυχοθεραπεία παιδιών και εφήβων στο Πανεπιστημιακό Ιατρικό Κέντρο Αμβούργου – Επεντορφ, Ράινερ Τομάσιους, η αυξημένη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και οι ώρες κατά τις οποίες τα παιδιά παίζουν βιντεοπαιχνίδια είναι ιδιαίτερα ανησυχητικές. «Οι χρόνοι χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης αυξήθηκαν κατακόρυφα» δήλωσε ο Τομάσιους στην εφημερίδα Frankfurter Allgemeine. «Μεταξύ των παιδιών και των εφήβων ηλικίας 10 έως 17 ετών καταγράφηκαν ποσοστά αύξησης έως και 75%...»

Τα κορίτσια είναι πιο πιθανό να επηρεαστούν από επικίνδυνα ή παθολογικά πρότυπα χρήσης λόγω των κοινωνικών μέσων και τα αγόρια περισσότερο λόγω των βιντεοπαιχνιδιών. «Οι χρόνοι χρήσης ήταν πολύ υψηλοί –περίπου πεντέμισι ώρες τις καθημερινές για κοινωνικά δίκτυα και παιχνίδια στον υπολογιστή– χωρίς να περιλαμβάνεται η κατ' οίκον εκπαίδευση» πρόσθεσε ο Τομάσιους. «Αυτά είναι εξαιρετικά ανησυχητικά νούμερα και σημαντικά υψηλότερα από αυτά των εξαρτώμενων από κάνναβη παιδιών και εφήβων. Είναι ένας νέος πληθυσμός επιρρεπής σε εθισμό που δεν είχαμε δει πριν από δέκα χρόνια». Ωστόσο, οι ώρες χρήσης δεν είναι αρκετές για να διαγνωστεί ένα παιδί με εθισμό στα βιντεοπαιχνίδια. Άλλα κριτήρια πρέπει επίσης να πληρούνται σε διάστημα δώδεκα μηνών, όπως η απώλεια ελέγχου και η συνεχής χρήση παρά τις αρνητικές συνέπειες. «Αυτές οι συμπεριφορές πρέπει επίσης να οδηγούν σε σημαντική διαταραχή της καθημερινής ζωής στο σχολείο, στην οικογένεια ή σε άλλα κοινωνικά πλαίσια»

Κατά τον Τομάσιους, οι νέοι μπορούν να εθιστούν στα βιντεοπαιχνίδια όπως και στα ναρκωτικά. «Είναι ένας εθισμός που έγκειται στις διαταραχές συμπεριφοράς. Στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει κάποιος τοξικός παράγοντας ή μια ψυχοτρόπος ουσία που δρα άμεσα στο κεντρικό νευρικό σύστημα και προκαλεί μέθη. Ωστόσο, η χρήση των κοινωνικών μέσων και των βιντεοπαιχνιδιών μπορεί να επηρεάσει περιοχές του εγκεφάλου που είναι υπεύθυνες για τα καλά συναισθήματα».

Οι γονείς πρέπει να ενημερώνονται για το τι κάνουν τα παιδιά τους στο Διαδίκτυο για την αποφυγή και την καταπολέμηση του εθισμού των παιδιών τους. «Οι διαθέσιμες μελέτες δείχνουν ότι τα αγόρια είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα λόγω προβλημάτων αυτοεκτίμησης. Μπορεί να νιώσουν τα ίδια πιο δυνατά κερδίζοντας μάχες στο παιχνίδι». Το αυξημένο άγχος, οι χαμηλές δεξιότητες αυτοελέγχου, η χαμηλή αυτοεκτίμηση και η κοινωνική ανασφάλεια παίζουν μεγάλο ρόλο στη δημιουργία του εθισμού. «Πρέπει να θέσετε όρια ανάλογα με την ηλικία των παιδιών και να δείξετε ενδιαφέρον για το περιεχόμενο του παιχνιδιού, προκειμένου να μπορέσετε να καταλάβετε τι ψάχνουν σε αυτό τα παιδιά σας. Το σημαντικότερο είναι να προσφέρετε εναλλακτικές λύσεις με ανάλογες δραστηριότητες αναψυχής, οι οποίες παρέχουν τη δυνατότητα αντιμετώπισης του άγχους ή άλλων καταστάσεων που ωθούν τα παιδιά στο να εθίζονται σε αυτά τα παιχνίδια» καταλήγει.

Κείμενο 2

«Φίλοι»

Ο ήρωας Ιορδάνης σε μεγάλη πλέον ηλικία ταξιδεύει με το τρένο προς τη γενέτειρά του και θυμάται τα καλοκαίρια της παιδικής του ηλικίας με τους φίλους του στο χωριό. Από το βιβλίο του Γιάννη Ξανθούλη «Την Κυριακή έχουμε γάμο» Εκδόσεις Διόπτρα.

Ο Ιορδάνης όμως δεν ξέχασε ποτέ αυτούς τους καλοκαιρινούς φίλους που έτρωγαν τις καταλήξεις των λέξεων, σύμφωνα με το τοπικό γλωσσικό ιδίωμα. Μαζί τους είχε μάθει να περπατά ξυπόλυτος στους χωμάτινους δρόμους, χωρίς να πτοείται από τα τριβόλια που χώνονταν στα πέλματά του. Είδε τους μεγαλύτερους να σκοτώνουν οχιές κι εξασκήθηκε να κλέβει ζουμερά σύκα, χωρίς να πολυνοιάζεται για το γάλα τους που, όπου έσταζε στα χέρια του, του προξενούσε φαγούρα και σήκωνε φουσκάλες που πονούσαν. Ατρόμητοι φίλοι, που ορκίζονταν να μη μαρτυρήσουν ποτέ τα μυστικά που αντάλλασσαν μεταξύ τους και αφορούσαν συνήθως άλλα μυστικά, κλεμμένα από τον δυσανάγνωστο κόσμο των μεγάλων. […]

Θάλασσες, φύκια περιπλανώμενα από κύμα σε κύμα, φωνές αξεδιάλυτες, μπλεγμένες με αεράκι καλοκαιρινό και τσιτσίρισμα λαδιού σε τηγάνι με αφρόψαρα και καλαμαράκια, αντικατοπτρισμοί βράχων με πόδια αχινού και πεταλίδας, σύννεφα σαν γιγάντια χρυσάνθεμα… Ώρες συμπυκνωμένες σε μία και μόνο στιγμή παρήλαυναν απανωτά, σε όνειρα – αστραπή. Στη μέση όλων αυτών ο Ιορδάνης, ηλιοκαμένος, με αλάτια στα φρύδια και τα μαλλιά, άμμο στο μέσα μέρος και τα πόδια χαραγμένα από τα κελύφη – λεπίδες των μυδιών, χωρίς να του περνά καν από τον νου ότι η ζωή

είναι μονάχα ένα «τώρα» και τίποτ΄ άλλο. Μισοξυπνούσε, άκουγε το σφύριγμα του τρένου και ξανάπεφτε στην πράσινη θάλασσα, αποκαμωμένος από ευτυχία.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι μπορούν να κάνουν οι γονείς, προκειμένου να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της υπερβολικής ενασχόλησης του παιδιού τους με το διαδίκτυο, σύμφωνα με το Κείμενο 1; Να απαντήσεις συνοπτικά σε ένα κείμενο 60 – 80 λέξεων.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι επιδιώκεται δομικά με την αυτούσια μεταφορά των λεγομένων του Ρ. Τομάσιους στο Κείμενο 1;

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αντιστοιχήσεις κάθε πρόταση του Κειμένου 1, που βρίσκεται στην στήλη Α, με τον τρόπο με τον οποίο αποδίδεται το μήνυμα, που αναγράφεται στη στήλη Β:

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
Α. Το 2018, ο **Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας** αναγνώρισε επίσημα τους εθισμούς που σχετίζονται με το Διαδίκτυο, συμπεριλαμβανομένου του εθισμού στα βιντεοπαιχνίδια	1.Συμβουλή, προτροπή
Β. Τα κορίτσια είναι πιο πιθανό να επηρεαστούν από επικίνδυνα ή παθολογικά πρότυπα χρήσης λόγω των κοινωνικών μέσων και τα αγόρια περισσότερο λόγω των βιντεοπαιχνιδιών.	2.Πραγματικό γεγονός, βεβαιότητα

Γ. Άλλα κριτήρια πρέπει επίσης να πληρούνται σε διάστημα δώδεκα μηνών, όπως η απώλεια ελέγχου	3.δυνατότητα
Δ. Ωστόσο, η χρήση των κοινωνικών μέσων και των βιντεοπαιχνιδιών μπορεί να επηρεάσει περιοχές του εγκεφάλου που είναι υπεύθυνες για τα καλά συναισθήματα.	4.αναγκαιότητα
Ε.«Το σημαντικότερο είναι να προσφέρετε εναλλακτικές λύσεις με ανάλογες δραστηριότητες αναψυχής»	5.πιθανότητα

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 παρουσιάζονται τα καλοκαίρια των παιδικών χρόνων του ήρωα. Πώς θα τα χαρακτήριζες και γιατί (μονάδες 10); Ποια συναισθήματα σου δημιουργούνται, ειδικά αν τα συγκρίνεις με τα καλοκαίρια που ζουν τα παιδιά σήμερα; (μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με το Κείμενο 1, οι γονείς θα πρέπει να ενημερώνονται για τις διαδικτυακές δραστηριότητες των παιδιών τους, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα του εθισμού. Είναι ανάγκη να τα οριοθετούν ανάλογα με την ηλικία τους, αλλά και να ενδιαφέρονται για το περιεχόμενο του διαδικτυακού παιχνιδιού που παίζουν, προκειμένου να κατανοήσουν τους λόγους αυτής της απασχόλησης. Τέλος, είναι ανάγκη να προσφέρουν εναλλακτικές διεξόδους ψυχαγωγίας για την αντιμετώπιση του άγχους ή άλλων παραγόντων που σχετίζονται με τα διαδικτυακά παιχνίδια.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο Ράινερ Τομάσιους είναι ο διευθυντής του τμήματος Εθισμού και ειδικός στην ψυχιατρική και την ψυχοθεραπεία παιδιών και εφήβων στο Πανεπιστημιακό Ιατρικό Κέντρο Αμβούργου – Έπεντορφ. Η αυτούσια μεταφορά των λόγων του ενισχύει την εγκυρότητα και την αξιοπιστία τόσο της θεματικής περιόδου της πρώτης παραγράφου, αλλά και όλου του άρθρου συνολικά. Με αυτό τον τρόπο οργανώνεται δομικά το Κείμενο 1, καθώς κυρίαρχο ρόλο σε αυτό έχουν οι θέσεις του έγκριτου επιστήμονα, που συμπληρώνουν τη δημοσιογραφική αφήγηση.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Α. 2

Β. 5

Γ. 4

Δ. 3

Ε. 1

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο μαθητής / η μαθήτρια μπορεί να αξιοποιήσει στοιχεία από το κείμενο και να αναφερθεί σε καλοκαίρια που τα χαρακτηρίζει η ξεγνοιασιά, η ανεμελιά, η ελευθερία, το αυτοσχέδιο παιχνίδι μέσα στην φύση, η έλλειψη πίεσης χρόνου ή άγχους, η απουσία τεχνολογικών μέσων ή επιτευγμάτων κ.ά. Αντίστοιχα, μπορεί να εκφράσει τα προσωπικά του/της συναισθήματά αναλογιζόμενος /η το τότε με το τώρα. Κάθε απάντηση θεωρείται σωστή, αρκεί να είναι επαρκώς τεκμηριωμένη, σαφής και ακριβής.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Επιλογή επαγγέλματος στα… τυφλά

Το παρακάτω κείμενο είναι ελαφρώς διασκευασμένο άρθρο της Αλεξάνδρας Κασσίμη που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Καθημερινή» στις 29 Ιανουαρίου 2005.

Οι περισσότεροι απόφοιτοι Λυκείου, όπως φαίνεται από τις πρώτες τους επιλογές στις σχολές που δηλώνουν στα μηχανογραφικά δελτία, επιθυμούν να γίνουν γιατροί, δάσκαλοι, δικηγόροι, αρχιτέκτονες και πολιτικοί μηχανικοί. Πρόκειται για επαγγελματικούς κλάδους που λίγο-πολύ είναι κορεσμένοι, ωστόσο στη θεωρία αποτελούν μια «σταθερή αξία» για επαγγελματική αποκατάσταση. Ουδείς ωστόσο μπορεί να κατηγορήσει τους νέους για τις επιλογές τους, καθώς ο επαγγελματικός προσανατολισμός ουσιαστικά απουσιάζει από τα σχολεία, ενώ παράλληλα το γενικότερο κλίμα αβεβαιότητας σχετικά με την αποκατάσταση δημιουργεί ένα πρόσθετο βάρος. Ένα παιδί 15-16 ετών καλείται να πάρει μια απόφαση ζωής όταν επιλέγει κατεύθυνση στο σχολείο, με σημαντικό παράγοντα επιλογής την ωριμότητά του που αποτελεί συνάρτηση τόσο του χαρακτήρα του όσο και της οικογένειας στην οποία μεγάλωσε, σύμφωνα με τους ειδικούς. «Πρόκειται για επιστημονική διαδικασία αυτή της επιλογής επαγγέλματος», εξηγεί η κ. Αλεξάνδρα Καππάτου, ψυχολόγος-παιδοψυχολόγος, που συμπληρώνει ότι «οφείλουμε να εξετάσουμε την προσωπικότητα του παιδιού, τις σχέσεις του με τον εαυτό του, τις δεξιότητές του, τις προσδοκίες του από το μελλοντικό του επάγγελμα, στα οποία μπορούμε να καταλήξουμε ύστερα από ενδελεχή έλεγχο ενός ψυχολόγου».

Συχνά συναντάμε το φαινόμενο πολύ καλών μαθητών που δεν φαίνεται να έχουν κάποια ιδιαίτερη έφεση σε ένα συγκεκριμένο κλάδο, καθώς φαίνεται να αριστεύουν σε όλους τους τομείς και να επιλέγουν τις σχολές προτίμησης που έχουν τις υψηλότερες βάσεις εισαγωγής. «Η πρακτική αυτή εντάσσεται σε μία γενικότερη νοοτροπία βαθμοθηρίας που συναντάμε συχνά και μας δίνουν την αίσθηση ότι επιλέγουν σχολές που «ανταποκρίνονται» στις επιδόσεις τους», αναλύει η κ. Καππάτου. Σημαντικό ρόλο στην επιλογή ζωής που καλείται να πάρει ένα παιδί διαδραματίζει και ο τρόπος που αντιλαμβάνεται την μάθηση. «Η συνεχής πίεση των γονιών για υψηλές επιδόσεις στο σχολείο δημιουργούν μιαν αίσθηση αποστροφής των παιδιών στη γνώση», εξηγεί η κ. Καππάτου. Το όνειρο κάθε γονιού είναι να δει το παιδί του με πτυχίο, γεγονός το οποίο φυσικά είναι αδύνατο να συμβεί σε όλους, σύμφωνα με την κ. Καππάτου. Το σχολείο θα πρέπει να καλλιεργεί την αγάπη για τη μάθηση ώστε, όταν έρθει η στιγμή της μεγάλης απόφασης, η επιλογή να γίνει με γνώμονα τις

ικανότητες και τις επιθυμίες, όχι τις κοινωνικές επιταγές ή το κύρος που προσδίδει κάποιο επάγγελμα.

Κείμενο 2

Καλός υπάλληλος

Το παρακάτω κείμενο είναι ένα από «Τα πεζά της ωριμότητας» του Κωνσταντίνου Καρυωτάκη. Ο Καρυωτάκης έγραψε πολύ λίγα πεζά. Τα περισσότερα από αυτά γράφτηκαν τους τελευταίους έξι μήνες της ζωής του και δημοσιεύτηκαν μετά από τον θάνατό του (1928).

Είναι ένας αγαθός γεροντάκος. Έπειτα από τριάντα χρόνων υπηρεσία, έχει να διατρέξει όλους τους βαθμούς. Γραφεύς στο πρωτόκολλο.

Πάντα έκανε τη δουλειά του ευσυνείδητα, σχεδόν με κέφι. Σκυμμένος από το πρωί ως το βράδυ στο παρθενικό βιβλίο του, περνούσε τους αριθμούς και αντέγραφε τις περιλήψεις. Κάποτε, μετά την καταχώριση ενός εισερχομένου ή ενός εξερχομένου, ετράβαγε μια γραμμή που έβγαινε από την τελευταία στήλη και προχωρούσε προς το περιθώριο, έτσι σαν απόπειρα φυγής. Αυτή η ουρά δεν είχε θέση εκεί μέσα, όμως την τραβούσε βιαστικά, με πείσμα, θέλοντας να εκφράσει τον εαυτό του. Αν έσκυβε κανείς πάνω στην απλή και ίσια γραμμούλα, θα διάβαζε την ιστορία του καλού υπαλλήλου.

Νέος ακόμη, μπαίνοντας στην υπηρεσία, εχαιρέτησε με συγκαταβατικό χαμόγελο τους συναδέλφους του. Έτυχε να καθίσει σ' αυτή την καρέκλα. Κι έμεινε εκεί. Ήρθαν άλλοι αργότερα, έφυγαν, επέθαναν. Αυτός έμεινε εκεί. Οι προϊστάμενοί του τον θεωρούσαν απαραίτητο. Είχε αποκτήσει μια φοβερή, μοιραία ειδικότητα.

Ελάχιστα πρακτικός άνθρωπος. Τίμιος, ιδεολόγος. Μ' όλη τη φτωχική του εμφάνιση, είχε αξιώσεις ευπατρίδου[1]. Ένα πρωί, επειδή ο Διευθυντής του τού μίλησε κάπως φιλικότερα, επήρε θάρρος, του απάντησε στον ενικό, εγέλασε μάλιστα ανοιχτόκαρδα και τόν' χτύπησε στον ώμο. Ο κύριος Διευθυντής τότε, μ' ένα παγωμένο βλέμμα, τον εκάρφωσε πάλι στη θέση του. Κι έμεινε εκεί.[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

[1] ευπατρίδης: πολίτης ανώτερης κοινωνικής τάξης.

Να αποδώσεις περιληπτικά σε 50-60 λέξεις τις απόψεις που διατυπώνει η αρθρογράφος στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 σε σχέση με τον τρόπο που οι νέοι επιλέγουν επάγγελμα.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

«Ουδείς <u>ωστόσο</u> μπορεί να κατηγορήσει ..... από τα σχολεία, ενώ <u>παράλληλα</u> το γενικότερο κλίμα ..... πρόσθετο βάρος.» (1η παράγραφος, Κείμενο 1)

Ποιος είναι ο ρόλος των υπογραμμισμένων λέξεων ως στοιχείων συνοχής (μονάδες 4); Ποια νοήματα συνδέουν μέσα στο συγκεκριμένο κείμενο (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Η συνεχής πίεση των γονιών για υψηλές επιδόσεις στο σχολείο δημιουργούν μιαν αίσθηση αποστροφής των παιδιών στη γνώση», εξηγεί η κ. Καππάτου (2η παράγραφος, Κείμενο 1). Να εξηγήσεις τον ρόλο των εισαγωγικών ως σημείου στίξης στο συγκεκριμένο χωρίο. Πώς εξυπηρετεί η χρήση τους την αρθρογράφο στο κειμενικό είδος που έχει επιλέξει; Τι υφολογικές συνέπειες θα είχε μια πιθανή απουσία τους;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Να περιγράψεις τις ψυχολογικές διακυμάνσεις από τις οποίες περνά ο «καλός υπάλληλος» του Κειμένου 2, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου (μονάδες 10). Ποια συναισθήματα σού γεννά η ιστορία του και γιατί (μονάδες 5); Να καταγράψεις τις απόψεις σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ενδεικτική πύκνωση (58 λέξεις):

Η αρθρογράφος, αναφερόμενη στους τρόπους επιλογής επαγγέλματος από τους νέους, επισημαίνει την προτίμησή τους στα κορεσμένα, αλλά καταξιωμένα. Διευκρινίζει βέβαια ότι η επιλογή τους γίνεται χωρίς οργανωμένη σχολική καθοδήγηση και υπό το βάρος μιας ευρύτερης επαγγελματικής αβεβαιότητας. Τέλος, φαίνεται να συμφωνεί με τους ειδικούς ως προς την επιρροή της ωριμότητας, του χαρακτήρα και της οικογένειας στην τελική επιλογή.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι δύο υπογραμμισμένες λέξεις είναι διαρθρωτικές. Με την παρουσία τους συμβάλλουν στη συνοχή του κειμένου, δηλαδή στη γλωσσική του αλληλουχία, ενώ μέσω του νοήματος που εκφράζουν ενισχύουν τη συνεκτικότητα, δηλαδή τη νοηματική αλληλουχία. Ειδικότερα:

- Το «ωστόσο» ως γλωσσικό στοιχείο συνοχής δηλώνει αντίθεση. Στην προκείμενη περίπτωση η συντάκτρια, αφού έχει επισημάνει στην προηγούμενη περίοδο λόγου ότι οι περισσότεροι απόφοιτοι Λυκείου επιδιώκουν ως πρώτη επιλογή σπουδών επαγγέλματα καταξιωμένα μεν, αλλά με περιορισμένη επαγγελματική αποκατάσταση, τονίζει αντιθετικά ότι η επιλογή ενός κορεσμένου επαγγέλματος από τους νέους δεν είναι σωστό να συνεπάγεται μια κατηγορία σε βάρος τους ότι έκαναν μια μη συνετή επιλογή. Τη θέση αυτή την αιτιολογεί στη συνέχεια επικαλούμενη δύο λόγους, εκ των οποίων ο ένας είναι το γεγονός ότι οι μαθητές δεν έχουν λάβει μια επίσημη επαγγελματική καθοδήγηση μέσα στα σχολεία τους.
- Προκειμένου να προσθέσει και μια δεύτερη αιτία, η συντάκτρια χρησιμοποιεί στο σημείο αυτό το «παράλληλα», το οποίο ως γλωσσικός δείκτης δηλώνει προσθήκη νοήματος. Πιο συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι η δυσκολία των παιδιών να κάνουν εύστοχες επαγγελματικές επιλογές σχετίζεται επιπλέον και με τη γενική αβεβαιότητα που παρατηρείται στην κοινωνία σε σχέση με την επαγγελματική αποκατάσταση.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο συγκεκριμένο χωρίο τα εισαγωγικά χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της αυτούσιας μεταφοράς μέσα στο κείμενο των όσων έχει υποστηρίξει μια ειδικός στο προς διερεύνηση θέμα, η ψυχολόγος-παιδοψυχολόγος Αλεξάνδρα Καππάτου, αναφορικά με την αρνητική επιρροή που ασκούν οι βαθμολογικές απαιτήσεις των γονιών στη σχέση που αναπτύσσουν τα παιδιά τους με τη γνώση. Η σχέση αυτή συγκαταλέγεται στους παράγοντες που επηρεάζουν τους νέους στην επαγγελματική τους επιλογή (θέμα κειμένου). Είναι γεγονός ότι η συντάκτρια έχει αφιερώσει ένα μεγάλο μέρος του άρθρου της στις απόψεις της συγκεκριμένης επιστήμονος, είτε εντός είτε εκτός εισαγωγικών. Ειδικά στην πρώτη περίπτωση, όπως εδώ, το αναγνωστικό κοινό εστιάζει την προσοχή του στο συγκεκριμένο χωρίο και πληροφορείται τις απόψεις της «αυθεντίας» με άμεσο τρόπο.

Η απουσία εισαγωγικών σηματοδοτεί τη μετάβαση στον πλάγιο λόγο και συνεπάγεται την απώλεια της ζωντάνιας, καθώς και την υιοθέτηση ενός ύφους πιο πεζού και εκ των πραγμάτων λιγότερο ενδιαφέροντος. Η εναλλαγή ωστόσο ευθέος και πλαγίου λόγου, την οποία έχει επιτύχει εδώ η συντάκτρια, σπάει την υφολογική μονοτονία του κειμένου και κρατάει το ενδιαφέρον του αναγνώστη ζωντανό.

Ειδικά βέβαια σε ένα δημοσιογραφικό άρθρο, όπως είναι το συγκεκριμένο κείμενο, πέραν της υφολογικής ποικιλίας, η αυτούσια παράθεση μέσα σε εισαγωγικά της άποψης κάποιου –κατεξοχήν όταν αυτή διατυπώνεται από μία «αυθεντία» στο θέμα– συνιστά ένα «ξένο σχόλιο» που ενισχύει την αντικειμενικότητα και την αξιοπιστία των θέσεων του συντάκτη, στοιχείο που εν προκειμένω η αρθρογράφος φαίνεται να έχει επιτύχει σε μεγάλο βαθμό.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το κείμενο περιγράφει την επαγγελματική ζωή ενός ευσυνείδητου υπάλληλου γραφείου που μονότονα, επί τριάντα χρόνια, πρωτοκολλά έγγραφα. Ο ήρωας αυτός, παρότι «*πάντα*» έκανε τη δουλειά του «*σχεδόν με κέφι*», νιώθει εγκλωβισμένος σε αυτήν. Δραπετεύει όμως μόνο μεταφορικά, με μολυβιές που διαπερνούν τα πλαίσια του βιβλίου πρωτοκόλλησης «*σαν απόπειρα φυγής*». Θέλει «*να εκφράσει τον εαυτό του*», να αναδείξει τον αριστοκρατισμό του παρά τη φτώχεια του («*είχε αξιώσεις ευπατρίδου*»), ωστόσο αυτό που απολαμβάνει, καρφωμένος στην ίδια εργασιακή καρέκλα, είναι απλώς ο τίτλος του «*καλού υπαλλήλου*». Η ψυχολογική του συντριβή κορυφώνεται στη σκηνή με τον Διευθυντή. Θεωρώντας πως μια φιλική κουβέντα του ανωτέρου του μπορεί να μεταφραστεί σε εκδήλωση συμπάθειας, γεμάτος θάρρος «*απαντά στον ενικό*», «*γελά ανοιχτόκαρδα*», «*τον χτυπά στον ώμο*» και, για αυτά τα «τραγικά» εργασιακά λάθη, τιμωρείται. Ένα βλοσυρό βλέμμα τού παγώνει τον ψυχισμό και τον ξανακαθηλώνει στην ίδια θέση. Και μοιρολατρικά «*έμεινε εκεί*»...

Οι μαθητές/-τριες αναμένεται να αναφερθούν σε συναισθήματα λύπης και συμπόνιας προς τον ήρωα (για τη στασιμότητα στην οποία καθηλώθηκε πάρα τα όνειρά του και τη συναισθηματική του συντριβή) και αποστροφής προς τον Διευθυντή (για την υποτιμητική του στάση απέναντι σε έναν ευσυνείδητο υπάλληλο).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Η ψηφιακή εποχή έρχεται. Προετοιμαζόμαστε;

Το παρακάτω κείμενο είναι ελαφρώς διασκευασμένο άρθρο του Ανδρέα Δρυμιώτη που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Καθημερινή» στις 13 Μαρτίου 2016.

Σύμφωνα με τον Eric Schmidt, Εκτελεστικό Πρόεδρο της Google, «κάθε δύο μέρες παράγουμε τόσο ψηφιακό περιεχόμενο, όσο η ανθρωπότητα δημιούργησε από καταβολής κόσμου μέχρι το 2003 – ποσότητα που αντιστοιχεί σε 5 exabytes πληροφορίας»! Δεν είμαι βέβαιος ότι μπορούμε εύκολα να συλλάβουμε το μέγεθος αυτής της μονάδας. Ενα exabyte είναι η εξηκοστή δύναμη του δύο ή ένας δεκαδικός αριθμός με 19 ψηφία. Και είναι βέβαιο ότι αυτό το περιεχόμενο μεγαλώνει εκθετικά, καθημερινά. Όλοι μας δημιουργούμε πληροφορίες και οι περισσότερες από αυτές βρίσκονται στο διαδίκτυο. Και «το διαδίκτυο περιλαμβάνεται μεταξύ των λίγων πραγμάτων που η ανθρωπότητα δημιούργησε, το οποίο η ανθρωπότητα δεν καταλαβαίνει και το οποίο είναι το μεγαλύτερο πείραμα στην αναρχία που είχαμε ποτέ», όπως λέει και πάλι ο Eric Schmidt. Παράλληλα, η τεράστια πρόοδος που έχει συντελεστεί σε υπολογιστική ισχύ, αισθητήρες, τηλεπικοινωνίες και ενεργοποιητές είναι τόσο μεγάλη που πολλές από τις δραστηριότητές μας που πιστεύαμε ότι μόνο άνθρωποι μπορούν να τις εκτελέσουν, σήμερα γίνονται από εξελιγμένες μηχανές. Οι επιπτώσεις στη ζωή μας και στην καθημερινότητά μας θα είναι δραματικές και μόνο όσοι είναι καλά προετοιμασμένοι θα μπορέσουν να επιβιώσουν σε έναν εντελώς διαφορετικό κόσμο, ο οποίος έχει αρχίσει να διαμορφώνεται ερήμην μας.

Είναι ολοφάνερο ότι το πρώτο πράγμα που χρειαζόμαστε είναι η εξασφάλιση από την κακόβουλη χρήση των πληροφοριών. Όπως ακριβώς ο άνθρωπος ανακάλυψε τη φωτιά, η οποία είναι εξαιρετικά χρήσιμη αλλά ταυτόχρονα μπορεί να είναι πολύ καταστροφική, και στη συνέχεια δημιούργησε τα μέσα για την κατάσβεσή της, έτσι πρέπει να αντιμετωπιστεί και η διάχυση των πληροφοριών. Ο Πρόεδρος Obama στον τελευταίο χρόνο της προεδρίας του, έβαλε στον προϋπολογισμό το ποσό των 19 δισεκατομμυρίων δολαρίων για την υλοποίηση ενός σχεδίου ασφάλειας στον κυβερνοχώρο. Αυτή είναι μια εντελώς καινούργια δραστηριότητα στον χώρο της πληροφορικής και είμαι απολύτως βέβαιος ότι πολλές εταιρείες θα χρειαστεί να δημιουργήσουν διευθύνσεις για την ασφάλεια και ακεραιότητα των πληροφοριών τους, τις οποίες θα πρέπει να στελεχώσουν με το κατάλληλο προσωπικό.

Κείμενο 2

Σχήμα

Το ποίημα ανήκει στην πρώτη ποιητική συλλογή του Τάκη Παπατσώνη, «Εκλογή Α», η οποία εκδόθηκε το 1934.

Δεν είναι φωτεινότερο πράγμα από την Αλήθεια·
ψάχνεις μ' έρωτα και μανία να τήνε βρεις;
είναι η έρευνά σου σαν τη Νύχτα καρποφόρα,
που έχει ασφαλές, ότι θα σκάσει ο Ήλιος πομπωδώς·
η έρευνά σου σαν τη Νύχτα, που όσα ερέβη
και αν δέρνουν, κάτι σιγολάμπει, είτε η πληθώρα
των άστρων, είτε έστω, η αγωνιώδης μέσω συγνέφων
θολή εκείνη φωταύγεια που οδηγάει.
Αντίθετα, όποιος δεν νοιάζεται για την Αλήθεια,
είναι της αμεριμνησίας του η δήθεν γαλήνη
σαν την αιώνια νύχτα του κακού θανάτου, –άκαρπη,
δίχως ουδενός πράγματος φόβο ή ελπίδα, δίχως αρχή,
δίχως τέλος, ασυνείδητη, σαν την ψιλή έννοια
θανάτου δίχως τρόπαια χρωμάτων, δίχως καν την στιλπνότητα
Κρίσεως μελλοντικιάς μετά σαλπίγγων.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις περιληπτικά σε 40-50 λέξεις τις απόψεις του Eric Schmidt στο Κείμενο 1 για τα χαρακτηριστικά της ψηφιακής εποχής.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να προσδιορίσεις δύο τρόπους ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου του Κειμένου 1 (μονάδες 4), αιτιολογώντας τη χρήση τους στη συγκεκριμένη παράγραφο (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να σχολιάσεις τη χρήση του ερωτηματικού στον τίτλο του Κειμένου 1, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με στοιχεία και από το ίδιο το κείμενο (μονάδες 10). Τι αλλαγές θα δημιουργούσε η χρήση θαυμαστικού στην ίδια θέση (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με στοιχεία από το ποίημα του Τάκη Παπατσώνη (Κείμενο 2) τη στάση των ανθρώπων προς την αλήθεια και να προσδιορίσεις ποια θα διάλεγες εσύ, τεκμηριώνοντας σε κάθε περίπτωση την απάντησή σου. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή).

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ενδεικτική πύκνωση (49 λέξεις)

Ο Eric Schmidt, αναφερόμενος στα χαρακτηριστικά της ψηφιακής εποχής, εστιάζει στην ταχύτητα και στην ποσότητα του παραγόμενου ψηφιακού περιεχομένου, κρίνοντάς την εντυπωσιακή συγκριτικά με το παρελθόν. Τονίζει μάλιστα πως το διαδίκτυο συνιστά ένα τεράστιο ανθρώπινο πείραμα, το οποίο όμως παραδόξως δεν έχει κατανοηθεί ακόμα πλήρως από τον δημιουργό του.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συντάκτης, έχοντας περιγράψει τον καταιγισμό πληροφοριών τον οποίο υφιστάμεθα στο πλαίσιο της ψηφιακής εποχής, κυρίως μέσω του διαδικτύου, τονίζει την ανάγκη να υπάρξει μέριμνα για την προστασία των ανθρώπων από την κακόβουλη χρήση πληροφοριών (θεματική περίοδος). Τη θέση του αυτή την τεκμηριώνει αναπτύσσοντάς τη σε παράγραφο με την τεχνική της αναλογίας και των παραδειγμάτων.

Στο πλαίσιο της αναλογίας η εφεύρεση των ψηφιακών μέσων διάχυσης πληροφοριών, κυρίως του διαδικτύου, παραλληλίζεται με την ανακάλυψη της φωτιάς. Η δεύτερη συνιστά μια από τις μεγαλύτερες επιτυχίες του ανθρώπου, η οποία κατέστη «*εξαιρετικά χρήσιμη*» για την καθημερινότητά του, αλλά ταυτόχρονα και *«πολύ καταστροφική»*. Χάρη στη φωτιά ο άνθρωπος ανέπτυξε πολιτισμό, βελτιώνοντας τις συνθήκες ζωής του (π.χ. με τη θέρμανση) και διευκολύνοντας την καθημερινότητά του (π.χ. με την κατασκευή διαφόρων εργαλείων). Η ίδια ωστόσο αυτή ανακάλυψη, αξιοποιούμενη με λανθασμένο τρόπο, έχει οδηγήσει επανειλημμένως σε καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος και απώλειες υλικές, αλλά και ανθρώπινες. Το ίδιο «*χρήσιμη*» αλλά και «*καταστροφική*» είναι και η διάχυση πληροφοριών. Μέσω της ενημέρωσης που εξασφαλίζει, βοηθά το άτομο να έχει πλήρη εικόνα των πραγμάτων, να μην εξαπατάται, να διαμορφώνει άποψη και να ασκεί κριτική στα κακώς κείμενα ώστε να τα βελτιώνει. Όταν ωστόσο ο έλεγχος της πληροφορίας περνά σε «λάθος» χέρια, η συνεπαγόμενη παραπληροφόρηση μπορεί να εξελιχθεί σε μία

ανεξέλεγκτη λαίλαπα με τεράστιες απώλειες, ατομικές (προσωπική πλάνη, παθητικοποίηση, φανατισμός) αλλά και κοινωνικές (πνευματική αδρανοποίηση και χειραγώγηση μιας ολόκληρης κοινότητας –μεμονωμένης ομάδας, λαού, έθνους– ακόμα και ολόκληρου του κόσμου). Όπως ωστόσο ο άνθρωπος, βλέποντας την επικινδυνότητα της φωτιάς, έλαβε τα μέτρα του και «*δημιούργησε τα μέσα για την κατάσβεσή της*», έτσι «*πρέπει να αντιμετωπίσει και τη διάχυση των πληροφοριών*»· αναλογικά: να κατασκευάσει δηλαδή αντίστοιχους «πυροσβεστήρες», ώστε να ελέγχει και να περιορίζει την κακόβουλη μετάδοση της πληροφορίας. Αυτό είναι και το μήνυμα που θέλει να περάσει ο συντάκτης μέσω της συγκεκριμένης αναλογίας.

Προκειμένου μάλιστα να ισχυροποιήσει τη θέση του αυτή, δίνει ο ίδιος ένα παράδειγμα τέτοιου «πυροσβεστήρα», αναφερόμενος στην περίπτωση του Obama και στο ενδιαφέρον που επέδειξε ως Πρόεδρος των ΗΠΑ για την ασφάλεια στο διαδίκτυο. Όπως επισημαίνει χαρακτηριστικά, στον τελευταίο χρόνο της προεδρίας εκείνου η Αμερική συμπεριέλαβε στον προϋπολογισμό της την επένδυση ενός τεράστιου χρηματικού ποσού, 19 δισεκατομμυρίων δολαρίων, στο πλαίσιο ενός σχεδιασμού για την ενίσχυση της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο με τη μέριμνα του ίδιου του κράτους.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Με τη χρήση του ερωτηματικού στον τίτλο του Κειμένου 1 («*Η ψηφιακή εποχή έρχεται. Προετοιμαζόμαστε;*) ο συντάκτης θέλει να δημιουργήσει έναν προβληματισμό. Με δεδομένη την έλευση της ψηφιακής εποχής, την ολοένα και αυξανόμενη διάχυση της πληροφορίας με ασύλληπτες μάλιστα ταχύτητες («*κάθε δυο μέρες παράγουμε τόσο ψηφιακό περιεχόμενο όσο η ανθρωπότητα δημιούργησε από καταβολής κόσμου μέχρι το 2003*»), αλλά και τους κινδύνους που κρύβονται πίσω από την κακόβουλη χρήση της, ο ίδιος ως άνθρωπος εντυπωσιάζεται μεν («*5 exabytes πληροφορίας»! Δεν είμαι βέβαιος ότι μπορούμε εύκολα να συλλάβουμε το μέγεθος αυτής της μονάδας*») αλλά ταυτόχρονα ανησυχεί, αφού είναι πεπεισμένος ότι «*οι επιπτώσεις*» του φαινομένου «*στη ζωή μας θα είναι δραματικές*». Μόνη λύση σε αυτή την επερχόμενη λαίλαπα είναι κατά τη γνώμη του η καλή προετοιμασία. Την ύπαρξη ωστόσο αυτής στην παρούσα φάση φαίνεται να την αμφισβητεί. Αυτή η αμφισβήτηση εκφράζεται και με το ερωτηματικό του τίτλου: «*Προβληματιζόμαστε;*» Δηλαδή, άραγε προετοιμαζόμαστε ως πολίτες της παγκόσμιας κοινότητας για τη σωστή διαχείριση της επέλασης της ψηφιακής πληροφορίας; Παίρνουμε τα μέτρα μας; Είμαστε υποψιασμένοι; Προφανώς για τον ίδιο η απάντηση είναι αρνητική. Γι' αυτό και μέσω της αναλογίας και του παραδείγματος στη δεύτερη παράγραφο προσπαθεί να τονίσει το πόσο σημαντικό είναι να αναλάβουμε δράση.

Αν στη θέση του ερωτηματικού στον τίτλο υπήρχε θαυμαστικό (*Η ψηφιακή εποχή έρχεται. Προετοιμαζόμαστε!*), την έκφραση προβληματισμού και αμφισβήτησης θα τη διαδεχόταν η

βεβαιότητα, αλλά και ο ενθουσιασμός του συντάκτη ότι η παγκόσμια κοινότητα είναι σε ετοιμότητα να προσαρμοστεί στα νέα ψηφιακά δεδομένα και να αντιμετωπίσει τους όποιους κινδύνους. Ίσως, σε συνδυασμό με το α΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο, η διατύπωση αυτή θα ισοδυναμούσε και με μια πρόσκληση προς την ανθρωπότητα για μια συλλογική ενεργοποίηση και δράση.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποίημα αναφέρεται στους τρόπους με τους οποίους οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν την αλήθεια. Το ποιητικό υποκείμενο, παρουσιάζοντάς την ως υπέρτατη αξία («*Αλήθεια*»), ως «*το φωτεινότερο*» των πραγμάτων, μεταφέρει έναν προβληματισμό για αυτή στον δέκτη του, θέτοντάς του άμεσα, σε β΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, ένα ερώτημα: «*Ψάχνεις μ' έρωτα και μανία να τήνε βρεις;*»

Το υποθετικό «ναι» ή «όχι» ως απάντηση στην ερώτηση αυτή συνεπάγεται μια διαφορετική εξέλιξη για το άτομο. Όποιος αναζητά την Αλήθεια με πάθος, κάνει μια έρευνα που περνά μέσα από «*τη Νύχτα*», από «*ερέβη*», δυσκολίες. Ωστόσο, είναι «*καρποφόρα*», αφού καταλήγει οπωσδήποτε στο φως: είτε σε ένα ασθενές, σε μια έστω και μικρή επιτυχία που «*σιγολάμπει*» όπως τα άστρα, είτε στο εκτυφλωτικό φως του Ήλιου, που αδιαμφισβήτητα με το χάραμα «*θα σκάσει πομπωδώς*». Αντίθετα, όποιος δεν νοιάζεται για την Αλήθεια, βιώνει μια «*δήθεν γαλήνη*». Φαίνεται φιλήσυχος και αμέριμνος, αλλά ουσιαστικά είναι σαν νεκρός. Βυθισμένος «*στην αιώνια νύχτα*» ενός «*κακού θανάτου*», είναι μεν απαλλαγμένος από ανησυχίες –δεν ψάχνει να βρει κάτι– αλλά συγχρόνως έχει χάσει την ελπίδα και το ενδιαφέρον του για τη ζωή, για ένα καλύτερο μέλλον.

Η αντίθεση αυτή ανάμεσα στο νοοτροπία αναζήτησης της Αλήθειας και στην αδιαφορία για αυτή αποτελεί τον κεντρικό άξονα πάνω στον οποίο έχει γραφτεί το ποίημα. Οι μαθητές/-τριες καλούνται να πάρουν θέση απέναντι σε αυτό το δίλημμα. Αναμενόμενο είναι να συνταχθούν υπέρ της Αλήθειας. Παρ' όλα αυτά, και η αντίθετη εκδοχή μπορεί να ευσταθεί, αν φυσικά είναι τεκμηριωμένη.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Η δημοσιογραφία δεν χρειάζεται περισσότερες ποινές και απαγορεύσεις αλλά συζήτηση για το πώς θα ξαναβρεί την ψυχή της

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα in.gr στις 12 – 11 - 2021 από τον Λευτέρη Χαραλαμπόπουλο. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 05 - 12 - 2021. (διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης).

Μια από τις αλλαγές στον ποινικό κώδικα που ψηφίστηκαν ήταν η αυστηροποίηση του πλαισίου για τη διασπορά ψευδών ειδήσεων. Η συγκεκριμένη αλλαγή προκάλεσε σημαντικές αντιδράσεις, που μίλησαν για κίνδυνο περιορισμού των περιθωρίων των δημοσιογράφων να κάνουν ελεύθεροι τη δουλειά τους και για απειλή ποινικοποίησης της δημοσιογραφικής εργασίας. Αυτοί που υπερασπίζονται τη νομοθετική αλλαγή, κυρίως, στέκονται στους κινδύνους από τα κάθε λογής fakenews[1] και τις αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να έχουν ειδικά σε συγκυρίες κρίσιμες.

Κατανοώ την ανάγκη να αντιμετωπίσουμε τους πραγματικούς κινδύνους από τη διασπορά ψευδών ειδήσεων, ιδίως από τη στιγμή που το διαδίκτυο και ειδικά τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιτρέπουν πολύ μεγάλη αναπαραγωγή ψευδών, θεωριών συνωμοσίας και ρατσιστικών θεωριών. Όμως, δεν πιστεύω ότι ωφελούν βήματα που απειλούν να φέρουν τους δημοσιογράφους αντιμέτωπους με πιο συχνές ποινικές διώξεις για πράγματα που έγραψαν, κάνοντας τη δουλειά τους και με σεβασμό στη δεοντολογία. Ιδίως, όταν ήδη βλέπουμε τριγύρω μας τα προβλήματα που προκαλούν οι αλλεπάλληλες αγωγές που δέχονται δημοσιογράφοι και μέσα ενημέρωσης. Αγωγές που μπορεί να μην έχουν θετική έκβαση για όσους τις καταθέτουν, αλλά για όσους τις δέχονται σημαίνουν μεγάλη ταλαιπωρία και κόστος, ψυχικό και υλικό. Γι’ αυτό και πολλές φορές έχουν περιγραφεί ως απόπειρες φίμωσης των δημοσιογράφων και των μέσων ενημέρωσης.

Αυτό σημαίνει ότι δεν χρειάζεται τίποτα να αλλάξει στα ζητήματα; Ότι είναι όλα καλά στον τρόπο που ασκείται στη χώρα η δημοσιογραφία; Ότι δεν χρειάζεται να στοχαστούμε τι γίνεται, όταν όντως η δημοσιογραφία «περνάει τα όρια»; Κάθε άλλο.

Υπάρχουν σοβαρά προβλήματα σήμερα και στον τρόπο που ασκείται η δημοσιογραφία. Συχνά υπάρχει μικρότερη τεκμηρίωση και μεγαλύτερη ευκολία στο να γράφονται καταγγελίες με την επικίνδυνη ελαφρότητα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Ακόμα, υπάρχει μεγαλύτερος πειρασμός

[1] Ψευδείς ειδήσεις

για «δολοφονίες χαρακτήρα». Υπάρχει ανευθυνότητα στο πώς αναπαράγονται φήμες, θεωρίες που δεν έχουν αποδειχτεί, διαδόσεις που δεν αναλογούν στην πραγματικότητα.

Όμως, όλα αυτά δεν λύνονται με αυστηρότερες ποινές. Ούτε με μεγαλύτερη ευκολία να ασκούνται διώξεις στους δημοσιογράφους. Ούτε με εισαγγελείς που θα εντοπίζουν παντού «ψευδείς ειδήσεις».

Αυτά λύνονται με μια μεγάλη κουβέντα που πρέπει να γίνει εντός των ίδιων των δημοσιογράφων και όσων διαμορφώνουν την κατεύθυνση των μέσων ενημέρωσης. Μια κουβέντα για το πώς οι ίδιοι βάζουμε όρια. Για το πώς οι ίδιοι αντιστεκόμαστε στον πειρασμό της ψευδολογίας.

Για το πώς επιστρέφουμε στον πυρήνα της δημοσιογραφίας που τελικά είναι να αναζητάς την αλήθεια, ακόμη και όταν θέλει η εξουσία να την αποκρύψει. Κοντολογίς, να ξαναβρούμε την ψυχή μας και την ουσία του επαγγέλματός μας.

Κείμενο 2

[**Ψέμα**]

Ο Γιάννης Τόλιας γεννήθηκε στις 15 Νοεμβρίου του 1956 στην Πάτρα. Ζει και εργάζεται στην ίδια πόλη. Το ποίημα περιέχεται στην συγκεντρωτική έκδοση «Ό,τι άγγιξα και ό,τι θυμάμαι» 2011, εκδόσεις Γαβριηλίδη. Απόσπασμα.

«Αλήθεια, α στερητ.+ λήθη προσδιορίζει γεγονότα ή πράγματα
που δεν είναι δυνατόν να λησμονηθούν ή να αποκρυβούν»
Αλήθεια
Σκληρή λέξη
τιμωρός
σου στερεί τη διαδικασία της λήθης
και σε καταδικάζει σε μια συνεχή και δια βίου επώδυνη υπόμνηση
Επιστρέφει την φθαρμένη πραγματικότητα μιας εποχής περασμένης
Απουσιολόγος αριστούχος του χρόνου
δεν σου χαρίζει ούτε μια απουσία λησμονιάς
Ω! ψέμα εφήμερο, επινόηση, και κρύπτη της φαντασίας.
Υ.Γ.[2] Η μυστική συνάντηση με το γοητευτικό ψέμα
είναι η ανομολόγητη αμαρτία της αλήθειας.
***
Η αλήθεια έχει πολλές εκδοχές

[2] Υστερόγραφο

Διαλέγουμε όποια μας συμφέρει

Το ψέμα όμως έχει μια και μόνη συναρπαστική εκδοχή

Ένα περίτεχνο ψέμα διαθέτει θεατρικότητα

Μια φτωχή εκδοχή της αλήθειας, θεατρινισμό

Το ψέμα προσφέρει θαλπωρή

Η αλήθεια παγετώνα

Το ψέμα κοχλάζει στην κόλαση της φαντασίας

λεπτοτέχνημα απάτης

Μεταίχμιο ονειρικού με το γήινο

Μπισκότο τραγανό

με παχιά στρώση σοκολάτας

ψημένο στο φούρνο της επινόησης

Επιμύθιο ανομολόγητου φόβου

Υ.Γ. Μήπως και το όνειρο ψέμα της αλήθειας μας δεν είναι;

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι η ένσταση που διατυπώνει ο συντάκτης του Κειμένου 1 στην αυστηροποίηση του νομικού πλαισίου για τη διασπορά ψευδών ειδήσεων και τι αντιπροτείνει ως λύση γι' αυτό; Να συνοψίσεις τις απόψεις του σε ένα κείμενο περίπου 70 λέξεων.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 διατυπώνονται μια σειρά από ερωτήματα από τον αρθρογράφο. Πώς εξυπηρετούν τη σύνδεση των νοημάτων του κειμένου (μονάδες 6) και τί προσφέρουν στο επικοινωνιακό αποτέλεσμα; (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί σε κάποια σημεία το α΄ ενικό και πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο. Να γράψεις δύο παραπομπές του κειμένου για κάθε ρηματικό πρόσωπο (μονάδες 8) και να εξηγήσεις ποιον στόχο του συντάκτη ικανοποιεί η πρώτη επιλογή (μονάδες 4) και ποιον η δεύτερη (μονάδες 3).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 το ψέμα φαίνεται να είναι πιο γοητευτικό από την αλήθεια. Να το τεκμηριώσεις χρησιμοποιώντας στοιχεία από το κείμενο. Ποια είναι η δική σου άποψη σχετικά με τον προβληματισμό; (120 - 150 λέξεις.)

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο αρθρογράφος εκτιμά πως η αυστηρότητα του νόμου θα προκαλέσει πιθανόν ποινικές διώξεις στους δημοσιογράφους, όχι μόνο σ' αυτούς που το αξίζουν, αλλά και σε όσους γράφουν τηρώντας τη δεοντολογία, γεγονός που θα τους καταπονήσει ψυχικά και οικονομικά και θα περιορίσει την ελευθερία έκφρασης. Αντιπροτείνει ως λύση μια δημόσια συζήτηση των δημοσιογράφων για τον τρόπο που θα οριοθετηθούν οι ίδιοι και θα αποφεύγουν τη μετάδοση ψευδών ειδήσεων αντιστεκόμενοι σε κάθε είδους εξουσία.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η διατύπωση των ερωτημάτων στην τρίτη παράγραφο στοχεύει:

- <u>Ως προς τη σύνδεση των νοημάτων</u>: στη λειτουργία τους ως «γέφυρα» και μετάβαση μεταξύ του πρώτου μέρους του κειμένου, όπου αναλύονται τα αποτελέσματα της αυστηροποίησης του νόμου για τη διάδοση ψευδών ειδήσεων και οι αντιρρήσεις του αρθρογράφου σ' αυτό και του δεύτερου μέρους, όπου ο ίδιος παρουσιάζει τις λύσεις που προτείνει, αφού έχει γίνει η παραδοχή πως το πρόβλημα υπάρχει.

- <u>Ως προς το επικοινωνιακό αποτέλεσμα</u>: στην εκδήλωση του προσωπικού προβληματισμού του συγγραφέα για την κατάσταση και στην ευαισθητοποίηση και των αναγνωστών, στη διατήρηση του αμείωτου ενδιαφέροντος για τη συνέχιση της ανάγνωσης. Επίσης, με τη διατύπωση των ερωτήσεων το άρθρο αποκτά αμεσότητα και ζωντάνια.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- Α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο: «κατανοώ την ανάγκη ...», «όμως δεν πιστεύω ...» (2η παράγραφος).

Το πρώτο ενικό ρηματικό πρόσωπο εκφράζει με έμφαση την προσωπική θέση - ένσταση του συντάκτη, που είναι κι αυτός δημοσιογράφος, για ένα θέμα που τον αφορά άμεσα και προσδίδει τόνο προσωπικό και οικείο στο άρθρο του.

- Α΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο: «να αντιμετωπίσουμε τους πραγματικούς κινδύνους ...» (2η παράγραφος)

«Για το πώς οι ίδιοι αντιστεκόμαστε τον πειρασμό . . .» (6η παράγραφος).

Το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο εντάσσει τον συντάκτη στην ομάδα των υπόλοιπων δημοσιογράφων και δημιουργεί αίσθηση καθολικότητας και συμμετοχικότητας, φέρνοντας κοντά των αναγνώστη και κάνοντας τον κοινωνό στο πρόβλημα, χωρίς την απόσταση της αυθεντίας.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

(Οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη ερμηνεία κατάλληλα τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή)

Στο ποίημα είναι εμφανές πως η αλήθεια παρουσιάζεται λιγότερο γοητευτική από το ψέμα κι αυτό αισθητοποιείται με την αντίθεση ανάμεσα στην αλήθεια και το ψέμα (θαλπωρή το ψέμα / παγετώνα η αλήθεια), η οποία δείχνει ότι η άμεση και σκληρή αλήθεια πληγώνει τους ανθρώπους, ενώ η επιλογή λ.χ. ενός κατά συνθήκη ψεύδους μπορεί, υπό προϋποθέσεις, να ηρεμήσει κάποιον και να μην ταράξει τη ζωή και την ισορροπία του. Επίσης, η υπεροχή του ψεύδους καταδεικνύεται από τη γλαφυρή εικόνα που αναφέρεται στο ψέμα ως «μπισκότο τραγανό . . . σοκολάτας» παρομοιάζοντας το μ' ένα πλούσιο σε γεύση μπισκότο. Ακόμα το ποιητικό υποκείμενο εκτιμά πως το ψέμα μας κάνει πιο επινοητικούς και εξωστρεφείς κι αυτό αισθητοποιείται με τις μεταφορές «ψημένο στον φούρνο της επινόησης», «κοχλάζει στην κόλαση της φαντασίας».

Η ποιητική δημιουργία προκαλεί πολλές σκέψεις και συναισθήματα στον αναγνώστη που μπορούν να εκφραστούν ανάλογα, πάντα με την κατάλληλη έκφραση και τεκμηρίωση.

Ενδεικτικά:

Παρά λίγο να μας πείσει το ποιητικό υποκείμενο! Όμως, πολλοί από εμάς γνωρίζουμε από προσωπική εμπειρία πως το ψέμα μπορεί να ωραιοποιεί καταστάσεις και να ξεγελά προσωρινά, αλλά η αλήθεια είναι αποτέλεσμα της ελευθερίας του πνεύματος. Έτσι, παρά την σχετικότητα της ή τη σκληρότητά της καταδεικνύει τον άνθρωπο που είναι τολμηρός και έχει υψηλές ηθικές αξίες που δεν του επιτρέπουν να παραπλανά ούτε τον εαυτό του ούτε τους

άλλους με ψέματα, γεγονός που σίγουρα θα τον οδηγήσει σε αδιέξοδα και ρήξεις, όταν αυτά αποκαλυφθούν.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Οι ψυχολογικές επιπτώσεις της ανεργίας

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα psychology.gr στις28–04 - 2015 από τον Ευάγγελο Καναβιτσά*, που είναι ψυχολόγος. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 05 - 12 - 2021. (διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης).*

Η ανεργία, πλήττει έντονα την ελληνική κοινωνία την τελευταία δεκαετία. Από ψυχολογικής άποψης η ανεργία είναι ένας σοβαρός ψυχοκοινωνικός παράγοντας άγχους...

Οι άνεργοι έχουν χαμηλότερη αυτοπεποίθηση, νιώθουν απορριπτέοι από την κοινωνία και με τη σειρά τους αναπτύσσουν αισθήματα εχθρότητας για αυτή, βιώνουν χρόνια πικρία κι απογοήτευση και παρουσιάζουν συμπτώματα κατάθλιψης. Αναπτύσσεται μέσα τους η αίσθηση πως δεν μπορούν **να πάρουν στα χέρια τους τα ηνία της ζωής** τουςκι έτσι **ψαλιδίζουν τις προσδοκίες τους από τον εαυτό τους** και τους άλλους.

Σε περιπτώσεις ανέργων, που χάνουν μια μακροχρόνια σταθερή εργασία, το άγχος που βιώνουν θεωρείται πως είναι μεγαλύτερο από αυτό που εκδηλώνεται από τον θάνατο ενός καλού φίλου ή από αυτό της ύπαρξης μιας σοβαρής αρρώστιας στην οικογένεια. Επίσης, στους άνεργους απόφοιτους δευτεροβάθμιας ή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που δυσκολεύονται να βρουν δουλειά μετά την αποφοίτησή τους, συχνά παρατηρείται μια καθήλωση στην ιδιότητα του μαθητή ή του φοιτητή αντίστοιχα, σε συνάρτηση με τον τρόπο ζωής, τις αξίες, την αυτοεικόνα τους και τις προσδοκίες τους από τον εαυτό τους. Όλα τα παραπάνω, σε κάποιες περιπτώσεις, μπορεί να εκφραστούν μέσα από ψυχοσωματικά προβλήματα ή **να βρουν διέξοδο** στον αλκοολισμό και στην κατάχρηση άλλων ουσιών, ακόμα και στη συμμετοχή σε αντικοινωνικές ομάδες και σε άλλες παραβατικές συμπεριφορές.

Η εκπαίδευση και η οικογένεια μεγαλώνουν τα παιδιά δείχνοντάς τους πως η αναμενόμενη και φυσιολογική πορεία της ζωής τους περιλαμβάνει οπωσδήποτε την εξάσκηση κάποιας εργασίας που αποτελεί και βασικό δομικό υλικό της προσωπικότητας ενός ανθρώπου. Τα παιδιά μεγαλώνοντας έχουν εσωτερικεύσει την αξία της σταθερής εργασίας στο μυαλό τους και χτίζουν όνειρα πάνω στην αξία αυτή. Όταν φτάνει η ώρα να εργαστούν και βλέπουν τις πόρτες της σταθερής εργασίας κλειστές, νιώθουν να ματαιώνονται από την κοινωνία και ταυτόχρονα να τη ματαιώνουν. Καλούνται να αναβάλουν τα όνειρά τους για λιγότερο ή περισσότερο χρόνο. Αυτό δημιουργεί μια, περισσότερο ή λιγότερο, παρατεταμένη διάσταση ανάμεσα τις προσδοκίες τους και στην αλήθεια

της πραγματικότητάς τους, ανάμεσα στο ιδανικό και στο υπαρκτό, ανάμεσα στο «θέλω» και στο «μπορώ». Αυτή η διάσταση είναι παράγοντας συνεχούς άγχους που μπορεί να οδηγήσει κάποιες επιρρεπείς προσωπικότητες στην ανάπτυξη ψυχοπαθολογίας.[. . .]

Κείμενο 2

[**Ουράνια μηχανική**]

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Μάρως Δούκα «Ουράνια μηχανική» που πρωτοεκδόθηκε το 2009 από τις εκδόσεις Πατάκη. Στο απόσπασμα παρατηρούμε έναν από τους ήρωες, τον Ριχάρδο, άνεργο δάσκαλο και την κοπέλα του, την Μάρη, μια φιλόδοξη νεαρή δικηγόρο. Απόσπασμα συντομευμένο.

Οι δικοί του μονίμως στη μουρμούρα, πότε με την κατάσταση, πότε με αυτόν. Τόσα χρόνια τον σπούδαζαν, για να τον βλέπουν τώρα να βολοδέρνει. Κι εν τω μεταξύ ο τάδε και ο δείνα να προκόβουν. Όχι πως έφταιγε, βέβαια, ο Ριχάρδος, δεν του το ’θεταν ανοιχτά, αλλά κάπως έπρεπε να κινηθεί και αυτός, να ψάξει για καμιά δουλειά. Τους ενοχλούσε που ξενυχτούσε στα μπαράκια. Η κυρα-Λένη του ’ριχνε πλάγιες ματιές, τη στενοχωρούσε που είχε αδυνατίσει. […]

Τι κέφι θα ’χεις για ζωή, όταν ξυπνάς κάθε μέρα το μεσημέρι και μέχρι το απόγευμα έχεις πιει ένα λίτρο καφέ; πες μου. Τι να της πει; Δίκιο είχε. Αλλά και τι να κάνει τα βράδια στο σπίτι; Ως το νυχτερινό δελτίο ο πατέρας του με το τηλεκοντρόλ στο χέρι να αλλάζει κανάλια. Όσες φορές έμενε τα βράδια μέσα, την άραζε στο δωμάτιό του με τ’ ακουστικά κι άκουγε μουσική. Αλλά δεν είναι και ζωή να κάθεσαι με τ’ ακουστικά ν’ ακούς τ’ αγαπημένα σου τραγούδια και να σκέφτεσαι ότι εσένα η ζωή σου πάει χαράμι.

Ήξερε η Μάρη ότι ουσιαστικά είναι άνεργος, ότι περιμένει τον διορισμό του, αλλά ποτέ δεν τον ρωτούσε τι κάνει και πώς τα βολεύει. Δεν ήθελε ίσως να φανεί αδιάκριτη ή να τον φέρει σε δύσκολη θέση. […]

Άδειασε το ποτηράκι του κι άρχισε να της λέει για την Κασσαβέτεια που ήταν παλιά γεωργικό σχολείο, σαν Κ.Α.Τ.Ε.Ε. δηλαδή. Τώρα όμως είναι φυλακές ανηλίκων, δεν είναι; τον διέκοψε η Μάρη. […]

Εδώ και τρεις μήνες, συνέχισε, δουλεύει στην Κασσαβέτεια, στο λογιστήριο, τον φαντάζεται; Όχι, είπε αυθόρμητα η Μάρη, δεν μπορούσε να τον φανταστεί. Από δάσκαλος λογιστής; σαν να του ’λεγε το βλέμμα της. Κατ’ αρχάς, πώς; Τι πώς; έχει ο πατέρας μου γνωστό έναν γραμματέα στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, είναι και ο διευθυντής του Σωφρονιστικού Καταστήματος παλιός μαθητής του, πήγα εκεί με την προοπτική να λειτουργήσω και το σχολείο.

Άρχισε απρόσμενα η Μάρη να υπολογίζει τα δεκάδες ενδιαφέροντα πράγματα που θα μπορούσε να ανακαλύψει ο Ριχάρδος σ' αυτήν τη δουλειά. […]

Δες το και σαν εμπειρία, συνέχισε, δεν πήγες εκεί για να μείνεις παντοτινός, δες το και σαν κοινωνική προσφορά, ποιος άλλος δάσκαλος θα δεχόταν να ανοίξει το σχολείο; Τον κάκιζε χαϊδευτικά, που δεν της το 'χε πει τόσες μέρες. [. . .]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60-70 λέξεις να συνοψίσεις το νόημα των τριών πρώτων παραγράφων του Κειμένου 1: «Η ανεργία πλήττει έντονα . . . παραβατικές συμπεριφορές»

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις και να περιγράψεις με συντομία δύο (2) τρόπους με τους οποίους επιτυγχάνεται η συνοχή του λόγου στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- «δεν μπορούν **να πάρουν στα χέρια τους τα ηνία της ζωής**» (2η παράγραφος),
-«κι έτσι **ψαλιδίζουν τις προσδοκίες τους από τον εαυτό τους** και τους άλλους.» (2η παράγραφος),
-«**να βρουν διέξοδο** στον αλκοολισμό και στην κατάχρηση άλλων ουσιών».

Να αντικαταστήσεις τις παραπάνω τονισμένες φράσεις του Κειμένου 1, ώστε η λειτουργία της γλώσσας από μεταφορική να γίνει κυριολεκτική, προσέχοντας ώστε να μην αλλάξει το νόημα στις προτάσεις που ανήκουν οι ζητούμενες φράσεις (μονάδες 9). Ποια αλλαγή διαπιστώνεις στο ύφος του λόγου (μονάδες 6);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο κείμενο 2 ποια στάση υιοθετεί ο κεντρικός ήρωας του κειμένου απέναντι στην ανεργία που βιώνει και ποια η κοπέλα του η Μάρη (μονάδες 10);. Με ποιες από τις δύο συμφωνείς και γιατί; (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συντάκτης θεωρεί πως η ανεργία είναι ένα στρεσογόνο γεγονός που επιφέρει στον άνεργο άγχος, χαμηλή αυτοεκτίμηση, απαισιόδοξη οπτική για το μέλλον του και αρνητικά συναισθήματα για την κοινωνία. Ακολούθως, παραλληλίζοντας το άγχος από την ανεργία με τον θάνατο ή την ασθένεια, εκτιμά πως αυτή οδηγεί τους νέους σε καθήλωση σε νεότερα ηλικιακά στάδια ως προς την αυτοεικόνα τους, αλλά και σε ψυχοσωματικά προβλήματα ή σε αυτοκαταστροφικές συνήθειες και σε αντικοινωνική συμπεριφορά.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

1ος τρόπος συνοχής: Η έλλειψη (απουσία υποκειμένου «τα παιδιά» στις περιόδους λόγου: Όταν φτάνει η ώρα να εργαστούν … να τη ματαιώνουν. Καλούνται να αναβάλουν τα όνειρά τους για λιγότερο ή περισσότερο χρόνο

2ος τρόπος συνοχής: Η δεικτική αντωνυμία «αυτό» (ονοματική αναφορά) στην φράση **«**Αυτό δημιουργεί» με την οποία ξεκινά η επόμενη περίοδος λόγου από τις δύο παραπάνω.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- «δεν μπορούν **να πάρουν στα χέρια τους τα ηνία της ζωής**»→ δεν μπορούν να ελέγξουν την εξέλιξη της ζωής τους.
- «κι έτσι **ψαλιδίζουν τις προσδοκίες τους από τον εαυτό τους** και τους άλλους» → κι έτσι αποκτούν περιορισμένες προσδοκίες από τον εαυτό τους και τους άλλους.
- -«**να βρουν διέξοδο** στον αλκοολισμό και στην κατάχρηση άλλων ουσιών»→ να νιώσουν ανακούφιση με τον αλκοολισμό και την κατάχρηση ουσιών.

Το ύφος του λόγου μετά την αντικατάσταση διαφοροποιείται, γιατί ο λόγος χάνει τη ζωντάνια που πρόσφερε η μεταφορική χρήση της γλώσσας και την πρόκληση συναισθηματικής φόρτισης στον αποδέκτη. Έτσι θα λέγαμε πως μεταβάλλεται σε ένα ύφος πιο αντικειμενικό, απρόσωπο και τυπικό. Πληροφορεί και δεν ευαισθητοποιεί τον αποδέκτη για το πρόβλημα της ανεργίας.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

(Οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη ερμηνεία κατάλληλα τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή)

Είναι ευδιάκριτο πως η στάση του ήρωα, που παρουσιάζεται μέσα από ενός είδους εσωτερικού μονολόγου από τον αφηγητή, δείχνει αρνητισμό ως προς την ανεργία του, καθώς νιώθει απίστευτη πλήξη και βαρεμάρα, καθηλωμένος στο πατρικό του σπίτι (αλλά τί να κάνει τα βράδια . . . κι άκουγε μουσική), απογοήτευση και αίσθηση ματαίωσης των ονείρων του (Αλλά δεν είναι ζωή να . . . ότι εσένα η ζωή σου πήγε χαράμι). Ακόμα κι όταν βρίσκει κάποια δουλεία άσχετη με το αντικείμενο των σπουδών του (από δάσκαλος λογιστής;) νιώθει ότι ντρέπεται γι' αυτήν και τον τρόπο απόκτησής της. Αντίθετα, η Μάρη είναι αισιόδοξη βρίσκοντας ότι η εργασία του μπορεί να έχει μελλοντικά καλές και ενδιαφέρουσες προοπτικές και ότι, δεδομένου πως βρίσκεται σε Σωφρονιστήριο ανηλίκων, έχει και στοιχεία κοινωνικής προσφοράς (δες το και σαν κοινωνική προσφορά . . .να ανοίξει το σχολείο).

Ο μαθητής / -τρια, ανάλογα με τα προσωπικά του βιώματα και τον χαρακτήρα του, μπορεί να συμφωνήσει με τον άνεργο ήρωα, γιατί συναισθάνεται το αδιέξοδο και τα αρνητικά συναισθήματα που προκαλεί η ανεργία σ' έναν νέο άνθρωπο, ή να ταυτιστεί με τη Μάρη, γιατί, όταν κάποιος είναι άνεργος, αρκεί μια εργασιακή νέα αρχή, για να δει τα πράγματα πιο θετικά και να παλέψει περισσότερο για τα όνειρά του.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Τι θα γίνει αν μου πάρουν τα ρομπότ τη δουλειά: Αυτοματοποιημένο μέλλον και ανεργία

Το κείμενο, διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης, αποτελεί απόσπασμα του βιβλίου του Τζέιμς Σούζμαν, με τίτλο «Εργασία: Η ιστορία του πώς περνάμε τον χρόνο μας», το οποίο κυκλοφορεί σε μετάφραση της Λίζας Εκκεκάκη από τις εκδόσεις Μεταίχμιο (2021).

Τον Σεπτέμβριο του 2013 οι Καρλ Φρέι και Μάικλ Όσμπορν από το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης δημοσίευσαν τα αποτελέσματα μιας έρευνας σχετικά με την τεχνολογική ανεργία που προκάλεσε θόρυβο. Το συμπέρασμα των Φρέι και Όσμπορν ήταν πως τα ρομπότ είναι ήδη προ των πυλών των εργοστασίων και μάλιστα έχουν βάλει στο χάντρινο ρομποτικό τους μάτι σχεδόν τις μισές από τις υπάρχουσες θέσεις εργασίας στις ΗΠΑ.

Ακολούθησε καταιγισμός παρόμοιων μελετών. Αν και χρησιμοποιούσαν ελαφρώς διαφορετική μεθοδολογία, τα ευρήματα όλων προσέθεταν επίπεδα λεπτομέρειας στη ζοφερή[1] εκτίμηση των Φρέι και Όσμπορν. Όλες αυτές οι μελέτες συμφωνούσαν ότι ορισμένοι επιμέρους τομείς ήταν σημαντικά πιο ευάλωτοι στην αυτοματοποίηση σε σχέση με άλλους, γιατί η τεχνολογία ήταν ήδη αρκετά προσιτή οικονομικά, ώστε οι εταιρείες που θα επένδυαν σε αυτήν να έχουν σχετικά γρήγορα απόδοση. Οι μελέτες ανέφεραν επίσης ότι κάποια επαγγέλματα φαίνονται εν πολλοίς άτρωτα από την αυτοματοποίηση, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα. Μεταξύ αυτών είναι τα εξαρτώμενα από τις τέχνες της πειθούς (π.χ. δημόσιες σχέσεις) και όσα απαιτούν υψηλό βαθμό ενσυναίσθησης (π.χ. ψυχιατρική), δημιουργικότητας (π.χ. σχέδιο μόδας) ή επιδεξιότητας των χεριών ή των δαχτύλων (π.χ. χειρουργική).

Εντούτοις, οι μελέτες δεν επέτρεπαν σε κανέναν να εφησυχάσει οριστικά. Μεγάλα ποσά επενδύονται, για να αναπτυχθούν μηχανές με επιδεξιότητα ανθρώπινου ή ανώτερου επιπέδου, καθώς και άλλες, ικανές να μιμηθούν την κοινωνική νοημοσύνη και τη δημιουργικότητα. Κατά συνέπεια, ό,τι φαινόταν πριν από λίγα χρόνια μακρινό ορόσημο για την αυτοματοποίηση, τώρα φαίνεται πολύ κοντά μας. Για παράδειγμα, το 2017 το ρομπότ Xiaoyi, δημιούργημα του Πανεπιστημίου Tsinghua στο Πεκίνο και μιας κρατικής επιχείρησης, πέρασε πανεύκολα τις εθνικές εξετάσεις της Κίνας για τη χορήγηση άδειας ασκήσεως ιατρικού επαγγέλματος. Επιπλέον, με την τεχνολογία δημιουργίας deep fake[2]

---

[1] Σκοτεινή, απαισιόδοξη

[2] Η δυνατότητα αντικατάστασης του προσώπου σε μια φωτογραφία με ένα άλλο πρόσωπο που του μοιάζει.

βίντεο διαθέσιμη σε όποιον έχει σύνδεση στο Διαδίκτυο, και τις μηχανές να βελτιώνονται διαρκώς όσον αφορά την ερμηνεία της ανθρώπινης γλώσσας και τη δημιουργική χρήση της, υπάρχει μια ζωηρή αίσθηση ότι κανενός η εργασία δεν είναι απολύτως ασφαλής.

Κείμενο 2

Ένας Ρώσος συνταγματάρχης στη Λάρισα

Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από το μυθιστόρημα του Μ. Καραγάτση «Ο συνταγματάρχης Λιάπκιν» (Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1933).

Ήταν ένας άντρας ως πενήντα χρόνων, ένας κολοσσός. Το ύψος του έφτανε τα δύο μέτρα. Πλάτες φαρδιές, πόδια και χέρια πελώρια, αναλογίες αρμονικές – ούτ' ένα δράμι ξύγκι[3] περιττό. Ξανθός και ροδοκόκκινος, δεν είχε ακόμα δοκιμάσει το ηλιόκαμα του ελληνικού ουρανού. Παρουσιάστηκε στη Σχολή με στολή εκστρατείας συνταγματάρχη του ποτέ ρωσικού τσαρικού στρατού, πολύ κακοπαθιασμένη. Μια πανάθλια βαλίτσα κρεμόταν απ' το φοβερό χέρι του. […] Ο Λιάπκιν αναστέναξε·και με σύντομες φράσεις διηγήθηκε την ιστορία της ζωής του (*στο Διευθυντή της Γεωργικής Σχολής Λαρίσης*):

– Κατάγομαι από παλιά φαμίλια […] Τα χτήματά μας –πολλά χωράφια, γερό εισόδημα– βρίσκονταν στο κυβερνείο του Καζάν. Τα φρόντιζε ο πατέρας μου. Εγώ ήθελα να γίνω στρατιωτικός, και μπήκα στη Σχολή Ευελπίδων της Μόσχας. […] Αποστρατεύθηκα με το βαθμό του ταγματάρχη κι αποτραβήχτηκα στα χτήματά μου, μαζί με τη γυναίκα και το κοριτσάκι μου. Αγάπησα τη γη, έμαθα την τέχνη να την κάνω να καρπίζει… Δυο χρόνια πιο ύστερα πέθανε η γυναίκα μου. Απόμεινα μόνος με την κόρη μου, τη Λιούμπιτς. […] Αναστέναξε ξανά· και συνέχισε:

– Μόλις κηρύχτηκε ο πόλεμος, με ανεκάλεσαν στην ενέργεια, με το βαθμό του αντισυνταγματάρχη. […]Μα όλα πήγαν χαμένα. Μπάρκαρα στο τελευταίο εγγλέζικο πολεμικό που σάλπαρε απ' την Οδησσό και ξεμπάρκαρα στην Πόλη. Κατόπι ήρθα στην Αθήνα. […]

– Πώς μπορέσατε να διορισθείτε στη Σχολή;, ρωτάει ο κ. Διευθυντής.

– Φτάνοντας στην Ελλάδα, έπρεπε να βρω κάποιο τρόπο να βγάλω το ψωμί μου. Τι δουλειά μπορεί να κάνει, σε ξένο τόπο, ένας στρατιωτικός; Σκέφθηκα πως οι γεωπονικές μου γνώσεις, μολονότι πραχτικές, ίσως μου φαίνονταν χρήσιμες. Πήγα λοιπόν στο Υπουργείο Γεωργίας και παρακάλεσα να με διορίσουν οπουδήποτε. […] Έτσι διορίστηκα Επιστάτης του Σταθμού Επιβητόρων Ίππων της Αβερωφείου Γεωργικής Σχολής Λαρίσης. Ομολογώ πως, ούτε όταν ήμουν στις πιο μεγάλες μου δόξες, δεν είχα τόσο μακρύ τίτλο!

Γέλασαν καλόκαρδα· κι ο Λιάπκιν είπε:

– Είναι σκληρό να ξαναρχίζεις τη ζωή σου στα πενήντα…

---

[3] Λίπος

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με βάση το Κείμενο 1, να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο απαντητικό σου φύλλο δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη: Σωστό ή Λάθος.

α. Η έρευνα του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης ανέδειξε την επίδραση της αυτοματοποίησης στην αύξηση των θέσεων εργασίας.
β. Ακολούθησαν πολλές άλλες έρευνες, οι οποίες δεν επιβεβαίωναν τα πορίσματα της έρευνας του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης.
γ. Σύμφωνα με τις μελέτες, κάποια επαγγέλματα δε θα επηρεαστούν ποτέ από την αυτοματοποίηση.
δ. Οι μηχανές στο πολύ μακρινό μέλλον θα διαθέτουν δεξιότητες ανθρώπινου ή ανώτερου επιπέδου.
ε. Με βάση τα νέα ερευνητικά δεδομένα, το εργασιακό μέλλον προβλέπεται ανασφαλές.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Αφού εντοπίσεις δύο τρόπους, με τους οποίους εξασφαλίζεται η συνοχή στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 4), να εξηγήσεις τη λειτουργία τους στη σύνδεση των νοημάτων (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 τρεις περιπτώσεις, στις οποίες αξιοποιείται η μεταφορική λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 6) και να τις μεταγράψεις σε κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 6). Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σου, ο συντάκτης επιλέγει στις συγκεκριμένες περιπτώσεις τη μεταφορική λειτουργία (μονάδες 3);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματα σού προκαλεί ο χαρακτήρας του Λιάπκιν, όπως σκιαγραφείται στο κείμενο 2; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις με αναφορές σε κατάλληλα χωρία του αποσπάσματος.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α. Λ

β. Λ

γ. Λ

δ. Λ

ε. Σ

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τρόποι με τους οποίους εξασφαλίζεται η συνοχή στη 2η παράγραφο του Κειμένου 1 (ενδεικτικά):

α. Με την επανάληψη: *παρόμοιων μελετών, οι μελέτες*

β. Με τη χρήση διαρθρωτικών λέξεων: *αν και , επίσης*

γ. Με τη χρήση αντωνυμιών: *όλες αυτές οι μελέτες, μεταξύ αυτών* κ.ά.

Λειτουργία στη σύνδεση των νοημάτων (ενδεικτικά):

α. *παρόμοιων μελετών, οι μελέτες:* έμφαση, συνεκτική παρουσίαση των πορισμάτων των επιμέρους μελετών,

β. *αν και:* αντίθεση - εναντίωση, διαφοροποίηση των νέων μελετών ως προς τη μεθοδολογία

επίσης: προσθήκη ενός ευρήματος των μελετών,

γ. *όλες αυτές οι μελέτες:* σύνδεση με τις μελέτες που αναφέρονται στην προηγούμενη περίοδο,

μεταξύ αυτών: σύνδεση με τα άτρωτα επαγγέλματα που αναφέρονται στην προηγούμενη περίοδο λόγου.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Οι μαθητές/-τριες μπορούν να αναφέρουν κάποιες από τις παρακάτω ενδεικτικές περιπτώσεις:

- *μιας έρευνας που προκάλεσε θόρυβο*: έρευνας που προκάλεσε έντονη συζήτηση / εντύπωση,
- *ρομπότ είναι ήδη προ των πυλών των εργοστασίων:* τα ρομπότ σύντομα θα χρησιμοποιηθούν στα εργοστάσια,
- *έχουν βάλει στο χάντρινο ρομποτικό τους μάτι … τις υπάρχουσες θέσεις εργασίας:* η χρήση των ρομπότ θα οδηγήσει στη μείωση των θέσεων εργασίας,
- *ακολούθησε καταιγισμός παρόμοιων μελετών:* ακολούθησαν πολλές παρόμοιες μελέτες,
- *ζοφερή εκτίμηση:* εκτίμηση που προκαλεί φόβο,
- *ευάλωτοι στην αυτοματοποίηση:* επηρεάζονται πολύ από την αυτοματοποίηση,
- *κάποια επαγγέλματα … άτρωτα από την αυτοματοποίηση:* επαγγέλματα που δεν επηρεάζονται από την αυτοματοποίηση κ.α.

Σε αρκετά σημεία του κειμένου εντοπίζεται η μεταφορική λειτουργία της γλώσσας, διότι ο στόχος του συντάκτη δεν είναι απλώς η πληροφόρηση γύρω από τις εξελίξεις που πυροδοτεί η αυτοματοποίηση στην εργασία, αλλά και η συγκινησιακή φόρτιση των αναγνωστών, η ευαισθητοποίησή τους για τις ραγδαίες αλλαγές στον εργασιακό χώρο, λόγω της αυτοματοποίησης. Με τη λειτουργία της γλώσσας αυτού του είδους επιτυγχάνεται ο προβληματισμός του/της αναγνώστη/ -στριας, καθώς το μήνυμα προβάλλεται έμμεσα και με στοχαστικό τρόπο.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να αναδείξει μέσα από την απάντησή του/της τις σκέψεις και τα συναισθήματά του/της σε σχέση με:

- τις ανατροπές της τύχης του ήρωα (απώλεια αγαπημένων προσώπων, πόλεμος, οικονομικός και κοινωνικός ξεπεσμός, αναζήτηση τύχης σε μια νέα χώρα),
- τις διαρκείς επαγγελματικές εναλλαγές λόγω των ιστορικο-κοινωνικών συνθηκών,
- την αγωνιστικότητα του ήρωα,
- την προσαρμοστικότητά του στα νέα δεδομένα,
- τον αυτοσαρκασμό και τη χιουμοριστική διάθεση με την οποία ο ήρωας αντιμετωπίζει τις δυσκολίες.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Α. Κείμενο 1

Εσύ κάνεις τη δουλειά · όχι η δουλειά εσένα

Κείμενο της Τόνι Μόρισον σε επιμέλεια της Χρ. Γαλανοπούλου στη *Lifo* 19/6/2020 (Διασκευή) https://www.lifo.gr/apopseis/idees/i-doyleia-poy-kaneis-o-anthropos-poy-eisai-ena-yperoho-keimeno-gia-tin-ergasia-os

Σε μια παγκοσμίως δύσκολη συγκυρία, υπάρχουν μερικά πράγματα που αξίζει να θυμόμαστε για τη δουλειά ως αγαθό, ως δικαίωμα και κοινωνική έννοια. Ποιοι είμαστε όταν απεκδυόμαστε την επαγγελματική μας ιδιότητα; Γιατί θεωρούμε τη δουλειά προέκταση του εαυτού μας και πότε αυτός ο υπαρξιακός προβληματισμός μετατρέπεται σε ηθικό ερώτημα;

Όσο άνθρωποι απ' όλον τον κόσμο καλούνται να αναθεωρήσουν την εργασία τους, όπως την γνώριζαν, όσο καλούνται να γίνουν μέρος μίας καινούριας συνθήκης όπου αδυνατούν να κεφαλαιοποιήσουν τα παλιά επιτεύγματα και την προϋπηρεσία τους, όσο μαζί με την εργασία τους ως μέσο επιβίωσης νιώθουν να χάνουν και την υπαρξιακή τους ταυτότητα, τόσο αναδύεται η αξία του ατόμου πάνω από την όποια επαγγελματική ιδιότητα, πάνω από τις υποχωρήσεις, ακόμη και πάνω από τη νέα, σκληρή πραγματικότητα.

«Αυτό που είχα να κάνω για την αμοιβή μου των δύο δολαρίων ήταν να καθαρίζω το σπίτι της για λίγες ώρες μετά το σχολείο. Ένας λόγος για τον οποίο ένιωθα περήφανη που δούλευα σ' αυτήν τη γυναίκα, ήταν ότι κέρδιζα χρήματα που μπορούσα να ξοδεύω, χωρίς ενοχές: σε ταινίες, σε γλυκά, σε παιχνίδια, σε παγωτά. Αλλά ο κυριότερος λόγος αυτής της περηφάνιας ήταν ότι έδινα τα μισά από αυτά τα χρήματα στη μητέρα μου, κάτι που σήμαινε ότι ένα μέρος της αμοιβής μου ήταν χρήσιμο για να καλύψει σοβαρές ανάγκες

Η ικανοποίηση του να είμαι χρήσιμη στους γονείς, του να με έχουν ανάγκη, ήταν πιο βαθιά. Δεν ήμουν σαν τα παιδιά στα παραμύθια: είχα αδέλφια να ταΐσω, να διευθετώ μικρά ζητήματα και αναποδιές, να λύνω προβλήματα, να κάνω πράγματα που με τον καιρό μου χάρισαν την αποδοχή των ενηλίκων. Ένα νεύμα, μια επιβεβαίωση ότι σταδιακά ανήκα στον κόσμο των ενηλίκων και όχι των παιδιών.Γιατί εκείνη την εποχή, την δεκαετία του '40, τα παιδιά δεν ήταν πρόσωπα που υπήρχαν απλώς για να τα αγαπάς ή έστω για να τα συμπαθείς. Οι οικογένειές τους στηρίζονταν πάνω τους.

Παρόλο που μέρα με τη μέρα γινόμουν όλο και καλύτερη στη δουλειά που είχα αναλάβει να κάνω στο σπίτι της, ένιωθα ότι ορισμένες φορές δυσκολευόμουν στα αλήθεια να ανταποκριθώ. Ήθελα να αρνηθώ, ή έστω να παραπονεθώ, αλλά φοβόμουν. Θα με απέλυε και θα έχανα την ελευθερία που εκείνα τα λίγα δολάρια μου εξασφάλιζαν, όπως επίσης θα έχανα και την εκτίμηση που είχα κερδίσει μέσα στην οικογένειά μου. Για την ακρίβεια δεν είχα το θάρρος να συζητήσω ή να διαφωνήσω με τις ολοένα και αυξανόμενες απαιτήσεις της. Και ήξερα ότι αν συζητούσα αυτούς τους προβληματισμούς με τη μητέρα μου, θα μου έλεγε να παραιτηθώ. Και τότε, μια μέρα, εκεί που βρισκόμουν στην κουζίνα με τον πατέρα μου, μου ξέφυγαν μια – δυο κουβέντες για τη δουλειά. Ό,τι κι αν πραγματικά σκεφτόταν, άφησε κάτω το φλιτζάνι με τον καφέ του και μου είπε: «**Άκου. Δεν ζεις εκεί, μαζί της. Ζεις εδώ, με τους ανθρώπους σου. Την οικογένειά σου. Πήγαινε στη δουλειά, πάρε τα λεφτά σου. Και γύρνα σπίτι**».

Από τότε δούλεψα με όλων των ειδών τους ανθρώπους και όλων των ειδών τους εργοδότες. Έκανα πολλές δουλειές, αλλά από εκείνη τη συζήτηση με τον πατέρα μου και μετά, **ποτέ –μα, ποτέ!-** δεν θεώρησα ότι το όποιο αξίωμα στην επαγγελματική μου ζωή θα μπορούσε να γίνει το μέτρο της ίδιας μου της υπόστασης. Και κυρίως, ποτέ δεν έβαλα την ασφάλεια που θα μου προσέφερε η οποιαδήποτε δουλειά, πάνω από την αξία της οικογένειας και του σπιτιού μου».

Κείμενο 2

Χαλίλ Γκιμπράν, «Η δουλειά»

Ο Χαλίλ Γκιμπράν, λιβανέζος ποιητής φιλόσοφος καλλιτέχνης (1883-1941) προσπάθησε με το έργο του να γεφυρώσει το χάσμα του πολιτισμού Ανατολής και Δύσης

Σας έχουν πει ότι η ζωή είναι σκοτάδι και μέσα στην απελπισία,
σας γυρίζει σαν ηχώ αυτό που ειπώθηκε από τον απελπισμένο.
Κι εγώ σας λέω πως η ζωή είναι σκοτάδι αν δεν υπάρχει πάθος.
Και κάθε πάθος είναι τυφλό αν δεν υπάρχει γνώση.
Και κάθε γνώση είναι μάταιη χωρίς δουλειά,
μα και η δουλειά είναι άδεια χωρίς αγάπη.
Μα σαν δουλεύετε μ' αγάπη,
ενώνεστε με τον εαυτό σας κι ο ένας με τον άλλο κι όλοι σας με το Θεό.
Και τι σημαίνει δουλεύω με αγάπη;
[...]
Σημαίνει να δίνεις σε όλα το δικό σου νόημα,

με μια ανάσα από το πνεύμα σου…

[...]

Η δουλειά είναι φανερωμένη αγάπη.

Κι αν δεν μπορείτε να δουλεύετε με αγάπη,

παρά μόνο με αηδία,

καλύτερα παρατήστε τη δουλειά σας και καθίστε στην πύλη του ναού

να παίρνετε ελεημοσύνη απ' αυτούς που δουλεύουν με χαρά.

[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (Μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Παρουσίασε με συνοπτικό τρόπο τη μαρτυρία στο Κείμενο 1 σε 50-70 λέξεις.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι πετυχαίνει η συγγραφέας με τη χρήση ερωτημάτων στην 1η παράγραφο του Κειμένου 1;

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Τι πετυχαίνει η συγγραφέας με την επιλογή των σύντομων ελλειπτικών προτάσεων στο πρώτο έντονα σκιασμένο παράθεμα : «**Άκου ....σπίτι**» (μονάδες 10) και τι πετυχαίνει με τα σημεία στίξης στο δεύτερο έντονα σκιασμένο παράθεμα: «**ποτέ –μα, ποτέ!-»** (μονάδες 5);

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 4 (Μονάδες 15)

Να εντοπίσεις με αναφορές στο Κείμενο 2 το θέμα του ποιήματος (μονάδες 5) και να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου στην προτροπή του ποιητή (μονάδες 10). Να οργανώσεις την ερμηνεία σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ Ημερήσιου και Εσπερινού ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

Θέμα 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η μαρτυρία αφορά την ευκαιριακή εργασία της νεαρής κοπέλας ως οικιακής βοηθού .

Το όφελός της είναι διπλό :

- υπερηφάνεια με την ικανοποίηση των προσωπικών της αναγκών
- συμβολή στη βελτίωση των οικονομικών της οικογένειας.

Η αρχική χαρά της εργασίας μετατρέπεται σε άγχος επιτυχίας και αποδοχής που την οδηγούν σε αδιέξοδο.

Μετά την συζήτηση με τον πατέρα της, αλλάζει τρόπο σκέψης αποσυνδέοντας την εργασία από την ασφάλεια της οικογένειας.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η χρήση ερωτημάτων :

- κεντρίζει το ενδιαφέρον των αποδεκτών για την ανάγνωση του κειμένου
- επιδιώκει να προβληματίσει τους αναγνώστες να απαντήσουν τα ερωτήματα
- θέτει το ευρύτερο πλαίσιο συζήτησης

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η χρήση σύντομων ελλειπτικών προτάσεων :

-ενισχύει το συμβουλευτικό , αυστηρό τόνο

-επιτείνει το γρήγορο ρυθμό

- ενισχύει τη σαφήνεια του μηνύματος

-κρατά αμείωτη την προσοχή του αποδέκτη

- κάνει το λόγο πιο πειστικό

Η χρήση σημείων στίξης:

-δίνει έμφαση στην απόφασή της κοπέλα

-δείχνει αυτοπεποίθηση, σιγουριά και συνέπεια

Θέμα 4ο (μονάδες 15)

Θέμα του ποιήματος : η αγάπη στην εργασία

«η δουλειά είναι άδεια χωρίς αγάπη»

«η δουλειά είναι φανερωμένη αγάπη»

Προτροπή του ποιητή: «παρατήστε τη δουλειά αν δεν σας ικανοποιεί και δεχτείτε ελεημοσύνη από αυτούς που εργάζονται με χαρά»

Η συμφωνία ή διαφωνία με την άποψη του ποιητή έγκειται στην προσωπικότητα του μαθητή. Η απάντηση όμως πρέπει να είναι τεκμηριωμένη και αιτιολογημένη

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Πώς επιλέγουμε το επάγγελμα που μας ταιριάζει

Το παρακάτω διασκευασμένο κείμενο είναι άρθρο της Νικολέτας Κουρούση που έχει αναρτηθεί στο διαδίκτυο https://www.philenews.com/koinonia/eidiseis/article/1261239/pos-epilegyme-to-epangelma-poy-mas-tairiazei (τελευταία ενημέρωση: 09 Αυγούστου 2021)

Η σωστή επιλογή επαγγέλματος αποτελεί σημαντικό βήμα στην πορεία ενός ανθρώπου. Είναι το «κλειδί» για μια καλύτερη διαβίωση και πηγή άντλησης ικανοποίησης, εφόσον η εργασία κατέχει εξέχουσα θέση στη ζωή μας. Οι νέοι καλούνται να καθορίσουν το μέλλον τους, επιλέγοντας τον κατάλληλο για τους ίδιους επαγγελματικό προσανατολισμό που θα τους ακολουθεί καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους. Καλό είναι ένας μαθητής, πριν διαλέξει κατεύθυνση, να έχει ήδη ερευνήσει ποιο είναι το εύρος των επιλογών του, να έχει αποκτήσει το «γνώθι σαυτόν», να γνωρίζει την επαγγελματική του αποκατάσταση, το πιθανό κύρος που μπορεί να αποκτήσει από την επιλογή του επαγγέλματος και ενδεχομένως να ακολουθήσει και το επάγγελμα των γονιών του , αν αυτό του ταιριάζει.

Συχνά μέσα από ένα τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού, ο εξειδικευμένος σύμβουλος έχει τη δυνατότητα να ψυχογραφήσει το άτομο, να εντοπίσει τα βασικά του χαρακτηριστικά, τις ιδιαίτερες κλίσεις και δεξιότητες, προκειμένου να τον καθοδηγήσει σε μια εύστοχη επιλογή επαγγέλματος. Μέσω μιας εφαρμογής τεχνητής νοημοσύνης προβαίνουν οι ειδικοί σε διάγνωση για το πώς είναι το άτομο αλλά και προβλέπουν τη συμπεριφορά του για το πώς πρόκειται να λειτουργήσει σε ένα εργασιακό περιβάλλον. Άρα σ' αυτή την περίπτωση δρα και προνοητικά ένας επαγγελματικός προσανατολισμός, γιατί φωτίζει ορισμένες δεξιότητες και ταλέντα που δεν έχουν ακόμη φανεί από το σχολείο. Μέσα από ένα τεστ εντοπίζονται τα ψυχοσυναισθηματικά χαρακτηριστικά, όπως είναι η αυτοεκτίμηση και η εστία ελέγχου και αναδεικνύονται οι δεξιότητες του ανθρώπου. Μια επιτυχημένη πορεία στηρίζεται στη δομή της προσωπικότητας και την ανάδειξη αυτών των δεξιοτήτων. Ακόμη και ενήλικες μπορούν να λάβουν την υπηρεσία του επαγγελματικού προσανατολισμού, προκειμένου να επενδύσουν σε ένα πιο δημιουργικό επάγγελμα και κατάλληλο για αυτούς ή να αποφύγουν ένα τοξικό εργασιακό περιβάλλον που τους ταλανίζει. Δεν είναι υποχρεωτικό ότι θα αλλάξουν επαγγελματικό προσανατολισμό αλλά θα δουν πιο προσεκτικά τι τους ταιριάζει, ώστε να αισθανθούν ότι εξελίσσονται στον εργασιακό στίβο.

Ορισμένα επαγγέλματα που έχουν ζήτηση στις μέρες μας είναι η στατιστική, η πληροφορική, τα ναυτιλιακά, τα τουριστικά, οι ευρωεπιστήμες και οι κλάδοι της ιατρικής, αλλά είναι σημαντικό,

όταν επιλέγουμε ένα επάγγελμα να μη γίνεται αυτό με βάση μόνο τη ζήτηση, αλλά να επιλέγουμε επαγγέλματα που αφενός μας ταιριάζουν και αφετέρου θα μας δοθεί η δυνατότητα να τα ασκήσουμε στο μέλλον.

Κείμενο 2

«**Επαγγελματικός Προσανατολισμός**»

Τραδούδι του Λουκιανού Κηλαηδόνη (στίχοι και μουσική) το οποίο βρίσκεται στο Άλμπουμ *Ψυχραιμία παιδιά* (1979)

Αν τέλειωσες γυμνάσιο και θες να μορφωθείς
πριν πάρεις μιαν απόφαση καλά να το σκεφτείς
κι αυτά που λένε γύρω σου να μην τ' ακούς ποτέ
μονάχος σου να ψάξεις να δεις τι γίνεται
καλές οι επιστήμες και τα διπλώματα
το θέμα όμως είναι τι γίνεται μετά
Λοιπόν που λες το πρόβλημα δεν είναι το να μπεις
είναι που σου την έχουνε στημένη μόλις βγεις
και όπως δεν υπάρχει και προγραμματισμός
αρχίζουνε τα κόλπα κι ο ανταγωνισμός
καλό είναι ένα δίπλωμα απ' ανώτατη σχολή
μα οι θέσεις είναι λίγες κι απόφοιτοι πολλοί

Γι' αυτό σου λέω σκέψου το και πρόσεξε πολύ
γιατί πριν από σένανε την πάθανε πολλοί

[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (Μονάδες 35)

1^{Ο} Υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια θεωρείς ότι είναι τα κριτήρια ενός επιτυχημένου επαγγελματικού προσανατολισμού σύμφωνα με το Κείμενο 1; Απάντησε σε 50-70 λέξεις. (**μονάδες 10**)

2^{Ο} Υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο Κείμενο 1 πολλά ρήματα βρίσκονται σε οριστική έγκλιση .Τι πετυχαίνει η συγγραφέας με αυτή την επιλογή; (**μονάδες 10**)

3^{Ο} Υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις πέντε λέξεις ή φράσεις στο Κείμενο 1 που χρησιμοποιούνται με μεταφορική λειτουργία της γλώσσας (5 μονάδες) και να τις μετασχηματίσεις σε κυριολεκτική λειτουργία (10 μονάδες) (**μονάδες 15)**

ΘΕΜΑ 4 (Μονάδες 15)

Σε 100-150 λέξεις να αναπτύξεις τον προβληματισμό που προκύπτει από τους στίχους του τραγουδιού. Σε βρίσκει σύμφωνο/η; (**μονάδες 15)**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ Ημερήσιου και Εσπερινού ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

Θέμα 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα κριτήρια επιλογής επαγγέλματος είναι: η επίγνωση της ευρύτητας των επιλογών και η ζήτηση συγκεκριμένων επαγγελμάτων, η αυτογνωσία, η γνώση των δεξιοτήτων του εργαζόμενου και οι κλίσεις τους, η ικανοποίηση που αυτό προσφέρει, η γνώση των επαγγελματικών προοπτικών και εξέλιξης, η δυνατότητα απόκτησης κοινωνικού κύρους, η συνέχιση της οικογενειακής παράδοσης.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η χρήση της οριστικής έγκλισης (είναι , κατέχει, καλούνται...) δηλώνει βεβαιότητα, οριστικότητα και κάνει το κείμενο αντικειμενικό και πιο πειστικό.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Μεταφορική σημασία:

- κλειδί για μια καλύτερη διαβίωση
- ο επαγγελματικός προσανατολισμός θα τους ακολουθεί σε όλη τους τη ζωή
- φωτίζει ορισμένες δεξιότητες
- καθοδηγήσουν σε εύστοχη επιλογή
- τοξικό εργασιακό περιβάλλον
- κλειδί σπιτιού
- το παιδί ακολουθεί τη μητέρα του
- φωτίζει το δωμάτιο
- καθοδηγώ τη φίλη μου στο δρόμο
- τοξικό απόβλητο

Θέμα 4ο (μονάδες 15)

Ο προβληματισμός του τραγουδιού έγκειται στη δυσκολία επαγγελματικής αποκατάστασης των πτυχιούχων νέων. Το τραγούδι εστιάζει στην προσοχή που πρέπει να δείξει ο νέος ως προς τις προοπτικές που του ανοίγονται για την επαγγελματική του εξέλιξη, οι οποίες ποικίλουν με βάση την εποχή και τα κοινωνικά δεδομένα της

Ο μαθητής μπορεί ελεύθερα να συμφωνήσει ή να διαφωνήσει με τους στίχους του τραγουδιού, αρκεί να τεκμηριώσει την απάντησή του.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

[ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΖΩΗ]

Το παρακάτω κείμενο με τίτλο «Γυναικεία στερεότυπα και αναπαραγωγή της κυρίαρχης πατριαρχικής ιδεολογίας Στον Ελληνικό Κινηματογράφο 1950 – 1967» είναι της Μαρίας Τσαγκαράκη, προέδρου Συνδέσμου Φιλολόγων Μεσσηνίας. http://philologoi.mes.sch.gr/files/tsagaraki-stereotypa.pdf, σελ. 7 -8.

Συνήθως στον Ελληνικό κινηματογράφο οι γυναίκες δεν εργάζονται, παρά μόνο για λόγους επιβίωσης. Κι αν εργαστούν, τις περιμένουν ταπεινά και καθαρά γυναικεία επαγγέλματα: μοδιστρούλες, κομμώτριες, καφετζούδες, χαρτορίχτρες, δοσατζούδες, θυρωρίνες, μαμές, λαϊκές τραγουδίστριες και πολλές - πολλές υπηρέτριες. Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου στις αρχές της δεκαετίας του '60 αναβαθμίζει τις γυναίκες σε δακτυλογράφους - γραμματείς, δασκάλες και το 1964 αναρριχώνται σε «ανδρικά» επαγγέλματα καριέρας. […]

Εκείνο που τονίζεται είναι ότι όσες εργάζονται έχουν εξαιρετικά προσόντα, εκπληκτικές ικανότητες, είναι συνεπείς, επιμελείς, εργασιομανείς. Εκείνο που κυρίως προβάλλεται (στα σενάρια) είναι το τίμημα που πληρώνουν οι γυναίκες γι' αυτή τη σταδιοδρομία. Έχουν μικρή αυτοεκτίμηση για τη θηλυκότητά τους και δεν μπορούν να διαχειριστούν τη συναισθηματική τους ζωή. Δυσκολεύονται να λειτουργήσουν ως «γυναίκες». Αυτή η σύγκρουση επαγγέλματος και προσωπικής ζωής δηλώνεται άμεσα με τον οξύμωρο τίτλο της ταινίας «Δεσποινίς Διευθυντής».

Οι έννοιες ανύπαντρη κοπέλα: *νιάτα ομορφιά, ελαφρότητα, θηλυκότητα* που απορρέουν από τη λέξη «δεσποινίς», έρχονται σε αντίθεση με τις έννοιες σοβαρότητα, ευθύνη, κοινωνική καταξίωση, ωριμότητα, εξουσία, που υποδηλώνει η λέξη «διευθυντής». Κάθε φορά που η Λίλα (Τζένη Καρέζη) ενεργεί ως διευθυντής, ακυρώνεται ως δεσποινίς. Και κάθε φορά που προσπαθεί να είναι δεσποινίς, χάνει το κύρος της ως διευθυντής. Μια τέτοια χαρακτηριστική σκηνή είναι η τηλεφωνική συνομιλία Λίλας - Αλέκου.

Σε αυτήν η Λίλα (Τζένη Καρέζη), χρησιμοποιώντας τη θέση της, ως διευθυντής, τηλεφωνεί εκτός ωρών γραφείου στον Αλέκο, με πρόφαση τη δουλειά, για να συναντηθεί μαζί του, ως δεσποινίς. Και ως δεσποινίς προσπαθεί να μιλήσει χαριτωμένα, ναζιάρικα, μιμούμενη τη φιλενάδα του. Αποτέλεσμα: δεν την αναγνωρίζει ο Αλέκος. Στη διάρκεια της

συνομιλίας η Λίλα εναλλάσσει τις δυο φωνές της, καθώς της είναι δύσκολο να ασκήσει το νέο της ρόλο. Η σύγκρουση ρόλων είναι τελεσίδικη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

[Μια διαβασμένη θυρωρός]

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το Μυθιστόρημα της Μυριέλ Μπαρμπερύ, Η κομψότητα του σκαντζόχοιρου, Τρίτη έκδοση, μτφ. Μήνα Πατεράκη- Γαρέφη, Πατάκης, Ιούλιος 2021, πρώτη έκδοση από Πατάκη Απρίλιος 2021, σελ. 15-17.

Κεφάλαιο 1

«Ο Μαρξ αλλάζει άρδην[1] την κοσμοθεωρία μου» μου δήλωσε το πρωί ο μικρός Παλλιέρ, που συνήθως δε μου απευθύνει ποτέ τον λόγο.

Ο Αντουάν Παλλιέρ, φέρελπις κληρονόμος μιας παλιάς δυναστείας βιομηχάνων, είναι ο γιος ενός από τους οκτώ εργοδότες μου, […] έλαμπε από χαρά για την ανακάλυψή του και μου την ιστορούσε από ασυνείδητη παρόρμηση, χωρίς καν να του περνάει απ' το μυαλό ότι μπορούσα κάτι να καταλαβαίνω. Τι μπορούν να καταλάβουν οι εργατικές μάζες από το έργο του Μαρξ; Η ανάγνωσή του είναι εξαιρετικά επίπονη, η γλώσσα λόγια, η γραφή δυσνόητη, η θεωρία περίπλοκη.

Κι εκείνη τη στιγμή λίγο έλειψε να προδοθώ βλακωδώς.

«Θα πρέπει να διαβάσετε τη *Γερμανική ιδεολογία*» λέω σ' αυτόν τον κρετίνο με το γαλαζοπράσινο μοντγκόμερι.

Για να καταλάβει κανείς τον Μαρξ και να καταλάβει γιατί σφάλλει, πρέπει να διαβάσει τη *Γερμανική ιδεολογία*. Είναι το ανθρωπολογικό υπόβαθρο βάσει του οποίου θα οικοδομηθούν όλες οι προτροπές για έναν καινούριο κόσμο {…}.

Αλλά ο Αντουάν Παλλιέρ με κοιτάζει απορημένος με τα αλλόκοτα λόγια μου. Όπως πάντα, μ' έσωσε η ανικανότητα που έχουν οι άνθρωποι να πιστέψουν κάτι που τινάζει στον αέρα τα θεμέλια των μικρονοϊκών συνηθειών τους. Μια θυρωρός δε διαβάζει τη *Γερμανική ιδεολογία* και, συνεπώς, θα ήταν απολύτως ανίκανη να παραθέτει την ενδέκατη θέση για τον Φόυερμπαχ[2].

---

[1] άρδην: ολοκληρωτικά, ριζικά, εντελώς

[2] Οι έντεκα «Θέσεις για τον Φόυερμπαχ» γράφτηκαν από τον Μαρξ το 1845 ως βάση για την σύνταξη του πρώτου κεφαλαίου της *Γερμανικής ιδεολογίας*. Δημοσιεύτηκαν πρώτη φορά από τον Έγκελς, το 1888, ως προσθήκη στο έργο του *Λουδοβίκος Φόυερμπαχ και το τέλος της κλασικής γερμανικής φιλοσοφίας* (μτφρ. Νίκος Ζαχαριάδης, Προσκήνιο, 2001). Στην ενδέκατη θέση για τον Φόυερμπαχ ο

Επιπλέον μια θυρωρός που διαβάζει Μαρξ αλληθωρίζει αναγκαστικά προς την ανατροπή, πουλημένη σε έναν διάβολο ονόματι Γενική Συνομοσπονδία Εργασίας[3]. Το ενδεχόμενο να διαβάζει Μαρξ για την καλλιέργεια του πνεύματός της είναι μια αήθης απρέπεια που κανείς αστός δε διανοείται.

«Την καλημέρα μου στη μαμά σας» μουρμουρίζω κλείνοντάς του την πόρτα στα μούτρα και ελπίζοντας ότι η παραφωνία της φράσης μου θα καλυφθεί πλήρως από τη δύναμη χιλιόχρονων προκαταλήψεων.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (Μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις περιληπτικά σε 50-60 λέξεις το περιεχόμενο των τριών τελευταίων παραγράφων του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται η αλληλουχία των νοημάτων ανάμεσα στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 δύο διαφορετικά χωρία/σημεία στα οποία χρησιμοποιείται ασύνδετο σχήμα λόγου (μονάδες 10) και να εξηγήσεις με συντομία τι πετυχαίνει η συγγραφέας με αυτή τη συγκεκριμένη γλωσσική επιλογή (μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Να χαρακτηρίσεις τη θυρωρό που πρωταγωνιστεί στον διάλογο, ο οποίος εκτυλίσσεται στο Κείμενο 2 και να εκφράσεις τις σκέψεις και συναισθήματα που σού προκάλεσε η αφήγηση. Να οργανώσεις σε 100-150 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

Μαρξ προτρέπει τους φιλοσόφους να σταματήσουν να ερμηνεύουν απλώς τον κόσμο, και να προχωρήσουν στην αλλαγή του.

[3] Πρόκειται για το CGT, το προσκείμενο στο κομμουνιστικό κόμμα της Γαλλίας εργατικό συνδικάτο (οι σημειώσεις είναι της μεταφράστριας).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)
Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι εργαζόμενες γυναίκες σε αντροκρατούμενες θέσεις έχουν μεγάλη διάθεση και ικανότητες, αλλά πληρώνουν βαρύ αντίτιμο στην προσωπική τους ζωή. Ο διχασμός τους ανάμεσα στη σταδιοδρομία και στις συναισθηματικές τους ανάγκες αποτυπώνεται στην ταινία «Δεσποινίς Διευθυντής», στην οποία η πρωταγωνίστρια δυσκολεύεται να συνδυάσει τους δύο διαφορετικούς της ρόλους, αφού το επαγγελματικό της κύρος έρχεται σε αντίθεση με την θηλυκότητά της.

2^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

Η λογική και νοηματική αλληλουχία ανάμεσα στην δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 επιτυγχάνεται με την επανάληψη του παραδείγματος της ταινίας «Δεσποινίς Διευθυντής». Στο τέλος της δεύτερης παραγράφου διατυπώνεται η φράση «Αυτή η σύγκρουση επαγγέλματος και προσωπικής ζωής δηλώνεται άμεσα με τον οξύμωρο τίτλο της ταινίας «Δεσποινίς Διευθυντής». Στην επόμενη παράγραφο παρατίθενται τα χαρακτηριστικά που συνοδεύουν τις δύο λέξεις του τίτλου της ταινίας (Δεσποινίς, Διευθυντής) και οι αντιφάσεις ανάμεσα στους δύο ρόλους της πρωταγωνίστριας, όπως αποτυπώνονται στην ταινία.

3^{ο}υποερώτημα (μονάδες 15).

Ενδεικτικά, δύο χωρία στα οποία παρατηρείται στο Κείμενο 1 ασύνδετο σχήμα είναι:

α. «…γυναικεία επαγγέλματα: μοδιστρούλες, κομμώτριες, καφετζούδες, χαρτορίχτρες, δοσατζούδες, θυρωρίνες, μαμές, λαϊκές τραγουδίστριες και πολλές - πολλές υπηρέτριες.» (1^{η} παράγραφος)

β. «Εκείνο που τονίζεται είναι ότι όσες εργάζονται έχουν εξαιρετικά προσόντα, εκπληκτικές ικανότητες, είναι συνεπείς, επιμελείς, εργασιομανείς.» (2η παράγραφος)

Με το ασύνδετο σχήμα (και σε άλλα χωρία του Κειμένου 1) ο λόγος γίνεται πιο περιγραφικός, γιατί αποδίδονται χαρακτηριστικά ή επαγγελματικές ιδιότητες/επαγγέλματα που χαρακτηρίζουν τις γυναίκες στον ελληνικό κινηματογράφο. Ο/Η αναγνώστης/-τρια κατατοπίζεται με σαφήνεια για τη θέση και τον ρόλο της γυναίκας στον ελληνικό κινηματογράφο. Επίσης, με το ασύνδετο σχήμα επιτυγχάνεται η ανάδειξη των συγκρούσεων που βιώνει η γυναίκα λόγω των στερεοτυπικών αντιλήψεων που παραδοσιακά καλλιεργούνται στην κοινωνία (κύριο θέμα, προβληματισμός του κειμένου). Χαρακτηριστική περίπτωση είναι αυτή της πρώτης παραγράφου, αλλά και στην τρίτη παράγραφο, στην οποία αναπτύσσεται το παράδειγμα μιας συγκεκριμένης ελληνικής ταινίας.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η θυρωρός μοιάζει να είναι μια γυναίκα που «καταναλώνει» βιβλία φιλοσοφίας, γεγονός όμως το οποίο κρύβει από το περιβάλλον της, προτιμώντας να προσποιείται ότι είναι «συνηθισμένη», έτσι ώστε να περνά απαρατήρητη. Στο Κείμενο 2 δίνεται η εντύπωση ότι κρύβει την αληθινή προσωπικότητά της, που χαρακτηρίζεται από φιλαναγνωσία, γιατί θεωρεί ότι δεν συνάδει με την προκατάληψη των αστών εργοδοτών της, όπως φαίνεται στα χωρία: «χωρίς καν να του περνάει απ' το μυαλό ότι μπορούσα κάτι να καταλαβαίνω. Τι μπορούν να καταλάβουν οι εργατικές μάζες από το έργο του Μαρξ; Η ανάγνωσή του είναι εξαιρετικά επίπονη, η γλώσσα λόγια, η γραφή δυσνόητη, η θεωρία περίπλοκη. Κι εκείνη τη στιγμή λίγο έλειψε να προδοθώ βλακωδώς», «Επιπλέον μια θυρωρός … ενδεχόμενο να διαβάζει Μαρξ για την καλλιέργεια του πνεύματός της είναι μια αήθης απρέπεια που κανείς αστός δε διανοείται», «Την καλημέρα μου στη μαμά σας» μουρμουρίζω κλείνοντάς του την πόρτα στα μούτρα και ελπίζοντας ότι η παραφωνία της φράσης μου θα καλυφθεί πλήρως από τη δύναμη χιλιόχρονων προκαταλήψεων».
Ο/Η μαθητής/-τρια εκφράζει την προσωπική του/της τοποθέτηση με αφορμή την αφήγηση. Ενδεικτικά μπορεί να διατυπώσει την έκπληξη που προκαλεί η φιλαγνωσία της θυρωρού, αν και δε συνηθίζεται άτομα με ανάλογη επαγγελματική ιδιότητα να δείχνουν τέτοια διάθεση και φιλομάθεια. Η στάση αυτή προκαλεί θαυμασμό και ανατρέπει στερεοτυπικές

αντιλήψεις που επικρατούν στην κοινωνία συνδέοντας τη μόρφωση με το επάγγελμα και την κοινωνική θέση των ανθρώπων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Β΄ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

[Ο ρόλος του σύγχρονου έλληνα πατέρα]

Το παρακάτω κείμενο με τον τίτλο «Η οικογένεια μπροστά σε έναν διαρκώς μεταβαλλόμενο κόσμο: Μια διαδρομή γεμάτη μεταμορφώσεις και εκπλήξεις, η περίπτωση του έλληνα άνδρα» είναι αντλημένο από την ιστοσελίδα του Κέντρου Συστημικής ψυχοθεραπείας και έρευνας. Έχει διασκευαστεί για τις ανάγκες της εξέτασης.

Στο βιβλίο «Η επιστροφή του άνδρα. Λύνοντας τη σιωπή αιώνων»[1] αποδίδεται η μεγάλη σύγχυση που ακολούθησε τις μεταβολές, πλήττοντας κυριολεκτικά τον θεσμό του γάμου και δη[2] της οικογένειας. Εστιάζοντας στη σύγχυση αυτή είναι πιθανό να κατανοήσουμε ότι πρόκειται για μια ιδιαίτερα επώδυνη μετάβαση της οικογένειας σε κάτι καινούργιο. Τα μη εφαρμοσμένα δικαιώματα[3] του έλληνα άνδρα για την πατρότητα, για παράδειγμα, καθώς και μια γενικότερη κοινωνική αμφιθυμία[4] για το τι τελικά περιλαμβάνει ο ρόλος του ως πατέρας, αποτελούν μερικές μόνο ενδείξεις για το αδιέξοδο που περιγράφουμε.

Έτσι από τη μια μεριά παρατηρούμε, με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, τον σύγχρονο έλληνα άνδρα να ξεπερνά στερεότυπα και στεγανά που περιλαμβάνει ο ρόλος του, όπως για παράδειγμα να έχει αναγνωρίσει και να έχει αναλάβει ένα μεγάλο μέρος της ανατροφής των παιδιών του, από την άλλη, όμως, να διατηρεί και μια «απόσταση ασφαλείας» από όλους μέσα στο σπίτι, επιλέγοντας ποιες ευθύνες θα αναλάβει εκείνος αποκλειστικά και ποιες όχι.

Ταυτισμένος με τον κοινωνικά κατασκευασμένο ρόλο του δυσκολεύεται να επικοινωνήσει με τη σύντροφό του και να συμμετάσχει ενεργά στην οικογένειά του, παραμένοντας εγκλωβισμένος ανάμεσα στον καινούργιο αλλά άγνωστο ακόμη ρόλο που

---

[1] Μπαρμπαλιού, Ε. (2017). *Η επιστροφή του άνδρα. Λύνοντας τη σιωπή αιώνων*. Αθήνα: Πεδίο. Μπαρμπαλιού, Ε. (2017). Οι σχέσεις των δύο φύλων: από τη μοναξιά αιώνων σε ένα καινούργιο και διαφορετικό «μαζί». *Κοινωνική Επιθεώρηση*, 22, 46-49.

[2] Και δη: και μάλιστα

[3] Αντίθετο προς την εφαρμογή δικαιώματος της γυναίκας στη μητρότητα και με μη συμβατικές μεθόδους.

[4] συνύπαρξη δύο αντίθετων, αντικρουόμενων συναισθημάτων την ίδια στιγμή για το ίδιο θέμα

καλείται να αναλάβει, και στον παλιό αλλά οικείο και περιοριστικό ρόλο που επιτελούσε για χρόνια.

Σήμερα πλέον έχει χάσει την πρωτοκαθεδρία που του έδινε ο παραδοσιακός του ρόλος, καθώς η σύγχρονη συζυγική και οικογενειακή ζωή απαιτεί συνεργασία, αλληλοσεβασμό και αλληλοκατανόηση- έννοιες σχετικά καινούργιες, που δεν είναι εύκολο να τις εντάξει φυσιολογικά στον εσωτερικό του χάρτη (Μπαρμπαλιού, 2017).

Κείμενο 2

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ

Το παρακάτω κείμενο είναι ποίημα του Χάρη Βλαβιανού το οποίο έχει δημοσιευτεί στην ποιητική συλλογή με τίτλο Adieu, Νεφέλη 1996, σελ. 36-37.

Τι είναι αυτό το παρελθόν;
Τι είναι αυτή η συγκεκριμένη εικόνα
που επανέρχεται για να επιβεβαιώσει
το σημερινό πρόσωπο
την αλλαγή της έκφρασης
τη μεταστροφή του βλέμματος;

Θα ήθελα να σε συγχωρήσω
αλλά μεσολάβησαν τόσες διαψεύσεις
σωρεύτηκε τόση σιωπή ανάμεσά μας
που δεν υπάρχουν τώρα σχήματα
ν’ αρθρώσουν το αίσθημα της οριστικής απώλειας.
Η φύση είναι ελεύθερη να παπαγαλίζει
τα παράφωνα στιχάκια της
ή η γραφομηχανή ν’αφηγείται την εποποιία
άλλης μιας χαμένης ευκαιρίας
ωστόσο εμείς γνωρίζουμε πως το λίγο που μας δόθηκε
σπαταλήθηκε σε χειρονομίες κι επιφωνήματα
πως η έπαρση των δακρύων
δεν αρκεί για να βάλει στα χείλη μας
όσα πικρά για χρόνια δεν ομολογήθηκαν.

Δεν θυμάμαι πια πότε άκουσα

για τελευταία φορά τη φωνή σου.
Θα πρέπει να ήταν στις 19 Ιουνίου
όταν ο τηλεφωνητής μου ευχήθηκε εκείνο το γνωστό
«να ζήσεις, γιέ μου»
που επαναλαμβάνεται απαράλλακτο κάθε χρόνο
με μια ημέρα καθυστέρηση
-σημάδι κι αυτό μιας μνήμης
που έμαθε ν' ατενίζει το ερειπωμένο σκηνικό
με αξιοθαύμαστη αδιαφορία.

Θα ζήσω λοιπόν αφού το θέλεις
για να σε δω όμως να πεθαίνεις.
Θα ζήσω για να σε κλάψω όπως δεν θα σε κλάψει κανείς.
Θα ζήσω, γιατί η τελευταία λέξη αυτής της άρνησης
θα είναι η μόνη που δεν θα με προδώσει.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 περίπου λέξεις να παραθέσεις τους λόγους για τους οποίους, σύμφωνα με τον συντάκτη του Κειμένου 1, οι αλλαγές στην οικογένεια έχουν προκαλέσει δυσκολίες στον Έλληνα άνδρα.

Μονάδες 10

2^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις και να περιγράψεις με συντομία στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 δύο τρόπους με τους οποίους επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στις περιόδους λόγου.

Μονάδες 10

3^{ο}υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 ο συντάκτης επιλέγει σε κάποια σημεία ένα ακαδημαϊκό/λόγιο λεξιλόγιο και ανάλογο τόνο/ύφος τεκμηρίωσης των θέσεών του, τα οποία ταιριάζουν σε ένα αντίστοιχο επικοινωνιακό πλαίσιο. Να εντοπίσεις τρία στοιχεία του κειμένου με τα παραπάνω χαρακτηριστικά (μονάδες 9) και να αιτιολογήσεις την επιλογή τους με κριτήριο το θέμα στο οποίο αναφέρεται (μονάδες 4) και το κοινό στο οποίο απευθύνεται (μονάδες 2).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Να περιγράψεις και να ερμηνεύσεις τη συναισθηματική κατάσταση στην οποία βρίσκεται το ποιητικό υποκείμενο στο Κείμενο 2 και να διατυπώσεις την προσωπική σου τοποθέτηση ως προς το θέμα/ερώτημα που αναδύεται στο ποίημα. Ανάπτυξε την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Β΄ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο σύγχρονος έλληνας άντρας βιώνει μια βαθιά σύγχυση ως προς το τι εμπεριέχει ο ρόλος του ως πατέρας, επειδή εξακολουθεί να είναι συνδεδεμένος με τις παραδοσιακές κοινωνικές αναπαραστάσεις περί του πατρικού προτύπου. Φαίνεται ότι «παγιδεύεται» στη μεθόριο ανάμεσα στο παλιό (γνωστό, αλλά περιχαρακωμένο πρότυπο) και στο νέο που απαιτεί την υιοθέτηση άλλων στάσεων και αξιών, αφήνοντας πίσω τους ποσοτικούς δείκτες αποτίμησης της επιτυχίας και στρεφόμενος σε ποιοτικές συνεργατικές σχέσεις.

2^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

- «Εστιάζοντας στη σύγχυση αυτή…»: Η επανάληψη της λέξης «σύγχυση», η οποία προσδιορίζεται και από τη δεικτική αντωνυμία «αυτή» συμβάλλει στη συνοχή του λόγου ανάμεσα στην πρώτη και στη δεύτερη περίοδο λόγου της πρώτης παραγράφου του Κειμένου 1.
- «Τα μη εφαρμοσμένα δικαιώματα του έλληνα άνδρα για την πατρότητα, <u>για παράδειγμα</u>…»: Με τη διαρθρωτική φράση «για παράδειγμα» επεξηγείται το νόημα της δεύτερης περιόδου λόγου της πρώτης παραγράφου και έτσι ενισχύεται η συνοχή του λόγου με την προηγούμενη περίοδο λόγου της παραγράφου.

3^{ο}υποερώτημα (μονάδες 15)

Το θέμα των μετασχηματισμών της ελληνικής οικογένειας και ειδικότερα του πατρικού ρόλου εγείρει απ-όψεις που χρήζουν διεπιστημονικής μελέτης, όχι μόνο από την πλευρά της Ψυχολογίας, αλλά και της Κοινωνιολογίας. Οι υποσελίδιες παραπομπές σε βιβλιογραφία, όπως και στο «σώμα» του κειμένου, μέσα σε παρένθεση, η ονοματοποίηση,

η ορολογία (κοινωνική αμφιθυμία, κοινωνικά κατασκευασμένος ρόλος, «απόσταση ασφαλείας», εσωτερικός χάρτης, ασυνέχεια), η παθητική σύνταξη, το δοκιμιακό ύφος και ο σοβαρός τόνος γραφής προσιδιάζουν σε έναν ιστότοπο όπου επιστήμονες ανταλλάσσουν απόψεις αναρτώντας άρθρα και (όπου) το κοινό ενημερώνεται έγκυρα και αξιόπιστα από ειδικούς επί του θέματος.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η συναισθηματική εγγύτητα ανάμεσα σε γονείς και παιδιά, η οποία εκ φύσεως («*Η φύση είναι ελεύθερη να παπαγαλίζει/τα παράφωνα στιχάκια της)* θα έπρεπε να είναι δεδομένη, δεν επιτεύχθηκε σύμφωνα με το ποιητικό υποκείμενο στην απεύθυνσή του στο γονιό του («*μεσολάβησαν τόσες διαψεύσεις/σωρεύτηκε τόση σιωπή ανάμεσά μας*»). Αντίθετα, ο χρόνος που πέρασαν μαζί «*σπαταλήθηκε σε χειρονομίες κι επιφωνήματα/που η έπαρση των δακρύων/δεν αρκεί για να βάλει στα χείλη μας/όσα πικρά για χρόνια δεν ομολογήθηκαν».* Ο γιος δηλώνει πως «*Θα ήθελα να σε συγχωρήσω»,* αλλά… θυμάται να του εύχεται μέσω τηλεφωνητή (*«να ζήσεις, γιέ μου»/που επαναλαμβάνεται απαράλλακτο κάθε χρόνο/με μια ημέρα καθυστέρηση/-σημάδι κι αυτό μιας μνήμης/που έμαθε ν' ατενίζει το ερειπωμένο σκηνικό/με αξιοθαύμαστη αδιαφορία*.) Του καταλογίζει συνεπώς έλλειψη πατρικού ενδιαφέροντος, γι αυτό με σκληρότητα, αλλά και τρυφερότητα καταλήγει, λέγοντας: *Θα ζήσω λοιπόν αφού το θέλεις/για να σε δω όμως να πεθαίνεις./Θα ζήσω για να σε κλάψω όπως δεν θα σε κλάψει κανείς.* Το ποιητικό υποκείμενο νιώθει πικρία, ή καλύτερα « *το αίσθημα της οριστικής απώλειας.».* Γι' αυτό η γραφομηχανή του *« αφηγείται την εποποιία/μιας χαμένης ευκαιρίας».*

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο σύγχρονος πατέρας σε γενικές γραμμές δεν διαιωνίζει, σε ένα διαγενεακό κύκλο, τις «αποστάσεις» που τηρούσαν παραδοσιακά οι γονείς και ιδίως ο πατέρας σε προγενέστερα χρόνια και που τους στερούσαν την έκφραση των συναισθημάτων στοργής. Η εκδήλωση των συναισθημάτων δεν είναι ένδειξη «αδυναμίας», αλλά η πραγματική δύναμη της οικογένειας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο1

Η πλατωνική αλληγορία του σπηλαίου και ΜΜΕ

Το παρακάτω διασκευασμένο κείμενο προέρχεται από το βιβλίο του Αλέξη Παπάζογλου, Καθημερινή Φιλοσοφία 5 Μαθήματα από την εποχή μας (Κλιματική αλλαγή, fakenews, λαϊκισμός, θεωρίες συνωμοσίας, Brexit) εκδόσεις Παπαδόπουλος, 2020, σελ. 11-14.

Η πιο γνωστή αλληγορία στην ιστορία της φιλοσοφίας, η αλληγορία στο Ζ΄ βιβλίο της *Πολιτείας* αποτελεί κάτι σαν τον ιδρυτικό μύθο της Δυτικής φιλοσοφίας. Η αλληγορία του Πλάτωνα για τη φιλοσοφία είναι ιδιαίτερα κολακευτική για τους φιλοσόφους που εμφανίζονται απελευθερωμένοι από τις ψευδαισθήσεις της καθημερινής ζωής. Παρά το γεγονός πως λίγοι σύγχρονοι φιλόσοφοι ενστερνίζονται τη θεωρία του Πλάτωνα περί απατηλής φύσης του κόσμου της καθημερινότητας, η πεποίθηση πως η φιλοσοφία μπορεί και βλέπει τον κόσμο υπό ένα διαφορετικό φως εξακολουθεί να δεσπόζει.

Ο τοίχος του δικού μας σπηλαίου είναι οι οθόνες των υπολογιστών κινητών/τηλεοράσεων, στις οποίες κοιτάμε σαν δεσμώτες πολλές ώρες κάθε μέρα αυτήν την ακατάπαυστη ροή ειδήσεων, τη συνεχή παροχή πληροφοριών. Αυτή η διαρκής εναλλαγή εικόνων έκανε τον Πλάτωνα να πιστεύει πως ο κόσμος της καθημερινότητας δεν ήταν πεδίο γνώσης, αλλά μόνο γνώμης.

Η φιλοσοφία, όμως, ισχυριζόταν ο Πλάτωνας, δεν προσφέρει μια ακόμη άποψη περί του κόσμου, αλλά κάτι πολύ περισσότερο: μάς βοηθά να τον κατανοήσουμε πραγματικά. Η επικαιρότητα μπορεί να μην φαντάζει εκ πρώτης όψεως ως πρέπον αντικείμενο φιλοσοφικής αναζήτησης· έχουμε συνηθίσει να σκεφτόμαστε ότι η φιλοσοφία έχει να κάνει με οικουμενικές και αιώνιες αλήθειες για τον κόσμο και τον άνθρωπο.

Όμως, υπάρχει και η άλλη θεώρηση της φιλοσοφίας: αυτή που δεν τη θέλει αποκομμένη από το γίγνεσθαι της ιστορίας, αλλά ως το κάτοπτρο μέσα από το οποίο μπορούμε να κατανοήσουμε την εποχή μας. Σύμφωνα με τον Χέγκελ, Γερμανό φιλόσοφο του 19^{ου} αιώνα, η φιλοσοφία αποτελεί την αποκρυστάλλωση κάθε ιστορικής περιόδου στο πεδίο της σκέψης. Τα γεγονότα της επικαιρότητας κρύβουν πίσω τους φιλοσοφικά ερωτήματα, η εξερεύνηση των οποίων μας επιτρέπει να κατανοήσουμε καλύτερα την καθημερινότητά μας. Η φιλοσοφία έχει κάτι ενδιαφέρον και σημαντικό να μας πει για τη ζωή που ζούμε καθημερινά, για αυτά που διαδραματίζονται μπροστά στις οθόνες μας.

Τη συμβολική αξία της εικόνας για τη σημερινή εποχή γλαφυρά απεικονίζουν τα λόγια του Πορτογάλου συγγραφέα Ζοζέ Σαραμάγκου, τιμημένου με το Νόμπελ Λογοτεχνίας 1998, σε συνέντευξη που έδωσε στην εφημερίδα «ΒΗΜΑ», «βιβλία», Κυριακή, 18 Οκτωβρίου 1998, απαντώντας στην ερώτηση δημοσιογράφου για το πού εντοπίζει την επικαιρότητα της εικόνας της Σπηλιάς σήμερα, εφόσον την έχει επιλέξει ως βάση ενός μυθιστορήματός του: «Στον μύθο της σπηλιάς του Πλάτωνα ανακάλυψα κάτι που στη σημερινή κοινωνία είναι σχεδόν αυταπόδεικτο: ποτέ, μα ποτέ, από την εποχή του Πλάτωνα ως σήμερα, η ανθρωπότητα δε ζούσε τόσο κοντά σε αυτό που περιέγραψε ο Έλληνας φιλόσοφος. Φανταστείτε τι θα έγραφε σήμερα ο Πλάτωνας, αν έβλεπε ότι βλέπουμε ολοένα και λιγότερο την πραγματικότητα και αφοσιωνόμαστε περισσότερο στις εικόνες της πραγματικότητας ή, ακόμη χειρότερα, σε αυτό που σήμερα αποκαλείται εικονική πραγματικότητα. Σήμερα, μάλιστα, βρισκόμαστε σε σπηλιά. Ο Πλάτωνας έλεγε ότι πρέπει να βγούμε από τη σπηλιά και να αντιμετωπίσουμε την πραγματικότητα».

Κείμενο 2

Άσπρα καράβια

Το ποίημα είναι του Σωτήρη Σκίπη(1881-1952), έχει μελοποιηθεί σε μουσική Γιάννη Σπανού, πρώτη εκτέλεση: Καίτη Χωματά & Μιχάλης Βιολάρης (Δίσκος «Ανθολογία», 1967).

Άσπρα καράβια τα όνειρά μας
για κάποιο ρόδινο γιαλό,
άσπρα καράβια τα όνειρά μας.
Θα κόβουν δρόμο κι ένα δρόμο
μυριστικό κι ευωδιαστό,
θα κόβουν δρόμο κι ένα δρόμο.

Κι από ψηλά θα μας φωτίζει
το φεγγαράκι το χλωμό
κι από ψηλά θα μας φωτίζει.
Και θ' αρμενίζουν, ω χαρά μας,
ίσα στο ρόδινο γιαλό,
άσπρα καράβια τα όνειρά μας.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10).

Σε 50-60 λέξεις να εντοπίσεις την αναλογία ανάμεσα στην αλληγορία του πλατωνικού σπηλαίου και στην καθημερινή ζωή του σύγχρονου ανθρώπου και να παραθέσεις τους λόγους για τους οποίους η φιλοσοφία συμβάλλει στην κατανόηση της δεύτερης, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10).

Ποιο ρόλο διαδραματίζει ο πρόλογος και ο επίλογος στο Κείμενο 1, όσον αφορά τον επικοινωνιακό στόχο και στην ανάδειξη του θέματός του;

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 πέντε λέξεις ή φράσεις στις οποίες η λειτουργία της γλώσσας είναι μεταφορική/συνυποδηλωτική (μονάδες 10) και να δικαιολογήσεις συνολικά την επιλογή τους (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να περιγράψεις με στοιχεία του Κειμένου 2 το συναισθηματικό κλίμα που κυριαρχεί και να εκφράσεις τα συναισθήματα που σου γεννά η ανάγνωση του κειμένου ή το τραγούδι, αν το έχεις ακούσει. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

Κοινά στοιχεία ανάμεσα στην αλληγορία του Πλάτωνα και στην καθημερινή ζωή του σύγχρονου ανθρώπου είναι η απατηλή φύση των (ανα)παραστάσεων. Οι οθόνες των ηλεκτρονικών συσκευών αντιστοιχούν στα τοιχώματα του πλατωνικού σπηλαίου, που αντιστοιχεί στην εικονική πραγματικότητα της σύγχρονης ζωής. Η φιλοσοφία, ωστόσο, μπορεί να κατανοεί πολύπλευρα τον πραγματικό κόσμο και τις οικουμενικές αλήθειές του και να αποτελέσει το μέσο κατανόησης της εποχής μας.

2^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

- Η λειτουργία του προλόγου είναι να μας εισαγάγει στο θέμα με τρόπο ελκυστικό, ώστε να προκαλέσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη, να παρουσιάσει το υπό διερεύνηση θέμα αποσπώντας μια πρώτη θετική εντύπωση εκ μέρους του/της αναγνώστη/τριας.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο συγγραφέας σημειώνοντας ότι η αλληγορία του σπηλαίου είναι ο ιδρυτικός μύθος της δυτικής φιλοσοφίας και συνδέοντας τον αρχαίο φιλοσοφικό μύθο με τη σύγχρονη εποχή προεξαγγέλλει το προς ανάπτυξη ζήτημα με πρωτότυπο τρόπο, τονίζοντας παράλληλα την αξία, σπουδαιότητα και κρισιμότητα της κριτικής σκέψης (φιλοσοφείν) έναντι των ψευδαισθήσεων.

- Η λειτουργία του επιλόγου είναι να συγκεφαλαιώσει συνοψίζοντας και ενδεχομένως να προτείνει κάποιες γενικές κατευθυντήριες γραμμές, πιθανόν με προτροπές για την αντιμετώπιση του εν λόγω ζητήματος, προκειμένου να δημιουργήσει προβληματισμό και μετά την ανάγνωση του κειμένου.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο συγγραφέας στον επίλογο, αξιοποιώντας ως τρόπο πειθούς την επίκληση στον γνωστό λογοτέχνη Ζοζέ Σαραμάγκου, ο οποίος εξαίρει την επικαιρότητα της εικόνας του πλατωνικού σπηλαίου με τις αλληγορικές προεκτάσεις της στη σημερινή

εποχή, επιτυγχάνει τον επικοινωνιακό στόχο του, που είναι –εμμέσως- η παραίνεση για προσπάθεια εξόδου από την εικονική πραγματικότητα με μέσο την διερεύνηση της αλήθειας της πραγματικής πραγματικότητας. Παράλληλα, πετυχαίνει να προβληματίσει τον/την αναγνώστη/-τρια του κειμένου του για την πραγματικότητα που βιώνουμε, καθώς παραθέτει και τη γνώμη ενός επώνυμου και βραβευμένου με βραβείο Νόμπελ ανθρώπου. Έτσι, ενισχύει την εγκυρότητα των απόψεών του και την πρόθεσή του να δημιουργήσει ερεθίσματα γόνιμου προβληματισμού.

3^{ο}υποερώτημα (μονάδες 15).

Ενδεικτικά πέντε λέξεις ή φράσεις με μεταφορική/συνυποδηλωτική λειτουργία της γλώσσας στο Κείμενο 1 είναι:

- αποτελεί κάτι σαν τον ιδρυτικό μύθο της Δυτικής φιλοσοφίας (1^{η} παράγραφος)
- η πεποίθηση πως η φιλοσοφία μπορεί και βλέπει τον κόσμο υπό ένα διαφορετικό φως εξακολουθεί να δεσπόζει (1^{η} παράγραφος)
- Ο τοίχος του δικού μας σπηλαίου είναι οι οθόνες των υπολογιστών κινητών/τηλεοράσεων (2^{η} παράγραφος)
- …κοιτάμε σαν δεσμώτες πολλές ώρες κάθε μέρα αυτήν την ακατάπαυστη ροή ειδήσεων (2^{η} παράγραφος)
- ως το κάτοπτρο μέσα από το οποίο μπορούμε να κατανοήσουμε την εποχή μας. (4^{η} παράγραφος)

Με την επιλογή της μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας, ειδικά στα σημεία στα οποία αναφέρεται στη φιλοσοφία και στην επικαιρότητα του πλατωνικού μύθου του σπηλαίου, ο συγγραφέας θέλει να δημιουργήσει γόνιμο προβληματισμό στον/στην αναγνώστη/-τρια για τη δυναμική της φιλοσοφίας και την προσφορά της στην καλύτερη κατανόηση της σημερινής πραγματικότητας. Με τη μεταφορική λειτουργία δίνεται ερέθισμα για σκέψη και επεξεργασία του μηνύματος και παράλληλα δημιουργείται ένα πιο στοχαστικό ύφος λόγου που ταιριάζει στο θέμα που αναλύεται στο Κείμενο 1. Τέλος, εγείρεται το ενδιαφέρον του/της αναγνώστη/-τριας για την προσέγγιση των νοημάτων και του μηνύματος, που η μεταφορική λειτουργία της γλώσσας προβάλλει με πιο ελκυστικό τρόπο.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 επικρατεί ένα κλίμα χαράς και αισιοδοξίας για τη ζωή. Τα καράβια που συμβολίζουν το ταξίδι στη ζωή (ή σε μια σχέση, ανάλογα με το πώς θα ερμηνεύσουμε το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο) είναι άσπρα (το χρώμα συμβολίζει την αγνότητα και

την καλή ψυχική διάθεση, χωρίς σκοτούρες, βάσανα και άλλα προβλήματα), κυριαρχεί μια ατμόσφαιρα ονειροπόλησης (τα όνειρά μας) και η κατεύθυνση είναι ένας «ρόδινος γυαλός». Το χρώμα του επιθέτου πάλι δηλώνει χαρούμενη ατμόσφαιρα και ονειροπόληση που έχει θετικό πρόσημο και αισιόδοξη ενατένιση. Ανάλογη είναι η εικόνα στο σύνολο του ποιήματος (θα κόβουν δρόμο κι ένα δρόμο μυριστικό κι ευωδιαστό, θα μας φωτίζει, και θ' αρμενίζουν, ω χαρά μας). Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να επισημάνει την επανάληψη των στίχων 1-2 στο τέλος του ποιήματος (σχήμα κυκλικής σύνθεσης), με την οποία δίνεται έμφαση στην πανηγυρική ατμόσφαιρα που κυριαρχεί στο ποίημα – τραγούδι. Ανάλογη αναμένεται να είναι η συναισθηματική ανταπόκρισή του/της στα νοήματα του κειμένου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Θεωρίες συνωμοσιολογίας

Το παρακάτω διασκευασμένο κείμενο προέρχεται από το βιβλίο του Αλέξη Παπάζογλου, Καθημερινή Φιλοσοφία 5 Μαθήματα από την εποχή μας (Κλιματική αλλαγή, fakenews, λαϊκισμός, θεωρίες συνωμοσίας, Brexit) εκδόσεις Παπαδόπουλος, 2020, σελ. 74-77, 79-81.

[…] Πρέπει να ενεργοποιούμε τον σκεπτικισμό μας εκεί που *χρειάζεται*, όταν δηλαδή έχουμε συγκεκριμένους λόγους να αμφιβάλλουμε για την ειλικρίνεια πολιτικών και μέσων ενημέρωσης και όχι να αντιμετωπίζουμε τα πάντα με την ίδια καχυποψία. […] Όταν έχουμε λόγους να πιστεύουμε πως κάποιος πολιτικός είναι διεφθαρμένος, ή πως κάποια εφημερίδα ή ιστοσελίδα παραπληροφορεί με κάποιο απώτερο σκοπό, θα πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί και να υιοθετούμε μια σκεπτικιστική στάση απέναντί τους. Αυτό δεν δικαιολογεί ούτε επιβάλλει έναν γενικευμένο σκεπτικισμό απέναντι σε όλους τους πολιτικούς και σε όλες τις εφημερίδες. Μια άλλη μεγάλη διαφορά μεταξύ ενός πεφωτισμένου σκεπτικισμού και των θεωριών συνωμοσίας είναι πως οι τελευταίες είναι ασυνεπείς: ένας συνεπής σκεπτικισμός θα έπρεπε να είναι επιφυλακτικός και να εφαρμόζει την ίδια μέθοδο αμφισβήτησης προς όλα τα αφηγήματα, συμπεριλαμβανομένων και των συνωμοσιών. Αυτοί όμως που ασπάζονται θεωρίες συνωμοσίας δείχνουν μεροληψία προς ορισμένες λιγότερο «ορθόδοξες» πηγές και τα αφηγήματά τους με πολύ λιγότερα αποδεικτικά στοιχεία.

Μια πενταετής έρευνα γύρω από τις θεωρίες συνωμοσίας στο Πανεπιστήμιο του Κέιμπριτζ έδειξε πως […] ο αποκλεισμός που αισθάνεται μια μερίδα σε κοινωνίες με μικρότερη κοινωνική συνοχή καλλιεργεί σύμφωνα με τους κοινωνικούς και πολιτικούς επιστήμονες, που μελετούν αυτό το φαινόμενο, την έλλειψη εμπιστοσύνης στις αρχές, στους δημόσιους θεσμούς και στις παραδοσιακές πηγές γνώσης και πληροφόρησης, των έντυπων και ψηφιακών πόρων[1].

[1]Drochon, Hugo. «Who believes in Conspiracy Theories in Great Britain and Europe?» in Joseph Uscinski (ed) *Conspiracy Theories and the People Who Believe Them*, Oxford University Press, 2018, pp. 337-346.

Αυτοί που ασπάζονται θεωρίες συνωμοσίες και απορρίπτουν τις συνήθεις πηγές ενημέρωσης αποκόπτουν τους εαυτούς τους από αυτούς που θα μπορούσαν να τους δώσουν πρόσβαση στα γεγονότα, αποκόπτουν τον εαυτό τους από την πραγματικότητα. Παρότι οι πηγές που συμβουλεύονται προβάλλουν μια εικόνα ζήλου για την αναζήτηση της αλήθειας, δεν ακολουθούν πρακτικές που θα τους έφερναν σε επαφή μαζί της, αλλά επαφίενται στην κατασκευή περίπλοκων θεωριών χωρίς εμπειρική βάση, συνδέοντας κατά τα άλλα ασύνδετα μεταξύ τους γεγονότα. Οι λεπτομέρειές τους και η συστηματικότητά τους είναι αυτή ενός μυθιστορήματος, μιας κατασκευασμένης ιστορίας […]

ΚΕΙΜΕΝΟ Β.

Θηρία

Το ποίημα είναι του Μηνά Δημάκη (1913-1980), από την συλλογή «Πορεία μέσα στη Νύχτα», Ερμής, 1999.

Εικόνες
Στοιβάζονται στα κατατόπια της μνήμης
Αναμνήσεις
Συνωστίζονται αλληλοκυνηγιούνται
Και είναι ανάγκη να τις τιθασέψεις
Να κυριαρχήσεις σ' αυτές
Και γίνεσαι θηριοδαμαστής
Όταν εκείνες το θέλουν να σε κατασπαράξουν
Όταν ακάθεκτες ορμούν την ψυχή να ξεσκίσουν

Να! η τίγρης η ύαινα το λιοντάρι
Σε κυνηγούν ζωντανό-πεθαμένο
Πληγές που γιατρεύτηκαν ξανανοίγουν
Και τι μάχη
Τι άσκηση να μερώσεις
Να δαμάσεις τόσα θηρία
Να φτιάσεις τόσα κλουβιά
Για τις ώρες της άγριας επίθεσης.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις συνοπτικά σε 40-50 λέξεις τα χαρακτηριστικά του υγιούς σκεπτικισμού, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 1η παράγραφο του Κειμένου 1 εντοπίζουμε την οργάνωση του λόγου με τη μέθοδο της αντίθεσης. Να εντοπίσεις τα δύο σκέλη της (μονάδες 6) και να δικαιολογήσεις την επιλογή του συγγραφέα (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1.Πρέπει να ενεργοποιούμε τον σκεπτικισμό μας εκεί που *χρειάζεται (1η παράγραφος): Ο τρόπος με τον οποίο σε αυτό το χωρίο διατυπώνεται το μήνυμα είναι με:*

α. βεβαιότητα

β. πιθανότητα

γ. αναγκαιότητα

δ. δυνατότητα

2. ένας συνεπής σκεπτικισμός θα έπρεπε να είναι επιφυλακτικός (1η παράγραφος): Ο τρόπος με τον οποίο σε αυτό το χωρίο διατυπώνεται το μήνυμα είναι με:

α. βεβαιότητα

β. πιθανότητα

γ. αναγκαιότητα

δ. ευχή

3. Αυτοί όμως που <u>ασπάζονται</u> θεωρίες συνωμοσίας (1η παράγραφος): Στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης συνώνυμη της υπογραμμισμένης λέξης «ασπάζονται» μπορεί να είναι η λέξη:

α. απαριθμούν

β. αποδέχονται

γ. θεωρούν

δ. απαρνούνται

4. Στη 2η παράγραφο ο συγγραφέας επιλέγει το ασύνδετο σχήμα προκειμένου να:

α. αποδώσει τις συνέπειες που έχει η αποδοχή θεωριών συνωμοσίας, σύμφωνα με ερευνητικά δεδομένα

β. δώσει στον λόγο του λογοτεχνική χροιά

γ. να κάνει το ύφος λόγου του πιο γλαφυρό

δ. να δώσει ζωντάνια, αμεσότητα και παραστατικότητα στον λόγο του

5. απορρίπτουν τις <u>συνήθεις πηγές</u> ενημέρωσης (3η παράγραφος): Η περίφραση <u>«συνήθεις πηγές»</u> στην παραπάνω πρόταση στη γενική ενικού συναντάται ως:

α. συνήθης πηγή

β. συνήθη πηγή

γ. συνήθους πηγή

δ. συνήθους πηγής

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4.

Να ερμηνεύσεις με στοιχεία του Κειμένου 2 τα συναισθήματα που κυριεύουν το ποιητικό υποκείμενο (μονάδες 10) και να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με τις συμβουλές που δίνει στον αναγνώστη (μονάδες 5). Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο υγιής σκεπτικισμός διακρίνεται από το ότι:

- Προβάλλει βάσιμους λόγους και τεκμήρια, προκειμένου να πείσει πως κάποιος πολιτικός είναι διεφθαρμένος, ή πως κάποια εφημερίδα ή ιστοσελίδα παραπληροφορεί με κάποιο απώτερο σκοπό.
- Δεν είναι γενικευμένος.
- Είναι επιφυλακτικός και υιοθετεί την ίδια μέθοδο αμφισβήτησης σε όλες τις ιδεολογίες και απόψεις.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η αντίθεση στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 εντοπίζεται ανάμεσα στον πεφωτισμένο/υγιή σκεπτικισμό από τη μια και στις θεωρίες συνωμοσίας από την άλλη. Με την αντίθεση, που επιχειρεί, ο συγγραφέας έχει ως πρόθεση να διασαφήσει την έννοια του υγιούς σκεπτικισμού και τη σημασία του για τις σύγχρονες κοινωνίες με δεδομένη την πληθώρα των πηγών ενημέρωσης και τη σύγχυση που προκαλείται, με αποτέλεσμα να ωθούνται πολλοί άνθρωποι σε θεωρίες συνωμοσίας. Παράλληλα, με την αντίθεση ενισχύεται αποδεικτικά ο προτρεπτικός τόνος που διακρίνεται στην αρχή της παραγράφου, καθώς ο συγγραφέας τονίζει την αναγκαιότητα να ενεργοποιούμε τον σκεπτικισμό μας εκεί που χρειάζεται. (Ένδειξη του προτρεπτικού τόνου είναι και το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο που επιλέγει, καθώς και η δεοντολογική διατύπωση με την επανάληψη του ρήματος «πρέπει»)

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. γ
2. β
3. β

4. α
5. δ

ΘΕΜΑ 4.

Στο Κείμενο 2 το ποιητικό υποκείμενο απευθύνεται σε δεύτερο ενικό πρόσωπο στον/στην αναγνώστη/-τρια με τρόπο που υποδηλώνει μια διάθεση εκμυστήρευσης και εξωτερίκευσης της ψυχικής του διάθεσης. Νιώθει έντονα το αίσθημα της απειλής και τούτο αναδεικνύεται από τη χρήση της προσωποποίησης στην παράθεση των αναμνήσεων (Συνωστίζονται αλληλοκυνηγιούνται) και την απειλητική διάθεση με την οποία ανασύρονται από τη συνείδηση (Όταν εκείνες το θέλουν να σε κατασπαράξουν, Όταν ακάθεκτες ορμούν την ψυχή να ξεσκίσουν). Τις παρομοιάζει με άγρια θηρία (Να! η τίγρης η ύαινα το λιοντάρι), για να δείξει το μέγεθος της απειλής που νιώθει, ο ίδιος αισθάνεται ως ζωντανός νεκρός (Σε κυνηγούν ζωντανό-πεθαμένο). Τα ψυχικά του τραύματα δεν μπορούν να ξεπεραστούν και επανέρχονται στοιβαγμένες ως πληγές που ξανανοίγουν απειλητικά για τη μνήμη (Πληγές που γιατρεύτηκαν ξανανοίγουν).

Οι συμβουλές που δίνει στον/στην αναγνώστη/-τρια είναι ότι πρέπει να τιθασευτούν αυτές οι αναμνήσεις (Και είναι ανάγκη να τις τιθασέψεις, Να κυριαρχήσεις σ' αυτές, Και γίνεσαι θηριοδαμαστής). Ο/Η μαθητής/-τρια καλείται να εκφράσει την προσωπική συμφωνία ή διαφωνία του/της σ’ αυτές τις συμβουλές.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Κριτήρια επιλογής επαγγέλματος

Τα παρακάτω διασκευασμένα αποσπάσματα ανήκουν στο κείμενο της Διδάκτορος Συμβουλευτικής Καλλιόπης Δ. Μόσχου που δημοσιεύτηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2018 στον ιστότοπο https://www.ekpaideutiki-symvouleutiki.gr/κριτήρια-επιλογής-επαγγέλματος

Η αξία της εργασίας για τον άνθρωπο είναι πολύπλευρη. Από τη μια ο ρόλος της είναι βιοποριστικός (σταθερό εισόδημα, κάλυψη βιοτικών αναγκών, αυτονομία, ανεξαρτησία), από την άλλη ψυχολογικός, καθώς βοηθά στην ανάπτυξη και ολοκλήρωση διαφόρων πτυχών της προσωπικότητας (κριτική σκέψη, πρωτοβουλία, φαντασία/δημιουργικότητα, ψυχική ευφορία, κοινωνικοποίηση).

Η επιλογή επαγγέλματος, λοιπόν, θεωρείται ως μια από τις κρισιμότερες καμπές στη ζωή μας, διότι καθορίζει, σε μεγάλο βαθμό, τη μετέπειτα επιτυχία και ευτυχία μας. Έχει, λοιπόν, μεγάλη σημασία η επαγγελματική επιλογή να γίνεται με τα κατάλληλα κριτήρια.[…]

Το πιο σημαντικό κριτήριο επιλογής επαγγέλματος παραμένει η αυτογνωσία και ο βαθμός ωριμότητας των ατόμων. Όταν κάποιος γνωρίζει ποιος είναι και τι αναζητά, ποια είναι τα «δυνατά του χαρτιά» και πώς θα τα αξιοποιήσει, οδηγεί τον εαυτό του στη σωστή επιλογή. Έτσι, διασώζεται από τους διάφορους σκοπέλους που συναντά στον δρόμο του και διαλέγει συνειδητά το επάγγελμα που του ταιριάζει και θα τον κάνει στη ζωή του χαρούμενο και δημιουργικό.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να εξαρθεί[1] και ο σημαντικότατος ρόλος του σωστού επαγγελματικού προσανατολισμού, καθώς και των εξειδικευμένων Συμβούλων Σταδιοδρομίας. Μέσα από ειδικά σταθμισμένα τεστ, τα οποία προσμετρούν την προσωπικότητα, τις επιθυμίες και τα ταλέντα των μαθητών σε συνδυασμό με τις τάσεις της αγοράς εργασίας, βοηθούν αρχικά τα παιδιά να πιστέψουν στον εαυτό τους και στις δυνατότητές τους. Στη συνέχεια επιλέγουν μαζί με τους μαθητές το επάγγελμα που τους αντιπροσωπεύει και καταστρώνουν από κοινού ένα στρατηγικό σχέδιο για την επίτευξη του στόχου.

Υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι η επαγγελματική και η ανθρώπινη ανάπτυξη συνδέονται άρρηκτα. Είναι σημαντικό να ακολουθήσουμε ένα επάγγελμα που μας ταιριάζει και του ταιριάζουμε, διότι με αυτόν τον τρόπο έχουμε περισσότερες πιθανότητες να είμαστε επιτυχημένοι σε αυτό.

---

[1] να τονιστεί, να επισημανθεί

Τέλος, χρειάζεται να τονιστεί ότι ο πιο επιτυχημένος στη ζωή (άρα και στο επάγγελμα) άνθρωπος είναι εκείνος που οικοδομεί μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα. Για να το πετύχει αυτό, δεν αρκεί η στεγνή γνώση των δεξιοτήτων του επαγγέλματος που επιθυμεί να ασκήσει αλλά η γενικότερη γνώση του εαυτού του.

Κείμενο 2

Δουλειά χωρίς ελπίδα

Ποίημα του Σάμιουελ Τ. Κόλεριτζ (1772-1834) σε μετάφραση Λάμπρου Πορφύρα, που αντλήθηκε από τη διεύθυνση https://homouniversalisgr.blogspot.com/2020/05/blog-post_70.html

Όλα δουλεύουν στην πλάση. Για δες: τα μελίσσια βουίζουν,
απ' τις φωλιές τους οι σάλιαγκοι[2] βγήκαν· στρουθιά[3] φτερουγίζουν.
Και νά που κι ο γέρος χειμώνας κι αυτός στο γαλάζιο του απείρου
έχει στα μάτια του, κάτι σαν φως ανοιξιάτικου ονείρου.
Μόνος εγώ μέσα σ' όλα με δίχως δουλειά τριγυρνάω,
κι ούτ' αγαπώ, κι ούτε μέλι τρυγώ, κι ούτε πια τραγουδάω.

Κι όμως γνωρίζω κάτι άγνωστους όχτους[4] που αμάραντ'[5] ανθίζουν,
ξέρω κρυμμένες πηγές που το νέκταρ σε ρυάκια σκορπίζουν.
Για άλλους αμάραντ', αλίμονο γι' άλλους αν θέλετ' ανθίστε·
όχι! για με μην ανθίστε. Μακριά μου ρυάκια κυλήστε·
μ' έν' αστεφάνωτο μέτωπο φεύγω, με χείλη φρυγμένα[6],
κι αν με ρωτάς ποιος με πνίγει καημός, άκου τούτο από μένα:
δίχως ελπίδα η δουλειά νέκταρ μέσα σε κόσκινο χύνει,
και δίχως κάποιο σκοπό η ελπίδα δε ζει μήτ' εκείνη.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

---

[2] τα σαλιγκάρια

[3] σπουργίτια

[4] όχθες

[5] λουλούδια που δεν μαραίνονται

[6] κατάξερα

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις τις προτάσεις που ακολουθούν με την ένδειξη ΣΩΣΤΟ (Σ) ή ΛΑΘΟΣ (Λ), αξιολογώντας αν ανταποκρίνονται στο νόημα του Κειμένου 1.

α. Ο ρόλος της εργασίας είναι βιοποριστικός, ψυχολογικός και πολιτιστικός.

β. Ο επαγγελματικός προσανατολισμός διαδραματίζει σημαντικότατο ρόλο στην ορθή επιλογή επαγγέλματος από τους μαθητές.

γ. Με τη βοήθεια των σταθμισμένων τεστ οι σύμβουλοι σταδιοδρομίας ενισχύουν την αυτοπεποίθηση των νέων.

δ. Οι σύμβουλοι σταδιοδρομίας αποσκοπούν αποκλειστικά και μόνο να τονώσουν την αυτοπεποίθηση των νέων.

ε. Η αυτογνωσία συνδέεται στενά με την ατομική επιτυχία και ευτυχία.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η πρώτη παράγραφος του Κειμένου 1 αναπτύσσεται με διάφορους τρόπους. Να εντοπίσεις δύο από αυτούς (μονάδες 4) και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους στην ανάπτυξη του κειμένου (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 αξιοποιείται η μεταφορά στο χωρίο: «Έτσι, διασώζεται από τους διάφορους σκοπέλους που συναντά στον δρόμο του». Να προσδιορίσεις τον ρόλο της μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας στο ύφος του κειμένου (μονάδες 5) και να τη μεταγράψεις σε κυριολεκτική λειτουργία (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 παρουσιάζεται η συναισθηματική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου μέσα από μια αντιπαράθεσή του με την «πλάση». Να την ερμηνεύσεις και να εκφράσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου δημιουργούνται από την ανάγνωση (120-150 λέξεις).

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α. Λ

β. Σ

γ. Σ

δ. Λ

ε. Σ

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τρόποι ανάπτυξης της πρώτης παραγράφου του Κειμένου 1:

- Αιτιολόγηση 1η: Οι λεπτομέρειες της παραγράφου («Από τη μια ο ρόλος της… κοινωνικοποίηση)» αιτιολογούν τη θεματική περίοδο («Η αξία της εργασίας… πολύπλευρη»). Υπονοείται η λέξη «διότι» στην αρχή των λεπτομερειών. Η αιτιολόγηση προσφέρει την απαραίτητη τεκμηρίωση στη θέση της συγγραφέα, η οποία τοποθετείται στη θεματική περίοδο.
- Διαίρεση: «Από τη μια ο ρόλος της είναι βιοποριστικός […], από την άλλη ψυχολογικός». Οι διαφορετικοί και σημαντικοί ρόλοι της εργασίας αποδεικνύουν την «πολύπλευρη» αξία της.
- Παραδείγματα: τα στοιχεία που παρατίθενται εντός παρενθέσεων ως παραδείγματα, στην πρώτη περίπτωση συγκεκριμενοποιούν τον βιολογικό ρόλο της

εργασίας («σταθερό εισόδημα, κάλυψη βιοτικών αναγκών, αυτονομία, ανεξαρτησία») και στην δεύτερη διασαφηνίζουν τις πλευρές της προσωπικότητας που ο ψυχολογικός ρόλος της εργασίας ευεργετεί («κριτική σκέψη, πρωτοβουλία, φαντασία/δημιουργικότητα, ψυχική ευφορία, κοινωνικοποίηση»).

- Αιτιολόγηση 2η: Η φράση «καθώς βοηθά… κοινωνικοποίηση)» αιτιολογεί τον ψυχολογικό ρόλο της εργασίας και το «καθώς» έχει την έννοια του «διότι» (είναι δηλαδή αιτιολογικός σύνδεσμος και όχι χρονικός).

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο μεταφορικός λόγος καθιστά το κείμενο ελκυστικότερο και πιο ενδιαφέρον προσδίδοντας στον αποδεικτικό λόγο μια παραστατική νότα συναισθήματος. Παράλληλα, ο λόγος γίνεται πιο στοχαστικός, καθώς το μήνυμα διατυπώνεται έμμεσα, με τρόπο που κινητοποιεί τις νοητικές δυνάμεις του δέκτη, καθώς δε δίνεται πληροφοριακά.

Μετατροπή της φράσης: Έτσι διασώζεται από τους διάφορους σκοπέλους που συναντά στον δρόμο του = Έτσι γλιτώνει από τα εμπόδια / τις δυσκολίες που τυχαίνουν/προκύπτουν κατά την επαγγελματική του επιλογή.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Το ποιητικό υποκείμενο υποφέρει από «καημό», γιατί κάνει μια «δουλειά χωρίς ελπίδα». Η θλίψη του βασίζεται στη διαπίστωση της αντινομίας του προς την πλάση, όπου τα πάντα δουλεύουν ευφρόσυνα (στίχοι 1-4), ενώ το ίδιο αδυνατεί να αγαπήσει, να απολαύσει, να τραγουδήσει, δηλαδή να ζήσει με πληρότητα (στίχος 6). Γνωρίζει την αξία του και τη μοναδική του ευαισθησία (στίχοι 7-8), όμως η δουλειά χωρίς ελπίδα το αποξενώνει από τη φύση και την ευτυχία (στίχοι 9-11) καθώς είναι μάταιη και άσκοπη (στίχοι 12-14) .

Οι μαθητές/τριες θα παραθέσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους σε ελεύθερο στοχαστικό λόγο, όπου θετικά αξιολογείται, μεταξύ άλλων, η συνάφεια με την πηγή

εκκίνησής τους, δηλαδή το ποιητικό κείμενο, και όχι η παράθεση άσχετων στοχασμών και συναισθημάτων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Η εργασία ως παράμετρος ευτυχίας για το άτομο και την κοινωνία

Τα παρακάτω αποσπάσματα προέρχονται από το κείμενο της φιλολόγου-ιστορικού Αμαλίας Κ. Ηλιάδη, που δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο https://www.matia.gr/egrapsan/i-ergasia-os-parametros-eftichias-gia-to-atomo-ke-tin-kinonia.html (διασκευή).

[…] Τα αποτελέσματα της εργασίας κρατούν τον άνθρωπο στη ζωή. Τα καλά και οι ωφέλειες που προκύπτουν από την εργασία είναι αναγκαία για τη συντήρηση στη ζωή, αλλά και για την ανύψωση της ποιότητάς της, γιατί η εργασία προσφέρει ηθική και υλική ευχαρίστηση και **εξευγενίζει** τον άνθρωπο.

Δείγμα του πολιτισμού μιας χώρας και της στάθμης του βιοτικού της επιπέδου αποτελεί το ποσοστό των εργαζομένων της και, αντίθετα, ένδειξη οικονομικής διαταραχής και πολλές φορές πολιτιστικής στασιμότητας αποτελεί το ποσοστό των κατοίκων της που **μαστίζονται** από ανεργία. […] Η κοινή παραδοχή τού ότι η εργασία έχει ως αποτέλεσμα την υλική **ευημερία** μα και την ηθική ικανοποίηση του ανθρώπου έχει τις ρίζες της στην αρχαιότητα ακόμη. Οι αρχαίοι πρόγονοί μας είχαν φτάσει στο σημείο της έξαρσης της εργασίας σε βαθμό που μας προκαλεί θαυμασμό. Επομένως, η εργασία έχει τη δύναμη να κρατά τον άνθρωπο στη ζωή, γιατί γεμίζει τη ζωή του και έτσι αυτή κυλάει αποκτώντας νόημα και αξιόλογο περιεχόμενο. Και επειδή σύμφωνα με φιλοσοφικούς όρους ο άνθρωπος αποτελεί **άρρηκτη** ψυχοσωματική ενότητα, έχει ανάγκη από ολική επιβίωση μα και από ισορροπία των ψυχικών λειτουργιών του. Αυτά τα δύο βασικά στοιχεία που συντελούν στην ολοκλήρωση (πνευματική και σωματική ανάπτυξη) της ανθρώπινης προσωπικότητας, απορρέουν και αποκτιούνται με την εργασία. Έτσι, ο άνθρωπος γίνεται πνευματικά και οικονομικά ανεξάρτητος […].

Συμπερασματικά, η εργασία είναι άκρως αναγκαία για τη συντήρηση του ανθρώπου στη ζωή. Επειδή η επιβίωση του ανθρώπου εξαρτάται από τους οικονομικούς πόρους του, η εργασία, που είναι η μόνη ικανή να του τους παρέχει, εντάσσεται μέσα στις πηγές που πλουσιοπάροχα σκορπούν τα υλικά τους αγαθά. Άλλωστε, η εργασία ικανοποιεί νόμιμα τις βιοτικές ανάγκες του ανθρώπου και έτσι αποτελεί τη μόνη ασφαλή και προσαρμοσμένη στους νόμους του κράτους πηγή αγαθών. Κάθε **παρέκκλιση** από την εργασία που στοχεύει στην απόκτηση υλικών αγαθών με αθέμιτα μέσα, μπορεί να οδηγήσει τον άνθρωπο στην καταστροφή που μεταφράζεται είτε ως έντονη οικονομική εξάρτηση από άλλους, είτε ως δημιουργία ψυχικών τραυμάτων, είτε ως στέρηση

της ελευθερίας του, και φυσικά σε πολλές περιπτώσεις συνυπάρχουν και οι τρεις αυτές ανυπόφορες συνέπειες.

Κείμενο 2

Γυναικεία εργασία

Ποίημα της Αμερικανίδας λογοτέχνιδας και ακτιβίστριας για τα δικαιώματα των πολιτών *Maya Angelou (1928-2014) σε μετάφραση Μαρίας Κατσοπούλου. Αντλήθηκε από τον ιστότοπο* *https://homouniversalisgr.blogspot.com/2020/05/blog-post_70.html*

Έχω να προσέχω τα παιδιά
Ν' απλώσω τα ρούχα
Να σφουγγαρίσω το πάτωμα
Να ψωνίσω για φαγητό
Να τηγανίσω μετά το κοτόπουλο
Να σκουπίσω το μωρό

Έχω παρέα να ταΐσω
Τον κήπο να ξεχορταριάσω
Έχω πουκάμισα να σιδερώσω
Να ντύσω τα κουτσούβελα
Την κονσέρβα ν' ανοίξω

Έχω να καθαρίσω τούτη την καλύβα
Μετά να φροντίσω για τους ασθενείς
Το βαμβάκι ύστερα να μαζέψω.

Λάμψε πάνω μου, ηλιαχτίδα
Βρέξε πάνω μου, βροχή
Ριχτείτε πάνω μου απαλά, δροσοσταλίδες
και δροσίστε πάλι το μέτωπό μου.

Καταιγίδα, πάρε με από 'δω
Με τον αγριεμένο σου άνεμο
Άσε με να αιωρηθώ στον ουρανό
Ώσπου να μπορώ ξανά ν' αναπαυθώ.

Ριχτείτε απαλά, χιονονιφάδες
Καλύψτε με με λευκά
παγωμένα φιλιά και
Αφήστε με ν' αναπαυθώ απόψε.

Ήλιε, βροχή, κυρτέ ουρανέ,
Βουνό, ωκεανοί, φύλλο και πέτρα
Αστέρι λάμψε, σελήνη φέξε
Είστε ό,τι μπορώ να αποκαλέσω δικά μου.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις συνοπτικά τα οφέλη που έχει η εργασία για τον άνθρωπο, όπως τα παρουσιάζει η συγγραφέας του Κειμένου 1. (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 να εντοπίσεις πέντε διαρθρωτικές λέξεις (μονάδες 5) και να γράψεις τη νοηματική σχέση που δηλώνουν ως προς τη συνοχή του κειμένου (μονάδες 5).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

εξευγενίζει, μαστίζονται, ευημερία, άρρηκτη, παρέκκλιση: Να συνθέσεις μια πρόταση με καθεμιά από τις παραπάνω έντονα γραμμένες λέξεις του Κειμένου 1, ώστε να αναδεικνύεται η σημασία της, (μονάδες 10) και να γράψεις μια συνώνυμη λέξη για καθεμιά από αυτές (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς και γιατί, κατά τη γνώμη σου, νιώθει ότι συνδέεται το ποιητικό υποκείμενο του Κειμένου 2 με τα φυσικά στοιχεία; Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σού δημιούργησε η κατάσταση που βιώνει και η στάση του; (120-150 λέξεις)

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η εργασία:

- είναι αναγκαία για τη συντήρηση στη ζωή και ανυψώνει την ποιότητά της δίνοντάς της νόημα,
- προσφέρει ευημερία, ηθική και υλική ευχαρίστηση, και εξευγενίζει τον άνθρωπο,
- συντελεί στην πνευματική και σωματική ολοκλήρωση και, συνακόλουθα, στην πνευματική και οικονομική ανεξαρτησία,
- αποτελεί τη μόνη ασφαλή και σύμφωνη με τους νόμους πηγή αγαθών.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Διαρθρωτικές λέξεις της δεύτερης παραγράφου και η σημασία τους στη συνοχή του κειμένου:

- αντίθετα: αντίθεση
- μα και (2 φορές): προσθήκη
- Επομένως: συμπέρασμα
- γιατί: αιτιολόγηση
- επειδή: αιτιολόγηση
- έτσι (2 φορές): συμπέρασμα

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Α) Ενδεικτικές προτάσεις:

- Η μουσική καλλιεργεί την ευαισθησία και εξευγενίζει την ανθρώπινη ψυχή.
- Πολλές περιοχές των Ηνωμένων Πολιτειών μαστίζονται συχνά από τυφώνες.
- Η ορθή επιλογή επαγγέλματος αποτελεί σημαντικό παράγοντα της ευημερίας του ανθρώπου.
- Η άρρηκτη σχέση τους βασίζεται στη βαθιά αγάπη και την ουσιαστική κατανόηση.
- Οποιαδήποτε παρέκκλιση από τους κανόνες του ιδρύματος συνεπάγεται αυστηρές ποινές.

Β) Συνώνυμα των λέξεων:

- **εξευγενίζει**: προάγει, βελτιώνει, εκπολιτίζει
- **μαστίζονται**: ταλαιπωρούνται, βασανίζονται
- **ευημερία**: ευμάρεια, ευζωία, ευτυχία, άνεση
- **άρρηκτη**: αδιάσπαστη, στέρεα
- **παρέκκλιση**: εκτροπή, απόκλιση, λοξοδρόμισμα

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Α) Η γυναίκα που αποτελεί το κέντρο του ποιήματος, νιώθει ότι η φύση είναι το μόνο πράγμα που κατέχει ουσιαστικά (στίχος 30). Μετά από την ασταμάτητη δουλειά και την κούραση λόγω των πολλαπλών ρόλων της (μητέρα, νοικοκυρά, «κηπουρός», «νοσοκόμα», εργάτρια στο μάζεμα του βαμβακιού) (στίχοι 1-14), όπου σκορπά τον εαυτό της και τίποτε δεν της ανήκει, παρακαλεί τα στοιχεία της φύσης να την ζεστάνουν, να την δροσίσουν, να την χαϊδέψουν και να την αναπαύσουν. Η φύση αποτελεί το μοναδικό καταφύγιο και την παρηγοριά της(στίχοι 15-30).

Β) Οι μαθητές/-τριες αναμένεται να εκφραστούν, με βιωματικό και στοχαστικό λόγο, στο θέμα της στάσης και της θέσης της γυναίκας σε μια κοινωνία που την υποβαθμίζει και την εκμεταλλεύεται μέσα από ένα πλέγμα ρόλων, όπου η ασταμάτητη εργασία χωρίς ανάπαυση και αναγνώριση θεωρείται αυτονόητη και δεν υπάρχουν δικαιώματα. Μπορούν,

επιπλέον, να κάνουν αναγωγές στη δική τους κοινωνία και στη θέση της γυναίκας και της γυναικείας εργασίας σε αυτήν.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

[Ο τύπος ως μέσο που ασκεί κριτική και εκφράζει απόψεις]

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από τη φοιτητική εργασία της Μ. Ε. Ψαραδάκη Η διά τύπου κριτική και η οριοθέτησή της *(2004).*

Ο τύπος επιτελεί μια σημαντικότατη λειτουργία στις δημοκρατικές κοινωνίες, παρέχοντας βήμα για την ελεύθερη διατύπωση απόψεων πάνω στα θέματα της καθημερινότητας. Η πολυμορφία και η ποικιλία του έντυπου και του ηλεκτρονικού τύπου αποτελούν την καλύτερη πραγμάτωση της ελευθερίας λόγου και έκφρασης, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα σε κάθε πολίτη να ενημερωθεί, να ακούσει ή να διαβάσει αντικρουόμενες απόψεις, να προβληματιστεί και ενδεχομένως να σχηματίσει τη δική του άποψη.

Όμως, αυτή είναι μόνο η μια πλευρά του ζητήματος, γιατί εξαιτίας αυτής της ελευθερίας δημιουργείται ο κίνδυνος προσβολής άλλων δικαιωμάτων, που σχετίζονται με την προσωπικότητα και την αξιοπρέπεια του ατόμου. Όλοι όσοι εκφράζονται μέσω του τύπου συνήθως ασχολούνται με κάποιο γεγονός ή πρόσωπο και επ' αυτού εκφέρουν γνώμη, από τον πιο έγκριτο δημοσιογράφο, που παρουσιάζει ένα εθνικό θέμα υψίστης σημασίας, μέχρι την πρωτοεμφανιζόμενη τηλεοπτική «περσόνα»[1], που σχολιάζει τον παίκτη ενός ριάλιτι τηλεπαιχνιδιού. […]

Αναφορά θα πρέπει να γίνει ειδικά σε ένα σύγχρονο φαινόμενο που σχετίζεται με τα ριάλιτι τηλεπαιχνίδια και την οξεία κριτική που δέχονται οι συμμετέχοντες σε αυτά. Πολλές εκπομπές και δημοσιεύματα σε περιοδικά αντλούν τη θεματολογία τους από τα όσα συμβαίνουν σε τέτοια παιχνίδια με έμφαση στα πρωτοεμφανιζόμενα σε αυτά άτομα. Από τη μια, το να παρουσιάζονται οι εξελίξεις ή οι χαρακτήρες των παικτών, καθώς εμφανίζονται και αποκαλύπτονται, είναι λογικό και αναμενόμενο. Όμως, τι γίνεται όταν σχολιάζονται ως προσωπικότητες και μάλιστα με βάναυσο τρόπο; Όταν τα τηλεοπτικά και δημοσιογραφικά συνεργεία εισβάλλουν στις οικογένειές τους και με χαρακτηριστική ευκολία αποκαλύπτουν στοιχεία του παρελθόντος τους, ιδιαίτερα ευαίσθητα και προσωπικά; Σε ποιον βαθμό μπορούν όλοι όσοι γράφουν ή εμφανίζονται στα τηλεοπτικά

[1] τηλεοπτική «περσόνα»: το προσωπείο που υιοθετούν τα εμφανιζόμενα άτομα στην τηλεόραση

πάνελ να κρίνουν και να χαρακτηρίζουν χωρίς περιορισμούς και συνέπειες αυτούς που επέλεξαν να συμμετάσχουν στα εν λόγω παιχνίδια;

Από τα παραπάνω ερωτήματα γίνεται φανερό ότι δεν μπορεί στον βωμό της ελευθερίας του τύπου να θίγονται άλλα δικαιώματα. Γι' αυτό, λοιπόν, θα πρέπει να αναζητηθούν τα όρια στην ελευθερία της έκφρασης και της κριτικής, ώστε να μην συγκρούεται το σημαντικό αυτό δικαίωμα με άλλα, εξίσου σημαντικά, κατοχυρωμένα δικαιώματα.

Κείμενο 2

Τρώες

Το ποίημα είναι του Κ. Π. Καβάφη (1863-1933), από τη συλλογή Τα Ποιήματα. Τόμ. Α΄ (1897–1918). Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης. 4η έκδ. Αθήνα: Ίκαρος.

Είν' η προσπάθειές μας, των συφοριασμένων·[2]
είν' η προσπάθειές μας σαν των Τρώων.
Κομμάτι[3] κατορθώνουμε· κομμάτι
παίρνουμ' επάνω μας· κι αρχίζουμε
να 'χουμε θάρρος και καλές ελπίδες.

Μα πάντα κάτι βγαίνει και μας σταματά.
Ο Αχιλλεύς στην τάφρον εμπροστά μας
βγαίνει και με φωνές μεγάλες μάς τρομάζει.—

Είν' η προσπάθειές μας σαν των Τρώων.
Θαρρούμε πως με απόφαση και τόλμη
θ' αλλάξουμε της τύχης την καταφορά,[4]
κι έξω στεκόμεθα ν' αγωνισθούμε.

Αλλ' όταν η μεγάλη κρίσις έλθει,

[2]χτυπημένος από τη συμφορά, δυστυχισμένος

[3]λίγο, λιγάκι (εδώ επίρρημα)

[4]πλήγμα, χτύπημα

η τόλμη κι η απόφασίς μας χάνονται·
ταράττεται η ψυχή μας, παραλύει·
κι ολόγυρα απ' τα τείχη τρέχουμε
ζητώντας να γλιτώσουμε με την φυγή.

Όμως η πτώσις μας είναι βεβαία. Επάνω,
στα τείχη, άρχισεν ήδη ο θρήνος.
Των ημερών μας αναμνήσεις κλαιν κι αισθήματα.
Πικρά για μας ο Πρίαμος κι η Εκάβη κλαίνε.

[1905]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις τις προτάσεις που ακολουθούν με την ένδειξη ΣΩΣΤΟ (Σ) ή ΛΑΘΟΣ (Λ), αξιολογώντας αν ανταποκρίνονται στο νόημα του Κειμένου 1.

α. Ο τύπος επιτελεί μια ιδιαίτερα σημαντική λειτουργία στις δημοκρατικές κοινωνίες, και αυτή είναι η πολυμορφία και η ποικιλία του.

β. Η ελευθεροτυπία προσβάλλει τα δικαιώματα που σχετίζονται με την προσωπικότητα και την αξιοπρέπεια του ατόμου.

γ. Είναι εύλογη η παρουσίαση των εξελίξεων των ριάλιτι τηλεπαιχνιδιών σε τηλεοπτικές εκπομπές και δημοσιεύματα.

δ. Η αποκάλυψη στοιχείων του παρελθόντος και της προσωπικότητας των πρωτοεμφανιζόμενων παικτών στα ριάλιτι τηλεπαιχνίδια επιβάλλεται, για να τους γνωρίσουμε καλύτερα.

ε. Η επιβολή ορίων στην ελευθεροτυπία θα εγγυηθεί την προστασία άλλων ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα(μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις τη νοηματική σύνδεση/σχέση που υπάρχει ανάμεσα στις δύο πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 (μονάδες 4). Τι προσφέρει, κατά τη γνώμη σου, αυτή η νοηματική σχέση στο κείμενο; (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα(μονάδες 15)

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 αξιοποιούνται επανειλημμένα οι ερωτήσεις. Να τις εντοπίσεις (μονάδες 6) και να περιγράψεις με συντομία τον ρόλο τους (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 παρουσιάζεται ένα συλλογικό ποιητικό υποκείμενο (εμείς). Να ερμηνεύσεις με σχετικές κειμενικές αναφορές την κατάσταση στην οποία βρίσκεται. Ποια στάση υιοθετείς εσύ σε παρόμοιες περιπτώσεις; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

α. Λ

β. Λ

γ. Σ

δ. Λ

ε. Σ

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Η νοηματική σύνδεση των δύο πρώτων παραγράφων του Κειμένου 1 βασίζεται στην αντίθεση. Στην πρώτη παράγραφο παρουσιάζονται οι ευεργετικές συνέπειες της ελευθερίας λόγου του τύπου για το άτομο και την κοινωνία, ενώ στη δεύτερη οι κίνδυνοι που προκύπτουν για άλλα ανθρώπινα δικαιώματα από την κατάχρηση της ελευθερίας αυτής. Η επιλογή αυτή βοηθά τον αναγνώστη να σχηματίσει σφαιρική άποψη στο θέμα της ελευθεροτυπίας και να αναπτύξει τον σχετικό προβληματισμό του. Παράλληλα, με την αντίθεση τονίζεται το δεύτερο σκέλος, η κατάχρηση της ελευθερίας του λόγου , θέμα που επικρατεί και στο υπόλοιπο τμήμα του κειμένου. Έτσι, με την αντίθεση ενισχύεται η συνεκτικότητα του κειμένου.

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Οι ερωτήσεις που χρησιμοποιεί η συγγραφέας στην 3η παράγραφο του Κειμένου 1:

- «Όμως τι γίνεται όταν σχολιάζονται ως προσωπικότητες και μάλιστα με βάναυσο τρόπο;»
- «Όταν τα τηλεοπτικά και δημοσιογραφικά συνεργεία εισβάλλουν στις οικογένειές τους και με χαρακτηριστική ευκολία αποκαλύπτουν στοιχεία του παρελθόντος τους, ιδιαίτερα ευαίσθητα και προσωπικά;»
- «Σε ποιον βαθμό μπορούν όλοι όσοι γράφουν ή εμφανίζονται στα τηλεοπτικά πάνελ να κρίνουν και να χαρακτηρίζουν χωρίς περιορισμούς και συνέπειες αυτούς που επέλεξαν να συμμετάσχουν στα εν λόγω παιχνίδια;»

Οι παραπάνω ερωτήσεις είναι ρητορικές και αποσκοπούν να υπογραμμίσουν με έμφαση και παραστατικότητα την κακώς νοούμενη ελευθεροτυπία και τα προβλήματα που δημιουργεί η παρέμβαση του τύπου σε θέματα της προσωπικής ζωής του ανθρώπου. Με τις ερωτήσεις εκφράζονται με μορφή επιχειρημάτων οι ενστάσεις που διατυπώνει η συγγραφέας για το γεγονός της προβολής εκπομπών τύπου ριάλιτι στο όνομα της ελεύθερης έκφρασης. Επίσης, δημιουργούνται ερεθίσματα προβληματισμού για τον/την αναγνώστη/-τρια. Τέλος, η τοποθέτηση των ερωτήσεων στο τέλος της παραγράφου δημιουργεί ομαλή νοηματική μετάβαση στην «απάντηση» που βρίσκεται στην αρχή της επόμενης: «Από τα παραπάνω ερωτήματα γίνεται φανερό ότι δεν μπορεί στον βωμό της ελευθερίας του τύπου να θίγονται άλλα δικαιώματα».

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Το συλλογικό ποιητικό υποκείμενο ζει μια διαρκή «συμφορά» (στίχος 1). Τα μέλη της ομάδας του «εμείς» είναι αδύναμοι, γιατί τους λείπει η επιμονή και η πραγματική γενναιότητα. Το θάρρος, η τόλμη, η αποφασιστικότητα και η ελπίδα που αντλούν από τα πρώτα επιτυχημένα βήματα κάθε προσπάθειάς τους (στίχοι 3-5) εξανεμίζονται μόλις βρουν μπροστά τους εμπόδια, που τους γεμίζουν φόβο (στίχοι 6-8), μόλις έλθει η καθοριστική στιγμή για να αλλάξουν τη μοίρα τους (στίχοι 13-15). Καταφύγιό τους είναι η φυγή (στίχοι

16-17), αλλά αυτή εκφράζει και την πτώση τους· είναι στην πραγματικότητα ζωντανοί νεκροί, άξιοι μόνον του θρήνου των άλλων (στίχοι 18-21).

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να παραθέσουν τις δικές τους επιλογές μπροστά σε κρίσιμες αποφάσεις ή σημαντικές στιγμές της ζωής τους, με βιωματικό και, ενδεχομένως, με εξομολογητικό τρόπο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

[Επανάσταση στην επικοινωνία]

Το παρακάτω κείμενο δημοσιεύτηκε από τον Σ. Παπαθανασόπουλο στην εφ. Τα Νέα *στις 15.8.2014 (διασκευή).*

Η ιστορία των επικοινωνιών καταγράφει διάφορες τάσεις, κυρίως τις αλλαγές που συντελούνται στη διάρκεια του χρόνου, όσον αφορά την κατεύθυνση για περισσότερη ταχύτητα, καλύτερη διανομή, ευρύτερη εμβέλεια και μεγαλύτερη ευελιξία. Μπορεί οι μελετητές των ΜΜΕ να μην πιστεύουν στα άμεσα μηχανιστικά αποτελέσματα των νέων τεχνολογιών, δεν μπορούν όμως να παραβλέψουν ότι στις μέρες μας η ταχύτητα ανάπτυξης των καινούριων μέσων είναι θεαματική.

Για το ραδιόφωνο χρειάστηκαν 38 χρόνια, για να καταφέρει να διεισδύσει σε 50 εκατομμύρια νοικοκυριά. Παρομοίως η τηλεόραση, ένα από τα τεχνολογικά θαύματα του εικοστού αιώνα, χρειάστηκε 13 χρόνια για να διεισδύσει σε 50 εκατομμύρια νοικοκυριά. Το Διαδίκτυο αναπτύχθηκε με τριπλάσια ταχύτητα, σε σύγκριση με εκείνη της τηλεόρασης. Μετά δυσκολίας ήταν αποδεκτό ως νέο μέσο πριν από λιγότερο από δέκα χρόνια, ενώ τώρα έχει δισεκατομμύρια χρήστες σε ολόκληρο τον κόσμο, προσφέροντάς τους αστείρευτο όγκο πληροφοριών και ακατάπαυστη ροή ενημέρωσης, ανταλλαγής μηνυμάτων, ψυχαγωγίας, ταινιών και βίντεο (υλικό που παράγεται συχνά από τους ίδιους τους χρήστες του, οι οποίοι και το διοχετεύουν στο Διαδίκτυο). Και μάλιστα για το Facebook ήταν αρκετά τριάμισι χρόνια, για να κυριαρχήσει στο Διαδίκτυο, ενώ υπολογίζεται ότι σήμερα κυκλοφορούν στον πλανήτη περισσότερα κινητά από ό,τι ο ανθρώπινος πληθυσμός.

Ακόμη πιο εξωφρενικό είναι το γεγονός ότι οι διάφορες εφαρμογές για τους υπολογιστές, τα «τάμπλετ» και τα κινητά χρειάζονται μόλις 50 μέρες, για να εξαπλωθούν σε 50 εκατομμύρια χρήστες. Όλες αυτές οι αλλαγές σηματοδοτούν ευρύτερες μεταβολές στο επικοινωνιακό πεδίο, καθώς παλαιά επιχειρηματικά μοντέλα είναι ξεπερασμένα, νέα δεν έχουν ακόμη αναδυθεί και παλαιές κραταιές επιχειρήσεις στο πεδίο της επικοινωνίας αντικαθίστανται χωρίς καν να το αντιληφθούν από νεότερες, που βασίζονται σε καινοφανή λογική και κουλτούρα.

Οι νέες συνθήκες που συνδέονται με τις τεχνολογικές εξελίξεις αποτελούν ένα πρώτο βήμα σε μια μακρά, επίπονη και σύνθετη διαδρομή προς μια νέα πραγματικότητα. Από το να προβαίνουμε σε χιλιοειπωμένες διαπιστώσεις και αφορισμούς, καλύτερο είναι να εξετάσουμε τα καινούρια δεδομένα που συνδέονται με το νέο τεχνολογικό και επικοινωνιακό τοπίο, το οποίο σταδιακά αναδύεται και στη χώρα μας, και να αναζητήσουμε τρόπους αξιοποίησής του προς όφελος του κοινωνικού συνόλου και του μέλλοντος της πατρίδας μας.

Κείμενο 2

Τα Εικονίσματα ΙΙΙ

Το συγκεκριμένο ποίημα της Ζωής Καρέλλη ανήκει στη συλλογή Τα ποιήματα*, Τόμος δεύτερος, Οι εκδόσεις των Φίλων, Αθήνα 1973.*

Τα μάτια στις βυζαντινές εικόνες,
αγίων και μαρτύρων, τα εκστατικά,
είναι διαφορετικά απ' των αρχαίων αγαλμάτων.

- Ω δόξα της πατρίδας μου διπλή κι' απέραντη
χαρά η προσφορά, ανθρώπινη,
δική σου παρηγοριά και διδαχή σου.

Σ' ολόκληρη την όρθωση[1], την άρθρωση[2]
του ωραίου σώματός των, είναι υπεροπτικά
σχεδόν, τα ελληνικά αγάλματα
και στην ευγενική θωριά, το βλέμμα
δείχνει αλλού να θεωρεί.

Οι άγιοι μονάχο δε σ' αφήνουνε,
το στρογγυλό τους μάτι ολάνοιχτο,

[1]η ορθή στάση
[2]η σύνδεση (των μελών του σώματος)

κι' ωσάν έκπληκτο, σε παρακολουθεί
σε μυστικήν, ενδόμυχη[3] ατένιση σε οδηγεί
για να πιστέψεις στο δικό τους όραμα
με πάσαν την υποταγή.
Όχι πια φοβισμένη,
μα φωτισμένη απ' της ψυχής το νόημα
που αντελήφθη και ομολογεί.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ºυποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις συνοπτικά τις απόψεις που εκθέτει ο συγγραφέας στην πρώτη και στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 σχετικά με την επικοινωνία μέσω της τεχνολογίας (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

2ºυποερώτημα (μονάδες 10)

Δύο από τους τρόπους ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου του Κειμένου 1 είναι α) η χρήση παραδειγμάτων και β) η σύγκριση και αντίθεση. Να τους εντοπίσεις στη συγκεκριμένη παράγραφο (μονάδες 4) και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους στην ανάπτυξη του κειμένου (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3ºυποερώτημα (μονάδες 15)

«Από το να προβαίνουμε σε χιλιοειπωμένες διαπιστώσεις και αφορισμούς, καλύτερο είναι να εξετάσουμε τα καινούρια δεδομένα που συνδέονται με το νέο τεχνολογικό και επικοινωνιακό τοπίο, […] και να αναζητήσουμε τρόπους αξιοποίησής του προς όφελος του

[3] που βρίσκεται κρυμμένη στο βάθος της συνείδησης, της ψυχή κάποιου

κοινωνικού συνόλου και του μέλλοντος της πατρίδας μας»: στο απόσπασμα της τελευταίας παραγράφου του Κειμένου 1 ο συγγραφέας χρησιμοποιεί συγκεκριμένο ρηματικό πρόσωπο. Να γράψεις ποιο πρόσωπο επιλέγει (μονάδες 5) και τι προσφέρει αυτή η επιλογή στο ύφος του κειμένου (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη στάση που έχει το ποιητικό υποκείμενο του Κειμένου 2 απέναντι στα στοιχεία που συνιστούν μέρος της παράδοσής μας. Να εκφράσεις τη συμφωνία ή διαφωνία σου με την άποψή του. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ºυποερώτημα (μονάδες 10)

Ενδεικτική συνοπτική απόδοση:

Πλάι στην επιστημονική συζήτηση για την πολύπλευρη βελτίωση και τα μηχανιστικά θέματα των επικοινωνιών διαχρονικά, από την ιστορία τους διαπιστώνεται η εντυπωσιακή ταχύτητα της ανάπτυξής τους στις μέρες μας. Οι νέες συνθήκες που δημιουργεί η τεχνολογική τους εξέλιξη, επιβάλλουν την προσεκτική μελέτη των νέων δεδομένων και την κοινωνική και εθνική αξιοποίησή τους.

2ºυποερώτημα (μονάδες 10)

Α) Παραδείγματα:

- «Για το ραδιόφωνο χρειάστηκαν 38 χρόνια, για να καταφέρει να διεισδύσει σε 50 εκατομμύρια νοικοκυριά.»
- «Παρομοίως η τηλεόραση, ένα από τα τεχνολογικά θαύματα του εικοστού αιώνα, χρειάστηκε 13 χρόνια για να διεισδύσει σε 50 εκατομμύρια νοικοκυριά.»
- «Το Διαδίκτυο αναπτύχθηκε …… στο Διαδίκτυο).»
- «Και μάλιστα για το Facebook… στο Διαδίκτυο»
- «Υπολογίζεται ότι σήμερα κυκλοφορούν στον πλανήτη περισσότερα κινητά από ό,τι ο ανθρώπινος πληθυσμός.»

Τα παραδείγματα προέρχονται από δεδομένα της έρευνας και αξιοποιούνται, προκειμένου να τεκμηριώσουν τη «θεαματική» ταχύτητα ανάπτυξης των μέσων επικοινωνίας αποδεικνύοντας έτσι την άποψη του συγγραφέα που υποστηρίζει στην πρώτη παράγραφο.

Β) Στο πλαίσιο ορισμένων παραδειγμάτων χρησιμοποιείται η σύγκριση και αντίθεση:

- «Το Διαδίκτυο αναπτύχθηκε με τριπλάσια ταχύτητα, σε σύγκριση με εκείνη της τηλεόρασης.»
- «Μετά δυσκολίας ήταν αποδεκτό ως νέο μέσο πριν από λιγότερο από δέκα χρόνια, ενώ τώρα έχει δισεκατομμύρια χρήστες σε ολόκληρο τον κόσμο»

Η σύγκριση και αντίθεση λειτουργεί υποστηρικτικά στα παραδείγματα και ενισχύει την απόδειξη της θέσης του συγγραφέα, καθώς τεκμηριώνει ότι στην εποχή μας κάθε νέο μέσο επικοινωνίας επιβάλλεται ταχύτερα από τα παλαιότερα.

Επισήμανση: δεν υφίσταται σύγκριση-αντίθεση στη φράση «Και μάλιστα για το Facebook ήταν αρκετά τριάμισι χρόνια, για να κυριαρχήσει στο Διαδίκτυο, ενώ υπολογίζεται ότι σήμερα κυκλοφορούν στον πλανήτη περισσότερα κινητά από ό,τι ο ανθρώπινος πληθυσμός», διότι το «ενώ» δεν έχει εδώ αντιθετική, αλλά προσθετική λειτουργία.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο απόσπασμα της τελευταίας παραγράφου του Κειμένου 1 χρησιμοποιείται το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο. Αυτό προσδίδει στο κείμενο τη διάσταση της συλλογικότητας και στοχεύει να κινητοποιήσει το αίσθημα ευθύνης των Ελλήνων, κατά βάση, αναγνωστών ώστε να υιοθετήσουν την ορθή και ρεαλιστική αξιοποίηση της εξέλιξης των μέσων επικοινωνίας. Με την επιλογή αυτού του ρηματικού προσώπου ο συγγραφέας δεν εξαιρεί τον εαυτό του, αλλά τον εντάσσει στο σύνολο, οπότε κερδίζει την εύνοια του/της αναγνώστη/-τριας στην προσπάθειά του να προβληματίσει σχετικά με το μήνυμα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Στο Κείμενο 2 το ποιητικό υποκείμενο εγκωμιάζει τη «διπλή δόξα» της Ελλάδας, την παράδοση και την προσφορά της, όπως την συναποτελούν το αρχαίο ελληνικό και το χριστιανικό πνεύμα. Ενδεικτικός είναι ο στίχος: «Ω δόξα της πατρίδας μου διπλή κι' απέραντη». Η κτητική αντωνυμία «μου» υποδηλώνει τα έντονα αισθήματα αγάπης και οικειότητας που τρέφει το ποιητικό υποκείμενο στην πατρίδα του. Το επίθετο «ανθρώπινη» (στίχος 5) εξαίρει την ανθρωπιστική διάσταση τόσο του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού όσο και του Χριστιανισμού. Οι δύο τελευταίες στροφές του ποιήματος περιγράφουν τα χαρακτηριστικά των αρχαίων αγαλμάτων και των μορφών των Αγίων αντίστοιχα. Αποτυπώνεται από τη μια η ευγένεια των αγαλμάτων στην εξωτερική όψη και από την άλλη η ψυχική/εσωτερική ευγένεια των μορφών των Αγίων που, όπως ομολογεί το ποιητικό υποκείμενο, «σε οδηγεί για να πιστέψεις στο δικό τους όραμα με πάσαν την υποταγή.»

Στο δεύτερο σκέλος η ανάπτυξη είναι ελεύθερη, ανάλογα με την αντίληψη που έχουν διαμορφώσει οι μαθητές/τριες για τον ρόλο της παράδοσης στη ζωή τους. Είναι πιθανό να εκφράσουν μια στάση που μπορεί να διαφοροποιείται από τον σεβασμό και τη θεώρησή της ως πηγής σύγχρονης έμπνευσης και να προσεγγίζει την αδιαφορία ή την άρνηση.

<u>Ενδεικτικοί άξονες προβληματισμού:</u>

- η σύνδεση της παράδοσης με την εθνική ταυτότητα και τη διατήρηση της εθνικής συνείδησης,

- η βιωσιμότητα στοιχείων της παράδοσης και η «θνησιμότητα» άλλων,

- κατά πόσο η παράδοση αποτελεί αξία για τους νέους σήμερα, αν και σε ποιο βαθμό καθορίζει τον τρόπο ζωής τους,

- κατά πόσο η παγκοσμιοποίηση και η τεχνολογία μπορούν να συνδεθούν θετικά ή αντιθετικά με την παράδοση,

- κατά πόσο πλήττουν την παράδοση η κρίση των αξιών, η μόδα, το χάσμα των γενεών, η ελλιπής εκπαίδευση στην ιστορία, οι ρυθμοί της καθημερινότητας, τα ξενόφερτα πρότυπα κ.λπ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Μικροί αδελφοί

Το κείμενο είναι απόσπασμα από άρθρο του Χρήστου Χωμενίδη στο περιοδικό «Capital», (ηλεκτρονική έκδοση), 3.1.2018.

[…] Ούτε όσοι εχθρεύονταν ούτε όσοι υποστήριζαν τις κρυφές κάμερες θα μπορούσαν να προβλέψουν τι θα συνέβαινε μισή γενιά αργότερα. Δηλαδή, να προβλέψουν ότι και οι πλέον λαύροι[1] υπερασπιστές της ιδιωτικότητας, θα παρασύρονταν απ' τις σειρήνες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Ότι θα καθιστούσαν, αυτοβούλως και ενθουσιωδώς, την καθημερινότητά τους κοινό θέαμα και ακρόαμα.

Εάν δεν καταλαβαίνετε τι λέω, περιηγηθείτε στο facebook και στο instagram. Και αντικρίστε τις ζωές των άλλων (και τη δική σας κατά πάσα πιθανότητα) να γίνονται - κάθε ώρα και στιγμή - κοινό κτήμα του παγκόσμιου χωριού μας. Ο Τζορτζ Όργουελ [2] του «1984» θα έμενε άναυδος. Η μανιώδης βιντεοσκόπηση, η φρενήρης φωτογράφιση δεν πραγματοποιείται από κάποιον Μεγάλο Αδελφό. Αλλά από δισεκατομμύρια μικρούς αδελφούς, οι οποίοι χρησιμοποιούν εναλλάξ τις δύο κάμερες των κινητών τους, την μπροστινή για να ρουφήξουν ό,τι βλέπουν, την πίσω για να καθρεφτίσουν -με τον νομιμοποιημένο ναρκισσισμό των σέλφις- το είδωλό τους.

Θα χαρακτηρίζαμε τον παραπάνω τρόπο ζωής -διότι για τρόπο ζωής πρόκειται, όταν δεν είσαι οφλάιν [3] παρά μονάχα τις ώρες που κοιμάσαι- νοσηρό;

Από τη μία, ναι. Καθώς σκρολάρεις[4] στο τάιμλάιν [5]σου (πόσοι νεολογισμοί σε μία μόνο φράση!) σου δημιουργείται βάσιμα η υποψία ότι ο homo sapiens [6] των αρχών του 21ου αιώνα δεν ζει. Παίζει σε μια αέναη παράσταση με κεντρικό πρόσωπο τον ίδιο,

---

[1] Αρχ. λάβρος= γεμάτος σφοδρότητα, θυελλώδης, ακάθεκτος κλπ.

[2] Βρετανός συγγραφέας, λογοτέχνης και δημοσιογράφος (1903-1950)

[3] Offline=εκτός σύνδεσης

[4] Μετατοπίζεις την εικόνα ή το κείμενο στην οθόνη (πληροφορική)

[5] Timeline : χρονοδιάγραμμα, πρόγραμμα

[6] Ο άνθρωπος ο έμφρων, ο σοφός (οι σύγχρονοι άνθρωποι, όπως αναφέρεται, εξελίχτηκαν από το αρχαϊκό αυτό είδος)

συμπρωταγωνιστές τους φίλους και τους συγγενείς του και εν δυνάμει κοινό του σύσσωμη την ανθρωπότητα.

Ότι αν -ο μη γένοιτο- χαλούσαν τα κινητά ή διακοπτόταν η σύνδεση στο διαδίκτυο, τα πάρτι ακαριαία θα διαλύονταν. Τα εορταστικά δείπνα επίσης. Τα ζευγάρια θα έπαυαν να ρομαντζάρουν και να ποζάρουν με φόντο ειδυλλιακά τοπία. Τα πιτσιρίκια θα απαξιούσαν πλέον να μας φτιάχνουν το κέφι με τις γκριμάτσες και τα αστεία τους καμώματα. Και οι αντιρρησίες ακόμα πάσης φύσεως θα κλείνονταν στους εαυτούς τους. Τι νόημα έχει μια ειρηνική διαδήλωση ή ένα βίαιο ντου εναντίον των φορέων της εξουσίας αν δεν μπορείς να το ανεβάσεις στο youtube;

Από την άλλη, όχι. Ποιος είσαι εσύ για να αναθεματίσεις ως νοσηρή, στρεβλή, μια συμπεριφορά που -προφανώς- εκπορεύεται από τη φύση μας; Ανέκαθεν, αφότου απέκτησε συνείδηση του εαυτού του, ο άνθρωπος μηρύκαζε μετά μανίας την μικρή και τη μεγάλη, την ατομική και τη συλλογική του ιστορία. Απαθανατίζοντας και απαθανατιζόμενος - το λέει και η λέξη - ξεγελάς, αφελώς έστω, τον θάνατο. Ελπίζεις ότι το ίχνος που θα αφήσεις στη γη θα επιβιώσει του φθαρτού σαρκίου σου. […]

Κείμενο 2

Η μνήμη των κομπιούτερς

Από τη συλλογή του ποιητή Γιάννη Κοντού (1943-2015) «Ο Αθλητής του Τίποτα», η οποία βραβεύτηκε με το κρατικό βραβείο ποίησης το 1998. Αφορά την ανθολόγηση «Τα ποιήματα (1970-2010), Εκδόσεις Τόπος και Γιάννης Κοντός, 2013

Το χαδάκι στο λαιμό σου
δεν το πιάνει το πεδίο ενέργειας
του κομπιούτερ. Δεν μπαίνει στο
πρόγραμμά του. Αρνείται αυτές
τις λεπτομέρειες. Ούτε τις κάλτσες σου
πιάνει, γιατί τις έχει στο χέρι
και ακουμπάει στον ώμο μου.
Τα φιλιά σου τα μεταγράφει
ως θερμότητα. Δεν βλέπει τον
αποχαιρετισμό, το φως που κάνει
ρίγες στη φούστα σου. Ούτε το μολύβι
που γράφει τις παραγγελίες
για τον μπακάλη. Κάνει ένα μονότονο

θόρυβο, σαν ανεμιστήρας, και βγάζει
ταινίες με στοιχεία για πολύ σοβαρά πράγματα.
Την τετραγωνική ρίζα της λύπης
δεν θα τη βρει ποτέ. Ούτε
το ενδιαφέρει. Θα ανακαλύψει
πολλά και διάφορα, αλλά
τα μικρά, τα μισοσβησμένα,
θα τα έχει σε κενό στις καταγραφές
με τα αθροίσματά του.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να αποδώσεις συνοπτικά τους λόγους για τους οποίους, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1, είναι νοσηρός ο τρόπος ζωής που βασίζεται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίον συνδέονται νοηματικά οι τέσσερις τελευταίες παράγραφοι του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις τρεις (3) γλωσσικές επιλογές με τις οποίες ο συγγραφέας του Κειμένου 1 επιχειρεί να προβληματίσει τον/την αναγνώστη/αναγνώστρια και να εξηγήσεις, με συντομία, πώς το πετυχαίνει για καθεμία από αυτές.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις στο Κείμενο 2 τη συναισθηματική φόρτιση στην οποία βρίσκεται το ποιητικό υποκείμενο (μονάδες 10) και να εκθέσεις την προσωπική σου τοποθέτηση στις απόψεις που αυτό εκφράζει (μονάδες 5). Ανάπτυξε την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο τρόπος ζωής των ατόμων καταντά προβληματικός/νοσηρός, όταν βασίζεται υπερβολικά στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Αυτό συμβαίνει επειδή οι χρήστες/χρήστριες:

- Καθιστούν, αυτοβούλως και ενθουσιωδώς, την καθημερινότητά τους «κοινό» θέαμα και ακρόαμα, αφού π.χ. στο facebook και στο instagram η ζωή τόσο η δική τους όσο και των άλλων γίνεται, συνεχώς, κοινό κτήμα ενός παγκόσμιου χωριού (παρόλο που διαμαρτυρήθηκαν κάποιοι/κάποιες για τη χρήση κρυφών προστατευτικών καμερών).
- Καταντούν πρωταγωνιστές/πρωταγωνίστριες μιας χωρίς τέλος παράστασης στην οποία συμπρωταγωνιστούν τα πρόσωπα του οικείου περιβάλλοντός τους, καθώς και μακρινά/άγνωστα μέλη του κοινωνικού συνόλου.
- Αδυνατούν να καλλιεργούν σωστές ανθρώπινες σχέσεις και να ασχολούνται με τις δικές τους συνήθειες, παρά μόνον αν αυτές καταγράφονται και αναρτώνται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κλπ.

Οι μαθητές/-τριες θα απαντήσουν με βάση, κατά κύριο λόγο, το περιεχόμενο των παραγράφων 4 και 5. Ωστόσο, δε θεωρείται λανθασμένη η απάντηση εάν προστεθούν κάποια στοιχεία και από το υπόλοιπο κείμενο, εφόσον αυτά χρησιμοποιούνται κατάλληλα, για να τονιστεί η νοσηρότητα της υπερβολικής χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο τρόπος με τον οποίο συνδέονται νοηματικά οι τέσσερις τελευταίες παράγραφοι του Κειμένου 1 (*Θα χαρακτηρίζαμε τον παραπάνω τρόπο ζωής… φθαρτού σαρκίου σου*.) είναι ο ακόλουθος:

- Στην τρίτη παράγραφο τίθεται το βασικό ερώτημα ως προς το εάν ή όχι η συνεχής σύνδεση με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι νοσηρή (*Θα χαρακτηρίζαμε τον παραπάνω τρόπο ζωής… νοσηρό;*).

- Ακολουθεί στην τέταρτη και πέμπτη παράγραφο του κειμένου μία πρώτη απάντηση, η οποία καταρχάς επιβεβαιώνει τη νοσηρότητα. Χαρακτηριστική η έκφραση «*παρασύρονται από τις σειρήνες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης*». Αυτή, όμως, η προσέγγιση εκφράζει μια μόνον οπτική του φαινομένου και μας προϊδεάζει για τη συμπληρωματική απάντηση που θα ακολουθήσει παρακάτω (*Από τη μία, ναι*). Μία υποθετική δυσλειτουργία των μέσων κοινωνικής δικτύωσης θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα να διαταραχθούν αφενός ο ρυθμός της καθημερινής ζωής και αφετέρου οι ανθρώπινες σχέσεις (*Αν -ο μη γένοιτο- χαλούσαν τα κινητά … αν δεν μπορείς να το ανεβάσεις στο youtube*;).
- Ακολουθεί η τελευταία παράγραφος του κειμένου (*Από την άλλη, όχι. …Ελπίζεις ότι το ίχνος που θα αφήσεις στη γη θα επιβιώσει του φθαρτού σαρκίου σου*.). Εδώ, εκφράζεται μια διαφορετική άποψη, καθώς αιτιολογεί την υπερβολική -και χωρίς λογική εξήγηση- συμπεριφορά του ανθρώπου απέναντι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Μία συμπεριφορά, η οποία εκπορεύεται από την ανάγκη του «θνητού» ατόμου να ξεγελάσει τον θάνατο και τη φθορά.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο συγγραφέας, επιχειρώντας να προβληματίσει όποιον/όποια διαβάζει το συγκεκριμένο άρθρο, επέλεξε γλωσσικές επιλογές, οι οποίες συνιστούν και καθοριστικό παράγοντα δημιουργίας του επιθυμητού και κατάλληλου ύφους του κειμένου.

Αυτό επιτυγχάνεται, καθώς ο συγγραφέας ενδεικτικά:

-Θέτει ερωτήματα για τον τρόπο ζωής του ατόμου και τη σχέση του με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (π.χ. *Εάν δεν καταλαβαίνετε τι λέω Τι νόημα έχει μια ειρηνική …ποιος είσαι εσύ που μπορείς να αναθεματίσεις την ανθρώπινη φύση, αφελώς έστω, ανεβάσεις στο youtube;)*

-Χρησιμοποιεί λεξιλόγιο το οποίο:

✓ αναφέρεται σε αντίθετες έννοιες (π.χ. *ιδιωτικότητα-κοινό θέαμα και ακρόαση, ατομική ζωή-κοινό κτήμα του παγκόσμιου χωριού μας, ατομική-συλλογική του ιστορία, τη μικρή και τη μεγάλη, ειρηνική διαδήλωση ή ένα βίαιο ντου, ρομαντικά ζευγάρια και παιδιά που παίζουν- θάνατος και φθαρτό σαρκίο)*

✓ είναι επιστημονικό/ειδικό/τεχνικό, λόγω της ειδικής φύσης του εξεταζόμενου θέματος (π.χ. *βιντεοσκόπηση, κάμερες των κινητών, διαδίκτυο)*

✓ είναι εκλαϊκευμένο/απλό/καθημερινό, προκειμένου να γίνεται το κείμενο κατανοητό και εύληπτο από ένα ευρύτερο κοινό (π.χ. *ξεγελάς, βίαιο ντου)*

-Δίνει έμφαση στους διαφορετικούς βαθμούς βεβαιότητας των καταστάσεων (*από τη μια ναι και από την άλλη όχι*)

-Χρησιμοποιεί κατάλληλα διάφορους (γραμματοσυντακτικούς) τύπους:

- χρόνων/χρονικών επιπέδων (που σχετίζονται με το παρόν, παρελθόν, μέλλον π.χ. *εχθρεύονταν, υποστήριζαν, θα συνέβαινε, θα διαλύονταν κ.ά.*)
- εγκλίσεων (Οριστική, Υποτακτική, Προστακτική π.χ. *Να προβλέψουν, απέκτησε συνείδηση του εαυτού του, ο άνθρωπος μηρύκαζε, περιηγηθείτε, αντικρίστε)*
- προσώπων

Α΄ ενικό πρόσωπο: (εκφράζοντας υποκειμενική διάσταση, προσωπική παρότρυνση για την καταγραφή ενός βιώματος από τον ίδιο ή και τους άλλους π.χ. *τι λέω)*

Β΄ ενικό πρόσωπο: (υποδηλώνοντας την ύπαρξη ενός αποδέκτη των όσων γράφει και ενισχύοντας το αίσθημα οικειότητας π.χ. *που κοιμάσαι, ξεγελάς, ελπίζεις, δεν είσαι)*

Α΄ πληθυντικό πρόσωπο: (τονίζοντας ότι το υπό διερεύνηση θέμα αφορά όλα τα μέλη της κοινωνίας, ακόμη και τον ίδιο τον συγγραφέα π.χ. *Θα χαρακτηρίζαμε)*

Β΄ πληθυντικό πρόσωπο: (υποκινώντας την προσοχή, κάνοντας το κείμενο πιο ζωντανό παροτρύνοντας τους/τις αναγνώστες/-τριες να προβληματιστούν ως προς το υπό εξέταση θέμα με παραινετική διάθεση π.χ. *εάν δεν καταλαβαίνετε, περιηγηθείτε, αντικρίστε*)

- Μέρη του λόγου: επίθετα που «σχολιάζουν» με θετικό ή αρνητικό τρόπο ορισμένες πτυχές του ζητήματος (π.χ. *λαύροι υπερασπιστές, κοινό θέαμα, αέναη παράσταση*), επιρρήματα, για να (υπο)δηλωθούν διάφορες νοηματικές χροιές (π.χ. *αυτοβούλως και ενθουσιωδώς, προφανώς)*

-Χρησιμοποιεί, επίσης, κατάλληλα

- διάφορα σημεία στίξης, όπως:
  - ✓ θαυμαστικό (π.χ. *πόσοι νεολογισμοί σε μία μόνο φράση!),*
  - ✓ παρενθέσεις, προκειμένου να επεξηγήσει ή να συμπληρώσει τα λεγόμενά *του (και τη δική σας κατά πάσα πιθανότητα), (πόσοι… φράση)*
- σχήματα λόγου (π.χ. Κυριολεξία – Μεταφορά) κ.ά.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η απάντηση θεωρείται πλήρης, όταν ο/η μαθητής/μαθήτρια αιτιολογήσει γιατί το ποιητικό υποκείμενο είναι φορτισμένο συναισθηματικά. Επίσης, εφόσον αναπτύξει επαρκώς εάν και γιατί υπάρχει αδυναμία των Η/Υ να αντιληφθούν το μήνυμα ενός ανθρώπου προς τον άλλον (με ένα χάδι, ένα φιλί μια τρυφερή κίνηση, τις λεπτομέρειες που δεν γίνονται μηχανικά, αλλά με απώτερο στόχο να πλησιάσει τον συνάνθρωπο και να επικοινωνήσει μαζί του μέσω ενός βαθύτερου μηνύματος). Στον υπολογιστή δε θα μπορέσει κάποιος/-α να βρει, τουλάχιστον, εύκολα στοιχεία που σκιαγραφούν τις μεταπτώσεις και τις διαφοροποιήσεις στον χαρακτήρα ενός ατόμου, τα συναισθήματα που αυτό εκφράζει (π.χ. *τη λύπη*), τις φευγαλέες στιγμές που το επηρεάζουν και

μένουν αξέχαστες για πάντα (*το φως στη φούστα*). Και αυτό γιατί πολύ απλά πρόκειται για ένα εργαλείο. Όλα εξαρτώνται από τους αριθμούς, τα αθροίσματα και την επιτυχή ή μη χρήση του προγραμματισμού του. Από ένα λογισμικό που δεν ενδιαφέρεται για την ψυχοκοινωνική διάσταση και την αλληλεπίδραση, αλλά για την αποφυγή τεχνικού λάθους.

Ο/Η μαθητής/-τρια καλείται να εκφράσει προσωπική θέση στις παραπάνω απόψεις/θέσεις που διατυπώνονται στο κείμενο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

[Αγώνας της Ευρώπης κατά του ρατσισμού]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από πρόσφατη ομιλία της Προέδρου της Ευρωπαϊκής επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν για τον ρατσισμό στην Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Ως κοινωνία πρέπει να αντιμετωπίσουμε την πραγματικότητα. Πρέπει να καταπολεμούμε διαρκώς τον ρατσισμό και τις διακρίσεις: τις ορατές διακρίσεις, φυσικά. Αλλά επίσης και τον ρατσισμό και τις διακρίσεις που δεν διακρίνονται εύκολα — τις ασυνείδητες προκαταλήψεις μας.[…]

Γι' αυτόν τον λόγο λέω ότι πρέπει να μιλήσουμε για τον ρατσισμό. Και πρέπει να αναλάβουμε δράση. Είναι πάντοτε δυνατή η αλλαγή κατεύθυνσης, εφόσον υπάρχει σχετική βούληση. Πρέπει να μιλήσουμε για τον ρατσισμό με ανοιχτό μυαλό.

Τα καλά νέα είναι ότι δεν ξεκινάμε από το μηδέν. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι διακρίσεις απαγορεύονται στο υψηλότερο δυνατό νομικό επίπεδο: εννοώ τη Συνθήκη και τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Απαγορεύονται οι διακρίσεις τόσο λόγω φυλετικής όσο και λόγω εθνοτικής καταγωγής. Έχουμε επίσης ευρωπαϊκούς νόμους κατά του ρατσισμού, των εθνοτικών διακρίσεων και της ρητορικής μίσους. […]

Είμαι ευτυχής που ζω σε μια κοινωνία που καταδικάζει τον ρατσισμό. Αλλά δεν πρέπει να σταματήσουμε εκεί.

Εάν τον συναντούμε, πρέπει να κρούουμε τον κώδωνα του κινδύνου και να ενεργούμε αμέσως. Πρέπει να έχουμε επίγνωση του γεγονότος ότι η επαγρύπνηση και η ευαισθητοποίηση αρχίζουν σε μικρή κλίμακα.

Η ευαισθητοποίηση περιλαμβάνει και την εξέταση του ίδιου μας του εαυτού.

Κείμενο 2

[Άγριες διαθέσεις]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Ηλία Βενέζη «Γαλήνη». Βιβλιοπωλείο της Εστίας. Αθήνα, 2002 (37η έκδοση, 1η έκδοση: 1939). Η ιστορία εκτυλίσσεται μετά το τέλος της Μικρασιατικής καταστροφής και της άφιξης πλήθους προσφύγων στην Ελλάδα.

Στην κατασκήνωση των προσφύγων έγινε μικρή κίνηση. Οι άνθρωποι σηκώνονταν όρθιοι, ο ένας έδειχνε στον άλλο κατά το μέρος της μικρής χαράδρας που άνοιγε ανάμεσα στους δύο λόφους. -Κοιτάξτε! Έρχονται άνθρωποι! Ποιοι να 'ναι;

Ήταν μια μικρή πομπή δεκαπέντε ίσαμε είκοσι βλάχοι, νέοι και γέροντες. Με τα λιοκαμένα πρόσωπα, όλα με μακριές γενειάδες, με τις κάπες τους και τις γκλίτσες στα χέρια, πλησίαζαν σιωπηλά, μ' επισημότητα, φιγούρες ερχόμενες από παμπάλαιους χρόνους. Το αργό περπάτημα και η σιωπή τους σκόρπισε μονομιάς ένα απροσδιόριστο αίσθημα φόβου στο κοπάδι των Φωκιανών. […]

Ώρα καλή! Είπε ο πρώτος βοσκός, ένας αψηλός γέροντας, ο πιο σεβάσμιος απ' όλους […]. Ώρα καλή! είπε κ' έφερε ένα γύρο τη ματιά του. Από δεξιά κι από ζερβά κι από πίσω τους σταθήκαν οι άλλοι οι δικοί του, οι βοσκοί, ακουμπώντας με τις μασχάλες τις γκλίτσες τους.

- Καλώς τους! αποκρίθηκαν πολλά στόματα οι πρόσφυγες.
- Τι είσαστε; είπε πάλι αργά ο γέροντας.
- Πρόσφυγες είμαστε! Πατρίδα μας ήταν οι Φώκες!
- Και τώρα πούθε ερχόσαστε;
- Ένα χρόνο περιπλανηθήκαμε στα μέρη της Πελοπόννησος κ' υποφέραμε πολύ. Τώρα μας δώσαν τη γη εδώ, για να μείνουμε.

Ανάμεσα στις στερεωμένες γκλίτσες των βοσκών έγινε μικρή κίνηση. Μετακινηθήκαν, σάλεψαν λίγο, πάλι ησύχασαν. Κανένας δε μίλησε άλλος απ' το γέροντα.

- Σας δώσαν, είπες, τη γη αυτή; κ' η φωνή του άρχισε να γίνεται τραχιά. Ποιος σας την έδωσε; Ποια γη;
- Το Κράτος, μας είπε: «Δική σας είναι η γη της Ανάβυσσος» Μας είπε να ΄ρθουμε και να την πάρουμε!
- Σας είπε να 'ρθετε και να την πάρετε; Και πού ΄ναι τα κοπάδια σας, τα ζωντανά σας;
- Δεν έχουμε κοπάδια. Δεν είμαστε βοσκοί. Θα ξεχερσώσουμε τη γη και θα φυτέψουμε αμπέλια, και θα σπείρουμε σιτάρι. […]
- Από τότες που είμαστε εμείς εδώ, λέει η αυστηρή φωνή, κι από τότες που ήταν οι πατέρες μας, κι οι πατέρες τους, σ' ετούτη τη γη μονάχα βούρλα και πουρνάρι

βλασταίνουν, και τίποτ' άλλο δεν έζησε εδώ εξόν τα κοπάδια μας! Λοιπόν, για τι σιτάρι και για τι αμπέλια μου μιλάς!

Είχε το βαρύ, το ακατάλυτο και ανελέητο των παμπάλαιων πραγμάτων, της μοίρας ή του θανάτου, η βαθιά φωνή που ερχόταν από μακρινούς χρόνους να υπερασπίσει τη γη τους από τους βάρβαρους.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50 -60 λέξεις να αποδώσεις τη στάση που οφείλουμε ως κοινωνία να τηρήσουμε απέναντι στον ρατσισμό, σύμφωνα με την Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις δύο διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους επιτυγχάνεται η γλωσσική συνοχή των νοημάτων στο χωρίο του Κειμένου 1: «Είμαι ευτυχής που ζω… του ίδιου μας του εαυτού» (μονάδες 6) και να περιγράψεις με συντομία πώς υπηρετούν τον παραπάνω στόχο (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ποιο είναι το κυρίαρχο ρηματικό πρόσωπο, το οποίο επιλέγει να χρησιμοποιήσει η ομιλήτρια στο Κείμενο (μονάδες 5); Τι επιτυγχάνεται με τη γλωσσική αυτή επιλογή σε επίπεδο ύφους λόγου (μονάδες 5) και επικοινωνιακής αποτελεσματικότητας (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να σχολιάσεις σε 100 – 150 λέξεις τον τρόπο που αντιμετωπίζει ο γέρο βοσκός τους ξένους - πρόσφυγες με άξονα το κοινωνικό πλαίσιο της εποχής στην οποία εκτυλίσσεται η ιστορία (μονάδες 10). Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά του, λαμβάνοντας υπόψη το σημερινό κοινωνικό πλαίσιο (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν αναφέρει ότι ως κοινωνία οφείλουμε να δείξουμε μηδενική ανοχή στον ρατσισμό και στις διακρίσεις σε όλες τους τις μορφές, είτε γίνονται φανερές είτε όχι. Το θέμα θα πρέπει να επανεξεταστεί, χωρίς προκαταλήψεις και ο κάθε πολίτης να αντιδρά άμεσα και δραστικά σε τέτοια φαινόμενα, ελέγχοντας κατ΄ αρχάς τη δική του στάση και τις δικές του πεποιθήσεις.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να αναφέρει:

- τη διαρθρωτική λέξη Αλλά, η οποία δηλώνει σχέση *αντίθεσης* ανάμεσα στα δύο κειμενικά μέρη που συνδέει ή τη διαρθρωτική λέξη εάν, η οποία δηλώνει σχέση *όρου – προϋπόθεσης*. (Ένας συνοχικός δεσμός είναι η συνδετικότητα, όπως επιχειρείται με διαρθρωτικές λέξεις και φράσεις).
- Την αντωνυμία τον *(«εάν τον συναντούμε»)*, η οποία αναφέρεται στην κεντρική θεματική έννοια, τον ρατσισμό. (Ένας συνοχικός δεσμός είναι η ονοματική αναφορά, όπως επιχειρείται με τη χρήση, κυρίως, δεικτικών αντωνυμιών).
- Την επανάληψη της λέξης πρέπει και της λέξης ευαισθητοποίηση. Η ευαισθητοποίηση αποτελεί βασική ιδέα του κειμένου. Με το ρήμα «πρέπει» δηλώνεται η αναγκαιότητα της ευαισθητοποίησης.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Το κυρίαρχο ρηματικό πρόσωπο είναι το α΄ πληθυντικό. Έτσι, αναδεικνύεται η συλλογικότητα με την οποία πρέπει η κοινωνία να αντιμετωπίσει το φαινόμενο του ρατσισμού, αλλά και η συνυπευθυνότητα κάθε πολίτη ξεχωριστά. Το κείμενο σε επίπεδο ύφους λόγου αποκτά ζωντάνια και

αμεσότητα, ενώ κινητοποιείται το ενδιαφέρον του αναγνώστη/-τρια, καθώς η ίδια η ομιλήτρια φαίνεται να εντάσσει και τον εαυτό της στο σύνολο των ανθρώπων που οφείλουν να λάβουν μέτρα. Κύριο επικοινωνιακό αποτέλεσμα, το οποίο υπηρετείται με την επιλογή αυτή, είναι η καλλιέργεια της αίσθησης της ενότητας και ο προβληματισμός των αποδεκτών/-τριών του μηνύματος, σχετικά με την ευαισθητοποίηση σε θέματα συμπεριφοράς και δράσεων έναντι του ρατσισμού. Τέλος, με την επιλογή του συγκεκριμένου ρηματικού προσώπου δεν εξαιρεί τον εαυτό της και κερδίζει την εύνοια του αποδέκτη/τριας του μηνύματος.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Για το πρώτο ερώτημα ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να αναφερθεί στη σκληρή έως και εχθρική συμπεριφορά του γέρου βοσκού απέναντι στους ξένους, η οποία τροφοδοτείται από την κοινωνική πραγματικότητα της εποχής.

Όπως φαίνεται και από το κείμενο, ο βοσκός:

- Παίρνει τον λόγο και επιθεωρεί το μέρος («είπε κι έφερε ένα γύρο τη ματιά του»), ενώ οι υπόλοιποι επικροτούν την πρωτοβουλία του, παίρνοντας θέση πίσω του («κι από πίσω του σταθήκαν οι άλλοι δικοί του»).
- Με τις ερωτήσεις που απευθύνει στους πρόσφυγες διερευνά το ποιόν τους («Τι είσαστε;» « Και τώρα πούθε ερχόσαστε»;).
- Σιγά σιγά αρχίζει να εξωτερικεύει τη δυσαρέσκειά του απέναντι στους ξένους («Η φωνή του άρχισε να γίνεται τραχιά»), να τους ειρωνεύεται («Σας είπε να ΄ρθετε … τα ζωντανά σας;») και να απαιτεί εκ μέρους τους απαντήσεις.
- Τέλος, με ιδιαίτερη αυστηρότητα δηλώνει ευθαρσώς την άρνησή του να δεχτεί τους ξένους στον καταυλισμό («Από τότε…για τι αμπέλια μου μιλάς»).
- Εκφράζει ξεκάθαρα τις προκαταλήψεις που ίσχυαν από γενιά σε γενιά απέναντι στους «βάρβαρους» που ήρθαν να διεκδικήσουν γη. Αυτό φαίνεται και από το σχόλιο του αφηγητή στην τελευταία παράγραφο.

Για το δεύτερο ερώτημα ο/η μαθητής/-τρια καλείται να συνδυάσει στοιχεία του κειμένου με τα δεδομένα της σημερινής εποχής. Θετικά αξιολογείται η δυνατότητα ολιστικής αντίληψης της κοινωνικής πραγματικότητας της εποχής μας, αφού στον δυτικό - τουλάχιστον - κόσμο καταβάλλονται προσπάθειες άρσης των στερεοτύπων και αποδοχής της διαφορετικότητας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Πρόβλημα τα οικογενειακά «βάρη» για την ψυχική υγεία των ανδρών

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου του Μιχάλη Θερμόπουλου, το οποίο αναρτήθηκε την21/8/2016 στην Ιστοσελίδα https://www.iatropedia.gr/psychiki-ygeia/provlima-ta-oikogeneiaka-vari-gia-tin-psychiki-ygeia-ton-andron/63479/ (Διασκευή)

Ερευνητές με επικεφαλής την επίκουρη καθηγήτρια Κριστίν Μουνς του Πανεπιστημίου του Κονέκτικατ ανέλυσαν στοιχεία ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος παντρεμένων ανδρών και γυναικών ηλικίας 18 έως 32 ετών σε βάθος 15ετίας και διατύπωσαν τη σχετική ανακοίνωση στο ετήσιο συνέδριο της Αμερικανικής Κοινωνιολογικής Ένωσης.

Οι επιστήμονες εξέτασαν τη σχετική συνεισφορά των δύο φύλων στον οικογενειακό προϋπολογισμό και έκαναν μετά συσχέτιση με την κατάσταση της υγείας καθενός ατόμου. Διαπιστώθηκε ότι όσο μεγαλύτερη οικονομική ευθύνη έχουν οι άνδρες σε ένα νοικοκυριό, τόσο χειρότερη είναι η σωματική και ψυχική υγεία τους.

Η κατάσταση επιδεινώνεται ακόμη περισσότερο αν οι άνδρες είναι οι μοναδικοί «κουβαλητές» και η γυναίκα τους δεν συνεισφέρει καθόλου από οικονομική άποψη. Οι άνδρες αυτοί έχουν κατά μέσο όρο 5% χειρότερη ψυχική υγεία και 3,5% χειρότερη σωματική υγεία, σε σχέση με τους άνδρες των οποίων οι γυναίκες συνεισφέρουν ισότιμα στον οικογενειακό προϋπολογισμό.

*«Συνήθως, όσον αφορά το ρόλο των δύο φύλων σε ένα γάμο, εστιάζουμε στους διάφορους τρόπους που οι γυναίκες βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, π.χ. λόγω οικογενειακής βίας ή επειδή αναλαμβάνουν την μερίδα του λέοντος στις δουλειές του νοικοκυριού. Όμως, η μελέτη μας δείχνει ότι οι αυξημένες προσδοκίες που υπάρχουν για τους άνδρες, μπορούν επίσης να τους κάνουν κακό. Οι άνδρες υποτίθεται ότι πρέπει να είναι οι «*κουβαλητές*», όμως, όταν έχουν ελάχιστη έως καθόλου οικονομική βοήθεια αυτό έχει αρνητικό αντίκτυπο πάνω τους»*, δήλωσε η καθηγήτρια.

Από την άλλη, σύμφωνα με τη μελέτη, όταν οι γυναίκες είναι οι «κουβαλητές», αυτό έχει ευεργετική επίδραση στην ψυχολογία τους. Όσο περισσότερα χρήματα φέρνουν εκείνες στο σπίτι, τόσο καλύτερα νιώθουν. Αντίθετα, δεν νιώθουν καθόλου καλά, όταν εξαρτώνται οικονομικά από τους άνδρες τους. Εξάλλου, η σωματική υγεία των γυναικών δεν φαίνεται να επηρεάζεται θετικά ή αρνητικά από το αν και πόσο συμβάλλουν στον οικογενειακό προϋπολογισμό.

Σύμφωνα με τους ερευνητές, η επιβάρυνση για την ευθύνη των οικογενειακών δαπανών βιώνεται ως υποχρέωση και άγχος από τους άνδρες, ενώ οι γυναίκες συχνά το αντιλαμβάνονται ως ευκαιρία, επιλογή, αναγνώριση και πηγή υπερηφάνειας. Μια βασική διαφορά είναι ότι οι άνδρες

συνεχώς κατατρώγονται από το άγχος μήπως στο μέλλον αδυνατούν να εκπληρώσουν τον ρόλο τους (π.χ. λόγω ανεργίας), ενώ αντίθετα οι γυναίκες δεν έχουν ανάλογο άγχος μήπως κάποια στιγμή χάσουν το εισόδημά τους και δεν είναι οι πλέον «κουβαλητές».

Οι ερευνητές θεωρούν καλή εξέλιξη ότι στα σύγχρονα ζευγάρια συνήθως εργάζονται και οι δύο, πράγμα που σημαίνει ότι ο ρόλος του «κουβαλητή» παύει να είναι μονόπλευρος.

Κείμενο 2

V. Η Μεσαιωνική Γλαρέντζα

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το έργο του Ν. Καζαντζάκη (1883-1957) *«Ταξιδεύοντας*. Ιταλία-Αίγυπτος-Σινά-Ιερουσαλήμ-Κύπρος-*Ο Μοριάς», κεφ. ΣΤ΄. Ο Μοριάς, εκδ. Ελ. Καζαντζάκη, Αθήνα, 1969[6], σελ. 226-229*

Τέλειωσε ο σαντουρτζής, σφούγγιξε τον ιδρώτα του, η ματιά του που είχε φύγει ξανάρθε και μας κοίταξε γύρα. Έβγαλε από την τσέπη του ένα τασάκι, μάζεψε μερικά πενηνταράκια και σταύρωσε τα χέρια να ξεκουραστεί. Μου άρεσε· έπιασα μαζί του κουβέντα.

- Πώς έμαθες σαντούρι; τον ρωτώ.

- Εγώ ήμουν είκοσι χρονών. Σ' ένα πανηγύρι άκουσα σαντούρι. Η αναπνοή μου πιάστηκε. Τρεις μέρες έκαμα να φάω.

- Τι έχεις; με ρωτά ο πατέρας μου.

- Εγώ θέλω να μάθω σαντούρι.

- Μωρέ δεν ντρέπεσαι;

- Εγώ θέλω να μάθω σαντούρι!

Είχα οικονομήσει μερικά χρήματα για να παντρευτώ, σαν έρθει η ώρα. Τα έδωκα κι αγόρασα ένα σαντούρι. Να, τούτο το σαντούρι που βλέπεις. Έφυγα μαζί του για την Πάτρα, και βρήκα το μακαρίτη τον Κωστάκη, το δάσκαλο του σαντουριού. Έπεσα στα πόδια του.

- Τι θες μωρέ; μου κάνει.

- Εγώ θέλω να μάθω σαντούρι.

- Ε, και γιατί πέφτεις στα πόδια μου;

- Γιατί δεν έχω λεφτά να σε πληρώσω.

- Μωρέ κάτσε, και δε θέλω εγώ πληρωμή.

Έκατσα μαζί του ένα χρόνο κι έμαθα. Και τώρα γυρίζω εδώ και εκεί, στα πανηγύρια, στους γάμους, και βγάνω το ψωμί μου. Ας είναι καλά οι άνθρωποι. Όταν παίζω, μου μιλούνε μα δεν ακούω. Κάποτε πάλι ακούω, μα δεν μπορώ ν' αποκριθώ. Θέλω, μα δεν μπορώ.

- Μα γιατί;

- Ε, σεβντάς!

- Στο σπίτι σου παίζεις;

- Πού να παίξω, κύριέ μου! Στο σπίτι είναι σκουτούρες, γυναίκα, παιδιά, τι να φάμε… Έγνοιες! Και το σαντούρι θέλει καλή καρδιά. Άμα μου πει εμένα έναν περίσσιο λόγο η γυναίκα μου, τι καρδιά θέλεις να ’χω να παίξω σαντούρι; Άμα τα παιδιά πεινούνε, με τι καρδιά να παίξω; Το σαντούρι θέλει να συλλογάσαι μονάχα σαντούρι!

ΘΕΜΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο είναι το αντικείμενο της έρευνας, σύμφωνα με το Κείμενο 1, και ποια δεδομένα προέκυψαν από αυτήν σχετικά με την ψυχολογία των αντρών; (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να καταγράψεις και να περιγράψεις με συντομία τη νοηματική σχέση που συνδέει την πέμπτη παράγραφο του Κειμένου 1 με τις προηγούμενες.

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 εντοπίζεται η ενεργητική σύνταξη. Για ποιο λόγο την επέλεξε ο συγγραφέας, κατά τη γνώμη σου; (μονάδες 5) Να μετασχηματίσεις τη σύνταξη στην παράγραφο από ενεργητική σε παθητική (μονάδες 5) και να γράψεις τις αλλαγές που σημειώνονται στον τρόπο με τον οποίο μεταφέρεται το μήνυμα/νόημα (μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς σχολιάζεις τη στάση του μουσικού στο Κείμενο 2 απέναντι στις οικογενειακές του υποχρεώσεις (μονάδες 10). Ποια συναισθήματα και σκέψεις σού γεννά το θέμα αυτό σε σχέση με το σήμερα; (μονάδες 5) Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ºυποερώτημα (μονάδες 10)

Το αντικείμενο της έρευνας:

- Η οικονομική συνεισφορά (ή μη) κάθε φύλου στον οικογενειακό προϋπολογισμό
- Η συσχέτιση της οικονομικής συνεισφοράς στην οικογένεια από τον άνδρα και τη γυναίκα

με την κατάσταση της υγείας του/της.

Τα δεδομένα που προέκυψαν από την έρευνα απέδειξαν ότι οι άντρες αγχώνονται ψυχολογικά και υποφέρουν, όταν:

- μεγαλώνει η οικονομική τους ευθύνη στο νοικοκυριό
- είναι οι μοναδικοί «κουβαλητές» του σπιτιού (αυτοί έχουν κατά μέσο όρο 5% χειρότερη ψυχική υγεία)
- αισθάνονται ότι δεν ανταποκρίνονται στις αυξημένες προσδοκίες από τους άλλους για το φύλο τους
- φοβούνται ότι, για κάποιον λόγο, δεν θα μπορέσουν να ανταποκριθούν στον ρόλο του «κουβαλητή» και να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους κ.ά.

2ºυποερώτημα (μονάδες 10)

Από την άλλη πλευρά, Αντίθετα […], εξάλλου: Οι παραπάνω λέξεις-φράσεις στην πέμπτη παράγραφο δηλώνουν αντίθεση-εναντίωση και συμπληρώνουν με κάπως έντονο τρόπο (εξάλλου) όσα αναφέρονται στις τέσσερις προηγούμενες παραγράφους. Ο αναγνώστης κατανοεί την αντίθεση ανάμεσα στα δύο φύλα σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση οικονομικών θεμάτων και τη συμβολή τους στον οικογενειακό προϋπολογισμό

- Προηγούμενες παράγραφοι:
  οι άνδρες υποφέρουν ψυχικά και σωματικά, όταν είναι «κουβαλητές»
- Πέμπτη παράγραφος

η γυναίκα «κουβαλητής» βιώνει συναισθηματική πλήρωση και δεν αντιμετωπίζει προβλήματα στην υγεία της

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Με την ενεργητική σύνταξη το ύφος του κειμένου γίνεται περισσότερο πληροφοριακό, όπως ταιριάζει στο είδος του κειμένου (άρθρο, στο οποίο επιλέγεται η ενεργητική σύνταξη, με την οποία η είδηση προβάλλεται με πιο ζωηρό και ενεργητικό τρόπο). Αναδεικνύεται η ερευνητική προσπάθεια των ειδικών του Πανεπιστημίου του Κονέκτικατ, η οποία εκφράστηκε με σχετική εισήγηση στο ετήσιο συνέδριο της Αμερικανικής Κοινωνιολογικής Ένωσης. Με αυτό τον τρόπο ενισχύεται η εγκυρότητα της είδησης, καθώς έχει επιστημονική βάση.

Μετατροπή της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική:

Από ερευνητές με επικεφαλής την επίκουρη καθηγήτρια Κριστίν Μουνς του Πανεπιστημίου του Κονέκτικατ **αναλύθηκαν** στοιχεία ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος παντρεμένων ανδρών και γυναικών ηλικίας 18 έως 32 ετών σε βάθος 15ετίας και **διατυπώθηκε η σχετική ανακοίνωση** στο ετήσιο συνέδριο της Αμερικανικής Κοινωνιολογικής Ένωσης.

Αλλαγές που σημειώνονται στον τρόπο με τον οποίο μεταφέρεται το μήνυμα/νόημα

Στην ενεργητική σύνταξη εξαίρεται/τονίζεται το κύρος και η δράση των υποκειμένων των μεταβατικών ρημάτων, δηλ. των προσώπων που ενεργούν (*οι ερευνητές και η επίκουρη καθηγήτρια ανέλυσαν τα στοιχεία και διατύπωσαν τις απόψεις τους σε μια σχετική ανακοίνωση*), ενώ στην παθητική σύνταξη εξαίρεται/τονίζεται η δράση που προέρχεται από το ποιητικό αίτιο (*αναλύθηκαν τα στοιχεία και διατυπώθηκε η σχετική ανακοίνωση από τους ερευνητές και την επίκουρη καθηγήτρια*). Μ' αυτό τον τρόπο το ύφος λόγου γίνεται πιο σοβαρό, δεν τονίζονται τα πρόσωπα, αλλά η πράξη, ο λόγος χάνει σε ενέργεια και ζωηρότητα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο/η μαθητής/μαθήτρια, με αφόρμηση το Κείμενο 2, θα πρέπει να:

- σχολιάσει τη στάση του μουσικού στο Κείμενο 2 απέναντι στις οικογενειακές του υποχρεώσεις
- αναπτύξει τη συναισθηματική και αναγνωστική του ανταπόκριση στο θέμα των οικογενειακών υποχρεώσεων σε σχέση με το σήμερα
- τηρήσει για την ερμηνευτική του προσέγγιση το όριο των 100-150 λέξεων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Αναμένοντας το 6G: Τα προηγμένα συστήματα επικοινωνίας στην υπηρεσία των χρηστών

Το ακόλουθο συντομευμένο και ελαφρά διασκευασμένο άρθρο των Βασιλείου Σύρη και Γεωργίου Πολύζου, καθηγητών του Τμήματος Πληροφορικής του ΟΠΑ, δημοσιεύτηκε στο 41^{ο} τεύχος (Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2021) της εφημερίδας του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών ΟΠΑ News *(https://www.aueb.gr/el/opanews/anamenontas-6g , προσπελάστηκε στις 09.02.2022)*

Με την τεχνολογία 6ης γενεάς (6th Generation – 6G) να σχεδιάζεται ήδη στα μεγάλα ερευνητικά κέντρα του πλανήτη, είναι ώριμο να πούμε ότι η επόμενη δεκαετία θα είναι μια περίοδος κατά την οποία θα δούμε τεχνολογικά «άλματα». Υπολογίζεται ότι περίπου δέκα χρόνια έχουμε μπροστά μας πριν την ολοκλήρωση των σχεδιασμών και την πλήρη εμπορική εκμετάλλευση των τεχνολογιών 6G. Βέβαια, […], ο πλανήτης ήδη «τρέχει» προς την επόμενη Ψηφιακή Εποχή. Και οι προβλέψεις φέρνουν τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης πλέον σε τεράστια κλίμακα, με καινοτόμες εφαρμογές, εναέρια δίκτυα, αυτοματοποιήσεις, νέες «έξυπνες πόλεις», γρήγορες αποφάσεις κ.λπ.

Σήμερα, ξέρουμε ήδη ότι τα συστήματα επικοινωνίας 5ης γενεάς (5G) έχουν σχεδιαστεί για υψηλότερες ταχύτητες, μεγαλύτερη χωρητικότητα και χαμηλότερη καθυστέρηση, ενώ αναμένεται να πυροδοτήσουν καινοτόμες εφαρμογές στο διαδίκτυο των πραγμάτων (Internet ofThings – IoT).

[…] Πέρα όμως από τις δυνατότητες επικοινωνίας του συστήματος 5G, η καθημερινότητα των χρηστών θα επηρεαστεί με την ανάπτυξη νέων καινοτόμων υπηρεσιών και έξυπνων εφαρμογών πάνω από ένα έξυπνο δίκτυο: έξυπνες πόλεις, έξυπνη γεωργία, έξυπνες εφοδιαστικές αλυσίδες, έξυπνες μεταφορές και έξυπνες κατασκευές. Επιπλέον, θα υπάρξουν πολιτιστικές εφαρμογές όπως περιηγήσεις τέχνης με εμβυθιστική εικονική πραγματικότητα (immersivevirtualreality), εξ αποστάσεως ρομποτικές ιατρικές επεμβάσεις, αυτο-οδηγούμενα αυτοκίνητα που επικοινωνούν με άλλα αυτοκίνητα και υποδομές του οδικού δικτύου, αλλά και παιχνίδια επαυξημένης πραγματικότητας (augmentedreality) σε εικονικούς κόσμους (metaverses) με συμμετοχή σε πραγματικό χρόνο πολλών χρηστών από διαφορετικά σημεία της Γης. Ακόμα παραπέρα, η συλλογή δεδομένων από έναν πρωτόγνωρο αριθμό αισθητήρων μπορεί να συνδυαστεί με την τεχνητή νοημοσύνη και τη στατιστική μηχανική για προγνωστική ανάλυση σε μεγάλο εύρος εφαρμογών, από τον χρηματοοικονομικό σχεδιασμό έως την πρόβλεψη καιρού και φυσικών καταστροφών.

Μαζί όμως με τις τεράστιες δυνατότητες, προκύπτουν και μεγάλα ερωτήματα, που αφορούν την εμπιστοσύνη στην πληροφορία που συλλέγεται από τεράστιο αριθμό κατανεμημένων –ως προς τη θέση, αλλά και ως προς την ιδιοκτησία– συσκευών, την προστασία της ιδιωτικότητας των χρηστών και την αξιοπιστία της επικοινωνίας ακόμα και σε περιπτώσεις έκτακτων συνθηκών και καταστροφών. Τόσο η ανάπτυξη των νέων καινοτόμων υπηρεσιών όσο και οι απαντήσεις στα ερωτήματα απαιτούν συνεργασία μηχανισμών και λειτουργικότητας στο επίπεδο των εφαρμογών και στο επίπεδο της επικοινωνίας του συστήματος 5G, αλλά και των μελλοντικών συστημάτων πέραν της 5ης γενεάς.

Κείμενο 2

ΑΝΔΡΕΑΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ (1901-1975)

Στροφές στροφάλων[1](απόσπασμα)

Το ποίημα «Στροφές στροφάλων», αφιερωμένο στον πατέρα του ποιητή, Λεωνίδα Εμπειρίκο, εντάσσεται στη συλλογή Ενδοχώρα (1934-1937)*, που κυκλοφόρησε το 1945 (Αθήνα: Εκδόσεις Άγρα, 1980, σ. 100-103).*

Ω υπερωκεάνειον τραγουδάς και πλέχεις
Άσπρο στο σώμα σου και κίτρινο στις τσιμινιέρες[2]
Διότι βαρέθηκες τα βρωμερά νερά των αγκυροβολίων
Εσύ που αγάπησες τις μακρινές σποράδες[3]
Εσύ που σήκωσες τα πιο ψηλά μπαϊράκια
Εσύ που πλέχεις ξέθαρρα στις πιο επικίνδυνες σπηλιάδες[4]
Χαίρε που αφέθηκες να γοητευθής απ' τις σειρήνες
Χαίρε που δεν φοβήθηκες ποτέ τις συμπληγάδες.

Ω υπερεωκεάνειον τραγουδάς και πλέχεις
Στο σέλας[5] της θαλάσσης με τους γλάρους
Κ' είμαι σε μια καμπίνα σου όπως εσύ μεσ' στην καρ-
διά μου.

[…] Ω υπερεωκεάνειον τραγουδάς και πλέχεις

[1] στρόφαλος = τμήμα κινητήρα που μετατρέπει την περιστροφική κίνηση σε ευθύγραμμη και αντίστροφα.

[2]τσιμινιέρα = καμινάδα, φουγάρο πλοίου.

[3]σποράδες = διασκορπισμένα νησιά.

[4]σπηλιάδες = θυελλώδεις ριπές ανέμου.

[5]σέλας = φως, λάμψη.

Αχούν οι φόρμιγγες[6] της άπλετης χαράς μας
Με τα σφυρίγματα του ανέμου πρύμα-πλώρα[7]
Με τα πουλιά στα σύρματα των καταρτιών
Με την ηχώ των αναμνήσεων σαν κιανοκιάλια[8]
Που τα κρατώ στα μάτια μου και βλέπω
Να πλησιάζουν τα νησιά και τα πελάγη
Να φεύγουν τα δελφίνια και τα ορτύκια
Κυνηγητές εμείς της γοητείας των ονείρων
Του προορισμού που πάει και πάει μα δεν στέκει
Όπως δεν στέκουν τα χαράματα
Όπως δεν στέκουν και τα ρίγη
Όπως δεν στέκουν και τα κύματα
Όπως δεν στέκουν κ' οι αφροί των βαποριών
Μήτε και τα τραγούδια μας για τις γυναίκες που
αγαπάμε.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να παρουσιάσεις τα πεδία, σύμφωνα με το Κείμενο 1, όπου το σύστημα 5G θα επηρεάσει την καθημερινότητα των χρηστών.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η τελευταία παράγραφος του Κειμένου 1 συνδέεται αντιθετικά με τις προηγούμενες. Να αποδώσεις αυτή την αντίθεση (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τη λειτουργία της όσον αφορά τη δομή του κειμένου (μονάδες 4).

Μονάδες 10

[6]φόρμιγγα = αρχαία κιθάρα.

[7]πρύμα-πλώρα = από την πρύμνη στην πλώρη, από το ένα άκρο του πλοίου στο άλλο.

[8]κιανοκιάλι = κανοκιάλι, μικρό φορητό ναυτικό τηλεσκόπιο.

3^{ο}υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 οι αρθρογράφοι χρησιμοποιούν εισαγωγικά σε τρεις περιπτώσεις. Τι επιδιώκουν να πετύχουν στην καθεμία ξεχωριστά;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Σύμφωνα με τους συντάκτες του Κειμένου 1 εκτός από τις τεράστιες δυνατότητες επικοινωνίας του συστήματος 5G, «υπάρχουν και μεγάλες προκλήσεις», τις οποίες θα πρέπει να αντιμετωπίσουμε. Μπορούμε, κατά τη γνώμη σου, να έχουμε εμπιστοσύνη σε αυτά τα νέα ψηφιακά συστήματα επικοινωνίας ή μήπως οι προκλήσεις τους είναι περισσότερες από τις δυνατότητες που προσφέρουν; Να διατυπώσεις τεκμηριωμένα την άποψή σου, αξιοποιώντας τις πληροφορίες του Κειμένου 1, σ' ένα άρθρο 350-400 λέξεων, που θα αναρτήσεις στο προσωπικό σου ιστολόγιο.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Να εντοπίσεις και να σχολιάσεις δύο εκφραστικά μέσα, με τα οποία δηλώνεται η συναισθηματική σύνδεση του ποιητικού υποκειμένου με το υπερωκεάνιο. Να απαντήσεις τεκμηριωμένα με αναφορές στο Κείμενο 2.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο ποιητής αναφέρεται σε έναν προορισμό «που πάει και πάει μα δεν στέκει». Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σου, αυτός ο προορισμός; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με τρεις κειμενικές ενδείξεις(μονάδες 10) και να εκθέσεις με συντομία τα συναισθήματα που σού προκάλεσε η ανάγνωση του Κειμένου 2 (μονάδες 5). Ανάπτυξε την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με το Κείμενο 1, το σύστημα 5G θα επηρεάσει την καθημερινότητα των χρηστών στα ακόλουθα πεδία:

- οι εφαρμογές στο διαδίκτυο θα έχουν υψηλότερη απόδοση,
- ο τομέας των μεταφορών και των κατασκευών θα εξελιχθεί,
- η επικοινωνία, η πρωτογενής παραγωγή, η καλλιτεχνική δημιουργία, η ιατρική, η τεχνητή νοημοσύνη, η οικονομία και η μετεωρολογία θα αναδιαμορφωθούν πλήρως.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 παρουσιάζονται οι ανησυχίες που δημιουργούνται από την ανάπτυξη των νέων ψηφιακών συστημάτων επικοινωνίας, σε αντίθεση με τις τεράστιες δυνατότητές τους, οι οποίες έχουν αναφερθεί στις προηγούμενες παραγράφους.
- Με αυτόν τον τρόπο οι αρθρογράφοι
    - προσεγγίζουν σφαιρικά το θέμα τους, αναφέροντας μετά τις θετικές και τις αρνητικές πλευρές των νέων ψηφιακών συστημάτων επικοινωνίας
    - προλαμβάνουν τα επιχειρήματα των επικριτών της τεχνολογίας 5G και 6G
    - καταλήγουν πειστικά στο συμπέρασμα ότι απαιτείται συνεργασία για την επωφελή χρήση αυτών των τεχνολογιών.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- «άλματα»: μεταφορά με την οποία τονίζεται η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας.
- «τρέχει»: προσωποποίηση του πλανήτη με δρομέα που κινείται ταχύτατα προς την επομένη ψηφιακή εξέλιξη.

- «έξυπνες πόλεις»: απόδοση στα ελληνικά του όρου «smart cities», με τον οποίο προσωποποιούνται οι πόλεις και τους αποδίδεται ο χαρακτηρισμός του ευφυούς. Μεταφορικός λόγος για να τονιστούν οι νέες ψηφιακές ιδιότητες που θα αποκτήσουν οι πόλεις προς όφελος των κατοίκων τους.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

- **Κειμενικό είδος:** Διαδικτυακό άρθρο γνώμης (αναμένεται να ακολουθηθούν τα χαρακτηριστικά στοιχεία του άρθρου γνώμης: τίτλος, αφόρμηση από επίκαιρο γεγονός στον πρόλογο, κτλ.)
- **Συντάκτης:** Ο μαθητής/η μαθήτρια
- **Αποδέκτης:** Η σχολική κοινότητα και κατ' επέκταση οποιοσδήποτε αναγνώστης του διαδικτύου
- **Ύφος λόγου:** Οικείο (χρήση α' και γ΄ προσώπου, προσεγμένο λεξιλόγιο)

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Ο μαθητής/η μαθήτρια:

- Αναμένεται να αναφερθεί στα χαρακτηριστικά της νέας ψηφιακής εποχής (π.χ. ευρύτατη διάδοση της τεχνητής νοημοσύνης και της νανοτεχνολογίας, καινοτόμες εφαρμογές στο διαδίκτυο των πραγμάτων, νέες έξυπνες συσκευές, έξυπνα δίκτυα, πολύ υψηλές ταχύτητες και πολύ μεγάλη χωρητικότητα στα νέα ψηφιακά συστήματα επικοινωνίας, εφαρμογές εικονικής πραγματικότητας) και να απαντήσει τεκμηριωμένα στο ερώτημα του θέματος (μπορούμε ή όχι να έχουμε εμπιστοσύνη στα νέα ψηφιακά συστήματα επικοινωνίας;)
- Μπορεί να υποστηρίξει ότι είναι δυνατό να έχουμε εμπιστοσύνη στα νέα ψηφιακά συστήματα επικοινωνίας (5G και 6G), επειδή α) μας δίνουν πρόσβαση σε έναν νέο και θαυμαστό κόσμο απεριόριστων δυνατοτήτων, που θα βελτιώσει την καθημερινότητά μας αλλά και την ποιότητα της ζωής μας, β) συνδέονται άμεσα με την τεχνητή νοημοσύνη που θα τεθεί στην υπηρεσία της υγείας, των κατασκευών, των μεταφορών και θα προσφέρει υπηρεσίες σε εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον πλανήτη, γ) η εξέλιξη και η πρόοδος είναι αναπότρεπτες, οπότε θα ήταν σοφό να τις αξιοποιήσουμε προς όφελος του ανθρώπου και κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί, δ) οι νέες ανισότητες που ενδεχομένως θα δημιουργηθούν, μπορούν να περιοριστούν με ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο.
- Αντίθετα, μπορεί να θεωρήσει ότι οι προκλήσεις και τα προβλήματα που θα δημιουργήσουν τα νέα ψηφιακά συστήματα επικοινωνίας θα είναι πολύ περισσότερα από τα οφέλη τους, καθώς α) θα χαθούν πολλές θέσεις εργασίας και θα προκληθούν νέες κοινωνικές

ανισότητες, β) θα δημιουργηθούν ηθικά διλήμματα, αφού οι αλγόριθμοι θα είναι αυτοί που θα καλούνται να παίρνουν τις κρίσιμες αποφάσεις, γ) θα κινδυνεύσουν η ιδιωτικότητα και η διαφάνεια, δ) θα διευρυνθεί το χάσμα μεταξύ πλούσιων και φτωχών κρατών.

- Μπορεί να πάρει μία ενδιάμεση θέση, ότι δηλαδή υπάρχουν πολλές και αναμφισβήτητες ωφέλειες από τα νέα ψηφιακά συστήματα επικοινωνίας, αλλά ταυτόχρονα προκύπτουν και αρκετές προκλήσεις (βλ. παραπάνω), τις οποίες τα κράτη είναι αναγκαίο να υπερβούν με τη θέσπιση του κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου.

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.*

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Εκφραστικά μέσα, με τα οποία δηλώνεται η συναισθηματική σύνδεση του ποιητικού υποκειμένου με το υπερωκεάνιο:

- Προσωποποίηση του υπερωκεανίου: το ποιητικό υποκείμενο απευθύνεται στο υπερωκεάνιο σε β’ ενικό πρόσωπο (π.χ. με τις επαναφορές των στ. 4-6 «εσύ που…/ εσύ που… /εσύ που»), το προσφωνεί επαναλαμβανόμενα στον πρώτο στίχο κάθε στροφής («Ω υπερωκεάνειον τραγουδάς και πλέχεις»), το χαιρετίζει με την επαναφορά των στ. 7-8 («χαίρε που… /χαίρε που…»), του αποδίδει ανθρώπινα χαρακτηριστικά και συναισθήματα («τραγουδάς», «στο σώμα σου», «βαρέθηκες», «αγάπησες», «αφέθηκες να γοητευθής», «δεν φοβήθηκες»)
- Εικόνα και μεταφορά: «είμαι σε μια καμπίνα σου όπως εσύ μεσ’ στην καρ-/διά μου».
- Με αυτά τα εκφραστικά μέσα αισθητοποιείται η ζωντανή παρουσία του υπερωκεανίου στη ζωή του ποιητικού υποκειμένου, το οποίο και ταυτίζεται συναισθηματικά μαζί του, γιατί του παρέχει τη δυνατότητα του ονειρικού ταξιδιού («κυνηγητές εμείς της γοητείας των ονείρων»), του ρεμβασμού («που τα κρατώ στα μάτια μου και βλέπω»), της ελευθερίας, της ευτυχίας («της άπλετης χαράς μας»), της αέναης κίνησης που ποτέ δεν σταματά («που πάει

και πάει μα δεν στέκει»), της ένωσης του παρελθόντος με το παρόν, του ονείρου με την πραγματικότητα («με την ηχώ των αναμνήσεων… και βλέπω»).

- *Αρνητικά αξιολογείται η αδυναμία σύνδεσης των γλωσσικών επιλογών με το περιεχόμενο του κειμένου, όπως και η έλλειψη παραπομπών στο ποίημα.*

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- Το ποιητικό υποκείμενο αναφέρεται «στον προορισμό που δεν στέκει». Αυτός ο στίχος έρχεται ως επιστέγασμα των προηγουμένων («με τα σφυρίγματα του ανέμου», «με την ηχώ των αναμνήσεων», «να φεύγουν τα δελφίνια και τα ορτύκια»), όπου παρουσιάζεται η αέναη κίνηση και η συνεχής πορεία. Στη συνέχεια, ο προορισμός αισθητοποιείται με τις αναλογίες άλλων στοιχείων που επίσης «δεν στέκουν», όπως είναι «τα χαράματα», «τα ρίγη», «τα κύματα», «οι αφροί των καραβιών» και «τα τραγούδια». Όλα αυτά βρίσκονται σε ατέρμονη ροή (γεγονός που τονίζεται εμφατικά στους τελευταίους στίχους του ποιήματος με την επαναφορά «όπως δεν στέκουν»), γιατί συνδέονται με το «κυνήγι της γοητείας των ονείρων», δηλαδή με κάτι άπιαστο και ουτοπικό, που ενώνει τη συνειδητή πραγματικότητα με τον κόσμου του ασυνειδήτου.
- Τα συναισθήματα που προκάλεσε το ποίημα μπορεί να είναι διαφορετικά για κάθε μαθητή/μαθήτρια. Καλείται να τα αναφέρει, αιτιολογώντας τα.
    - Θα μπορούσαν να είναι θετικά και αισιόδοξα, γιατί μέσα από αυτή τη συνεχή μετατόπιση ο μαθητής/η μαθήτρια αισθάνεται, όπως και το ποιητικό υποκείμενο, ότι αποκτά νέες εμπειρίες και ανανεώνεται, επικοινωνώντας με την εξωτερική και την εσωτερική του πραγματικότητα.
    - Θα μπορούσαν να είναι αρνητικά, γιατί ο μαθητής/η μαθήτρια αισθάνεται εγκλωβισμένος/-η σε μια ατέρμονη περιδίνηση χωρίς έναν σταθερό και ασφαλή προορισμό.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

[Χαιρετισμός της Προέδρου της Δημοκρατίας]

Το κείμενο που ακολουθεί είναι ο χαιρετισμός της Προέδρου της Δημοκρατίας, κας Κατερίνας Σακελλαροπούλου, σε εκδήλωση για την Ημέρα Μνήμης Ελλήνων Εβραίων Μαρτύρων (27.01.2022).

Σήμερα, επέτειο απελευθέρωσης του Άουσβιτς, τιμάμε τη Διεθνή Ημέρα Μνήμης για τα Θύματα του Ολοκαυτώματος – του πιο αποτρόπαιου γεγονότος του 20ου αιώνα, του μεγαλύτερου εγκλήματος που διέπραξε ο άνθρωπος, του πλέον οδυνηρού τραύματος στο σώμα της Ευρώπης. Υπήρξε μια καταστροφή που υπερβαίνει τα όρια του λόγου. Μια ιδεοληπτική[1], συστηματική, ψυχρή γενοκτονία, που αφάνισε έξι εκατομμύρια Εβραίους και πολλούς άλλους συνανθρώπους μας στα κολαστήρια των ναζιστικών στρατοπέδων συγκέντρωσης και στους ματωμένους ερημότοπους της κεντρικής Ευρώπης, κάτω από τα πυρά των χιτλερικών εκτελεστικών αποσπασμάτων. Ένα έγκλημα που στιγμάτισε ανεξίτηλα όχι μόνο τον δυτικό και τον ευρωπαϊκό πολιτισμό, αλλά και την ιστορία ολόκληρης της ανθρωπότητας. Ένα αδιανόητο συμβάν, την ουσία του οποίου καμιά κοινωνικο-ιστορική ανάλυση δεν είναι σε θέση να μεταδώσει, ακριβώς γιατί είναι απόλυτα απάνθρωπο. Μια «οντολογική σφαγή», όπως το ονόμασε ο Τζωρτζ Στάινερ[2].

Τιμάμε παράλληλα την Ημέρα Μνήμης των Ελλήνων Μαρτύρων και Ηρώων του Ολοκαυτώματος. Για μας, τους Έλληνες, που χάσαμε δεκάδες χιλιάδες Εβραίους συμπατριώτες μας, χάνοντας ταυτόχρονα και ένα σημαντικό κομμάτι της πολυπολιτισμικής μας παράδοσης, η επέτειος επιτάσσει μνήμη και γνώση. Πρέπει η νεότερη, ιδίως, γενιά, να μάθει τι πραγματικά συνέβη στα στρατόπεδα της φρίκης, πώς ξεθεμελιώθηκε ολόκληρη σχεδόν η εβραϊκή κοινότητα της Θεσσαλονίκης, των Ιωαννίνων, της Κέρκυρας, αλλά και να εκτιμήσει τη θετική συνεισφορά κοινοτήτων, όπως η ζακυνθινή, στη σωτηρία των Εβραίων ή τους μηχανισμούς αλληλεγγύης που δημιουργήθηκαν στην Αθήνα και αλλού, αποτρέποντας την ολοκληρωτική εξάλειψη του εβραϊκού στοιχείου από την Ελλάδα.

Το Ολοκαύτωμα μάς αφορά όλους, όχι μόνον τον εβραϊκό λαό. Αποκαλύπτει, γυμνό, το πρόσωπο του κακού και θέτει σε συνεχή δοκιμασία την ηθική μας συνείδηση. Αποτίνουμε[3] με δέος και συντριβή φόρο τιμής στα εκατομμύρια θύματα της ναζιστικής λαίλαπας. Το σύνθημα «Ποτέ

[1]εμμονική

[2]Γαλλο – Αμερικανός κριτικός της λογοτεχνίας και στοχαστής

[3]αποδίδουμε

ξανά» μάς καλεί να θυμόμαστε ενεργά, να μετατρέπουμε τη μνήμη σε πράξη. Να καλλιεργούμε την ιστορική γνώση. Να αναστοχαζόμαστε τις αιτίες που γέννησαν τον ναζισμό, τον ρατσισμό, τον αντισημιτισμό[4] και κάθε είδους φυλετικές, θρησκευτικές και κοινωνικές προκαταλήψεις. Να εργαζόμαστε με περισυλλογή για την αφύπνιση των συνειδήσεων και τη θωράκιση ενάντια στη ρητορική του μίσους. Να ενισχύουμε την κοινωνική φιλότητα[5] και την αλληλεγγύη. Μόνον έτσι θα αποτραπεί η επανάληψη παρόμοιων εγκλημάτων που αμαυρώνουν[6] τον πολιτισμό μας. Μόνον έτσι το «Ποτέ ξανά» θα αποκτήσει το πραγματικό νόημά του.

Κείμενο 2

Γιάννης Αγγελάκας (1959 –)

Σιγά μην κλάψω

Ο Γιάννης Αγγελάκας είναι τραγουδιστής, μουσικός και ποιητής, γνωστός στο ευρύ κοινό μέσα από το ροκ συγκρότημα «Τρύπες» (1983 – 2001). Το 2005 κυκλοφόρησε τον πρώτο καθαρά προσωπικό του δίσκο. Το άλμπουμ ονομάζεται «Από ΄δω και πάνω», ενώ ξεχωρίζει το κομμάτι «Σιγά μην κλάψω», το οποίο στη συνέχεια θα γίνει το δημοφιλέστερο τραγούδι στη σόλο πορεία του.

Μου λεν αν φύγω από τον κύκλο θα χαθώ
στα όριά του μοναχά να γυροφέρνω.
Και πως ο κόσμος είν' ανήμερο θεριό
κι όταν δαγκώνει εγώ καλά είναι να σωπαίνω.
Κι όταν φοβούνται πως μπορεί να τρελαθώ
μου λεν να πάω κρυφά κάπου να κλάψω.
Και να θυμάμαι πως αυτό το σκηνικό
είμαι μικρός, πολύ μικρός για να τ' αλλάξω.

Μα εγώ μ΄ ένα άγριο περήφανο χορό
σαν αετός πάνω απ' τις λύπες θα πετάξω.
Σιγά μην κλάψω, σιγά μη φοβηθώ,
σιγά μην κλάψω, σιγά μη φοβηθώ.
Θα πάω να χτίσω μια φωλιά στον ουρανό,
θα κατεβαίνω μόνο αν θέλω να γελάσω.

[4]η συστηματική εχθρότητα προς την Εβραϊκή φυλή, που φτάνει ακόμα και σε προσπάθειες εξόντωσής της

[5]φιλία

[6]βλάπτουν

Σιγά μην κλάψω, σιγά μη φοβηθώ,
σιγά μην κλάψω, σιγά μη φοβηθώ.

Μου λεν αν φύγω πιο ψηλά θα ζαλιστώ
καλύτερα στη λάσπη εδώ μαζί τους να κυλιέμαι.
Και πως αν θέλω περισσότερα να δω,
σ' ένα καθρέφτη μοναχός μου να κοιτιέμαι.
Κι όταν φοβούνται πως μπορεί να τρελαθώ
μου λεν να πάω κρυφά κάπου να κλάψω.
Και να θυμάμαι πως αυτό το σκηνικό
είμαι μικρός πολύ μικρός για να τ' αλλάξω.

Μα εγώ μ΄ ένα άγριο περήφανο χορό
σαν αετός πάνω απ' τις λύπες θα πετάξω.
Σιγά μην κλάψω, σιγά μη φοβηθώ,
σιγά μην κλάψω, σιγά μη φοβηθώ.
Θα πάω να χτίσω μια φωλιά στον ουρανό,
θα κατεβαίνω μόνο αν θέλω να γελάσω.
Σιγά μην κλάψω, σιγά μη φοβηθώ,
σιγά μην κλάψω, σιγά μη φοβηθώ.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Σε ένα κείμενο 50-60 περίπου λέξεων να παραθέσεις τους τρόπους με τους οποίους, σύμφωνα με την Πρόεδρο της Δημοκρατίας, θα αποτραπεί η επανάληψη εγκλημάτων που αμαυρώνουν τον πολιτισμό μας, όπως το Ολοκαύτωμα των Εβραίων.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 («Τιμάμε παράλληλα … την ολοκληρωτική εξάλειψη του εβραϊκού στοιχείου από την Ελλάδα.») η Πρόεδρος της Δημοκρατίας χρησιμοποιεί δύο κατηγορίες

παραδειγμάτων. Ποια είναι αυτά (μονάδες 4) και τι επιδιώκει να δείξει, κατά τη γνώμη σου, με τα συγκεκριμένα παραδείγματα (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. «(Το Ολοκαύτωμα) Αποκαλύπτει, γυμνό, το πρόσωπο του κακού και θέτει σε συνεχή δοκιμασία την ηθική μας συνείδηση» (3η παράγραφος): Με την προσωποποίηση ως εκφραστικό σχήμα η ομιλήτρια επιχειρεί να:

α. ειρωνευτεί

β. καταγγείλει το γεγονός που περιγράφει

γ. προβληματίσει τον δέκτη για όσα αναφέρει

δ. δημιουργήσει αίσθημα ευφορίας στον δέκτη

2.Τα εισαγωγικά στην έκφραση «οντολογική σφαγή» (1η παράγραφος):

α. δηλώνουν μεταφορική χρήση της γλώσσας

β. καθιστούν πιο ρεαλιστικό και πειστικό τον αποτροπιασμό της ομιλήτριας για τον αφανισμό των Εβραίων

γ. αποτελούν ένα σχόλιο για το Ολοκαύτωμα

δ. είναι ένας τρόπος παράθεσης μιας έκφρασης που έχει διατυπωθεί από κάποιον άλλον

3. Η λέξη «λόγου» (1η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

α. γλώσσας

β. λέξεων

γ. λογικής

δ. αιτίας

4. Η λέξη «επιτάσσει» (2η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως αντώνυμή της τη λέξη:

α. προστάζει

β. διατάζει

γ. απαγορεύει

δ. επιβάλλει

5.Στην έκφραση <u>«οδυνηρού τραύματος»</u> (1η παράγραφος), η ομιλήτρια χρησιμοποιεί τον πλεονασμό, για να εκφράσει:

α. αποτροπιασμό

β. απορία

γ. αμφισβήτηση

δ. ειρωνεία

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Ο ρατσισμός υπήρξε ανέκαθεν ένα δόγμα που χρησίμευσε ως ιδεολογικό άλλοθι για τη διάπραξη αποτρόπαιων εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας. Με αφορμή τον χαιρετισμό της Προέδρου της Δημοκρατίας να γράψεις ένα άρθρο (350 – 400 λέξεων) για ανάρτηση στην ενημερωτική ιστοσελίδα που επισκέπτεσαι συχνότερα, στο οποίο θα παρουσιάζεις την άποψή σου σχετικά με τον ρόλο της οικογένειας και του σχολείου στη διαχείριση της διαφορετικότητας.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Να καταγράψεις δύο (2) γλωσσικές επιλογές με τις οποίες το πρόσωπο του τραγουδιού στο Κείμενο 2 μάς μεταφέρει στον κόσμο του και να σχολιάσεις τη λειτουργία τους.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στους στίχους του τραγουδιού ο «χώρος» του κύκλου στην αρχή *(«Μου λεν αν φύγω από τον κύκλο θα χαθώ»)* λειτουργεί αντιθετικά με τον «χώρο» του ουρανού στο τέλος του τραγουδιού *(«Θα πάω να χτίσω μια φωλιά στον ουρανό»).* Τι μπορεί να σημαίνει για σένα αυτή η αντίθεση σε συνάρτηση με τους υπόλοιπους στίχους του τραγουδιού; Ποια στάση ζωής υπαγορεύει (120 – 150 λέξεις);

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (Μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (Μονάδες 10)

Σύμφωνα με την Πρόεδρο της Δημοκρατίας, η επανάληψη εγκλημάτων που αμαυρώνουν τον πολιτισμό μας μπορεί να αποτραπεί:

- κάνοντας πράξη το σύνθημα «Ποτέ ξανά»,
- καλλιεργώντας την ιστορική γνώση,
- επανεξετάζοντας τις αιτίες που γέννησαν τις κάθε είδους προκαταλήψεις,
- αφυπνίζοντας τις συνειδήσεις και αποτρέποντας με αυτόν τον τρόπο τη ρητορική του μίσους,
- ενισχύοντας το πνεύμα αλληλεγγύης.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Παραδείγματα: α. ο αφανισμός της ελληνικής εβραϊκής κοινότητας («πώς ξεθεμελιώθηκε ολόκληρη σχεδόν η εβραϊκή κοινότητα της Θεσσαλονίκης, των Ιωαννίνων, της Κέρκυρας») και β. η θετική συνεισφορά κοινοτήτων («όπως η ζακυνθινή … στην Αθήνα και αλλού»).

Με τα παραπάνω παραδείγματα η ομιλήτρια έχει την πρόθεση να αναδείξει το νόημα της έκφρασης «μνήμη και γνώση» της Ιστορίας από τη νεότερη γενιά. Για την Πρόεδρο της Δημοκρατίας, είναι απαραίτητο η νέα γενιά να θυμάται και να γνωρίζει τα δύο «πρόσωπα» των ιστορικών γεγονότων: αυτό των στρατοπέδων συγκέντρωσης, αλλά και εκείνο της ανθρωπιάς, προκειμένου να επιλέγει σταθερά και πάντα το δεύτερο.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1 – β

2 – δ

3 – γ

4 – γ

5 – α

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Ενδεικτικός τίτλος άρθρου: «Όλοι διαφορετικοί, όλοι άνθρωποι»

Θέση: Η απορριπτική στάση της κοινωνίας απέναντι στη διαφορετικότητα. Ο/η μαθητής/-τρια δύναται να δώσει παραδείγματα από την καθημερινή ζωή που αποτελούν μορφές διαφορετικότητας, όπως:

- άτομα με αναπηρία,
- άτομα διαφορετικής φυλής, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, κοινωνικής προέλευσης ή οικονομικής κατάστασης,
- άτομα με διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό,
- άτομα που έχουν διαφορετικό τρόπο ένδυσης ή διαφορετικές μουσικές προτιμήσεις

Ενδεικτική τεκμηρίωση του κύριου προβληματισμού του θέματος:

- <u>Ο ρόλος της οικογένειας για την αντιμετώπιση του φαινομένου:</u>
    - παραδειγματική στάση οικογένειας: σεβασμός στον συνάνθρωπο, προκειμένου να καλλιεργηθούν στα παιδιά ήθος, αξίες και δεξιότητες, για να υπερασπίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα,
    - σεβασμός των παιδιών και αποδοχή των απόψεών τους, ακόμα κι αν αυτές είναι διαφορετικές από εκείνες των γονιών,
    - καλλιέργεια της ενσυναίσθησης.
- <u>Ο ρόλος του σχολείου για την αντιμετώπιση του φαινομένου:</u>
    - καλλιέργεια σεβασμού στην ανθρώπινη προσωπικότητα,
    - πρόγραμμα σπουδών με διδακτικά αντικείμενα που να καλλιεργούν στους μαθητές αξίες, όπως τη δικαιοσύνη, την ισότητα, την αδελφοσύνη , τα δημοκρατικά ήθη και τα ανθρωπιστικά ιδεώδη,
    - διοργάνωση δράσεων και εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης των μαθητών και της κοινωνίας για την αντιμετώπιση του ρατσισμού και την αποδοχή της διαφορετικότητας.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Το ποιητικό υποκείμενο μεταφέρει προσωπικές εμπειρίες και βιώματα μέσα από τη χρήση του α΄ ενικού προσώπου («Μα εγώ μ΄ ένα άγριο περήφανο χορό/σαν αετός πάνω απ’ τις λύπες θα πετάξω» κ.ά.), που χρησιμοποιείται αντιθετικά προς το γ΄ πληθυντικό πρόσωπο («μου λεν» κ. ά.),

για να οριοθετήσει πιο έντονα τον κόσμο του. Μια άλλη γλωσσική επιλογή με την οποία επιτυγχάνεται η αμεσότητα στο κείμενο είναι η χρήση λέξεων με χαρακτήρα προφορικότητας, όπως καθημερινές ή λαϊκές εκφράσεις («Σιγά μην κλάψω, σιγά μη φοβηθώ»).

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στους πρώτους στίχους, αποτυπώνεται η εικόνα ενός ανθρώπου που τον συμβουλεύουν να περπατάει μέσα στα όρια ενός – φτιαγμένου από άλλους – κύκλου, με τον κίνδυνο να χαθεί, αν τους παρακούσει. Αυτός ο κλειστός «χώρος» του κύκλου και ο περιοριστικός του χαρακτήρας έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την απόφαση του υποκειμένου στο τέλος του τραγουδιού να μεταβεί στον ανοιχτό και ελεύθερο «χώρο» του ουρανού, για να χτίσει μια φωλιά και να κινείται χωρίς δεσμεύσεις, όπως κάνουν τα πουλιά. Το «Σιγά μην κλάψω» αφορά το τώρα, αλλά και το πάντα, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί σύνθημα αφύπνισης ενάντια σε κάθε προσπάθεια ελέγχου της σκέψης. Ιδιαίτερα εμείς οι νέοι, με την ορμή και την επαναστατικότητα που μας χαρακτηρίζουν, τη διάθεση αμφισβήτησης και την τάση για οτιδήποτε καινούργιο, αποτελούμε την ηλικιακή κατηγορία που επιδιώκει να ορθώνει ανάστημα ενάντια σε προκαταλήψεις και πρακτικές που κρατούν την κοινωνία δέσμια οπισθοδρομικών αντιλήψεων και ρατσιστικών συμπεριφορών.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Ο ρόλος των γονέων στις επαγγελματικές επιλογές των παιδιών τους

Απόσπασμα από κείμενο του Θεόδωρου Κατσανέβα, καθηγητή της οικονομικής της εργασίας, της διοίκησης ανθρώπινων πόρων και του επαγγελματικού προσανατολισμού στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς. Δημοσιεύτηκε στις 05/01/2018 στο Flash News.gr, έναν ενημερωτικό ιστότοπο της Κρήτης. Πηγή: https://flashnews.gr/post/338201/o-rolos-twn-gonewn-stis-epaggelmatikes-epiloges-twn-paidiwn-toys

Οι γονείς **διαδραματίζουν** έναν αποφασιστικό ρόλο στην **κρίσιμη** απόφαση των παιδιών τους για την επιλογή των σπουδών και της επαγγελματικής τους καριέρας. […] Γενικότερα, πολλοί γονείς στη χώρα μας είναι γνωστό ότι **διακρίνονται** για μια μάλλον υπερπροστατευτική συμπεριφορά απέναντι στα παιδιά τους. Αυτό, αν και **μεταστρέφεται** τα τελευταία χρόνια, οφείλεται κυρίως σε παραδοσιακές αντιλήψεις και συμπεριφορές που **εμπεριέχονται** στα εθνολογικά, πολιτισμικά και κοινωνικά δεδομένα της χώρας μας.

Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που οι γονείς επιχειρούν να επιβάλουν στα παιδιά τους τις δικές τους επιθυμίες ή και απωθημένα, όσον αφορά τις σπουδές και το επάγγελμα που αυτά θα ακολουθήσουν. Πολλοί νέοι ή νέες πιέζονται υπέρμετρα για να σπουδάσουν μια από τις επιστήμες που θεωρούνται ότι αποτελούν το εισιτήριο για κοινωνική και οικονομική άνοδο, όπως γιατρός, μηχανικός, δικηγόρος κτλ. Άλλες φορές, η μητέρα ή ο πατέρας, που για κάποιο λόγο δεν έγιναν γιατροί ή κάποιο επάγγελμα με θεωρούμενο υψηλό κοινωνικό κύρος και εισοδηματικές προσδοκίες, πιέζουν τα παιδιά τους να ακολουθήσουν παρόμοιες σπουδές, κυρίως γιατί αυτό αποτελεί μια προσωπική τους ανεκπλήρωτη επιδίωξη. […]

Όμως, στη σημερινή εποχή, πολύ συχνά αυτού του τύπου η πίεση έχει το ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα από το επιδιωκόμενο. Οι νέοι πολύ συχνά λειτουργούν αρνητικά ή και ανατρεπτικά απέναντι στις παλαιότερες γενιές και ιδιαίτερα απέναντι σε γονείς με υπερπροστατευτική συμπεριφορά. Ενώ πολλές φορές οι γονείς μπορεί και να έχουν δίκιο όταν επιμένουν για την επιλογή μιας ορισμένης καριέρας για τα παιδιά τους, το χάνουν εξαιτίας του επίμονου και πατερναλιστικού τρόπου με τον οποίο θέλουν να την επιβάλουν. […]

Χειρότερη ακόμη είναι η περίπτωση όπου τα παιδιά τελικά αποδέχονται τις επίμονες απαιτήσεις των γονιών τους και ακολουθούν σπουδές που τα οδηγούν σε επαγγέλματα τα οποία είτε δεν τους ταιριάζουν είτε έχουν ιδιαίτερα αρνητικές εργασιακές προοπτικές. Τότε τους αναμένουν δυσάρεστες εργασιακές περιπέτειες και αποτυχίες, για τις οποίες την καθοριστική ευθύνη φέρουν φυσικά οι γονείς. Σε άλλες πάλι περιπτώσεις, ορισμένοι νέοι ή νέες με ισχυρή προσωπικότητα και επίμονο χαρακτήρα επιλέγουν ένα δρόμο σπουδών και επαγγέλματος με δική τους προσωπική ευθύνη. Στην περίπτωση που η επιλογή αυτή δεν είναι προϊόν προσωπικού πείσματος, αλλά στηρίζεται σε αυτογνωσία των προσωπικών δυνατοτήτων, ταλέντων και επιθυμιών, τότε οι γονείς δεν μπορούν παρά να αποδεχτούν την επιλογή αυτή, ακόμη και όταν το μελλοντικό εργασιακό περιβάλλον εμφανίζεται ιδιαίτερα δυσοίωνο και ανταγωνιστικό. […]

Κείμενο 2

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης (1851-1911)

Βαρδιάνος[1] στα σπόρκα[2]

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από το διήγημα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη «Βαρδιάνος στα σπόρκα»(1893). Στο διήγημα αυτό η γρια-Σκεύω μεταμφιέζεται σε άντρα και γίνεται φύλακας στα μολυσμένα από τη χολέρα καράβια, προκειμένου να σώσει το γιό της (Βαρδιάνος στα σπόρκα και άλλα διηγήματα, Εκδόσεις Εστία, 2009).

Τέλος, ήλθετο 1865, καιη χολέρα εκομίσθη[3]το θέρος εις την ανατολικὴν Ευρώπην, πιθανώς, όπως πάντοτε, δια των μουσουλμάνων προσκυνητών της Μέκκας. […]

Εναντίον της χολέρας του 1865 διετάχθησαν εν Ελλάδι μακραὶ καὶ αυστηραὶ καθάρσεις. Τότε τα νεόκτιστα λοιμοκαθαρτήρια του τόπου δεν ήρκεσαν πλέον και δεν εκρίθησαν κατάλληλα δια τον σκοπὸν των καθάρσεων, και διετάχθη προς τοις άλλοις να συσταθή έκτακτον λοιμοκαθαρτήριον επὶ της ερημονήσου Τσουγκριά. Τας πρώτας ημέρας του Αυγούστου είχαν καταπλεύσει ολίγα πλοία. Μετὰ δύο ή τρεις ημέρας ο αριθμὸς των κατάπλων εδιπλασιάσθη. […]

Δεν λέγομεν ότι οι άνθρωποι του τόπου ήσαν εκτάκτως κακοί. Αλλού ίσως είναι χειρότεροι. Αλλά το πλείστον κακὸν οφείλεται αναντιρρήτως εις την ανικανότητα της ελληνικής διοικήσεως. Θα έλεγε τις ότι η χώρα αύτη ηλευθερώθη επίτηδες δια ν᾽ αποδειχθή ότι δεν ήτο ικανή προς αυτοδιοίκησιν. Αλλά ταύτα δεν είναι του παρόντος. Όπως και αν

1βαρδιάνος: φύλακας
2σπόρκα: μολυσμένα καράβια
3εκομίσθη: μεταφέρθηκε

έχη, αληθεύει ότι, εις την ερημόνησον, την χρησιμεύουσαν ως αυτοσχέδιον λοιμοκαθαρτήριον, το κρέας επωλείτο υπό ελαστικής συνειδήσεως κερδοσκόπων αντί τριών δραχμών κατ᾽ οκάν[4], ο άρτος αντί ογδοήκοντα λεπτών και ο οίνος αντί δραχμής. Όσον δια το νερόν, επειδή το μόνον πηγάδιον το υπάρχον επί της ερημονήσου ταχέως εστείρευσε, κατήντησε να πωληθή προς δύο δραχμὰς η στάμνα.

Φυσικά, η μεγάλη πληθὺς των υπό κάθαρσιν ταξιδιωτών ήσαν άνθρωποι πτωχοί. Ολίγοι μεταξὺ αυτών ήσαν έμποροι. Οι κερδοσκόποι απέθετον τα εμπορεύματά των εις την άκραν της απωτάτης ακτής της ερημονήσου, ελάμβανοντα λεπτά των και έφευγον. Η χολέρα δυνατὸν να κολλά εις κάθε πράγμα, αλλ᾽ εις τα χρήματα όχι.

Ελέχθη ότι οι πλείστοι των ανθρώπων, των παρασταθέντων τότε ως θυμάτων της χολέρας, απέθανον πραγματικώς εκ πείνης. Ίσως να μην υπήρξεν όλως χολέρα. Αλλ᾽ υπήρξε τύφλωσις και αθλιότης και συμφορὰ ανήκουστος. […] Θα έλεγέ τις ότι η χολέρα ήτο μόνον πρόφασις, και ότι η εκμετάλλευσις των ανθρώπων ήτο η αλήθεια.[…]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι η στάση των νέων απέναντι στην υπερπροστατευτική συμπεριφορά των γονιών τους σχετικά με το επάγγελμα που θα επιλέξουν και τα αποτελέσματα της στάσης αυτής; Ανάπτυξε την απάντησή σου σε 70-80 λέξεις.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

«*Γενικότερα, πολλοί γονείς στη χώρα μας είναι γνωστό ότι διακρίνονται για μια μάλλον υπερπροστατευτική συμπεριφορά απέναντι στα παιδιά τους. Αυτό, αν και μεταστρέφεται τα τελευταία χρόνια, οφείλεται κυρίως σε παραδοσιακές αντιλήψεις και συμπεριφορές που εμπεριέχονται στα εθνολογικά, πολιτισμικά και κοινωνικά δεδομένα της χώρας μας*». Να καταγράψεις δύο τρόπους με τους οποίους εξασφαλίζεται η συνοχή στο χωρίο.

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

4οκά: μονάδα μέτρησης βάρους

Να γράψεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή επιλογή για τις παρακάτω λέξεις της πρώτης παραγράφου του Κειμένου 1, με βάση τη σημασία που έχουν σε αυτό.

1. Η λέξη **διαδραματίζουν** σημαίνει:

α. παίζουν

β. καθορίζουν

γ. προσδιορίζουν

δ. υπαγορεύουν

2.Η λέξη **κρίσιμη** σημαίνει:

α. σημαντική

β. καθοριστική

γ. αναγκαία

δ. επιτακτική

3.Η λέξη **διακρίνονται** σημαίνει:

α. διαχωρίζονται

β. χαρακτηρίζονται

γ. κατηγοριοποιούνται

δ. παρουσιάζονται

4.Η λέξη **μεταστρέφεται** σημαίνει:

α. μετατοπίζεται

β. μετατίθεται

γ. μετατρέπεται

δ. μεταβάλλεται

5.Η λέξη **εμπεριέχονται** σημαίνει:

α. περιλαμβάνονται

β. εμφανίζονται

γ. υιοθετούνται

δ. εναντιώνονται

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Ο συγγραφέας του Κειμένου 1 επισημαίνει ότι «οι γονείς διαδραματίζουν έναν αποφασιστικό ρόλο στην κρίσιμη απόφαση των παιδιών τους για την επιλογή των σπουδών και της επαγγελματικής τους καριέρας». Συμφωνείς ή διαφωνείς με τη διαπίστωση αυτή; Να τεκμηριώσεις την άποψή σου γράφοντας ένα άρθρο 350-400 λέξεων, το οποίο θα δημοσιευτεί στο αφιέρωμα της σχολικής σου εφημερίδας με τίτλο «Το επαγγελματικό μέλλον των νέων».

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Η αφήγηση στο Κείμενο 2 θα μπορούσε να χαρακτηριστεί αντικειμενική. Να καταγράψεις δύο διαφορετικές γλωσσικές επιλογές του συγγραφέα (λ.χ. ρηματικά πρόσωπα, λεξιλόγιο, εγκλίσεις κ.ά.), οι οποίες προσδίδουν στην αφήγηση αντικειμενικό ύφος δίνοντας αντίστοιχα παραδείγματα.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 παρουσιάζεται το φαινόμενο της εκμετάλλευσης των ανθρώπων από κερδοσκόπους επαγγελματίες σε καιρούς κρίσης. Ποια είναι η στάση του αφηγητή για τις πράξεις των κερδοσκόπων και τις συνέπειες της συμπεριφοράς τους (10 μονάδες); Ποια είναι η δική σου στάση απέναντί τους (*5 μονάδες*); Να αναπτύξεις τεκμηριωμένα τις σκέψεις σου σε 150 περίπου λέξεις κάνοντας αναφορές στο κείμενο.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Κάποιοι νέοι αποδέχονται τις απαιτήσεις των γονέων και επιλέγουν επαγγέλματα που είτε δεν ανταποκρίνονται στις κλίσεις είτε δεν έχουν μέλλον με συνέπεια να αποτυγχάνουν, αποδίδοντας την ευθύνη για την αποτυχία αυτή στους γονείς τους. Ωστόσο, κάποιοι άλλοι νέοι πιο ανεξάρτητοι αντιδρούν. Αυτοί οι νέοι επιλέγουν το επάγγελμα που θα ακολουθήσουν – χωρίς να επηρεάζονται από τους γονείς τους – συνειδητοποιώντας τις κλίσεις και τις επιθυμίες τους, αναλαμβάνοντας την ευθύνη της επαγγελματικής τους επιλογής και οδηγώντας τους γονείς τους να αποδεχτούν αυτή τους την επιλογή, παρά την επίγνωση των δυσκολιών που μπορεί να συναντήσουν.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συνοχή στο χωρίο εξασφαλίζεται:

- Με την αντωνυμία *αυτό*, η οποία αποδίδει το γεγονός ότι οι γονείς διακρίνονται για υπερπροστατευτική συμπεριφορά απέναντι στα παιδιά τους,
- Με *αντίθεση/εναντίωση* (αν και), για να εκφραστεί η αλλαγή στη συμπεριφορά των γονέων απέναντι στα παιδιά τους τα τελευταία χρόνια,
- Με *αιτιολόγηση και έμφαση* (οφείλεται κυρίως), καθώς καταγράφονται οι λόγοι της μεταστροφής αυτής.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. α
2. β
3. β

4. δ
5. α

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Άρθρο: Τίτλος

Επιχειρηματολογικό κείμενο: τεκμηριωμένη διατύπωση συμφωνίας ή διαφωνίας

Συμφωνώ ότι οι γονείς διαδραματίζουν αποφασιστικό ρόλο στην επαγγελματική επιλογή των παιδιών τους, γιατί:

- αγαπούν και ενδιαφέρονται για τα παιδιά τους,
- διατυπώνουν τη γνώμη τους, αν όχι την επιβάλλουν, έχοντας το άγχος της επαγγελματικής αποκατάστασης των παιδιών τους,
- έχουν μια επιχείρηση την οποία θέλουν να κληροδοτήσουν στα παιδιά τους κ.ά.

ή

Διαφωνώ ότι οι γονείς διαδραματίζουν αποφασιστικό ρόλο στην επαγγελματική επιλογή των παιδιών τους, γιατί:

- οι νέοι ενημερώνονται από διάφορες πηγές (π.χ. σχολείο, φίλοι, διαδίκτυο κ.ά.) και όχι μόνο από τους γονείς για τις σπουδές και τα επαγγέλματα,
- οι οικογένειες έχουν πιο ελεύθερη και δημοκρατική λειτουργία συγκριτικά με το παρελθόν με συνέπεια τα παιδιά να γίνονται πιο ανεξάρτητα,
- οι επαγγελματικές επιλογές και οι επιλογές για σπουδές είναι περισσότερες και πιο προσβάσιμες σήμερα κ.ά.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Γλωσσικές επιλογές αντικειμενικής αφήγησης:

- Καταγραφή του χρόνου (1865, θέρος) και του τόπου (ανατολικής Ευρώπης, εν Ελλάδι κ.ά.)
- Τρίτο ρηματικό πρόσωπο (π.χ. εκομίσθη, διετάχθησαν κ.ά.)
- Οριστική έγκλιση (π.χ. ήσαν, οφείλεται κ.ά.)
- Κυριολεκτική γλώσσα (π.χ. Θα έλεγε τις… αυτοδιοίκησιν κ.ά.)

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στάση του αφηγητή για πράξεις κερδοσκόπων και συνέπειες συμπεριφοράς:

- *αποδοκιμαστική* (οφείλεται στην ανικανότητα της ελληνικής διοικήσεως, είχαν ελαστική συνείδηση, απέθανον πραγματικώς εκ πείνης, υπήρξε τύφλωσις και αθλιότης και συμφορά ανήκουστος),
- *χλευαστική ή ειρωνική* (π.χ. Η χολέρα δυνατόν να κολλά εις κάθε πράγμα, αλλ' εις τα χρήματα όχι).

Προσωπική στάση:ίδια ή διαφορετική με τη στάση του αφηγητή και τεκμηρίωση με έναν συλλογισμό.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Αναζητώντας τον κλεμμένο χρόνο[1]

Τι είναι αυτό που χρειάζεται μια γυναίκα για ν' ανθίσει;

Το άρθρο που παρατίθεται αποσπασματικά γράφτηκε από τη Μαρίλη Ευφραιμίδη και δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Marie Claire στις 15/10/2019 (ανάκτηση από https://www.marieclaire.gr/art-lifestyle/body-mind/anazitontas-ton-klemmeno-chrono/).

Επειδή στο πίσω μέρος του μυαλού μου υπάρχει πάντα η ελπίδα ότι μια μέρα θα βρω χρόνο από τη δουλειά, τα παιδιά, τις δραστηριότητες, το διάβασμα, το μαγείρεμα, τα πλυντήρια και το συγύρισμα, για να αφιερωθώ στην τέχνη που αγαπάω και να μεγαλουργήσω, σκέφτηκα να ξεκινήσω από τα βασικά. Να δω πώς το κατάφεραν οι αληθινές μεγαλοφυΐες. Οπότε, διάλεξα για τις διακοπές την «Τέχνη της ρουτίνας» (εκδ. Key books) του Μέισον Κάρεϊ, ένα βιβλίο για τις ζωές των μεγάλων δημιουργών. Αντί όμως να βρω τις ιδέες που έψαχνα, κόλλησα με αυτό που συνειδητοποίησα ότι είχαν κοινό όλες αυτές οι προσωπικότητες, στην συντριπτική πλειονότητά τους άνδρες. Δεν ήταν ούτε τα προγράμματά τους, ούτε οι καθημερινές συνήθειες, αλλά ο ρόλος των γυναικών στην πορεία τους. Οι σύζυγοί τους τούς προστάτευαν από οτιδήποτε θα μπορούσε να τους αποσπάσει, οι καμαριέρες τους τούς ετοίμαζαν γεύματα τις πιο παράξενες ώρες και οι νταντάδες κρατούσαν τα παιδιά υπό έλεγχο, για να μην τους αποσπούν. Η Μάρθα Φρόιντ όχι μόνο σιδέρωνε τα ρούχα του Ζίγκμουντ[2] κάθε πρωί, αλλά

[1] Ο τίτλος αποτελεί έμμεση αναφορά στο διάσημο βιβλίο του Μαρσέλ Προυστ (1871-1922), *Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο* (*À la recherche du temps perdu*, 1909-1922), ένα επτάτομο μυθιστόρημα του μοντερνισμού το οποίο αναφέρεται στη ζωή του συγγραφέα με τρόπο ψυχολογικό και αλληγορικό.

[2] Ζίγκμουντ Φρόιντ (Sigmund Freud, 1856–1939): Αυστριακός νευρολόγος, ιδρυτής της ψυχανάλυσης, κλινικής μεθόδου θεραπείας των ψυχικών παθήσεων που χρησιμοποιεί το διάλογο ανάμεσα στον ασθενή και τον ψυχοθεραπευτή.

του έβαζε ακόμα και την οδοντόκρεμα στην οδοντόβουρτσα. Η οικονόμος του Μαρσέλ Προυστ τού έφερνε για πρωινό καφέ, κρουασάν, εφημερίδες και την αλληλογραφία σε ασημένιο δίσκο και, όποτε της το ζητούσε, καθόταν και κουβέντιαζε μαζί του με τις ώρες (όλοι έχουμε … διαβάσει πόσες ώρες μπορούσε να περάσει ο Προυστ φλυαρώντας). Μερικές γυναίκες αναφέρονται μόνο για όσα προσέφεραν, όπως η σύζυγος του Καρλ Μαρξ[3], χωρίς όνομα στο βιβλίο, η οποία μεγάλωσε μέσα στη φτώχεια τα τρία επιζήσαντα από τα έξι παιδιά τους, ενώ εκείνος βρισκόταν στο Βρετανικό Μουσείο και έγραφε. […]

Αντίθετα με τους άνδρες καλλιτέχνες, που συμπεριφέρονταν με δεδομένο ότι ο απεριόριστος ελεύθερος χρόνος είναι εκ γενετής προνόμιό τους, τα έργα και οι ημέρες των λιγοστών γυναικών δημιουργών που αναφέρονται στο βιβλίο οριοθετούνταν από τις υποχρεώσεις τους στο σπίτι και την οικογένεια. Η γυναίκα του Τολστόι διόρθωσε και καθαρόγραψε για λογαριασμό του επτά φορές το «Πόλεμος και Ειρήνη», που είναι πάνω από χίλιες σελίδες. Διόρθωνε το βιβλίο τις νύχτες, γιατί όλη μέρα έκανε δουλειές και φρόντιζε τα άπειρα παιδιά τους (13 εγκυμοσύνες). Και ο Τολστόι στοχαζόταν.

Και κάπως έτσι έφτασα στη στιγμή της αποκάλυψης. Ο λόγος που οι γυναίκες δεν έχουν αφήσει <u>το αποτύπωμά τους</u> στον κόσμο της τέχνης και της διανόησης δεν είναι η έλλειψη ταλέντου. Απλά δεν είχαν ποτέ το χρόνο. […]

Κείμενο 2

Σενάριο για υπαίθριο ρόλο

Το ποίημα της Δήμητρας Χριστοδούλου ανήκει στη συλλογή «Ευγενής Ναυσιπλοΐα» που εκδόθηκε το Σεπτέμβριο του 2021.

«Θα γίνω η κυρία Χιονάνθρωπος.
Λοξά το μαύρο καπελάκι, καρότο
Στη θέση της καμπυλωτής μου μύτης.

[3] Καρλ Χάινριχ Μαρξ (Karl Heinrich Marx, 1818 - 1883) Γερμανός φιλόσοφος και κοινωνιολόγος, θεμελιωτής του κομμουνισμού. Καταλυτική επίδραση είχε στην προσέγγιση της ιστορίας η οπτική που εισήγαγε σχετικά με την «πάλη των τάξεων». Γνωστότερο από τα συγγράμματά του το τρίτομο έργο *Το Κεφάλαιο* (*Das Kapital,* 1867-1894).

Δυο μεγάλες αφράτες χιονόμπαλες
Θα σχηματίσουν το καινούριο μου σώμα
Στην άκρη του σκουπόξυλου θα κάθεται
Πότε σπουργίτης, πότε φύλλο κίτρινο
Από το πλαϊνό μου γέρικο δέντρο.
Θα χαχανίζουν γύρω μου τα γειτονόπουλα
Διαλέγοντας μικρά κουκουνάρια
Ή τσόφλια από καρύδια για κουμπιά.
Όταν θα τα μαζεύουν μέσα οι μανάδες τους
Το πιο θλιμμένο θα μου ρίχνει μια πέτρα.
Ωστόσο θα με βρίσκει στη σκούπα.
Θα αφήνει άθιχτο τον υπόλοιπο εαυτό μου.
Θα αναλαμβάνει ο νυχτερινός παγετός
Να τον κρατήσει ως το πρωί επισκευάσιμο.
Ίσως μόνο κάπως πιο χιονισμένο
Όπως κάποιος που ξυπνάει από τη ζάλη
Ενός επίμονου νυχτερινού πυρετού.
Δεν θα είμαι πια η κυρία Χρήσιμη!
Αυτή ποτέ δεν είδε, μόνο σκούπιζε
Το λιγοστό το χιόνι από το κατώφλι της,
Πάντα επικίνδυνο για σας τους βιαστικούς.»

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^{ο} υποερώτημα (μονάδες 10)

Για ποιους λόγους, σύμφωνα με τη συγγραφέα του Κειμένου 1, οι γυναίκες δεν έχουν μέχρι σήμερα αντίστοιχη με τους άνδρες επίδραση στην τέχνη και την επιστήμη; Να απαντήσεις με συντομία σε 50-60 λέξεις.

Μονάδες 10

2^{ο} υποερώτημα (μονάδες 10)

Στις παραγράφους 1 και 2 του Κειμένου 1 η συγγραφέας παραθέτει επιμέρους περιπτώσεις γυναικών μέσα στο στενό κοινωνικό τους πλαίσιο. Με ποιον τρόπο λειτουργεί αυτή η παράθεση σε κάθε περίπτωση ως προς την πειστικότητα και την οργάνωση του κειμένου;

Μονάδες 10

3^{ο} υποερώτημα (μονάδες 15)

α. «κόλλησα» (παράγραφος 1), το αποτύπωμά τους (παράγραφος 3): Να επισημάνεις τη λειτουργία της γλώσσας (κυριολεκτική/μεταφορική) σε καθεμία από τις δύο λέξεις/φράσεις (μονάδες 4) και να τις αντικαταστήσεις με συνώνυμες λέξεις ή φράσεις κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές, εάν χρειάζεται, ώστε να μη διαφοροποιηθεί το νόημα των προτάσεων όπου εντάσσονται (μονάδες 6).

β. «Η γυναίκα του Τολστόι … . Και ο Τολστόι στοχαζόταν.» (παράγραφος 2): Να επισημάνεις τη λειτουργία που υπηρετεί, κατά τη γνώμη σου, η αντίθεση ανάμεσα στον μακροπερίοδο και μικροπερίοδο λόγο στο χωρίο αυτό του Κειμένου 1 (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιο κατά τη γνώμη σου είναι το περιεχόμενο της απόφασης που παίρνει το ποιητικό υποκείμενο στον πρώτο στίχο του ποιήματος; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με αναφορά σε δύο (2) ενδείξεις από το υπόλοιπο κείμενο (μονάδες 10). Θεωρείς δικαιολογημένη την απόφαση αυτή, και γιατί (μονάδες 5); Να αναπτύξεις σε 100 περίπου λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

Το γυναικείο αποτύπωμα στον καλλιτεχνικό και επιστημονικό στίβο είναι συγκριτικά μικρότερο από αυτό των ανδρών, γιατί:

- Οι παραδοσιακοί ρόλοι των γυναικών συνδέονταν με την κάλυψη των πρακτικών και κοινωνικών αναγκών των ανδρών δημιουργών, ώστε οι τελευταίοι να επιδίδονται στο έργο τους απερίσπαστοι.
- Η μειοψηφία των γυναικών που κατάφερε να διακριθεί δεν διέθετε κατά κανόνα επαρκή χρόνο προσήλωσης στην δημιουργία λόγω των πολυάριθμων/επαχθών οικογενειακών καθηκόντων.

2^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

α. <u>Ως προς την πειστικότητα</u>: Οι αναφορές αυτές προσδίδουν αξιοπιστία στο κείμενο και τεκμηριώνουν τις παραδοχές που προηγούνται («Δεν ήταν … στην πορεία τους» και «Αντίθετα με τους άνδρες … την οικογένεια».). Πρόκειται για βιογραφικά στοιχεία ανδρών παγκοσμίου φήμης που μεγαλούργησαν στους χώρους της τέχνης και της επιστήμης, με εστίαση στις επώνυμες και ανώνυμες γυναίκες που συμπορεύτηκαν μαζί τους και στήριξαν το έργο τους ποικιλοτρόπως, είτε υποστηρικτικά, προστατεύοντας το χρόνο τους (παράγραφος 1), είτε και δημιουργικά, συμβάλλοντας στο ίδιο το έργο τους (παράγραφος 2).

β. <u>Ως προς την οργάνωση</u>: Στην παράγραφο 1 οι αναφορές στις γυναίκες διευκρινίζουν τη γενική θέση στην οποία κατέληξε η αρθρογράφος διαβάζοντας το βιβλίο του Μέισον Κάρεϊ («Δεν ήταν … αλλά ο ρόλος των γυναικών στην πορεία τους.»). Σε πρώτη φάση έχουμε ανώνυμες αναφορές που αφορούν σχέσεις και ρόλους («σύζυγοι», «καμαριέρες», «νταντάδες»), οι οποίες εξειδικεύονται

περαιτέρω ως συγκεκριμένα ιστορικά πρόσωπα («η Μάρθα Φρόιντ», «Η οικονόμος του Μαρσέλ Προυστ», «η σύζυγος του Καρλ Μαρξ»). Η αυξανόμενη σε βάθος αυτή παράθεση διατηρεί τη συνοχή του κειμένου α. μέσω της ανάπτυξης της παραγράφου με τη μέθοδο των παραδειγμάτων, β. μέσω της διατήρησης ενιαίου ύφους (βλ. ενεργητική σύνταξη και χρόνοι των ρημάτων) και γ. μέσω των αντιθέσεων που υποφώσκουν ή δηλώνονται άμεσα (λ.χ., στην περίπτωση του Μαρξ, «ενώ εκείνος βρισκόταν στο Βρετανικό Μουσείο και έγραφε».).

Στην παράγραφο 2 η αναφορά στη σύζυγο του Τολστόι αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα για όλες εκείνες τις εξαιρετικά δημιουργικές γυναίκες που έμειναν τελικά στη σκιά των αντρών τους. Και εδώ ισχύουν τα α και γ για τη διατήρηση της συνοχής του κειμένου (βλ. παραπάνω για την παράγραφο 1). Επιπλέον, η εναλλαγή ανάμεσα στον αόριστο («διόρθωσε και καθαρόγραψε») και τον παρατατικό («Διόρθωνε», «έκανε», «φρόντιζε») διατηρεί την ενότητα του ύφους, ενώ επισημαίνει τη σημασία του επιτεύγματος που ολοκλήρωσε (αόριστος) με επίπονη αφοσίωση σε μεγάλη διάρκεια χρόνου (παρατατικός).

3^{ο}υποερώτημα (μονάδες 15)

α. «κόλλησα» (παράγραφος 1): μεταφορική λειτουργία – «καθηλώθηκα σε αυτό που …» ή «την πάτησα άσχημα με αυτό που …» ή «με έπιασε εμμονή με αυτό που …» κ.ά.

το αποτύπωμά τους (παράγραφος 3): μεταφορική λειτουργία – «το ίχνος τους», «τη σφραγίδα τους», «την πινελιά τους», κ.ά.

β. Η αντίθεση ανάμεσα στον μακροπερίοδο και τον μικροπερίοδο λόγο στο τμήμα της παραγράφου προβάλλει γλωσσικά/συντακτικά την αντίθεση ανάμεσα στους πολλαπλούς ρόλους που επιτελούσε η γυναίκα του Τολστόι σε σχέση με στο σύζυγό της που μόνο στοχαζόταν. Αυτός είναι και ο κύριος προβληματισμός που αναδύεται στο Κείμενο 1, καθώς η πρόθεση της αρθρογράφου είναι να τονιστεί το γεγονός ότι ο απεριόριστος ελεύθερος χρόνος είναι διαχρονικό και απαραβίαστο προνόμιο των ανδρών. Με αυτό τον τρόπο η συγγραφέας ενισχύει την κύρια θέση της ότι είναι πολύ σημαντικός ο ρόλος των γυναικών στην πορεία των ανδρών τους.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

α. Η απόφαση του ποιητικού υποκειμένου να μεταλλαχθεί σε «κυρία Χιονάνθρωπο» (βασικό σύμβολο του ποιήματος) επεξηγείται στη συνέχεια του ποιήματος ως επιθυμία/πρόθεση («Σενάριο»), αλλά και βεβαιότητα (χρήση μέλλοντα οριστικής). Ενδεικτικά (στις παρενθέσεις οι σχετικοί δείκτες):

- Να βιώσει την ξεγνοιασιά, την ανεξαρτησία, να έχει χαλαρή διάθεση («Λοξά το μαύρο καπελάκι», «Δυο μεγάλες αφράτες χιονόμπαλες»: εικόνες όρασης και αφής).
- Να παραμείνει ήσυχη και στατική, σε επαφή με το φυσικό περιβάλλον («Στην άκρη … από το πλαϊνό μου γέρικο δέντρο», εικόνα).
- Να βρεθεί στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος χαρίζοντας χαρά στους άλλους ακόμα και αν αυτό αποβαίνει επικίνδυνο («Θα χαχανίζουν γύρω μου τα γειτονόπουλα …», «Το πιο θλιμμένο θα μου ρίχνει μια πέτρα»: εικόνες και σύντομες αφηγήσεις /στιγμιότυπα).
- Να μεταλλαχθεί με ταπεινά υλικά, να δει τον εαυτό της «αλλιώς», να ξαναγεννηθεί («Στη θέση ... το καινούριο μου σώμα», «Διαλέγοντας μικρά κουκουνάρια Ή τσόφλια από καρύδια για κουμπιά.»: επίθετα που προσδιορίζουν τις ιδιότητες των αντικειμένων και λέξεις καθημερινές που παραπέμπουν στην απλότητα της νέας πραγματικότητας)
- Να γίνει ανθεκτική και άτρωτη («Ωστόσο θα με βρίσκει στη σκούπα», «Θα αφήνει άθικτο … επισκευάσιμο», «Όπως κάποιος που ξυπνάει»: αντίθεση/ανατροπή, προσδιοριστικά επίθετα, προσωποποίηση, παρομοίωση και διαδοχικές εικόνες).
- Να γίνει το ακριβώς αντίθετο του παλιού εαυτού της («Δεν θα είμαι πια η κυρία Χρήσιμη!», αντίθεση με ό,τι ακολουθεί «Αυτή ποτέ δεν είδε, μόνο σκούπιζε …Το λιγοστό το χιόνι από το κατώφλι της, Πάντα επικίνδυνο για σας τους βιαστικούς.»).

β. Το δεύτερο ερώτημα του θέματος είναι ανοικτό, οπότε μπορεί να απαντηθεί θετικά ή αρνητικά, αρκεί βέβαια να αιτιολογηθεί. Ενδεικτικά, οι μαθητές/-τριες αναμένεται:

- Να θεωρήσουν δικαιολογημένη την επιθυμία του ποιητικού υποκειμένου, ως αντίδραση στην έως τώρα περιχάραξη του εαυτού της στο ρόλο της «Χρήσιμης» που δεν έχαιρε της προσοχής και της εκτίμησης του περιβάλλοντός της, αλλά και δεν απολάμβανε τη ζωή, καθώς αυτή αναλωνόταν αποκλειστικά μέσα στην εκπλήρωση των καθηκόντων της.
- Να κρίνουν ως ακραία - ίσως και εγωιστική - την επιλογή της «διάλυσης» του ρόλου της, δεδομένου ότι το ποιητικό υποκείμενο δεν φαίνεται να επικοινωνεί και να διαπραγματεύεται με το περιβάλλον της για μια καλύτερη σχέση και θέση. Αντίθετα, δείχνει να προεξοφλεί ότι οι «βιαστικοί» είναι αδιάφοροι, αναίσθητοι και ανάξιοι να κατανοήσουν τη δική της οπτική.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Το ραδιόφωνο

Το ακόλουθο συντομευμένο χρονογράφημα προέρχεται από το βιβλίο του ζωγράφου, σκηνογράφου και συγγραφέα Δημήτρη Μυταρά, Ο σκύλος δαγκώνει*, Αθήνα: Κέδρος, 1997, σσ. 34-36.*

Κατέβαινα την εθνική οδό Αθηνών - Θεσσαλονίκης για αρκετές ώρες. Δίπλα μου είχα ένα πολύ ωραίο ραδιόφωνο ντίζιταλ,[1] το οποίο, για όσους δεν το γνωρίζουν, αναλαμβάνει για λογαριασμό σου να βρίσκει τους διάφορους σταθμούς που φτάνουν κοντά σου, καθώς μετατοπίζεσαι συνεχώς.

Η πολυφωνία ήταν τρομακτική. Δεν ήξερα ότι όλα τα ελληνικά χωριά έχουν φωνή, και μάλιστα με τη σχετική τοπική προφορά. Το ύφος είναι το γνωστό αγχώδες και βιαστικό ύφος που συναντάμε σε όλους τους σταθμούς γενικά στην Ελλάδα, με άπειρες αφιερώσεις, σχόλια πολιτικά, συνεντεύξεις από ραδιοφώνου, ψευτοδιαγωνισμούς και κάθε είδους μουσική. Μου έκαναν εντύπωση και οι διαφημίσεις, που μου θύμισαν το ’52. Κάθε τρία λεπτά άλλαζα σταθμό, γιατί κάτι δεν πήγαινε και μου χάλαγε τη διάθεση. Έβαλα μια κασέτα για να στρώσουν τα νεύρα μου, έβγαλα και τα σχετικά συμπεράσματα, τα οποία ισχύουν και για τους ραδιοσταθμούς της Αθήνας: α) Σε όλη τη διαδρομή δεν κατάφερα να ακούσω ούτε ένα ολόκληρο τραγούδι. Ο εκφωνητής ανά πάσα στιγμή διέκοπτε, για να κάνει διάφορα σχόλια, ή απλώς διέκοπτε χωρίς λόγο. Συχνά σιγοτραγουδούσε και το τραγούδι. β) Τα τραγούδια, σε γενικές γραμμές, ήταν χαμηλού επιπέδου -οτιδήποτε τους έπεφτε στα χέρια- συχνά επιλεγμένα έτσι ώστε να ταιριάζουν σε διάφορα σχετικά σχόλια με νόημα. γ) Συνήθως ένα ζευγάρι εκφωνητών παρουσιάζει το πρόγραμμα, ανταλλάσσοντας απόψεις, λέγοντας διάφορα έξυπνα, αλλά ουδείς είναι τόσο έξυπνος, ώστε να μπορεί να το κάνει αυτό επιτυχώς επί μία ώρα συνεχώς. δ) Διάφοροι εκφωνητές, συμπαθέστατοι κατά τα άλλα, διαβάζουν κείμενα με άπειρα λεκτικά λάθη και λάθος αναπνοή, που σημαίνει ότι δεν καταλαβαίνουν αυτά που διαβάζουν, ώστε είναι φυσικό να μην καταλαβαίνουμε ούτε εμείς. ε) Σε εκπομπές με ξένη μουσική, όπου αναφέρονται λεπτομερώς με βαθμό επιτυχίας τα ξένα τραγούδια στην παγκόσμια αγορά, θαυμάζω πάντα τα τέλεια αμερικάνικα, με προφορά αντάξια σταθμού του Κεντάκι. Κάποιος ειδικός, μολαταύτα, μου είπε ότι σπάνια το επίπεδο γνώσης της γλώσσας ξεπερνάει τη σπουδή συνοικιακού φροντιστηρίου. Αφήνω ότι σπάνια αποφασίζει κάποιος να βάλει κλασική μουσική. Όχι βέβαια κουαρτέτα του Μπετόβεν - αυτό είναι αδιανόητο - αλλά κάποια εισαγωγή ή κάποιο άλλο κατανοητό

[1] ντίζιταλ = ψηφιακό.

κομμάτι. Ακόμη, μου δόθηκε η εντύπωση ότι άκουγα τον ίδιο σταθμό παντού, εφόσον τα προγράμματα και το ύφος έχουν ταυτιστεί σχεδόν απόλυτα.

Να, λοιπόν, κάμποσοι λόγοι που με υποχρέωναν να κλείνω το ραδιόφωνό μου συχνότερα απ' ό,τι θα 'θελα. Αλλά ας μην είμαστε γκρινιάρηδες. Υπάρχουν ειδήσεις ταυτόχρονα με τα γεγονότα, υπάρχει γρήγορος ρυθμός και εναλλαγές θεμάτων και, τέλος, υπάρχουν άπειρες συνεντεύξεις, τις οποίες ακούω με πραγματική απόλαυση, ιδιαίτερα εκείνες που σέρνουν τα εξ αμάξης στους αρχηγούς και στα πολιτικά κόμματα.

Κείμενο 2

ΝΙΚΟΣ-ΓΑΒΡΙΗΛ ΠΕΝΤΖΙΚΗΣ (1908-1993)

Ομιλήματα (απόσπασμα)

Το ακόλουθο κείμενο προέρχεται από το πεζογράφημα Ομιλήματα *του μοντερνιστή λογοτέχνη και ζωγράφου Νίκου-Γαβριήλ Πεντζίκη (Αθήνα: Εκδόσεις Ακρίτας, 1992, σσ.79-80).*

Σκυμμένοι στο φως της λάμπας με το γκάζι, η αδελφή μου και εγώ διαβάζαμε σε τούτο το γραφείο.

Συλλάβιζα το αλφαβητάριο.

[…] Πόσο θάθελα να ήταν δυνατό να ξανάβλεπα τα πρώτα μου βιβλία.

Το αλφαβητάριο άρχιζε με το Α! Α!, φωνή θαυμασμού. Η σχετική εικόνα έδειχνε δυο παιδιά, έν' αγόρι κι ένα κορίτσι, που είχαν ανέβει σε μια κορυφή και θαύμαζαν την ανατολή του Ήλιου.

Έπειτα ακολουθούσαν τα γράμματα συμπλεγμένα, ώστε να σχηματίζονται οι φθόγγοι, οι συλλαβές και οι λέξεις. Σειρά από λέξεις, που μια έχει ως αρχικό ένα από τα 24 γράμματα του αλφαβήτου.

Το Α δίνει την Αγάπη, το Β δίνει το Βάρος, τη βαρύτητα, το Γ δίνει το Γάμο, το Δ τη Διάσπαση και τη διάρκεια, το Ε το Ευαγγέλιο και την Ελένη, το Ζ τη Ζωή, το Η τον Ήλιο, το Θ το Θείο (το μεταλλοειδές ανόργανο στοιχείο, τον αδελφό του πατέρα ή της μητέρας, αυτό που ανήκει στο Θεό), το Ι την Ικεσία, το Κ το Κάλλος και την καλοσύνη, το Λ το Λιοντάρι, τον λέοντα, που 'ναι σύμβολο του Ευαγγελιστού Αγίου Μάρκου, το Μ δίνει το Μένος και τη μορφή, το Ν δίνει το Νέο (πρόσωπο ή πράγμα ή αέριο), το Ξ δίνει το Ξένο, το Ο δίνει το Όλο, δηλαδή το ολόκληρο, το Π δίνει το Πάθος, το Ρ τη Ροή, το Σ τη Σιωπή, το Τ το Τέλος και τέλμα, το Υ την Υποταγή και την υπομονή, το Φ το Φάγετε, το Χ τη Χαρά (Χριστός), το Ψ το Ψάλλω και το ψάρι, το Ω δίνει το Ωρολόγι, που δείχνει την ώρα και δηλώνει το τέλος.

Απ’ αυτού αρχινώντας ανάποδα: Ω Ψ(ι)Χ(ι) Φ(ι) Υ Τ(α) Σ(ι) Ρ(ο) Π(ι) Ο Ξ(ι) Ν(ι) Μ(α) Λ(α) Κ(α) Ι Θ(ι) Η Ζ(ι) Ε Δ(έλτα) Γ(α) Β(ι) φτάνουμε πάλι στο Α, που είναι η αφετηρία, που σημαίνει την αρχή του κόσμου, σύμφωνα μ’ ένα παλιό ποίημα, με στίχους για κάθε γράμμα της αλφαβήτας.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 60-70 λέξεων τους λόγους που υποχρέωναν τον συγγραφέα του Κειμένου 1 να κλείνει το ραδιόφωνό του.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας οργανώνει τον λόγο του με μια αντίθεση. Να την αποδώσεις με συντομία (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τι πετυχαίνει με την επιλογή του αυτή (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1. Σε κάθε περίπτωση, μία μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι ορθή:

1. **Στην περίοδο λόγου «Έβαλα μια κασέτα για να στρώσουν τα νεύρα μου, έβγαλα και τα σχετικά συμπεράσματα» (2η παράγραφος) το ύφος μπορεί να χαρακτηριστεί ως:**
   α) λόγιο
   β) χιουμοριστικό
   γ) σοβαρό
   δ) γλαφυρό
2. **Η πρόταση «-αυτό είναι αδιανόητο-» (2η παράγραφος) που περικλείεται σε διπλή παύλα συνιστά:**
   α) ειδικό λεξιλόγιο
   β) συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας
   γ) σχόλιο του συγγραφέα
   δ) ξένο σχόλιο

3. **Η λέξη «πολυφωνία» (2η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:**

   α) πλουραλισμός

   β) ποικιλοχρωμία

   γ) πληθώρα

   δ) πολυσημία

4. **Η λέξη «λεπτομερώς» (2η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως αντώνυμή της τη λέξη:**

   α) απλώς

   β) σχοινοτενώς

   γ) ακροθιγώς

   δ) εκτενώς

5. **Με τη φράση «σέρνουν τα εξ αμάξης» (3η παράγραφος), ο χρονογράφος εννοεί ότι:**

   α) αμαυρώνουν τη φήμη

   β) επιπλήττουν δριμύτατα

   γ) επιβραβεύουν

   δ) αμφισβητούν έντονα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις, με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2, γιατί ο αφηγητής εύχεται να ξαναδεί τα πρώτα του παιδικά βιβλία (μονάδες 10). Ποιες είναι οι σκέψεις και τα συναισθήματά σου για τα δικά σου πρώτα αναγνωστικά βιβλία; (μονάδες 5) Να απαντήσεις τεκμηριωμένα σ’ ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συγγραφέας έκλεινε συχνά το ραδιόφωνό του, γιατί:

- Δεν του άρεσαν όσα άκουγε, με αποτέλεσμα να γίνεται δύσθυμος.
- Κανένα τραγούδι δεν ολοκληρωνόταν λόγω των άσκοπων παρεμβολών των εκφωνητών.
- Η ποιότητα της μουσικής ήταν κακή και έλλειπε παντελώς η κλασική μουσική.
- Το πρόγραμμα διανθιζόταν από δήθεν έξυπνα σχόλια.
- Οι εκφωνητές έκαναν συνεχώς λάθη και δεν γίνονταν κατανοητοί.
- Τα ξένα τραγούδια παρουσιάζονταν με δήθεν άπταιστη προφορά.
- Το περιεχόμενο και το ύφος των εκπομπών ήταν πανομοιότυπα σε όλους τους σταθμούς.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Στην τελευταία παράγραφο ο χρονογράφος παρουσιάζει, σε αντίθεση με όσα ανέφερε στο υπόλοιπο κείμενό του για τις αρνητικές πλευρές των ραδιοφωνικών εκπομπών, τα θετικά τους σημεία, τα οποία και απολαμβάνει.
- Με την επιλογή του αυτή ολοκληρώνει νοηματικά το θέμα του, με έναν επικοινωνιακά αποτελεσματικό τρόπο. Τα λιγοστά πλεονεκτήματα των ραδιοφωνικών σταθμών παρουσιάζονται στο τέλος του κειμένου, αντιθετικά ως προς τα μειονεκτήματα.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. β
2. γ
3. α
4. γ
5. β

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές/μαθήτριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να τεκμηριωθεί με στοιχεία/χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Ο ομοδιηγητικός αφηγητής εύχεται, με βιωματικό τρόπο, να ξαναδεί τα πρώτα του βιβλία, γιατί

- αυτά σχετίζονται με πολύτιμες αναμνήσεις και συναισθήματα της παιδικής του ηλικίας («σκυμμένοι στο φως της λάμπας… αλφαβητάριο»)
- τού θυμίζουν τον θαυμασμό που βιώνει κάθε παιδί, όταν πρωτοαντικρίζει με πηγαία αθωότητα το θαύμα του κόσμου («Το αλφαβητάριο άρχιζε… του Ήλιου»)
- παρουσιάζουν το μυστήριο της γλώσσας και του λόγου, που οδεύουν από τα γράμματα στον σχηματισμό των λέξεων («τα γράμματα συμπλεγμένα… αλφαβήτου»)
- ως αλφαβητάρια εμπεριέχουν τα θεμελιώδη βιώματα, τις πιο βασικές, αλλά και τις πιο ουσιαστικές γνώσεις για τον κόσμο («το Α δίνει την Αγάπη… το τέλος»)
- παρέχουν τη δυνατότητα στον αναγνώστη τους να φτάσει από το τέλος (το Ω) ξανά στην αρχή (το Α), να κατανοήσει δηλαδή τη σύνδεση του τέλους με την αρχή και να γνωρίσει την αφετηρία της δημιουργίας («αρχινώντας ανάποδα… της αλφαβήτας»).

Ο/Η μαθητής/μαθήτρια καλείται να εκφράσει ελεύθερα την προσωπική του/της ανταπόκριση. Αναμένεται να εκφράσει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του/της για τα πρώτα του/της αναγνωστικά βιβλία, αρκεί αυτά να εκπορεύονται από το κείμενο και να μη διατυπώνονται με τρόπο αυθαίρετο. Θετικά αποτιμάται η νοηματική σύνδεση με το ζητούμενο και η σαφήνεια της απάντησης.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Τεχνολογικές εξελίξεις και το μέλλον της εργασίας

Το ακόλουθο συντομευμένο άρθρο του Γιάννη Στουρνάρα δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Τα Νέα» στις 23.12.2021.

[…] Η αγορά εργασίας αλλάζει με μεγάλη ταχύτητα. Βασικό ρόλο στο νέο, εκθετικά μεταβαλλόμενο, περιβάλλον έχουν οι δεξιότητες των ατόμων. Η τεχνολογία απαιτεί έναν συνδυασμό τεχνικών, μεθόδων, διαδικασιών και δεξιοτήτων. Σημαντικό ρόλο στην τεχνολογική πρόοδο μέχρι σήμερα έχουν διαδραματίσει βασικά χαρακτηριστικά του ανθρώπου, όπως η παρατηρητικότητα και η διάθεση για εξέλιξη και γνώση. Η σύγχρονη εποχή είναι η εποχή της συνεχούς ανάπτυξης δεξιοτήτων και της καινοτομίας σε όλους τους τομείς. Μια καινοτόμος οικονομία και κοινωνία απαιτεί την απόκτηση, ενεργοποίηση και χρήση εξειδικευμένων δεξιοτήτων, όπως είναι η χρήση μαθηματικού προγραμματισμού, αλλά χρειάζεται, συγχρόνως, άτομα με υψηλές κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες.

Η ύπαρξη αρκετών εργαζομένων υψηλής εξειδίκευσης δεν είναι το μοναδικό ζητούμενο, αν και βέβαια αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επιτυχή ανταπόκριση στην πρόκληση της σύγχρονης τεχνολογίας. Για την εξισορρόπηση της προσφοράς και της ζήτησης εργασίας χρειάζεται οι εργαζόμενοι να διαθέτουν τις κατάλληλες δεξιότητες. Τα άτομα δεν αρκεί πλέον να αναπτύξουν θεμελιώδεις δεξιότητες, όπως γλωσσικό γραμματισμό, αριθμητική και επίλυση προβλημάτων, αλλά χρειάζονται και συμπληρωματικές κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες και αξίες, όπως δεκτικότητα σε νέες εμπειρίες, προσαρμοστικότητα, επικοινωνία και ομαδικότητα.

Στον σύγχρονο κόσμο της εργασίας που χαρακτηρίζεται από συνεχείς αλλαγές, οι απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες υπερβαίνουν ένα συγκεκριμένο πεδίο ειδίκευσης. Οι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας χρειάζεται να συνδυάζουν την κύρια ειδικότητά τους με ευρύτερες γνώσεις και δεξιότητες, καθώς και με άλλες εξειδικεύσεις. Παράλληλα, όσο πιο γρήγορα αλλάζει ο κόσμος, τόσο μειώνεται ο χρόνος ζωής των δεξιοτήτων. Ως εκ τούτου, οι εργαζόμενοι θα πρέπει να αναβαθμίζουν τις δεξιότητές τους και να επανειδικεύονται καθ’ όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους, ενώ θα πρέπει να μπορούν να προσαρμόζονται σε κάθε αλλαγή. […]

Ψηφιακός μετασχηματισμός, απομακρυσμένη εργασία και διά βίου μάθηση φαίνεται να συνθέτουν την εργασία του μέλλοντος. Ο εργαζόμενος θα απομακρύνεται όλο και περισσότερο από το λεγόμενο γραμμικό μοντέλο σταδιοδρομίας, όπου απασχολείται στο ίδιο επάγγελμα με το οποίο

ξεκίνησε μέχρι τη συνταξιοδότησή του. Η σταδιοδρομία πολλές φορές χαρακτηρίζεται ως «απρόβλεπτη» και «μεταβατική». Και τα άτομα, για να επιτύχουν πλέον στην επαγγελματική τους πορεία, χρειάζεται να διαθέτουν ένα πλέγμα πολύπλευρων δεξιοτήτων. Άλλωστε, λόγω των νέων συνθηκών δεξιότητες, όπως η ενεργή μάθηση, η ανθεκτικότητα, η ευελιξία, αποδεικνύονται εξαιρετικά χρήσιμες. Επομένως, αυτό που θα μεταβάλλεται διαρκώς στον σύγχρονο κόσμο της εργασίας είναι η ζήτηση σε δεξιότητες.

Κείμενο 2

Τ. Κ. Παπατσώνης (1895-1976)

Οι Γιορτάδες

Το ποίημα ανήκει στη συλλογή Εκλογή Β΄ *(1962) του Τάκη Παπατσώνη, προδρόμου της μοντέρνας ποίησης (*Εκλογή Α΄, Ursa Minor, Εκλογή Β΄*, Αθήνα: Ίκαρος, 1988, σ. 271).*

Κοπήκανε τα πράσινα φυλλώματα αρμαθιές,[1]
και δέσμες τα φανταχτερά λουλούδια του χειμώνα,
της παγωνιάς ανθίσματα, την είσοδο στο σπίτι
κάμνουν. Μας φέρνουν την εορτή, βουνίσια, δροσισμένη,
να τη θρονιάσουν στα θερμά μοναχικά δωμάτια.
Αλλάζουν τα περίγυρα. Κατοικητήρια του φωτός
γίνονται οι σύθαμπες[2] γωνιές. Τα σκεβρωμένα ξύλα
λες και ξεπέταξαν κλαριά και βάτους, λες κι ανθίσαν.
Έφεξε το πρασίνισμα κι άστραψε το λουλούδι·
οι τοίχοι χαμογέλασαν, φάνταξε το τραπέζι,
στήσανε τα βιβλία χορό στα ράφια τους τα σκούρα
και δάσος πλήρες φούντωσε το πλούτος του τζακιού.
Τα είδαν οι γέροι του σπιτιού και σιγοκελαηδήσαν
τα είδαν οι νιοι και χάρηκαν και τα μωρά ευφρανθήκαν,
ολούθε βγήκε μια ύμνηση στη θαλερή[3] τη φύση,
που μας θυμήθη τους κλειστούς και μοναχούς ανθρώπους
κι εδώ μας μετατέθηκε, και δώρα μας φορτώνει,

[1] αρμαθιές = σύνολα όμοιων πραγμάτων συνδεδεμένων με σπάγκο.

[2] σύθαμπες = μισοσκότεινες.

[3] θαλερή = ανθηρή.

και τους χειμώνες καταλυεί[4] με άνθηση του σπιτιού.

Κοιτάχτε, όπου έβοσκε ανοστιά, χοροπηδάει μια πλάση
ζωντανεμένη στις χαρές γιορταστικής βλαστήσεως.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων τα χαρακτηριστικά της εργασίας του μέλλοντος, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο αρθρογράφος οργανώνει τον λόγο του με αίτιο-αποτέλεσμα. Να αποδώσεις με συντομία αυτόν τον τρόπο οργάνωσης του λόγου (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τι πετυχαίνει με την επιλογή του αυτή (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στα παρακάτω χωρία του Κειμένου 1 τις περιπτώσεις στις οποίες το μήνυμα διατυπώνεται με βεβαιότητα και τις αντίστοιχες στις οποίες ο συγγραφέας εκφράζει αναγκαιότητα. (μονάδες 10) Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου με κριτήριο τους γραμματικούς ή λεκτικούς τύπους που επιλέγονται, για να δηλωθεί η βεβαιότητα ή η αναγκαιότητα. (μονάδες 5)

- Η αγορά εργασίας αλλάζει με μεγάλη ταχύτητα. (1η παράγραφος)
- Για την εξισορρόπηση της προσφοράς και της ζήτησης εργασίας χρειάζεται οι εργαζόμενοι να διαθέτουν τις κατάλληλες δεξιότητες. (2η παράγραφος)
- οι εργαζόμενοι θα πρέπει να αναβαθμίζουν τις δεξιότητές τους και να επανειδικεύονται καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους (3η παράγραφος)
- Ο εργαζόμενος θα απομακρύνεται όλο και περισσότερο από το λεγόμενο γραμμικό μοντέλο σταδιοδρομίας. (4η παράγραφος)
- Επομένως, αυτό που θα μεταβάλλεται διαρκώς στον σύγχρονο κόσμο της εργασίας είναι η ζήτηση σε δεξιότητες. (4η παράγραφος)

[4]καταλυεί = καταλύει.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις, με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2, την ευφρόσυνη αλλαγή του κόσμου, όπως παρουσιάζεται από το ποιητικό υποκείμενο (μονάδες 10). Συμφωνείς ή διαφωνείς με τη χαρούμενη στάση ζωής που αυτό εκφράζει (μονάδες 5); Να απαντήσεις τεκμηριωμένα σ' ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η εργασία του μέλλοντος θα απαιτεί:

- τον ψηφιακό εκσυγχρονισμό, την τηλεργασία, την αδιάλειπτη μάθηση,
- συνεχείς και απρόσμενες αλλαγές κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας,
- πολλές και διαφορετικές, διαρκώς μεταβαλλόμενες δεξιότητες από τους εργαζόμενους.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Η τρίτη παράγραφος του Κειμένου 1 αναπτύσσεται με αίτιο-αποτέλεσμα. Συγκεκριμένα, οι διαρκείς μεταβολές που χαρακτηρίζουν τη σύγχρονη εργασία (αιτία), απαιτούν από τους εργαζόμενους γνώσεις και δεξιότητες από αρκετούς τομείς ειδίκευσης (αποτέλεσμα). Επιπλέον, η ταχύτητα των μεταβολών (αιτία), αναγκάζει τους εργαζόμενους να βελτιώνουν συνεχώς τις δεξιότητές τους και να αποκτούν νέες ειδικότητες καθ' όλη τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου, επιδεικνύοντας απαράμιλλη προσαρμοστικότητα (αποτέλεσμα).
- Με την επιλογή του αυτή ο αρθρογράφος πετυχαίνει:
    - να παρουσιάσει πειστικά τις σχέσεις αιτίας αποτελέσματος που συνδέουν τις γρήγορες μεταβολές της σύγχρονης εργασίας με τη σταδιοδρομία των εργαζομένων,
    - να αναδείξει με αποτελεσματικό τρόπο την ανάγκη συνεχούς βελτίωσης και προσαρμογής των εργαζομένων στις μεταβαλλόμενες συνθήκες εργασίας.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- Το μήνυμα διατυπώνεται με βεβαιότητα στα ακόλουθα χωρία:
    - «Η αγορά εργασίας αλλάζει με μεγάλη ταχύτητα.» (1η παράγραφος)
    - «Ο εργαζόμενος θα απομακρύνεται όλο και περισσότερο από το λεγόμενο γραμμικό μοντέλο σταδιοδρομίας.» (4η παράγραφος)

- «Επομένως, αυτό που θα μεταβάλλεται διαρκώς στον σύγχρονο κόσμο της εργασίας είναι η ζήτηση σε δεξιότητες.» (4η παράγραφος)

Και στις τρεις περιπτώσεις ο συγγραφέας χρησιμοποιεί την οριστική έγκλιση («αλλάζει», «θα απομακρύνεται», «θα μεταβάλλεται», «είναι»), με την οποία εκφράζεται κάτι το πραγματικό, βέβαιο και αναμφισβήτητο. Η βεβαιότητα υπογραμμίζεται και με τη χρήση του ενεστώτα («αλλάζει», «είναι») και του εξακολουθητικού μέλλοντα («θα απομακρύνεται», «θα μεταβάλλεται»), που δηλώνουν ότι κάτι γίνεται στο παρόν και στο μέλλον, αντίστοιχα, με τρόπο εξακολουθητικό-επαναλαμβανόμενο (άρα βέβαιο). Στην τελευταία περίοδο λόγου η βεβαιότητα υπογραμμίζεται και από το επίρρημα «διαρκώς», που τονίζει τον συνεχή και επομένως αδιαμφισβήτητο χαρακτήρα της μεταβολής.

- Ο συγγραφέας εκφράζει αναγκαιότητα στα ακόλουθα χωρία:
  - «Για την εξισορρόπηση της προσφοράς και της ζήτησης εργασίας χρειάζεται οι εργαζόμενοι να διαθέτουν τις κατάλληλες δεξιότητες.» (2η παράγραφος)
  - «οι εργαζόμενοι θα πρέπει να αναβαθμίζουν τις δεξιότητές τους και να επανειδικεύονται καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους» (3η παράγραφος)

Και στις δύο περιπτώσεις χρησιμοποιούνται απρόσωπα ρήματα που συντάσσονται με υποτακτική («χρειάζεται να διαθέτουν», «θα πρέπει να αναβαθμίζουν και να επανειδικεύονται»), για να δηλωθεί η αναγκαιότητα, η υποχρέωση του υποκειμένου, δηλαδή των εργαζομένων, να προβούν σε ορισμένες ενέργειες.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

- Το ποιητικό υποκείμενο παρουσιάζει τον κόσμο να αλλάζει με ευφρόσυνο τρόπο κατά τη διάρκεια των γιορτινών ημερών του χειμώνα, δηλαδή των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς («τα φανταχτερά λουλούδια του χειμώνα,/ της παγωνιάς ανθίσματα»). Το παγωμένο σκηνικό ζωντανεύει εξαιτίας του χαρούμενου και αναγεννητικού χαρακτήρα αυτών των γιορτών, που συνδέονται με τη γέννηση της ελπίδας και της ζωής μέσα στην καρδιά του χειμώνα. Το φως κυριαρχεί στο σκοτάδι (στ. 6-7), η ανθοφορία στην ξηρασία (στ. 7-9), η άψυχη ύλη γίνεται έμψυχη (στ. 10-12) και οι άνθρωποι όλων των ηλικιών ευφραίνονται (στ. 13-14). Η φύση εξυμνεί τον Δημιουργό της, αγάλλονται οι ψυχές και η παγερή μοναξιά καταλύεται (στ. 15-18). Έτσι, όλη η πλάση αποκτά ευφρόσυνη υπόσταση χάρη στο ελπιδοφόρο μήνυμα της γιορτής.
- Ο/Η μαθητής/μαθήτρια καλείται να εκφράσει ελεύθερα την προσωπική του/της ανταπόκριση. Μπορεί να γράψει ότι συμφωνεί ή διαφωνεί με την ευφρόσυνη στάση ζωής

που προτείνει το ποιητικό υποκείμενο. Αναμένεται να εκφράσει ελεύθερα και τεκμηριωμένα τις απόψεις του/της, αρκεί αυτές να εκπορεύονται από το κείμενο και να μη διατυπώνονται με τρόπο αυθαίρετο. Θετικά αποτιμάται η νοηματική σύνδεση με το ζητούμενο και η σαφήνεια της απάντησης.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Δημιουργικότητα: Το κλειδί της επιτυχίας στην εργασία

Το κείμενο της Άννας Σαϊνίδου δημοσιεύτηκε στις 14.12.2020 στον ιστότοπο https://speedynews.gr.

Πολλές φορές συνηθίζουμε να κατηγοριοποιούμε τα επαγγέλματα λαμβάνοντας υπόψη το πόσο συναρπαστικά ή δημιουργικά μάς φαίνονται. Για πολλούς η δημιουργικότητα αφορά κατά κύριο λόγο τα επαγγέλματα που σχετίζονται με την τέχνη. Πράγματι, φαινομενικά δεν είναι ιδιαίτερα συναρπαστικό να πουλάει κανείς φρούτα ή να είναι λογιστής. Η οπτική αυτή όμως είναι ιδιαίτερα επιφανειακή. Γιατί αν κάποιος θέλει να είναι δημιουργικός, τίποτα και κανείς δεν μπορεί να τον περιορίσει.

Αρχικά, όταν κάνουμε λόγο για δημιουργικότητα, μιλάμε για την προσωπική ικανότητα που έχει ο καθένας να δημιουργήσει, δηλαδή να αφήνει το δικό του στίγμα σε καθετί που καταπιάνεται, χωρίς απλά να διεκπεραιώνει μια εργασία που τού δίνεται. Για παράδειγμα, αν μια γραμματέας απλά σηκώνει τα τηλέφωνα και κλείνει τα ραντεβού, διαφέρει κατά πολύ από την γραμματέα που εμπιστεύονται οι πελάτες και που αναπτύσσουν ξεχωριστές σχέσεις μαζί της. Είναι προσωπική επιλογή του καθενός το πόσο δημιουργικός είναι στην εργασία του και αν θα χρησιμοποιήσει κάποιες από τις προσωπικές του δεξιότητες, ακόμη και σε θέσεις, που φαινομενικά αυτές δεν απαιτούνται.

[…] Φυσικά για πολλούς, δεν γίνεται σε όλα τα επαγγέλματα να είναι κανείς δημιουργικός, αλλά αυτό δεν ισχύει, καθώς όλα ξεκινούν με την αντίληψη που έχουμε για το κάθε επάγγελμα που θα κληθούμε να ασκήσουμε. Αν, για παράδειγμα, ένας τραπεζικός υπάλληλος σκεφτεί πως η δουλειά του είναι το ταμείο και τα έγγραφα, σίγουρα θα περιοριστεί στην διεκπεραίωση των συγκεκριμένων καθηκόντων.

[…] Σίγουρα δεν είναι λίγες οι φορές που κάποιος δεν θέλει να πάει στην δουλειά, είτε εξαιτίας της φυσικής τάσης του ανθρώπου για τεμπελιά είτε εξαιτίας της σωματικής και ψυχικής κόπωσης. Όμως, το κλειδί βρίσκεται για ακόμα μια φορά στον τρόπο που σκεφτόμαστε: Αν βρούμε το δικό μας «κουμπί», τότε όλα μπορούν να γίνουν συναρπαστικά και ενδιαφέροντα. Και δυστυχώς, καθώς οι καιροί που ζούμε μας απομακρύνουν από την δουλειά των ονείρων μας ή από την καριέρα που θα θέλαμε να χτίσουμε, ίσως τελικά η δημιουργικότητα και η εναπόθεση της προσωπικότητάς μας σε οτιδήποτε καλούμαστε να καταπιαστούμε, είναι και αυτό που θα μας βοηθήσει να μάθουμε να προσαρμοζόμαστε ευκολότερα, αλλά και να κάνουμε τη ζωή μας ακόμα πιο λειτουργική.

Κείμενο 2

Μέλπω Αξιώτη (1905-1973)

Ο γιατρός και η καθηγήτρια

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα «Ο γιατρός και η καθηγήτρια» της Μέλπως Αξιώτη (1905-1973), από το βιβλίο «Άπαντα», φιλολογική επιμέλεια Μάρω Δούκα – Βασίλης Λαμπρόπουλος, τόμ. Ε΄, Σύντροφοι, Καλημέρα! και άλλα διηγήματα, εκδ. Κέδρος, Αθήνα: 1983, σ.σ. 121-131.

[…] «Ξέρεις τι βλέπω; Πως χόντρυνες. Εδώ και λίγο διάστημα τι όμορφη που ήσουν ακόμα, αδύνατη σα συλφίδα[1]. Μα είναι βέβαια και τ' αρθριτικά που έρχονται με τα χρόνια. Πενήντα χρονών είσαι, Αντιγόνη, κι εγώ ένα δεκάρι από πάνω. Δε θα σε γνωρίσει η αδελφή σου, σα θα γυρίσει πίσω».

«Κι εγώ ξέρεις τι βλέπω; Πως από δω και πέρα δε θα μπορέσουμε πια να ζήσουμε».

«Και γιατί;», ρώτησε ο Γιώργης.

«Ε, γιατί δε μας έμεινε πια τίποτα. Έχει γούστο να νομίζεις πως ο άνθρωπος ζει με τον αέρα, μόνο με τα βιβλία του».

«Όχι παιδί μου, τέτοιο πράμα δεν το νομίζω, γιατί τότε δε θα 'μουν γιατρός. Η επιστήμη δίνει στο φαΐ πολύ μεγάλη σημασία. Μα έτσι που το 'πες, δεν το κατάλαβα αμέσως, γιατί είναι και άλλες περιπτώσεις που και τότε ο άνθρωπος δεν μπορεί να ζήσει, είναι αδύνατο. Σα δεν πιστεύει σε τίποτα ή δεν περιμένει τίποτα. Ή όταν δεν είναι η ζωή του σύμφωνη μ' αυτό που πιστεύει. Ή αν έκανε κάτι που βρόμισε τη ζωή του και την πίστη του. Βλέπεις πόσες περιπτώσεις, ε; Μα η δικιά μας αποθήκη δεν έχει ακόμη αδειάσει από τέτοια αποθέματα, που να μας βαστούν ζωντανούς. Τώρα απομένει βέβαια να δούμε τι μπορεί να γίνει για το φαΐ, γιατί είναι κι αυτό φυσικά βασικό».

«Εγώ σου το ξανάπα, Γιώργη, να 'βαζες στην πόρτα απόξω ταμπέλα. Πού θες να ξέρει ο κόσμος πως κάθεται εδώ μέσα γιατρός; Από τόσα χρόνια τώρα που ήσουν γιατρός στις Κοινωνικές Ασφαλίσεις, σε νομίζουνε για υπάλληλο. Περαστικός δρόμος είναι, και πολυκατοικία το σπίτι μας, κάποιος μπορεί να βρεθεί να χτυπήσει την πόρτα μας, άμα θα γράφει η ταμπέλα».

«Ναι, βέβαια, κι η ταμπέλα κάτι είναι. Ναι, να τη βάλουμε, δεν είπα εγώ τίποτα».

«Βλέπεις εμένα το επάγγελμά μου είναι σήμερα άχρηστο. Τι να το διαλαλήσεις, ποιος το θέλει. Διαλαλούνε τα λεμόνια και τα κολοκυθάκια, γιατί και μ' όλη τη φτώχεια πουλιούνται, κάποιος βρίσκεται πάντα να τα παίρνει. Μα δεν πάει να βραχνιάζεις να φωνάζεις «είμαι

[1] Συλφίδα: νεράιδα της κέλτικης μυθολογίας, (μεταφορικά) όμορφη, λεπτοκαμωμένη και αέρινη γυναίκα.

καθηγήτρια!». Ε, και δεν είσαι αφού σ' αρέσει, θα σου πούνε, τι μας το λες; Εγώ λοιπόν το βλέπεις πως από τη μεριά μου δεν μπορώ σήμερα να βοηθήσω το σπίτι. Ό,τι κάμεις εσύ».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων την έννοια της δημιουργικότητας στην άσκηση ενός επαγγέλματος, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 η αρθρογράφος οργανώνει τον λόγο της με δύο τρόπους. Να τους καταγράψεις (μονάδες 6) και να εξηγήσεις με συντομία ποιο στόχο εξυπηρετεί ο καθένας από αυτούς (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

«Όμως, το κλειδί βρίσκεται για ακόμα μια φορά στον τρόπο που σκεφτόμαστε: Αν βρούμε το δικό μας «κουμπί», τότε όλα μπορούν να γίνουν συναρπαστικά και ενδιαφέροντα».

Στις παραπάνω περιόδους λόγου η γλώσσα χρησιμοποιείται συνυποδηλωτικά/μεταφορικά. Ποια πρόθεση της αρθρογράφου φανερώνει αυτή η επιλογή (μονάδες 5); Να τις ξαναγράψεις αξιοποιώντας τη δηλωτική/κυριολεκτική χρήση της γλώσσας χωρίς να αλλοιώσεις το νόημά τους (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πόσο σημαντικό κρίνει η Αντιγόνη πως είναι το επάγγελμα στη ζωή του ανθρώπου; Ο σύζυγός της συμφωνεί μαζί της; Ποια είναι η δική σου άποψη; Να απαντήσεις σ' ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η έννοια της δημιουργικότητας στην άσκηση ενός επαγγέλματος προσδιορίζεται ως:

- προσωπική ικανότητα που έχει ο καθένας να δημιουργήσει
- όχι απλή διεκπεραίωση της εργασίας
- χρήση προσωπικών δεξιοτήτων, ακόμη και σε θέσεις, που φαινομενικά αυτές δεν απαιτούνται
- αντίληψη που έχουμε για το κάθε επάγγελμα, το οποίο θα κληθούμε να ασκήσουμε

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ορισμός: «…όταν κάνουμε λόγο για δημιουργικότητα… μια εργασία που του δίνεται.»

Δίνει τον ορισμό της δημιουργικότητας στην εργασία, καθώς αυτό το θέμα απασχολεί το κείμενο και κρίνεται απαραίτητη η διευκρίνιση της έννοιας στον τομέα της εργασίας, καθώς είναι μια έννοια με πολλές όψεις.

Παραδείγματα: «Για παράδειγμα, αν μια γραμματέας… σχέσεις μαζί της.»

Το παράδειγμα διευκρινίζει σαφέστερα την έννοια της δημιουργικότητας στην εργασία με εμπειρικό τρόπο.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Όμως, το κλειδί βρίσκεται για ακόμα μια φορά στον τρόπο που σκεφτόμαστε: Αν βρούμε το δικό μας «κουμπί», τότε όλα μπορούν να γίνουν συναρπαστικά και ενδιαφέροντα».
Πρόθεση της αρθρογράφου είναι να προτείνει τρόπους με τους οποίους είναι δυνατόν να αναπτύξει κάποιος τη δημιουργικότητά του στην εργασία και να μη νιώθει βαρετά. Γι' αυτό επιλέγει τον αναπαραστατικό και μεταφορικό λόγο για την αποτελεσματικότερη πρόσληψη του μηνύματος από τον αναγνώστη.

Όμως, η διάθεση για εργασία εξαρτάται για ακόμα μια φορά από τον τρόπο που σκεφτόμαστε: Αν βρούμε τα εσωτερικά κίνητρα για μια πιο δημιουργική ενασχόληση, τότε όλα μπορούν να γίνουν συναρπαστικά και ενδιαφέροντα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η Αντιγόνη υποστηρίζει πως το πιο σημαντικό στη ζωή του ανθρώπου είναι το επάγγελμα, το οποίο εξασφαλίζει την επιβίωσή του, γι' αυτό και επιμένει να συνεχίσει να ασκεί ο άνδρας της το επάγγελμα του γιατρού, καθώς περνούν οικονομικές δυσκολίες.

- «Ε, γιατί δε μας έμεινε πια τίποτα. Έχει γούστο να νομίζεις πως ο άνθρωπος ζει με τον αέρα, μόνο με τα βιβλία του».
- «Κι εγώ ξέρεις τι βλέπω; Πως από δω και πέρα δε θα μπορέσουμε πια να ζήσουμε».
- «Εγώ σου το ξανάπα, Γιώργη, να 'βαζες στην πόρτα απόξω ταμπέλα. Πού θες να ξέρει ο κόσμος πως κάθεται εδώ μέσα γιατρός;…»

Ο σύζυγός της συμφωνεί μαζί της, αλλά προσθέτει και άλλες συνθήκες χάρη στις οποίες εξασφαλίζεται η ζωή στον άνθρωπο, οι οποίες δεν είναι υλικές. Αυτές είναι η πίστη σε κάποιο στόχο, η συνέπεια στις αξίες του, η διατήρηση της αξιοπρέπειάς του.

- «…είναι και άλλες περιπτώσεις που και τότε ο άνθρωπος δεν μπορεί να ζήσει, είναι αδύνατο.»
- «Σα δεν πιστεύει σε τίποτα ή δεν περιμένει τίποτα.»
- «Ή όταν δεν είναι η ζωή του σύμφωνη μ' αυτό που πιστεύει.»
- «Ή αν έκανε κάτι που βρόμισε τη ζωή του και την πίστη του.»

Ο/Η μαθητής/-τρια καλείται, ανάλογα με την αναγνωστική ανταπόκρισή του/της να πάρει θέση στο ζητούμενο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Το μέλλον της εργασίας και η Κοινωνική Οικονομία

Το κείμενο του Δημήτρη Μιχαηλίδη δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο Αγρονέα, https://www.enallaktikos.gr/Article/59386 στις 25.03.2021.

Στη μετάβαση από την 3η στην 4η βιομηχανική επανάσταση, η εργασία βιώνει μια βαθιά αναδιάρθρωση με χαρακτηριστικό στοιχείο τη μείωση της μισθωτής εργασίας. Η εργασία ανακαλύπτεται εκ νέου σε πολλούς νέους τομείς. Ως αποτέλεσμα, πολλοί θα αναγκαστούν να γίνουν αυτοαπασχολούμενοι, πέρα από την αμειβόμενη εργασία.

Από τη μια πλευρά, ο μεγάλος ανταγωνισμός στην αναζήτηση του κέρδους μειώνει το ποσοστό κέρδους, ενώ από την άλλη η τεχνολογική καινοτομία και η αυτοματοποίηση καθώς και η πνευματική ιδιοκτησία, εξασφαλίζουν υψηλή κερδοφορία για το Κεφάλαιο που αγοράζει, επενδύει σε καινοτομίες και κατέχει δικαιώματα ιδιοκτησίας. Δημιουργούνται έτσι νέοι προνομιούχοι τομείς κερδοφορίας με λιγότερους εργαζομένους και καταστρέφονται τομείς έντασης εργασίας, οι οποίοι δεν μπορούν να λειτουργήσουν μέσα στο κερδοσκοπικό πλαίσιο χωρίς κρατικές επιδοτήσεις

Βρισκόμαστε σε ιστορικό σημείο καμπής, καθώς λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων και των λεγόμενων νέων τεχνολογικών ευκαιριών περιορίζεται η δημιουργία θέσεων εργασίας από εργοδότες, οι οποίοι δραστηριοποιούνται κυρίως στην αγορά, και περιορίζονται οι προσλήψεις από το κράτος, το οποίο δεν έχει επαρκείς φόρους λόγω περιορισμού της κερδοφορίας των εταιρειών. Και αυτό φυσικά έρχεται σε αντίθεση με την καθιερωμένη αντίληψη ότι κάθε τεχνολογική πρόοδος αναπτύσσει απεριόριστα την προσφορά και τη ζήτηση για τους εργαζόμενους.

Αφού δόθηκαν τα βαθύτερα αίτια της οικονομικής κρίσης, η επανεφεύρεση της συνεργατικής-συνεταιριστικής εργασίας είναι η μόνη δυνατότητα δημιουργίας νέων ευκαιριών εργασίας, όπως δείχνουν οι παγκόσμιες τάσεις της οικονομίας.

[…] Πού θα βρεθούν όμως οι νέες θέσεις εργασίας, για να αντικαταστήσουν αυτές που χάνονται; Η απάντηση είναι ότι μια νέα περίοδος αυτοαπασχόλησης και παραγωγής - κατανάλωσης έρχεται ως αναπόφευκτη λύση. Το «κίνημα χωρίς μεσάζοντες» αλλά και η τάση για νέους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς και γέφυρες συνεργασίας μεταξύ δικτύων καταναλωτών και παραγωγών αποτελούν την πρώτη ένδειξη.

Αυτή η τάση παρεμποδίζεται προφανώς από την γραφειοκρατία και τις οργανωμένες συντεχνίες που είναι βολεμένες από το βιομηχανοποιημένο και συγκεντρωτικό σύστημα οικονομίας. Ταυτόχρονα ο «κρατισμός» και οι πελατειακές σχέσεις των ψηφοφόρων με την κρατική επιδοματική πολιτική αποστερούν κάθε προσπάθεια διεύρυνσης της απασχόλησης. Η ανεργία όμως και η φτωχοποίηση μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού πιέζουν και η μόνη απάντηση είναι η ενίσχυση της συνεργατικής - Κοινωνικής Οικονομίας. […]

Κείμενο 2

Έλλη Αλεξίου (1894-1988)

[Η Διευθύντρια]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Έλλης Αλεξίου (1894-1988) «Γ΄ Χριστιανικόν Παρθεναγωγείον», εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα: 2010.

Μα δε σταματούσα ως εκεί. Προχωρούσα και πιο πέρα. Είχα κι απαιτήσεις από την κ. Διευθύντρια, που μου τις άφησε κι αυτές ανικανοποίητες. Ως εκείνη τη στιγμή που μπήκα κάτω από τη διεύθυνσή της, είχα γνωρίσει για ανωτέρους μου τους δασκάλους μου και τον πατέρα μου, και νόμιζα πως όλοι οι ανώτεροι είναι πάντα κανονισμένοι στο ίδιο καλούπι. Πως έχουνε καθήκον οι ανώτεροι να καθοδηγούν, ν' απαγορεύουν, να διατάσσουν και να μαλώνουν τον κατώτερο, μα νόμιζα πως έχουν ακόμη το καθήκον να παινούν και να αμείβουν. Και πολλές φορές τώρα δασκάλα, έκανα κάτι παραπανίσιο, για να μου πει έναν καλό λόγο η κ. Διευθύντρια. Μόνο και μόνο για ν' ακούσω από το στόμα της έναν καλό λόγο. Μου ήτανε ανάγκη εσωτερική η επιδοκιμασία της, μα όντως ποτέ της δεν μου την χάρισε αυτή τη χαρά. Γιατί η κ. Διευθύντρια όπως δε σου 'λεγε ποτέ τίποτε προσβλητικό, όπως δεν ξεστόμιζε ποτέ της άσκημα και χοντρά λόγια, το ίδιο δεν έλεγε ποτέ της και παινέματα. Ήτανε από φυσικό της λιγόλογη. Γι' αυτό σ' αυτή την περίσταση μπορεί εγώ να 'φταιγα κι όχι η κ. Διευθύντρια. Πολύ συχνά με το να είμαστε έτσι κι αλλιώς μαθημένοι, υποφέρομε, και νομίζομε πως μας φταίνε οι άνθρωποι, ενώ εμείς οι ίδιοι φταίμε του εαυτού μας. Γιατί πρέπει να είμαστε από πρωτύτερα προετοιμασμένοι, όταν μπαίνουμε στη ζωή· και να ξέρουμε πως δεν μπορούμε να κανονίζουμε τα πάντα κατά τα κέφια μας. Κέφια και όρεξες και ό,τι ξέραμε να τα ξεχάσουμε άμα μπούμε στον στίβο. Η ζωή είναι σκληρή και δύσκολη κ' οι άνθρωποι, όταν τους χρειαστείς, το ίδιο κι αυτοί σκληροί, γιατί έτσι τους

κατάντησε η πικρή τους πείρα. Είναι δύστροποι και δύσπιστοι και μετρούνε τα λόγια τους προτού τα πουν, σαν να ‘τανε χρυσάφι. Και δε λένε ένα καλό λόγο κ’ ένα μπράβο κι ας τον έχεις ανάγκη αυτόν τον καλό λόγο, γιατί φοβούνται πως θα τον εκμεταλλευτείς.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων τα αίτια της οικονομικής κρίσης, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πέμπτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο αρθρογράφος διατυπώνει ένα ερώτημα: «*Πού θα βρεθούν όμως οι νέες θέσεις εργασίας, για να αντικαταστήσουν αυτές που χάνονται;»*
Να εξηγήσεις με συντομία πώς εξυπηρετεί τη δομή της παραγράφου η επιλογή της ερωτηματικής πρότασης.

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

«…ο μεγάλος ανταγωνισμός στην αναζήτηση του κέρδους μειώνει το ποσοστό κέρδους» (2η παράγραφος),
«Αφού δόθηκαν τα βαθύτερα αίτια της οικονομικής κρίσης» (4η παράγραφος),
«Ταυτόχρονα ο «κρατισμός» και οι πελατειακές σχέσεις των ψηφοφόρων με την κρατική επιδοματική πολιτική αποστερούν κάθε προσπάθεια διεύρυνσης της απασχόλησης» (6η παράγραφος).
Να εντοπίσεις στις παραπάνω προτάσεις το είδος της σύνταξης (ενεργητική – παθητική) που χρησιμοποιείται (μονάδες 6) και να τις μετατρέψεις στην αντίθετή της (μονάδες 9)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η δασκάλα στο Κείμενο 2 επιθυμεί τον έπαινο από τη Διευθύντριά της. Σε ποιες σκέψεις την οδηγεί το γεγονός πως δεν ακούει αυτόν τον έπαινο; Πόσο σημαντικό κρίνεις τον έπαινο στον επαγγελματικό χώρο; Να απαντήσεις σ' ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα αίτια της οικονομικής κρίσης:

- Η αναδιάρθρωση της εργασίας και η μείωση της μισθωτής εργασίας,
- Ο μεγάλος ανταγωνισμός στην αναζήτηση του κέρδους,
- Δημιουργούνται για τους κεφαλαιούχους νέοι προνομιούχοι τομείς κερδοφορίας με λιγότερους εργαζομένους και καταστρέφονται τομείς έντασης εργασίας,
- Εξαιτίας των τεχνολογικών εξελίξεων και των λεγόμενων νέων τεχνολογικών ευκαιριών, περιορίζεται η δημιουργία θέσεων εργασίας από εργοδότες και οι προσλήψεις από το κράτος.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η ερωτηματική πρόταση τίθεται ως θεματική περίοδος στην παράγραφο και συγχρόνως βοηθά στην ανάπτυξη των σχολίων με μορφή απάντησης. Με αυτό τον τρόπο οργανώνεται δομικά η πέμπτη παράγραφος του Κειμένου 1.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«…ο μεγάλος ανταγωνισμός στην αναζήτηση του κέρδους μειώνει το ποσοστό κέρδους» (2η παράγραφος): Ενεργητική σύνταξη,

«Αφού δόθηκαν τα βαθύτερα αίτια της οικονομικής κρίσης» (4η παράγραφος): Παθητική σύνταξη,

«Ταυτόχρονα ο «κρατισμός» και οι πελατειακές σχέσεις των ψηφοφόρων με την κρατική επιδοματική πολιτική αποστερούν κάθε προσπάθεια διεύρυνσης της απασχόλησης» (6η παράγραφος): Ενεργητική σύνταξη.

Μετατροπή της σύνταξης στην αντίθετή της:

- Από τον μεγάλο ανταγωνισμό στην αναζήτηση του κέρδους μειώνεται το ποσοστό κέρδους,
- Αφού δώσαμε τα βαθύτερα αίτια της οικονομικής κρίσης,
- Ταυτόχρονα, από τον «κρατισμό» και τις πελατειακές σχέσεις των ψηφοφόρων με την κρατική επιδοματική πολιτική αποστερείται κάθε προσπάθεια διεύρυνσης της απασχόλησης.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η δασκάλα επιθυμεί τον έπαινο ως ηθική επιβράβευση. Παραπονιέται που δεν τον άκουσε. Διαπιστώνει πως η ζωή είναι δύσκολη «Η ζωή είναι σκληρή και δύσκολη κ' οι άνθρωποι, όταν τους χρειαστείς, το ίδιο κι αυτοί σκληροί, γιατί έτσι τους κατάντησε η πικρή τους πείρα.»

«Και πολλές φορές τώρα δασκάλα, έκανα κάτι παραπανίσιο, για να μου πει ένα καλό λόγο η κ. Διευθύντρια. Μόνο και μόνο για ν' ακούσω από το στόμα της έναν καλό λόγο. Μου ήτανε ανάγκη εσωτερική η επιδοκιμασία της, μα όντως ποτέ της δε μου τη χάρισε αυτή τη χαρά.»

Ο έπαινος στον επαγγελματικό χώρο είναι σημαντικός, διότι σημαίνει αποδοχή και επιβεβαίωση των προσπαθειών που καταβάλλει ο εργαζόμενος. Ζητά αυτή την επιβράβευση ως κίνητρο, για να συνεχίσει να αγωνίζεται. Πρόκειται για μια σημαντική ηθική ικανοποίηση για τον/την εργαζόμενο/η.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Δημοκρατία και τέταρτη εξουσία

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί άρθρο του Σήφη Πολυμίλη που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *ΤΟ ΒΗΜΑ* στις 06-10-2019 – με ελάχιστες αλλαγές.

Έχουν περάσει κάτι αιώνες από τότε που ο Χέγκελ έγραφε ότι η ανάγνωση των εφημερίδων έχει αντικαταστήσει την πρωινή προσευχή, φέρνοντας τους πολίτες σε επαφή με το πνεύμα του κόσμου. Ή από τότε που ο Τόμας Τζέφερσον θεωρούσε ότι αν, όπως έγραφε, «πρέπει να αποφασίσω αν θα έχουμε κυβέρνηση χωρίς εφημερίδες ή εφημερίδες χωρίς κυβέρνηση, θα διάλεγα χωρίς δισταγμό το δεύτερο». Η τεχνολογική καταιγίδα, αλλά όχι μόνο, έχει αλλάξει δραματικά το τοπίο της ενημέρωσης. Τα περιβόητα κοινωνικά δίκτυα έχουν σε μεγάλο βαθμό κυριαρχήσει στη ζωή των πολιτών, με τους αλγορίθμους, τα Fakenews και τις δραματοποιημένες - αλλά συνήθως ανεπιβεβαίωτες - ιστορίες να προσφέρουν μια καταιγιστική και συνηθέστατα παραπλανητική «ενημέρωση».

Είναι γεγονός ότι ο λαϊκισμός, ο κιτρινισμός, το κυνήγι των εντυπώσεων δεν προέκυψαν ως κεραυνός εν αιθρία[1], αλλά καλλιεργήθηκαν και από πολλά μέσα ενημέρωσης, ιδιαίτερα τηλεοπτικά. Η κίνηση αυτή πραγματοποιήθηκε με την ανοχή ή και τη βοήθεια εκδοτών και δημοσιογράφων που βολεύτηκαν στην ευκολία του πλασιέ επικοινωνιακών πολιτικών και οικονομικών παιγνίων. Η οικονομική κρίση, η αλλαγή των αναγνωστικών συνηθειών, ιδιαίτερα από τις νεότερες γενιές, επέτειναν τις παθογένειες αυτές και έδωσαν το δικαίωμα στην πολιτική εξουσία να υπονομεύσει, όπως τη βόλευε, ακόμη περισσότερο την αξιοπιστία των μέσων ενημέρωσης.

Είτε βολεύει όμως την εξουσία είτε όχι, ο ρόλος του Τύπου σε μια φιλελεύθερη και πλουραλιστική δημοκρατία είναι καθοριστικός για να μπορεί μια κοινωνία να διαμορφώνει συλλογική γνώμη, να αξιολογεί και να κρίνει όλες τις μορφές εξουσίας και να υπερασπίζεται τις θεμελιώδεις αξίες, με τις οποίες έχει διαμορφώσει το κοινωνικό της συμβόλαιο. Μπορεί κάποιοι σήμερα να λοιδορούν[2] τον ρόλο του Τύπου ως τέταρτης εξουσίας, όμως, αν δεν θέλουμε να εθελοτυφλούμε, είναι απαραίτητος για τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Στην Ελλάδα της κρίσης η καταιγίδα που σάρωσε το πολιτικό σύστημα παρέσυρε και

---

[1] ξαφνικά

[2] χλευάζουν

τα μέσα ενημέρωσης τα οποία, πέρα από τη δραματική συρρίκνωση, υπέστησαν και ένα βαρύτατο τραύμα αξιοπιστίας. Στοχοποιήθηκαν, απαξιώθηκαν και παράλληλα επιχειρήθηκε με κάθε είδους μεθοδεύσεις ο έλεγχός τους από την πολιτική εξουσία. Μπορεί τα χειρότερα να αποφεύχθηκαν, αλλά το πλήγμα που παρατηρήθηκε στην αξιοπιστία τους παραμένει και πρέπει να επουλωθεί. Το εγχείρημα ούτε εύκολο ούτε απλό είναι. Είναι ζωτικής σημασίας όμως για τη δημοκρατία να αποκατασταθεί η χαμένη εμπιστοσύνη στα μέσα ενημέρωσης.

Κείμενο 2

Πέντε ποιήματα του κ. Σ. Θαλασσινού. Α΄. Hampstead[3]

Το παρακάτω ποίημα ανήκει στον Γ. Σεφέρη και προέρχεται από τη συλλογή «Τετράδιο Γυμνασμάτων (1928-1937)». Σήμερα βρίσκεται στη συγκεντρωτική έκδοση «Ποιήματα» (1985), Αθήνα: Ίκαρος.

Σαν ένα πουλί με σπασμένη φτερούγα
που θα ’χε χρόνια μέσα στον αγέρα ταξιδέψει
σαν ένα πουλί που δεν μπόρεσε να βαστάξει
τον αγέρα και τη φουρτούνα
πέφτει το βράδυ.
Πάνω στο πράσινο χορτάρι
είχαν χορέψει όλη τη μέρα τρεις χιλιάδες αγγέλοι
γυμνοί σαν ατσάλι,
πέφτει το βράδυ χλωμό ·
οι τρεις χιλιάδες αγγέλοι
μαζέψαν τα φτερά τους και γενήκαν
ένα σκυλί
ξεχασμένο
που γαβγίζει
μοναχό
και γυρεύει τον αφέντη του
ή τη Δευτέρα παρουσία
ή ένα κόκαλο.
Τώρα γυρεύω λίγη ησυχία
θα μου ’φτανε μια καλύβα σ’ ένα λόφο

[3] Περιοχή του Λονδίνου

ή σε μια ακρογιαλιά
θα μου ’φτανε μπροστά στο παράθυρό μου
ένα σεντόνι βουτημένο στο λουλάκι[4]
απλωμένο σαν τη θάλασσα
θα μου ’φτανε στη γλάστρα μου
έστω κι ένα ψεύτικο γαρούφαλο
ένα κόκκινο χαρτί σ’ ένα τέλι[5]
έτσι που να μπορεί ο αγέρας
ο αγέρας να το κυβερνά χωρίς προσπάθεια
όσο θέλει.
θα ’πεφτε το βράδυ
τα κοπάδια θ’ αντιλαλούσαν κατεβαίνοντας στο μαντρί τους
σαν μια πολύ απλή κι ευτυχισμένη σκέψη
και θα ’πεφτα να κοιμηθώ
γιατί δεν θα ’χα
ούτε ένα κερί ν΄ ανάψω
φως
να διαβάσω.

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο την ένδειξη Σωστή (Σ) ή Λανθασμένη (Λ) για καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις του Κειμένου 1:

1. Ο Χέγκελ εξέφρασε την άποψη ότι η ανάγνωση των εφημερίδων είναι σημαντικότερη από την πρωινή προσευχή.
2. Τα κοινωνικά δίκτυα έχουν καταφέρει να κυριαρχήσουν στην ενημέρωση του κοινού, επειδή είναι αξιόπιστα.
3. Ορισμένοι εκδότες και δημοσιογράφοι συνέβαλαν στην καλλιέργεια φαινομένων λαϊκισμού και κιτρινισμού στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

[4] Βαφή σε χρώμα γαλάζιο

[5] Σύρμα

4. Ο χαρακτηρισμός του Τύπου ως τέταρτης εξουσίας δε βρίσκει σύμφωνους όλους τους πολίτες στη σύγχρονη κοινωνία.
5. Η οικονομική κρίση οδήγησε στην αναβάθμιση της αξιοπιστίας των μέσων λόγω του ελέγχου που ασκούν στην πολιτική εξουσία.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς οργανώνει ο αρθρογράφος το επιχείρημά του στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 6); Ποιες διαρθρωτικές λέξεις / φράσεις χρησιμοποιεί; (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Στο παρακάτω απόσπασμα του Κειμένου 1 να αντικαταστήσεις τα υπογραμμισμένα ρήματα, προσέχοντας να μην υπάρξει αισθητή μεταβολή στο νόημα:

Είναι γεγονός ότι ο λαϊκισμός, ο κιτρινισμός, το κυνήγι των εντυπώσεων δεν προέκυψαν ως κεραυνός εν αιθρία, αλλά καλλιεργήθηκαν και από πολλά μέσα ενημέρωσης, ιδιαίτερα τηλεοπτικά. Η κίνηση αυτή πραγματοποιήθηκε με την ανοχή ή και τη βοήθεια εκδοτών και δημοσιογράφων που βολεύτηκαν στην ευκολία του πλασιέ επικοινωνιακών πολιτικών και οικονομικών παιγνίων. Η οικονομική κρίση, η αλλαγή των αναγνωστικών συνηθειών, ιδιαίτερα από τις νεότερες γενιές, επέτειναν τις παθογένειες αυτές και έδωσαν το δικαίωμα στην πολιτική εξουσία να υπονομεύσει, όπως τη βόλευε, ακόμη περισσότερο την αξιοπιστία των μέσων ενημέρωσης.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Εσύ και οι συμμαθητές σου αποφασίσατε να εκδώσετε μια μηνιαία ηλεκτρονική εφημερίδα, στην προσπάθειά σας να μεταδίδετε ειδήσεις της σχολικής κοινότητας με ποιότητα και αξιοπιστία. Να γράψεις το κύριο άρθρο του πρώτου φύλλου, στο οποίο να εξηγείς τα πλεονεκτήματα αυτού του μέσου επικοινωνίας έναντι των υπολοίπων (π.χ. ιστολόγια, μέσα κοινωνικής δικτύωσης κ.λπ.). (350-400 λέξεις)

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Να βρεις τέσσερα (4) σχήματα λόγου στους στ. 1-18 του Κειμένου 2, με τα οποία περιγράφεται η ψυχική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου στον τόπο που ζει (μονάδες 8), και να ερμηνεύσεις τη σημασία τους (μονάδες 12).

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιον τρόπο ζωής επιλέγει το ποιητικό υποκείμενο στο Κείμενο 2 και γιατί; Εσένα θα σε ικανοποιούσε αυτός ο τρόπος ζωής ή όχι; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία του Κειμένου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

1. Λ
2. Λ
3. Σ
4. Σ
5. Λ

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο αρθρογράφος οργανώνει το επιχείρημά του ως εξής:

- Στη θεματική περίοδο διατυπώνει την αποδεικτέα θέση, ότι δηλαδή η υποβάθμιση της ποιότητας της ενημέρωσης μέσω των ΜΜΕ δεν έγινε ξαφνικά, αλλά ήρθε ως απότοκο συμπεριφορών και καταστάσεων.
- Στα σχόλια -λεπτομέρειες παρουσιάζονται οι παράγοντες και οι συνθήκες που συνέβαλαν στην υπονόμευση της αξιοπιστίας τους, όπως η ανοχή που έδειξαν εκδότες και δημοσιογράφοι προς τα επικοινωνιακά και οικονομικά παιχνίδια, η κρίση που έπληξε την αγορά, η μείωση του αναγνωστικού ενδιαφέροντος της νέας γενιάς κυρίως, καθώς επίσης και τα παιχνίδια συμφερόντων από τις εκάστοτε πολιτικές εξουσίες.
- Κατακλείδα δεν υπάρχει.

Οι διαρθρωτικές λέξεις / φράσεις που χρησιμοποιούνται είναι οι εξής:

- Είναι γεγονός ότι → εισάγει στον λόγο τη βασική (αποδεικτέα) θέση της παραγράφου, με τη μορφή δήλωσης που δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ·

- αλλά → παρουσιάζει εμφατικά τον βασικό άξονα της αποδεικτέας θέσης, εστιάζοντας στο πώς δημιουργήθηκε (*… δεν προέκυψαν ως κεραυνός εν αιθρία αλλά καλλιεργήθηκαν …*) ·
- ή και → προσθέτει ένα επιπλέον στοιχείο (*αυτό της βοήθειας*) σε αυτό που ήδη έχει αναφερθεί (*την ανοχή εκδοτών και δημοσιογράφων*), εμπλουτίζοντας το νόημα·
- ιδιαίτερα → αποτελεί στοιχείο διάκρισης· συγκεκριμένα, εισάγει στον λόγο ξεχωριστή αναφορά στις νεότερες γενιές, σε σχέση με την αλλαγή των αναγνωστικών συνηθειών·
- ακόμη περισσότερο → επιτείνει το βασικό νόημα της περιόδου, δηλ. την υπονόμευση της αξιοπιστίας των ΜΜΕ.

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

- δεν εμφανίστηκαν
- αναπτύχθηκαν, προωθήθηκαν
- υλοποιήθηκε, έγινε, πραγματώθηκε
- επαναπαύθηκαν
- ενέτειναν, ενίσχυσαν

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Αναμένεται οπωσδήποτε να τεθεί τίτλος στο άρθρο, ο οποίος αξιολογείται και ως προς την πρωτοτυπία, τη δημιουργικότητα κ.λπ.

Ως προς το περιεχόμενο, ο μαθητής / η μαθήτρια μπορεί και πρέπει να αξιοποιήσει στοιχεία του κειμένου ως προς τα πλεονεκτήματα της έκδοσης ηλεκτρονικής εφημερίδας έναντι των άλλων μέσων. Ειδικότερα, θα μπορούσε να αναφέρει πως η εφημερίδα υπερτερεί των υπόλοιπων ηλεκτρονικών μέσων, εφόσον:

- Τα άρθρα που δημοσιεύονται σε αυτή είναι ενυπόγραφα, άρα διασφαλίζεται σε κάποιο βαθμό η αξιοπιστία και η εγκυρότητά τους.
- Απαιτείται εξονυχιστικός έλεγχος και καταγραφή των πηγών πριν τη δημοσίευση.
- Το ζητούμενο είναι η ενημέρωση και όχι ο εντυπωσιασμός, διότι είναι απαραίτητο ο αναγνώστης να αφιερώσει χρόνο, προκειμένου να διαβάσει και να επεξεργαστεί τα άρθρα.
- Προάγει τη γλωσσική καλλιέργεια των αναγνωστών μέσω του προσεγμένου λόγου και του επίσημου και τυπικού ύφους που περιλαμβάνει.

- Έχει απήχηση και σε ανθρώπους μεγαλύτερης ηλικίας, οι οποίοι ενδεχομένως δεν έχουν εξοικειωθεί με άλλα μέσα ηλεκτρονικής επικοινωνίας.
- Δημοσιεύεται σε τακτά χρονικά διαστήματα, εν προκειμένω ανά μήνα, άρα διαθέτει μια τυπική οργάνωση κι έναν βασικό σχεδιασμό που προϋποθέτουν πνευματικό μόχθο και ασκούν αναλόγως τη νόηση.
- Δίνει τη δυνατότητα συμμετοχής σε όλους τους μαθητές, και όχι μόνον σε όσους είναι ενεργοί στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.
- Αποτελεί προϊόν συλλογικής προσπάθειας, άρα λειτουργεί ως παράγοντας συνοχής της σχολικής κοινότητας.
- Απηχεί τις απόψεις των μαθητών με ζωντάνια, αμεσότητα, αλλά και νηφαλιότητα, χωρίς να χάνει το μέτρο και χωρίς παρεκτροπές.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Ως σχήματα λόγου, με τα οποία περιγράφεται η ψυχική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου στον τόπο που ζει (στ. 1-18), μπορούν να θεωρηθούν τα ακόλουθα:

- Σαν ένα πουλί με σπασμένη φτερούγα (παρομοίωση)
- σαν ένα πουλί που δεν μπόρεσε να βαστάξει τον αγέρα και τη φουρτούνα (παρομοίωση και μεταφορά)
- πέφτει το βράδυ: (μεταφορά)
- πάνω στο πράσινο χορτάρι είχαν χορέψει όλη τη μέρα τρεις χιλιάδες άγγελοι (εικόνα υπερρεαλιστική)
- γυμνοί σαν ατσάλι (παρομοίωση)
- πέφτει το βράδυ χλωμό (μεταφορά και προσωποποίηση)
- οι τρεις χιλιάδες άγγελοι μαζέψαν τα φτερά τους (εικόνα)
- ένα σκυλί ξεχασμένο που γαβγίζει μοναχό (εικόνα οπτική και ηχητική)

Όλα τα παραπάνω εκφραστικά μέσα διαμορφώνουν μία ατμόσφαιρα σκληρότητας, προκλητικού εντυπωσιασμού (*οι ατσάλινοι άγγελοι που χορεύουν*) αλλά και ήττας (*το πουλί με τη σπασμένη φτερούγα*) και μοναξιάς (*το σκυλί που γαβγίζει ξεχασμένο*), σε σχέση πάντα με το εξωτερικό περιβάλλον, εφόσον αυτό επιλέγει να περιγράψει το ποιητικό υποκείμενο.

Ειδικότερα, το ποιητικό υποκείμενο νιώθει πως ζει σε έναν τόπο που το αποδυναμώνει, τον ακυρώνει και το καταρρακώνει ψυχικά, εγκλωβίζοντάς το και στερώντας του ακόμη και το παραμικρό αίσθημα ελευθερίας (στ. 1-5). Αισθάνεται ανίσχυρο απέναντι στις όμορφες,

αλλά σκληρές εικόνες που πάλλονται και αλλάζουν μπροστά στα μάτια του (στ. 6-9) και καταλήγει μόνος του, σε μια κατάσταση βαθιάς μελαγχολίας και ματαίωσης (στ.10-18)

Σημείωση: Στις απαντήσεις δίνονται όλα τα εκφραστικά σχήματα για λόγους πληρότητας, ο μαθητής / η μαθήτρια, ωστόσο, χρειάζεται, βάσει της εκφώνησης, να εντοπίσει μόνο τέσσερα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο αναζητά τη λύτρωση μακριά από το μουντό και στενόχωρο περιβάλλον, στο οποίο ζει, και επιλέγει ως τρόπο ζωής την ησυχία και την απομόνωση. Συγκεκριμένα, δείχνει να αναζητά έναν τρόπο ζωής λιτό, ήσυχο και κοντά στη φύση (*Τώρα γυρεύω λίγη ησυχία / θα μου΄φτανε μια καλύβα σ΄ένα λόφο/ ή σε μια ακρογιαλιά*) και αποζητά ένα παράθυρο με θέα στο απέραντο γαλάζιο της θάλασσας (*θα μου φτανε μπροστά στο παράθυρό μου / ένα σεντόνι βουτημένο στο λουλάκι / απλωμένο σαν τη θάλασσα*), για να ξεκουράσει το βλέμμα και την ψυχή του. Θέλει να ζει σε ένα μικρό και ταπεινό σπίτι με απλά καθημερινά πράγματα, ανεπιτήδευτης ομορφιάς και ουσίας (*στη γλάστρα μου / έστω κι ένα ψεύτικο γαρούφαλο / ένα κόκκινο χαρτί σ΄ένα τέλι / έτσι που να μπορεί ο αγέρας να το κυβερνά χωρίς προσπάθεια*). Τέλος, αποζητά την ηρεμία που χαρίζουν οι ήχοι από το βέλασμα των προβάτων (*τα κοπάδια θ΄αντιλαλούσαν*) και ο χωρίς κανένα άγχος ή έγνοια ύπνος του ανθρώπου που ζει απαλλαγμένος από τα περιττά. Μέσα σε αυτά τα «περιττά» εντάσσει ακόμη και την ενημέρωση ή και τη γνώση – τον έχουν κουράσει τόσο πολύ, ώστε αποποιείται ακόμη και το παραμικρό φως που θα του επέτρεπε να διαβάσει (*και θα΄ πεφτα να κοιμηθώ / γιατί δεν θα ΄χα / ούτε ένα κερί ν΄ ανάψω / φως / για να διαβάσω).*

Για το δεύτερο σκέλος κάθε απάντηση θεωρείται σωστή, αρκεί να είναι με σαφήνεια και επάρκεια διατυπωμένη.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Επαγγελματικές προτιμήσεις και επιλογές μαθητών ηλικίας 14-18 ετών

Το κείμενο είναι απόσπασμα από ερευνητικό άρθρο των Αγνής Βίκη και Ευστράτιου Παπάνη, το οποίο αναρτήθηκε στις 14.8.2020 στον ιστότοπο:
https://psichologiagr.com.

[…] Ως προς το ποια επαγγέλματα σκέφτονται οι μαθητές για πρώτη φορά, διαπιστώθηκε ότι σκέφτονται να ακολουθήσουν επαγγέλματα επιστημονικά που προσδίδουν κύρος ή που ανήκουν στο δημόσιο τομέα (π.χ. απλά στρατιωτικά-αστυνομικά). Η συμφωνία πρώτης σκέψης και τελικής απόφασης επαγγέλματος ανέρχεται στο 36% του δείγματος που μελετήσαμε. Τα δημοφιλέστερα επαγγέλματα τόσο στις πρώτες σκέψεις των μαθητών όσο και στις μετέπειτα προτιμήσεις τους παραμένουν τα Ανώτερα Εκπαιδευτικά, τα Επιστημονικά Ιατρικά και τα Απλά Στρατιωτικά-Αστυνομικά. Στην περίπτωση του τελικού επαγγέλματος που αποφασίζουν οι μαθητές, τα Ανώτερα Εκπαιδευτικά και τα «απλά» Στρατιωτικά-Αστυνομικά παραμένουν στις πρώτες προτιμήσεις αλλά αυξάνονται αισθητά τα ποσοστά των επαγγελμάτων Μηχανογράφησης & Πληροφόρησης και Ανώτερων Οικονομικών (3η και 4η επιλογή αντίστοιχα), ενώ ελαττώνεται κατά το ήμισυ το ποσοστό των Επιστημονικών Ιατρικών επαγγελμάτων.

Το φύλο αποτελεί παράγοντα διαφοροποίησης τόσο των επιθυμιών όσο και των τελικών επιλογών των μαθητών. Τα κορίτσια επιλέγουν διαφορετικούς επαγγελματικούς τομείς και επαγγέλματα από τα αγόρια, αφού η «διαφορετική ιδιοσυγκρασία των δύο φύλων οδηγεί σε προτίμηση διαφορετικών επαγγελμάτων» (Μάνος 2000, 255). Σύμφωνα και με την άποψη της Gilligan, η διαφοροποίηση αυτή έχει σχέση με τις εμπειρίες των φύλων που είναι διαφορετικές και η οποία, όπως είναι γνωστό, τονίζει τη διαφορετική οπτική γωνία με την οποία βλέπουν τα πράγματα οι γυναίκες σε συνάρτηση με τις διαφορετικές τους εμπειρίες.

Η σχολική επίδοση των μαθητών, το επάγγελμα του πατέρα αλλά και το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο της οικογένειας αποτελούν παράγοντες-κριτήρια επιλογής επαγγελμάτων ανάλογα με το επίπεδο (χαμηλό επίπεδο αυτών των παραγόντων οδηγεί σε

αντίστοιχη επιλογή επαγγέλματος, όπως υψηλό επίπεδο σε επιλογή επαγγελμάτων υψηλού επιπέδου).

Τέλος, ποσοστό 14% των μαθητών επιθυμούν «επιστημονικά» επαγγέλματα αλλά τελικά επιλέγουν «απλά». Οι μαθητές αυτοί έχουν χαμηλή επίδοση, χαμηλό κοινωνικοοικονομικό επίπεδο και προέρχονται περισσότερο από αγροτικές περιοχές.

Κείμενο 2

Γαλάτεια Σαράντη (1920 -2009)

[Το μάτι του Θεού]

Το κείμενο είναι απόσπασμα που προέρχεται από το βιβλίο της Γαλάτειας Σαράντη (1920 -2009) «Το ποτάμι», Εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα: 1992, σ.σ. 161-162.

Ο ξάδερφος του πατέρα μου με πήρε μαζί του, από το χωριό στα 1919, Σεπτέμβρης μήνας ήταν. Με έβαλε στον κουμπάρο του, τον κυρ Γιάννη τον παπλωματά, να δουλέψω παραγιός. Το αφεντικό μου είχε ένα μικρό μαγαζάκι στην απάνω πόλη και πουλούσε μπαούλα, παπλώματα και στρώματα, ένα μικρό εμπόριο χωρίς ανεβοακατεβάσματα, μια σταθερή δουλειά που την έκανε όλο αξιοπρέπεια και περηφάνια. Ήταν καλό ανθρωπάκι, θεοσεβούμενος, σοβαρός, μετρημένος. Δεν βλαστήμαγε ποτέ, δεν έβριζε, δεν φώναζε. Από μιας αρχής με πήρε με καλό μάτι. Μου αγόρασε παπούτσια και ένα ντρίλινο[1] κοστούμι που μου έπεφτε κάπως μεγάλο, αλλά δεν πειράζει, έλεγε, του χρόνου θα ψηλώσεις, όλα πρέπει να τα νοιάζεται κανείς! Χόρτασα κοντά του ψωμί, ναι μα την αλήθεια. Τον είδα από μιας αρχής σαν Θεό. Τι άλλο μπορεί να είναι ο Θεός; Σου σιγουρεύει το φαΐ και τον ύπνο, μεγαλώνεις χωρίς να κρυώνεις και να πεινάς, κάτι που ο πατέρας και η μάνα που με γέννησαν δεν το μπορούσαν. Αρκεί να είσαι δουλευτής, οικονόμος, λιγόλογος και πιστός. Εύκολα πράγματα. Έγινα ένα καλό πιστό σκυλί. Τα βράδια κοιμόμουν στο μαγαζί χωρίς να ανάβω λάμπα, ούτε κερί από το φόβο της πυρκαγιάς. Το πρωί ανέβαινα απάνω στο σπίτι του αφεντικού, και η κυρά μού έδινε να φάω. Στην αρχή δεν με ήθελε. Κάτι την έδιωχνε, κάτι δεν της άρεσε απάνω μου, λες και έφταιγα για κάτι που δεν το ήξερα. Από την πρώτη μέρα έβαλε τις φωνές.

-Τι μου τον κουβάλησες εδώ; Δεν μπορώ να τον έχω στο κεφάλι μου!

[1] Το ντρίλι ήταν φτηνό βαμβακερό ύφασμα για παντελόνια και κοστούμια, σε διάφορα χρώματα.

-Ένα πιάτο φαΐ, Αγλαΐα, δεν είναι τίποτα σπουδαίο. Να κάνουμε και ένα ψυχικό. Ο Θεός τα βλέπει και τα λογαριάζει όλα…

-Μα θα μου βρωμίζει, θα θέλει λάτρα…

-Τίποτα, τίποτα δεν με θα θέλει. Θα δεις… Μόνο ένα πιάτο φαΐ. Και θα σου κάνει και δουλειές να μην κουράζεσαι εσύ…

Όλα αυτά είχαν ειπωθεί μαλακά, τρυφερά σχεδόν, με ένα διπλό νόημα, γιατί το αποτέλεσμα ήταν άμεσο. Η Αγλαΐα με δέχτηκε χωρίς γκρίνιες. Καθόταν και με κοίταζε που έτρωγα και μίλαγε μόνη της: «Για δες, για δες πείνα που την έχει. Αν του βάλω λίγο ακόμη θα το φάει, θα δεις που θα το φάει!».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων τα βασικά κριτήρια επιλογής επαγγέλματος των νέων, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 επιλέγεται η αντιθετική παράθεση των δεδομένων της έρευνας. Επιβεβαίωσε την παραπάνω διαπίστωση με σχετικές αναφορές (μονάδες 6) και εξήγησε με συντομία ποια η νοηματική σχέση της αντίθεσης με την άποψη της Gilligan (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Μπορείς να χαρακτηρίσεις το ύφος λόγου που επικρατεί στο Κείμενο 1 και να εντοπίσεις δύο γλωσσικές επιλογές που το επιβεβαιώνουν; Μπορείς να αιτιολογήσεις αυτή την επιλογή ύφους από τις συντάκτριες του κειμένου;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο νεαρός εργαζόμενος στο Κείμενο 2 είναι ευχαριστημένος με τη δουλειά του. Μπορείς να εξηγήσεις, σύμφωνα με το κείμενο, πού οφείλεται αυτή η θετική διάθεσή του; Με ποιον τρόπο δείχνει πως είναι ευχαριστημένος; Να απαντήσεις σ' ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα βασικά κριτήρια επιλογής επαγγέλματος των νέων:

- Το κοινωνικό κύρος ή η ασφάλεια που παρέχει ένα επάγγελμα στον δημόσιο τομέα.
- Το φύλο αποτελεί παράγοντα διαφοροποίησης τόσο των επιθυμιών όσο και των τελικών επιλογών των μαθητών.
- Η σχολική επίδοση των μαθητών, το επάγγελμα του πατέρα, αλλά και το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο της οικογένειας.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η αντιθετική παράθεση των δεδομένων της έρευνας: «Τα κορίτσια επιλέγουν διαφορετικούς επαγγελματικούς τομείς και επαγγέλματα από τα αγόρια», «διαφορετική ιδιοσυγκρασία των δύο φύλων οδηγεί σε προτίμηση διαφορετικών επαγγελμάτων».

Η αντίθεση επιβεβαιώνεται με την άποψη της Gilligan. Έτσι, η επίκληση στην αυθεντία ενός ειδικού ενισχύει τη (νοηματική) ενότητα της παραγράφου.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Χαρακτηρισμός ύφους λόγου: επίσημο, σοβαρό.

Γλωσσικές επιλογές: αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας, υποτακτική σύνδεση νοημάτων, επιστημονικό λεξιλόγιο, τρίτο ρηματικό πρόσωπο.

Το κείμενο αποτελεί επιστημονική εργασία, απόσπασμα από ερευνητικό άρθρο, είναι λοιπόν επόμενο να έχει ανάλογο ύφος λόγου με τις κατάλληλες γλωσσικές επιλογές (οι βασικότερες αναφέρθηκαν παραπάνω). Αυτό το ύφος λόγου ενισχύει την αντικειμενικότητα

στην απόδοση των νοημάτων, καθώς πρόκειται για παράθεση συμπερασμάτων που προκύπτουν από ερευνητικά δεδομένα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο αφηγητής στο Κείμενο 2 φαίνεται ότι είναι ευχαριστημένος, διότι έχει μια δουλειά που του εξασφαλίζει την επιβίωση, καθώς προέρχεται από μια φτωχή οικογένεια. Το αφεντικό του είναι καλός άνθρωπος και του φέρεται καλά. «Ήταν καλό ανθρωπάκι, θεοσεβούμενος, σοβαρός, μετρημένος. Δεν βλαστήμαγε ποτέ, δεν έβριζε, δεν φώναζε. Από μιας αρχής με πήρε με καλό μάτι. Μου αγόρασε παπούτσια και ένα ντρίλινο κοστούμι…»

Η καλή του διάθεση υποδηλώνεται από την προσπάθεια που καταβάλλει, για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της δουλειάς και να μην επιβαρύνει με την παρουσία του την οικογένεια του αφεντικού του. Μιλά με όμορφο τρόπο για το αφεντικό του. «Χόρτασα κοντά του ψωμί, ναι μα την αλήθεια. Τον είδα από μιας αρχής σαν Θεό. Τι άλλο μπορεί να είναι ο Θεός; Σου σιγουρεύει το φαΐ και τον ύπνο, μεγαλώνεις χωρίς να κρυώνεις και να πεινάς,…».

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Ο ρατσισμός

Το κείμενο του Βαγγέλη Μητράκου δημοσιεύτηκε στις 11.3.2021 στον ιστότοπο https://www.flynews.gr/o-ratsismos-arthro-vaggeli-mitrakou .

«Ο ρατσισμός είναι μια κηλίδα στο πρόσωπο της ανθρωπότητας, που αμαυρώνει πρακτικά κάθε χώρα του κόσμου. Οι κυβερνήσεις πρέπει να αντιμετωπίσουν ενεργά τον ρατσισμό και να διασφαλίσουν ότι η δικαιοσύνη απονέμεται με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα για όλους». ΔΙΕΝΘΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ

Τα αίτια του ρατσισμού είναι πολλά. Στη βάση του όμως βρίσκεται η έλλειψη ανθρωπιστικής παιδείας (ισότητα, δικαιοσύνη, ειρήνη, σεβασμός) και η πνευματική φτώχεια (αδυναμία να φτάσει κάποιος στη γνώση και στην αντικειμενική αλήθεια). Έτσι, περιορίζεται ο πνευματικός ορίζοντας των ανθρώπων και αδρανοποιείται η σκέψη τους, με αποτέλεσμα να χειραγωγούνται εύκολα από σκοτεινά κέντρα, τα οποία υποστηρίζουν μεγάλα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα και προωθούν τις ολοκληρωτικές ιδεολογίες τους, με εργαλείο τον ρατσισμό, την ξενοφοβία, τις διακρίσεις και τα παρακλάδια τους, τη χρήση των οποίων διδάχτηκαν από τους μεγαλύτερους δικτάτορες του 20ου και του 21ου αιώνα.

Στην ουσία, στρέφουν την προσοχή των ρατσιστών – θυμάτων τους προς την τελείως αντίθετη κατεύθυνση από εκείνη που θα όφειλαν να είναι στραμμένοι ως πολίτες, ώστε να μην βλέπουν και να μη συνειδητοποιούν τις πραγματικές αιτίες της «κατάντιας», στην οποία έχουν βουλιάξει τις χώρες και τους λαούς .

Για το λόγο αυτό, ως κοινωνία, χρειαζόμαστε, πάνω απ’ όλα, μια Παιδεία αληθινή κι όχι μια συστημική, ανεύθυνη εκπαίδευση, που δημιουργεί «σιδερωμένους», υπάκουους, πειθήνιους πολίτες, χωρίς περιεχόμενο, χωρίς βούληση και κριτική σκέψη.

Ο αγώνας ΚΑΤΑ του ρατσισμού συνεχίζεται (και θα συνεχιστεί) σ’ όλα τα επίπεδα και παντού.

Ο αγώνας ενάντια στο ρατσισμό και την ξενοφοβία αποτελεί βασική πρόκληση για τη δημοκρατία και τη δημόσια ζωή .

Ο αγώνας ενάντια στον ρατσισμό δικαιώνει την έννοια, το περιεχόμενο και την οντότητα του Ανθρώπου.

«Ο νεοναζισμός, ο φασισμός, ο ρατσισμός και κάθε αντικοινωνικό και αντιανθρώπινο φαινόμενο συμπεριφοράς δεν προέρχεται από ιδεολογία, δεν περιέχει ιδεολογία, δεν συνθέτει ιδεολογία. Είναι η μεγεθυμένη έκφραση-εκδήλωση του κτήνους που περιέχουμε μέσα μας χωρίς εμπόδιο στην ανάπτυξή του, όταν κοινωνικές ή πολιτικές συγκυρίες συντελούν, βοηθούν, ενισχύουν τη βάρβαρη και αντιανθρώπινη παρουσία του.»
ΜΑΝΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ

Κείμενο 2

Τάσος Αθανασιάδης (1913 – 2006)

[Η απολογία του ασώτου]

Το απόσπασμα είναι από το βιβλίο του Τάσου Αθανασιάδη (1913 – 2006) «Αγία Νεότητα», εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα, 1990, σ.σ. 141-142.

Κάθε τόσο φτάνανε στο νησί πληροφορίες απ' τις αθηναϊκές εφημερίδες για τη σκανδαλώδη ζωή στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες του μικρότερου απ' τους δύο γιους του εφοπλιστή Λάζαρου Λαμπρινού. Οι συμφοιτητές του στη Νομική σχολή της Αθήνας, γυρίζοντας στη γενέτειρά τους τα καλοκαίρια, απορούσαν στις συζητήσεις τους πώς ο ντροπαλός ωραίος Γιάννος, απ' τους πιο επιμελείς της χρονιάς τους, είχε ξεκόψει απ' την παράδοση των καραβοκυραίων του νησιού του, που χτίζανε τα πλοία τους φορώντας παντούφλες, για να τα κληρονομήσουν νοικοκυρόπουλα ικανά να τα αυξήσουν. Ενώ του πρόλεγαν ένα λαμπρό μέλλον, όταν θα 'μπαινε με τον αδελφό του στις επιχειρήσεις του πατέρα του, εκείνος με το θάνατό του, άρχισε να κατασπαταλά το μερίδιό του: Παντρευόταν· αποκτούσε παιδιά με γόησσες· τις χώριζε· έπαιρνε μέρος σε ιπποδρομίες και αυτοκινητοδρομίες· έκανε εντυπωσιακές αγορές από διεθνείς οίκους δημοπρασιών· τ' όνομά του ακουόταν ανάμεσα στους «τζετ-σετ» της κοσμοπολίτικης κοινωνίας…

Επόμενο να πέσει σα βόμβα στο νησί η είδηση πως ο άσωτος σκόπευε να το επισκεφτεί εκείνο το καλοκαίρι. Η είδηση επιβεβαιώθηκε, όταν φτάσανε κάποιο πρωί με το καράβι της γραμμής ένα ζεύγος Φιλιππινέζοι μαζί μ' ένα μαύρο σκύλαρο και πολλές αποσκευές. Οι πατριώτες του προσβλήθηκαν. Να προτιμήσει ξένους στο προσωπικό του, το θεώρησαν σα δυσπιστία σε κείνους. Η ακαδημαϊκή νεολαία, που ξημεροβραδιαζόταν στα μπαράκια και τα ζαχαροπλαστεία της παραλίας, ανυπομονούσε να γνωρίσει τον γόη, που εξακολουθούσε –ακόμη και στα πενήντα του- «να δίνει γροθιές» με τα σκάνδαλά του στο

κατεστημένο. Κάθε μέρα στρέφανε το βλέμμα στο σπίτι του μήπως τον διακρίνουν σε κάποιο παράθυρό του.

Το αρχοντικό των Λαμπρινών κρεμόταν σαν αετοφωλιά πάνω σε μιαν απόκρημνη πλαγιά, απ' όπου έβλεπες στο βάθος τη θάλασσα να δέρνει αδιάκοπα τα βράχια φουσκωμένη απ' τις σπηλιάδες. Το είχε πρωτοχτίσει ο παππούς, ο μαουνιέρης Αρτέμης Λαμπρινός, όταν απόκτησε το πρώτο του καράβι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων τους λόγους που προκαλούν τον ρατσισμό, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Τι πετυχαίνει ο συγγραφέας στο Κείμενο 1 με την παράθεση της άποψης του Μάνου Χατζιδάκη στην τελευταία παράγραφο αντί επιλόγου;

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις και να σχολιάσεις με συντομία τρεις γλωσσικές επιλογές με τις οποίες ο συγγραφέας του Κειμένου 1 στοχεύει στην ευαισθητοποίηση του αναγνώστη.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να περιγράψεις και να ερμηνεύσεις με αναφορές στο Κείμενο 2 την αντίδραση των συντοπιτών του Γιάννου Λαμπρινού στην είδηση του ερχομού του στο νησί. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι λόγοι που προκαλούν τον ρατσισμό, σύμφωνα με το Κείμενο 1:

- Η έλλειψη ανθρωπιστικής παιδείας που να παρέχει αξίες, όπως η ισότητα ή ο σεβασμός.
- Η πνευματική φτώχεια, η απουσία γνώσης, με αποτέλεσμα τον περιορισμένο πνευματικό ορίζοντα και την αδρανοποιημένη σκέψη.
- Η χειραγώγηση από ολοκληρωτικές ιδεολογίες που προβάλλονται από κέντρα που υποστηρίζουν πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα.
- Η προσπάθεια αποπροσανατολισμού της προσοχής των ανθρώπων από σημαντικά προβλήματα που απασχολούν τις κοινωνίες.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η επιλογή να παρατεθεί η άποψη του Μάνου Χατζηδάκη αντί επιλόγου συμβάλλει στην παρουσίαση της θέσης ότι είναι κατακριτέος ο ρατσισμός με έναν τρόπο ελκυστικό, ώστε να εντυπωθεί στη σκέψη του αναγνώστη αποτελεσματικότερα. Το κύρος του Χατζηδάκη προσδίδει αξιοπιστία στην ιδέα που διατυπώνει, και η ποιητική χρήση της γλώσσας παραστατικότητα στην απόδοση του μηνύματος και προβληματισμό. Με αυτό τον τρόπο ο επίλογος πετυχαίνει να συνοψίσει το κύριο μήνυμα κατά του ρατσισμού (κύρια πρόθεση του συγγραφέα) και να κεντρίσει το ενδιαφέρον του δέκτη κάνοντας πιο πειστικό το μήνυμα και δημιουργώντας γόνιμο προβληματισμό, και μετά από την ανάγνωση του κειμένου.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. Η συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας: « Ο ρατσισμός είναι μια κηλίδα στο πρόσωπο της ανθρωπότητας…», «να χειραγωγούνται εύκολα από σκοτεινά κέντρα», «βασική πρόκληση για τη δημοκρατία και τη δημόσια ζωή», «Είναι η μεγεθυμένη έκφραση-εκδήλωση του κτήνους που περιέχουμε μέσα μας». Στοχεύει στον προβληματισμό και κατ' επέκταση στην ευαισθητοποίηση του δέκτη, ώστε να αγωνιστεί κατά του ρατσισμού (πρόθεση του συγγραφέα).
2. Η επανάληψη της λέξης «αγώνας» στο τέλος του κειμένου (τη συναντάμε τρεις φορές στην αρχή κάθε πρότασης) στοχεύει στην ευαισθητοποίηση του αναγνώστη για την ανάγκη διαρκούς κινητοποίησης και αγωνιστικής διάθεσης
3. Η κεφαλαιογράμματη γραφή στην πρόταση «Ο αγώνας ΚΑΤΑ του ρατσισμού συνεχίζεται (και θα συνεχιστεί) σ' όλα τα επίπεδα και παντού» στοχεύει στην πρόσεξη του μηνύματος και στην ευαισθητοποίηση του δέκτη.
4. Η χρήση του α΄ πληθυντικού προσώπου στη διατύπωση της πρότασης για την αντιμετώπιση του ρατσισμού: «Για το λόγο αυτό, ως κοινωνία, χρειαζόμαστε, πάνω απ' όλα, μια Παιδεία αληθινή…». Το α΄ πληθυντικό πρόσωπο κινητοποιεί τον αναγνώστη να συμβάλλει στην αντιμετώπιση του προβλήματος ως μέλος της συλλογικότητας που βιώνει το πρόβλημα του ρατσισμού.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η είδηση του ερχομού του Γιάννου Λαμπρινού στο νησί προκαλεί έντονη εντύπωση «Επόμενο να πέσει σα βόμβα στο νησί η είδηση πως ο άσωτος σκόπευε να το επισκεφτεί εκείνο το καλοκαίρι» στους ντόπιους, διότι ο μικρότερος γιος του Λαμπρινού χαρακτηρίζεται ως άσωτος, έχει σκανδαλώδη ζωή και απασχολεί τις εφημερίδες με την κοσμική και εκκεντρική ζωή του στο εξωτερικό. «Κάθε τόσο φτάνανε στο νησί πληροφορίες απ' τις αθηναϊκές εφημερίδες για τη σκανδαλώδη ζωή στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες του μικρότερου απ' τους δύο γιους του εφοπλιστή Λάζαρου Λαμπρινού.»

Ο Γιάννος Λαμπρινός έχει επιλέξει μια μη συμβατή ζωή με τις προσδοκίες της οικογένειάς του, της τοπικής κοινωνίας και την παράδοση του νησιού. Αυτό προκαλεί την περιέργεια όλων που θέλουν να τον δουν ή και να τον γνωρίσουν, ειδικά οι μορφωμένοι νέοι του νησιού «Η ακαδημαϊκή νεολαία, που ξημεροβραδιαζόταν στα μπαράκια και τα ζαχαροπλαστεία της παραλίας, ανυπομονούσε να γνωρίσει το γόη, που εξακολουθούσε – ακόμη και στα πενήντα του- «να δίνει γροθιές» με τα σκάνδαλά του στο κατεστημένο. Κάθε μέρα στρέφανε το βλέμμα στο σπίτι του μήπως τον διακρίνουν σε κάποιο παράθυρό του.»

«Η είδηση επιβεβαιώθηκε, όταν φτάσανε κάποιο πρωί με το καράβι της γραμμής ένα ζεύγος Φιλιππινέζοι μαζί μ' ένα μαύρο σκύλαρο και πολλές αποσκευές. Οι πατριώτες του προσβλήθηκαν. Να προτιμήσει ξένους στο προσωπικό του, το θεώρησαν σα δυσπιστία σε κείνους.»

Οι συντοπίτες του Γιάννου Λαμπρινού προσβλήθηκαν, όταν είδαν ότι αυτός είχε μαζί του ως προσωπικό ξένους, καθώς θα ήθελαν να είχε προτιμήσει ανθρώπους από τον τόπο του. Οι άνθρωποι βλέπουν με δυσπιστία και υποτίμηση πολλές φορές τους ξένους, νιώθουν ότι είναι ανώτεροι και πιο άξιοι να αναλάβουν καθήκοντα που αναλαμβάνουν οι ξένοι. Υποβόσκει ένα αίσθημα ρατσισμού.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Ο ρόλος της οικογένειας στην αποδυνάμωση των αρνητικών στερεοτύπων

Το κείμενο της Δωροθέας Πέρπερα, Εκπαιδευτικού, έχει δημοσιευτεί στη στήλη Επιστολές της καθημερινής εφημερίδας της Μαγνησίας «Ταχυδρόμος» στις 11.6. 2018.

Τα στερεότυπα είναι μέρος της καθημερινότητάς μας κι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που επηρεάζουν τις αντιλήψεις που σχηματίζουμε για τους άλλους. Ακούμε και λέμε συχνά: «οι Άγγλοι είναι ψυχροί», «οι γυναίκες είναι φοβητσιάρες», «οι Γάλλοι είναι πολιτισμένοι», «οι άντρες έχουν μηχανικές ικανότητες», «τα άτομα με αναπηρίες δυσκολεύονται να εκπαιδευτούν και να εργαστούν», «τα Μαθηματικά είναι για τα αγόρια» «οι Πακιστανοί είναι επικίνδυνοι», «οι ηλικιωμένοι έχουν ‘’λήξει’’», «το να έχεις παραπάνω κιλά είναι κακό», «οι άνθρωποι των πόλεων είναι εξυπνότεροι από αυτούς της επαρχίας», «οι Έλληνες είναι φιλόξενος λαός», «οι Σκωτσέζοι είναι τσιγκούνηδες» κλπ. […]

Όταν αναφερόμαστε σε στερεότυπα μιλάμε για απλουστευμένες, άκαμπτες αντιλήψεις, συνοδευόμενες από χαρακτηριστικά γνωρίσματα ή συμπεριφορές, που αποδίδονται σε ένα άτομο, μια ομάδα ατόμων ή ακόμα και στον ίδιο μας τον εαυτό. Είναι γενικεύσεις που τις χρησιμοποιούμε συνήθως από γενιά σε γενιά χωρίς να λαμβάνουμε υπ’ όψη μας τις πραγματικές διαφορές, χωρίς να έχουμε αναμφισβήτητη απόδειξη για αυτή την κατηγοριοποίηση. Αυτό συμβαίνει γιατί έχουμε την τάση να ταξινομούμε τους ανθρώπους σε ομάδες με βάση ορισμένα χαρακτηριστικά, όπως είναι το φύλο, η ηλικία, η φυλή, οι πεποιθήσεις, η θρησκεία, η πολιτική ένταξη, η καταγωγή, το επάγγελμα, οι προτιμήσεις κ.λπ. Η κατηγοριοποίηση βοηθά τους ανθρώπους να αντιληφθούν γρήγορα και εύκολα τα θέματα που τους απασχολούν. Ο απλουστευτικός τους χαρακτήρας τα καθιστά ευλογοφανή και άρα εύκολα στην πρόσληψή τους από τους ανθρώπους, ιδίως νεαρής και παιδικής ηλικίας, που έχουν την ανάγκη να λάβουν γρήγορες απαντήσεις σε πλήθος ερωτημάτων. Αυτές οι στερεοτυπικές μορφές αναπαράγονται από τις τέχνες, από τους κώδικες επικοινωνίας μας και τις πολιτικές μας δραστηριότητες.

Τα στερεότυπα μπορεί να έχουν θετική ή αρνητική χροιά. Ωστόσο, οι κοινωνικές τους συνέπειες είναι μεγάλες και οδηγούν σε προκαταλήψεις και σε κοινωνικές αδικίες. Πολλές παρεξηγήσεις, πολλές διαμάχες και πολύς φόβος έχει μπει ανάμεσά μας εξαιτίας

τους. Τα στερεότυπα, λοιπόν, δυσκολεύουν τη συμβίωσή μας με τους υπόλοιπους ανθρώπους. […]

Οφείλουμε όλοι να συνειδητοποιήσουμε ότι η υιοθέτηση και διαιώνιση στερεότυπων αντιλήψεων χαρακτηρίζει άτομα με στενούς ορίζοντες. Το ερώτημα είναι πώς θα μπορέσουμε ως γονείς και κηδεμόνες να αποδυναμώσουμε τα αρνητικά στερεότυπα;

Η οικογένεια που παίζει καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία απόψεων και στάσεων των νέων, είναι αλήθεια, δεν μπορεί να καταργήσει τις στερεότυπες αντιλήψεις. Μπορεί, όμως, να διαμορφώσει τη συνείδηση εκείνων που θα τις αρνηθούν καλλιεργώντας την αγάπη για τον συνάνθρωπο, τη συλλογική δράση και το σεβασμό προς το διαφορετικό, μεταδίδοντας αξίες και ήθος με το προσωπικό της παράδειγμα και φυσικά διατηρώντας συνεχώς το διάλογο με τους νέους. […]

Κείμενο 2

Φυλάκιο Βήτα Δύο

Το απόσπασμα προέρχεται από το διήγημα του Στρατή Μυριβήλη «Φυλάκιο Βήτα Δύο», που βρίσκεται στο βιβλίο του «Το βυσσινί βιβλίο», 1996, Αθήνα: Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της Εστίας, σ.σ. 9-35.

Είμασταν νέοι τότες, σαν άρχισε ο πόλεμος. Πολύ νέοι. Μόλις είχαμε τελειώσει το Γυμνάσιο και κάναμε το πρώτο μας έτος στο Πανεπιστήμιο. Πήγαμε και γραφτήκαμε εθελοντές όλη η παρέα μου. Δεκαοχτώ ως είκοσι – εικοσιδύοχρονώ αγόρια. Ο Τούρκος κρατούσε ακόμα σκλαβωμένα τα νησιά μας στο Αιγαίο και μας φλόγιζε ο πόθος να χτυπηθούμε μαζί του. Μόλις προφτάσαμε να γυμναστούμε δεκαπέντε μέρες και γυρέψαμε να μας στείλουν στη μάχη. Πολεμήσαμε πλάι στους έφεδρους της ελεύτερης Ελλάδας σαν τρελοί. Κυνηγήσαμε τους Τούρκους, τους διώξαμε από τη Μακεδονία. Ο στρατός τους διαλύθηκε μέσα στην Αλβανία. Σύμμαχοί μας ήταν οι Σέρβοι και οι Βούλγαροι. Με τους πρώτους τα πήγαμε καλά. Σταματήσαμε στη Φλώρινα όταν ανταμωθήκαμε με το Σέρβικο ιππικό. Οι Βούλγαροι, μπαμπέσηδες όπως πάντα, μας βάρεσαν πισώπλατα. Τους χτυπήσαμε κι αυτούς, τους κυνηγήσαμε ως μέσα στη Βουλγαρία. Κατόπι σταματήσαμε να συνέρθουμε. Πολύ κακοπάθαμε από τον παραδαρμό του πολέμου, όμως κανένας δε βαρυγκόμησε κι ας χάσαμε, σε τρεις μέρες μονάχα που βάσταξε η μάχη του Κιλκίς, εφτά χιλιάδες παλικάρια ώσπου να ξετοπίσουμε τους Βουλγάρους. Το τραγούδι μας έλεγε γι’ αυτούς: «ο άπιστος, ο δόλιος ο σύμμαχος». Σαν κατάκατσε ο αγώνας, η ενωμοτία μου βρέθηκε να φρουρεί ένα

γεφύρι πάνω από την Έδεσσα. Χειμώνας ήταν, όλα, βράχοι, δέντρα, κουκουλωμένα από το χιόνι. Κρυώναμε πολύ με τη μισή κουβέρτα. Όσοι από τη συντροφιά μας είχαν σκοτωθεί ή σακατέφτηκαν, αντικατεστάθηκαν από παλιούς στρατιώτες. Όμως και πάλι οι περισσότεροι είμασταν εθελοντές στη φρούρηση του γεφυριού. Ο Βλαντής, ο φοιτητής της Θεολογίας, που έψελνε με θαυμάσια φωνή βαθύφωνου τα ωραία βυζαντινά τροπάρια, ο Σκουρλέττης της Φιλολογίας, μαλλιαρός[1] ψυχαριστής[2] έτοιμος για καβγά με το γλωσσικό, ο Τράκας, ο Βένιος, τόσοι άλλοι από την παληά φρουρά. Τώρα πια μας λογάριαζαν και οι έφεδροι. Μας είδανε στη μάχη και δε μας έλεγαν πια κοροϊδευτικά «τα Γιαννάκια» που δεν είχαμε ακόμη μουστάκι για στρίψιμο.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων, τα βασικά χαρακτηριστικά των στερεοτύπων, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 να βρεις δύο από τους τρόπους με τους οποίους η συγγραφέας οργανώνει τον λόγο της. Αφού τους εντοπίσεις (μονάδες 6), να εξηγήσεις με συντομία πώς ο καθένας εξυπηρετεί το θέμα που παρουσιάζεται στο κείμενο (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1. Σε κάθε περίπτωση, μία μόνο από τις τρεις προτεινόμενες απαντήσεις είναι ορθή:

1. Με τη φράση «οι Άγγλοι είναι ψυχροί» (1η παράγραφος), η συγγραφέας εννοεί ότι:
α) είναι αγενείς

[1] Αυτόν τον χαρακτηρισμό τον απέδιδαν στους υποστηρικτές της δημοτικής γλώσσας.
[2] Υποστηρικτής του Γιάννη Ψυχάρη, θερμού δημοτικιστή.

β) ασκούν αυστηρή κριτική

γ) είναι απροσπέλαστοι

2. Η πρόταση «οι ηλικιωμένοι έχουν ‘’λήξει’’» (1η παράγραφος) περικλείεται σε εισαγωγικά διότι συνιστά:

α) πληροφορία

β) ξένο σχόλιο

γ) σχόλιο του συγγραφέα

3. Η λέξη «ευλογοφανή» (2η παράγραφος) μέσα στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη φράση:

α) φαινομενικά λογικά

β) πραγματικά λογικά

γ) φαινομενικά ακριβή

4. Στην περίοδο λόγου «Αυτές οι στερεοτυπικές μορφές αναπαράγονται από τις τέχνες, από τους κώδικες επικοινωνίας μας και τις πολιτικές μας δραστηριότητες.» (2η παράγραφος) το ύφος λόγου μπορεί να χαρακτηριστεί ως:

α) σοβαρό

β) χιουμοριστικό

γ) ειρωνικό

5. Η λέξη «συνεχώς» (5η παράγραφος) μέσα στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

α) ακροθιγώς

β) εκτενώς

γ) αδιάλειπτα

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Με σχετικές κειμενικές ενδείξεις να περιγράψεις και να ερμηνεύσεις την ψυχολογία, τις σκέψεις και τα συναισθήματα του αφηγητή στο Κείμενο 2. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα βασικά χαρακτηριστικά των στερεοτύπων:

- Είναι απλουστευμένες, άκαμπτες αντιλήψεις, συνοδευόμενες από χαρακτηριστικά γνωρίσματα ή συμπεριφορές.
- Γενικεύσεις που τις χρησιμοποιούμε συνήθως από γενιά σε γενιά χωρίς να λαμβάνουμε υπ' όψη μας τις πραγματικές διαφορές.
- Ο απλουστευτικός τους χαρακτήρας τα καθιστά ευλογοφανή και εύκολα στην πρόσληψή τους από τους ανθρώπους.
- Τα στερεότυπα μπορεί να έχουν θετική ή αρνητική χροιά.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ορισμός: «Όταν αναφερόμαστε σε στερεότυπα μιλάμε για απλουστευμένες, άκαμπτες αντιλήψεις, συνοδευόμενες από χαρακτηριστικά γνωρίσματα ή συμπεριφορές, που αποδίδονται σε ένα άτομο, μια ομάδα ατόμων ή ακόμα και στον ίδιο μας τον εαυτό. Είναι γενικεύσεις που τις χρησιμοποιούμε συνήθως από γενιά σε γενιά χωρίς να λαμβάνουμε υπ' όψη μας τις πραγματικές διαφορές, χωρίς να έχουμε αναμφισβήτητη απόδειξη γι' αυτή την κατηγοριοποίηση».
Δίνει τον ορισμό των στερεοτύπων, καθώς αυτό το θέμα απασχολεί το κείμενο και κρίνεται απαραίτητη η διευκρίνιση της έννοιας.

Αιτιολόγηση: «Αυτό συμβαίνει γιατί έχουμε την τάση να ταξινομούμε τους ανθρώπους σε ομάδες με βάση ορισμένα χαρακτηριστικά…». Αιτιολογεί για ποιο λόγο ο άνθρωπος προβαίνει σε κατηγοριοποιήσεις που οδηγούν στη διαμόρφωση στερεοτύπων.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1 γ,

2 β,

3 α,

4 α,

5 γ

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

- Ο αφηγητής πηγαίνει στον πόλεμο με ενθουσιασμό. «Πολύ νέοι. Μόλις είχαμε τελειώσει το Γυμνάσιο και κάναμε το πρώτο μας έτος στο Πανεπιστήμιο. Πήγαμε και γραφτήκαμε εθελοντές όλη η παρέα μου.»
- Δύο είναι οι εχθροί που πολεμά, «Ο Τούρκος κρατούσε ακόμα σκλαβωμένα τα νησιά μας στο Αιγαίο και μας φλόγιζε ο πόθος να χτυπηθούμε μαζί του.» και «Οι Βούλγαροι, μπαμπέσηδες όπως πάντα, μας βάρεσαν πισώπλατα.» Διατυπώνει στερεοτυπικούς χαρακτηρισμούς, δηλώνοντας την περιφρόνησή του για αυτούς και ερμηνεύοντας την λαχτάρα του να πολεμήσει.
- Αυτός ο ενθουσιασμός διατηρείται ως το τέλος του πολέμου. «Πολύ κακοπάθαμε από τον παραδαρμό του πολέμου, όμως κανένας δε βαρυγκόμησε…» παρά τις κακουχίες «Χειμώνας ήταν, όλα, βράχοι, δέντρα, κουκουλωμένα από το χιόνι. Κρυώναμε πολύ με τη μισή κουβέρτα.»
- Νιώθει περηφάνια που πλέον καταξιώθηκε αυτός και οι συνομήλικοί του, αν και νεαροί στην ηλικία, στη συνείδηση των εφέδρων στρατιωτών «Τώρα πια μας λογάριαζαν και οι έφεδροι. Μας είδανε στη μάχη και δε μας έλεγαν πια κοροϊδευτικά «τα Γιαννάκια» που δεν είχαμε ακόμη μουστάκι για στρίψιμο.»

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Επαγγελματική προσαρμοστικότητα

Το κείμενο της Κατερίνας Αργυροπούλου είναι δημοσιευμένο στην Επιθεώρηση Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού, τ. 102, Οκτώβριος 2013-Δεκέμβριος 2013, σσ. 24-33.

Οι ραγδαίες κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές, οι οποίες χαρακτηρίζουν τη σύγχρονη πραγματικότητα, επηρεάζουν με απρόβλεπτο τρόπο τη σταδιοδρομία του ατόμου. Οι στόχοι, οι ευκαιρίες, οι επιλογές και οι προοπτικές επαναπροσδιορίζονται διαρκώς σε κάθε επίπεδο της καθημερινή ζωής, ενώ παράλληλα αναδεικνύεται όλο και περισσότερο η σημασία των «προσόντων» πέραν εκείνων που απαιτούνται πλέον στο βιογραφικό σημείωμα. Η σταδιοδρομία αποδίδεται με τους όρους «απρόβλεπτη», «πολύπλευρη», «ασταθής», «κυκλική» και «μεταβατική» (Hearne, 2010).

Κάτω από τις νέες συνθήκες οικονομικής κρίσης και κοινωνικής αστάθειας η απόκτηση βασικών γνώσεων και ικανοτήτων θεωρείται αναγκαία, ωστόσο, για να κάνει κανείς σχέδια για το μέλλον, να αντιληφθεί την προοπτική μιας δεύτερης ή μιας τρίτης σταδιοδρομίας, να εξελιχθεί ή, ακόμη, να αναπτυχθεί, χρειάζεται να διαθέτει ένα πλέγμα πολύπλευρων δεξιοτήτων (Nathan & Hill, 2006). Οι δεξιότητες αυτές θεωρούνται σημαντικά «εφόδια» στην προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη του ατόμου, προκειμένου το άτομο να διαχειριστεί τις περίπλοκες μεταβάσεις που χαρακτηρίζουν το σύγχρονο κόσμο της εργασίας, να διερευνήσει πιθανές ευκαιρίες και προσωπικές δυνατότητες, να ενδυναμώσει την προσωπική του επάρκεια και να αναζητήσει έναν εργασιακό τρόπο ζωής πολύ διαφορετικό από το παραδοσιακό πρότυπο.

Είναι γεγονός ότι οι ταχύτατες αλλαγές ασκούν ακραίες πιέσεις, όχι μόνο στα άτομα που προσπαθούν να κινηθούν προς και μέσω των αγορών εργασίας, αλλά και σε εκείνους που παρέχουν υποστήριξη για αυτές τις μεταβολές. Αναφύεται, λοιπόν, το ερώτημα «πώς οι σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού μπορούν να διαχειριστούν τις νέες συνθήκες και να στηρίξουν το άτομο να σχεδιάσει τη σταδιοδρομία του σε μια αγορά εργασίας που υφίσταται διαρκείς αλλαγές και ανακατατάξεις, χωρίς να χάσει την αίσθηση του εαυτού και της κοινωνικής του ταυτότητας;». Σε αυτή τη σύνθετη ανάπτυξη σταδιοδρομίας ο επαγγελματικός σύμβουλος καλείται να ενθαρρύνει το άτομο να δώσει προσωπικό νόημα στην σταδιοδρομία του, αναπτύσσοντας μια ενισχυμένη αίσθηση ταυτότητας και ουσιαστική επαγγελματική δράση (Young & Collin, 2004). Θετικά

αποτελέσματα μπορούν να επιτευχθούν μέσω της υιοθέτησης κατάλληλων παρεμβάσεων που οδηγούν από τη διερεύνηση των περιστασιακών επιλογών στην αναζήτηση του σχεδιασμού ζωής, από τη συνειδητοποίηση των χαρακτηριστικών της προσωπικότητας στη διαμόρφωση της ταυτότητας και από την αναγνώριση των γεγονότων στην αξιολόγηση προοπτικών. Όλα τα παραπάνω προκάλεσαν την ανάδυση της έννοιας της επαγγελματικής προσαρμοστικότητας ως το «κλειδί» για την αντιμετώπιση των νέων κοινωνικών συνθηκών (Savickas, 2013).

Κείμενο 2

Το καφέ σακκάκι

Ο ποιητής Βάκης Λοϊζίδης (1965-) γεννήθηκε στη Λευκωσία και έχει πλούσιο ποιητικό έργο, μέρος του οποίου περιλαμβάνεται στο εκπαιδευτικά εγχειρίδια Μέσης Εκπαίδευσης για τη Λογοτεχνία του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου. Το ποίημα «Το καφέ σακκάκι» ανθολογείται στη Μεγάλη Ανθολογία της Σύγχρονης Ελληνικής Λογοτεχνίας, έκδοση της «Εφημερίδας των συντακτών».

Στο μουντό Λονδίνο
τον έδιωξαν από τη δουλειά
γιατί φορούσε καφέ σακκάκι.
Χρώμα αντιεπαγγελματικό
όπως του εξήγησαν.
Δείλιασε να τους πει
ότι καφέ είναι οι κορμοί των δέντρων,
καφέ είναι και η γη που κατοικούμε.
Φόρεσε γκρι κουστούμι κι επέστρεψε
επαγγελματίας στη δουλειά.
Στη μέσα τσέπη είχε
τα ποιήματα του Κώστα Καρυωτάκη.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^{ο} υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 40-50 λέξεων τον ρόλο του συμβούλου επαγγελματικού προσανατολισμού στο εργασιακό πεδίο, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 3η παράγραφο του Κειμένου 1 διατυπώνεται ένα ερώτημα. Μπορείς να εξηγήσεις τον ρόλο του στη δομή της παραγράφου;

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις τον σωστό, κατά τη γνώμη σου, χαρακτηρισμό για το ύφος λόγου του Κειμένου 1: α. χιουμοριστικό, β. ειρωνικό, γ. σοβαρό, δ. οικείο (μονάδες 5) και να αιτιολογήσεις αυτόν τον χαρακτηρισμό με δύο γλωσσικές επιλογές του κειμένου (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη στάση του προσώπου για το οποίο γίνεται λόγος στο Κείμενο 2 και να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με αυτή σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο ρόλος του συμβούλου επαγγελματικού προσανατολισμού στο εργασιακό πεδίο:

- Ενθαρρύνει το άτομο να δώσει προσωπικό νόημα στη σταδιοδρομία του.
- Συμβάλλει στη διερεύνηση των περιστασιακών επιλογών στην αναζήτηση του σχεδιασμού ζωής, στη διαμόρφωση της ταυτότητας, στην αξιολόγηση προοπτικών επαγγελματικής προσαρμοστικότητας του εργαζομένου.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

«πώς οι σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού … και της κοινωνικής του ταυτότητας;». Το ερώτημα δομικά συντελεί στην διαδικασία παρουσίασης του ρόλου του συμβούλου επαγγελματικού προσανατολισμού στην παράγραφο μετά τη γενική τοποθέτηση για το νέο εργασιακό τοπίο. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται η ομαλή μετάβαση στο επόμενο νόημα (ρόλος του συμβούλου επαγγελματικού προσανατολισμού), αφού έχει γίνει λόγος στο προηγούμενο κείμενο για τις ταχύτατες αλλαγές που έχουν σημειωθεί στην αγορά εργασίας.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Το ύφος είναι επίσημο.

1η γλωσσική επιλογή: επίσημο λεξιλόγιο: … «το άτομο να διαχειριστεί τις περίπλοκες μεταβάσεις που χαρακτηρίζουν το σύγχρονο κόσμο της εργασίας».

2η γλωσσική επιλογή: γ΄ ενικό και γ΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο.

3η γλωσσική επιλογή: προτίμηση παθητικής σύνταξης έναντι της ενεργητικής «Αναφύεται, λοιπόν, το ερώτημα…», «Σε αυτή τη σύνθετη ανάπτυξη σταδιοδρομίας ο επαγγελματικός σύμβουλος καλείται να ενθαρρύνει…»

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το πρόσωπο για το οποίο γίνεται λόγος στο ποίημα αναγκάζεται να αλλάξει το σακκάκι του, διότι το καφέ χρώμα του κρίθηκε ακατάλληλο για τον επαγγελματικό χώρο του εργαζομένου. «Χρώμα αντιεπαγγελματικό/ όπως του εξήγησαν.»

Δείχνει προσαρμοστικότητα στις ενδυματολογικές απαιτήσεις του επαγγελματικού χώρου του και παραμερίζει την προσωπική επιλογή του χρώματος που τον εξέφραζε και το έβρισκε οικείο και όμορφο. «ότι καφέ είναι οι κορμοί των δέντρων/ καφέ είναι και η γη που κατοικούμε.» Φοράει το «γκρι κουστούμι κι επέστρεψε/ επαγγελματίας στη δουλειά.», γιατί οι επαγγελματικές ανάγκες κυριαρχούν και ισοπεδώνουν το ζεστό καφέ χρώμα με το ψυχρό γκρι.

Συμφωνώ με την προσαρμογή του προσώπου του ποιήματος στις ενδυματολογικές απαιτήσεις του επαγγελματικού του χώρου, διότι εκεί υπάρχουν οι κανόνες της εικόνας των υπαλλήλων που δεν πρέπει να παραβιάζονται.

ή

Διαφωνώ με την προσαρμογή αυτή, διότι ο άνθρωπος αυτός απαρνήθηκε την ταυτότητά του, το καφέ χρώμα δηλώνει την αγάπη για τη φύση, τον ρομαντισμό του και την ποιητική του διάθεση. Με το γκρι χρώμα συμβιβάστηκε με κάτι που δεν τον εκφράζει.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Ρατσισμός. Πού κάναμε λάθος;

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί ανάρτηση στο blog tromaktiko στις 11-05-2011 (διασκευή).

Ρατσισμός είναι να θεωρούμε ότι κάποια άλλη ομάδα ανθρώπων είναι κατώτερη ή ακόμη και άξια περιφρόνησης, λόγω της φυλετικής ή εθνικής της καταγωγής. Αιτία του ρατσισμού είναι συνήθως ένα μίγμα υπεροψίας και φόβου. Δηλαδή, από τη μια αισθανόμαστε ότι η δική μας φυλή είναι ανώτερη – πιο καλλιεργημένη, πιο έξυπνη, πιο πολιτισμένη κ.λπ. – ενώ από την άλλη νιώθουμε πως η άλλη φυλή με κάποιο τρόπο μας απειλεί: είτε στρατιωτικά είτε πολιτιστικά είτε ακόμη και στο επίπεδο εξεύρεσης εργασίας. Το αποτέλεσμα, μέσα μας, είναι να βλέπουμε μία ολόκληρη ομάδα ανθρώπων με εχθρότητα και προκατάληψη.

Ο ρατσισμός περιλαμβάνει πάντοτε το στοιχείο της διαστρεβλωμένης όρασης: στους εαυτούς μας βλέπουμε μόνο καλά, μόνο αρετές, μόνο μεγαλείο. Αν κατά σύμπτωση προσέξουμε κάποιο ελάττωμα, εύκολα το δικαιολογούμε. Αντίθετα, στην αντίπαλη φυλή βλέπουμε μόνο πάθη, μόνο πονηρία, μόνο μικρότητα. Αν τυχαία προσέξουμε κάποια καλοσύνη, εύκολα την ανάγουμε σε υστεροβουλία. Επίσης, ο κάθε λαός βρίσκει τα δικά του προσχήματα, όταν θέλει να στραφεί προς τον ρατσισμό: Η ναζιστική Γερμανία είχε προφασιστεί τη γενετική καθαρότητα, η Αγγλία της αποικιοκρατίας την πολιτιστική ανωτερότητα, ενώ εμείς εδώ στην Ελλάδα, όταν έχουμε κρούσματα ρατσισμού, συνήθως τα δικαιολογούμε με βάση την εθνική μας καταγωγή και την ένδοξη ιστορία μας.

Είναι βέβαια αλήθεια ότι οι αρχαίοι πρόγονοί μας πρόσφεραν πολλά στον πανανθρώπινο πολιτισμό, ίσως και περισσότερα από οποιονδήποτε άλλο λαό της εποχής εκείνης. Αυτό όμως το έκαναν καλλιεργώντας τη δημοκρατία και τον σεβασμό προς κάθε άνθρωπο, προς το ανθρώπινο πρόσωπο αυτό καθαυτό. Αν τώρα εμείς – στο όνομα των αρχαίων – περιφρονούμε κάποιους από τους συνανθρώπους μας, τότε το μόνο που κάνουμε είναι να φανερώνουμε ότι δεν είμαστε γνήσια παιδιά τους.

Αυτό που δεν πρέπει να ξεχνάμε είναι ότι ο κάθε άνθρωπος, ανεξάρτητα από την παιδεία που έλαβε και από τον πολιτισμό, στον οποίο ανατράφηκε, έχει μέσα του την ίδια φλόγα της ανθρώπινης φύσης που έχουμε κι εμείς. Έχει δηλαδή την ικανότητα να αγαπά, να δημιουργεί, να σκέπτεται, να χαίρεται, να θαυμάζει – να κάνει ό, τι κάνουμε κι εμείς και να ζει σε κοινωνία, όπως ζούμε εμείς. Ίσως διαφέρει σε κάποια εξωτερικά χαρακτηριστικά ή

σε κάποιες συνήθειες, αυτή η διαφορά όμως πρέπει να ξυπνά το ενδιαφέρον μας να τον γνωρίσουμε καλύτερα και όχι να προκαλεί φόβο ή περιφρόνηση. Άλλωστε, ο πραγματικά μεγάλος άνθρωπος, ο πραγματικά μεγάλος λαός είναι αυτός που ξέρει να μαθαίνει από τα προτερήματα των άλλων, ενώ ταυτόχρονα διατηρεί αλώβητη την εθνική του ταυτότητα.

Κείμενο 2

Ο αντίκτυπος του νου

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί την αρχή του ομώνυμου διηγήματος του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, το οποίο δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά στην εφημερίδα «Χαραυγή» το 1910. Σήμερα βρίσκεται στον 4ο τόμο των Απάντων του συγγραφέα που έχουν εκδοθεί από τον Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλο (Δόμος 1985).

Στου Καρμάνη το καπηλείον[1], όπου εγίνοντο άφθονοι σπονδαί εις τον Διόνυσον[2], εσύχναζον και τινες Ιταλοί σιμά[3] εις τους δικούς μας, με τους οποίους είχαν φιλικάς σχέσεις. Αλλ᾽ οι πλέον αχώριστοι ήσαν ο Αντώνιος Αλμπέργος, Σικελιώτης από την Κατάνην, με ηλιοκαή Ελληνοϊταλικήν όψιν, φέρων την λάβαν της Αίτνης εις την μορφήν και εις την ψυχήν, σφραγιδοποιός[4], και εν μέρει καλλιτέχνης· ο Σαββατίνος, ή Σαλβατώρος, ή Σάλβος, ή Σάββας, Εβραίος από την Κέρκυραν, ομιλών ικανάς[5] γλώσσας, και εξασκών πολλάς τέχνας· και ο Λύσανδρος Παπαδιονύσης, από τους δικούς μας.

Τρεις άνθρωποι, τρία θρησκεύματα, τρεις φυλαί. Ως κοινόν γνώρισμα είχον μεγάλην κλίσιν εις τα γιουβέτσια, τα οποία παρήγγελλον εις όλους τους γειτονικούς φούρνους, με μακαρόνια πολύ χονδρά, ραβδωτά, τα οποία τινες ονομάζουν, δεν ηξεύρω διατί, σέλινα. Ο Αντώνιος Αλμπέργος, πριν ακόμη ο Σάββας αρχίσῃ να μεταβιβάζῃ εις τα πιάτα, προήρπαζε, κατά το ρήμα του Σαμοσατέως[6], όχι ολίγα ζεστά καυτά με τα δάκτυλα.

Επερίσσευεν όμως πάντοτε μεζές και δι᾽ άλλους Ιταλούς, όσοι ήρχοντο κατόπιν· ο Άντζελο Μασσίνι, αμαξοπηγός[7]· ο υψηλός και τεράστιος Πίντο, ή Πίνδος, όστις ως κυριώτερον επάγγελμα, κατά τους χρόνους αυτούς της παρακμής, είχεν, άμα επλησίαζε λαϊκή τις εορτή, να παίρνῃ σημειώσεις από τις γειτονιές, και να συντάττῃ κατάλογον, ποίοι και πόσοι εώρταζον, Γιάννηδες, λ.χ. Γιώργηδες, ή Κωσταντήδες· ή ποίαι και πόσαι Μαρίαι ή

[1] Ταβέρνα

[2] Πίνανε πολύ

[3] Κοντά

[4] Έφτιαχνε σφραγίδες

[5] αρκετές

[6] Όπως λέει ο Λουκιανός (αρχαίος συγγραφέας)

[7] Κατασκευαστής αμαξιών

Ελέναι ή Κατίναι· και, την πρωίαν της εορτής, να οδηγή τον θίασόν του, τους πλανοδίους μουσικούς, εις τα πρόθυρα, εις την σκάλαν της οικίας του εορτάζοντος τ' όνομά του, δια να τονίσουν χαρμόσυνον μέλος[8], και λάβουν ως αμοιβήν χαρτίνην δραχμήν ή και δίδραχμον.

Μαζί μ' αυτούς ήρχετο και άλλος Ιταλός Αντώνιος, ως επάγγελμα έχων τα εμπετάσματα[9] και τον ευτρεπισμόν[10] οικιών ή δωματίων. Και σιμά εις τούτους είς[11] γέρων παλαιός Ιταλοκερκυραίος, κατασκευαστής εστιών[12] και επιχρίστης[13], ο μπαρμπα-Νιόνιος ο Πούπης.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο είναι το αίτιο της ρατσιστικής συμπεριφοράς και ποια στοιχεία περιλαμβάνει, όταν αυτή εκδηλώνεται; Να συνοψίσεις τις σχετικές πληροφορίες του Κειμένου 1 (60-70 λέξεις).

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις τρεις (3) κειμενικούς δείκτες σύνδεσης στην 3η παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τη συμβολή τους στην οργάνωσή της (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

1) Με βάση τα συμφραζόμενα, ως συνώνυμη της **υπεροψίας** στην 1η παράγραφο του Κειμένου 1 μπορεί να θεωρηθεί η λέξη:

α) αγένειας

β) αλαζονείας

γ) αδιαφορίας

---

[8] Τραγούδι

[9] Ταπετσαρίες

[10] καλλωπισμό

[11] Ένας

[12] Τζακιών

[13] Σοβατζής

δ) αναλγησίας

2) Με βάση τα συμφραζόμενα, ως συνώνυμη της **διαστρεβλωμένης** στην 2η παράγραφο του Κειμένου 1 μπορεί να θεωρηθεί η λέξη:

α) παραλλαγμένης

β) κατεστραμμένης

γ) παραμορφωμένης

δ) κατακερματισμένης

3) Στη 2η παράγραφο η άνω και κάτω τελεία (:)

α) επεξηγεί ποια είναι τα προσχήματα του ρατσισμού·

β) κατηγοριοποιεί τα προσχήματα του ρατσισμού·

γ) εισάγει παραδείγματα ρατσιστικών προσχημάτων·

δ) αιτιολογεί γιατί χρησιμοποιούνται τα ρατσιστικά προσχήματα.

4) Στην 4η παράγραφο του κειμένου η απλή παύλα (-)

α) γενικεύει το νόημα·

β) εξειδικεύει το νόημα·

γ) εισάγει στον λόγο απαραίτητη πληροφορία·

δ) εισάγει στον λόγο δευτερεύουσα πληροφορία.

5) Με βάση τα συμφραζόμενα, ως αντώνυμη του επιθέτου **αλώβητη** στην 4η παράγραφο του Κειμένου 1 μπορεί να θεωρηθεί η λέξη:

α) αλλοιωμένη

β) διαφοροποιημένη

γ) προδομένη

δ) αφημένη

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιο στοιχείο σε εντυπωσίασε στις ανθρώπινες σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα στα πρόσωπα του κειμένου 2; Να λάβεις υπόψη σου την καταγωγή και τα χαρακτηριστικά τους και να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το αίτιο της ρατσιστικής συμπεριφοράς παρουσιάζεται στην 1η παράγραφο, ενώ τα στοιχεία που περιλαμβάνει στη 2η παράγραφο του Κειμένου 1. Συγκεκριμένα:

- Το αίτιο του ρατσισμού περιγράφεται ως αίσθηση ανωτερότητας απέναντι σε οποιαδήποτε άλλη φυλή και, ταυτόχρονα, ως αίσθημα φόβου απέναντι στους (υποθετικούς) κινδύνους, τους οποίους εγκυμονεί για εμάς η δραστηριότητα αυτής της φυλής.

Στη συνέχεια, η ρατσιστική συμπεριφορά περιλαμβάνει δύο βασικά γνωρίσματα, όταν εκδηλώνεται:

- μεροληπτική αξιολόγηση προτερημάτων και ελαττωμάτων: στη δική μας φυλή εντοπίζουμε μόνο θετικά, στους αντιπάλους μόνο αρνητικά ·
- διαφορετικά ανά περίπτωση προσχήματα, αντλημένα από τα επιμέρους χαρακτηριστικά κάθε λαού.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 3η παράγραφο του Κειμένου 1 εντοπίζονται οι ακόλουθοι κειμενικοί δείκτες:

- βέβαια
- όμως
- αν τώρα … τότε

Και οι τρεις (3) δείκτες συμβάλλουν στην οργάνωση της παραγράφου, ανάλογα με τη σημασία τους:

- Βέβαια → εκφράζει βεβαιότητα, σιγουριά· τίθεται στην αρχή της παραγράφου αφενός ως στοιχείο σύνδεσης με τα προηγούμενα και αφετέρου για να εισάγει στον λόγο μια γνωστή και γενικώς αποδεκτή άποψη (*ότι οι αρχαίοι Έλληνες*

πρόσφεραν πολλά στον παγκόσμιο πολιτισμό), η οποία δεν επιδέχεται αμφισβήτηση από κανέναν.

- Όμως → εκφράζει αντίθεση και, ταυτόχρονα, αιτιολόγηση· τονίζει τον τρόπο, με τον οποίο υλοποιήθηκε το περιεχόμενο της προηγούμενης, αδιαμφισβήτητης θέσης. Εισάγει την άποψη ότι οι αρχαίοι Έλληνες πρόσφεραν στον παγκόσμιο πολιτισμό με τη δημοκρατία και τον σεβασμό προς τον άνθρωπο, δηλαδή ταυτόχρονα αιτιολογεί τα προηγούμενα και τα αντιπαραθέτει προς τη σημερινή ιδεολογία και πρακτική του ρατσισμού.
- Αν τώρα … τότε→ εκφράζει όρο / προϋπόθεση και το αποτέλεσμά της. Εισάγει τη θέση ότι, αν οι σύγχρονοι Έλληνες περιφρονούν ορισμένους ανθρώπους, επειδή αισθάνονται ανώτεροι ως απόγονοι των αρχαίων (προϋπόθεση), τότε αποδεικνύουν ότι δεν είναι γνήσιοι απόγονοι ανώτερων προγόνων (αποτέλεσμα). Η θέση αυτή αποτελεί το συμπέρασμα της παραγράφου.

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

1 β

2 γ

3 γ

4 α

5 α

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο δεδομένο απόσπασμα του διηγήματος «*Ο αντίκτυπος του νου»* παρουσιάζονται διάφορα πρόσωπα με διαφορετική καταγωγή, διαφορετικά εμφανισιακά χαρακτηριστικά, διαφορετικά επαγγέλματα, ακόμη και διαφορετική θρησκεία. Το στοιχείο που εντυπωσιάζει τον αναγνώστη είναι η αγαστή συνύπαρξη και οι φιλικές μεταξύ τους σχέσεις (*φιλικάς σχέσεις*): ο αφηγητής ούτε αναφέρει ούτε υπαινίσσεται σε κάποιο χωρίο του κειμένου συμπεριφορές διακρίσεων ή ρατσισμού, αντίθετα τονίζει ότι οι Ιταλοί συγκεντρώνονταν στην ίδια ταβέρνα με τους Έλληνες (*σιμά εις τους δικούς μας,* να προσεχθεί ο δείκτης «*σιμά*»).

Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται σε τρεις ανθρώπους, με ολότελα διαφορετικά χαρακτηριστικά: τον Αντώνιο Αλμπέργο, Ιταλό από τη Σικελία, πολύ μελαχρινό, που έφτιαχνε σφραγίδες και ήταν και λίγο καλλιτέχνης (*ο Αντώνιος … εν μέρει καλλιτέχνης*), τον Σαββατίνο, Εβραίο από την Κέρκυρα που μιλούσε πολλές γλώσσες και ασκούσε πολλά

επαγγέλματα (*ο Σαββατίνος … πολλάς τέχνας*) και τον Λύσανδρο Παπαδιονύση, ντόπιο, δηλαδή Έλληνα και Ορθόδοξο (*και ο Λύσανδρος … δικούς μας*). Για τους τρεις αυτούς, ειδικά, ο αφηγητής τονίζει ότι διατηρούσαν τις πιο στενές μεταξύ τους σχέσεις από όλους τους άλλους (*Αλλ' οι πλέον αχώριστοι ήσαν … από τους δικούς μας*).

Αξίζει ιδιαίτερα να προσεχθεί πως αυτοί οι τρεις, ειδικά, είχαν θεμελιώσει τη φιλία τους πάνω στην κοινή τους αγάπη για το καλό φαγητό (*είχον μεγάλην κλίσιν εις τα γιουβέτσια*) και το ξεφάντωμα (*Στου Καρμάνη το καπηλείον … εις τον Διόνυσον*). Ωστόσο δεν απέκλειαν κανέναν άλλον από την καλοπέραση και το γλέντι (*Επερίσσευεν όμως πάντοτε μεζές … κατόπιν*).

Με λίγα λόγια, στο απόσπασμα παρουσιάζεται, με ύφος παιγνιώδες και χαλαρό, η ειδυλλιακή εικόνα μίας συντροφιάς πολύ διαφορετικών ανθρώπων, οι οποίοι συμβιώνουν αρμονικά και γλεντούν αδελφωμένα στην Αθήνα των αρχών του 20ού αιώνα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Τηλεργασία: κέρδη και ζημίες

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί άρθρο του Α. Σταμάτη που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ στις 15-09-2021 (διασκευή).

Εδώ και αιώνες οι χώροι εργασίας σήμαιναν κάτι σταθερό: ένα σύνολο ανθρώπων οι οποίοι δούλευαν συγχρόνως ως φυσικές παρουσίες. Από τα εργαστήρια της Αναγέννησης μέχρι τα γραφεία του 19ου αιώνα, ένα γραφείο ήταν συνήθως ένας χώρος, ένα κτίριο ή ένα δωμάτιο όπου οι άνθρωποι εργάζονταν πίσω από ένα τραπέζι. Το γράψιμο επιστολών – ένας ασύγχρονος τρόπος επικοινωνίας, ο οποίος αποτελούσε ζωτικό εργαλείο εμπορίου για πολλούς αιώνες – ήταν πολύ αργό για την καθημερινή συνεργασία. Για τις περισσότερες εργασίες γραφείου, ο συγχρονισμός (και ο συγχρωτισμός[1]) ήταν ο μοναδικός τρόπος.

Στα μέσα του 19ου αιώνα, ειδικά στην Αμερική, οι γραφιάδες, οι σημερινοί υπάλληλοι δούλευαν σε μικρούς χώρους που ονομάζονταν «σπίτια καταμέτρησης». Οι άνθρωποι αυτοί θεωρούνταν περίεργοι τύποι οι οποίοι δεν έκαναν «πραγματική δουλειά». Αλλά η οικονομική ανάπτυξη είχε άλλα σχέδια: Οι μεγάλες ιστορικές μετατοπίσεις από τις βιομηχανίες στις οικονομίες της πληροφορίας, αλλά και η οργάνωση του χώρου εργασίας, ευνόησαν το συγκεκριμένο σύστημα δουλειάς και οι υπάλληλοι άρχισαν να κυριαρχούν στο εργατικό σώμα. Τα κτίρια γραφείων εξελίχθηκαν σε χώρους με ορθολογική κατάτμηση, σχεδιασμένα τόσο για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα όσο και για την ενίσχυση της παραγωγικότητας των εργαζομένων.

Κανένας θεσμός ωστόσο δεν μένει στατικός. Εκεί που παλιά υπήρχαν τοίχοι και μικρά γραφεία, τώρα πλέον έχουν αντικατασταθεί από ανοιχτούς χώρους, μέσα στους οποίους οι εργαζόμενοι συνυπάρχουν. Ακόμη, από την εκτελεστική σουίτα με την ξύλινη επένδυση έως τα «γραφεία ανοιχτού τύπου», με τη βοήθεια της τεχνολογίας περάσαμε σε ένα σύστημα, όπου μπορούμε να εργαστούμε οπουδήποτε οποιαδήποτε στιγμή.

Παντού διαβάζουμε πως η τηλεργασία θα είναι το μέλλον. Είναι βέβαιο πως τα ποσοστά της θα αυξηθούν ραγδαία, ωστόσο, όπως ισχύει και για άλλα πεδία υποκατάστασης, η ανθρώπινη επαφή, η συνύπαρξη, είναι πολύ δύσκολο να

[1] επαφή μεταξύ ανθρώπων στον ίδιο χώρο, συναναστροφή

αντικατασταθούν. Το να είσαι μια εικονίτσα από πίξελ[2] σε ένα μεγάλο παράθυρο, έχοντας ο ίδιος σκηνοθετήσει και επιμεληθεί την παρουσία σου, είναι δύσκολο να αντικαταστήσει το αυθεντικό της φυσικής παρουσίας, όπου και οι πέντε αισθήσεις είναι ενεργές.

Από προσωπική εμπειρία, έχοντας μεταφέρει τα σεμινάρια δημιουργικής γραφής που κάνω στο Διαδίκτυο, θεωρώ πως κάτι κερδίζεις, κάτι χάνεις. Κερδίζεις ίσως σε συνεκτικότητα, ευελιξία, αλλά χάνεις την αίσθηση κοινότητας, εκείνο το βλέμμα κάποιου που συγκεντρώνεται με την προοπτική ότι σε λίγο θα διαβάσει την άσκησή του. Εν ολίγοις, τον πλήρη ενσώματο, τρισδιάστατο εαυτό με όλες του τις νευροκινητικές, ψυχοκινητικές διεργασίες. Και αυτό είναι απώλεια ουσίας.

Κείμενο 2

Σημεία των καιρών

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα «Σημεία των καιρών» της Γιολάντα Πατεράκη, περ. Εστία, τόμ. 135, τεύχ. 1598, 1.2.1994.

Στη δουλειά μου πήγαινα καλά κι αυτό το έκρινα από τις δίκες που μου ανέθετε το «αφεντικό» του γραφείου, να προετοιμάσω. Κάποια, μάλιστα, μέρα που έψαχνα ένα Νομοθετικό Διάταγμα στο πλαϊνό δωμάτιο που είναι η βιβλιοθήκη, τον άκουσα να λέει σ' ένα συνάδελφό του:

-Αυτός ο μικρός επαρχιώτης είναι πολύ καλός στη δουλειά του· έχει μυαλό και φιλότιμο κι εργάζεται σωστά. Να μου το θυμηθείς πως κάποτε θα πάει πολύ μπροστά.

Στην ιδιωτική μου ζωή δεν μπορώ να πω πως είχα τις ίδιες επιτυχίες. Μια νόστιμη δικηγορίνα, πάλι μεγαλύτερη λίγα χρόνια από μένα, ήταν το «φλερτ» μου από τον καιρό που τέλειωσα το Πανεπιστήμιο. Συμπαθητική κοπέλα η Αθηνά, δίχως πολλές εξάρσεις κι έντονη προσωπικότητα, προσγειωμένη, καλοβγαλμένη και πάντα «καταπιεσμένη και αγχωμένη από κάποιον».

-Οι γονείς μου δεν με καταλαβαίνουν. Ο συνεταίρος μου κάνει το κορόιδο και μ' αφήνει να τρέχω εγώ όλη την ώρα στα δικαστήρια. Η φίλη μου η Αυγή δεν μου φέρεται σωστά. Η υγεία μου είναι πολύ λεπτή.

Όλο και κάτι δεν πήγαινε καλά στην Αθηνά και ούτε καταλάβαινε πόσο κουραστική γινόταν. Κάποια μέρα μου μίλησε για γάμο.

-Τι θα γίνει μ' εμάς, Απόστολε; Έτσι θα συνεχίσουμε; Οι δικοί μου ανησυχούν γι' αυτόν το δεσμό. Πρέπει να δώσεις μια λύση.

[2] Στοιχείο εικόνας (picture element)

Της το ξέκοψα.

-Εγώ, Αθηνά μου, σ' αγαπώ, σ' εκτιμώ, αλλά αν δεν τελειώσω με την άδεια του επαγγέλματος και με το στρατό, ούτε επιτρέπω στον εαυτό μου να σκεφτεί κάτι τέτοιο.

-Τόσον καιρό ακόμα; Μουρμούρισε. Τουλάχιστον να δίναμε λόγο;

-Αθηνά μου, ούτε λόγο, γιατί δεν ξέρω πότε θα μπορέσω να τον εκπληρώσω. Άλλωστε, αυτά τα είπαμε από την πρώτη στιγμή.

Η Αθηνά σιγά σιγά άρχισε ν' αραιώνει τις συναντήσεις μας.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να σημειώσεις στο απαντητικό φύλλο ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το Κείμενο 1:

1. Για πολλά χρόνια η δουλειά γραφείου προϋπέθετε τη συνύπαρξη και τη συνεργασία μεταξύ ανθρώπων στον ίδιο χώρο.
2. Τα «σπίτια καταμέτρησης» ήταν μεγάλοι, ανοιχτοί χώροι για τη συλλογή στοιχείων.
3. Η ορθολογική κατάτμηση των χώρων των κτηρίων παραμένει μέχρι και σήμερα ο καλύτερος τρόπος διασφάλισης της παραγωγικότητας των εργαζομένων.
4. Η τηλεργασία αποτελεί σήμερα την καλύτερη προοπτική του μέλλοντος, εφόσον η φυσική παρουσία αποδείχτηκε ότι δεν είναι δύσκολο να αντικατασταθεί.
5. Η τηλεργασία είναι ευέλικτη και έχει περισσότερο συνεκτικό χαρακτήρα σε σχέση με την διά ζώσης παρουσία.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις τις λέξεις/ φράσεις που εκφράζουν χρόνο στις τρεις (3) πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 (μονάδες 4) και να εξηγήσεις πώς συμβάλλουν στην αλληλουχία των νοημάτων (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εξηγήσεις τη λειτουργία της διπλής παύλας στην 1η παράγραφο (μονάδες 5) και των εισαγωγικών σε δύο περιπτώσεις στη 2η παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιον ρόλο διαδραματίζουν οι αισθηματικές σχέσεις στη ζωή του ήρωα του κειμένου 2; Εσύ συμφωνείς με τη στάση του αυτή ή όχι και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

1 Σ

2 Λ

3 Λ

4 Λ

5 Σ

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι λέξεις και οι φράσεις που εκφράζουν χρόνο στις τρεις πρώτες παραγράφους του κειμένου είναι οι εξής:

- Εδώ και αιώνες (1η παράγραφος)
- συγχρόνως (1η παράγραφος)
- Στα μέσα του 19ου αιώνα (2η παράγραφος)
- παλιά … τώρα πλέον (3η παράγραφος)

Οι λέξεις / φράσεις αυτές διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διασφάλιση της συνεκτικότητας του κειμένου, εφόσον διαμορφώνουν (μαζί με τους παρελθοντικούς χρόνους των ρημάτων) τον αφηγηματικό χαρακτήρα του. Πιο συγκεκριμένα, ενισχύουν την αλληλουχία των νοημάτων ως ακολούθως:

- Στην 1η παράγραφο και οι δύο χρονικοί προσδιορισμοί (*εδώ και αιώνες, συγχρόνως*) εισάγουν στον λόγο την ιστορική αναδρομή που αφορά τους χώρους και τις συνθήκες εργασίας κατά το παρελθόν· με άλλα λόγια, θέτουν το πλαίσιο της αφήγησης.
- Στη 2η παράγραφο η χρονική έκφραση «*στα μέσα του 19ου αιώνα*», βάσει τόσο του νοήματος όσο και της θέσης της, προωθεί περαιτέρω την αναδρομή στο παρελθόν,

εισάγοντας στον λόγο το χρονικό πλαίσιο, εντός του οποίου ο αρθρογράφος επιλέγει να παρουσιάσει τις εξελίξεις στον σχεδιασμό των χώρων εργασίας· με άλλα λόγια, επεκτείνει και προωθεί την αφήγηση.

- Στην 3η παράγραφο οι χρονικοί προσδιορισμοί (*παλιά … τώρα πλέον*) λειτουργούν αντιθετικά μεταξύ τους, αντιδιαστέλλοντας το παρελθόν (τοίχοι και μικρά γραφεία) με το παρόν των χώρων εργασίας (ανοιχτοί χώροι, συνύπαρξη εργαζομένων). Υπό το πρίσμα αυτό όχι μόνο προωθούν την αφήγηση, αλλά και την εμπλουτίζουν, προβάλλοντας αντιθετικές σχέσεις.

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

- Στην 1η παράγραφο η διπλή παύλα περιλαμβάνει μια παρενθετική πληροφορία, η οποία, ωστόσο, συνιστά ένα ουσιώδες σχόλιο που αφορά το υποκείμενο, δηλαδή έναν από τους κύριους όρους της περιόδου. Το σχόλιο αυτό αξίζει να το πληροφορηθεί ο αναγνώστης, εφόσον συμβάλλει σημαντικά στην ολοκλήρωση του νοήματος. Συγκεκριμένα, με τη διπλή παύλα προσδιορίζεται τι είναι το γράψιμο επιστολών και εξηγείται ο ρόλος του ως εργαλείου εμπορίου κατά το παρελθόν.

Στη δεύτερη παράγραφο τα εισαγωγικά χρησιμοποιούνται 2 φορές:

- Στην πρώτη περίπτωση («*σπίτια καταμέτρησης*») αποδίδουν έναν ειδικό όρο του παρελθόντος που δεν χρησιμοποιείται πια. Ο αρθρογράφος επιλέγει τη χρήση τους, για να τονίσει το στοιχείο της ορολογίας.
- Στη δεύτερη περίπτωση («*πραγματική δουλειά*») αποδίδουν μια στερεότυπη αντίληψη παλαιότερης εποχής για την προσφορά των υπαλλήλων γραφείου. Ο αρθρογράφος επιλέγει τη χρήση τους, για να τονίσει την (απροσδόκητη σήμερα) υποτίμηση της δουλειάς γραφείου, δίνοντάς της ειρωνική χροιά.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Από το απόσπασμα του κειμένου 2 γίνεται εμφανές ότι οι αισθηματικές σχέσεις διαδραματίζουν δευτερεύοντα ρόλο στη ζωή του ήρωα. Την εντύπωση αυτή αποκομίζει ο αναγνώστης από την ιεράρχηση των τομέων της δραστηριότητας του ήρωα και από τα επιμέρους περιστατικά, όπως τα αφηγείται ο ίδιος, εφόσον πρόκειται για κείμενο εξομολογητικού χαρακτήρα (α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, εσωτερική εστίαση).

Κατ’ αρχάς ο ήρωας αναφέρεται πρώτα στο επάγγελμά του, τονίζοντας την επιτυχημένη του πορεία («*Στη δουλειά … θα πάει πολύ μπροστά*» - ας προσεχθεί ο κειμενικός δείκτης της στερεότυπης μεταφοράς «*θα πάει μπροστά*» που τονίζει την

προοπτική της καριέρας) – άρα, εμμέσως πλην σαφώς, αξιολογεί ως σημαντικότερη όλων την εργασία του.

Παράλληλα, από την απάντηση που δίδει στη φίλη του, όταν αυτή του ζητεί να συζητήσουν την προοπτική του γάμου, προκύπτει και πάλι η προτεραιότητα της επαγγελματικής ανόδου («*Εγώ, Αθηνά μου … να τον εκπληρώσω*»), με τη συμπλήρωση ότι αυτό αποτέλεσε ρητά εκπεφρασμένη πρόθεση του ήρωα εξ αρχής («*Άλλωστε, αυτά τα είπαμε από την πρώτη στιγμή*»).

Επιπλέον, ο ήρωας αξιολογεί ο ίδιος την ερωτική του ζωή ως λιγότερο επιτυχημένη από την εργασιακή («*Στην ιδιωτική μου ζωή … επιτυχίες*»), ενώ ταυτόχρονα εκφράζεται με ειρωνεία και υποτίμηση για τη σύντροφό του (ας προσεχθούν οι λεξιλογικοί δείκτες, ιδιαίτερα τα επίθετα που χαρακτηρίζουν: *συμπαθητική κοπέλα … δίχως πολλές εξάρσεις / πάντα «καταπιεσμένη και αγχωμένη» / ούτε καταλάβαινε πόσο κουραστική γινόταν*). Και το στοιχείο αυτό αποδεικνύει τον δευτερεύοντα ρόλο των αισθηματικών σχέσεων στη ζωή του.

Τέλος, η συμφωνία ή η διαφωνία με τη στάση του κεντρικού ήρωα είναι ζήτημα προσωπικό και υποκειμενικό και αφήνεται στη διακριτική ευχέρεια του κάθε μαθητή / της κάθε μαθήτριας να απαντήσει, ανάλογα με τις προσλαμβάνουσες και την κοσμοθεωρία του/της.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Οι σειρές της ελληνικής τηλεόρασης που έσπασαν τα στερεότυπα

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από άρθρο της Λίας Παπαϊωάννου, που δημοσιεύτηκε την 21.11.2021. Αντλήθηκε από τον ιστότοπο: https://www.ladylike.gr.

Πόσο επηρεάζει η τηλεόραση την ελληνική κοινωνία; Πόσο επηρεάζεται η τηλεόραση από την κοινωνία στην οποία απευθύνεται; Η σχέση είναι μάλλον αμφίδρομη κι αυτό δεν αφορά μόνο τον τρόπο που διαμορφώνεται το περιεχόμενο που καταναλώνουμε για την ενημέρωσή μας, αλλά και για την ψυχαγωγία μας. Οι ελληνικές σειρές, που τόσο αγαπάμε να παρακολουθούμε, έσπασαν πολλές φορές κοινωνικά στερεότυπα. Έγιναν πολλές φορές ο τρόπος που η τηλεόραση εξέφρασε μια αλλαγή που γινόταν αντιληπτή στην κοινωνία ή ο τρόπος που προσπάθησε η τέχνη να οδηγήσει σε αυτήν την αλλαγή.

Η θέση της γυναίκας, το δικαίωμα στον έρωτα, η διαφορετικότητα, τα ζητήματα ταμπού για τα οποία δυσκολευόμασταν να μιλήσουμε έρχονταν μπροστά μας μέσα από ελληνικές σειρές που τόλμησαν κι έσπασαν τα στερεότυπα. Απαγορευμένοι έρωτες, κωμικές προσεγγίσεις σε σοβαρά κοινωνικά φαινόμενα, ξεπήδησαν όλα μπροστά μας μέσα από τη μικρή οθόνη.

Η παγκόσμια ημέρα τηλεόρασης είναι αφιερωμένη στο να γιορτάζει την επίδραση που μπορεί να έχει ως μέσο στον κόσμο, τις αλλαγές που μπορεί να φέρει με το να στρέφει την προσοχή του κοινού σε ζητήματα που αφορούν την κοινωνική ευημερία και την ειρήνη. Τη δύναμη που έχει να φέρνει αλλαγές. Και οι αλλαγές μπορούν να έρθουν όσο η τηλεόραση καταπολεμά συνειδητά τα στερεότυπα που μας χωρίζουν. Όσο υπάρχουν ελληνικές σειρές όπως οι παρακάτω… […]

Χαρακτηριστική περίπτωση είναι, ανάμεσα στις άλλες, η τηλεοπτική σειρά «Ψίθυροι καρδιάς». Ποιος μπορεί να ξεχάσει τον έρωτα του «μπαλαμού[1]» Αντώνη με την τσιγγάνα Ερατώ; Ο έρωτας που παρουσίασε ο Μανούσος Μανουσάκης στη σειρά του «Ψίθυροι καρδιάς» για το Mega, όχι απλώς έσπασε τα στερεότυπα που αφορούν στις πολιτισμικές και κοινωνικές διαφορές που καταλύονται μπροστά στον έρωτα, αλλά έβαλε στη μικρή οθόνη αληθινές εικόνες από την πραγματική ζωή των Ρομά, μιας και τα γυρίσματα γίνονταν σε φυσικούς χώρους. Η σειρά έφτασε κάποια στιγμή σε τηλεθέασεις της τάξης του 76%.

1Μπαλαμός χαρακτηρίζεται στη γλώσσα των Ρομά όποιος δεν είναι τσιγγάνος.

Κείμενο 2

Σαμπεθάι Καμπιλής

Το απόσπασμα από το ομώνυμο διήγημα του Δημήτρη Χατζή (1913-1981) περιλαμβάνεται στη συλλογή «Το τέλος της μικρής μας πόλης» (Εκδόσεις Επιθεώρησης Τέχνης, Αθήνα 1963, α΄ δημοσίευση το 1953, στη Ρουμανία) . Αναφέρεται στην κοινότητα των Εβραίων στα Γιάννενα.

[…] Είταν δηλαδὴ τα πράματα μπερδεμένα λίγο με τους Εβραίους. Όσο και να τους καταφρονούσαν[2], είχαν όλοι τους μέσα στην πόλη κάθε λογής καλά νταραβέρια[3] μαζί τους, και ψωνίζαν απ' αυτούς και δανείζονταν, οι πλούσιοι συνεταιριζόνταν στα εμπόρια κ' οι φτωχοί τραβούσαν τα ίδια με τη φτώχεια και με τα βάσανα. Και μ' όσα κακά κι αν τους φόρτωναν, κανένας ποτέ δεν ακούστηκε να πειράξει Εβραίο μόνο και μόνο γιατί είταν Οβριός, ποτές μήτε τη Μεγάλη την Πέμπτη - όχι, δεν τους πειράζαμε εμείς.

Δεν είχαν τίποτα να φοβηθούν από μας. Κι ωστόσο, παραλήδες[4] ή ζητιάνοι, σπουδαγμένοι ή δουλευτάδες, από κει, από τα οβραίικα τα δικά τους, κανένας δεν ξέκοβε, δεν πήγαινε παραπέρα, δεν χώριζε από τους άλλους.

- Εδώ είναι η κλώσσα[5], τους έλεγε ο Σαμπεθάι Καμπιλής.

Και το 'βρισκαν όλοι σωστό και σοφό με την κλώσσα του - πού να πας και να χάνεσαι μέσα στους ξένους; Και κανένας δεν έφευγε από την κλώσσα. Μήτε για όρκο δεν είταν Εβραίος που να κάθεται σ' άλλον μαχαλά[6] μέσα στην πόλη.

Γρήγορα-γρήγορα τρέχαν το βράδυ να μαζωχτούνε γύρω στην κλώσσα τους - σα να ξύπναγε μέσα τους ένας φόβος παλιός. Μόλις έπεφτε το σκοτάδι ο μαχαλάς τους ερημωνόταν κι ο ίσκιος του Κάστρου απλωνόταν πάνω του, κάθιζε πάνω του. Αμπαρώναν[7] τις πόρτες, κλεινόντανε μέσα και κάναν πολλά παιδιά σαν τους χωριάτες. Μερικοί μέσα στην πόλη θέλανε να λένε πως οι Οβριές με τα παχιά τους τα χείλια είτανε εύκολες στην γέννα σαν τις κουνέλες - και γι' αυτό τα πολλά τα παιδιά τους.

Τις άγριες χειμωνιάτικες νύχτες ο δυτικός άνεμος ερχόταν από τη λίμνη που βρίσκεται δίπλα στην πόλη και ξεσπούσε στον οβραίικο μαχαλά βουίζοντας μέσα στα

---

2 περιφρονούσαν, υποτιμούσαν

3 δοσοληψίες, επαφές

4 πλούσιοι

5 Έτσι λέγεται η κότα που κλωσάει τα αυγά της (θετικός χαρακτηρισμός για μητέρα με πολλά συνήθως παιδιά, που σε δύσκολες ιδίως στιγμές τα προστατεύει, τα φροντίζει κ.τ.λ.)

6 συνοικία (τουρκικής προέλευσης λέξη)

7 έκλειναν

σκοτεινά χαγιάτια και τις σαραβαλιασμένες στέγες, γιομάτος όνειρα ταραγμένα. Τις ημέρες νύχτες, μέσα στην ησυχία, ακουγόνταν οι καλαμιές που τραβούσανε σ' ατελείωτο μάκρος το πνιγμένο τους αργοσάλεμα, κάτι σα θρήνος για μία χαμένη ζωή. Κι από τις αρχές της άνοιξης ως το τέλος του καλοκαιριού, ο ύπνος του μαχαλά λικνιζότανε μέσα στην ατέλειωτη συναυλία των βατράχων που δίπλα στο μαχαλά διαλαλούσαν από τη λίμνη το χορτασμό και τους έρωτές τους πάνω στην πράσινη, βρώμικη λάσπη της όχτης.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις σε 50-60 λέξεις τη θετική συμβολή της τηλεόρασης στην κοινωνία, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία πώς το παράδειγμα που διατυπώνεται στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 βρίσκεται σε νοηματική συνάφεια με το υπόλοιπο περιεχόμενό του.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Αμφίδρομη, έσπασαν, ξεπήδησαν, ευημερία, να φέρνει: Να γράψεις μια συνώνυμη για καθεμιά από τις παραπάνω υπογραμμισμένες λέξεις του Κειμένου 1, προσέχοντας ώστε να μη διαφοροποιηθεί το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον των προτάσεων στις οποίες βρίσκονται.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Σε κείμενό σου 350 λέξεων που θα δημοσιεύσεις στο ιστολόγιο του σχολείου σου να αναπτύξεις τις απόψεις σου σχετικά με το αν τα ΜΜΕ μπορούν να συμβάλουν στον περιορισμό των στερεότυπων αντιλήψεων και υπό ποιες προϋποθέσεις.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στις δύο τελευταίες παραγράφους του Κειμένου 2 η σχέση των Εβραίων με τη συνοικία τους (μαχαλάς) αποδίδεται στην αφήγηση με πληθώρα εκφραστικών μέσων. Να βρεις τέσσερα από αυτά και να τα σχολιάσεις με συντομία.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια εικόνα για την κοινότητα των Εβραίων σκιαγραφείται στο Κείμενο 2 και ποια φαίνεται να είναι η συναισθηματική προσέγγιση του αφηγητή; Να αναπτύξεις την απάντησή σου με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2 σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με το Κείμενο 2, η συμβολή της τηλεόρασης στην ελληνική κοινωνία είναι θετική, καθώς:

- Στον ψυχαγωγικό τομέα, οι σειρές βοηθούν στην υπέρβαση στερεοτύπων.
- Με τη βοήθεια της Τέχνης καθιστά αντιληπτές τις κοινωνικές αλλαγές.
- Προβάλλονται αντιλήψεις για τη θέση της γυναίκας, το δικαίωμα στον έρωτα, τη διαφορετικότητα, ζητήματα για τα οποία δυσκολεύονται οι άνθρωποι να μιλήσουν.
- Αποτελεί μέσο που στρέφει την προσοχή του κόσμου σε ζητήματα που σχετίζονται με την κοινωνική εξέλιξη.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το παράδειγμα που διατυπώνεται στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 έχει στενή λογική σχέση με τα προηγούμενα νοήματα, καθώς λειτουργεί ως τεκμήριο/ επιβεβαίωση της θετικής συμβολής της τηλεόρασης στην υπέρβαση στερεοτυπικών αντιλήψεων. Αξιοποιείται το παράδειγμα μιας παλαιότερης ελληνικής σειράς, με τίτλο «Ψίθυροι καρδιάς», που είχε ως θέμα τον έρωτα ανάμεσα σε έναν μπαλαμό και μια τσιγγάνα, ανατρέποντας στερεότυπες αντιλήψεις για τον έρωτα.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Αμφίδρομη: αμφίπλευρη, αμοιβαία.

Έσπασαν: ανέτρεψαν, κατέλυσαν.

Ξεπήδησαν: προβλήθηκαν, ξεπρόβαλλαν.

Ευημερία: πρόοδος, ανάπτυξη.

να φέρνει: να προκαλεί, να δημιουργεί.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση από το κείμενο ή μια γενική αναφορά στον πρόλογο.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση με παραδειγματικές αναφορές και επιχειρήματα.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος λόγου (χωρίς να αποκλείεται και οικείο ύφος λόγω των αποδεκτών, που είναι και οι συμμαθητές/-τριες).*
- *Η προσφώνηση στους συμμαθητές/-τριες στην αρχή του κειμένου (κειμενικό είδος: κείμενο που θα αναρτηθεί στο ιστολόγιο του σχολείου).*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η έλλειψη τεκμηρίωσης με παραδείγματα και επιχειρήματα.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

Ενδεικτικοί άξονες ανάπτυξης:

Τα ΜΜΕ μπορούν να συμβάλουν στην ανατροπή στερεότυπων αντιλήψεων, διότι:

- Ασκούν μεγάλη επιρροή στην κοινή γνώμη.
- Η εικόνα που προβάλλουν για την κοινωνία διαμορφώνει συνειδήσεις, στάσεις, αξίες και συμπεριφορές.
- Ως αντανάκλαση της κοινωνίας αποτυπώνει τις αλλαγές που σημειώνονται σε ζητήματα σχετικά με την ισότητα της γυναίκας, τη διαφορετικότητα, τον έρωτα, ανατρέπει στερεότυπες ιδέες και μπορεί να οδηγήσει σε μια πιο απελευθερωμένη στάση.

Υπό ποιες προϋποθέσεις:

- Η εικόνα που προβάλλεται για την κοινωνία να είναι αντικειμενική και πολυδιάστατη.
- Να είναι σωστή η ενημέρωση.
- Ποιοτική η ψυχαγωγία, με προσεγμένες εκπομπές και σειρές.

- Να μην προβάλλεται δραματοποιημένα από τις ειδήσεις η επικαιρότητα, ώστε να καλλιεργείται γενικευμένος φόβος και προκαταλήψεις σε βάρος κοινωνικών ομάδων (π.χ. σύνδεση των μεταναστών με την εγκληματικότητα).

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

- **«Γρήγορα-γρήγορα τρέχαν το βράδυ να μαζωχτούνε γύρω στην <u>κλώσσα</u> τους»**: Η συνοικία των Εβραίων στα Γιάννενα χαρακτηρίζεται με τη μεταφορά «κλώσσα», μεταφορά που θέλει να τονίσει το αίσθημα ασφάλειας που ένιωθαν στον μαχαλά τους οι Εβραίοι.
- **«ο μαχαλάς τους ερημωνόταν»:** Με τη μεταφορά τονίζεται από τον συγγραφέα με παραστατικό τρόπο ότι το βράδυ κανένας δεν κυκλοφορούσε στη συνοικία των Εβραίων, καθώς όλοι βρίσκονταν μέσα στα σπίτια τους για λόγους ασφάλειας.
- **« ο δυτικός άνεμος ερχόταν… <u>ξεσπούσε</u> στον <u>οβραίικο</u> μαχαλά <u>βουίζοντας</u> μέσα στα σκοτεινά χαγιάτια και τις <u>σαραβαλιασμένες</u> στέγες, γιομάτος όνειρα <u>ταραγμένα</u>.»:** Το ρήμα «ξεσπούσε» με υποκείμενο τον «άνεμο» δημιουργεί το εκφραστικό μέσο της προσωποποίησης, με την οποία δηλώνεται η σφοδρότητα του ανέμου. Η μετοχή «βουίζοντας» συμπληρώνει την προσωποποίηση του ανέμου με μια ηχητική εικόνα και δημιουργεί το αίσθημα της απειλής, καθώς ο σφοδρός άνεμος μέσα στη νύχτα προκαλεί μια μυστηριακή και τρομακτική ατμόσφαιρα, που δικαιολογεί τόσο τις «σαραβαλιασμένες» στέγες όσο και τα «ταραγμένα όνειρα» (μεταφορές με τις οποίες αποδίδονται οι επιπτώσεις του ανέμου τόσο στον εξωτερικό όσο και στον εσωτερικό χώρο των σπιτιών των Εβραίων).
- **«Κι από τις αρχές της άνοιξης ως το τέλος του καλοκαιριού, ο ύπνος του μαχαλά λικνιζότανε μέσα στην ατέλειωτη συναυλία των βατράχων»**: Με την προσωποποίηση του ύπνου (εκφράζεται αντίστοιχα ο ύπνος των Εβραίων στα σπίτια τους στον μαχαλά) και τη μεταφορά «λικνιζότανε» (που θυμίζει μωρό στην κούνια) αποδίδεται η εικόνα της συνοικίας τα βράδια της περιόδου από την άνοιξη ως και το καλοκαίρι, όταν οι Εβραίοι κοιμούνται με το νανούρισμα των βατράχων (συναυλία των βατράχων: μεταφορά).

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο απόσπασμα από το διήγημα του Δημήτρη Χατζή γίνεται σαφής αναφορά της υποτιμητικής και παραδόπιστης διάθεσης των ντόπιων Ελλήνων προς τους Εβραίους, αν και δεν έλειπαν οι δοσοληψίες με αυτούς. Οι άλλοι κάτοικοι της πόλης τούς θεωρούσαν

υπαίτιους για πολλά δεινά, αλλά δεν τους πείραζαν, δηλ. δεν ασκούσαν βία εναντίον τους (τονίζεται με την επανάληψη του ρήματος «πειράζω», μία φορά σε γ΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο και σε μία περίπτωση σε α΄ πληθυντικό πρόσωπο, που δηλώνει ότι ο αφηγητής ανήκει στην ομάδα των ντόπιων κατοίκων της πόλης). Εντύπωση προκαλεί η στάση των Εβραίων, οι οποίοι ζουν και κινούνται κυρίως στα στενά όρια του μαχαλά (συνοικίας) τους στο κάστρο της πόλης, ακόμη και οι πλούσιοι, γιατί με αυτό τον τρόπο ένιωθαν ασφάλεια (… από κει, από τα οβραίικα τα δικά τους, κανένας δεν ξέκοβε, δεν πήγαινε παραπέρα, δεν χώριζε από τους άλλους. - Εδώ είναι η κλώσσα, τους έλεγε ο Σαμπεθάι Καμπιλής. Και το ‘βρισκαν όλοι σωστό και σοφό με την κλώσσα του - πού να πας και να χάνεσαι μέσα στους ξένους;).

Τόσο στην αρχή, όσο και στο τέλος του αποσπάσματος, φαίνεται ότι ο αφηγητής αντιμετωπίζει με συμπάθεια την κοινότητα των Εβραίων. Ειδικότερα, η παραδοχή «όχι, δεν τους πειράζαμε εμείς» και ο τρόπος με τον οποίο, ειδικά στην τελευταία παράγραφο, αποδίδεται η εικόνα του μαχαλά σε όλες τις εποχές, «τα ταραγμένα όνειρα» που φέρνει ο άνεμος τον χειμώνα, το «αργοσάλεμα των καλαμιών» τις ήρεμες νύχτες, που έμοιαζε με θρήνο για μια χαμένη ζωή, «ο μαχαλάς που λικνίζεται» σαν μωρό από την άνοιξη ως και το καλοκαίρι.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Νόμπελ Ειρήνης 2021: Ποιοι είναι οι δύο νικητές

Το άρθρο δημοσιεύτηκε στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας «Η Καθημερινή» στις 08.10.2021.

Η Μαρία Ρέσα από τις Φιλιππίνες και ο Ντμίτρι Μουράτοφ από τη Ρωσία, και οι δύο δημοσιογράφοι στο επάγγελμα, είναι οι νικητές του Νόμπελ Ειρήνης για το 2021. Το βραβείο απονεμήθηκε για τις προσπάθειές τους να διαφυλάξουν την ελευθερία της έκφρασης, που αποτελεί προαπαιτούμενο για τη δημοκρατία και τη διατήρηση της ειρήνης.

«Η κ. Ρέσα και ο κ. Μουράτοφ βραβεύονται με το Νόμπελ Ειρήνης για τη θαρραλέα μάχη τους υπέρ της ελευθερίας της έκφρασης στις Φιλιππίνες και στη Ρωσία», δήλωσε η πρόεδρος της Νορβηγικής Επιτροπής, Μπέριτ Ρέις Άντερσεν σε συνέντευξη Τύπου. Συμπλήρωσε ότι «οι δύο νικητές εκπροσωπούν όλους τους δημοσιογράφους που αγωνίζονται για αυτό το ιδεώδες σε έναν κόσμο όπου η δημοκρατία και η ελευθερία του Τύπου αντιμετωπίζουν ολοένα και συχνότερα αντίξοες συνθήκες».

Ηλικίας 59 ετών, ο Μουράτοφ, ένας από τους ιδρυτές και διευθυντής της ρωσικής εφημερίδας Νόβαγια Γκαζέτα, «εδώ και δεκαετίες υπερασπίζεται την ελευθερία της έκφρασης στη Ρωσία σε όλο και πιο δύσκολες συνθήκες», υπογράμμισε η επιτροπή. Η 58χρονη Μαρία Ρέσα, από την πλευρά της, με το ερευνητικό μέσο ενημέρωσης Rappler που συνίδρυσε το 2012, «χρησιμοποιεί την ελευθερία της έκφρασης για να εκθέσει τις καταχρήσεις της εξουσίας και τον αυξανόμενο αυταρχισμό στη χώρα στην οποία γεννήθηκε, τις Φιλιππίνες», τις οποίες κυβερνά ο Ροντρίγκο Ντουτέρτε, πρόσθεσε η επιτροπή.

Το φετινό βραβείο είναι το πρώτο που δίνεται σε δημοσιογράφους μετά τον Γερμανό Καρλ φον Οσιέτσκι, ο οποίος είχε τιμηθεί με το Νόμπελ Ειρήνης το 1935 επειδή αποκάλυψε το μυστικό μεταπολεμικό πρόγραμμα επανεξοπλισμού της χώρας του. Το βραβείο -ένα χρυσό μετάλλιο, ένα δίπλωμα και χρηματικό έπαθλο 10 εκατομμυρίων κορωνών Σουηδίας (σχεδόν 980.000 ευρώ)- θα απονεμηθεί στις 10 Δεκεμβρίου στο Όσλο με φυσική παρουσία, εφόσον οι υγειονομικές συνθήκες το επιτρέψουν. Η 10η Δεκεμβρίου είναι η επέτειος του θανάτου του Σουηδού βιομηχάνου Άλφρεντ Νόμπελ, ο οποίος ίδρυσε τα βραβεία Νόμπελ με τη διαθήκη του το 1895 και τα οποία απονέμονται από το 1901.

Κείμενο 2

Φωκίωνος

Το κείμενο προέρχεται από τη συλλογή μικρών πεζών του Γιώργου Αποσκίτη «Στιγμόμετρο» (εκδ. Σμίλη, 2021).

Βρίσκεται καθισμένος στο ίδιο παγκάκι κάθε σούρουπο και χαζεύει τους διαβάτες, τα παιδάκια που παίζουν, τα καρότσια με τα ψώνια, τους μαγαζάτορες να μαζεύουν την πραμάτεια τους. Οι πιο πολλοί απ' τους φίλους του είναι από καιρό πεθαμένοι κι αυτοί που ζουν, σπάνια βγαίνουν απ' τα σπίτια τους ή απ' το ίδρυμα όπου μένουν, αδέλφια δεν έχει και τα ίχνη εκείνης της καλοσυνάτης γυναίκας που τον επισκεπτόταν σε τακτά χρονικά διαστήματα στο διαμέρισμά του έχουν ανεξήγητα χαθεί. Καπνίζει το τσιγάρο του παρά την προχωρημένη του ηλικία -του αρέσει να λέει ψέματα πως τάχα δεν κατεβάζει τον καπνό- και συχνά-πυκνά βγάζει το μπλοκάκι του όχι για να γράψει -πάει καιρός που δεν γράφει-, μα για να σκιτσάρει πρόχειρα με το μολυβάκι κάτι που του τράβηξε φευγαλέα το βλέμμα. Οι περαστικοί επιταχύνουν το βήμα τους αρκετά μέτρα προτού τον πλησιάσουν -ίσως η όψη του έχει γίνει αλλόκοτη με τα χρόνια-, μονάχα ορισμένα παιδιά, αν στο παιχνίδι πάνω τύχει και βρεθούν κοντά του, του χαμογελούν, κι εκείνος ανοίγει το τετραδιάκι του, σκίζει μια σελίδα στην τύχη και τους χαρίζει -ανταποδίδοντας το χαμόγελο- κάποιο από τα τελευταία σκαριφήματά του. Με το που πέσει η νύχτα, σμήνος πουλιά πετάνε πάνω απ' το κεφάλι του ώρα πολλή, θαρρείς πως είναι στ' αλήθεια αυτή η συντροφιά του· κάποιο μάλιστα απ' όλα -το ίδιο κάθε φορά, αυτό το λαβωμένο- χαμηλώνει τα σπασμένα του φτερά και με το ράμφος τού χαϊδεύει τη φαλάκρα, ύστερα κάθεται στον ώμο του κι εκείνος γυρνά προς το μέρος του, του γνέφει με μια έκφραση στο πρόσωπο όλο νόημα και γλυκά αποκοιμιέται.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες αξίες αναδεικνύει η βράβευση δύο δημοσιογράφων με το Νόμπελ Ειρήνης 2021, σύμφωνα με το Κείμενο 1; (40-50 λέξεις).

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εξετάσεις την οργάνωση του Κειμένου 1 στα ακόλουθα:

α. Πώς εξασφαλίζεται η συνοχή μεταξύ της πρώτης και της δεύτερης παραγράφου;

β. Πώς συνδέονται νοηματικά η δεύτερη με την τρίτη παράγραφο;

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μία μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. «Νόμπελ Ειρήνης 2021: Ποιοι είναι οι δύο νικητές» (τίτλος)→ στον τίτλο του άρθρου:

α. η λειτουργία της γλώσσας είναι ποιητική

β. ο λόγος είναι υπαινικτικός

γ. η λειτουργία της γλώσσας είναι αναφορική

δ. το ύφος λόγου είναι γλαφυρό

2. «Η Μαρία Ρέσα από τις Φιλιππίνες και ο Ντμίτρι Μουράτοφ από τη Ρωσία, και οι δύο δημοσιογράφοι στο επάγγελμα, είναι οι νικητές του Νόμπελ Ειρήνης για το 2021» (1η παράγραφος)→ με τη συγκεκριμένη διατύπωση ο συντάκτης του άρθρου παρουσιάζει την είδηση ως εξής:

α. γεγονός χωρίς σχόλιο

β. διάκριση γεγονότος από το σχόλιο

γ. διαπλοκή/ συνύφανση γεγονότος και σχολίου

δ. γεγονός με εξήγηση

3. Στην πρόταση «Η κ. Ρέσα και ο κ. Μουράτοφ βραβεύονται με το Νόμπελ Ειρήνης για τη θαρραλέα μάχη τους υπέρ της ελευθερίας της έκφρασης..» (1η παράγραφος) ο τρόπος με τον οποίο αποδίδεται από τον συγγραφέα το μήνυμα είναι με:

α. βεβαιότητα

β. επιθυμία

γ. πρόθεση

δ. υποχρέωση/ αναγκαιότητα

4. Στην πρόταση «υπογράμμισε η επιτροπή» (3η παράγραφος) το ρήμα «υπογράμμισε» έχει ως συνώνυμη λέξη την:

α. ανέδειξε

β. πρόβαλε

γ. επεσήμανε

δ. διατυμπάνισε

5. Στην πρόταση «...αποκάλυψε το μυστικό μεταπολεμικό πρόγραμμα επανεξοπλισμού της χώρας του» (4η παράγραφος) η επιλογή της ονοματικής φράσης επιδιώκει να:

α. προσδώσει αμεσότητα στην επικοινωνία

β. καταστήσει το νόημα γενικό/ διαχρονικό

γ. ανταποκριθεί στην επισημότητα της επικοινωνιακής περίστασης

δ. αποδώσει με συντομία και πυκνότητα το νόημα

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες στερεοτυπικές αντιλήψεις από το κοινωνικό του περιβάλλον επηρεάζουν τον τρόπο ζωής του ήρωα στο Κείμενο 2 (μονάδες 10); Κατά τη γνώμη σου, ποιους προβληματισμούς ως προς την ποιότητα ζωής του αναδεικνύει η αφήγηση (μονάδες 5); Ανάπτυξε σε 120-150 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Αγώνας για την προάσπιση της ελευθερίας της έκφρασης.
- Μάχη ενάντια στην κατάχρηση της εξουσίας.
- Αγώνας για τη δημοκρατία και την ελευθεροτυπία, ακόμη και σε αντίξοες συνθήκες.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α. Με την επανάληψη: Η Μαρία Ρέσα… ο Ντμίτρι Μουράτοφ - Η κ. Ρέσα και ο κ. Μουράτοφ, βραβείο - βραβεύονται.

β. Η τρίτη παράγραφος συμπληρώνει τη δεύτερη, προσδιορίζοντας την αξιόλογη δράση των δύο δημοσιογράφων, που τους απέφερε το τιμητικό βραβείο Νόμπελ.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. γ
2. α
3. α
4. γ
5. δ

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να προσδιορίσει με σαφήνεια και συντομία:

- τη μοναδική καθημερινή διέξοδο του ήρωα, που αναδεικνύει ότι η ζωή στη μεγαλούπολη επιφυλάσσει για τους μοναχικούς ηλικιωμένους ανθρώπους τον

παθητικό ρόλο του παρατηρητή (καθισμένος στο ίδιο παγκάκι κάθε σούρουπο και χαζεύει τους διαβάτες, τα παιδάκια που παίζουν, τα καρότσια με τα ψώνια, τους μαγαζάτορες να μαζεύουν την πραμάτεια τους) και την απομάκρυνση από άμεση, ουσιαστική επαφή με οικεία πρόσωπα, στα όρια της εγκατάλειψης (Οι πιο πολλοί απ' τους φίλους του είναι από καιρό πεθαμένοι κι αυτοί που ζουν, σπάνια βγαίνουν απ' τα σπίτια τους ή απ' το ίδρυμα όπου μένουν, αδέλφια δεν έχει και τα ίχνη εκείνης της καλοσυνάτης γυναίκας που τον επισκεπτόταν σε τακτά χρονικά διαστήματα στο διαμέρισμά του έχουν ανεξήγητα χαθεί)·

- τον τρόπο με τον οποίο αντιδρά ο περίγυρός του, όταν βλέπει τον μοναχικό ήρωα στο παγκάκι της Φωκίωνος: οι ενήλικοι τον αντιμετωπίζουν επιφυλακτικά και τον αποφεύγουν συστηματικά (οι περαστικοί επιταχύνουν το βήμα τους αρκετά μέτρα προτού τον πλησιάσουν -ίσως η όψη του έχει γίνει αλλόκοτη με τα χρόνια-), κάποια παιδιά, ως πιο αθώα και αμερόληπτα, τον πλησιάζουν κι έχουν μια στοιχειώδη επικοινωνία μαζί του (μονάχα ορισμένα παιδιά, αν στο παιχνίδι πάνω τύχει και βρεθούν κοντά του, του χαμογελούν, κι εκείνος ανοίγει το τετραδιάκι του, σκίζει μια σελίδα στην τύχη και τους χαρίζει -ανταποδίδοντας το χαμόγελο- κάποιο από τα τελευταία σκαριφήματά του), τα πουλιά μόνο τον προσεγγίζουν χωρίς προκατάληψη και τον ηρεμούν (σμήνος πουλιά πετάνε πάνω απ' το κεφάλι του ώρα πολλή, θαρρείς πως είναι στ' αλήθεια αυτή η συντροφιά του - τού χαϊδεύει τη φαλάκρα - γλυκά αποκοιμιέται)·
- την προσωπική του/της θεώρηση για τον τρόπο ζωής του ήρωα και την ποιότητά της, σε συνάρτηση με το περιβάλλον του.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

[Η δόμηση μιας εικονικής πραγματικότητας]

Το κείμενο είναι εισαγωγή από άρθρο του Ιωάννη Πανούση (Επιστημονικό Περιοδικό: Ζητήματα Επικοινωνίας, τεύχος 4ο, 20-10-2006).

Τα ΜΜΕ δομώντας μιαν άλλη πραγματικότητα, αυτή της πληροφορημένης και ενημερωμένης κοινωνίας, αυτο-αναγορεύονται σε καθρέφτη ή εικόνα. Πόσο βέβαιοι είμαστε, όμως, ότι όλα τα στοιχεία και τα σχόλια που γράφονται κι ακούγονται συγκροτούν την πραγματικότητα κι ότι δεν υπάρχουν «κρυμμένα μυστικά και ντοκουμέντα»; Από την άλλη πλευρά, η εικόνα «της κοινωνίας της εικόνας» αναδεικνύει μια κοινωνία που φαίνεται να έχει παραδοθεί στις εικόνες που παράγουν οι άλλοι και καταναλώνει η ίδια. Ποια άραγε μηνύματα -και σε ποιους ακριβώς- εκπέμπει ο κόσμος των εικόνων της ανέμελης ζωής, της άθλιας ζωής, των πετυχημένων και των αποκλεισμένων, των απαθών και των ψυχοπαθών (Βιθυνός, 1998); Υπάρχει απώλεια του πραγματικού, μια σχάση ανάμεσα στην αναπαράσταση και στο γεγονός, με συνέπεια η αναπαράσταση να καθίσταται τελικά πραγματικότητα και το κοινωνικό να βιώνεται φαντασιακά.

Η κοινωνική κατασκευή μπορεί να προβάλλει είτε συναινετική εικόνα της κοινωνίας (συμφωνία σε κοινές αξίες, αποδεκτό life style) είτε συγκρουσιακή (π.χ., γενικευμένο φόβο λόγω εγκληματικότητας). Η νομιμοποιημένη βία, η δραματοποιημένη βία ή η «εύθυμη βία», δηλαδή, το περιπετειώδες θέαμα χωρίς θανάτους προσώπων, δημιουργούν ένα πλαίσιο κοινωνικού συμπεριφορισμού (behaviorism), όπου η εκμάθηση και η συμμόρφωση συνιστούν απαρέγκλιτους κανόνες. Βλέπουμε τον κόσμο, όπως μας τον περιγράφουν, σε βαθμό μάλιστα που αφενός, αν κάποιος λέει συχνά «έτσι φαίνεται να ‘ναι τα πράγματα», στο τέλος το πιστεύει κι ο ίδιος κι αφετέρου η πιθανολογούμενη γνώμη της πλειοψηφίας να γίνεται αποδεκτή από τους υπόλοιπους, για να μη νιώθουν απομονωμένοι κοινωνικά.

Αυτή η σύγχυση εξωτερικής μορφής συνείδησης και υποκειμενικών νοημάτων δίνει την εντύπωση ότι συν-ένοχοι στην κατασκευή της πραγματικότητας είναι τόσο οι αφηγητές όσο και οι αναγνώστες/ ακροατές/ τηλεθεατές (ακόμη κι αν καλύπτονται και οι μεν και οι δε πίσω από τις μεταμοντέρνες συμβολικές κατασκευές).

Κείμενο 2

Το κόνισμα

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το ομότιτλο διήγημα του Ανδρέα Καρκαβίτσα (1865-1922). Ο Τσαϊπάς είναι ένας μορφωμένος νέος ενός χωριού, στο οποίο έχει βρεθεί στην παραλία ένα ξύλο που οι χωρικοί θεώρησαν εικόνα και το φέρνουν με λιτανεία στην εκκλησία του χωριού τους. Πηγή: http://users.uoa.gr.

Όταν η λιτανεία έφτασε κοντά στον Τσαϊπά, σήκωσε κ' εκείνος το χέρι να κάμει το σταυρό του. Μα δεν τελείωσε. Το κόνισμα τού φάνηκε παράξενο· κάθε άλλο παρά κόνισμα. Δεν είδε παρά ένα δικέφαλον αητό με τα φτερά του ανοιχτά. Τα κεφάλια ζερβόδεξα με τη γλώσσα όξω και τα ράμφη γυριστά έδειχναν θυμό και αχορταγιά μεγάλη. Στα κεφάλια καθότανε κορόνα σταυροφόρα· κι άλλη κορόνα πιο μεγάλη τα 'σμιγε από πάνω. Τα νυχοπόδαρά του κρατούσανε το Σκήπτρο και μια σφαίρα με σταυρό. Και κάτω από τα πόδια του μια κορδέλα ξεδιπλωμένη είχε απάνω της γράμματα παράξενα. Τριγύρω άλλα μικροσκαλίσματα χρυσαλειμμένα, πουλιά, βαγιόκλαδα και χοντρόργα σταφύλια. Μα το μόνο σημάδι που μπορούσε να το κάμει σεβαστό ήταν οι σταυροί του. Τίποτ' άλλο. Ο Τσαϊπάς στάθηκε ακίνητος, μη ξέροντας τι να σκεφτεί και τι να κάμει. Ο κόσμος τον είδε κ' ένας με τον άλλον στύλωσαν όλοι τα μάτια καταπάνω του. Όπως έστεκε στο ψήλωμα το ανάστημά του ιχνογράφονταν στον ασπρογάλανο ουρανό, σαν μαύρο είδωλο που τρέχει λαός να πετροβολήσει!

– Το καπέλο σου! βγήκε άξαφνα φωνή από το πλήθος.

– Το καπέλο σου! δευτέρωσε άλλη φωνή.

– Το καπέλο σου!.... Το καπέλο σου!... Το καπέλο σου!...

Υποψιάστηκαν πως το 'κανε για περιφρόνηση και αγανάχτησαν όλοι. Μα περισσότερο απ' όλους ο Αρλετής[1]. Την έπαιρνε κατάμουτρα την προσβολή. Του διαβόλου ο γιος! Έμαθε πέντε γράμματα και θαρρείς πως έγινε σοφός! Μωρέ, καλά το λένε πως η Αθήνα έγινε για καταστροφή τού τόπου! Στέλνουν τα παιδιά τους να ξεστραβωθούν κ' εκείνα δίνουν την ψυχή τους στο Σατανά! Αντί να γυρίσουν άνθρωποι, γυρίζουν κούκλες· αντί να 'ρθουν χριστιανοί, έρχονται αλούτεροι[2]... Πού είναι τώρα ο μακαρίτης ο Τσαϊπάς να καμαρώσει το γιο του; 'Εφαε τη ζωή του απάνω στο τσαγκαρόσουβλο, για να τον κάμει άνθρωπο και να, τον έκαμε και τον ξέκαμε!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

---

1 Ήταν ο ψάλτης στην εκκλησία του χωριού.

2 Επίθετο που χρησιμοποιείται υβριστικά και σημαίνει: παράξενοι, ασυνήθιστοι, αιρετικοί.

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να αποδώσεις συνοπτικά την άποψη του συγγραφέα για την πραγματικότητα που προβάλλουν τα ΜΜΕ στην εποχή μας.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εξηγήσεις με συντομία τον ρόλο των ερωτήσεων στη δομή/οργάνωση της πρώτης παραγράφου του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 συναντάμε πέντε (5) παρένθετες λέξεις, φράσεις ή και νοήματα. Να τις/τα εντοπίσεις (μονάδες 5) και να δικαιολογήσεις τη χρήση τους από τον συγγραφέα (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Με αφορμή το κείμενο που διάβασες αποφασίζεις να δημοσιεύσεις άρθρο στην εφημερίδα του σχολείου σου με θέμα τη λειτουργία των ΜΜΕ σήμερα. Σε 350 λέξεις να περιγράψεις την εικόνα που κατά τη γνώμη σου προβάλλουν τα ΜΜΕ για την κοινωνία σήμερα και τις συνέπειες που έχει για την ψυχολογία των νέων της ηλικίας σου.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στο Κείμενο 2 παρατηρείται η περιγραφή ως τεχνική που πλαισιώνει την αφήγηση. Να βρεις το σχετικό χωρίο (μονάδες 10) και να δικαιολογήσεις αυτή την επιλογή του συγγραφέα (μονάδες 10).

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με αναφορά σε σχετικές ενδείξεις στο Κείμενο 2 την αντίδραση του Τσαϊπά στη θέα της εικόνας και την αντίστοιχη αντίδραση του Αρλετή. Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η άποψη του συγγραφέα είναι ότι τα ΜΜΕ προβάλλουν για την πραγματικότητα:

- μηνύματα μέσω εικόνων ανέμελης ή άθλιας ζωής, πετυχημένων, αποκλεισμένων, απαθών, ψυχοπαθών,
- εικόνα μέσω της οποίας η κοινωνία βιώνεται φαντασιακά,
- διττή εικόνα κοινωνίας: συναινετική ή συγκρουσιακή,
- βία σε όλες τις μορφές: νομιμοποιημένη, δραματοποιημένη ή ως περιπετειώδες θέαμα χωρίς θανάτους,
- η πιθανολογούμενη γνώμη της πλειοψηφίας γίνεται ευρέως αποδεκτή από τον φόβο της κοινωνικής απομόνωσης.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα ερωτήματα εκφράζουν με τη μορφή αποριών (του ίδιου του συγγραφέα ή απορίας που βασίζεται στην άποψη ενός ειδικού, τον οποίον επικαλείται, όπως ο Βιθυνός) τον κύριο προβληματισμό του κειμένου αναφορικά με την εικόνα της κοινωνίας που προβάλλουν τα ΜΜΕ. Με αυτά οργανώνεται δομικά ο εισαγωγικός χαρακτήρας της πρώτης παραγράφου και δημιουργείται κατάλληλο έδαφος για προβληματισμό του δέκτη και ενεργοποίηση του ενδιαφέροντός του.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Πέντε παρένθετες λέξεις, φράσεις ή και νοήματα και δικαιολόγηση της χρήσης τους:

- **(Βιθυνός, 1998), 1η παράγραφος**: βιβλιογραφική αναφορά, έχει πληροφοριακό χαρακτήρα.
- **(συμφωνία σε κοινές αξίες, αποδεκτό life style), 2η παράγραφος**: επεξήγηση της έννοιας της «συναινετικής κοινωνίας».

- **(π.χ., γενικευμένο φόβο λόγω εγκληματικότητας), 2η παράγραφος**: επεξήγηση νοήματος με παραδείγματα.
- **(behaviorism), 3η παράγραφος**: ξενόγλωσση απόδοση ειδικού επιστημονικού (κοινωνιολογικού) όρου.
- **(ακόμη κι αν καλύπτονται και οι μεν και οι δε πίσω από τις μεταμοντέρνες συμβολικές κατασκευές), 3η παράγραφος**: αξιολογική κρίση/σχόλιο του συγγραφέα.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση από το κείμενο στον πρόλογο.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

Ενδεικτικοί άξονες ανάπτυξης:

Τίτλος: «Η κοινωνία της εικόνας»,

Πρόλογος: Ένα άρθρο που διάβασα πρόσφατα αποτέλεσε το ερέθισμα για τη σύνταξη του παρόντος κειμένου…

Α΄ ερώτημα: Η εικόνα που προβάλλουν για την κοινωνία τα ΜΜΕ:

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αξιοποιήσει νοήματα του κειμένου, όπως η δραματοποιημένη βία (π.χ. δελτία ειδήσεων), η αύξηση της εγκληματικότητας και η προβολή μιας εικόνας γενικευμένου φόβου, ειδήσεις life style, που αφορούν στη ζωή προσώπων από τον χώρο της μόδας, του αθλητισμού και της Τέχνης, προβολή προσώπων που ανταποκρίνονται σε κυρίαρχα πρότυπα, όπως αυτό της καταναλωτικής κοινωνίας ή της εξωτερικής εμφάνισης κ.ά.

Β΄ ερώτημα: Συνέπειες αυτής της εικόνας για την ψυχολογία των νέων:

- απαισιοδοξία για το μέλλον,
- κυνισμός στον τρόπο αντιμετώπισης της πραγματικότητας,
- υιοθέτηση της κουλτούρας της βίας,
- επιφανειακή αντίληψη για τη ζωή και τις σχέσεις με τους συνομηλίκους ή τις επιλογές (π.χ. επιλογή επαγγέλματος),
- απώλεια της αίσθησης της πραγματικότητας,
- μόνιμο άγχος για την αποδοχή μιας πιθανολογούμενης γνώμης της πλειοψηφίας, για να υπάρχει σύμπλευση με τα κοινωνικά αποδεκτά πρότυπα.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στο Κείμενο 2 παρατηρούμε την περιγραφή στην πρώτη παράγραφο, ειδικότερα στο χωρίο «Δεν είδε παρά ένα δικέφαλον αητό … ήταν οι σταυροί του. Τίποτ' άλλο.». Σε αυτό το σημείο περιγράφεται το «κόνισμα», η υποτιθέμενη εικόνα που βρέθηκε στην παραλία του χωριού και οι κάτοικοι με λιτανεία μεταφέρουν στην εκκλησία του χωριού. Με την περιγραφή ο συγγραφέας δικαιολογεί την αντίδραση του ήρωα (Το κόνισμα τού φάνηκε παράξενο· κάθε άλλο παρά κόνισμα.). Ο ήρωας άπλωσε το χέρι του, για να προσκυνήσει την εικόνα, καθώς περνά από μπροστά του, αλλά δεν ολοκλήρωσε την κίνησή του, καθώς η εικόνα που αντικρίζει και περιγράφεται με παραστατικό και κάπως χιουμοριστικό τρόπο τού φαίνεται αλλόκοτη για παράσταση αγίου προσώπου. Η περιγραφή δημιουργεί την αίσθηση της αμφιβολίας στον αναγνώστη, ώστε να συμπάσχει με τον ήρωα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο Τσαϊπάς είναι μορφωμένος νέος, από σεβασμό στη λιτανεία και στη θρησκευτική πίστη των συγχωριανών του απλώνει το χέρι του, για να κάνει τον σταυρό του, όταν η λιτανεία περνά από το μέρος στο οποίο βρίσκεται, αλλά σταματά, όταν διαπιστώνει ότι η εικόνα δεν έχει θρησκευτικό θέμα και περιεχόμενο, μόνον οι σταυροί που είχε την έκαναν σεβαστή, αλλά ο δικέφαλος αετός και τα άλλα σύμβολα και αναπαραστάσεις δεν παρέπεμπαν στη θρησκευτική πίστη. Η στάση του διαφοροποιείται από των υπολοίπων και αυτό τονίζεται με το εκφραστικό μέσο της παρομοίωσης (Όπως έστεκε στο ψήλωμα το ανάστημά του ιχνογράφονταν στον ασπρογάλανο ουρανό, σαν μαύρο είδωλο που τρέχει λαός να πετροβολήσει!) Προκαλεί την έντονη αντίδραση και αγανάκτηση των συγχωριανών του, που επιτακτικά του ζητούν να βγάλει το καπέλο του ως ένδειξη σεβασμού, καθώς περνά η λιτανεία με την εικόνα. Ο συγγραφέας αποδίδει αυτή την αντίδραση κυρίως στο

πρόσωπο του Ψάλτη (Μα περισσότερο απ' όλους ο Αρλετής). Αποτυπώνει τις σκέψεις και τη συναισθηματική του κατάσταση με παραστατικό τρόπο (Την έπαιρνε κατάμουτρα την προσβολή. Του διαβόλου ο γιος!). Ο Ψάλτης αποδίδει την περιφρονητική, κατά την κρίση του, στάση του Τσαϊπά στην εγγραμματοσύνη του και στις σπουδές του στην Αθήνα, που τη χαρακτηρίζει ως την καταστροφή του τόπου (καθότι μεγαλούπολη με διαφορετικές συνθήκες ζωής από αυτές της τοπικής κοινωνίας του χωριού).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Οι προεκτάσεις της εξειδίκευσης

Το κείμενο προέρχεται από το βιβλίο «Κοινωνικά Δοκίμια» του Αθανάσιου Κιτσάκη, που υπήρξε καθηγητής στη Βαρβάκειο Σχολή, σελ. 63 – 64, εκδόσεις Γρηγόρης, Αθήνα: 1991 (διασκευή συντομευμένη για τις ανάγκες της εξέτασης).

Προσπαθώντας κανείς να εντοπίσει τα αποτελέσματα της εξειδίκευσης, θα **υιοθετούσε** καταρχάς την άποψη ότι η εξειδίκευση σημαίνει γενικότερα άνοδο και βελτίωση του επιπέδου ζωής. Σαν επιμέρους θετικά αποτελέσματα θα μπορούσαμε να επισημάνουμε τη μεγιστοποίηση της απόδοσης, την υψηλή δηλαδή αποδοτικότητα (αυτό, βέβαια, σε συνδυασμό με τις δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει ένας σύγχρονος τεχνικός εξοπλισμός και οι νέες μέθοδοι παραγωγής), την ποιότητα στο παραγόμενο έργο, τη μείωση του κόστους παραγωγής, τη μείωση του καταβαλλόμενου μόχθου.

Ο Adam Smith, για να δείξει πόσο η εξειδίκευση αυξάνει την παραγωγικότητα, παραθέτει το κλασικό παράδειγμα της κατασκευής των καρφιτσών. «Ένας άνθρωπος μόνος του, λέει ο Smith, μπορεί να κατασκευάσει το πολύ μερικές εκατοντάδες καρφίτσες την ημέρα και αυτές όχι τέλειες. Αν, όμως, αυτό το έργο συντελείται από τα μέλη μιας μικρής ομάδας, έτσι ώστε το κάθε μέλος να εκτελεί συνεχώς την ίδια απλή ενέργεια, η ομάδα μπορεί στον ίδιο χρόνο να παράγει εκατοντάδες χιλιάδες καρφίτσες και μάλιστα τέλειας κατασκευής.» Επισημαίνουμε ακόμη ότι ο ειδικευμένος σε κάποιον τομέα της παραγωγής κάνει ενέργειες απλές και επαναλαμβανόμενες, επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι η απλοποίηση που επιτυγχάνεται με την εξειδίκευση δεν απαιτεί ιδιαίτερες πνευματικές ικανότητες από τον εργαζόμενο.

Αντιμετωπίζοντας τώρα το χώρο της επιστήμης, θεωρούμε ότι η εξειδίκευση είναι απαραίτητη. Η εξειδίκευση, παρατηρεί ο Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, αποτελεί αναπόδραστη ανάγκη, γιατί κανείς δεν έχει σήμερα το δικαίωμα να καυχηθεί ότι κατέχει όλες τις γνώσεις της εποχής του, αφού απλούστατα, όπως λέει, ο τύπος του ολοκληρωμένου σοφού, όπως ήταν ο Αριστοτέλης, ο Λεονάρντο ντα Βίντσι ή ο Γκαίτε, είναι τώρα απραγματοποίητος. Κι αυτό γιατί η εξειδίκευση στο χώρο της επιστήμης είναι πια επιβεβλημένη από τη στιγμή που οι γνώσεις είναι απεριόριστες και γιατί μέσω αυτής μπορεί ο εξειδικευμένος επιστήμονας να εξετάσει όσο το δυνατόν λεπτομερέστερα και τελειότερα έναν τομέα. Το παράδειγμα της ιατρικής με τις τόσες ειδικότητες θα ήταν αρκετά πειστικό,

για να διαπιστώσει κάποιος το πόσο απαραίτητη είναι η εξειδίκευση στον επιστημονικό χώρο, όπως βέβαια και στον τομέα της τεχνικής.

Αν, όμως, εκ πρώτης όψεως, η εξειδίκευση παρουσιάζεται ως πανάκεια[1] και ως βασικός συντελεστής της κοινωνικής προόδου, χρειάζεται να δούμε και τις τεράστιες αρνητικές επιπτώσεις που έχει. Αναφέραμε ήδη ότι με την εξειδίκευση έχουμε το αποτέλεσμα της διαίρεσης του παραγόμενου έργου σε απλές και επαναλαμβανόμενες ενέργειες. Αυτή η επανάληψη, αυτή η τυποποίηση και ο **κατακερματισμός** του έργου σταδιακά κουράζουν τον άνθρωπο και τυποποιούν τον ίδιο, αμβλύνουν την ευαισθησία του απέναντι σε θέματα που δεν άπτονται της εργασίας, τον οδηγούν στην αλλοτρίωση και, κατά συνέπεια, στην έλλειψη ενδιαφέροντος για το παραγόμενο έργο και την ποιότητά του. Για το ξεπέρασμα αυτής της αλλοτρίωσης ο Ροζέ Γκαρωντύ προτείνει, αφενός μεν, να κοινωνικοποιηθούν τα μέσα παραγωγής, αφετέρου δε, να υπάρχει εναλλαγή των εργαζομένων στους χώρους εργασίας .

Κείμενο 2

Τα παιδιά της Νιόβης

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Τάσου Αθανασιάδη «Τα Παιδιά της Νιόβης», τέταρτη έκδοση (Ιούνιος 1998), εκδόσεις Εστία, Αθήνα

[…] Η Αρμενοπούλα την έκοψε: Κι όταν του χρόνου θα τέλειωνε το «Κεντρικό Παρθεναγωγείο», πώς θα γύριζε να μείνει στο Σαλιχλί, ύστερα από τέτοια ζωή στη Σμύρνη; ρώτησε με κρυμμένη χαιρεκακία. Η Τασώ χαμήλωσε τη φωνή, για να μην την ακούσει η μητέρα της: Ω! μα δεν το ‘χει καθόλου σκοπό, αποκρίθηκε, σα τέλειωνε, να επιστρέψει στο Σαλιχλί. Τώρα πια ήταν της μόδας τα κορίτσια από καλά σπίτια, που ξέρανε ξένες γλώσσες, να εργάζουνται σε μεγάλες εταιρίες και τράπεζες ως ιδιαίτερες γραμματείς των διευθυντών…

Και οι έξι είχαν απομείνει να την κοιτούν μ’ ανοιχτό το στόμα. Η απάντησή της τους είχε κάνει μεγάλη εντύπωση. Να ‘τανε από αυτές που τις λένε «σουφραζέτες», σαν τη μαντάμ Ζιζή; ρώτησε με αφέλεια η Ανδρονίκη του Γιανούσογλου κοιτάζοντας την Τασώ με θαυμασμό. Εκείνη έβαλε τα γέλια. Όταν ο πατέρας της, είπε, ήρθε την τελευταία φορά στη Σμύρνη, στο «Ξενοδοχείο της Αλεξάνδρειας», όπου έμεινε, του έπαιξε πιάνο. Πολύ του άρεσε. Την κοίταξε με χαμόγελο: «Πώς θα γυρίσεις, βρε κόρη μου, στο Σαλιχλί; Ύστερα απ’ τη ζωή που κάνεις εδώ, τα μυαλά σου έχουν πάρει αέρα. Ο ένας γαμπρός θα σου μυρίζει και ο άλλος θα σου βρωμάει. Πρέπει να κοιτάξουμε με το νονό σου να σου βρούμε κανένα παλληκάρι απ’ τη Σμύρνη…», της είπε.

Ξέσπασαν και οι έξι σε κάτι προσποιητά γέλια. Η απάντησή της, πώς μπορούσε να εργαστεί «ως ιδιαιτέρα γραμματεύς», τριβέλιζε απ’ τη ζήλεια το μυαλό τους. Γιατί να μην είχαν και κείνες την

[1] Πανάκεια: μτφ μέσο επίλυσης οποιουδήποτε προβλήματος

τύχη να μάθουν περισσότερα γράμματα; Μα στη Μικρά Ασία οι εύποροι γονείς θεωρούσαν υποτιμητικό να χάνουν τα κορίτσια τους καιρό πιο πέρα απ' το εξατάξιο Δημοτικό· σκοπός τους ήταν να γίνουν καλές νοικοκυρές. Οι μεγαλύτερες σπουδές ταίριαζαν στις φτωχοκοπέλες, που θέλανε να γίνουν δασκάλες…

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε ένα κείμενο περίπου 70 λέξεων τα θετικά αποτελέσματα της εξειδίκευσης, όπως αυτά αναπτύσσονται από τον συντάκτη στις τρεις πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει ο δοκιμιογράφος στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 4), με ποια επιμέρους επιχειρήματα και παραδείγματα οδηγείται σε αυτό; (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις στο απαντητικό σου φύλο τη σωστή απάντηση για καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις του Κειμένου 1.

1. Η λέξη **«υιοθετούσε»** στην πρώτη παράγραφο έχει τη σημασία:

α) αποδεχόταν

β) απέρριπτε

γ) ανεχόταν

δ) ενέκρινε

2. Η λέξη **«κατακερματισμός»** στην τέταρτη παράγραφο, έχει ως αντώνυμό της τη λέξη:

α) ολοκλήρωση

β) προσδιορισμός

γ) επανένωση

δ) πολυδιάσπαση

3. Στην πρώτη παράγραφο στο χωρίο: «Σαν επιμέρους θετικά αποτελέσματα θα μπορούσαμε . . . τη μείωση του καταβαλλόμενου μόχθου» κυριαρχεί:

α) η παρατακτική σύνδεση

β) ο μικροπερίοδος λόγος

γ) το πολυσύνδετο σχήμα

δ) το ασύνδετο σχήμα

4. Ο δοκιμιογράφος επικαλείται στην τρίτη παράγραφο τα παραδείγματα του **Αριστοτέλη, του Λεονάρντο Ντα Βίντσι και του Γκαίτε**:

α) για να αντιταχθεί με τα συγκεκριμένα πρότυπα σοφού

β) για να επικρίνει τις συγκεκριμένες προσωπικότητες

γ) για να συγκινήσει τον αναγνώστη

δ) για να επικυρώσει την άποψη του

5. Στη δεύτερη παράγραφο και στο χωρίο «Αν, όμως, αυτό το έργο συντελείται από τα μέλη μιας μικρής ομάδας, έτσι ώστε το κάθε μέλος να εκτελεί συνεχώς την ίδια απλή ενέργεια, η ομάδα μπορεί στον ίδιο χρόνο να παράγει εκατοντάδες χιλιάδες καρφίτσες και μάλιστα τέλειας κατασκευής» στην υπογραμμισμένη φράση εκφράζεται:

α) υπόθεση

β) δυνατότητα

γ) βεβαιότητα

δ) πρόθεση

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Με αφορμή το Κείμενο 1 γράφεις ένα άρθρο που θα δημοσιευθεί στη σχολική σου εφημερίδα, εντοπίζοντας κυρίως τις αρνητικές συνέπειες της εξειδίκευσης στους εργαζόμενους, είτε αυτοί είναι απλοί εργάτες είτε εξειδικευμένοι επιστήμονες, καθώς και τους τρόπους, για να προληφθούν οι όποιες αρνητικές επενέργειες του φαινομένου. (350 – 400 λέξεις).

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στην πρώτη και δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 2 παρουσιάζεται έμμεσα ένας διάλογος των κοριτσιών και της κεντρικής ηρωίδας. Να αναφέρεις για ποιο λόγο χρησιμοποιείται από τον αφηγητή σε σχέση με το περιεχόμενο και ποιο επικοινωνιακό αποτέλεσμα δημιουργεί.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις σε ποια κοινωνικά στερεότυπα βασίζονται οι αντιδράσεις και οι σκέψεις των δευτερευόντων προσώπων της ιστορίας (φιλενάδες, πατέρας) χρησιμοποιώντας στοιχεία του κειμένου. Ταυτίζεσαι μ' αυτά ή διαφοροποιείσαι; (120 - 150 λέξεις).

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ως θετικά αποτελέσματα της εξειδίκευσης επισημαίνονται:

- η βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων,
- ο περιορισμός του κόστους παραγωγής και του κόπου,
- ταχύτητα και αρτιότητα κατασκευής των προϊόντων,
- απαραίτητη στην επιστήμη, λόγω της επέκτασης των γνώσεων και της αναγκαιότητας για εμβάθυνση και διεξοδική μελέτη ενός αντικειμένου.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τρίτη παράγραφο του κειμένου **το συμπέρασμα** στο οποίο καταλήγει ο δοκιμιογράφος είναι ότι η εξειδίκευση είναι απαραίτητη στον τομέα της τεχνικής και στον επιστημονικό χώρο: «για να διαπιστώσει κάποιος το πόσο απαραίτητη . . . και στον τομέα της τεχνικής»
Αυτό τεκμηριώνεται με <u>δύο επιμέρους επιχειρήματα</u>, που ενισχύονται με τις αντίστοιχες διαρθρωτικές λέξεις (από τη στιγμή που / και γιατί) και <u>ένα παράδειγμα</u>. Συγκεκριμένα:

- Είναι απεριόριστες γνώσεις στον επιστημονικό τομέα και δεν μπορεί να τις κατέχει ένας άνθρωπος: «γιατί η εξειδίκευση στο χώρο της επιστήμης είναι πια επιβεβλημένη από τη στιγμή που οι γνώσεις είναι απεριόριστες».
- Υπάρχει αναγκαιότητα της λεπτομερούς και ολοκληρωμένης εξέτασης ενός ειδικού τομέα: «μέσω αυτής μπορεί ο εξειδικευμένος επιστήμονας να εξετάσει όσο το δυνατόν λεπτομερέστερα και τελειότερα έναν τομέα».
- Παράδειγμα: «Το παράδειγμα της ιατρικής με τις τόσες ειδικότητες θα ήταν αρκετά πειστικό . . .»

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Οι σωστές απαντήσεις στις επιμέρους προτάσεις είναι οι εξής:

1. α
2. γ
3. δ
4. α
5. β

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (άρθρο) λαμβάνουμε υπόψη: Απαιτείται **τίτλος**. Ενδεικτικά: «Τα αδιέξοδα της εξειδίκευσης». **Πρόλογος:** Αφόρμηση από την πραγματικότητα της απίστευτης τεχνολογικής εξέλιξης που έχει διαχυθεί στην καθημερινότητα, με αποτέλεσμα την αυτοματοποίηση και της ίδιας της ζωής μας / εισαγωγή στις αρνητικές συνέπειες. **Ύφος λόγου:** απλό, εφόσον το κείμενο προορίζεται για την σχολική εφημερίδα. **Γλώσσα:** αναφορική λειτουργία / κυρίως γ ΄ρηματικό πρόσωπο ή α΄ ρηματικό πρόσωπο πληθυντικού αριθμού.

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

α) Αρνητικές συνέπειες της εξειδίκευσης στους εργαζόμενους:

- Πνευματική συρρίκνωση του ειδικού, γιατί αδιαφορεί για την ευρύτερη κουλτούρα ή για τις κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις → πρόσωπο μονοδιάστατο και συχνά μονολιθικό / κοινωνική αλλοτρίωση που μπορεί να οδηγήσει σε πολιτική αδιαφορία.
- Αισθήματα πλήξης και ανίας από την ενασχόληση με το ίδιο αντικείμενο → αποξένωση του ειδικού από την εργασία του, εφόσον του λείπει η χαρά της δημιουργίας, η γοητεία της συνεχόμενης εξέλιξης, της κατάκτησης του άγνωστου χώρου.
- Συρρικνώνονται αρετές του νου, όπως η ευρηματικότητα, η δημιουργική φαντασία και η επινοητικότητα, λόγω της επανάληψης και τυποποίησης των ενεργειών.
- Ηθική αλλοτρίωση → ο ειδικός επιστήμονας συχνά γίνεται αλαζονικός, γιατί πιστεύει ότι είναι η κορυφαία εκδοχή του επιστημονικού πνεύματος → πρόσωπο περιορισμένης κοινωνικής ευθύνης.

β) Τρόποι πρόληψης των αρνητικών συνεπειών:

- Δημιουργία ευχάριστων συνθηκών στο χώρο της εξειδικευμένης εργασίας (περιοδική αλλαγή του αντικειμένου ή ανανέωση του χώρου και των συνθηκών εργασίας) ⇨ εξουδετέρωση της πλήξης / ανανέωση του ενδιαφέροντος του ειδικευμένου εργαζόμενου / δυνατότητα παρέμβασης του εργαζόμενου στην οργάνωση της εργασίας με προτάσεις βελτίωσης.
- Σωστή παιδεία και αγωγή (ανθρωπιστική) για κάθε άνθρωπο/ ορθή αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου ⇨ επιδίωξη πολύπλευρης μόρφωσης, γενικότερης ενημέρωσης, καλής ποιότητας ψυχαγωγίας /ανάπτυξη ποικίλων ενδιαφερόντων πνευματικών, κοινωνικών, καλλιτεχνικών και πολιτιστικών γενικότερα → ανάπτυξη ολοκληρωμένης και ισορροπημένης προσωπικότητας.
- Συνεργασία επιστημόνων της ίδιας και διαφορετικών ειδικοτήτων, ώστε να αναπτύξουν κοινωνική συνείδηση και συναίσθηση της κοινωνικής τους προσφοράς.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Ρόλος διαλόγου

- **Ως προς το περιεχόμενο**: α) Ο διάλογος αποκαλύπτει την ιδιοσυγκρασία της κεντρικής ηρωίδας (Τασώ) και τις προθέσεις της απέναντι στις προκλήσεις της ζωής: είναι τολμηρή, θέλει να πάρει τη ζωή στα χέρια της ενάντια στις κοινωνικές επιταγές και να δουλέψει, αν και φαίνεται πως και η ίδια ίσως αντιμετωπίζει ως καινοφανή μόδα αυτές τις επιλογές.

β) Μέσα από τον διάλογο επίσης είναι εμφανή τα πραγματικά συναισθήματα των υπόλοιπων κοριτσιών προς αυτήν: χαιρεκακία για την αναμενόμενη απογοήτευση της ηρωίδας, ζήλεια που δεν βρίσκονται στη θέση της, απορία και θαυμασμός από κάποιες.

- **Ως προς το επικοινωνιακό αποτέλεσμα:** ο διάλογος κάνει την ιστορία να ξετυλίγεται με ανάλαφρους και γρήγορους ρυθμούς, προσδίδοντας αμεσότητα στο κείμενο και είναι σαν να ακούμε τα λόγια και τα επιφωνήματα των κοριτσιών. Έτσι το ύφος γίνεται απλό και τα νοήματα διατυπώνονται πιο εύληπτα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

(Οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη ερμηνεία κατάλληλα τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή)

Τα κοινωνικά στερεότυπα στα οποία υπακούουν οι φίλες, όπως και ο πατέρας, αφορούν κυρίως στον ρόλο και στον προορισμό των γυναικών της εποχής, όπως και στην έξωθεν σωστή εικόνα που όφειλαν να παρουσιάζουν τα κορίτσια των καλών οικογενειών.

Συγκεκριμένα:

α) Υπήρχε η διάχυτη αντίληψη πως η μεγαλούπολη και η μόρφωση μπορεί να ξεμυαλίσουν ένα κορίτσι και να το κάνουν να εκτραπεί από τον προορισμό του: «Κι όταν του χρόνου . . . τέτοια ζωή στη Σμύρνη;»
β) Η εργασία δεν θεωρούνταν προνόμιο, αλλά υποτιμητική επιλογή για μια κόρη καλής οικογενείας, καθώς θεωρούνταν αναγκαστική επιλογή των φτωχοκόριτσων: «Μα στην Μικρά Ασία . . . που θέλανε να γίνουν δασκάλες . . .»
γ) Η επιλογή γαμπρού και ο γάμος της κόρης ήταν αποκλειστική φροντίδα της οικογένειας: «Ο ένας γαμπρός θα σου . . . βρούμε παλληκάρι από τη Σμύρνη»

Ο/η μαθητής/-τρια, ανάλογα με τις προσλαμβάνουσες και τις προσωπικές αξίες και βιώματα του / της μπορεί να συμφωνήσει μ' αυτές τις αντιλήψεις ή να διαφοροποιηθεί, θεωρώντας πως απέχουν πια πολύ από τη σύγχρονη πραγματικότητα. Αρκεί η προσωπική του/ της θέση να εκφραστεί τεκμηριωμένα σε ύφος λόγου απλό και κατανοητό.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Η επιμονή καταργεί τα στερεότυπα

Το κείμενο αποτελεί διασκευή του άρθρου που δημοσιεύτηκε από την Κατερίνα Ανέστη, στην εφημερίδα «το Βήμα», στις 22-03-2018.

Είναι τελικά τόσο δύσκολο να μιλήσεις για τα στερεότυπα, ακόμα και -ίσως κυρίως- αν ο ίδιος είσαι θύμα μιας στερεοτυπικής αντίληψης που σε βάζει στο περιθώριο. Αυτή η σκέψη ήταν κυρίαρχη, καθώς άκουγα τους τόσο διαφορετικούς μεταξύ τους ομιλητές του πάνελ[1] στη μηνιαία εκδήλωση των Διαλόγων που διοργανώνει το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος και που την 21 Μαρτίου είχε για θέμα τα στερεότυπα.

Στο αναπηρικό αμαξίδιό της, τόσο χαρούμενη που επέστρεψε στην Ελλάδα, η 18χρονη Νουτζίν Μουσταφά η οποία έφτασε από τη Συρία στη Λέσβο πριν από περίπου δυο χρόνια και σήμερα ζει στη Γερμανία. Ένα πρότυπο δύναμης και αισιοδοξίας. Η Νουτζίν αρνείται κατηγορηματικά να οικτίρει[2] τον εαυτό της. Και ήταν το πιο φωτεινό πρόσωπο της εκδήλωσης, με το χιούμορ της καταλυτικό να δίνει τον τόνο, όταν οι τοποθετήσεις κινδύνευαν να γίνουν πολύ καταγγελτικές ή ξύλινες.

Η Νουτζίν, αυτή η ασταμάτητη, ατρόμητη έφηβη, στάθηκε στο πάνελ έτοιμη να μην γκρινιάξει, να μην απαιτήσει, να μην σηκώσει το δάχτυλο, για να μας κάνει κήρυγμα ορθότητας. Ακόμα και για την μητέρα της μίλησε: «ενοχλούμαι όταν η μητέρα μου, εξαιτίας της αναπηρίας μου, σπεύδει να εξηγεί στους άλλους πόσο έξυπνη είμαι και πόσα βιβλία έχω διαβάσει». Και με ηρεμία και τρυφερότητα εξήγησε πως: «Αντιλαμβάνομαι ότι είμαι, ότι είμαστε διαφορετικοί. Ντυνόμαστε, τρώμε, μιλάμε, προσευχόμαστε διαφορετικά. Δεν μπορώ να απαιτήσω να μας αποδεχτούν αυτομάτως».

Η ίδια έφτασε στην Ελλάδα από τη Συρία στο αμαξίδιό της και ανέφερε χαρακτηριστικά: «χαίρομαι που επέστρεψα, για να αποκτήσω νέες εμπειρίες από την Ελλάδα. Αυτή τη φορά δεν έφτασα βρεγμένη, ούτε έχοντας διακινδυνεύσει να χάσω τη ζωή μου» είπε γελώντας γαλήνια. «Πήγα στην Ακρόπολη, όπου ήταν φανερό ότι οι αρχαίοι Έλληνες δεν είχαν σκεφθεί την πιθανότητα

---

[1] ομάδα ανθρώπων που είναι (ή θεωρούνται) ειδήμονες σε κάποιο θέμα κι έχουν κληθεί για να μιλήσουν σχετικά με αυτό σε μια δημόσια συζήτηση (π.χ. τηλεοπτική, συνεδριακή κ.λπ.)

[2] αισθάνεται οίκτο

να τους επισκεφθεί κάποιος σε αναπηρικό αμαξίδιο». Προσπάθησε να εξηγήσει με φυσικότητα τα στερεότυπα λέγοντας: «μας λείπει η περιέργεια να γνωρίσουμε το διαφορετικό».

Και μετά από αυτή τη συζήτηση, που έβαλε τον καθένα αντιμέτωπο με τον εαυτό του -ακόμη και όσους πιστεύουν και είναι θύματα των στερεοτύπων-, ήρθε η Διαπολιτισμική Χορωδία της Εθνικής Λυρικής Σκηνής που απαρτίζεται από ανθρώπους που έφτασαν στην Ελλάδα από κάθε χώρα (πρόσφυγες, μετανάστες, κάποιοι μόνο προσωρινά εδώ), να δημιουργήσει γέφυρες μέσω της μουσικής, για να δείξει πώς τα χάσματα μπορούν να σβήσουν. Αυτό που πήρα φεύγοντας ήταν κυρίως το ατίθασο πνεύμα της Νουτζίν: «μερικές φορές σχεδόν απολαμβάνω τα στερεότυπα που έχουν κάποιοι, επειδή διασκεδάζω με την αντίδρασή τους, όταν διαπιστώνουν πως δεν ισχύουν».

Κείμενο 2

Το προσφυγάκι

Το απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο της Ιφιγένειας Χρυσοχόου «Ξεριζωμένη Γενιά. Το χρονικό της προσφυγιάς στη Θεσσαλονίκη» (1999, Αθήνα: Εκδ. Αλέξανδρος).

Όταν πήρε να ξεθυμαίνει, ξεχύθηκαν οι άνθρωποι στους δρόμους και το βάλανε για τα σπίτια τους. Άρχισε να σκοτεινιάζει. Έρημος σε λίγο ο τόπος. Ένα αγοράκι γύρω στα δέκα δεν το κουνά απ' τη θέση του. Με τα μούτρα κολλημένα στα θαμπωμένα τζάμια του καφενέ, κοιτάει μέσα. Τα παγωμένα νερά τρέχουν απ' τα μπατζάκια του. Κολυμπούν τα πόδια στα χιλιοτρυπημένα παπούτσια. Τσούζουν τα δάχτυλα απ' το κρύο. Το κρύο τρύπησε τα κόκαλα, έφτασε στο μεδούλι. Χτυπούν τα δόντια. Τρέμει ολόκληρο το παιδί.

Ένας από μέσα άνοιξε την πόρτα του καφενέ.

Δοκιμάζει να μπει τ' αγόρι.

- Όξω, όξω, αγρίεψε ο καφετζής.

- Άστο. Έλα, κάνει με νόημα στο παιδί ένας πελάτης.

- Τι το θες; Ζητιανάκι θα 'ναι.

- Δεν είμαι ζητιανάκι. Προσφυγάκι είμαι, ξεσπά στα κλάματα το παιδί.

- «Τι ζητιανάκι, τι προσφυγάκι», μουρμουρίζει ο καφετζής.

- Έλα, κάτσε κοντά μου, του λέει ο πελάτης. Φέρε ένα ζεστό τσάι και δύο παξιμάδια, φωνάζει στον καφετζή.

- Τον κακομαθαίνεις, τρίζει αυτός τα δόντια.

- Λοιπόν, πώς σε λένε; ρωτάει ο πελάτης το προσφυγάκι.

- Μιχάλη.

- Και γιατί βγήκες μ' αυτόν τον καιρό, Μιχάλη;

- Πέθανε η νενέ μου και φοβάμαι να μείνω μόνος στο υπογάκι.

- Πώς πέθανε;

- Δεν ξέρω.

- Κι η μαμά σου; Πού είναι η μαμά σου;

- Δεν έχω μαμά, ούτε μπαμπά. Τους σφάξανε οι Τούρκοι στο Αξάρι.

- Στο Αξάρι είπες; Δηλαδή είμαστε συμπατριώτες.

- Είσαι κι εσύ απ' τ' Αξάρι;

- Απ' εκεί κοντά. Εσύ πώς γλίτωσες;

- Ήμουνα με το θείο μου και τη νενέ μου στη Σμύρνη. Τώρα που πέθανε η νενέ… Πού θα πάω; Τι θα γίνω; κλαίει το παιδί. Τι θα κάνω; Πού θα πάω; καταπίνει το τσάι με τα δάκρυα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Για ποιους λόγους η συντάκτρια του Κειμένου 1 ξεχώρισε τη 18χρονη Νουτζίν Μουσταφά από τους υπόλοιπους ομιλητές της εκδήλωσης (50-60 λέξεις);

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο είναι το κοινό σημείο αναφοράς στη βάση του οποίου γίνεται η μετάβαση από την 3η στην 4η παράγραφο του Κειμένου 1; Να περιγράψεις με συντομία τη νοηματική τους σύνδεση.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η συντάκτρια στο Κείμενο 1 επιλέγει γλωσσικά να παρουσιάσει μέσα σε εισαγωγικά, αυτούσια, τα λόγια και τις απόψεις της Νουτζίν. Να εξηγήσεις με συντομία το επικοινωνιακό αποτέλεσμα αυτής της επιλογής (μονάδες 5) και να παρουσιάσεις τη διαφορά στο υφολογικό αποτέλεσμα, αν μετέφερε τα λόγια της σε γ΄ ρηματικό πρόσωπο (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Να υποθέσεις ότι το Κείμενο 1 το διαβάσατε στην τάξη και σού προκάλεσε εντύπωση η άποψη της Νουτζίν ότι «μας λείπει η περιέργεια να γνωρίσουμε το διαφορετικό», που εξέφρασε για τους λόγους που οδηγούν σε στερεοτυπικές αντιλήψεις. Αποφασίζεις να συντάξεις ένα κείμενο 350-400 λέξεων για το ιστολόγιο του σχολείου σου, στο οποίο θα εκθέσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου

με την παραπάνω άποψη και θα παρουσιάσεις και άλλους παράγοντες που δημιουργούν στερεοτυπικές αντιλήψεις.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στο Κείμενο 2 η συγγραφέας αποδίδει τα νοήματα χρησιμοποιώντας τον διάλογο. Ποιον ρόλο, κατά τη γνώμη σου, υπηρετεί η παραπάνω επιλογή στην αφήγηση και ποιο το αισθητικό – επικοινωνιακό αποτέλεσμα που δημιουργεί;

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες στερεοτυπικές αντιλήψεις διατυπώνονται στο Κείμενο 2, όπως προκύπτει από την ανάγνωσή του (μονάδες 5), και ποιες στάσεις του κοινωνικού περιβάλλοντος αναδεικνύει η συγγραφέας (μονάδες 10); Η ερμηνεία σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συντάκτρια του Κειμένου 1 ξεχωρίζει τη Νουτζίν από τους υπόλοιπους ομιλητές της εκδήλωσης, γιατί διατηρεί την αισιοδοξία και τη δύναμή της, παρά τις δυσκολίες που προκαλεί η αναπηρία της. Η νεαρή κοπέλα έχει χιούμορ, δεν έχει οδηγηθεί στην αυτολύπηση και αποδέχεται τη διαφορετικότητα, χωρίς διάθεση διδακτισμού προς τους άλλους. Είναι ανοιχτή σε νέες εμπειρίες και με το παράδειγμά της καταρρίπτει τα στερεότυπα.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 3^{η} και στην 4^{η} παράγραφο του Κειμένου 1 παρουσιάζονται οι εμπειρίες της Νουτζίν και οι απόψεις της. Πιο συγκεκριμένα, στην 3^{η} παράγραφο η Νουτζίν αναφέρει στοιχεία από τη σχέση με τη μητέρα της και τη στάση της απέναντι στη διαφορετικότητα, ενώ στην επόμενη παράγραφο η κοπέλα εκθέτει τον τρόπο που έφτασε στην Ελλάδα. Η συνοχή των δύο παραγράφων επιτυγχάνεται με την αντωνυμία «η ίδια» και νοηματικά συνδέονται με τις απόψεις της Νουτζίν που παρουσιάζονται αυτούσια μέσα σε εισαγωγικά.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η συντάκτρια στο Κείμενο 1 επιλέγει γλωσσικά να παρουσιάσει μέσα σε εισαγωγικά, αυτούσια, τα λόγια και τις απόψεις της Νουτζίν. Το επικοινωνιακό αποτέλεσμα από τη χρήση του α΄ προσώπου είναι η αμεσότητα που δημιουργείται στο λόγο, καθώς το ύφος λόγου γίνεται πιο οικείο προς τον αναγνώστη και ο λόγος αποκτά εξομολογητικό τόνο. Σε περίπτωση που η συντάκτρια επέλεγε να παρουσιάσει τις απόψεις της Νουτζίν σε γ΄ ρηματικό πρόσωπο, το ύφος λόγου θα γινόταν πιο ουδέτερο και αποστασιοποιημένο, σοβαρό και ο λόγος θα έχανε την επικοινωνιακή αμεσότητα και αποτελεσματικότητά του.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (άρθρο) λαμβάνουμε υπόψη:

Δομή: απαιτείται **Τίτλος**, στον **Πρόλογο:** αφόρμηση από το απόσπασμα, παρουσίαση του θέματος (συμφωνία ή διαφωνία με την άποψη της Νουτζίν και παρουσίαση επιπλέον παραγόντων που οδηγούν σε στερεοτυπικές αντιλήψεις).

Ύφος λόγου: απλό και οικείο, εφόσον γράφεται στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Γλώσσα: αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία, απλό λεξιλόγιο.

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Σε περίπτωση συμφωνίας:

Δεν έχουμε περιέργεια να γνωρίσουμε το διαφορετικό και αυτό με τη σειρά του δημιουργεί προβλήματα, διότι:

- Η διαφορετικότητα προκαλεί φόβο (π.χ. ξενοφοβία, ομοφοβία).
- Δεν έχουμε μάθει από το οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον να χειριζόμαστε το διαφορετικό και οτιδήποτε αποκλίνει από την κοινωνική σύμβαση.
- Θεωρούμε πως αυτό που βιώνουμε και ισχύει κατά κανόνα είναι και το ορθό (ζήτημα εσφαλμένης παιδείας).

Σε περίπτωση διαφωνίας:

Δεν είναι απλώς θέμα περιέργειας η αποφυγή γνωριμίας με το διαφορετικό, αλλά πολύ βαθύτερο, διότι:

- η διαφορετικότητα προβάλλεται ως κατώτερη από τα Μέσα ενημέρωσης, οπότε κάθε τι διαφορετικό θεωρείται και εσφαλμένο,
- τα σχολικά εγχειρίδια εντείνουν την άποψη πως οτιδήποτε ξένο, ως προς τα εθνικά στοιχεία και χαρακτηριστικά, φέρει αρνητικό πρόσημο και είναι εχθρικό,
- για να πιστεύει ένα άτομο στη διάκριση και στην κατωτερότητα άλλων φυλών, λαών, κοινωνικών ομάδων έναντι της ομάδας στην οποία το ίδιο εντάσσεται, σημαίνει πως υποκρύπτονται ψυχολογικές ανασφάλειες και δικά του σύνδρομα κατωτερότητας τα οποία προβάλλει στους άλλους.

Άλλοι παράγοντες που δημιουργούν στερεοτυπικές αντιλήψεις:

(Αρκετά στοιχεία από αυτά που προαναφέρθηκαν στη συμφωνία/διαφωνία μπορούν να θεωρηθούν αίτια στερεοτυπικών αντιλήψεων)

- Ιστορικές συγκυρίες που φέρνουν σε σύγκρουση λαούς, δημιουργώντας κλίμα αντιπαλότητας μεταξύ τους.

- Εσωτερικά κοινωνικοπολιτικά προβλήματα, όπως οικονομική κρίση και ανεργία, που αποδίδονται σκοπίμως σε ξένους (μετανάστες/πρόσφυγες), καλλιεργώντας τη λογική του «αποδιοπομπαίου τράγου».

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Ο αφηγηματικός τρόπος του διαλόγου βοηθάει να παρουσιαστούν οι χαρακτήρες και τα πρόσωπα της συνομιλίας με τρόπο άμεσο και εύληπτο. Ο αναγνώστης κατανοεί καλύτερα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε προσώπου μέσα από τις απαντήσεις που δίνονται στη διάρκεια της συνομιλίας. Το επικοινωνιακό αποτέλεσμα είναι η δραματοποίηση του γεγονότος, εφόσον ο αναγνώστης νιώθει σαν να διαδραματίζεται μπροστά του ο διάλογος.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 προβάλλονται ορισμένες στερεοτυπικές αντιλήψεις, όπως ότι οι ζητιάνοι δεν έχουν λόγο συμβίωσης με τους άλλους ανθρώπους (Τι το θες; Ζητιανάκι θα ‘ναι), η εξομοίωση ζητιάνων και προσφύγων, ως ανθρώπων ακατάλληλων για συναναστροφή («Τι ζητιανάκι, τι προσφυγάκι», μουρμουρίζει ο καφετζής). Υπονοείται η αντίληψη πως άτομα με κοινή καταγωγή (συμπατριώτες) αξίζουν καλύτερης μεταχείρισης (Στο Αξάρι είπες; Δηλαδή είμαστε συμπατριώτες. -Είσαι κι εσύ απ’ τ’ Αξάρι;), ενώ χρησιμοποιούνται συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις για τις ενέργειες των αντιπάλων (Τους σφάξανε οι Τούρκοι στο Αξάρι). Όπως φαίνεται και από τα στοιχεία που προηγήθηκαν, η στάση του κοινωνικού περιβάλλοντος είναι αρνητική ως προς τα ξένα άτομα ή τα άτομα χαμηλής οικονομικής τάξης και θετική ως προς τα άτομα του ίδιου έθνους. Οι βαθύτερες αιτίες της αρνητικής ή της θετικής στάσης εδράζονται στις παγιωμένες στερεοτυπικές αντιλήψεις των ανθρώπων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Οι συνθήκες εργασίας και η επίδρασή τους στην ικανοποίηση των εργαζομένων

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από τη μεταπτυχιακή εργασία της Αριάδνης Οικονόμου, που ολοκληρώθηκε το 2020, στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Η εργασιακή ικανοποίηση, το θετικό δηλαδή συναίσθημα για την εργασία, το οποίο προκύπτει από την αξιολόγηση των χαρακτηριστικών της, αποτελεί μια ευρεία έννοια. Η εκτίμηση ενός υπαλλήλου για το βαθμό ικανοποίησης που αισθάνεται για την εργασία του είναι ένα πολύπλοκο άθροισμα στοιχείων, όπως για παράδειγμα οι συνθήκες εργασίας, οι διάφορες πολιτικές της εταιρείας, η αλληλεπίδραση με τους συναδέλφους και τον εργοδότη, η αμοιβή και πολλά ακόμα.

Στην εννοιολογική της διάσταση, η επαγγελματική ικανοποίηση συνίσταται από αρκετά επιμέρους στοιχεία αποτελώντας ένα πολύπλοκο σύμπλεγμα αντιδράσεων απέναντι σε διαφορετικές όψεις της εργασίας, οι οποίες προκύπτουν τόσο από τις προσδοκίες ενός ατόμου γύρω από αυτή, όσο και από τις προσωπικές του εμπειρίες στο συγκεκριμένο πεδίο. Σε θεωρητικό επίπεδο η επαγγελματική ικανοποίηση σχετίζεται με τα κίνητρα γύρω από την εργασία, καθώς και τις στάσεις και τις αξίες των εργαζομένων.

Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να επενδύουν στους ανθρώπους, ώστε να μπορούν και αυτοί με τη σειρά τους να προσφέρουν στην επιχείρηση. Σήμερα, με τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά οι επιχειρήσεις, για να επιβιώσουν, μειώνουν το λειτουργικό κόστος με απολύσεις προσωπικού, περικοπές στα προνόμια των εργαζομένων και μείωση ωραρίου. Οι ενέργειες όμως αυτές έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην ικανοποίηση και παραγωγικότητα των εργαζομένων.

Οι παράγοντες της εργασιακής ικανοποίησης μπορούν να ταξινομηθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει το ίδιο το εργασιακό περιβάλλον και τους παράγοντες που σχετίζονται με την εργασία. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν παράμετροι, όπως ο τρόπος αντιμετώπισης των εργαζομένων, η φύση των εργασιακών καθηκόντων, οι σχέσεις με τους άλλους ανθρώπους στο χώρο εργασίας και οι ανταμοιβές. Στη δεύτερη κατηγορία απαντώνται οι προσωπικοί παράγοντες με τους οποίους εισφέρει κάποιος στην εργασία και εδώ εντάσσονται τόσο η προσωπικότητα όσο και κάθε προηγούμενη εμπειρία του εργαζόμενου.

Η προσπάθεια δημιουργίας ευχάριστων συνθηκών εργασίας, είναι ένας πιο αποδοτικός τρόπος παροχής κινήτρων. Για παράδειγμα, η προαγωγή δίνει την αίσθηση της δικαιοσύνης και αποτελεί ισχυρή ένδειξη των σταθερών αξιών της επιχείρησης, υπό την προϋπόθεση ότι βασίζεται σε κριτήρια που εξασφαλίζουν τη δίκαιη μεταχείριση.

Κάθε επιχείρηση οφείλει να στοχεύει στην αύξηση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, η οποία δεν επιτυγχάνεται μόνο με επενδύσεις σε πάγιο εξοπλισμό ή διαφήμιση, αλλά εξαρτάται επίσης και από την ικανοποίηση του εργαζόμενου από την εργασία του.

Κείμενο 2

Δημόσιοι υπάλληλοι

Το ποίημα που ακολουθεί είναι του ποιητή Κώστα Καρυωτάκη (1896-1928). Ανήκει στην ποιητική του συλλογή «Ελεγεία και Σάτιρες» που εκδόθηκε το 1927.

Οι υπάλληλοι όλοι λιώνουν και τελειώνουν

σαν στήλες δύο δύο μες στα γραφεία.

(Ηλεκτρολόγοι θα ’ναι η Πολιτεία

κι ο Θάνατος, που τους ανανεώνουν.)

Κάθονται στις καρέκλες, μουτζουρώνουν

αθώα λευκά χαρτιά, χωρίς αιτία.

«Συν τῃ παρούσῃ αλληλογραφίᾳ

έχομεν την τιμήν» διαβεβαιώνουν.

Και μοναχά η τιμή τούς απομένει,

όταν ανηφορίζουνε τους δρόμους,

το βράδυ στις οχτώ, σαν κουρντισμένοι.

Παίρνουν κάστανα, σκέπτονται τους νόμους,

σκέπτονται το συνάλλαγμα, τους ώμους

σηκώνοντας οι υπάλληλοι οι καημένοι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις συνοπτικά τα χαρακτηριστικά της εργασιακής ικανοποίησης, σε 50 -60 λέξεις, όπως δίνονται στις δύο πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η τέταρτη παράγραφος του Κειμένου 1 (Οι παράγοντες… η εμπειρία του εργαζόμενου) οργανώνεται με τη μέθοδο της διαίρεσης. Να γράψεις δύο λόγους για τους οποίους αυτός ο τρόπος οργάνωσης της παραγράφου εξυπηρετεί την πρόθεση της συντάκτριας.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Στην εννοιολογική της διάσταση, η επαγγελματική ικανοποίηση συνίσταται από αρκετά επιμέρους στοιχεία αποτελώντας ένα πολύπλοκο σύμπλεγμα αντιδράσεων απέναντι σε διαφορετικές όψεις της εργασίας, οι οποίες προκύπτουν τόσο από τις προσδοκίες ενός ατόμου γύρω από αυτή, όσο και από τις προσωπικές του εμπειρίες στο συγκεκριμένο πεδίο.» ($2^{η}$ παράγραφος, Κείμενο 1). Να ξαναγράψεις την παραπάνω περίοδο λόγου αντικαθιστώντας κάθε υπογραμμισμένη λέξη με μια άλλη λέξη ή φράση νοηματικά ισοδύναμή της, ώστε να μην αλλάζει το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον, όπου βρίσκονται.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να περιγράψεις τις εργασιακές συνθήκες και τα συναισθήματα των εργαζομένων, όπως αποτυπώνονται στο Κείμενο 2 (μονάδες 10). Παράλληλα, να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου στον τρόπο με τον οποίο το ποιητικό υποκείμενο παρουσιάζει τους δημόσιους υπάλληλους. (μονάδες 5). Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Κειμένου 1, η επίτευξη της εργασιακής ικανοποίησης είναι ζήτημα πολυπαραγοντικό. Εξαρτάται από τις σχέσεις με τους συναδέλφους, το ύψος του μισθού, τις εταιρικές πρακτικές. Ακόμη, η ικανοποίηση κατά την εργασία σχετίζεται με τις προσδοκίες, τα κίνητρα και τις εμπειρίες του εργαζόμενου σε συσχετισμό με τις αξίες των άλλων εργαζομένων στην επιχείρηση.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 4^{η} παράγραφος του Κειμένου 1 οργανώνεται με τη μέθοδο της διαίρεσης, καθώς η συντάκτρια ταξινομεί τους παράγοντες της εργασιακής ικανοποίησης. Πρόθεσή της είναι να πληροφορήσει, να ενημερώσει το κοινό για το σύνθετο αυτό θέμα. Η διαίρεση την βοηθάει να επεξηγήσει – διευκρινίσει τους παράγοντες εργασιακής ικανοποίησης, ώστε ο αναγνώστης να έχει σαφή εικόνα γι' αυτούς. Επίσης, αυτός ο διαχωρισμός βοηθάει και την ίδια τη συντάκτρια στην οργάνωση του κειμένου και κάνει τα επιχειρήματά της πιο εύληπτα από τους αναγνώστες, διότι η διαίρεση αποκαλύπτει τα συστατικά στοιχεία από τα οποία αποτελείται η έννοια της εργασιακής ικανοποίησης.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Στην εννοιολογική της πλευρά, (πτυχή) η επαγγελματική ικανοποίηση συνίσταται από αρκετά επιμέρους στοιχεία αποτελώντας ένα πολύπλοκο σύνολο αντιδράσεων απέναντι σε διαφορετικές πτυχές (διαστάσεις) της εργασίας, οι οποίες προκύπτουν τόσο από τις επιθυμίες (επιδιώξεις,

βλέψεις) ενός ατόμου γύρω από αυτή, όσο και από τις προσωπικές του παραστάσεις στο συγκεκριμένο πεδίο.»

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο προβάλλει μια αρνητική και απαισιόδοξη εικόνα στον εργασιακό τομέα. Στην εργασία των δημοσίων υπαλλήλων επικρατεί επανάληψη και μονοτονία (Κάθονται στις καρέκλες, μουτζουρώνουν, έχομεν την τιμήν» διαβεβαιώνουν), δεν περιμένουν τίποτε να τους ανανεώσει και με τραγικό, ειρωνικό τρόπο το ποιητικό υποκείμενο δηλώνει «Ηλεκτρολόγοι θα ’ναι η Πολιτεία κι ο Θάνατος, που τους ανανεώνουν». Στους εργαζόμενους απομένει μόνο η τιμή τους (Και μοναχά η τιμή τούς απομένει, όταν ανηφορίζουνε τους δρόμους). Οι συνθήκες εργασίας τους είναι δυσχερείς (Οι υπάλληλοι όλοι λιώνουν και τελειώνουν σαν στήλες δύο δύο μες στα γραφεία), γι αυτό το ποιητικό υποκείμενο τους χαρακτηρίζει καημένους (σκέπτονται το συνάλλαγμα, τους ώμους σηκώνοντας οι υπάλληλοι οι καημένοι).

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να εκφράσει τη συμφωνία ή τη διαφωνία του στον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται οι δημόσιοι υπάλληλοι, ανάλογα με τον παραστατικό του κύκλο και γενικά την κοσμοεικόνα που έχει διαμορφώσει. Το ζητούμενο είναι η συμφωνία ή διαφωνία να είναι τεκμηριωμένη.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Θεωρίες μείωσης των στερεοτύπων

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από την επιστημονική εργασία του Νίκου Μεταξά «Θεωρίες μείωσης των στερεότυπων: περίπτωση εφαρμογής στην ελληνική πραγματικότητα», που ανακτήθηκε από τον ιστότοπο www.psychology.gr/koinoniki-psychologia, το Νοέμβριο του 2021.

Τα στερεότυπα είναι στενά συνδεδεμένα με την προκατάληψη και μπορούν να οδηγήσουν σε διάκριση. Αποτελούν ένα σύνολο δομών από πεποιθήσεις για τα χαρακτηριστικά μελών που ανήκουν σε κάποιες κοινωνικές ομάδες και επηρεάζουν το πώς οι άνθρωποι προσέχουν, κατηγοριοποιούν, κωδικοποιούν, παρουσιάζουν και επανακτούν πληροφορίες για άλλους και το πώς αυτοί κρίνουν και απαντούν σε αυτές τις πληροφορίες.

Τα στερεότυπα απαντώνται σε όλες τις κοινωνίες, αυτό-επιβεβαιώνονται σε καθημερινή βάση και αποτέλεσαν πεδίο ανάπτυξης διαφόρων θεωρητικών προσεγγίσεων σχετικά με τη διαμόρφωση και αλλαγή τους.

Η θεαματική αλλαγή της ιδιοσυστασίας των σχολικών τάξεων αποτελεί ένα αδιαμφισβήτητο γεγονός. Τα στερεότυπα αποτελούν μέρος της κοινωνικής γνώσης που αποκτούν τα παιδιά στη διάρκεια της κοινωνικοποίησής τους και η άρση αυτών, στο πλαίσιο πλουραλιστικών κοινωνιών, και ειδικότερα στον εκπαιδευτικό χώρο, όπου η μάθηση είναι «ταγμένη» υπέρ των ίσων ευκαιριών, αποκτά ιδιαίτερη σημασία.

Στο χώρο του πολυπολιτισμικού ελληνικού σχολείου τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις ορθώνουν διάφορες μορφές ανισότητας έως τον αποκλεισμό και την απουσία της οικειότητας, γεγονός που επιδρά στην ομαλή κοινωνικοποίηση των «άλλων» ή «ξένων» μαθητών και παρεμποδίζει την κοινωνική επαφή και συνεργασία. Η συνειδητοποίηση των στερεότυπων και προκαταλήψεων συνιστά τη βασικότερη προϋπόθεση δημιουργικής αντιπαράθεσης των παιδιών με τις διαφορές

Η αποδυνάμωση των στερεοτυπικών αντιλήψεων προϋποθέτει ένα πλαίσιο συνεργασίας, ανταλλαγής, αλληλοκατανόησης και αλληλεπίδρασης, ομαδικής εργασίας και επικοινωνίας, στοιχεία που αμβλύνουν τις φυλετικές, μαθησιακές και κοινωνικές διαφορές. Είναι χρήσιμο σε κάθε παιδί να ενισχυθεί η ταυτότητά του (προσωπική και κοινωνική), η κριτική σκέψη αλλά και η

ενσυναίσθηση για την ετερότητα, γιατί η αποδοχή της διαφορετικότητας το καθιστά ικανότερο για την αντιμετώπιση και εξάλειψή της

Κείμενο 2

«Ροντβάιλερ»

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από το διήγημα του Δημήτρη Χριστόπουλου «Ροντβάιλερ», στο βιβλίο του «Δημόσιες Ιστορίες» (εκδ., 2013).

Ήταν ένας πειθαρχημένος έφηβος. Όλη μέρα πάλευε με τους δαίμονές του. Σε λίγο καιρό τα πόδια, τα χέρια, το στήθος γέμισαν· όσο άδειο ένιωθε το μέσα του τόσο σκληρό σα σίδερο ένιωθε το κορμί του. Επιφυλακτικός με όσους δεν γνώριζε, σκληρός με τους ξένους, αλλά προσαρμόσιμος.

Στο συνεργείο, όταν στα δεκαπέντε του έπιασε δουλειά, είχαν να το λένε. Επιδέξιος στο κατσαβίδι και στο γερμανικό κλειδί, έπιανε το χέρι του. Δουλευταράς και υπάκουος. Το βράδυ - μαύρος απ' τη μουντζούρα, τα λάδια, τα γράσα - την πέρναγε συνήθως στο σπίτι, κολλημένος στο pc του. Πολλά πολλά δεν είχε με κανέναν.

Την αδελφή του τη λάτρευε. Δυο χρόνια μικρότερή του. Γεννήθηκε τη μέρα που ο πατέρας του δεν επέστρεψε στο σπίτι. Δεν θα ξαναρχόταν ποτέ. Ο Αιγύπτιος αμμοβολιστής[1] – έτσι είπε η Αστυνομία – ξέχασε το γκάζι ανοιχτό μέσα στ' αμπάρι. Ο πατέρας μόλις είχε κατέβει. Η μικρή τον σεβόταν· τον φοβόταν όμως πολύ. Τον κρατούσε σε απόσταση. Την τρόμαζαν τα σκοτεινά σχέδια που ήταν ζωγραφισμένα σ' όλο του το σώμα. Η μάνα έλειπε ώρες. Το πρωί κοιμόταν, το απόγευμα έπαιρνε δρόμο και χανόταν.

Ο Χοντρός του 'λεγε ιστορίες αλλόκοτες. Για τον Εφιάλτη που πρόδωσε την Ελλάδα στους Πέρσες και δολοφονήθηκε τελικά από τον Αθηνάδη· για τη «Νύχτα των Κρυστάλλων[2]». Τα κατορθώματα ενός Άρτουρ Άξμαν[3] τα 'μαθε παραμυθάκι. Μα πιο πολύ παραξενεύτηκε από τα λόγια που ήταν γραμμένα στο μπράτσο του Χοντρού: «Πρώτα σε αγνοούν, μετά σε γελοιοποιούν, μετά σε πολεμούν. Στο τέλος, ν ι κ ά ς».[…]

---

[1] Αμμοβολιστής: τεχνίτης εξειδικευμένος στην αμμοβολή (μέθοδος καθαρισμού μεγάλης επιφάνειας).

[2]Νύχτα των Κρυστάλλων: Στις 9/10 Νοεμβρίου 1938, ηγέτες των ναζιστών εξαπέλυσαν μια σειρά πογκρόμ κατά του εβραϊκού πληθυσμού στη Γερμανία και στα πρόσφατα προσαρτημένα εδάφη. Το γεγονός αυτό ονομάστηκε Kristallnacht (Η νύχτα των Κρυστάλλων) εξαιτίας των θρυμματισμένων γυαλιών που κάλυψαν τους δρόμους μετά το βανδαλισμό και την καταστροφή εβραϊκών επιχειρήσεων, συναγωγών και σπιτιών

[3]Άρτουρ Άξμαν: Γερμανός Ναζί, αρχηγός της χιτλερικής νεολαίας από το 1940 μέχρι το τέλος του πολέμου, το 1945

Τον φώναζαν «Gooks», ο κιτρινιάρης στη γλώσσα του. Ήρθε από την Ινδονησία. Δούλευε στο βενζινάδικο απέναντι απ' το συνεργείο. Το «ροντβάιλερ» κάθε μέρα τον έβλεπε να βάζει και να βγάζει την αντλία, να φουσκώνει τα λάστιχα. Κι αυτός να φουσκώνει από μίσος. Κίτρινος όπως ήταν, το κίτρινο αστέρι στο μπράτσο του 'λειπε, σκεφτόταν. Γέμισε πια η γειτονιά από κιτρινιάρηδες, ξένους, παλιόφατσες.

Προχθές το βράδυ, καθώς γύριζε σπίτι του, στη γωνία, του φάνηκε πως είδε τον κιτρινιάρη να πειράζει την αδελφή του. Αυτή προχωρούσε μπροστά και πίσω ο κιτρινιάρης κάτι μουρμούραγε. Τον σημάδεψε με τα μάτια του. Ούρλιαξε μακρόσυρτα, δολοφονικά. Εκείνο το βράδυ δεν πήγε σπίτι του. Μάταια η αδελφή του τον περίμενε. Θα 'κανε χρόνια να ξαναπάει.

«Άγρια δολοφονημένος βρέθηκε από συμπατριώτες του, χθες το πρωί, στο σπίτι του, στο Πέραμα, ο Ινδονήσιος R. Gooks. Η επίθεση που δέχτηκε ήταν ακαριαία. Πάνω στο στρώμα άφησε την τελευταία του πνοή, χτυπημένος από ένα αιχμηρό αντικείμενο, πιθανότατα, σουγιά. Η αστυνομία αναζητά τον δράστη του στυγερού εγκλήματος.» (από εφημερίδες)

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις τους τρόπους, σύμφωνα με το συντάκτη του Κειμένου 1, με τους οποίους το σχολείο μπορεί να αποδυναμώσει τα στερεότυπα (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ανάμεσα στους στόχους του Προλόγου σε ένα κείμενο είναι να μάς εισαγάγει στο θέμα και να δώσει διευκρινιστικές πληροφορίες για τη συνέχεια του κειμένου. Τεκμηρίωσε με συντομία αν ο Πρόλογος στο Κείμενο 1 υπηρετεί αυτούς τους στόχους.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ποιο είναι το ρηματικό πρόσωπο που επιλέγει ο συντάκτης του Κειμένου 1 (μονάδες 4); Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με αναφορά σε δύο σχετικά χωρία του κειμένου (μονάδες 2) και να δικαιολογήσεις την επιλογή του σε σχέση με το είδος του κειμένου (μονάδες 4) και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που δημιουργείται (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με αναφορά σε σχετικά χωρία του Κειμένου 2 την στάση του κεντρικού ήρωα απέναντι στους ξένους (μονάδες 10) και να διατυπώσεις την προσωπική σου τοποθέτηση για ανάλογα φαινόμενα της εποχής μας (μονάδες 5). Να οργανώσεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με το συντάκτη του Κειμένου 1, το σχολείο μπορεί να αποδυναμώσει τα στερεότυπα, εφόσον η μάθηση είναι σταθερά προσανατολισμένη στην ισότητα των ευκαιριών μεταξύ των μαθητών. Αυτό θα οδηγήσει στη δημιουργική αντιπαράθεση των παιδιών με τις διαφορές τους. Προαπαιτούμενο για την αποδυνάμωση των στερεοτύπων είναι η ομαδοσυνεργατική μάθηση, η επικοινωνία μαθητών σε πλαίσιο αλληλοκατανόησης, καθώς και η στήριξη και αποδοχή της ταυτότητας κάθε μαθητή.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο Πρόλογος στο Κείμενο 1 μάς εισάγει στο θέμα, διότι αναφέρεται με ευθύτητα στο θεματικό κέντρο (Τα στερεότυπα είναι στενά συνδεδεμένα με την προκατάληψη και μπορούν να οδηγήσουν σε διάκριση). Δίνει διευκρινιστικές πληροφορίες για τη συνέχεια του κειμένου, εφόσον με συντομία εξηγεί τον τρόπο σχηματισμού των στερεοτύπων (Αποτελούν ένα σύνολο δομών από πεποιθήσεις για τα χαρακτηριστικά μελών που ανήκουν σε κάποιες κοινωνικές ομάδες). Ο ορισμός που εμπεριέχεται στον Πρόλογο υπηρετεί τον παραπάνω στόχο.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο συντάκτης του Κειμένου 1 επιλέγει τη χρήση του γ΄ ενικού και πληθυντικού προσώπου. Αυτό φαίνεται στα χωρία: «Η θεαματική αλλαγή της ιδιοσυστασίας των σχολικών τάξεων αποτελεί ένα αδιαμφισβήτητο γεγονός» και «Αποτελούν ένα σύνολο δομών από πεποιθήσεις… επανακτούν πληροφορίες για άλλους και το πώς αυτοί κρίνουν και απαντούν σε αυτές τις πληροφορίες». Το γ΄

ρηματικό πρόσωπο προσδίδει στο λόγο αντικειμενικότητα, ο συντάκτης φαίνεται πως είναι ουδέτερος και αποστασιοποιημένος και κάνει το ύφος λόγου σοβαρό. Αυτό επιδιώκει ο συντάκτης, εφόσον γράφει επιστημονική εργασία (που έχει αναρτηθεί σε ιστότοπο ως επιστημονικό άρθρο) και στόχος είναι η αντικειμενική παρουσίαση του ζητήματος, καθώς και η βεβαιότητα του συντάκτη για τα στοιχεία που παρουσιάζει.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο κεντρικός ήρωας του Κειμένου 2 είναι αρνητικός απέναντι στην παρουσία ξένων στη χώρα του. Αυτό φαίνεται καθαρά από το χωρίο «Κι αυτός να φουσκώνει από μίσος. Κίτρινος όπως ήταν, το κίτρινο αστέρι στο μπράτσο του ’λειπε, σκεφτόταν. Γέμισε πια η γειτονιά από κιτρινιάρηδες, ξένους, παλιόφατσες», όπου σκέφτεται και μιλάει με υβριστικό και ειρωνικό τρόπο εναντίον των ξένων και δεν επιθυμεί την παρουσία τους στην Ελλάδα. Ακόμη πιο εμφατικά φαίνεται το μίσος που τρέφει εναντίον τους στο σημείο του Κειμένου 2 που υπονοείται ότι αυτός σκότωσε τον ξένο που ενόχλησε την αδερφή του (του φάνηκε πως είδε τον κιτρινιάρη να πειράζει την αδελφή του. Αυτή προχωρούσε μπροστά και πίσω ο κιτρινιάρης κάτι μουρμούραγε… Άγρια δολοφονημένος βρέθηκε… ο Ινδονήσιος R. Gooks. Η επίθεση που δέχτηκε ήταν ακαριαία). Το μίσος κατά των ξένων εξηγείται από τις ρατσιστικές θεωρίες που είχε ακούσει από τον φίλο του και τον είχαν επηρεάσει βαθιά (Ο Χοντρός του ’λεγε ιστορίες αλλόκοτες. Για τον Εφιάλτη που πρόδωσε την Ελλάδα … Στο τέλος, ν ι κ ά ς»), αλλά και από τα δύσκολα παιδικά του χρόνια, τις δυσχέρειες που είχε να αντιμετωπίσει, το θάνατο του πατέρα του, που ήταν και εκείνος ξένος (Ο Αιγύπτιος αμμοβολιστής – έτσι είπε η Αστυνομία – ξέχασε το γκάζι ανοιχτό μέσα στ’ αμπάρι). Όλα αυτά θα τον έκαναν να αισθάνεται κοινωνικά περιθωριοποιημένος και ο ίδιος και –γι αυτό το λόγο- ευάλωτος στο να υιοθετήσει ρατσιστικές θεωρίες.

Ο μαθητής/-τρια μπορεί να διατυπώσει την προσωπική του/της τοποθέτηση για ανάλογα φαινόμενα της εποχής μας, αρκεί να αιτιολογήσει την απάντησή του/της.

ΕΛΛΗΝΙΚΉ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Καλλιτεχνικά Επαγγέλματα

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί απόσπασμα από την επιστημονική εργασία της Χριστίνας Κιουλάφη «Ανεργία και εργασιακή ανασφάλεια. Οι όψεις ενός εμμένοντος κινδύνου», που εκδόθηκε το 2013.

Σε γενικές γραμμές, η καλλιτεχνική εργασία και οι κανόνες λειτουργίας των καλλιτεχνικών επαγγελμάτων συνιστούν γρίφο και πρόκληση για τους κοινωνικούς επιστήμονες, και ειδικότερα για όσους ασχολούνται με την κοινωνιολογία των επαγγελμάτων, καθώς για την καλλιτεχνική εργασία τείνει να επικρατεί η εικόνα μιας ανώτερης δραστηριότητας, ενώ τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα γίνονται αντιληπτά ως «επαγγελματικοί κόσμοι εκτός κανόνων».

Βεβαίως, εμπειρικές μελέτες των τελευταίων χρόνων, κοινωνιολογικής κυρίως προέλευσης, συνέβαλαν στην «απομυθοποίηση» της καλλιτεχνικής εργασίας και των καλλιτεχνικών επαγγελμάτων, αναδεικνύοντας τις συνθήκες άσκησής τους. Οι εργασιακές συνθήκες για τους καλλιτέχνες είναι τις περισσότερες φορές πολύ δύσκολες, δεδομένου ότι η αυτοαπασχόληση, η μερική απασχόληση, η περιοδική εργασία, η απασχόληση σε πολλούς εργοδότες κ.λπ. είναι οι κυρίαρχες μορφές οργάνωσης της εργασίας. Αυτή η κατάσταση συνοδεύεται και από υψηλά ποσοστά ανεργίας, συνέπεια κυρίως του γεγονότος ότι σχεδόν σε μόνιμη βάση η προσφορά καλλιτεχνών ξεπερνά τη ζήτηση στην αγορά εργασίας.

Το ερώτημα είναι, λοιπόν, γιατί τόσα άτομα ελκύονται από τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα δεδομένων των δυσκολιών που καλούνται να αντιμετωπίσουν. Με άλλα λόγια, πώς ερμηνεύεται το γεγονός ότι κάποιοι θέλουν να ασκήσουν ένα επάγγελμα που είναι ελκυστικό μεν, αλλά ταυτόχρονα αρκετά επισφαλές;

Δύο είναι οι συνηθισμένες κατηγορίες κινήτρων που ωθούν κάποιον στο να ασκήσει ένα επάγγελμα. Αφενός η προσδοκία για αυξημένα κέρδη και αφετέρου οι μη οικονομικές ανταμοιβές που προκύπτουν από την άσκησή του. Στην περίπτωση των καλλιτεχνικών επαγγελμάτων μπορεί η προσδοκία για αυξημένα κέρδη (καθώς και για μεγάλη αναγνωρισιμότητα) να λειτουργεί ως κίνητρο κατά την ένταξη σε μια καλλιτεχνική αγορά εργασίας. Ωστόσο, ακόμη και αν δεχτούμε αυτό το κίνητρο, η ίδια η εργασιακή πραγματικότητα και το χαμηλό επίπεδο των μέσων αμοιβών το

θέτουν υπό αμφισβήτηση, ιδίως όταν πρόκειται για την παραμονή σε ένα καλλιτεχνικό επάγγελμα. Σε αυτήν την περίπτωση προέχουν κυρίως οι μη οικονομικές ανταμοιβές της καλλιτεχνικής εργασίας, όπως οι ψυχολογικές και κοινωνικές ανταμοιβές, οι ελκυστικές συνθήκες εργασίας, ο μη επαναλαμβανόμενος, εναλλασσόμενος χαρακτήρας της δουλειάς κ.λπ.

Παράλληλα, οι ίδιοι οι καλλιτέχνες αντιλαμβάνονται συχνά το επάγγελμά τους ως απόρροια ενός καλέσματος ή ενός προσωπικού ακαταμάχητου πάθους που τους κυριαρχεί, μιας «εσωτερικής ώθησης», ως ένα επάγγελμα που το ασκούν όχι για τα κέρδη αλλά για την «αγάπη». Κατά συνέπεια η παραμονή σε αυτό προϋποθέτει ένα ιδιαίτερο είδος αφοσίωσης και προσήλωσης, που σχετίζεται και με άλλου είδους ανταμοιβές, εκτός από τις υλικές.

Κείμενο 2

Ο κίτρινος φάκελος

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Μ. Καραγάτση «Ο κίτρινος φάκελος», τ. Β΄, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 2008. Στην παρακάτω σκηνή ένας νέος, ο Μίλτος Ρούσης, εκθέτει στον Διοικητή της Τράπεζας Εμπορικών Παροχών, τον Γιούγκερμαν, την πρότασή του για την εκμετάλλευση της Ελληνικής Μεταλλουργίας, η οποία λόγω πτώχευσης ελέγχεται από την Τράπεζα.

[…]

-Οι εγκαταστάσεις της ΕΛΜΕΤ[1] —με μερικές αναπροσαρμογές κι επεκτάσεις, που πρέπει να γίνουν επειγόντως— θα είναι σε θέση να παραγάγουν πολλά είδη απαραίτητα στις ενόπλους δυνάμεις. Και πρώτα, ποδήλατα…

-Ποδήλατα; επανέλαβε ο Γιούγκερμαν, με ανήσυχο βλέμμα.

-Σ’ έναν νέο πόλεμο, τα ποδήλατα θα παίξουν ρόλο. Θα μπορέσουμε και να μοντάρουμε(δεν λέω να κατασκευάσουμε) μοτοσικλέτες, σε τιμή συμφέρουσα. Θα φτιάσουμε εξαρτήματα και ανταλλακτικά όπλων και πυροβόλων, ακόμα κι ανταλλακτικά αυτοκινήτων… Αυτά για τον πόλεμο. Αλλά κι η ειρήνη δεν με φοβίζει. Θα γεμίσω την Ελλάδα με πάμφθηνα ποδήλατα. Θα φτιάσω μπανιέρες, λαβομάνα, νεροχύτες, σώματα καλοριφέρ. Το εργοστάσιό μου, τεχνικώς τελειότατο, δεν φοβάται κανέναν ελληνικό συναγωνισμό. Δεν θέλω ούτε δασμολογική προστασία, όταν έχω συνέταιρο την Τράπεζα Εμπορικών Παροχών. Οι όροι χρηματοδότησης θα μου επιτρέψουν να γονατίσω τους εισαγωγείς Εξωτερικού. Γιατί, μετά τις πρώτες μου επιτυχίες, θα μου ανοίξτε τα

[1] Η εταιρεία Ελληνική Μεταλλουργία

ταμεία σας, κ. Γιούγκερμαν. Γιατί η Τράπεζα έχει τον τρόπο να επιβληθεί στο Κράτος, να κάνει αναπροσαρμογή δασμολογίου και να εξασφαλίσει παραγγελίες…

Ο Γιούγκερμαν τον άκουγε προσεχτικά. Κι όμως, με τη μνήμη του ξαναζούσε μια παλιά σελίδα της ζωής του. Ναι, εδώ και δέκα χρόνια, σε τούτο το ίδιο γραφείο, στεκόταν όρθιος — άσημος υπαλληλάκος τότε— μπροστά στον πανίσχυρο διοικητή, τον Φλωριάδη. Ο διοικητής τού έκανε καυστικές παρατηρήσεις για την ύποπτη αμέλεια που 'δειξε στην υπόθεση της «Γόρτυνος». Κι εκείνος, ο Γιούγκερμαν, αντί ν' απολογηθεί, αντεπετέθη θρασύτατα λέγοντας: «Όλ' αυτά τα 'κανα από σκοπού. Για να σας αναγκάσω να μου δώσετε τη διευθύνση της «Γόρτυνος», και να ξελασπώσω την Τράπεζα. Γιατί μόνον εγώ μπορώ να την ξελασπώσω». Τότε, ο τοτινός διοικητής κ. Φλωριάδης σηκώθηκε και του 'δωσε το χέρι λέγοντας:

—Σύμφωνοι, κ. Γιούγκερμαν.

Τώρα, σηκώνεται ο σημερινός διοικητής, ο κ. Γιούγκερμαν. Προτείνει το χέρι στον Μίλτο Ρούση και λέει:

—Σύμφωνοι, κ. Ρούση. Νομίζω όμως ότι 50.000 λίρες ρευστού κεφαλαίου είναι ανεπαρκείς, για να εκτελέστε τα σχέδιά σας. Σας ανοίγω πίστωση 100.000 λιρών. Είσαστε συνεταίρος της Τραπέζης Εμπορικών Παροχών. Go on[2], young man[3]! Go on!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις τους λόγους για τους οποίους, σύμφωνα με τη συντάκτρια του Κειμένου 1, κάποιοι θέλουν να ασκήσουν ένα επάγγελμα που είναι ελκυστικό μεν, αλλά ταυτόχρονα αρκετά επισφαλές (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

[2] προχώρησε, συνέχισε (φράση στην αγγλική γλώσσα)
[3] νεαρέ (στην αγγλική γλώσσα)

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συντάκτρια του Κειμένου 1, ανάμεσα σε άλλους τρόπους, οργανώσει τη δεύτερη παράγραφο με παραδείγματα και με αίτιο - αποτέλεσμα. Να εντοπίσεις τα σημεία (μονάδες 6) και να γράψεις γιατί, κατά τη γνώμη σου, επιλέγει αυτούς τους τρόπους οργάνωσης (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να προσδιορίσεις τι δηλώνουν τα σημεία στίξης στις ακόλουθες φράσεις του Κειμένου 1:

α. τα εισαγωγικά: «επαγγελματικοί κόσμοι εκτός κανόνων» (1η παράγραφος),

β. τα εισαγωγικά: «απομυθοποίηση» (2η παράγραφος),

γ. η παρένθεση: (καθώς και για μεγάλη αναγνωρισιμότητα) (4η παράγραφος).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη στάση του κεντρικού προσώπου, του Γιούγκερμαν, στο Κείμενο 2, απέναντι στην πρόταση που δέχεται από το νέο επιχειρηματία, Μίλτο Ρούση (μονάδες 10). Να διατυπώσεις την προσωπική σου τοποθέτηση για το αν στην εποχή μας δίνονται εργασιακές ευκαιρίες και πρωτοβουλίες στους νέους ανθρώπους, για να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους (μονάδες 5). Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με τη συντάκτρια του Κειμένου 1, πολλοί θέλουν να ασκήσουν ένα καλλιτεχνικό επάγγελμα που είναι ελκυστικό, αλλά και επισφαλές, διότι έχουν την προσδοκία για μελλοντικά αυξημένα κέρδη και μεγάλη αναγνωρισιμότητα. Ακόμη και αν κάποιοι αναγνωρίζουν την οικονομική αβεβαιότητα του καλλιτεχνικού επαγγέλματος, αποβλέπουν σε ψυχολογικές, κοινωνικές ανταμοιβές, ελκυστικές συνθήκες εργασίας, εναλλασσόμενο χαρακτήρα δουλειάς. Τέλος, η αγάπη για την καλλιτεχνική εργασία αναγνωρίζεται ως παράγοντας αφοσίωσης σε αυτή.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συντάκτρια του Κειμένου 1 επιλέγει να οργανώσει τη δεύτερη παράγραφο (εκτός από αιτιολόγηση) με παραδείγματα και αίτιο και αποτέλεσμα. Τα παραδείγματα (η αυτοαπασχόληση, η μερική απασχόληση, η περιοδική εργασία, η απασχόληση σε πολλούς εργοδότες κ.λπ) κάνουν πιο κατανοητό και εύληπτο στους αναγνώστες το επιχείρημα/θέση της συντάκτριας ότι οι εργασιακές συνθήκες στα καλλιτεχνικά επαγγέλματα είναι πολύ δύσκολες. Ακόμη, το αίτιο-αποτέλεσμα στην παράγραφο (**αίτιο:** σχεδόν σε μόνιμη βάση η προσφορά καλλιτεχνών ξεπερνά τη ζήτηση στην αγορά εργασίας, **αποτέλεσμα**: υψηλά ποσοστά ανεργίας) βοηθάει τη συντάκτρια να τονίσει τις συνέπειες αυτής της κατάστασης (ανεργία) και να στηρίξει τη θέση της πως τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα είναι ελκυστικά, αλλά και επισφαλή, γι’ αυτό σύμφωνα με έρευνες «απομυθοποιούνται».

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Λειτουργία σημείων στίξης στο Κείμενο 1:

α. τα εισαγωγικά: «επαγγελματικοί κόσμοι εκτός κανόνων» (1η παράγραφος): μεταφορά, για να τονιστεί η ελευθερία που παρέχουν τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα,

β. τα εισαγωγικά: «απομυθοποίηση» (2η παράγραφος): μεταφορά, με την οποία αναδεικνύονται οι δυσκολίες των καλλιτεχνικών επαγγελμάτων,

γ. η παρένθεση: (καθώς και για μεγάλη αναγνωρισιμότητα) (4η παράγραφος): προσθήκη ενός επιπλέον κινήτρου που η συντάκτρια θεωρεί ότι ωθεί τα άτομα να επιλέξουν ένα καλλιτεχνικό επάγγελμα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο Γιούγκερμαν, έχει θετική στάση απέναντι στην πρόταση που δέχεται από το νέο επιχειρηματία, Μίλτο Ρούση (Σύμφωνοι, κύριε Ρούση). Είναι, μάλιστα, πολύ υποστηρικτικός, αφού τον κάνει συνέταιρο της Τραπέζης Εμπορικών Παροχών. Η θερμή αυτή υποστήριξη εξηγείται από το γεγονός πως ο νεαρός επιχειρηματίας τού θυμίζει τη δική του επιχειρηματική αρχή (με τη μνήμη του ξαναζούσε μια παλιά σελίδα της ζωής του. Ναι, εδώ και δέκα χρόνια, σε τούτο το ίδιο γραφείο, στεκόταν όρθιος —άσημος υπαλληλάκος τότε— μπροστά στον πανίσχυρο διοικητή, τον Φλωριάδη… Για να σας αναγκάσω να μου δώσετε τη διεύθυνση της «Γόρτυνος», και να ξελασπώσω την Τράπεζα. Γιατί μόνον εγώ μπορώ να την ξελασπώσω»). Τότε και εκείνος είχε δείξει νεανική ορμή, ενθουσιασμό και τόλμη, όπως δείχνει στο απόσπασμα ο Μίλτος Ρούσης. Επειδή, λοιπόν, έχει ζήσει ανάλογες εργασιακές καταστάσεις, δείχνει κατανόηση απέναντι σε ένα νέο άνθρωπο που έχει τολμηρά σχέδια (Go on, young man! Go on!).

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να διατυπώσει την προσωπική του/της τοποθέτηση για το αν στην εποχή μας δίνονται εργασιακές ευκαιρίες και πρωτοβουλίες στους νέους ανθρώπους, για να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους, αρκεί να αιτιολογήσει την απάντησή του/της.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

«Περί τηλεργασίας»

Το παρακάτω απόσπασμα είναι διασκευή άρθρου του Κων/νου Μπακόπουλου (Δικηγόρου, Επίκουρου Καθηγητή Εργατικού Δικαίου Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ) που δημοσιεύθηκε στις 7/6/2020 στον ιστότοπο της Καθημερινής.

Πολύς λόγος γίνεται τελευταία για την τηλεργασία. Οι βασικές τεχνικές προϋποθέσεις –υπολογιστές, λογισμικό, δίκτυα- ήδη υπάρχουν και εξελίσσονται και μαζί με αυτές η εξοικείωση των ανθρώπων να εργάζονται σε ψηφιοποιημένο περιβάλλον. Το ερώτημα είναι λοιπόν αν η τηλεργασία, όταν κάποτε πάψει να αποτελεί λύση ανάγκης, θα μπορέσει να ενσωματωθεί στην ευρύτερη παραγωγική διαδικασία ως μια αξιόπιστη, εναλλακτική επιλογή οργάνωσης της εργασίας. Αυτό προϋποθέτει ότι τώρα θα πρέπει να δώσουμε απαντήσεις, νομοθετικές και άλλες, σε κάποια βασικά ερωτήματα που θέτει η εφαρμογή της.

Η τηλεργασία είναι μια μορφή οργάνωσης και εκτέλεσης της εργασίας χωρίς φυσική παρουσία του εργαζομένου στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης. Αυτό το επιτρέπει η χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής. Με την έννοια αυτή, η τηλεργασία μπορεί να αποτελέσει εναλλακτική επιλογή για πολλά επαγγέλματα -ασφαλώς όχι όλα- που παραδοσιακά εκτελούνταν με φυσική παρουσία στο χώρο της επιχείρησης. Τα προτερήματα και μειονεκτήματα αυτού του τρόπου παροχής εργασίας είναι πολλά και ποικίλα. Κίνδυνοι ενδεχομένως υπάρχουν. Όλα αυτά μπορεί κανείς εύκολα να τα αναζητήσει στις διάφορες διαθέσιμες μελέτες. Εγώ θα ήθελα να σταθώ εδώ μόνο σε κάποια από τα θετικά: το κέρδος χρόνου για τον εργαζόμενο που μεταφράζεται σε εξοικονόμηση δαπανών και κέρδος ελευθερίας (άλλωστε, ο χρόνος μετάβασης και επιστροφής από την εργασία δεν είναι και δεν αμείβεται ως χρόνος εργασίας), το κέρδος για το περιβάλλον, αφού πολλές ενεργοβόρες μετακινήσεις καθίστανται περιττές, το κέρδος για την επιχειρηματικότητα και την οικονομία, αφού η τηλεργασία αναδεικνύει τη σημασία του αποτελέσματος της εργασίας έναντι της τυπικής φυσικής παρουσίας.

Η τηλεργασία προβάλλει ως ρεαλιστική επιλογή για ευρύτερο κύκλο εργαζομένων, ενώ παράλληλα αναζητείται εναγωνίως ευελιξία για τη διάσωση θέσεων εργασίας και τη δημιουργία νέων. Άρα, ο νομοθέτης πρέπει να παρέμβει, ώστε να χαράξει το πλαίσιο -και τα όρια- της ευελιξίας για τις επιχειρήσεις στο ζήτημα του καθορισμού του τόπου εργασίας των εργαζομένων. Για παράδειγμα, δε θα ήταν κακή ιδέα να παρέχεται δυνατότητα εφαρμογής από την επιχείρηση συστήματος εργασίας από απόσταση, μερικώς και ανά τακτά διαστήματα. Το επόμενο ζήτημα

αφορά στη διαχείριση του χρόνου εργασίας των τηλεργαζομένων. Αποτελεί βασική αρχή του νομοθετικού πλαισίου της τηλεργασίας, ότι η ευθύνη για την οργάνωση (άρα και την τήρηση) του χρόνου εργασίας περνάει από τον εργοδότη στον εργαζόμενο (αφού αυτός ξέρει βασικά πόσο εργάστηκε). Ασφαλώς πρέπει να ισχύουν και για τους τηλεργαζόμενους τα χρονικά όρια εργασίας, οι περίοδοι ανάπαυσης και οι αργίες.

Κείμενο 2

Ο Κηρύκος

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το ομότιτλο διήγημα του Θράσου Καστανάκη (1901-1967), στο βιβλίο «Εφτά Ιστορίες», εκδ. Γλάρος, Αθήνα: 1944, σ.σ.9-27.

Ο Κηρύκος είταν ένα δαιμονισμένο παιδί, κάπου δεκάξη χρονώ, που το ‘χε παραγιό του ο Ψαλλίδας, ο χασάπης στο Κάτω Ελληνικό. Σερέτης[1] άνθρωπος, που ‘χε αλλάξει τρεις γυναίκες ως τα σήμερα («Πρέπει να δίνουμε δουλειά στους παπάδες!», έλεγε άμα είτανε στα κέφια του, πράμα σπάνιο), κι ούτε και πελάτη να πεις κρατούσε κοντά του πολύν καιρό. Θύμωνε και τους έδιωχνε. Καμιά φορά σήκωνε και τη χερούκλα του… Ακόμη και με τον παπά της ενορίας τα ‘χε βάλει, ακόμη και με τη χωροφυλακή. Μόνο με τον Κηρύκο μόνιαζε. Είχε περάσει χρόνος κι ο Κηρύκος καβαλλούσε πάντα το ποδήλατο, για να πάει το κρέας στην πελατεία, σε κάθε μεγαλουσιάνικη βίλα και σε κάθε φτωχόσπιτο, ως τα Δικηγορικά πέρα κι ως απάνω στα Σούρμενα. […]

Σίγουρος, κεφάτος κι ακούραστος, έκανε ο Κηρύκος και κάτι απόξω δουλειές, θελήματα για τούτον και για κείνονε, πετιότανε στη Γλυφάδα ν’ αγοράσει ψάρια για τον Στρατηγό, κατέβαινε στο Καλαμάκι να πάρει φάρμακα για τον Πρόεδρο, άμα πλάκωνε πολλή η πελατεία στου Βιτάλη έφερνε μια βόλτα ως το Φάληρο να κουβαλήσει καμιά κάσα μπίρες. Μια Λαμπρή τον χάσανε, γιατί τον είχε πάρει ο Κώστας ο σωφέρης να του φορτώσει τέσσερα αρνιά για κάτι φίλους του στα Σούρμενα. Όπου δηλαδή γινόταν κι αντίπραξη στο χασαπιό. Μα πάλι ο Ψαλλίδας δε μίλησε. Άμα οι καλοθελητές αρχίζανε να βάζουν λόγια: «Σπουδαία εκείνα τ’ αρνιά που τα φόρτωσε ο Κηρύκος στο ποδήλατο για την ταβέρνα του Μαραγκού…» -«Κάτι νεφρεμιές, Ψαλλίδα μου, λουκούμι!» -«Αν έλειπε ο παραγιός σου, δηλαδή η ταχύτητά του, δηλαδή το ποδήλατο που το πλέρωσες εσύ κι αυτός το καβαλλάει, δε θα σου ΄κοβε τη δουλειά ο Μαραγκός…». Κι ενώ πια το περίμεναν όλοι πως με το τελευταίο θ’ άναβε ο σερέτης μας, στάθηκε, φούσκωσε τα στήθεια του:

-Ε, λοιπόν, μεταξύ μας… Ξαίρετε σε πόση ώρα το άτιμο τα κουβάλησε από τον Περαία; Μια ώρα και δέκα λεφτά. Ο ίδιος ο Κώστας μου τα ‘πε. Τέσσερα αρνιά πάνω του κι αυτός αστραπή, ξεπέρασε μια μοτοσυκλέττα, μια κούρσα πρώτης, τρία λεωφορεία και συνέχεια όλα τα τραμ… Αυτός

[1]Δύστροπος, ευέξαπτος άνθρωπος.

δεν έχει πόδια, παιδί μου, αυτός είναι ατσάλι μάκενα[2]. Άμα ένα κατάστημα έχει έναν τέτοιο υπάλληλο, τι τα θέλει τ' αυτοκίνητα;

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις συνοπτικά σε 50-60 λέξεις τα οφέλη της τηλεργασίας και τις παραμέτρους που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τη νομοθετική κατοχύρωσή της, σύμφωνα με το συντάκτη του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2ο Υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη 2η παράγραφο του Κειμένου 1 ο συντάκτης χρησιμοποιεί, ανάμεσα σε άλλους τρόπους οργάνωσης του λόγου του, ορισμό και αιτιολόγηση. Να επισημάνεις τα αντίστοιχα χωρία (μονάδες 6) και να αιτιολογήσεις με συντομία αυτές τις επιλογές (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο Υποερώτημα (μονάδες 15)

Στη 2η παράγραφο του Κειμένου 1 να εντοπίσεις ένα σημείο στο οποίο ο λόγος του συντάκτη δηλώνει πιθανότητα και στην 3η παράγραφο ένα σημείο που δηλώνει αναγκαιότητα (μονάδες 10). Να δικαιολογήσεις την επιλογή τους με κριτήριο το νόημα των προτάσεων ή περιόδων λόγου στις οποίες βρίσκονται. (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις τη στάση του «δύστροπου» Ψαλλίδα απέναντι στον Κηρύκο, όπως παρουσιάζεται στο Κείμενο 2; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου σε μια παράγραφο 100-150 λέξεων λαμβάνοντας υπόψη σχετικές κειμενικές ενδείξεις.

Μονάδες 15

[2]Ιταλικής προέλευσης λέξη: Μηχανή.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οφέλη τηλεργασίας που συνιστά εναλλακτική επιλογή για πολλούς επαγγελματικούς κλάδους:

- εξοικονόμηση χρόνου και χρημάτων,
- μεγαλύτερη ελευθερία,
- μείωση ρύπων /προστασία περιβάλλοντος,
- οικονομικά οφέλη για την επιχείρηση με έμφαση στην ουσία της παρεχόμενης εργασίας κι όχι στην φυσική παρουσία.

Παράμετροι νομοθετικού πλαισίου

- όρια ευελιξίας για τη διασφάλιση θέσεων εργασίας,
- καθορισμός τόπου εργασίας,
- διαχείριση χρόνου εργασίας από τον ίδιο τον εργαζόμενο,
- διασφάλιση δικαιωμάτων εργαζομένων (ωράριο και αργίες).

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ορισμός *: «Η τηλεργασία είναι μια μορφή οργάνωσης και εκτέλεσης της εργασίας χωρίς φυσική παρουσία του εργαζομένου στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης.»*

Με τον ορισμό ο συντάκτης διασαφηνίζει την έννοια της τηλεργασίας προσδιορίζοντας με συντομία και σαφήνεια τον όρο.

Αιτιολόγηση *: «το κέρδος για το περιβάλλον, <u>αφού</u> πολλές ενεργοβόρες μετακινήσεις καθίστανται περιττές, το κέρδος για την επιχειρηματικότητα και την οικονομία, <u>αφού</u> η τηλεργασία αναδεικνύει τη σημασία του αποτελέσματος της εργασίας έναντι της τυπικής φυσικής παρουσίας.»*

Με την αιτιολόγηση ο συντάκτης αιτιολογεί τα οφέλη της τηλεργασίας τόσο για το περιβάλλον όσο και για την οικονομία.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Πιθανότητα (2η παράγραφος)*: Κίνδυνοι ενδεχομένως υπάρχουν* **(δεν αποκλείονται οι κίνδυνοι παρά τα φανερά οφέλη της τηλεργασίας)**

Αναγκαιότητα (3η παράγραφος) *: ο νομοθέτης πρέπει να παρέμβει* **ή** *Ασφαλώς πρέπει να ισχύουν…* **(αναγκαιότητα λήψης μέτρων και καθορισμού σαφή νομοθετικού πλαισίου για την προστασία των τηλεργαζομένων)**

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο Ψαλλίδας είναι δύστροπος, οξύθυμος, απότομος, αλλά απέναντι στον Κηρύκο φέρεται με κατανόηση, υπομονή, ανεκτικότητα. Αυτό μπορεί να ερμηνευθεί διαφορετικά από το μαθητή:

- από εγωισμό ο Ψαλλίδας δε θέλει να παραδεχτεί στους άλλους ότι έχουν δίκιο που βάζουν λόγια για τον Κηρύκο, οπότε προτιμά να τον υπερασπιστεί και να αναγνωρίσει την αξία και την υπεροχή του υπαλλήλου του, ώστε να περηφανευθεί για την επιλογή του,
- από οίκτο και αγάπη για τον 16χρονο Κηρύκο, παιδί βασανισμένο, αλλά ακούραστο, εργατικό, πρόθυμο, κεφάτο, με αυτοπεποίθηση. Ο Ψαλλίδας αναγνωρίζει τις αρετές του Κηρύκου γι'αυτό και δε δυσανασχετεί που ο παραγιός του εξυπηρετεί και άλλους.

Ενδεικτικά σημεία του κειμένου στα οποία θα στηριχθεί η απάντηση:

- *Θύμωνε και τους έδιωχνε. Καμιά φορά σήκωνε και τη χερούκλα του…*
- *Σίγουρος, κεφάτος κι ακούραστος, έκανε ο Κηρύκος και κάτι απόξω δουλειές*
- *Άμα ένα κατάστημα έχει έναν τέτοιο υπάλληλο, τι τα θέλει τ' αυτοκίνητα;*

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Γυναικεία εργασία, διακρίσεις και κοινωνικά στερεότυπα

Το κείμενο δημοσιεύθηκε από τη δικηγόρο Άννα Ιωαννίδου στην ηλεκτρονική ιστοσελίδα apostaktirio. gr, στις 27 Οκτωβρίου 2011. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 7. 2. 2021. (διασκευή συντομευμένη).

Ανεξάρτητα τόσο από την τυπικά θεσμοθετημένη και διακηρυγμένη ισότητα ως προς την αμοιβή και την επαγγελματική εξέλιξη ανδρών και γυναικών όσο και από τις εξαγγελίες για την ύπαρξη ίσων ευκαιριών στον εργασιακό χώρο, καθημερινά πραγματοποιούνται βάσει εθιμικών ή άγραφων νόμων ουσιώδεις διακρίσεις μεταξύ αντρών και γυναικών με τη μορφή άτυπων σχέσεων εξουσίας και εξάρτησης. Επομένως, η επαγγελματική θέση της γυναίκας χαρακτηρίζεται ακόμη και σήμερα από αντιφάσεις και αδιέξοδα, **επειδή η νομοθετική ισότητα και οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις δεν προεξοφλούν στην καθημερινή πρακτική την ισότιμη πρόσβαση και εξέλιξη των δύο φύλων στην αγορά εργασίας.** Εξάλλου, το ζήτημα της ίσης αμοιβής, της ίσης μεταχείρισης στις εργασιακές σχέσεις και των προστατευτικών διατάξεων που αφορούν την εργαζόμενη γυναίκα αποτελούν ένα πολύ μικρό μέρος στο σύνολο των κανόνων του Εργατικού Δικαίου, σαν να πρόκειται για μια μικρή κατηγορία εργαζομένων.

Επίσης, σε αρκετές περιπτώσεις στο εργασιακό περιβάλλον η εργαζόμενη γυναίκα αντιμετωπίζεται τόσο από τους ιεραρχικά προϊστάμενους όσο και από τους συναδέλφους της, με προκατάληψη, δυσπιστία και επιφυλακτικότητα ως προς τις γνώσεις και τις ικανότητές της. Εκτός από αυτά, προστατευτικές θεσμικές διατάξεις, όπως η πρόωρη μειωμένη συνταξιοδότηση των έγγαμων μητέρων, λειτουργούν σε μεγάλο βαθμό ως μηχανισμοί νομιμοποίησης και αναπαραγωγής των διακρίσεων και των στερεοτύπων σε βάρος των γυναικών.

Οι έντονες διαφοροποιήσεις των εργασιών κατά φύλο παγίωσαν έναν αυθαίρετο, συμβατικό διαχωρισμό των θέσεων εργασίας σε «ανδρικές» και «γυναικείες». Έτσι, υπάρχουν συγκεκριμένοι τομείς της οικονομικής δραστηριότητας και απασχόλησης, οι οποίοι κυριαρχούνται συνήθως από γυναίκες, όπως οι κοινωνικές υπηρεσίες, τα παραϊατρικά επαγγέλματα και η εκπαίδευση. Αντίθετα, στα κατασκευαστικά επαγγέλματα, στη βιομηχανία και στις μεταφορές έχουν μεγαλύτερη διείσδυση οι άνδρες. **Επιπλέον, οι γυναίκες συγκριτικά με τους άνδρες κατέχουν θέσεις εργασίας με ελάχιστη αυτονομία, χαμηλότερο γόητρο, λιγότερη εμπλοκή σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων,** ενώ εποπτεύονται κυρίως από άνδρες. Από την άλλη, οι άνδρες έχουν διπλάσιες πιθανότητες σε σύγκριση με τις γυναίκες να καταλάβουν θέσεις διευθυντών και τριπλάσιες ευκαιρίες για θέσεις γενικών

διευθυντών. Τέλος, οι γυναίκες απορροφήθηκαν κατά κόρον σε επίπονα, άχαρα και κακοπληρωμένα επαγγέλματα, όπως αυτό της καθαρίστριας.

Η ανισότητα και η αδικία που υφίσταται η γυναίκα στο εργασιακό περιβάλλον δεν είναι αποτέλεσμα του χαμηλού μορφωτικού επιπέδου και της ελλιπούς επαγγελματικής κατάρτισης σε σύγκριση με το εργατικό δυναμικό των ανδρών. Αντίθετα, συχνά η γυναίκα υπερέχει μορφωτικά και επομένως η ανισότητα και η αδικία που υφίσταται είναι απόρροια της διαφορετικής, υποδεέστερης κοινωνικής αντιμετώπισής της λόγω φύλου.

Κείμενο 2

[Ελένη ή ο κανένας]

Απόσπασμα από το βιβλίο της Ρέας Γαλανάκη «Ελένη ή ο κανένας», εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 2005, που αποτελεί μυθιστορηματική απόδοση της ζωής της σημαντικής ζωγράφου Ελένης Μπούκουρα Αλταμούρα, η οποία δεν δίστασε να μεταμφιεστεί σε άντρα, για να μπορέσει να σπουδάσει ζωγραφική στη σχολή των Ναζαρηνών ζωγράφων, που δέχονταν μόνο άντρες.

Στα είκοσι εφτά μου, είχε αποκάμει πια να μου γυρεύει η μάνα στεφανώματα. Ας έστεργα τουλάχιστον, έλεγε κάθε μέρα όλο τον χειμώνα, να μείνω, να γεράσω απάντρευτη κοντά στις παντρεμένες αδερφές μου, κι ας βουρλιζόμουν ως το τέλος της ζωής μου από τα δαιμόνια της ζωγραφικής.

Μα εγώ γύρευα Ακαδημίες και περγαμηνές. Τεκμήρια των αντρών. Για να τα κάμω τι, αναρωτιόταν. Με την προίκα μου θα μπορούσα οποιαδήποτε στιγμή να παντρευτώ καλά, επέμενε, αγνοώντας πως εγώ είχα συμφωνήσει με τον κύρη μου να με συντηρεί από το κεφάλαιο αυτής της προίκας, όσο θα έμενα για σπουδές στην Ιταλία. Καλά είχε κάμει, πρόσθετε, που ποτέ δεν αποδέχτηκε τα θέατρα και τα καλά τους. Ιδού που ο άντρας της είχε τώρα ξεσηκωθεί από τα μάγια τους και από τους επαίνους του Τσέκολι[1], και συναινούσε να πάω στα ξένα, για να δω τις πιο σπουδαίες ζωγραφιές, μα προπαντός για να σπουδάσω τα λίγα, όσα μπορούσα κι εκεί να σπουδάσω ως γυναίκα στα εργαστήρια της ζωγραφικής. Ακόμη και σ' αυτά να συμφωνούσε η μητέρα μου, ανησυχούσε πώς θα τριγύρναγε μια νέα γυναίκα μόνη κι ασυνόδευτη στα τρίστρατα της ξενιτιάς.

[. . .]

Είχα πια συνηθίσει την εικόνα της μορφής, που μου επίστρεφαν οι γερτοί παλιοί καθρέφτες στο Καφέ Γκρέκο, ενός μοναχικού, συνεσταλμένου, άσχημου μάλλον και ανήσυχου άντρα, βυθισμένου στην προοπτική των δίχως όρια ταξιδιών και των περιπλανήσεων, που θα του επέτρεπαν η αμφίεση και οι σπουδές του. Διότι κοιτάζοντας το είδωλό μου αποφάσιζα σιγά σιγά να μην

[1] Τσέκολι: μεγάλος Ιταλός ζωγράφος, υπήρξε δάσκαλος της Ελένης Αλταμούρα.

ξαναγυρίσω στην Ελλάδα, ούτε στα μακριά φορέματα του φύλου μου. Θα χαιρόμουν την ελευθερία του άντρα, σκεφτόμουν παραβλέποντας το γεγονός ότι και ως άντρας έπρεπε να γυρνώ νωρίς το απόγευμα στο μοναστήρι των Ναζαρηνών, για να μην παραβιάσω τους κανόνες . . .

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιοι είναι οι λόγοι, σύμφωνα με τη συντάκτρια του Κειμένου 1, για τους οποίους η γυναίκα εργαζόμενη δεν αντιμετωπίζεται ισότιμα με τους άντρες στον χώρο εργασίας της; (50 - 60 λέξεις).

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η τρίτη παράγραφος του Κειμένου 1 αναπτύσσεται με σύγκριση - αντίθεση και με παραδείγματα. Να τεκμηριώσεις τον πρώτο τρόπο ανάπτυξης επισημαίνοντας τι συγκρίνεται με τι (μονάδες 4) και να εντοπίσεις τα παραδείγματα (μονάδες 4). Πώς θεωρείς ότι αυτός ο συνδυασμός μεθόδων εξυπηρετεί τον στόχο της συντάκτριας του κειμένου; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

« . . . επειδή η νομοθετική ισότητα και οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις δεν προεξοφλούν στην καθημερινή πρακτική την ισότιμη πρόσβαση και εξέλιξη των δύο φύλων στην αγορά εργασίας» (1η παράγραφος)
«Επίσης, σε αρκετές περιπτώσεις . . . και τις ικανότητές της». (2η παράγραφος)
«Επιπλέον, οι γυναίκες συγκριτικά με τους άνδρες . . . σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων». (3η παράγραφος)
Να μετατρέψεις τα παραπάνω χωρία του Κειμένου 1 στην αντίθετη σύνταξη (ενεργητική – παθητική) από αυτή στην οποία βρίσκονται (μονάδες 9). Ποιο επικοινωνιακό αποτέλεσμα εκτιμάς πως επιτυγχάνεται μετά από κάθε μετατροπή (μονάδες 6);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς θα χαρακτηρίζατε τον πατέρα της ηρωίδας (της Ελένης) και πώς τη μητέρα από τις απόψεις τους για το μέλλον του παιδιού τους (Κείμενο 2); Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία του κειμένου. Με ποια προσωπικότητα από τις δύο είσαι πιο κοντά και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι λόγοι για τους οποίους δεν υπάρχει ισότιμη μεταχείριση αντρών και γυναικών στον εργασιακό χώρο είναι οι εξής:

- Εθιμικοί ή άγραφοι νόμοι της (πατριαρχικής πιθανόν) κοινωνίας που επιφέρουν δυσπιστία, προκαταλήψεις και επιφυλακτικότητα για τις δεξιότητες των γυναικών στην εργασία.
- Οι προστατευτικές διατάξεις που αφορούν την ισότιμη αντιμετώπιση των γυναικών στην εργασία αποτελούν μικρό μέρος των κανόνων του Εργατικού Δικαίου.
- Η πρόωρη συνταξιοδότηση των έγγαμων μητέρων λειτουργεί ως μηχανισμός νομιμοποίησης και αναπαραγωγής στερεοτύπων για την αδυναμία του γυναικείου φύλου.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η **σύγκριση** που υπάρχει διαχωρίζει και αντιδιαστέλλει τις γυναικείες με τις αντρικές επαγγελματικές ενασχολήσεις. Τα αντίστοιχα χωρία όπου διακρίνεται η εν λόγω σύγκριση είναι τα εξής: α) «υπάρχουν συγκεκριμένοι τομείς της οικονομικής δραστηριότητας **. . .** Αντίθετα, στα κατασκευαστικά επαγγέλματα, στη βιομηχανία και στις μεταφορές έχουν μεγαλύτερη διείσδυση οι άνδρες». Χαρακτηριστική διαρθρωτική η λέξη: **αντίθετα.**

β) «Επιπλέον, οι γυναίκες συγκριτικά με τους άνδρες . . . λήψης αποφάσεων, ενώ εποπτεύονται κυρίως από άνδρες». Χαρακτηριστικές διαρθρωτικές φράσεις: **συγκριτικά, ενώ**.

γ) «Από την άλλη οι άντρες έχουν διπλάσιες πιθανότητες . . . όπως αυτό της καθαρίστριας». Χαρακτηριστική διαρθρωτική φράση **από την άλλη/σε σύγκριση.**

Τα παραδείγματα μπορούν να εντοπιστούν στα εξής χωρία:

«όπως οι κοινωνικές υπηρεσίες, τα παραϊατρικά επαγγέλματα και η εκπαίδευση. Αντίθετα τα κατασκευαστικά επαγγέλματα, στη βιομηχανία και στις μεταφορές έχουν μεγαλύτερη διείσδυση οι άντρες».

«. ..επίπονα, άχαρα και κακοπληρωμένα επαγγέλματα, όπως αυτό της καθαρίστριας»

Η σύγκριση εξυπηρετεί την πρόθεση της συντάκτριας να τεκμηριώσει την άνιση μεταχείριση των γυναικών στον εργασιακό τομέα, όπου συχνά οι γυναίκες αποκλείονται άτυπα από επαγγέλματα κύρους, ενώ οι διευθυντικές θέσεις και αυτές με εξουσία και ισχύ καταλαμβάνονται αναίτια σχεδόν πάντα από άντρες. Τα παραδείγματα ενισχύουν την αποδεικτική δύναμη των προηγούμενων ισχυρισμών, διασαφηνίζουν τη σύγκριση που επιχειρείται και διευκολύνουν τον αναγνώστη να ταυτίσει προσωπικά του βιώματα και σκέψεις με όσα αναφέρονται στην παράγραφο ή και να προβληματιστεί για ανάλογες καταστάσεις.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Μετατροπές:

- «επειδή η ισότιμη πρόσβαση και η εξέλιξη των δύο φύλων στην αγορά εργασίας δεν προεξοφλούνται στην καθημερινή πρακτική από τη νομοθετική ισότητα και τις θεσμικές μεταρρυθμίσεις».
- «Επίσης, σε αρκετές περιπτώσεις τόσο οι ιεραρχικά προϊστάμενοι όσο και οι συνάδελφοί της αντιμετωπίζουν την εργαζόμενη γυναίκα με προκατάληψη, δυσπιστία και επιφυλακτικότητα ως προς τις γνώσεις και τις ικανότητες της».
- « Επιπλέον, από τις γυναίκες συγκριτικά με τους άνδρες κατέχονται θέσεις εργασίας με ελάχιστη αυτονομία, χαμηλότερο γόητρο, λιγότερη εμπλοκή σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων».

Το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που επιτυγχάνεται κατά την μετατροπή από ενεργητική σε παθητική σύνταξη (1η και 3η περίπτωση) είναι πως δίνεται περισσότερη έμφαση στο αποτέλεσμα της ενέργειας του υποκειμένου και έτσι ο λόγος γίνεται πιο σύνθετος και το ύφος πιο ουδέτερο και σοβαρό, ενώ με την μετατροπή από παθητική σε ενεργητική (2η περίπτωση) δίνεται έμφαση σ’ αυτόν που ενεργεί και ο λόγος γίνεται πιο απλός. Επίσης, με την ενεργητική σύνταξη, η οποία φαίνεται ως επικρατέστερη στο κείμενο, προβάλλεται η γυναίκα και τα προβλήματα που εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σήμερα στην εργασία συγκριτικά με τον άντρα. [Η ενεργητική σύνταξη είναι καταλληλότερη για το είδος του κειμένου (άρθρο) και την πρόθεση του συντάκτη του (να περιγράψει μια δυσμενή για τη γυναίκα κατάσταση στην εργασία και να προβληματίσει /ευαισθητοποιήσει τους αποδέκτες του μηνύματος αναφορικά με τις άνισες συνθήκες σε σχέση με τους άντρες)].

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η μητέρα εκπροσωπεί μια τυπική γυναίκα της εποχής, απόλυτα συμβιβασμένη με τα κοινωνικά στερεότυπα της προτεραιότητας του καλού γάμου για την κόρη της σε σχέση με την καριέρα της ζωγράφου ή της γηροκομησής της από την παντρεμένη αδερφή «στα εισοσιεφτά μου . . . στεφανώματα/ να γεράσω απάντρευτη . . τα δαιμόνια της ζωγραφικής», εφόσον έμεινε στο ράφι. Είναι συντηρητική και αρνητική απέναντι στον σύζυγό της που είχε καλλιτεχνικές ανησυχίες και ως προς την προοπτική του ταξιδιού για σπουδές στο εξωτερικό για την κόρη της. Φαίνεται να την ενδιαφέρει μόνο η κοινωνική αποδοχή και όχι τόσο η ευτυχία του παιδιού της «ανησυχούσε πως . . . της ξενιτιάς». Ο πατέρας, από την άλλη, παρουσιάζεται ανεκτικός και ανοιχτόμυαλος απέναντι στις επιλογές της κόρης. Δεν διστάζει να κάνει μια μυστική συμφωνία μαζί της, ώστε η προίκα της να χρηματοδοτήσει τις σπουδές της «πως εγώ είχα συμφωνήσει . . . αυτής της προίκας». Είναι υποστηρικτικός στην κόρη του και θέλει να τη δει ευτυχισμένη και ολοκληρωμένη «και συναινούσε να πάω στα ξένα». Είναι αντίθετος με την κοινωνική και οικογενειακή καταπίεση.

Ο μαθητής / -τρια, ανάλογα με τα προσωπικά του βιώματα και τον χαρακτήρα του, μπορεί να συμφωνήσει με τον πατέρα ως πιο σύγχρονο ή με την μητέρα ως πιο παραδοσιακή, αρκεί να τεκμηριώσει την επιλογή του.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

«Νομική δεν σημαίνει απαραίτητα δικηγόρος»

Αλλάζοντας επαγγελματική ρότα

Το παρακάτω απόσπασμα είναι διασκευή άρθρου του κ. Απόστολου Λακασά, που δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο της Καθημερινής στις 19-4-2021.

«Σε ένα μάθημα στο πανεπιστήμιο, άκουσα τον καθηγητή μου να μιλάει για έναν παραγωγό γιαουρτιών. Ο καθηγητής πήρε τα δεδομένα της παραγωγής, τα οπτικοποίησε δημιουργώντας ένα διάγραμμα, και τα παρουσίασε στον παραγωγό, για να τον βοηθήσει να λύσει τα οικονομικά του προβλήματα. Τότε είπα, αυτό θέλω. Μού άρεσαν βέβαια από το λύκειο τα οικονομικά και η πληροφορική», θυμάται σήμερα, μιλώντας στην «Κ», ο 30χρονος Θανάσης Τσαπερλής. Τότε σπούδαζε μηχανολόγος μηχανικός, σήμερα εργάζεται στη Rabobank, την ολλανδική εταιρεία πολυεθνικών τραπεζικών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, και ζει στο Ντεν Μπος της Ολλανδίας.

Είναι πολλές οι ιστορίες νέων που ενώ για… άλλα ξεκίνησαν, αλλού βρίσκονται, και αυτό προσώρας. «Στην Ελλάδα έχουμε συνηθίσει από τα 17 χρόνια ένας νέος καθώς επιλέγει σπουδές, αυτόματα να επιλέγει και επάγγελμα», παρατηρεί στην «Κ» ο Σπύρος Μιχαλούλης, σύμβουλος επαγγελματικού προσανατολισμού. Οι απόφοιτοι των 430 πανεπιστημιακών τμημάτων και σχολών της Ελλάδας είναι χαμένοι στη μετάφραση των –πολλών– δυνατοτήτων που εμφανίζονται στους οδηγούς σπουδών της σχολής τους. Ωστόσο, η πραγματικότητα απέχει πολύ. Έτσι, πολλές φορές η αλλαγή πορείας είναι απαραίτητη. «Το ότι σπουδάζεις Νομική δεν σημαίνει ότι θα γίνεις απαραίτητα δικηγόρος. Μπορεί να κάνεις μεταπτυχιακές σπουδές σε άλλους τομείς (π.χ. ναυτιλιακά, διοίκηση ανθρωπίνων πόρων) και να βρεις πολλές διεξόδους στην αγορά εργασίας.

Ωστόσο, και η δομή των πανεπιστημιακών σπουδών και των επαγγελματικών δικαιωμάτων που αντιστοιχούν στα περισσότερα προγράμματα σπουδών είναι τέτοια που ενισχύει τις παγιωμένες αντιλήψεις των γονιών, και ευρύτερα της κοινωνίας, για τις επαγγελματικές προοπτικές των παιδιών. Χαρακτηριστικό είναι ότι σήμερα περίπου 300 από τα 430 τμήματα στα ελληνικά πανεπιστήμια έχουν ως μια από τις επαγγελματικές προοπτικές (με επαγγελματικά δικαιώματα) τον διορισμό στη δημόσια εκπαίδευση.

«Υπάρχουν πάνω από 1.000 μεταπτυχιακά προγράμματα σε Ελλάδα και Κύπρο σήμερα», λέει ο κ. Μιχαλούλης, παρατηρώντας βέβαια ότι «πολλοί γονείς φοβούνται πως εάν το παιδί κάνει μεταπτυχιακό σε διαφορετικό τομέα σε σχέση με το πρώτο πτυχίο, τότε πάνε χαμένα τα 4 χρόνια

των σπουδών. Αυτό φυσικά δεν ισχύει». Από την πλευρά του ο κ. Σταμάτης τονίζει προς τους νεότερους πως «το πιο πιθανό είναι ένας πτυχιούχος σήμερα να μην κάνει το επάγγελμα το οποίο είχε σκεφτεί, όταν πέρασε στη σχολή του. Οι επιστημονικές εξελίξεις τρέχουν και αλλάζουν την οικονομία και την αγορά εργασίας. Άλλωστε, ήδη τα επαγγέλματα που εκτιμάται ότι θα έχουν ζήτηση σε δέκα χρόνια σε πολλούς μοιάζουν… κινέζικα.».

Κείμενο 2

Ο διορισμός

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Έλλης Αλεξίου (1894-1988) «Γ΄ Χριστιανικόν Παρθεναγωγείον», εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα: 2010.

Ένα πρωϊνό, δε ζωγράφιζα κείνο το πρωϊνό μόνο καθόμουνα στο παράθυρο κ' έπλεκα μια δαντελίτσα, έφερε ο ταχυδρόμος στ' όνομά μου ένα μεγάλο επίσημο φάκελλο. Δεν τον άνοιξα μόνη μου, τον πήρα και τον πήγα κάτω στον πατέρα. Γιατί είχαμε στο ισόγειο το τυπογραφείο και το βιβλιοπωλείο, και στο πάνω πάτωμα το σπίτι κι ό,τι ώρα ήθελα μπορούσα να φωνάξω στον πατέρα μου να του πω για τούτο ή για το άλλο. Πήρα το φάκελλο και κατέβηκα τη σκάλα τρέχοντας.

- Τούτο έφερε, πατέρα, ο ταχυδρόμος˙ τι' ναι, δικό μου είναι;

- Για να δούμε. Και το άνοιξε. Ήτανε διορισμός: «Η Πολιτεία δια να τονώσει τον προς την Παιδείαν ζήλον, απεφάσισε να διορίσει την κατ' έτος αριστεύουσαν άνευ προηγουμένης αιτήσεως… εντέλλεσθε[1] όθεν… αφού ομόσητε[2] τον όρκον της υπηρεσίας ενώπιον…»

Στάθηκα σαστισμένη. Ήτανε πολύ αναπάντεχο. Κι ο πατέρας το ίδιο κοντοστάθηκε κι' αυτός σαν να μην καταλάβαινε. Έπειτα είπε κοιτάζοντάς με:

- Ο διορισμός δεν είναι υποχρεωτικός. Αν θέλεις τον δέχεσαι, αν δεν θέλεις, δεν τον δέχεσαι. Προφασίζεσαι μιαν οποιαδήποτε αιτία, οικογενειακές υποχρεώσεις, αρρώστια, ευχαριστείς και αποποιείσαι[3].

Ένιωσα μια μεγάλη ανακούφιση μ' αυτά του τα λόγια. Είχα δοκιμάσει μια στιγμή ένα αίσθημα σαν να με σέρνανε σε σκλαβιά. Εγώ τοιμαζόμουν για το Πολυτεχνείο, το' ξερε όλος ο κόσμος… αν ήτανε δυνατόν… μπορούσα εγώ τώρα πια ν' αφήσω τη ζωγραφική να πάω δασκάλα; και τι θα 'λεγαν και παραέξω όσοι θα το άκουαν, θα λέγανε δεν πάνε καλά τα οικονομικά τους κι αναγκαστήκανε και τη διορίσανε…

[1] εντέλλεσθε : διατάσσεσθε, σας δίνεται η εντολη

[2] ομόσητε : ορκιστείτε

[3] αποποιείσαι : αρνείσαι

Μόνο πως ο πατέρας δε σταμάτησε ως εκεί. Αυτή ήτανε μόνο η αρχή· γιατί σαν πέρασε κάμποση ώρα κ' εγώ νόμιζα πως είχε τελειώσει πια αυτή η δυσάρεστη έκπληξη, σίμωσε στο παράθυρο κι άρχισε να μου λέει αργά αργά κοιτάζοντας έξω:

- Φυσικά και δεν είναι υποχρεωτικός ο διορισμός. Δεν ξέρω όμως. Δε θέλω καθόλου να σε πικράνω, ούτε να νομίσεις πως το απαιτώ. Κάθε άλλο. Να κάμεις ό,τι σου λέει το κέφι σου. Αν με ρωτούσες όμως και μένα τη συμβουλή μου, θα σε συμβούλευα να το σκεφτείς καλά. Εγώ δηλαδή στη θέση σου θα δεχόμουν όχι μόνο αδίσταχτα μα με χαρά. Δεν ξέρω τι γίνεται αυτή τη στιγμή μέσα στο μυαλό σου, μα ξέρω πως είσαι άπραγη του κόσμου και δεν μπορείς να καταλάβεις ακόμη τι φτερά χαρίζει στον άνθρωπο η οικονομική ανεξαρτησία.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις, σύμφωνα με το περιεχόμενο του Κειμένου 1.

1. Ο αρθρογράφος παραθέτει την προσωπική ιστορία ενός νέου, προκειμένου να :

α. επισημανθεί η πιθανότητα αλλαγής επαγγελματικής ρότας

β. επισημανθεί η αναντιστοιχία των πανεπιστημιακών τμημάτων με τη ζήτηση στην αγορά εργασίας

2. Ο σύμβουλος επαγγελματικού προσανατολισμού επισημαίνει:

α. την εμμονή των γονέων με την πανεπιστημιακή εκπαίδευση

β. τη δυσκολία των 17χρονων στη λήψη κρίσιμων αποφάσεων για το επαγγελματικό μέλλον τους

3. Στο Κείμενο 1 <u>δεν</u> αναφέρεται :

α. η ανάγκη ευελιξίας στον εργασιακό τομέα

β. η αναγκαιότητα στενής διασύνδεσης των πανεπιστημιακών τμημάτων με την επαγγελματική εξέλιξη

4. Σύμφωνα με τις πληροφορίες του Κειμένου 1 οι νέοι σήμερα έχουν τη δυνατότητα:

α. να επιλέξουν τις πανεπιστημιακές σπουδές που θα ακολουθήσουν έχοντας στο νου τους ότι η επαγγελματική τους εξέλιξη μπορεί να απέχει από τις αρχικές τους επιλογές.

β. να επιλέξουν τις σπουδές που θα ακολουθήσουν μετά από μελέτη των οδηγών σπουδών των

πανεπιστημιακών τμημάτων, που προσφέρουν ξεκάθαρες πληροφορίες για τη σύνδεσή τους με την αγορά εργασίας.

5. Στο Κείμενο 1 <u>δεν</u> επισημαίνεται :

α. ο κορεσμός ορισμένων επαγγελμάτων

β. η ταχεία επιστημονική εξέλιξη

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 1η παράγραφος του Κειμένου 1 στηρίζεται σε μια προσωπική μαρτυρία. Να ερμηνεύσεις αυτήν την επιλογή του αρθρογράφου λαμβάνοντας υπόψη ότι συνιστά τον πρόλογο του άρθρου του.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αποδώσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις/φράσεις στις παρακάτω προτάσεις του Κειμένου 1 με άλλες λέξεις ή φράσεις νοηματικά ισοδύναμες.

1. *Οι απόφοιτοι των 430 πανεπιστημιακών τμημάτων και σχολών της Ελλάδας <u>είναι χαμένοι στη μετάφραση</u> των –πολλών– δυνατοτήτων που εμφανίζονται στους οδηγούς σπουδών της σχολής τους* (2η παράγραφος)
2. *Μπορεί να κάνεις μεταπτυχιακές σπουδές σε άλλους τομείς (π.χ. ναυτιλιακά, διοίκηση ανθρωπίνων πόρων) και να βρεις πολλές <u>διεξόδους</u> στην αγορά εργασίας* (2η παράγραφος)
3. *είναι τέτοια που ενισχύει τις <u>παγιωμένες</u> αντιλήψεις των γονιών* (3η παράγραφος)
4. *το πιο πιθανό είναι ένας πτυχιούχος σήμερα <u>να μην κάνει</u> το επάγγελμα* (4η παράγραφος)
5. *τα επαγγέλματα που εκτιμάται ότι θα έχουν ζήτηση σε δέκα χρόνια σε πολλούς <u>μοιάζουν… κινέζικα.</u>* (4η παράγραφος)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις το δίλημμα που αντιμετωπίζει η ηρωίδα στο Κείμενο 2; Αν ήσουν στη θέση της, τι θα επέλεγες και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε μια παράγραφο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

1. α

2. β

3. β

4. α

5. α

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η προσωπική μαρτυρία στην αρχή του άρθρου συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων του προλόγου καθώς

- λειτουργεί ως αφόρμηση για τον αρθρογράφο, ώστε να αποδώσει το θέμα/προβληματισμό του κειμένου,
- κεντρίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη, καθώς πρόκειται για ζωντανή παρουσίαση σε ευθύ λόγο μιας πραγματικής ιστορίας ενός νέου ανθρώπου και
- εισάγει στο θέμα του άρθρου που είναι η επαγγελματική ευελιξία/ προσαρμοστικότητα και οι εναλλακτικές επαγγελματικές ευκαιρίες στη σύγχρονη εποχή της ραγδαίας τεχνολογικής εξέλιξης που αλλάζει τα δεδομένα στην αγορά εργασίας.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. μπερδεμένοι, βρίσκονται σε σύγχυση,
2. λύσεις, εναλλακτικές επιλογές,

3. καθιερωμένες, στερεότυπες, σταθερές,
4. να μην ασκεί,
5. ακατανόητα, άγνωστα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η ηρωίδα αντιμετωπίζει το δίλημμα αν θα αποδεχθεί ή όχι το διορισμό της στο δημόσιο ως δασκάλα.

Βασικά σημεία του κειμένου στα οποία θα στηριχθεί η απάντηση:

- *Στάθηκα σαστισμένη. Ήτανε πολύ αναπάντεχο.*
- *Ένιωσα μια μεγάλη ανακούφιση μ' αυτά του τα λόγια. Είχα δοκιμάσει μια στιγμή ένα αίσθημα σαν να με σέρνανε σε σκλαβιά. Εγώ τοιμαζόμουν για το Πολυτεχνείο, το' ξερε όλος ο κόσμος… αν ήτανε δυνατόν… μπορούσα εγώ τώρα πια ν' αφήσω τη ζωγραφική να πάω δασκάλα; και τι θα 'λεγαν και παραέξω όσοι θα το άκουαν, θα λέγανε δεν πάνε καλά τα οικονομικά τους κι αναγκαστήκανε και τη διορίσανε…*
- *Εγώ δηλαδή στη θέση σου θα δεχόμουν όχι μόνο αδίσταχτα μα με χαρά. Δεν ξέρω τι γίνεται αυτή τη στιγμή μέσα στο μυαλό σου, μα ξέρω πως είσαι άπραγη του κόσμου και δεν μπορείς να καταλάβεις ακόμη τι φτερά χαρίζει στον άνθρωπο η οικονομική ανεξαρτησία.*

Η ηρωίδα εκπλήσσεται δυσάρεστα από την πρόσκληση διορισμού της καθώς

- επιθυμεί να σπουδάσει στο Πολυτεχνείο κι όχι να διοριστεί ως δημόσιος υπάλληλος
- έχει όνειρα για το μέλλον της και θεωρεί πως ο διορισμός ισοδυναμεί με σκλαβιά
- την εποχή εκείνη ο διορισμός στο δημόσιο δεν τύχαινε ευρείας αποδοχής, συνδεόταν με τη στασιμότητα, τα οικονομικά προβλήματα και θεωρούταν λύση ανάγκης.

Από την άλλη, η ηρωίδα καλείται να αναλογιστεί τα οφέλη μιας τέτοιας θέσης, καθώς σύμφωνα με τα λεγόμενα του πατέρα της εξασφαλίζει μονιμότητα, σταθερότητα και οικονομική ανεξαρτησία.

Ο/Η μαθητής/-τρια καλείται να δώσει τη δική του/της απάντηση στο δίλημμα λαμβάνοντας υπόψη και τα σημερινά δεδομένα (ανεργία, οικονομική κρίση, άμεση επαγγελματική αποκατάσταση, σταθερός μισθός, κοινωνική καταξίωση ή όνειρα για ελεύθερο επάγγελμα, κλίση/ταλέντα κλπ) και να αιτιολογήσει την απάντησή του/της.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

[Η τηλεόραση ως «φθηνή πολυτέλεια»]

Το παρακάτω άρθρο (διασκευή) υπογράφεται από την Μαριάννα Τζιαντζή και δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Καθημερινή στις 15.5.2011.

Πρόσφατα άκουσα τυχαία έναν άνδρα γύρω στα 35 - 40 να περιγράφει πόσο όμορφα θα περνάει τώρα που απολύθηκε. «Δεν τους έχω ανάγκη», έλεγε σαν να προσπαθούσε να δώσει κουράγιο στον εαυτό του. «Έχω την τηλεόραση plasma, 42 ίντσες όλες δικές μου, φαγητό τζάμπα, γιατί να δουλεύω για ένα κομμάτι ψωμί; Όλη μέρα ξάπλα μπρος στην plasma». Δεν ξέρω ποιος θα του εξασφαλίζει τη δωρεάν σίτιση. Ενδεχομένως οι συνταξιούχοι γονείς ή κάποιο εισόδημα στο χωριό. Όμως, ο άνθρωπος αυτός θέλοντας να δώσει κουράγιο στον εαυτό του περιέγραφε μια ονειρική ζωή αεργίας και αέναης τηλεθέασης.

Η μεγάλη έγχρωμη τηλεόραση με επίπεδη οθόνη, ο ηλεκτρονικός υπολογιστής, το κινητό τηλέφωνο δεν είναι πια σημάδια πλούτου, αλλά βασικά αγαθά. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της φετινής απογραφής πληθυσμού στο Μεξικό, τα νοικοκυριά που έχουν τηλεόραση (93%) είναι περισσότερα από αυτά που διαθέτουν ψυγείο (82%) ή ντους (65%), «κάτι αρκετά περίεργο για μια ζεστή χώρα με φριχτή τηλεόραση», παρατηρεί σοκαρισμένος ο συντάκτης του σχετικού άρθρου στο περιοδικό «Economist».

Σε μια έρευνα για την πείνα στον κόσμο, στο τρέχον τεύχος ενός άλλου περιοδικού, του «Foreign Policy», οι μελετητές ρωτούν έναν πάμπτωχο χωρικό στην Ινδονησία γιατί αγόρασε τηλεόραση, τη στιγμή που η οικογένειά του λιμοκτονεί. Εκείνος γελάει και απαντά: «Μα, η τηλεόραση είναι πιο σημαντική από το φαγητό!». Και όχι μόνο η τηλεόραση, αλλά και το κινητό τηλέφωνο. Μετανάστες που δεν έχουν ούτε στρώμα να πλαγιάσουν χρειάζονται το κινητό, για να επικοινωνούν με συγγενείς και συμπατριώτες τους στην Ευρώπη ή στην πατρίδα τους. Η μικρή αυτή συσκευή γίνεται η πυξίδα που τους βοηθάει να μη θαλασσοπνίγονται. Οι ίδιοι οι πρόσφυγες αποτυπώνουν στο βίντεο του κινητού τους τις στιγμές του απόπλου από τις ακτές της Βόρειας Αφρικής των σαπιοκάραβων που θα τους μεταφέρουν στη Λαμπεντούζα (αν σταθούν τυχεροί και δεν τους καταπιεί η φονική Μεσόγειος). Γέλια, χαρές και το καράβι σαλπάρει. […]

Κείμενο 2

Στου Χατζηφράγκου (απόσπασμα)

Το κείμενο ανήκει στον Κοσμά Πολίτη (1888 – 1974) από το ομώνυμο μυθιστόρημά του και περιλαμβάνεται στο έργο του Τα σαραντάχρονα μιας χαμένης πολιτείας, Αθήνα 2007.

[…] Κάτι μας ξύπνησε μέσα στη νύχτα. Η κάψα; Οι φωνές; Σκυλιά ουρλιάζανε. Η φωτιά είτανε μακριά. Καρατάρησα[1] με το μάτι πως θα ’χε φτάσει από το Μπασμαχανέ στον Άι - Δημήτρη, αφού είχε πάρει σβάρνα ολάκερη την Αρμενιά. Μας χώριζε πάνω από ένα μίλι ακόμα. […] Η Κατερίνα με κοίταξε στα μάτια. Μη νοιάζεσαι, της λέω, κι εδώ να ’ρθει η φωτιά, θα τη σταματήσει τ’ Αλάνι[2]. Το ξυπνητήρι έδειχνε κοντά έντεκα η ώρα. Θα ’χαμε κοιμηθεί καμιά δυο ώρες.

Σιγά σιγά, πήρε τ’ αφτί μου ένα βουητό, σα να κύλαγε άγριο ποτάμι, ξεχειλούσε κατά δω, ζύγωνε ολοένα. Και ξαφνικά, μπουκάρανε απ’ τα σοκάκια κοπάδι ανθρώποι, σκυφτοί, αλαφιασμένοι, μ’ ένα μπόγο στον ώμο, μ’ ένα μωρό στην αγκαλιά, μ’ ένα τέντζερε[3] στα χέρια ή μ’ ένα μύλο του καφέ, πράματα ασυλλόγιστα, τρελά, μουγγοί, ούτε γυναίκες στριγγλίζανε ούτε γέροι να βογγάνε ούτε μωρά να κλαψαρίζουνε - μονάχα σούρσιμο στο χώμα και ποδοβολητό. Μουγγοί, σκυφτοί, μ’ αγριεμένα μούτρα, τραβάγανε μπροστά. Φόρεσα ένα παντελόνι πάνω από τη νυχτικιά μου και κατέβηκα στ’ Αλάνι. Πέσαμε πλάι τους.

- Βρε παιδιά, πού πάτε;

Δείξανε μπροστά.

- Σταθείτε, βρε παιδιά, δεν έχει φόβο εδώ, μπείτε στα σπίτια μας, είναι δικά σας. Μπείτε να ξαποστάσετε.

Δεν αποκρίνονταν, μόνο τραβάγανε μπροστά.[…] Ένας παπάς οδήγαγε μπροστά ένα δεύτερο κοπάδι.

- Αμάν, πού πάτε, βρε παιδιά;

---

[1] υπολόγισα

[2] τοποθεσία στου Χατζηφράγκου που ήταν συνοικία της Σμύρνης

[3] χάλκινη χύτρα

Αμάν, αμάν! Η φωτιά τους είχε κάψει τη μιλιά, τους στέγνωσε το σάλιο. Κι ο ρόλος της φωτιάς ούρλιαζε τώρα, γέμιζε τον αέρα. Μπρος από τον παπά, ένα παιδάκι, ανίδεο, κύλαγε το τσέρκι του, ευτυχισμένο.

Ένα γρήγορο ποδοβολητό ακούστηκε σε κάποιο καλντερίμι. Οι Τούρκοι! […]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60 περίπου λέξεις να πυκνώσεις το περιεχόμενο των δύο πρώτων παραγράφων του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Αν ληφθεί υπόψη ότι στόχοι του Προλόγου είναι να εισαγάγει τον αναγνώστη στο θέμα και να προσελκύσει το ενδιαφέρον του, να εξετάσεις με συντομία τον βαθμό στον οποίο η αρθρογράφος του Κειμένου 1 πετυχαίνει να ανταποκριθεί στους παραπάνω στόχους.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 πέντε λέξεις ή φράσεις που προδίδουν ένα πιο απλό, καθημερινό λεξιλόγιο (μονάδες 10) και να δικαιολογήσεις την επιλογή της αρθρογράφου σε σχέση με το θέμα που προσεγγίζει (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 περιγράφεται ένα γεγονός που διαδραματίζεται μέσα στη νύχτα. Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές τη συναισθηματική αντίδραση του αφηγητή, αλλά και όσων περνούν βιαστικά από τη συνοικία του. Η ερμηνεία σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η αρθρογράφος προβληματίζεται με αφορμή τη δήλωση ενός άνεργου για τη θέση που έχει η τηλεόραση στη ζωή του. Αναρωτιέται για τον τρόπο που θα καλύψει τις βιοποριστικές του ανάγκες και την απογοήτευσή του από τα οικονομικά προβλήματα. Παρατηρεί ότι αποτελέσματα ερευνών αποκαλύπτουν πως οι βασικές ανάγκες δεν είναι προτεραιότητα σε χώρες, όπως το Μεξικό, αλλά αντίθετα τα τεχνολογικά μέσα επικοινωνίας θεωρούνται απαραίτητα αγαθά.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η αρθρογράφος ξεκινώντας το κείμενό της με τη δήλωση ενός άνεργου πετυχαίνει να εισάγει με άμεσο και ελκυστικό τρόπο στο κύριο θέμα που είναι ο τρόπος που η τηλεόραση έχει κυρίαρχη θέση στη ζωή των ανθρώπων καλύπτοντας κενά που δημιουργούν οι δυσκολίες της ζωής. Επιπλέον, καταφέρνει να προσελκύσει το ενδιαφέρον, να δημιουργήσει πρωτοτυπία αποφεύγοντας κοινότοπες εισαγωγές με γενικές αναφορές στην εποχή μας. Αιφνιδιάζει τον αναγνώστη, δημιουργεί περιέργεια και κατά συνέπεια ανταποκρίνεται στους στόχους του προλόγου.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

φαγητό τζάμπα

για ένα κομμάτι ψωμί

Όλη μέρα ξάπλα

ούτε στρώμα να πλαγιάσουν

να μη θαλασσοπνίγονται

Με τις παραπάνω επιλογές το νόημα του κειμένου γίνεται πιο εύληπτο και κατανοητό, καθώς πρόθεση της αρθρογράφου είναι να προβληματίσει για τη θέση που έχουν τα τεχνολογικά μέσα

επικοινωνίας στη ζωή των ανθρώπων από φτωχές χώρες. Αυτή η επιρροή είναι μεγάλη, καθώς τα μέσα αυτά έχουν υποκαταστήσει βασικές ανάγκες, έχουν καλύψει συναισθηματικά κενά και βοηθούν να ξεπεραστούν ανυπέρβλητες δυσκολίες επιβίωσης.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο/Η μαθητής/-τρια παρατηρεί τον τρόπο που η φωτιά μέσα στη νύχτα δημιούργησε τις προϋποθέσεις, για να στηθεί με κινηματογραφικό τρόπο ένα σκηνικό αρχαίας τραγωδίας που προαναγγέλλει μια μεγάλη καταστροφή. Ο αφηγητής με ψυχραιμία καθησυχάζει τη γυναίκα του. Θεωρεί την αναστάτωση προσωρινή και με ευγένεια ψυχής προσκαλεί το πλήθος των ανθρώπων που περνούν από τη συνοικία στο σπίτι του («μπείτε στα σπίτια μας, είναι δικά σας. Μπείτε να ξαποστάσετε»). Η αγάπη του για τους λαϊκούς ανθρώπους είναι εμφανής. Είναι πρόθυμος να βοηθήσει, τους ακολουθεί και ψάχνει απαντήσεις («Πέσαμε πλάι τους. - Βρε παιδιά, πού πάτε;») Η σιωπή τους τον κάνει να αγανακτεί («Αμάν, πού πάτε, βρε παιδιά;»). Άνθρωποι κάθε ηλικίας, αναστατωμένοι, άνδρες, γυναίκες, παιδιά με τα λιγοστά υπάρχοντά τους και τον ανείπωτο βουβό πόνο, εγκαταλείπουν τις εστίες τους για να σωθούν από τη μανία της φωτιάς και των Τούρκων («κοπάδι ανθρώποι, σκυφτοί, αλαφιασμένοι, μ' ένα μπόγο στον ώμο, μ' ένα μωρό στην αγκαλιά, μ' ένα τέντζερε[1] στα χέρια ή μ' ένα μύλο του καφέ, πράματα ασυλλόγιστα, τρελά, μουγγοί, ούτε γυναίκες στριγγλίζανε ούτε γέροι να βογγάνε ούτε μωρά να κλαψαρίζουνε»). Παίρνουν ένα δρόμο χωρίς επιστροφή.

[1] χάλκινη χύτρα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

[Οι μετανάστες να ξέρουν ότι είμαστε δίπλα τους!]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από τη συνέντευξη που παραχώρησε ο Θανάσης Αντετοκούμπο στον δημοσιογράφο Νίκο Παπαδογιάννη στις 13.10.2019 λίγο πριν ξεκινήσει το ταξίδι του για τις ΗΠΑ. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο www.documentonews.gr.

«Καλημέρα. Είμαι ο Θανάσης Αντετοκούνμπο και γεννήθηκα στο Αρεταίειο. Το λέω για να μη νομίζει κανείς ότι από κάπου μας έφεραν ή ότι ήρθαμε από το φεγγάρι. Εδώ γεννήθηκα, εδώ πήγα νηπιαγωγείο, δημοτικό, γυμνάσιο, λύκειο. Δεν είχα πλούσιους γονείς. Αν κάτι άλλαξε στη ζωή μου, αυτό έγινε με τη σκληρή δουλειά. Βρήκα κάτι που αγάπησα και το ακολουθώ σαν θρησκεία, μέχρι να γίνω η καλύτερη εκδοχή του εαυτού μου. Όλοι ξεκινάμε από την ίδια αφετηρία».

«Θα θεωρήσω ότι πέτυχα, εάν στο τέλος της καριέρας μου είμαι ο πιο βελτιωμένος αθλητής. Ποτέ δεν κάνω βήμα πίσω. Κάθε χρόνο γίνομαι καλύτερος, σωματικά και πνευματικά. Είμαι τρισευτυχισμένος, γιατί έχω αυτό που αγαπάω και αγαπάω αυτό που έχω. Ο καθρέφτης μου με γεμίζει. Ο πιο επιτυχημένος άνθρωπος του κόσμου ήταν ο πατέρας μου και σκέψου ότι δεν είχε ένα ευρώ στην τσέπη».

«Είχα δίπλα μου ανθρώπους που με βοήθησαν, όπως την κυρία Μαριέττα Σγουρδαίου, που την αποκαλώ «νονά». Φιλόλογος στο Αρσάκειο και ηθοποιός. Μας πήγε, παιδιά 12-13 ετών, να ακούσουμε συναυλία του Μίκη Θεοδωράκη. Μας σύστησε την κυρία Μαρία Χορς, που ντύνει τις ιέρειες. Μυήθηκα στην ελληνική κουλτούρα, στο αρχαίο δράμα.[...] Αυτές οι εμπειρίες με άλλαξαν, χωρίς να το καταλαβαίνω. Με βοήθησαν και στον αθλητισμό, εμένα, που ήμουν ένα παιδί μεταναστών χωρίς χαρτιά, χωρίς τίποτε. Δεν χρειάζεται να έχει λεφτά κάποιος για να αισθανθεί πλούσιος. Ο πλούτος είναι στο μυαλό και στην ψυχή[...]».

«Αν δεν αγαπάς τον συνάνθρωπό σου, δεν είσαι άνθρωπος. Άσχετα με το χρώμα του δέρματος και με την εθνικότητά του. Κοίταξέ με λίγο, μόνο η αγάπη σε κάνει άνθρωπο. Και η σκέψη.[...]».

«Είμαι αλληλέγγυος στα παιδιά που μοχθούν. Φεύγω για τις ΗΠΑ, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι εδώ τελειώνουμε. Παρακολουθώ και προβληματίζομαι. Να το ξέρουν αυτοί οι άνθρωποι, ότι είμαι εδώ. Στο πλευρό τους! Τους σκέφτομαι. Ο καθένας αντιμετωπίζει τα δικά του εμπόδια. Όλα πιστεύω,

μπορούν να ξεπεραστούν. Η χώρα μου δεν είναι η Αμερική, αλλά η Ελλάδα. Αισιοδοξώ ότι θα έρθουν καλύτερες μέρες. Και δεν τα παρατάω ποτέ. Ποτέ. Ποτέ».

Κείμενο 2

Στου Χατζηφράγκου (απόσπασμα)

Το μυθιστόρημα «Στου Χατζηφράγκου» του Κοσμά Πολίτη (1888 – 1974) είναι εμπνευσμένο από τη Μικρασιατική Καταστροφή (1922) και δημοσιεύτηκε σε συνέχειες στο περιοδικό Ταχυδρόμος το 1962-3. Εκδόθηκε στην Αθήνα από τον εκδοτικό οίκο Βιβλιοπωλείον της Εστίας. Ο τίτλος αναφέρεται σε λαϊκή συνοικία της Σμύρνης όπου διαδραματίζονται τα περισσότερα επεισόδια του μυθιστορήματος.

Κοντεύανε δυο χρόνια που ο σιορ Ζαχαρίας ήρθε κι εγκαταστάθηκε με την οικογένειά του σ' ένα σοκάκι που κατέβαινε από του Χατζηφράγκου τ' Αλάνι, κι έβγαινε, σαν έστριβες τρία σοκάκια δεξιά, λίγο πιο πάνω από τη Μπελλαβίστα. Έγινε σούσουρο, ένας Οβραίος σε ρωμιομαχαλά! Οι μαχαλιώτεςαργήσανε να το καταλάβουν, γιατί οι νεοφερμένοι μιλούσανε ρωμαίικα μεταξύ τους, με προφορά κάπως συρτή, σαν τους Εφτανησιώτες, κ' η κόρη τους πήγαινε στο ελληνικό παρθεναγωγείο, στου Κατιρτζόγλου το σοκάκι. Περάσανε τρεις βδομάδες ώσπου ο παπα-Νικόλας, πρώτος ανακάλυψε πως ήτανε Οβραίοι.

Ένα μεσημέρι αντάμωσε στο δρόμο την κόρη τους, την Πέρλα, δεκαεξάχρονη κοπελίτσα, που γύριζε απ' το σκολειό. Της χαμογέλασε:

—Κόρη μου, είσαι Οβραιοπούλα;

—Μάλιστα, παππούλη, του αποκρίθηκε.

—Το κατάλαβα από το άστρο του Σολομώντα —κι έδειξε το χρυσό εξάχτινο άστρο, που κρεμότανε απ' το λαιμό της με μιαν αλυσιδίτσα. —Ξέρεις τι γράφει απάνω; Αυτά τα χαραγμένα οβραίικα γράμματα;

—Όχι, παππούλη.

—Πώς, Οβραιοπούλα και δεν ξέρεις; Γιατί δε ρωτάς τον πατέρα σου;

—Τον ρώτησα, μα κι εκείνος δεν ξέρει.

—Α, δεν είναι σωστό. Πρέπει να ξέρεις τα θρησκευτικά σου.

Γράφει «Αδωνάι». Είναι το πιο μυστικό όνομα του Θεού. Σε ποια τάξη είσαι;

—Στην τετάρτη. Του χρόνου βγάζω το γυμνάσιο.

—Α, ναι. Από τετρατάξιο, έγινε τώρα πεντατάξιο. Πληθύνανε αυτά που πρέπει να ξέρει ο άνθρωπος.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς βοήθησε τον Θανάση Αντετοκούμπο η επαφή του με την ελληνική κουλτούρα, σύμφωνα με το Κείμενο 1 (50 – 60 λέξεις);

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 (« Είχα δίπλα μου ανθρώπους... Ο πλούτος είναι στο μυαλό και στην ψυχή») ο ομιλητής χρησιμοποιεί δύο παραδείγματα. Ποια είναι αυτά (μονάδες 4) και ποια θέση του ενισχύουν (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Αν δεν αγαπάς τον συνάνθρωπό σου, δεν είσαι άνθρωπος. Άσχετα με το χρώμα του δέρματος και με την εθνικότητά του. Κοίταξέ με λίγο, μόνο η αγάπη σε κάνει άνθρωπο. Και η σκέψη.»

Στο παραπάνω απόσπασμα να επισημάνεις τρεις γλωσσικές επιλογές, με τις οποίες ο ομιλητής επιδιώκει να προβληματίσει (μονάδες 9) και να εξηγήσεις με συντομία πώς συμβάλλουν σε αυτή του την πρόθεση (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές την αντίδραση του παπά και όσων μαθαίνουν την άφιξη των Εβραίων στη συνοικία. Η ερμηνεία σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Ο Θανάσης Αντετοκούμπο λόγω της γνωριμίας του με τη φιλόλογο του Αρσακείου, Μαριέττα Σγουρδαίου, ήρθε σε επαφή με την τέχνη και τη μουσική του Μίκη Θεοδωράκη. Η Μαρία Χορς τον μύησε στο αρχαίο δράμα. Με αυτό τον τρόπο συντελέστηκε η αλλαγή που τον βοήθησε στον αθλητισμό και τον έκανε να αντιληφθεί ότι ο πλούτος έχει πνευματικό περιεχόμενο.

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Παραδείγματα: κυρία Μαριέττα Σγουρδαίου, κυρία Μαρία Χορς

Τα παραπάνω παραδείγματα ενισχύουν τον τρόπο που η επαφή του Θανάση Αντετοκούμπο με τον ελληνικό πολιτισμό με την αρωγή των δύο κυριών, τον βοήθησε στον αθλητισμό και στην ενδυνάμωση της αυτοπεποίθησής του, καθώς ήταν παιδί μεταναστών. Επίσης, συνέβαλε στην κατανόηση της αξίας του πνευματικού πλούτου.

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Γλωσσικές επιλογές:

- υποθετικός λόγος: Αν δεν αγαπάς τον συνάνθρωπό σου, δεν είσαι άνθρωπος
- προστακτική: Κοίταξέ με λίγο
- Το β΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο

Πρόθεση του πομπού είναι να ευαισθητοποιήσει για το θέμα των διακρίσεων που υφίστανται οι άνθρωποι λόγω χρώματος ή εθνικότητας. Προσδίδει οικειότητα και αμεσότητα στον λόγο, καθώς δημιουργεί την αίσθηση διαλόγου, διασφαλίζει την επικοινωνία με τον δέκτη και τον καθιστά συμμέτοχο στον προβληματισμό του. Συνδέεται με το προτρεπτικό – συμβουλευτικό ύφος.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Αντίδραση του παπά και όσων μαθαίνουν την άφιξη των Εβραίων στη συνοικία:

- έκπληξη,ξάφνιασμα για την άφιξή τους (Έγινε σούσουρο)
- αρχική άγνοια για τους νεοφερμένους (αργήσανε να το καταλάβουν, γιατί οι νεοφερμένοι μιλούσανε ρωμαίικα μεταξύ τους…κ' η κόρη τους πήγαινε στο ελληνικό παρθεναγωγείο)
- συμπάθεια, ενδιαφέρον για τη μικρή Εβραιοπούλα (Της χαμογέλασε…)
- αιφνιδιασμός, δυσανασχέτηση που δεν γνωρίζει τη σημασία του άστρου (Πώς, Οβραιοπούλα και δεν ξέρεις;… Α, δεν είναι σωστό…)
- μελαγχολία και πικρή ειρωνεία όταν διαπιστώνει ότι δεν γνωρίζουν όσα ο ίδιος πιστεύει (Πληθύνανε αυτά που πρέπει να ξέρει ο άνθρωπος).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Πως τα ΜΜΕ ενισχύουν τα αρνητικά στερεότυπα

Το κείμενο (διασκευή) δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «ΝΕΑ ΣΕΛΙΔΑ» στις 01/08/2017 και υπογράφεται από την Νικολέττα Τσιτσανούδη-Μαλλίδη, επικ. καθηγήτρια Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Local Expert στο πρόγραμμα Respect Words, Κατά της Ρητορικής του Μίσους.

Ο όρος «στερεότυπο» αναφέρεται σε «προκατασκευασμένες» πεποιθήσεις για τάξεις ατόμων, ομάδων ή αντικειμένων, που δεν προκύπτουν από μια σύγχρονη εκτίμηση του κάθε φαινομένου, αλλά από μηχανικές συνήθειες κρίσεως και προσδοκίας. Πρόκειται για ομαδικές πεποιθήσεις που είναι δυνατόν να αναφέρονται σε έναν λαό, θεσμό, ιδέα, αξία, φαινόμενο ή αντικείμενο κατά τρόπο μονόπλευρο, σχηματικό και γενικευτικό, σε βαθμό που οι «κρινόμενοι» να εμφανίζουν σημαντικές παραμορφώσεις και στρεβλώσεις ως προς την πραγματική τους εικόνα και κατάσταση. […]

Η γλώσσα, ως μη κοινωνικά αθώα, έρχεται να εξυπηρετήσει τις διάφορες σκοπιμότητες, να εκφράσει κοινωνική διαστρωμάτωση, αξίες, προλήψεις και άπειρους κοινωνικούς προσδιορισμούς, περιέχοντας και μεταφέροντας πολυάριθμες κοινωνικές και ιδεολογικές πληροφορίες ακόμη και με τις πιο απλές φράσεις. Κατά κανόνα, τα στερεότυπα προκαταλαμβάνουν τη συμπεριφορά μας, δεδομένου ότι οδηγούν στην πρόκληση συγκεκριμένων κοινωνικών στάσεων, δηλαδή στη δημιουργία προδιαθέσεων που, κατά κανόνα, επηρεάζουν τις επιλογές του ατόμου και τείνουν να δημιουργούν συγκεκριμένη μορφή συμπεριφοράς απέναντι στις διάφορες ομάδες, αντικείμενα, αξίες, θεσμούς κ.ά. […]

Ξεκινώντας από την αρχή ότι τα ΜΜΕ βρίσκονται σε προνομιακή θέση από την άποψη της διαμόρφωσης της κοινής γνώμης και δύνανται να προβάλλουν πρόσωπα και αξίες αναγορεύοντάς τες σε πρότυπα, θεωρείται απαραίτητη η μελέτη της σύνδεσή τους με τη χρήση στερεοτύπων και την καλλιέργεια προκαταλήψεων. Ο δημοσιογραφικός λόγος δεν περιορίζεται στην άντληση βιωμάτων και γεγονότων από την πλευρά των διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Παράλληλα, επεκτείνεται στον σχολιασμό αυτών των δεδομένων -συχνά, μάλιστα, καθ' υπερβολή- με σκοπό άλλοτε να γίνει ο ίδιος περισσότερο θελκτικός -και επομένως εμπορικός- και άλλοτε διότι ενδεχομένως προσαρμόζεται προς επιταγές της ιδιοκτησίας του μέσου ενημέρωσης που τον μεταδίδει και επιδιώκει έτσι να διευκολύνει τη συντήρηση της ισχύουσας κατανομής δύναμης και πλούτου μέσα στην κοινωνία.

Κείμενο 2

[Οι Εβραίοι της πόλης των Ιωαννίνων]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Δημήτρη Χατζή(1913-81) «Σαμπεθάι Καμπιλῆς», από τη συλλογὴ διηγημάτων «Το τέλος της μικρής μας πόλης»(1963). Στο διήγημά του ο συγγραφέας αναφέρεται στην κοινότητα των Εβραίων στα Γιάννενα προπολεμικά, η οποία αριθμούσε περίπου τέσσερις χιλιάδες μέλη.

[…] Πλούσιοι και φτωχοὶ είταν όλοι τους μαζεμένοι γύρω απ' τη Συναγωγή τους, είταν όλοι θρήσκοι, κανένας δεν έπιανε φωτιά το Σάββατο και κανένας δεν δούλευε το Σάββατο. Πλούσιοι και φτωχοί, είταν όλοι τους ταχτικοὶ στη ζωή τους, παντρευόνταν απὸ μικροὶ κ' είχαν όλοι τους ένα δεύτερο ρούχο, καλύτερο, για να το φοράνε το Σάββατο, να πάνε το πρωί στη Συναγωγή τους και να βγούνε τ' απόγευμα να κάνουν περίπατο. Οικογενειακώς. Όσοι μπορούσανε καθόντανε και στο καφενείο, πάλι οικογενειακώς. Πίνανε καφέ ή μία γκαζόζα, οι γυναίκες τους τρώγανε μία βανίλια και τα παιδιά μοιραζόντανε το λουκούμι που κοβόταν στα δυό- δεν ντρεπόνταν που τους κοιτούσαν απ' τα γύρω τραπέζια. Την Κυριακή τ' απόγευμα ξαναβγαίνανε περίπατο, πάλι οικογενειακώς ή πηγαίνανε στο καφενείο και χασμουριόνταν ώσπου να περάσει κι αυτή - μια μέρα ακόμα χαμένη.

Τέτοια ταπεινή, φρόνιμη και συμμαζεμένη είταν η ζωή ολονών τους.

Κι ωστόσο μέσα στην πόλη λέγανε γι' αυτούς πολλά και διάφορα πράγματα. Τους φορτώναν ένα σωρό κουσούρια, κακίες κι αδυναμίες, που τάχα εμείς δεν τις είχαμε – και πρώτα-πρώτα για τους παράδες που τους μαζώνανε δεκάρα-δεκάρα και που τάχα εμείς τους σκορπούσαμε. Γενικά τους παρασταίνανε σαν ανθρώπους παρακατιανούς, ράτσα τιποτένια και βρώμικια. Τους λέγανε παλιόβριους και τσιφούτηδες. Οι μεγάλοι δεν τους το φωνάζαν μπροστά τους, μα σαν τύχαινε Εβραίος να βρεθεί μία φορά έξω απ' το παζάρι και τα οβραίικα, στους μακρινούς μαχαλάδες της πόλης και τον γνωρίζανε τα παιδιά, τρέχανε πίσω του και του φωνάζαν τραγουδιστά!

Ουβριέ, παλιόβριε,
πού 'ν' η κότα πόκλεψες...

Ανοησίες δηλαδή των παιδιών και των μεγάλων που τα βγάζαν αυτά, γιατί οι Εβραίοι που 'χαμε μεις στη δική μας την πόλη δεν κλέβαν και προπαντός δεν κλέβανε κότες. […]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να απαντήσεις με την ένδειξη Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) στις παρακάτω προτάσεις που αναφέρονται σε θέσεις του Κειμένου 1:

α. Τα στερεότυπα είναι κρίσεις που διατυπώνονται ύστερα από σκέψη και ανάλογα με τις προσδοκίες των ανθρώπων.

β. Η γλώσσα αναπαράγει στερεότυπα με τις πληροφορίες που μεταφέρει.

γ. Τα ΜΜΕ δεν συνδέονται με την καλλιέργεια προκαταλήψεων.

δ. Η πραγματική εικόνα αυτών που γίνονται θύματα των προκαταλήψεων αλλοιώνεται.

ε. Ο δημοσιογραφικός λόγος είναι οριοθετημένος και αποτυπώνει αντικειμενικά τις εμπειρίες των διάφορων κοινωνικών ομάδων.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Η πρώτη παράγραφος του Κειμένου 1 οργανώνεται με τη μέθοδο του ορισμού. Να επιβεβαιώσεις με σχετικές αναφορές την παραπάνω άποψη (μονάδες 6) και να αιτιολογήσεις την επιλογή της συντάκτριας του κειμένου (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Η γλώσσα, ως μη κοινωνικά αθώα, έρχεται να εξυπηρετήσει τις διάφορες σκοπιμότητες, να εκφράσει κοινωνική διαστρωμάτωση, αξίες, προλήψεις και άπειρους κοινωνικούς προσδιορισμούς, περιέχοντας και μεταφέροντας πολυάριθμες κοινωνικές και ιδεολογικές πληροφορίες ακόμη και με τις πιο απλές φράσεις.

Να χαρακτηρίσεις το ύφος λόγου στην παραπάνω περίοδο λόγου του Κειμένου 2 με έναν από τους παρακάτω προσδιορισμούς (μονάδες 5) και να τεκμηριώσεις την επιλογή σου με δύο σχετικές γλωσσικές αναφορές από το απόσπασμα (μονάδες 10).

1. ειρωνικό
2. πληροφοριακό
3. επικριτικό

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να παρουσιάσεις και να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές του αφηγητή τη στάση των κατοίκων απέναντι στους Εβραίους στο Κείμενο 2. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α. Λάθος

β. Σωστό

γ. Λάθος

δ. Σωστό

ε. Λάθος

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οριστέα έννοια: στερεότυπο

Γένος: πεποιθήσεις

Ειδοποιός διαφορά: ομαδικές, προκατασκευασμένες, αναφέρονται σε έναν λαό, θεσμό, ιδέα, αξία κατά τρόπο μονόπλευρο, σχηματικό και γενικευτικό, σε βαθμό που οι «κρινόμενοι» να εμφανίζουν σημαντικές παραμορφώσεις και στρεβλώσεις ως προς την πραγματική τους εικόνα και κατάσταση

Επιλέγοντας τον παραπάνω τρόπο ανάπτυξης η συντάκτρια επιδιώκει να:

- οριοθετήσει την έννοια του στερεότυπου, ώστε να διαμορφώσει, εξ αρχής, κοινό πλαίσιο αναφοράς με τους αναγνώστες,
- εισάγει τους αναγνώστες στο θέμα που θα αναπτύξει και να πληροφορήσει τους αναγνώστες.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Το ύφος λόγου στο ζητούμενο χωρίο είναι επικριτικό.

Γλωσσικές αναφορές:

Επικριτικό σχόλιο. : *Η γλώσσα, ως μη κοινωνικά αθώα…*

Συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας: *έρχεται να εξυπηρετήσει τις διάφορες σκοπιμότητες…*

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο αφηγητής περιγράφει την ήρεμη, ταπεινή ζωή των Εβραίων στα Ιωάννινα παρουσιάζοντάς τους θρήσκους και οικογενειάρχες («είταν όλοι θρήσκοι, … κανένας δεν δούλευε το Σάββατο…. Παντρευόνταν απὸ μικροὶ κ᾽ … να πάνε το πρωὶ στη Συναγωγή τους και να βγούνε τ᾽ απόγευμα να κάνουν περίπατο. Οικογενειακώς»). Αντιμετωπίζουν με αξιοπρέπεια το καχύποπτο βλέμμα των συμπολιτών τους. Δέχονται επικριτικά σχόλια για την εντιμότητά τους καθώς τους αποδίδονται αδικήματα που δεν έκαναν («λέγανε γι᾽ αυτοὺς πολλὰ και διάφορα πράγματα. Τους φορτώναν ένα σωρὸ κουσούρια, κακίες κι αδυναμίες») και σκληρούς χαρακτηρισμούς όπως «ράτσα τιποτένια και βρώμικια… παλιόβριους και τσιφούτηδες». Τους θεωρούν αναίτια κατώτερους («σαν ανθρώπους παρακατιανούς») και τους πολεμούν με τον τρόπο τους («Ουβριέ, παλιόβριε, πού ᾽ν᾽ η κότα πόκλεψες»). Φαίνεται ότι η παραδοσιακή κοινωνία των Ιωαννίνων δεν μπορεί να δεχτεί το καινούριο και αρνείται να εγκαταλείψει τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις της. Γι᾽ αυτό τον λόγο δυσπιστεί, περιφρονεί και αποστρέφεται το διαφορετικό.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Ο εύθραυστος θρίαμβος της πληροφορίας

Το παρακάτω άρθρο δημοσιεύθηκε στις 2/5/2008 στο Βήμα Ιδεών από τον διευθυντή ερευνών στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών της Γαλλίας Dominique Wolton.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότιη επικοινωνία είναι από τα ισχυρά σύμβολα του 21ου αιώνα,όπως βεβαίως υπήρξε σημαντικό ιδεώδες προσεγγίσεως των ανθρώπων, των αξιών και των πολιτισμών τον 20ό αιώνα. Φιλοδοξία της ήταν να αποτελέσει την καρδιά του δημοκρατικού μοντέλου του περασμένου αιώνα, ωστόσο η επικοινωνία απειλείται σήμερα από σοβαρούς κινδύνους, γι' αυτό πρέπει να προστατευθεί με μια προσπάθεια να την καταλάβουμε.

Στον 20ό αιώνα το ιδεώδες της πληροφόρησης- «όλα να γίνονται γνωστά αμέσως και σε όλον τον κόσμο»- στις δημοκρατικές χώρες έγινε πραγματικότητα σε λιγότερο από τριάντα χρόνια. Τη στιγμή, όμως, που το ιδεώδες πραγματώνεται, το όνειρο θρυμματίζεται, πρώτον, γιατί η πληροφορία απλοποιείται σε σχέση με την πολυπλοκότητα του πραγματικού κόσμου και, δεύτερον, διότι οι συνέπειες που γεννιούνται από την πληροφορία πολλαπλασιάζονται ανεξέλεγκτα με την ίδια ταχύτητα. Συνεπώς, παρά τις τεχνικές διευκολύνσεις και την ταχύτητα μετάδοσής της, η πληροφορία σήμερα είναι τόσο αβέβαιη όσο και χθες, αλλά για διαφορετικούς λόγους. Η φαινομενική επιτυχία της δεν πρέπει να μάς κάνει να ξεχνάμε ότι παραμένει σπάνια και εύθραυστη.

Τα τελευταία τριάντα χρόνια το αίτημα για ελεύθερη μετάδοση της πληροφορίας μετετράπη σε πραγματικό βομβαρδισμό πληροφοριών, διότι η τεχνική επέτρεψε, προοδευτικά, να μαθαίνουμε- ή, μάλλον, να πληροφορούμαστε- πολλά πράγματα ταχύτατα. Έτσι η πληροφορία γίνεται πανταχού παρούσα και καταλήγει να είναι μια τυραννία της στιγμής. Μαθαίνουμε τα πάντα από κάθε γωνιά της Γης, χωρίς να έχουμε τον χρόνο να τα καταλάβουμε με αποτέλεσμα να αναιρείται η κριτική σκέψη. Έτσι παρά το γεγονός ότι η πληροφόρηση είναι άμεση, όταν ξεσπά κάποια κρίση, εν τούτοις δεν συμβάλλει καθόλου στην κατανόηση της κρίσης. Τα γεγονότα συνθλίβουν τα πάντα. Υπό αυτήν την έννοια, οι απευθείας μεταδόσεις αποπροσανατολίζουν το κοινό που παρακολουθεί με άμεση συνέπεια να μην καταλαβαίνει τι τελικώς συμβαίνει.

Κατ' επέκταση, στις σημερινές συνθήκες, ο άθλος δεν έγκειται στην πρόσβαση στην πληροφορία, αλλά στην κατανόηση και στην ερμηνεία της. Βλέπω δεν σημαίνει καταλαβαίνω. Και αυτή είναι επικίνδυνη εξέλιξη, διότι υπονομεύει την κριτική σκέψη και, σε τελευταία ανάλυση, εξουδετερώνει την προσωπική ελευθερία, που είναι η ελευθερία της κριτικής σκέψης.Συνεπώς, αντί

η πληροφορία να είναι επιλογή μεταξύ πολλών γεγονότων, μετατρέπεται σε άθροισμά τους.Με άλλα λόγια, όσο περισσότερα γεγονότα υπάρχουν τόσο περισσότερο απομακρύνονται οι δυνατότητες από τους αποδέκτες των πληροφοριών να μπορέσουν να τις ερμηνεύσουν.[...]

Κείμενο 2

Τα επόμενα εκατό χρόνια

Το ποίημα ανήκει στην ποιήτρια και μεταφράστρια Κρυστάλλη Γλυνιαδάκη. Ανθολογία ποίησης «Μέτρα Λιτότητας». Εκδόσεις Άγρα, 2017.

Έπιασα να δω
τι θα ‘πρεπε να πρωτομάθω
για να ζωγραφίσω απ’ την αρχή τον κόσμο·
κι όλα έβγαζαν άθροισμα ηλεκτρονικό
ούτε πουλιά ούτε ψάρια
ούτε τα ίδια απ’ την αρχή
τίποτα όπως ήταν
ή όπως σχεδιάζουν·
μόνο ένα ατέλειωτο πλέγμα πληροφοριών
σ’ ένα κόσμο που ζυγίζει τ’ ορθολογικό
με το κιλό και το πουλάει χύμα
στα μανάβικα.
Και ξέρεις τι;
Δε φοβήθηκα. Καιρός ν’ αλλάξουνε τα πράγματα.

Καιρός να μείνει το νερό για το νερό
τα ψάρια για τα ψάρια
κι ο άυλος, εναργής άνθρωπος
να επιστρέψει στην αστρόσκονη
και να χαθεί· ούτε οίκτος
ούτε περηφάνια
ούτε δικαιοσύνη.

Μια σιωπή μονάχα, κοσμική
κι εμείς αστράκια που ανάβουμε τις νύχτες

στο αιώνιο κι απέραντο σκοτάδι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς η πληθώρα των πληροφοριών υπονομεύει την κριτική σκέψη, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1; (60 - 70 λέξεις)

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο Κείμενο 1 ο συγγραφέας χρησιμοποιεί για την οργάνωση της δεύτερης παραγράφου την αιτιολόγηση και την αντίθεση. Να εντοπίσεις τα σχετικά χωρία (μονάδες 6) και να δικαιολογήσεις γιατί, κατά τη γνώμη σου, επιλέγει τους συγκεκριμένους τρόπους (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις τρεις κειμενικές ενδείξεις στην 3η παράγραφο του Κειμένου 1 με τις οποίες ο λόγος αποκτά μια πιο δραματική χροιά (μονάδες 9). Δικαιολόγησε το ύφος λόγου που επιλέγει ο συγγραφέας σε συνδυασμό με το νοηματικό κέντρο της παραγράφου (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2 τη διαπίστωση του ποιητικού υποκειμένου ότι είναι «Καιρός ν’ αλλάξουνε τα πράγματα».Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η πληθώρα των πληροφοριών υπονομεύει την κριτική σκέψη, αφού το άτομο αδυνατεί να τις κατανοήσει λόγω έλλειψης χρόνου. Οι απευθείας μεταδόσεις αποπροσανατολίζουν και το γεγονός δεν γίνεται αντιληπτό. Συνεπώς, το άτομο βομβαρδίζεται αδιαλείπτως με πληροφορίες αποσπασματικές που δεν έχει τον χρόνο να τις καταλάβει και να τις ερμηνεύσει, με αποτέλεσμα να υποσκάπτεται η πνευματική του ελευθερία. Όσα δηλαδή περισσότερα γεγονότα προβάλλονται τόσο αποδυναμώνεται η ικανότητα κριτικής διερεύνησής τους.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Αιτιολόγηση: πρώτον, γιατί η πληροφορία απλοποιείται σε σχέση με την πολυπλοκότητα του πραγματικού κόσμου και, δεύτερον, διότι οι συνέπειες που γεννιούνται από την πληροφορία πολλαπλασιάζονται ανεξέλεγκτα με την ίδια ταχύτητα.

Αντίθεση: Στον 20ό αιώνα το ιδεώδες της πληροφόρησης- «όλα να γίνονται γνωστά αμέσως και σε όλον τον κόσμο»- στις δημοκρατικές χώρες έγινε πραγματικότητα σε λιγότερο από τριάντα χρόνια. Τη στιγμή, όμως, που το ιδεώδες πραγματώνεται το όνειρο θρυμματίζεται…

Η επιλογή των παραπάνω τρόπων ανάπτυξης στοχεύει στην ανάδειξη των επιπτώσεων της υπερπληροφόρησης αιτιολογώντας την αντίθεση που υπάρχει στον 20ο αιώνα ότι παρά την ταχύτατη διάδοση της πληροφορίας η απλοποίησή της συγκρούεται με τον πολυσύνθετο χαρακτήρα της πραγματικότητας.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Κειμενικές ενδείξεις:

- επικίνδυνη εξέλιξη,

- υπονομεύει την κριτική σκέψη,
- εξουδετερώνει την προσωπική ελευθερία.

Με το δραματικό ύφος ο συγγραφέας επισημαίνει τον κίνδυνο για την πνευματική ελευθερία του ατόμου λόγω του καταιγισμού των πληροφοριών, αφού το πρόβλημα δεν είναι η πρόσβαση σε αυτές, αλλά η ερμηνεία και η αξιολόγησή τους. Στόχος του είναι να αναδείξει το μέγεθος του προβλήματος και να αφυπνίσει και να κινητοποιήσει τους αναγνώστες του.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο διαπιστώνει την αναπόδραστη επίπτωση που έχει στον ψυχισμό η τεχνολογία και η εικονική πραγματικότητα («άθροισμα ηλεκτρονικό… μόνο ένα ατέλειωτο πλέγμα πληροφοριών σ' ένα κόσμο που ζυγίζει τ' ορθολογικό»), στην οποία ζει ο σύγχρονος άνθρωπος παραγκωνίζοντας όλα όσα συνιστούν τη συναισθηματική του ταυτότητα και υπόσταση. Για αυτό κάνει αυτή τη δυσοίωνη πρόβλεψη για τα επόμενα εκατό χρόνια. Αντιλαμβάνεται ότι υπάρχουν δυσκολίες και αναζητά όλα εκείνα τα στοιχεία, για να ανασυνθέσει τον κόσμο («τι θα 'πρεπε να πρωτομάθω για να ζωγραφίσω απ' την αρχή τον κόσμο»). Νιώθει απογοήτευση και απόγνωση και δηλώνει ρητά ότι είναι καιρός ν' αλλάξουν τα πράγματα. Δείχνει αποφασιστικότητα και θάρρος («Δε φοβήθηκα») για την ανάκτηση της πνευματικής διάστασης των ανθρώπων («κι ο άυλος, εναργής άνθρωπος να επιστρέψει στην αστρόσκονη»). Ωστόσο, αναγνωρίζει ότι σε αυτή την τεχνολογική πραγματικότητα τα συναισθήματα δεν έχουν χώρο («ούτε οίκτος ούτε περηφάνια ούτε δικαιοσύνη») και οι άνθρωποι στον κόσμο του μέλλοντος θα είναι «αστράκια που ανάβουν τις νύχτες στο αιώνιο κι απέραντο σκοτάδι».

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Τα επαγγέλματα του μέλλοντος

Το παρακάτω άρθρο είναι της Πέπης Γρηγοριάδου και δημοσιεύτηκε στις 19 Ιουνίου 2021

https://m.naftemporiki.gr/story/1739876/ta-epaggelmata-tou-mellontos.

Το άρθρο είναι *διασκευασμένο.*

Τι θέλεις να γίνεις όταν μεγαλώσεις; Μια από τις πιο κλασικές ερωτήσεις που σχεδόν όλοι έχουμε κληθεί να απαντήσουμε στην παιδική μας ηλικία. Ατέλειωτες συζητήσεις για τα διαχρονικά επαγγέλματα, τα προσοδοφόρα, αλλά και τις αλλαγές στην αγορά εργασίας λόγω της τεχνολογίας και της αυτοματοποίησης. Κάποια επαγγέλματα μένουν ίδια στο πέρασμα του χρόνου, κάποια καταργούνται, αλλά εμφανίζονται και νέα, που άλλοτε μπορούμε να τα φανταστούμε και άλλοτε όχι.

Περισσότεροι από 100 εκατομμύρια εργαζόμενοι μόνο σε 8 χώρες ενδέχεται να χρειαστεί να αλλάξουν θέσεις εργασίας έως το 2030, σύμφωνα με μια πρόσφατη έκθεση της Mc Kinsey. Κανείς δεν μπορεί να προβλέψει όλες τις θέσεις εργασίας που θα μπορούν να επιλέξουν οι νέοι στο δεύτερο μισό του 21ου αιώνα, αλλά η Parental Guidance προχώρησε σε προβλέψεις για την επόμενη 15ετία.

Ορισμένα από τα επαγγέλματα του μέλλοντος φαίνεται να είναι τα ακόλουθα: Ειδικός ασφάλειας στον κυβερνοχώρο, μηχανικός ρομποτικής, προγραμματιστής λογισμικού, προπονητής Esports για ανταγωνιστικά διαδικτυακά τυχερά παιχνίδια, επιδημιολόγοι και βιοεπιστήμονες, νοσηλευτικό προσωπικό, σύμβουλος ευεξίας, ειδικοί γεωπόνοι στη διαχείριση του εδάφους και τη βελτίωση των καλλιεργειών, καλλιτέχνες και λογιστές. Σίγουρα τα μελλοντικά συμβόλαια εργασίας θα επηρεαστούν από τις τεχνολογικές αλλαγές - τεχνητή νοημοσύνη, ρομπότ και big data, καινοτόμα υλικά, κλιματική αλλαγή, παγκοσμιοποίηση και νέα δημογραφικά προφίλ.

Καθώς η τεχνολογία αναπτύσσεται και η διάρκεια ζωής μεγαλώνει, μπορεί να προκύψουν και επαγγέλματα που τώρα ούτε καν φανταζόμαστε. Οι συντάκτες της έρευνας αναφέρουν ως τέτοια παραδείγματα τον «νοσταλγιστή», έναν ειδικό στο να αναδημιουργεί αναμνήσεις εμπειριών για τους ηλικιωμένους, ή έναν σύμβουλο υπεραιωνόβιων για το πώς οι άνθρωποι των 100 ετών μπορούν να συνεχίσουν να απολαμβάνουν τη ζωή τους. Επίσης, μπορεί να υπάρχουν ψυχολόγοι που να βοηθούν τους ανθρώπους να συμβιβάζονται με τα συνθετικά τους όργανα.

Ενδιαφέρον έχει μία έκθεση της Bank of America με τίτλο «Future of Work», η οποία προχώρησε παραπέρα στη δημιουργία νέων μελλοντικών επαγγελμάτων με αφορμή ευρήματα του

Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (WEF) που έδειξαν ότι σχεδόν τα δύο τρίτα των παιδιών που ξεκινούν το σχολείο θα εργάζονται σε θέσεις εργασίας που δεν έχουν ακόμη επινοηθεί ακόμη. Ο στρατηγικός αναλυτής της Bank of America, Φέλιξ Τραν, ο οποίος ήταν ο κύριος συντάκτης της έκθεσης, αναφέρει μερικά παραδείγματα πιθανών θέσεων εργασίας του μέλλοντος: ξεναγός στο διάστημα, σχεδιαστής ελεύθερου χρόνου, influencer εικονικής πραγματικότητας, ειδικοί ανασυγκρότησης της γεωργίας, διαχειριστές απόρρητων δεδομένων.

Όποια κι αν είναι τα επαγγέλματα του μέλλοντος, σίγουρα θα απαιτούν συνδυασμό δεξιοτήτων και επειδή όλα εξελίσσονται, θα χρειάζεται διαρκής εκπαίδευση με ευελιξία και προσαρμογή στις νέες εκάστοτε συνθήκες.

Κείμενο 2

[Ο εισπράκτορας]

Το απόσπασμα που ακολουθεί ανήκει στο αφήγημα της Μαργαρίτας Μαντά (1963 -), Τα υλικά του Χρόνου, εκδ. Εστία 2021 και αναφέρεται σε μνήμες της ηρωίδας στα τέλη της δεκαετίας του 1960 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1970.

Πρώτα μπαίνεις από την πόρτα του εισπράκτορα και κρατιέσαι καλά από την κολόνα, για να μην πέσεις κάτω μόλις το λεωφορείο ξεκινήσει. Μετά πας μπροστά στον εισπράκτορα και κρατιέσαι από ένα πράγμα σαν τραπεζάκι όσο η γιαγιά βγάζει εισιτήρια.

Ο εισπράκτορας είναι πολύ σοβαρός, φοράει μια γκρι στολή κι ένα καπέλο. Κάθεται σε μια ψηλή καρέκλα που έχει ένα ελατήριο και κουνιέται, όπως κουνιέται το λεωφορείο κι ακουμπάει σ΄ αυτό το τραπεζάκι που πάνω του έχει τρία καταπληκτικά πράγματα: ένα στρογγυλό μηχάνημα με χερούλι, κάτι σαν πιατάκι με ένα βρεγμένο σφουγγαράκι μέσα και ένα μικρόφωνο.

Ο εισπράκτορας ρωτά «πόσα», η γιαγιά μου λέει «ένα και δύο παιδικά», ο εισπράκτορας γυρίζει γρήγορα με το χέρι του το χερούλι απ' το μηχάνημα, τραβάει ένα μακρουλό χαρτί που βγαίνει, το δίνει στη γιαγιά μου, βάζει τα λεφτά που του έχει δώσει η γιαγιά σε ένα περίεργο μασούρι με ξεχωριστές θήκες για τις δεκάρες, τα πενηνταράκια, και τις δραχμές, βουτάει το δάχτυλο του στο βρεγμένο σφουγγαράκι κι ύστερα μιλάει στο μικρόφωνο και λέει πολύ σοβαρά «Γαργαρέττα». Η φωνή του ακούγεται σε όλο το λεωφορείο που σταματάει απότομα κι ανοίγει τις πόρτες στη στάση Γαργαρέττα. Τότε η γιαγιά μάς σπρώχνει μπροστά , προς τον οδηγό, που είναι πίσω από ένα τζάμι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (Μονάδες 35)

1^{Ο} υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι είδους είναι τα επαγγέλματα του μέλλοντος με βάση το Κείμενο 1; Να απαντήσεις σε 50-60 λέξεις.

Μονάδες 10

2^{Ο} υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο Κείμενο 1 σού φαίνεται πειστικός ο λόγος της συγγραφέα; Τεκμηρίωσε την απάντησή σου χρησιμοποιώντας δύο αναφορές από το κείμενο.

Μονάδες 10

3^{Ο} υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αναφέρεις τρεις λέξεις ή φράσεις του κειμένου 1 που αποδίδονται με ξενικό όρο (μονάδες 6). Τι πετυχαίνει η συγγραφέας με αυτή την επιλογή της (μονάδες 9);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (Μονάδες 15)

Ποια εντύπωση προκαλεί ο εισπράκτορας στο πρόσωπο που αφηγείται; Θα σού προκαλούσε και εσένα ανάλογη εντύπωση σήμερα και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Θέμα 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα επαγγέλματα του μέλλοντος θα είναι περισσότερο σχετικά με τον τομέα της τεχνολογίας, της άθλησης και της υγείας, της βιολογίας, του περιβάλλοντος, του διαστήματος και της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Θα εμφανιστούν και επαγγέλματα που θα αφορούν την τρίτη ηλικία, ενώ αρκετά δεν έχουν ακόμη επινοηθεί, καθώς θα στηρίζονται στα νέα δεδομένα που συνεχώς αλλάζουν.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο λόγος του κειμένου 1 είναι πειστικός και αυτό αποδεικνύεται από τα στατιστικά δεδομένα στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου ως αποτελέσματα έρευνας, που λειτουργούν ως τεκμήρια: «περισσότεροι από 100 εκατομμύρια ... επόμενη 15ετία».

Στην προτελευταία παράγραφο δίνονται στοιχεία μια έρευνας : «Ενδιαφέρον....ακόμη» και οι αναλύσεις του στρατηγικού αναλυτή που εδώ έχει τη θέση αυθεντίας : «Ο στρατηγικός .... δεδομένων»

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ενδεικτικά :

Parental Guidance , McKinsey, Big data, Bank of America, Future of Work, Influencer.

Μέσα από καθιερωμένους όρους παγκοσμίως, ονομασίες εταιριών του εξωτερικού και ονόματα ξένων αναλυτών, η αρθρογράφος επιτυγχάνει μεγαλύτερη εμβέλεια επιρροής στην παρουσίαση των απόψεων που καταθέτει, κύρος λόγω διεθνών ονομάτων και εταιρειών μεγάλου βεληνεκούς και διεύρυνση των ορίων του τόπου σε μια διεθνική προσέγγιση.

Θέμα 4ο (μονάδες 15)

Ο εισπράκτορας προκαλεί εντύπωση στο παιδί, καθώς πρώτη φορά μπαίνει στο λεωφορείο και δεν έχει ξαναδεί αυτόν τον επαγγελματία. Με απορία και περιέργεια καταγράφει με λεπτομέρειες την εξωτερική εμφάνισή του, τη συμπεριφορά του, τα σύνεργα που χρησιμοποιεί, καθώς και τον τρόπο που ασκεί την εργασία του.

Θα μου προξενούσε το ενδιαφέρον, αν έβλεπα εισπράκτορα σε ένα λεωφορείο, αφού είναι ένα επάγγελμα υπό εξαφάνιση, τουλάχιστον στα αστικά κέντρα, και θα προβληματιζόμουν για τις αλλαγές που έχουν υπεισέρθει στη ζωή μας τις τελευταίες δεκαετίες λόγω τεχνολογικής εξέλιξης.

ή

Δεν θα μου προξενούσε ενδιαφέρον, γιατί έχω συναντήσει εισπράκτορα σε υπεραστικά δρομολόγια και έχω διαβάσει από τα παιδικά αναγνώσματα για επαγγέλματα που έχουν χαθεί. Άλλωστε, είναι φυσικό να αλλάζουν ή να εξαφανίζονται επαγγέλματα, αφού αλλάζουν ταχύτατα οι εποχές.

Παρατήρηση: Η συμφωνία ή διαφωνία με την άποψη της συγγραφέα έγκειται στην προσωπικότητα του μαθητή. Η απάντηση όμως πρέπει να είναι τεκμηριωμένη και αιτιολογημένη.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Το αποτέλεσμα μετράει και εκεί δεν χωράνε στερεότυπα και προκαταλήψεις

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί συνέντευξη, δημοσιευμένη στη στήλη «Κ Ηγέτιδες» της εφημερίδας «Καθημερινής» στις 29 Μαρτίου 2021, την οποία έδωσε η κ. Ελένη Βρεττού με την ιδιότητα της Ανώτερης Γενικής Διευθύντριας της Τράπεζας Πειραιώς.

Με ποια στερεότυπα και προκαταλήψεις έρχονται, ακόμα και σήμερα, αντιμέτωπες οι γυναίκες στον χώρο της εργασίας;

Δυστυχώς, ακόμη και σήμερα υπάρχουν στερεότυπα και προκαταλήψεις απέναντι στις γυναίκες, όχι μόνον όταν αυτές πρωτοεισέρχονται σε έναν χώρο εργασίας, αλλά και όταν έχουν ήδη διακριθεί. Αυτό αποτρέπει πολλές να διεκδικήσουν αυτό που πραγματικά τους αξίζει. Μια γυναίκα χρειάζεται να καταβάλει πολύ μεγαλύτερη προσπάθεια, για να αποδείξει την αξία της και να γίνει αποδεκτή με γνώμονα την προσωπικότητα και τη δουλειά της, και καμιά φορά αναγκάζεται να γίνει πιο σκληρή, μαχητική και επίμονη. Εννοείται, βέβαια, πως αυτό που μετράει στον σύγχρονο κόσμο είναι το αποτέλεσμα, κι εκεί δεν χωράνε στερεότυπα και απαρχαιωμένες αντιλήψεις.

Μία από τις πτυχές της ανισότητας στην επαγγελματική ζωή των γυναικών είναι και το έμφυλο χάσμα στις αμοιβές, στις επενδύσεις και στη χρηματοδότηση. Πού οφείλεται αυτό;

Είναι αλήθεια ότι αυτός είναι ένας τομέας στον οποίο έχουμε πολύ δρόμο να διανύσουμε. Σε ό,τι αφορά το επιχειρείν, το πρόβλημα είναι ότι ελάχιστες γυναίκες έχουν την ευκαιρία ή αποφασίζουν να εισέλθουν στον επιχειρηματικό στίβο, κυρίως γιατί το περιβάλλον τους ή οι συνθήκες λειτουργούν αποθαρρυντικά. Αντίστοιχα έντονο είναι το πρόβλημα των χαμηλών αμοιβών των γυναικών εξαιτίας και του μικρού αριθμού εκπροσώπησής τους σε θέσεις ευθύνης. Είναι προφανές, όμως, ότι, όσο και όπου παραμένουν τέτοιες διακρίσεις, είναι προδιαγεγραμμένες οι αρνητικές συνέπειες και αυτό θα πρέπει να το αντιληφθούν άμεσα όχι μόνο όσοι συμβάλλουν σε κάτι τέτοιο, αλλά και όσοι έχουν τη δυνατότητα να επιταχύνουν τις αναγκαίες αλλαγές, συμπεριλαμβανομένης και της Πολιτείας.

Πώς μπορούμε να μεγαλώσουμε τα νέα κορίτσια ώστε να διεκδικούν πιο αποτελεσματικά την επαγγελματική τους εξέλιξη και την οικονομική τους ανεξαρτησία;

Η αλλαγή κουλτούρας ξεκινάει από το σπίτι: μια εργαζόμενη μητέρα με φιλοδοξίες, στόχους και οικονομική ανεξαρτησία, μέσα σε ένα υγιές οικογενειακό περιβάλλον σεβασμού, με τον σύζυγο

συμπαραστάτη σε όλα, λειτουργεί από νωρίς ως ένα ισχυρό πρότυπο που βοηθά να διαμορφώσει τις αξίες και τη στάση της νέας γενιάς. Όμως, το κύριο συστατικό, για να διεκδικήσουν επιτυχώς τα κορίτσια μια συνεχή επαγγελματική εξέλιξη, είναι η εμπιστοσύνη στον εαυτό τους. Θα πρέπει να αναλάβουν την ευθύνη της καριέρας τους βάζοντας ξεκάθαρους στόχους κι αυτό θα έρθει μέσα από την αγάπη για τη δουλειά, τη συνεχή αυτοβελτίωση, την αναζήτηση νέων προκλήσεων και την ουσιαστική επικοινωνία. Έχουμε και εμείς την ευθύνη να τους δώσουμε ευκαιρίες να εκτεθούν και να διαγράψουν τη δική τους πορεία, κάνοντας ακόμη και λάθη.

Κείμενο 2

Ενώπιος Ενωπίω, 31-5-1962

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί ημερολογιακή σημείωση του ποιητή Νικηφόρου Βρεττάκου (1912-1991) που συμπεριλαμβάνεται στο βιβλίο «Ενώπιος Ενωπίω: Ημερολογιακές σημειώσεις 1962», εκδόσεις «Τρία Φύλλα», Αθήνα: 1991.

Με απασχολεί πάλι η ανακάλυψη ενός θέματος και η επεξεργασία του. Το απόγευμα το περιοδικό, περιμένει αυτή τη συνεργασία. Ούτε λίγο, ούτε πολύ, τέσσερες σελίδες του περιοδικού που πρέπει να γραφούν ως το μεσημέρι και να αρέσουν και στους αναγνώστες σαν κάτι ξεχωριστό. Εμπρός, λοιπόν, τέλειωνε και άρχιζε. Δεν είναι μέρα που να μην νομίζεις πως αρχίζεις, δεν είναι μέρα που να μην νομίζεις πως τελείωσες. Πολλές φορές το σκέφτομαι αυτό το πράγμα. Αν οι γραμμές που έχω γράψει έμπαιναν σε μια ευθεία γραμμή, θα έφταναν άραγε στο φεγγάρι; Κι αν αυτές οι γραμμές γίνονταν νήματα και μπέρδευαν ανάμεσά τους μιας μεγάλη πολιτεία σαν την Νέα Υόρκη, πώς θα φάνταζε αυτή η πολιτεία μες στο αραχνένιο δίχτυ της;

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις περιληπτικά σε 60-70 λέξεις τους παράγοντες που, κατά την Ελένη Βρεττού (Κείμενο 1), μπορούν να βοηθήσουν τα νέα κορίτσια να διεκδικήσουν πιο αποτελεσματικά την επαγγελματική τους εξέλιξη και την οικονομική τους ανεξαρτησία.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στις ακόλουθες περιόδους του Κειμένου 1 (1η παράγραφος) να ερμηνεύσεις τη χρήση των υπογραμμισμένων λέξεων ως στοιχείων συνοχής με βάση τα συμφραζόμενα.

«<u>Αυτό</u> αποτρέπει πολλές να διεκδικήσουν αυτό που πραγματικά τους αξίζει. [...] « Εννοείται, <u>βέβαια</u>, πως αυτό που μετράει στον σύγχρονο κόσμο είναι το αποτέλεσμα,….»

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να βρεις δύο (2) επιρρήματα, ένα (1) ρήμα και δύο (2) επίθετα που λειτουργούν αξιολογικά στο Κείμενο 1, εκφράζουν δηλαδή ένα σχόλιο της πομπού που παραχωρεί τη συνέντευξη (μονάδες 10), και να δικαιολογήσεις την παρουσία τους σε σχέση με το είδος του κειμένου (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Να υποθέσεις ότι η Ελένη Βρεττού είναι προσκεκλημένη σε μια εκδήλωση του σχολείου σου με θέμα «*Εργαζόμενη Γυναίκα και Στερεότυπα*». Με βάση όσα διάβασες στη συνέντευξή της (Κείμενο 1), ποιες συμβουλές πιστεύεις ότι θα έδινε στα παιδιά και ποιες στους καθηγητές; Να συντάξεις εκ μέρους της την ομιλία που θα εκφωνήσει σε 350-400 λέξεις.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

Να αναφέρεις δυο στοιχεία του Κειμένου 2 που επιβεβαιώνουν ότι αποτελεί ημερολογιακή σημείωση και δύο στοιχεία που «δείχνουν» ότι ο συντάκτης του είναι λογοτέχνης και μάλιστα ποιητής. Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με αναφορές στο κείμενο, συνοδευόμενες από τον απαραίτητο σχολιασμό.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Ποια υποχρέωση έχει να φέρει σε πέρας ο Νικηφόρος Βρεττάκος στο Κείμενο 2 (μονάδες 5); Πώς αντιλαμβάνεσαι την έννοια του «*πρέπει*» που αναφέρει (είναι υπογραμμισμένο) και πώς θεωρείς ότι αυτό επηρεάζει τα συναισθήματά του και την απόδοση στο έργο του (μονάδες 10); Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου καταγράφοντας τις απόψεις σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ενδεικτική πύκνωση (61 λέξεις):

Η Ελένη Βρεττού, αναφερόμενη στην επαγγελματική εξέλιξη των νέων κοριτσιών, επισημαίνει τη θετική επίδραση που ασκεί σε αυτήν η οικογενειακή κουλτούρα και ειδικότερα το πρότυπο μιας εργαζόμενης μητέρας και ενός υποστηρικτικού πατέρα. Τονίζει ωστόσο ότι μια κοπέλα οφείλει να πορεύεται κατεξοχήν με αυτοπεποίθηση, υπευθυνότητα, φιλοπονία και διάθεση αυτοβελτίωσης, ενώ η κοινωνία πρέπει να της εξασφαλίζει ευκαιρίες, ακόμα κι αν γίνονται λάθη.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Η δεικτική αντωνυμία «*Αυτό*» ως στοιχείο συνοχής συνδέει την περίοδο στην οποία ανήκει (δεύτερη) με την προηγούμενη (πρώτη), αφού αντικαθιστά το περιεχόμενο εκείνης συμπυκνώνοντας σε μια λέξη το φαινόμενο της ύπαρξης στερεοτύπων και προκαταλήψεων απέναντι σε γυναίκες, είτε όταν αυτές εισέρχονται σε έναν χώρο εργασίας είτε όταν έχουν ξεχωρίσει μέσα σε αυτόν. Η ομιλήτρια μέσω της αντωνυμίας πετυχαίνει να αξιοποιήσει το προηγούμενο νόημα χωρίς να το επαναλάβει άσκοπα, αναφέροντας παράλληλα μια βασική συνέπειά του: το φαινόμενο «αυτό» για το οποίο έγινε λόγος (δηλαδή των στερεοτύπων και της προκατάληψης σε βάρος των γυναικών) «*αποτρέπει πολλές* (γυναίκες) *από το να διεκδικήσουν αυτό που πραγματικά τους αξίζει*».
- Το «*βέβαια*» ως συνδετική λέξη δηλώνει έμφαση και ισοδυναμεί με το «*φυσικά*, *αδιαμφισβήτητα*». Εδώ η ομιλήτρια έχει ήδη αναφέρει τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες με τη σε βάρος τους εργασιακή προκατάληψη και τον προσωπικό αγώνα που δίνουν να καταξιωθούν. Τονίζει ωστόσο με έμφαση ότι *αναμφίβολα*, *σε κάθε περίπτωση*, *είναι αυτονόητο* ότι, ανεξάρτητα από τα όποια στερεότυπα, ο καθένας κρίνεται εκ του αποτελέσματος και, εφόσον αυτό είναι καλό, κανείς δεν μπορεί να το αμφισβητήσει.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Επιρρήματα: Δυστυχώς (1η παράγραφος), αποθαρρυντικά (2η παράγραφος)

Ρήμα: αναγκάζεται (1η παράγραφος)

Επίθετα: απαρχαιωμένες (1η παράγραφος), ελάχιστες (2η παράγραφος)

Η παρουσία σχολίων/αξιολογικών κρίσεων εκ μέρους της ερωτώμενης είναι λογικό να συναντάται στο Κείμενο 1, αφού πρόκειται για συνέντευξη και επόμενο είναι στις ερωτήσεις που τις τίθενται να δίνει απαντήσεις που εμπεριέχουν τις προσωπικές της θέσεις επί του θέματος που κάθε φορά τίθεται.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- **Κειμενικό είδος:** ομιλία, προσχεδιασμένος προφορικός λόγος. Ο μαθητής / Η μαθήτρια εκφωνεί ομιλία φέροντας την ταυτότητα της Ελένης Βρεττού, διευθυντικού στελέχους στην Τράπεζα Πειραιώς, δηλαδή μιας επαγγελματικά καταξιωμένης γυναίκας (πομπός). Η ομιλία εκφωνείται στο πλαίσιο σχολικής εκδήλωσης την οποία προφανώς παρακολουθούν κατεξοχήν μαθητές/-τριες και καθηγητές (δέκτες).Το περιεχόμενο της ομιλίας καθορίζεται: α) από το γενικότερο θεματικό πλαίσιο που ορίζει ο τίτλος της εκδήλωσης («*Εργαζόμενη Γυναίκα και Στερεότυπα*») και β) από τη συνέντευξη της Ελένης Βρεττού στην «*Καθημερινή*» (Κείμενο 1), από την οποία προκύπτει η πρόθεσή της να παρουσιάσει τα προβλήματα επαγγελματικής προκατάληψης που βιώνουν οι γυναίκες, αλλά ταυτόχρονα να περάσει ένα αισιόδοξο μήνυμα για τα νέα κορίτσια ως προς το επαγγελματικό τους μέλλον, δίνοντας τις απαραίτητες συμβουλές προς όλες τις κατευθύνσεις – στην προκειμένη περίπτωση προς τους μαθητές, τις μαθήτριες και τους καθηγητές (ζητούμενα, σκοπός της ομιλίας,).
- Αναμένεται η υιοθέτηση προσωπικού και οικείου ύφους. Ενδείκνυται η χρήση β΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου (*εσείς τα κορίτσια, τα αγόρια, οι καθηγητές*) αλλά και α΄ ρηματικού προσώπου πληθυντικού αριθμού, όταν η ομιλήτρια διατυπώνει κάποιον ισχυρισμό εκ μέρους μιας ομάδας στην οποία ανήκει και η ίδια (των γυναικών, των γονέων, των ενηλίκων, της κοινωνίας). Προβλέπεται επίσης η χρήση προτρεπτικής υποτακτικής και προστακτικής στο πλαίσιο του ευρύτερου συμβουλευτικού ύφους της ομιλίας, η διατύπωση ερωτημάτων προβληματισμού ή και ρητορικών, η επίκληση στη λογική, με επιχειρήματα, αλλά και η επίκληση στο συναίσθημα (π.χ. ενεργοποίηση της αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμησης των κοριτσιών).

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Κινούμενοι/-ες μέσα στο πλαίσιο της θεματικής της σχολικής εκδήλωσης «*Εργαζόμενη Γυναίκα και Στερεότυπα*» οι μαθητές/-τριες, μιλώντας εκ μέρους της Ελένης Βρεττού, θα πρέπει να διατυπώσουν τις συμβουλές τους πάνω στον άξονα του ότι μια γυναίκα πρέπει και αξίζει να εργάζεται χωρίς να πέφτει θύμα στερεοτύπων και προκαταλήψεων λόγω του φύλου της.

- **Συμβουλές προς τα παιδιά (κορίτσια-μαθήτριες)**
  - να θέτουν ξεκάθαρους και υψηλούς επαγγελματικούς στόχους,
  - να πορεύονται με αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση,
  - να διεκδικούν την ίση μεταχείριση και να απαιτούν την προστασία των δικαιωμάτων τους,
  - να είναι εργατικές και να εμπιστεύονται το αποτέλεσμα της προσπάθειάς τους, που δύναται να νικήσει κάθε προκατάληψη.
- **Συμβουλές προς τα παιδιά (αγόρια-μαθητές)**
  - να αγωνίζονται για την επαγγελματική τους εξέλιξη χωρίς να υποτιμούν το αντίθετο φύλο,
  - να πορεύονται με σεβασμό προς όλους χωρίς να επιδίδονται σε αθέμιτο ανταγωνισμό,
  - να μην κάνουν ή να μην ανέχονται να γίνεται σε βάρος μιας κοπέλας κάτι το οποίο οι ίδιοι δε θα ήθελαν ή δε θα ανέχονταν για τον εαυτό τους,
  - να αποδέχονται την ανωτερότητα μιας γυναίκας και να την προστατεύουν, όπως θα έκαναν για τη μητέρα, την αδερφή ή τη σύντροφό τους.
- **Συμβουλές προς τους καθηγητές**
  - να μην κάνουν διακρίσεις στην αντιμετώπιση των παιδιών στο σχολείο και να μην ανέχονται τέτοια φαινόμενα ούτε εντός ούτε και εκτός τάξης.
  - να λειτουργήσουν στους μαθητές και στις μαθήτριές τους ως πρότυπα εργαζομένων, που σέβονται ο ένας τον άλλο ανεξαρτήτως φύλου και συνεργάζονται μεταξύ τους έχοντας τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις.
  - να τους εμφυσήσουν τις αρχές της δημοκρατίας και την αξία της αυτοεκτίμησης και του αλληλοσεβασμού,
  - να τους δώσουν ένα μάθημα ζωής προετοιμάζοντάς τα για τον "έξω" κόσμο, όπως θα έκαναν στα δικά τους παιδιά ως γονείς.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στοιχείο που επιβεβαιώνει το κειμενικό είδος του ημερολογίου είναι η χρήση α΄ ενικού προσώπου (*Με απασχολεί πάλι... Πολλές φορές το σκέφτομαι αυτό το πράγμα*»), η οποία δίνει στο κείμενο ένα έντονο εξομολογητικό τόνο. Η πρόθεση μάλιστα του συντάκτη να καταγράψει τις προσωπικές του σκέψεις, όπως του έρχονται στο νου την παρούσα στιγμή, φαίνεται και από τη χρήση οριστικής ενεστώτα (*Με απασχολεί.., το περιοδικό περιμένει, οι τέσσερες σελίδες πρέπει να*

γραφούν...). Πέραν αυτών, δεδομένου ότι οι ημερολογιακές σημειώσεις αποτελούν έναν διάλογο του συντάκτη τους με τον εαυτό του, στοιχείο που «προδίδει» το είδος του κειμένου θα μπορούσε να θεωρηθεί και η διατύπωση των ερωτημάτων στο τέλος του κειμένου. «*Αν οι γραμμές που έχω γράψει έμπαιναν σε μια ευθεία γραμμή, θα έφταναν άραγε στο φεγγάρι*;», διερωτάται ο Νικηφόρος Βρεττάκος. Προφανώς το ερώτημα δεν απευθύνεται σε ένα ευρύ κοινό, αλλά στον εαυτό του.

Τη λογοτεχνική ταυτότητα του συντάκτη του κειμένου την προδίδει ίσως το γεγονός ότι, όπως ο ίδιος αναφέρει, καλείται να συνθέσει ένα κείμενο τεσσάρων σελίδων οι οποίες «*πρέπει* [...] *να αρέσουν στους αναγνώστες*» ενός περιοδικού «*σαν κάτι ξεχωριστό*». Αν επρόκειτο για ένα απλό δημοσιογραφικό κείμενο ή για μια έρευνα, ίσως δε θα ήταν επιβεβλημένη προδιαγραφή το «*να αρέσει*» και να είναι τόσο «*ξεχωριστό*». Από την άλλη πάλι, τη στιγμή που ο συντάκτης προβληματίζεται για τα όσα έχει να γράψει στο χαρτί του, το μυαλό του «δραπετεύει» σαν των ποιητών και ταξιδεύοντας φτάνει «*στο φεγγάρι*» και «*στη Νέα Υόρκη*». Οι οπτικές εικόνες μάλιστα που σχηματίζει νοερά με τη φαντασία του, έντονα μεταφορικές –«*οι γραμμές σε μια ευθεία γραμμή*» να φτάνουν «*στο φεγγάρι*» και να μετατρέπονται σε «*νήματα*» αράχνης που μπερδεύουν στο «*δίχτυ*» τους «*μια μεγάλη πολιτεία*»– μας κάνουν να ξεχνάμε ότι διαβάζουμε ένα πεζό κείμενο και να ταξιδεύουμε μαζί με τον δημιουργό του στον μαγικό κόσμο της ποίησης.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο Νικηφόρος Βρεττάκος φαίνεται πως εργάζεται σε ένα περιοδικό και έχει ως υποχρέωση να συντάξει προς δημοσίευση ένα κείμενο τεσσάρων σελίδων. Πρόκειται για μια εργασία που την κάνει συστηματικά. Παρά την πρόθεσή του βέβαια να είναι συνεπής στην συνεργασία του, η έμπνευση δεν είναι κάτι εύκολο για αυτόν. Υπάρχει μάλιστα και αυτό το «*πρέπει*» που φαίνεται να τον στοιχειώνει. Οι μαθητές/-τριες αναμένεται να αναφερθούν στο πλαίσιο εργασίας του ποιητή, το οποίο προφανώς είναι πιεστικό και θέτει περιορισμούς στη φαντασία του. Ένας λογοτέχνης άλλωστε, πολύ δε περισσότερο ένας ποιητής, δε δημιουργεί, για «*να αρέσουν*» τα κείμενά του «*στους αναγνώστες σαν κάτι ξεχωριστό*», αλλά πρωτίστως για να εκφραστεί ο ίδιος μέσα από την τέχνη του. Υπ' αυτήν την έννοια ο ποιητής θα μπορούσε να νιώθει καταπιεσμένος και να φέρνει σε πέρας την εργασία του διεκπεραιωτικά, χωρίς να δίνει το 100% των δυνατοτήτων του, αναζητώντας την ευκαιρία να δραπετεύσει με τους στίχους του σε μια «*Νέα Υόρκη*» ή και «*στο φεγγάρι*».

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Τα άτομα με αναπηρία στη νέα εποχή

Το κείμενο δημοσιεύθηκε από τον Κώστα Χρηστάκη στις 25 Ιουνίου 2019. Πηγή: https://meallamatia.gr/ta-atoma-me-anapiria-stinea-epochi/ Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 07 02 2021. (διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης).

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας **(Π.Ο.Υ.)**, άτομα με αναπηρία είναι τα άτομα που λόγω φυσικής βλάβης ή νοητικής ανεπάρκειας ή ψυχολογικής επιβάρυνσης κ.λπ. δυσκολεύονται και αδυνατούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της κοινωνίας και της ζωής στο βαθμό που θεωρείται κανονικός για κάθε άνθρωπο χωρίς αναπηρία. Ένας ορισμός απλός και περιεκτικός είναι ο εξής: **«άτομο με αναπηρία είναι κάθε άτομο με κινητικό ή αισθητηριακό ή νοητικό ή ψυχικό πρόβλημα ή χρόνιο πρόβλημα υγείας (π.χ. μεσογειακή αναιμία)». Με την έννοια αυτή όλοι είμαστε εν δυνάμει ανάπηρα άτομα!**

Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζονται τα άτομα με αναπηρία είναι συνάρτηση της έννοιας που δίδεται στην αναπηρία και των αντιλήψεων που επικρατούν, οι οποίες διαφέρουν από εποχή σε εποχή και από κοινωνία σε κοινωνία. Σήμερα, η αντίληψη για τα ΑμεΑ έχει βελτιωθεί, γίνονται δηλαδή αποδεκτά και διαγράφεται πλέον ένα καλύτερο μέλλον γι' αυτά. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η στρατηγική της, **«Ευρώπη 2020»**, στηρίζει τις πολιτικές των κρατών μελών για κοινωνική ένταξη και κοινωνική προστασία των ΑμεΑ και ο ΟΗΕ έχει υπογράψει σύμβαση για τα δικαιώματά τους, η εφαρμογή της οποίας είναι υποχρεωτική για όλες τις χώρες του κόσμου. Όμως, χρειάζεται ακόμη δουλειά για περισσότερη αποδοχή.

Βέβαια, η γενική αρχή που ισχύει σε κάθε δημοκρατική κοινωνία είναι το δικαίωμα κάθε πολίτη για αυτόνομη, ισότιμη και ασφαλή πρόσβαση και συμμετοχή σε όλους τους τομείς δραστηριοτήτων (παραγωγικούς, πολιτικούς, πολιτιστικούς κ.ά.) της κοινωνίας. Στον τόπο μας τα δικαιώματα των ΑμεΑ είναι συνταγματικά κατοχυρωμένα **(άρθρο 4, 21 παρ. 2, 3 και 6).** Επιπλέον, η σύμβαση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) για τα δικαιώματα των ΑμεΑ, την οποία έχει υπογράψει και η Ευρωπαϊκή Ένωση, επομένως και η Ελλάδα, μπορεί να βοηθήσει στην καλύτερη εφαρμογή της παραπάνω αρχής. Αλλά η αποτελεσματικότητά τους προϋποθέτει διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών και διευκολύνσεων για την άρση των εμποδίων που δημιουργεί η αναπηρία. Τέτοιες συνθήκες και διευκολύνσεις είναι, για παράδειγμα, οι ράμπες για τα άτομα με κινητικές

δυσκολίες, τα ηχητικά σήματα στις διαβάσεις με φωτεινούς σηματοδότες για τα άτομα με προβλήματα όρασης, εργονομικές προσαρμογές για όλες τις κατηγορίες ατόμων με αναπηρία κ.λπ.

Τα τελευταία χρόνια η πολιτεία καταβάλλει προσπάθεια να στηρίξει τα ΑμεΑ, με νομοθετικές παρεμβάσεις και τη λήψη διάφορων μέτρων. Ωστόσο, η κατάσταση στον τομέα αυτό παραμένει ακόμη ανεπαρκής. Οι βασικοί λόγοι στους οποίους οφείλεται η ανεπάρκεια αυτή είναι: το υψηλό κόστος, η ελλιπής ενημέρωση των ΑμεΑ και των προσώπων του περιβάλλοντός τους για τα διαθέσιμα μέσα και τη χρήση τους και η μη πλήρης αποδοχή των ΑμεΑ από το ευρύ κοινό. Ωστόσο, οι προσπάθειες που γίνονται στους τομείς αυτούς, μάς επιτρέπουν να διατηρούμε σοβαρές προσδοκίες για τη μείωση του αποκλεισμού, την ενίσχυση της ισότιμης αντιμετώπισης, και την κοινωνική ένταξη των ΑμεΑ.

Κείμενο 2

Μιλώ. . .

Το ποίημα προέρχεται από την ποιητική συλλογή του Άρη Ταστάνη (1953 – 2013) Τα ταξίδια μου. 2011. Αθήνα: ΚΨΜ., σ. 87. Ήταν ένας άνθρωπος που έζησε στο αναπηρικό καροτσάκι από τα 22, ήταν μεγάλος αγωνιστής για τα κοινωνικά δικαιώματα, έφυγε από τη ζωή στα 60 του κι άφησε κληρονομιά σπουδαίο ποιητικό έργο.

Θα σου μιλήσω τώρα,
για παιδιά που η αγάπη κι η στοργή,
ατμός κύλησε απ' τις τρύπιες τσέπες τους…

Τα φτερά τους είναι κολλημένα με λαθραίο μαστίχι.
Γι' αυτό ποτέ δεν θ' ανέβουν στο ιπτάμενο τρενάκι.
Ούτε ποδόσφαιρο θα παίξουν στην αλάνα της γειτονιάς.
Δεν θα μαζέψουν φλισκούνι[1] και μανιτάρια στις ράχες του Υμηττού.
Αυλόπορτα σχολείου δεν θα σκαρφαλώσουν.
Μήτε στις παρελάσεις θα δρέψουν χειροκροτήματα.
Ούτε θα γιουχάρουν τους αναπηροπατέρες στ' αμφιθέατρα.
Για της πατρίδας την υστεροφημία, θα σωπάσουν.
Να γίνουν όλα όπως γίνονται πάντα εδώ…

Θα σου μιλήσω ακόμα,
για παιδιά με πέτρινα μάτια
και παιδιά μ' αλουμινένια πόδια,
που ρολάρουν με τετράτροχες πολυθρόνες,

[1] Φλισκούνι: Αρωματικό βότανο

στριγκλίζοντας,

στους καταθλιπτικούς διαδρόμους ευαγών ιδρυμάτων…

[. ..]

Κανείς δεν τα έμαθε να ζωγραφίζουν θάλασσες και καράβια.

Να χαράζουν καρδιές με βέλος στα δέντρα.

Γράμματα να στέλνουν στην Καππαδοκία παραμονή Πρωτοχρονιάς.

Άστρα να μετράνε στις αποβάθρες.

Καθαρή Δευτέρα αητό ν' αμολάνε…

Παιδιά με πίσσα στις φλέβες των ονείρων τους, που τα κορμάκια τους τα πούλησαν πριν γεννηθούν στις πολιορκημένες νοτιοανατολικές πολιτείες…

Παιδιά που τα πυροβολούν σαν τ' αγριοπερίστερα,

ή τα στέλνουν να καθαρίσουν ναρκοπέδια,

για να έχουν επιτυχία οι τηλεμαραθώνιοι αλληλεγγύης στις Μητροπόλεις της Δύσης…

(2003)

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η σημερινή κατάσταση στην Ελλάδα για τα άτομα με αναπηρία και πού οφείλονται οι δυσκολίες που παρατηρούνται στην ισότιμη μεταχείρισή τους (50 - 60 λέξεις);

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η πρώτη παράγραφος του Κειμένου 1 αναπτύσσεται με ορισμό. Να τεκμηριώσεις με κειμενικές αναφορές αυτή τη διαπίστωση (μονάδες 6). Τι εξυπηρετεί ως προς τον στόχο του συντάκτη αυτή η επιλογή (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να προσδιορίσεις τη σκοπιμότητα της χρήσης των παρακάτω σημείων στίξης στο Κείμενο 1:

- «άτομο με αναπηρία είναι κάθε άτομο με κινητικό ή αισθητηριακό ή νοητικό ή ψυχικό πρόβλημα ή χρόνιο πρόβλημα υγείας (π.χ. μεσογειακή αναιμία)». (1η παράγραφος: τα εισαγωγικά)

- Με την έννοια αυτή όλοι είμαστε εν δυνάμει ανάπηρα άτομα! (1η παράγραφος: το θαυμαστικό)
- (Π.Ο.Υ.) (1η παράγραφος: η παρένθεση)
-«Ευρώπη 2020» (2η παράγραφος: τα εισαγωγικά)
- (άρθρο 4, 21 παρ. 2, 3 και 6) (3η παράγραφος: η παρένθεση)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιος εκτιμάς πως είναι ο κύριος προβληματισμός του ποιήματος; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με αναφορές του Κειμένου 2. Τι αισθάνεσαι, όταν το διαβάζεις; Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο κείμενο αναφέρεται πως η Ελλάδα έχει μεν τυπικά επικυρώσει διεθνείς συμβάσεις και έχει θεσμοθετήσει νόμους για τον σεβασμό των δικαιωμάτων των ΑμεΑ, αλλά η υλοποίηση των δεσμεύσεων και η δημιουργία κατάλληλων υποδομών που θα διευκολύνουν τη ζωή τους είναι, παρ' όλες τις αγαθές προθέσεις, ανεπαρκής. Αυτό οφείλεται:

- Στο υψηλό κόστος των υποδομών.
- Στην ελλιπή ενημέρωση που έχουν τα άτομα ΑμεΑ και το οικογενειακό τους περιβάλλον για τα διαθέσιμα μέσα και τη χρήση υποδομών.
- Στην έλλειψη πλήρους αποδοχής αυτών των ατόμων και των δικαιωμάτων τους από τους υπολοίπους ανθρώπους.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο περιλαμβάνονται δύο ορισμοί, ένας πιο αναλυτικός: «άτομα με αναπηρία είναι τα άτομα που, λόγω φυσικής . . . κανονικός για κάθε άνθρωπο χωρίς αναπηρία» και ένας πιο συνοπτικός: «άτομο με αναπηρία είναι κάθε άτομο με κινητικό . . . πρόβλημα υγείας (π.χ. μεσογειακή αναιμία)».

Προφανώς αυτή η επιλογή στοχεύει στη διευκρίνηση του όρου «άτομα με αναπηρία», που ίσως δεν είναι γνωστός σε όλους και στην επεξήγηση, εμμέσως πλην σαφώς, όλων των διαφορετικών περιπτώσεων αναπηρίας, για να γίνει κατανοητό πόσα και ποια άτομα αφορούν όλες οι επόμενες αναφορές σε νομοθεσίες και συμβάσεις δικαιωμάτων, οι οποίες προασπίζουν την ισότιμη μεταχείρισή τους.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- «άτομο με αναπηρία είναι κάθε άτομο με κινητικό ή αισθητηριακό ή νοητικό ή ψυχικό πρόβλημα ή χρόνιο πρόβλημα υγείας (π.χ. μεσογειακή αναιμία)»: Τα εισαγωγικά χρησιμοποιούνται, γιατί περικλείουν έναν ορισμό.
- Με την έννοια αυτή όλοι είμαστε εν δυνάμει ανάπηρα άτομα!: Το θαυμαστικό εδώ εκφράζει τη θετική στάση και τη διάθεση συμπερίληψης στο σύνολο των ατόμων και των ΑμεΑ.
- (Π.Ο.Υ.): Η παρένθεση αποτελεί συντομογραφία της επωνυμίας του «Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας», που είναι διεθνής θεσμός.
- «Ευρώπη 2020»: Τα εισαγωγικά χρησιμοποιούνται, για να δηλώσουν τον τίτλο μιας διεθνούς στρατηγικής της Ευρώπης για τους ΑμεΑ.
- (άρθρο 4, 21 παρ. 2, 3 και 6): Η παρένθεση επεξηγεί με ακρίβεια το νομοθετικό πλαίσιο που υλοποιεί τα συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα των ΑμεΑ, σε περίπτωση που ίσως κάποιος θελήσει να ανατρέξει σ' αυτό.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο ποίημα είναι εμφανής ο αποτροπιασμός και η απογοήτευση του ποιητικού υποκειμένου για την παραμέληση και την περιθωριοποίηση των παιδιών με αναπηρία. Το α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο και η επανάληψη του ρήματος «θα σου μιλήσω» καθιστά τη φωνή του ποιητικού υποκειμένου καταγγελία, μέσω της οποίας καταγράφεται η αδυναμία αυτών των παιδιών να χαρούν την ανεμελιά και το παιχνίδι «Γι' αυτό ποτέ δεν . . . τρενάκι», «ούτε ποδόσφαιρο . . .της γειτονιάς», αλλά ταυτόχρονα επικριτικά επισημαίνεται η απώλεια του δικαιώματος να διαμαρτυρηθούν «Για της πατρίδας την υστεροφημία, θα σωπάσουν» και καυστικά με πικρή ειρωνεία προβάλλεται η αδιαφορία όλων, όταν αυτά τα παιδιά είναι «πεταμένα» σε «ευαγή» ιδρύματα ή όταν χρησιμοποιούνται ως ανθρώπινοι στόχοι για σκοποβολή ή για καθαρισμό ναρκοπεδίων.

Η ποιητική δημιουργία προκαλεί πολλές σκέψεις και συναισθήματα στον αναγνώστη που μπορούν να εκφραστούν ανάλογα, πάντα με την κατάλληλη έκφραση και τεκμηρίωση.
Ενδεικτικά: Τα παιδιά μπορούν να εκφράσουν συναισθήματα συμπόνιας, αγάπης και φιλαλληλίας γι' αυτά τα παιδιά, αλλά και θυμού και αγανάκτησης γι' αυτήν την κατάσταση.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

[Επαγγελματικές επιλογές, ανισότητες και οι «εξισωτικές» δυνατότητες του σχολείου]

Εισαγωγή στο ομότιτλο δημοσίευμα της Βασιλικής Καντζάρα που είναι αναρτημένο στον ιστότοπο: http://www.isotita-epeaek.gr/iliko_sxetikes_ereunes/ekpedeusi/SEP_School%20possibilities.pdf

Σε αρκετά εγχειρίδια του «σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού», όπως και σε άλλα συναφή κείμενα, γίνεται λόγος για «σωστό» επαγγελματικό προσανατολισμό. Με τον όρο «σωστό» εννοείται συνήθως πληρότητα στις πληροφορίες που δίδονται για τις υφιστάμενες σπουδές και κατευθύνσεις, όπως και πληροφορίες για τα επαγγέλματα, που έχουν «προοπτική», δηλαδή «ζήτηση» στην αγορά εργασίας. Εκ πρώτης όψεως φαίνεται ότι το ζήτημα της επαγγελματικής επιλογής σχετίζεται μόνο με τις πληροφορίες και την ποιότητά τους. Μια δεύτερη ανάγνωση όμως ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τις επιλογές σπουδών που κάνει η μαθητιώσα νεολαία σε επίπεδο πανεπιστημίου σημαίνει ότι εφορμάται περισσότερο από αναζήτηση μιας «σίγουρης» θέσης, παρά στην όποια εκπλήρωση ονείρων ή ανιδιοτελών φιλοδοξιών. Αν σ' αυτά τα ζητήματα προσθέσουμε και τη διάσταση του φύλου με την έννοια ότι και επιλογές επηρεάζει, αλλά και την μετέπειτα επαγγελματική εξέλιξη, τότε, κατά τη γνώμη μας, ο σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός μπορεί να εμπλουτιστεί και να βοηθήσει τη μαθητεύουσα νεολαία προς τις κατευθύνσεις, που όχι μόνο χρειάζεται μια μελλοντική κοινωνία, αλλά κυρίως που η νεολαία μπορεί και θέλει να κατευθυνθεί αναζητώντας όχι μόνο την σίγουρη επαγγελματική προοπτική, αλλά την προοπτική μιας ζωής με «νόημα» και ουσία.

Προς το σκοπό αυτό θα διερευνήσουμε ορισμένους από τους τρόπους με τους οποίους το σχολείο αναπαράγει τις κοινωνικές ανισότητες και κατόπιν θα εξετάσουμε πώς το ίδιο το σχολείο μπορεί να συμβάλει στην άρση τους με την αλλαγή διδακτικών μεθόδων και πρακτικών. Θα σκιαγραφήσουμε ειδικότερα τις πηγές που κατά τη γνώμη μας ευθύνονται για μια παραποιητική ως ένα βαθμό παρουσίαση της πραγματικότητας συμπεριλαμβανομένης και της επαγγελματικής, ώστε το σχολείο να παράσχει ίσες ευκαιρίες και να επιτυγχάνει ίσα αποτελέσματα.

Τις τελευταίες δυο δεκαετίες παρατηρούμε ότι καταβάλλονται προσπάθειες σε διεθνές επίπεδο να υλοποιηθούν εκπαιδευτικά προγράμματα, που έχουν ως στόχο την ισότητα με βάση το φύλο είτε στην εκπαίδευση γενικότερα είτε στην επιλογή σπουδών και επαγγέλματος ειδικότερα. Κι αυτό γιατί θεωρείται ότι ο θεσμός της εκπαίδευσης είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την κοινωνία, τόσο ιστορικά όσο και σύγχρονα. Πολλοί πιστεύουν ότι η εκπαίδευση συμβάλλει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτισμική ανάπτυξη μιας χώρας. Γι' αυτό και η εκπαίδευση στηρίζεται σε αρχές

καθολικότητας, καθώς απευθύνεται δυνητικά σε όλα τα παιδιά του έθνους-κράτους, λειτουργώντας επιπλέον με βάση τις αρχές της αξιοκρατίας και της ισότητας ευκαιριών εμπεδώνοντας έτσι δημοκρατικές αξίες.

Κείμενο 2

ΑΝΤΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ (1865-1922)

Πάσχα στα πέλαγα

Απόσπασμα από το διήγημα του Αντρέα Καρκαβίτσα που είναι αναρτημένο στον ιστότοπο http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/andreas_karkabitsas/

Το πλοίο ολοσκότεινο έσχιζε τα νερά ζητώντας ανυπόμονα το λιμάνι του. Δεν είχε άλλο φως παρά τα δύο χρωματιστά φανάρια της γέφυρας[1] ζερβόδεξα[2]· ένα άλλο φανάρι άσπρο ακτινοβόλο ψηλά εις το πλωριό κατάρτι και άλλο ένα μικρό πίσω εις την πρύμη του. Τίποτε άλλο. Οι επιβάτες ήσαν όλοι ξαπλωμένοι στις κοκέτες[3] τους, άλλοι παραδομένοι στον ύπνο και άλλοι στους συλλογισμούς. Οι ναύτες και θερμαστές, όσοι δεν είχαν υπηρεσία εροχάλιζαν εις τα γιατάκια[4] τους. Ο καπετάνιος με τον τιμονιέρη ορθοί στη γέφυρα, μαύροι ίσκιοι, σχεδόν εναέριοι, έλεγες πως ήσαν πνεύματα καλόγνωμα, που εκυβερνούσαν στο χάος την τύχη του τυφλού σκάφους και των κοιμωμένων ανθρώπων.

Έξαφνα η καμπάνα της γέφυρας εσήμανε μεσάνυχτα. Μεσάνυχτα εσήμανε και η καμπάνα της πλώρης. Το καμπανοχτύπημα γοργό, χαρούμενο, επέμενε να ρίχνη τόνους μεταλλικούς περίγυρα, κάτω στη σκοτεινή θάλασσα και ψηλά στον αστροφώτιστο ουρανό και να κράζη όλους εις το κατάστρωμα. Και με μιάς το σκοτεινό πλοίο επλημμύρισεν από φως, από θόρυβο, από ζωή. Άφησε το πλήρωμα τα γιατάκια του και οι επιβάτες τις κοκέτες τους.

Εμπρός εις την πλώρη και εις την πρύμη πίσω ανυπόμονες έφευγαν από τα χέρια του ναύκληρου[5] οι σαΐτες,[6] έφθαναν λες τ' αστέρια κι έπειτα έσβηναν στην άβυσσο, πρασινοκόκκινα πεφτάστερα.

---

[1] τμήμα του πλοίου συνήθως πάνω από το κατάστρωμα, από το οποίο ελέγχουν και καθορίζουν την πορεία του καραβιού

[2]αριστερά και δεξιά

[3]κρεβάτι σε καμπίνα πλοίου

[4]το στρώμα, το κρεβάτι και γενικά το μέρος όπου κοιμάται κάποιος

[5]βαθμοφόρος του εμπορικού ή του πολεμικού ναυτικού που επιβλέπει τις εργασίες για τη συντήρηση του πλοίου, λοστρόμος

Τα ξάρτια, τα σχοινιά, οι κουπαστές έλαμπαν σαν επιτάφιοι από τα κεριά. Και δεν ήταν εκείνη τη στιγμή το καράβι παρά ένα μεγάλο πολυκάντηλο, που έφευγε απάνω στα νερά σαν πυροτέχνημα.

Η γέφυρα στρωμένη με μία μεγάλη σημαία εμοίαζε αγιατράπεζα. Ένα κανίστρι[7] με κόκκινα αυγά και άλλο με λαμπροκούλουρα ήταν απάνω. Ο πλοίαρχος σοβαρός με ένα κερί αναμμένο στο χέρι άρχισε να ψέλνη το Χριστός Ανέστη. Το πλήρωμα κι οι επιβάτες γύρω του, ξεσκούφωτοι και με τα κεριά στα χέρια, ξανάλεγαν το τροπάρι ρυθμικά και με κατάνυξη.

- Χρόνια πολλά, κύριοι!... Χρόνια πολλά, παιδιά μου!... ευχήθηκε άμα ετέλειωσε τον ψαλμό, γυρίζοντας πρώτα στους επιβάτες και έπειτα στο πλήρωμα ο πλοίαρχος.

- Χρόνια πολλά καπετάνιε! χρόνια πολλά!... απάντησαν εκείνοι ομόφωνοι.

- Και του χρόνου στα σπίτια σας, κύριοι! Και του χρόνου στα σπίτια μας παιδιά! εξαναείπε ο πλοίαρχος, ενώ ένα μαργαριτάρι εφάνη στην άκρη των ματιών του.

- Και του χρόνου στα σπίτια μας, καπετάνιε! […]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις τις προτάσεις που ακολουθούν με την ένδειξη ΣΩΣΤΟ (Σ) ή ΛΑΘΟΣ (Λ), αξιολογώντας αν ανταποκρίνονται στο νόημα του Κειμένου 1.

α. Με τον όρο «σωστός επαγγελματικός προσανατολισμός» εννοείται, σε μια πρώτη ανάγνωση, η πληροφοριακή επάρκεια για σπουδές, κατευθύνσεις και «προοπτικές» επαγγελμάτων.
β. Ο σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός στοχεύει αποκλειστικά να κατευθύνει τους μαθητές να επιλέξουν τα επαγγέλματα που χρειάζεται η κοινωνία του μέλλοντος.
γ. Το σχολείο αναπαράγει τις κοινωνικές ανισότητες και, ταυτόχρονα, διαθέτει τη δυνατότητα να σταματήσει την αναπαραγωγή τους.

---

[6]πυροτεχνήματα

[7]καλάθι

δ. Διεθνή εκπαιδευτικά προγράμματα των δύο τελευταίων δεκαετιών, που έχουν ως στόχο την ισότητα με βάση το φύλο, ενισχύουν μια εκπαίδευση που στηρίζεται σε αρχές καθολικότητας.
ε. «Εκπαίδευση που στηρίζεται σε αρχές καθολικότητας» σημαίνει εκπαίδευση που απευθύνεται σε όλα τα παιδιά του έθνους-κράτους με δημοκρατικό πνεύμα και φιλοσοφία.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Στην δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 χρησιμοποιούνται, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες διαρθρωτικές λέξεις/φράσεις. Τι δηλώνει η καθεμία ως μονάδα συνοχής του κειμένου;

- Προς το σκοπό αυτό
- κατόπιν
- ειδικότερα
- Κι αυτό γιατί
- Γι’ αυτό

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 αξιοποιούνται επανειλημμένα τα εισαγωγικά. Να εντοπίσεις πέντε διαφορετικές περιπτώσεις χρήσης τους (μονάδες 5) και να προσδιορίσεις τον ρόλο τους κάθε φορά (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 παρουσιάζεται ένα ιδιαίτερα απαιτητικό, αλλά συνηθισμένο για τους Έλληνες επάγγελμα, αυτό του ναυτικού, στις αρχές του 20ου αιώνα και στην ευτυχισμένη στιγμή του εορτασμού του Πάσχα. Σε ποιες σκέψεις και συναισθήματα σε οδηγούν ο εορτασμός του Πάσχα από τους ναυτικούς του πλοίου, καθώς και η αντίδραση του καπετάνιου στο τέλος του αποσπάσματος; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α. Σ

β. Λ

γ. Σ

δ. Σ

ε. Σ

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Λειτουργία των διαρθρωτικών λέξεων/φράσεων ως προς τη συνοχή του κειμένου:

- Προς το σκοπό αυτό: σκοπός,
- κατόπιν: ακολουθία,
- ειδικότερα: εξειδικευμένη αναφορά,
- Κι αυτό γιατί: αιτιολογία,
- Γι’ αυτό: αποτέλεσμα.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Οι περιπτώσεις χρήσης των εισαγωγικών και ο ρόλος τους στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1:

- του «σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού»: τίτλος εγχειριδίων,
- για «σωστό» επαγγελματικό προσανατολισμό: χρήση της λέξης μέσα στα εγχειρίδια Σ.Ε.Π., αλλά και αποστασιοποίηση της συγγραφέα από τη σημασία που δίνει ο πολύς κόσμος στη λέξη,
- Με τον όρο «σωστό»: λέξη προς ορισμό,
- επαγγέλματα, που έχουν «προοπτική»: λέξη όπως παρατίθεται στα εγχειρίδια Σ.Ε.Π. και χρησιμοποιείται ευρέως, που ακολούθως σχολιάζεται ερμηνευτικά από τη συγγραφέα,
- δηλαδή «ζήτηση» στην αγορά εργασίας: λέξη που χρησιμοποιείται ευρέως,
- από αναζήτηση μιας «σίγουρης» θέσης: λέξη όπως χρησιμοποιείται ευρέως αλλά και αποστασιοποίηση της συγγραφέα από τη σημασία που δίνει ο πολύς κόσμος στη λέξη, μεταφορική απόδοση της λέξης,
- μιας ζωής με «νόημα» και ουσία: λέξη που χρησιμοποιείται μεταφορικά και ως συνώνυμη με τη διπλανή της (ουσία).

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Οι ναυτικοί του κειμένου είναι αρχικά παραδομένοι στον ύπνο μετά από μια ακόμη κουραστική ημέρα στο πλοίο. Το «ξαφνικό» χαρμόσυνο χτύπημα της καμπάνας της γέφυρας του πλοίου και της καμπάνας της πλώρης τα μεσάνυχτα του Πάσχα τούς βγάζει από τη ρουτίνα, την κούραση και την περισυλλογή, τους εισάγει στον εορτασμό της Ανάστασης του Χριστού και τους συγκεντρώνει στο κατάστρωμα. Καθώς τα πυροτεχνήματα του ναύκληρου εκτοξεύονται σαν πολύχρωμα πεφταστέρια, το «σκοτεινό» πλοίο γεμίζει ζωή, γίνεται ένα ονειρικό γιορτινό πυροτέχνημα, ένας επιτάφιος, ένα «πολυκάντηλο», ένας ναός, τιμή στη Θυσία και την Ανάσταση του Θεανθρώπου. Κόκκινα αυγά και λαμπριάτικα κουλούρια είναι τοποθετημένα πάνω σε τραπέζι καλυμμένο με την ελληνική σημαία, ναυτικοί και επιβάτες με πρώτο τον καπετάνιο ψάλλουν με κατάνυξη το «Χριστός Ανέστη» και ανταλλάσσουν ευχές με κυρίαρχη την ευχή «Και του χρόνου στα σπίτια μας».

Ο εορτασμός του Πάσχα και η συνακόλουθη χαρά και συγκίνηση των ναυτικών αποτελούν μια χαρούμενη παρένθεση στις δυσκολίες του επαγγελματικού τους βίου και τη στέρηση του σπιτιού και των οικογενειών τους (η έντονη επιθυμία τους να φτάσουν στο λιμάνι υποδηλώνεται ήδη στην αρχή συνεκδοχικά με το επίρρημα «ανυπόμονα»). Η κατανυκτική και συγκινημένη στάση τους υποδηλώνει, επιπλέον, τη βαθιά θρησκευτική τους πίστη, ενώ η αναφορά στη σημαία υποδηλώνει την εθνική τους συνείδηση. Η ευχή του καπετάνιου, που το πλήρωμα επαναλαμβάνει, εκφράζει την ανάγκη και τη νοσταλγία των ναυτικών για τις οικογένειές τους, οι οποίες υπογραμμίζονται από το δάκρυ του, το «μαργαριτάρι… στην άκρη των ματιών του», παραπέμποντας στα μεγάλα διαστήματα που οι ναυτικοί παρέμεναν στη θάλασσα μακριά από τα σπίτια τους στερούμενοι τη δυνατότητα να ζουν μαζί με τους οικείους τους.

Οι μαθητές/-τριες αναμένεται να παραθέσουν συναφείς με τις παραπάνω και τεκμηριωμένες σκέψεις και να εκφράσουν τα συναισθήματα που τους δημιουργούνται σε ελεύθερο στοχαστικό λόγο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)
Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Τα Μεγάλα Δεδομένα σε παρακολουθούν

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από το βιβλίο του Yuval Noah Harari «21 μαθήματα για τον 21ο αιώνα» (μετάφραση Μ. Λαλιώτη, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, 2018)

Η λέξη «τηλεόραση» συντίθεται από τα αρχαιοελληνικά «τηλε-» και «ορώ». Επινοήθηκε αρχικά σαν μια συσκευή που μας επιτρέπει να βλέπουμε κάτι από μακριά. Σύντομα όμως μπορεί να μας επιτρέπει να μας βλέπουν από μακριά. Όπως το οραματίστηκε ο Τζορτζ Όργουελ στο «1984», η τηλεόραση μπορεί να μας παρακολουθεί καθώς την παρακολουθούμε. Όταν θα έχουμε δει πια όλη τη φιλμογραφία του Ταραντίνο, εμείς μπορεί να έχουμε ξεχάσει τα πιο πολλά πράγματα. Όμως, το Netflix[1] και το Amazon[2] ή όποιος άλλος διαθέτει τον αλγόριθμο[3] της τηλεόρασης, θα ξέρουν τον τύπο της προσωπικότητάς μας και τον τρόπο να πατάνε τα συναισθηματικά μας κουμπιά. Τα δεδομένα αυτά θα επιτρέπουν στο Netflix και το Amazon να επιλέγουν ταινίες για εμάς με απίστευτη ακρίβεια, αλλά θα μπορούσαν επίσης να τους επιτρέπουν να παίρνουν για λογαριασμό μας τις πιο σημαντικές αποφάσεις της ζωής μας - όπως τι να σπουδάσουμε, πού να δουλέψουμε και ποιον θα παντρευτούμε. […]

Καθώς οι επιστήμονες κατανοούν καλύτερα τον τρόπο με τον οποίο παίρνουν αποφάσεις οι άνθρωποι, ο πειρασμός να βασιζόμαστε στους αλγόριθμους μάλλον θα αυξάνεται. Η αποκωδικοποίηση του ανθρώπινου τρόπου λήψης αποφάσεων δεν θα κάνει απλώς πιο αξιόπιστους τους αλγόριθμους Μεγάλων Δεδομένων, θα κάνει συγχρόνως και τα ανθρώπινα συναισθήματα λιγότερο αξιόπιστα. Καθώς οι κυβερνήσεις και οι εταιρείες θα καταφέρνουν να χακάρουν[4] το ανθρώπινο λειτουργικό σύστημα, θα βρεθούμε εκτεθειμένοι σε κύματα χειραγώγησης, διαφήμισης και προπαγάνδας τεράστιας ακρίβειας. Η χειραγώγηση των απόψεων και των συναισθημάτων μας μπορεί να γίνει τόσο εύκολη, που θα αναγκαστούμε να βασιζόμαστε σε αλγορίθμους με τον ίδιο τρόπο που όταν ένας πιλότος

---

[1] συνδρομητική υπηρεσία τα μέλη της οποίας έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν τηλεοπτικές εκπομπές, ταινίες και σειρές μέσω μιας συσκευής με σύνδεση στο διαδίκτυο.

[2] εταιρεία ηλεκτρονικού εμπορίου η οποία παρέχει και συνδρομητικές υπηρεσίες.

[3] σύνολο κανόνων που εφαρμόζονται για την επίλυση ενός προβλήματος.

[4] κατορθώνω να έχω με παράνομο τρόπο πρόσβαση σε υπολογιστικό σύστημα ή διαδικτυακό τόπο, με σκοπό το προσωπικό όφελος ή την πρόκληση καταστροφών σε αρχεία ή προγράμματα.

παθαίνει κρίση ιλίγγου πρέπει να αγνοήσει τις αισθήσεις του και να βασιστεί απόλυτα στα μηχανικά όργανα που διαθέτει.

Σε κάποιες χώρες και σε κάποιες περιπτώσεις, οι άνθρωποι μπορεί να μην έχουν καν την επιλογή και να είναι αναγκασμένοι να υπακούν στις εντολές των αλγορίθμων Μεγάλων Δεδομένων. Ωστόσο, ακόμα και στις ελεύθερες - υποτίθεται - κοινωνίες, οι αλγόριθμοι μπορεί να πάρουν την εξουσία επειδή θα μάθουμε από την εμπειρία μας να τους εμπιστευόμαστε σε ολοένα και περισσότερα ζητήματα και θα χάσουμε σταδιακά την ικανότητα να αποφασίζουμε μόνοι μας. Σκεφτείτε απλώς ότι μέσα σε δυο μόλις δεκαετίες δισεκατομμύρια άνθρωποι έφτασαν να εμπιστεύονται τον αλγόριθμο αναζήτησης του Google σε μια από τις σημαντικότερες εργασίες που υπάρχουν: την αναζήτηση σχετικών και αξιόπιστων πληροφοριών. Δεν ψάχνουμε πια για πληροφορίες. Αντίθετα, γκουγκλάρουμε. Και καθώς βασιζόμαστε όλο και περισσότερο στο Google για να βρούμε τις απαντήσεις που θέλουμε, η ικανότητά μας να αναζητούμε οι ίδιοι πληροφορίες μειώνεται. Ήδη σήμερα η «αλήθεια» ορίζεται από τα κορυφαία αποτελέσματα μιας αναζήτησης στο Google.

Κείμενο 2

Το δίχτυ

Το τραγούδι του Νίκου Γκάτσου μελοποιήθηκε από τον Σταύρο Ξαρχάκο και κυκλοφόρησε στο άλμπουμ «Ρεμπέτικο» το 1983.

Κάθε φορά που ανοίγεις δρόμο στη ζωή

μην περιμένεις να σε βρει το μεσονύχτι,

έχε τα μάτια σου ανοιχτά βράδυ πρωί

γιατί μπροστά σου πάντα απλώνεται ένα δίχτυ.

Αν κάποτε στα βρόχια[5] του πιαστείς

κανείς δε θα μπορέσει να σε βγάλει,

μονάχος βρες την άκρη της κλωστής

κι αν είσαι τυχερός ξεκίνα πάλι.

[5] θηλιά που χρησιμοποιείται ως παγίδα για τη σύλληψη πτηνών ή μικρών ζώων

Αυτό το δίχτυ έχει ονόματα βαριά

που 'ναι γραμμένα σ' εφτασφράγιστο κιτάπι[6],

άλλοι το λεν του κάτω κόσμου πονηριά

κι άλλοι το λεν της πρώτης άνοιξης αγάπη.

Αν κάποτε στα βρόχια του πιαστείς

κανείς δε θα μπορέσει να σε βγάλει,

μονάχος βρες την άκρη της κλωστής

κι αν είσαι τυχερός ξεκίνα πάλι.

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο την ένδειξη Σωστή (Σ) ή Λανθασμένη (Λ) για καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις του Κειμένου 1:

1. Η χρήση της τηλεόρασης δεν φαίνεται να αλλάζει.
2. Η αποκωδικοποίηση του τρόπου με τον οποίο οι άνθρωποι λαμβάνουν αποφάσεις θα οδηγήσει σε χειραγώγηση και προπαγάνδα ακριβείας.
3. Οι ανθρώπινες αισθήσεις πάντα θα θεωρούνται πιο αξιόπιστες από τους αλγορίθμους.
4. Οι άνθρωποι είτε ακούσια είτε εκούσια θα εκχωρήσουν εξουσία στους αλγορίθμους.
5. Η χρήση των μηχανών αναζήτησης θα επηρεάσει την ικανότητα λήψης αποφάσεων των ανθρώπων.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

[6] τα κατάστιχα, τα εμπορικά ή λογιστικά βιβλία, τα βιβλία λογαριασμών και συχνά ειρωνικά οι σημειώσεις, τα χαρτιά, τα χειρόγραφα ή και τα οργανωμένα στοιχεία πληροφοριών ενός οργανισμού, μίας υπηρεσίας ή και ενός ατόμου

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συντάκτης επιλέγει να οργανώσει το κείμενό του με αίτιο - αποτέλεσμα και αναλογία. Να εντοπίσεις τα συγκεκριμένα σημεία στο κείμενο (μονάδες 6) και να εξηγήσεις για ποιον λόγο γίνεται η παραπάνω επιλογή (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ποιος ρηματικός χρόνος κυριαρχεί στην παράγραφο 2 του κειμένου 1; (μονάδες 4) Να εντοπίσεις τρία παραδείγματα (μονάδες 6) και να δικαιολογήσεις την παρουσία τους, σε σχέση με την πρόθεση του συντάκτη στα συγκεκριμένα σημεία του κειμένου (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Στο σχολείο σου διοργανώνεται μια διαδικτυακή εκδήλωση με θέμα την Ψηφιακή Χειραγώγηση. Ως εκπρόσωπος των μαθητών/-τριών του σχολείου αναλαμβάνεις να γράψεις μια επιστολή (350-400 λέξεις) στον Harari, τον συντάκτη του Κειμένου 1, προκειμένου να τον προσκαλέσεις ως κεντρικό ομιλητή της εκδήλωσης. Αξιοποιώντας στοιχεία από το κείμενο 1, να αναφερθείς αρχικά στην επιστολή σου στους κινδύνους που εγκυμονεί, κατά τη γνώμη σου, η επεξεργασία των προσωπικών μας δεδομένων από τα ψηφιακά μέσα και στη συνέχεια να προτείνεις τρόπους με τους οποίους μπορεί να διαφυλαχθεί η ιδιωτικότητά μας στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Να εντοπίσεις το ρηματικό πρόσωπο που κυριαρχεί στο Κείμενο 2 (μονάδες 8) και να εξηγήσεις πώς η συγκεκριμένη επιλογή επηρεάζει το ύφος του κειμένου (μονάδες 12).

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Τι συμβολίζει, κατά τη γνώμη σου, το δίχτυ; Πώς προτείνει το ποιητικό υποκείμενο να αντιμετωπίσουμε το δίχτυ ή ό,τι αυτό συμβολίζει; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία του Κειμένου 2 (μέχρι 150 λέξεις).

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α. Λ

β. Σ

γ. Λ

δ. Σ

ε. Σ

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Αίτιο - αποτέλεσμα:

«Καθώς οι επιστήμονες κατανοούν … προπαγάνδας τεράστιας ακρίβειας.»

Το πρώτο μέρος της παραγράφου οργανώνεται με αίτιο - αποτέλεσμα, προκειμένου να αναδειχθεί η βαρύτητα της αποκωδικοποίησης του ανθρώπινου τρόπου λήψης αποφάσεων από τους αλγορίθμους (αίτιο) και οι δραματικές επιπτώσεις τις οποίες θα επιφέρει στο μέλλον (αποτελέσματα):

- ευρεία χρήση των αλγορίθμων
- μείωση της αξιοπιστίας των ανθρώπινων συναισθημάτων
- εκτεταμένη χειραγώγηση, διαφήμιση και προπαγάνδα ακριβείας

Αναλογία:

«Η χειραγώγηση των απόψεων και των συναισθημάτων μας …. στα μηχανικά όργανα που διαθέτει.»

Όπως ο πιλότος που παθαίνει κρίση ιλίγγου πρέπει να αγνοήσει τις αισθήσεις του και να βασιστεί απόλυτα στα μηχανικά όργανα που διαθέτει, έτσι και οι άνθρωποι στο μέλλον θα βασίζονται απόλυτα στους αλγορίθμους, αγνοώντας τα συναισθήματά τους.

Πρόθεση του συντάκτη είναι να βοηθήσει τον/ την αναγνώστη/-τρια να συλλάβει με απλό και παραστατικό τρόπο κάτι το οποίο προς το παρόν φαίνεται αδιανόητο, την τυφλή υπακοή των ανθρώπων στους αλγορίθμους, όπως αυτή επίκειται στο μέλλον.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο κυρίαρχος ρηματικός χρόνος στην παράγραφο 2 του κειμένου 1 είναι ο μέλλοντας.

Παραδείγματα: μάλλον **θα αυξάνεται**, δεν **θα κάνει** απλώς, **θα κάνει** συγχρόνως, **θα καταφέρνουν** να χακάρουν, **θα βρεθούμε** εκτεθειμένοι, **θα αναγκαστούμε** να βασιζόμαστε σε αλγορίθμους.

Με τη χρήση του μέλλοντα δηλώνονται όλα αυτά που πρόκειται να γίνουν στο μέλλον και αναδεικνύονται με εμφατικό τρόπο οι μακροπρόθεσμες δραματικές συνέπειες της χρήσης αλγορίθμων.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- **Κειμενικό είδος:** Επίσημη επιστολή (αναμένεται να ακολουθηθούν τα χαρακτηριστικά στοιχεία της επιστολής: κατάλληλη προσφώνηση, αποφώνηση κτλ.).
- **Συντάκτης:** Ο μαθητής/η μαθήτρια.
- **Αποδέκτης:** Ο συντάκτης του κειμένου 1.
- **Ύφος λόγου:** Επίσημο, λιτό (χρήση α’ και γ΄ρηματικού προσώπου, προσεγμένο λεξιλόγιο).

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Κίνδυνοι επεξεργασίας των προσωπικών μας δεδομένων από τα ψηφιακά μέσα (μπορούν να αντληθούν από το Κείμενο 1):

- απώλεια ιδιωτικότητας,
- αποκωδικοποίηση ανθρώπινου τρόπου λήψεων αποφάσεων / ανθρώπινης προσωπικότητας,

- χειραγώγηση, παραπληροφόρηση, διαφήμιση και προπαγάνδα ακριβείας,
- κυριαρχία μηχανών / τεχνητής νοημοσύνης, σταδιακή απώλεια ανθρώπινης ικανότητας λήψης αποφάσεων,
- έλεγχος από όσους διαθέτουν τους αλγορίθμους επεξεργασίας των Μεγάλων Δεδομένων,
- ουσιαστική απώλεια ελευθερίας κ.ά.

Τρόποι διαφύλαξης ιδιωτικότητας στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή:

- εκσυγχρονισμός νομοθετικού πλαισίου και λογοδοσία του τρόπου διαχείρισης των προσωπικών πληροφοριών από τις εταιρείες που παρέχουν ψηφιακές υπηρεσίες και επεξεργάζονται ψηφιακά δεδομένα,
- καλλιέργεια ψηφιακού γραμματισμού (ευαισθητοποίηση για ασφαλή χρήση διαδικτύου, συστηματική ενημέρωση για τους ψηφιακούς κινδύνους, γόνιμη και ουσιαστική ενσωμάτωση ψηφιακών μέσων στην εκπαίδευση),
- ατομική ευθύνη (υπεύθυνη χρήση ψηφιακών μέσων, προστασία προσωπικών δεδομένων, κατανόηση τρόπου επεξεργασίας προσωπικών προτιμήσεων π.χ. χρήση τοποθεσίας, λειτουργία cookies κ.ά.).

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στο συγκεκριμένο τραγούδι κυριαρχεί το δεύτερο ενικό πρόσωπο (*ανοίγεις, μην περιμένεις, έχε κ.ά.*). Το ποιητικό υποκείμενο είτε ανοίγει έναν νοητό διάλογο με τον δέκτη είτε απευθύνεται στον ίδιο του τον εαυτό, εκφράζοντας μια διάθεση εξομολόγησης ή αναστοχασμού και δημιουργώντας κλίμα οικειότητας. Η χρήση του συγκεκριμένου προσώπου σε συνδυασμό με τη χρήση υποτακτικής και προστακτικής έγκλισης (*μην περιμένεις, έχε, βρες, ξεκίνα*) προσδίδει στο τραγούδι συμβουλευτικό, παραινετικό, διδακτικό τόνο, ίσως και προστακτικό.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπωθεί από τους / τις μαθητές /-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

- το δίκτυ θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι συμβολίζει όλες τις παγίδες που μπορεί να συναντήσει ένας άνθρωπος στη ζωή, π.χ. ερωτική απογοήτευση, δόλιες συμπεριφορές, κ.ά. (*άλλοι το λεν του κάτω κόσμου πονηριά / κι άλλοι το λεν της πρώτης άνοιξης αγάπη*.)

• το ποιητικό υποκείμενο συμβουλεύει:

- να είμαστε προνοητικοί και προσεκτικοί (*μην περιμένεις να σε βρει το μεσονύχτι*),
- να είμαστε σε διαρκή επαγρύπνηση (*έχε τα μάτια σου ανοιχτά βράδυ πρωί*),
- να βασιζόμαστε στις δικές μας δυνάμεις (*κανείς δε θα μπορέσει να σε βγάλει, / μονάχος βρες την άκρη της κλωστής*),
- να μην εγκαταλείπουμε τον αγώνα και την πίστη μας στη ζωή (*κι αν είσαι τυχερός ξεκίνα πάλι.)* κ.ά.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Το δίλημμα «καριέρα ή οικογένεια»

Το κείμενο είναι διασκευασμένο άρθρο της Ελίζας Τριανταφύλλου, το οποίο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «Ελευθεροτυπία» στις 2/12/2007.

«Οικογένεια ή καριέρα»; Το δίλημμα των σύγχρονων γυναικών είναι περισσότερο έντονο για τις Ελληνίδες. Πολλές δεν κάνουν καν χρήση ολόκληρης της άδειας μητρότητας ή της ευελιξίας ωραρίου για τις νέες μητέρες που προβλέπεται από το νόμο, ενώ αρκετές αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τη δουλειά τους, όταν κάνουν οικογένεια.

Ένας από τους λόγους για τους οποίους οι νέες μητέρες τελικά αποφασίζουν να εγκαταλείψουν την εργασία τους είναι οι περιορισμένες διευκολύνσεις που προσφέρονται σε αυτές από τους εργοδότες τους. Σύμφωνα με έρευνα του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, μόλις το 29% των εδώ εταιριών δίνουν τη δυνατότητα στους υπαλλήλους τους να ρυθμίσουν το χρόνο εργασίας τους <u>τη στιγμή που ο μέσος όρος των συνολικά 21 ευρωπαϊκών χωρών που ερευνήθηκαν βρίσκεται κοντά στο 50%!</u>

Βέβαια, όταν ένα στέλεχος γένους θηλυκού αποφασίσει να επιστρέψει στον επαγγελματικό στίβο ύστερα από ένα διάλειμμα στην καριέρα της, συχνά καλείται να συμβιβαστεί με μια δουλειά κατώτερη των προσόντων της. Όμως, δε σπανίζουν οι περιπτώσεις γυναικών που δυσκολεύονται ακόμη και σε αυτό. Ο λόγος είναι ότι κουβαλάνε εμπειρία και πτυχία που οι εργοδότες δεν είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν, προτιμώντας έτσι τους νεότερους και πιο άπειρους υποψηφίους για μια θέση καθηκόντων. <u>«Είναι σα να ξεκινάς την καριέρα σου από την αρχή, καθώς, όταν φεύγεις από μια δουλειά για κάποια χρόνια, φεύγεις μακριά από τις εξελίξεις» σχολιάζει η Κατερίνα Διαμαντοπούλου,</u> επικεφαλής μιας πολυεθνικής εταιρίας εύρεσης στελεχών.

Στον αντίποδα υπάρχουν πολλά στελέχη γένους θηλυκού που διστάζουν να διακόψουν την εργασία τους, έστω και για αυτές τις μέρες που προβλέπει ο νόμος για τις ιδιωτικές υπαλλήλους ως άδεια μητρότητας, ή να χρησιμοποιήσουν τα ευέλικτα προγράμματα εργασίας που ενδεχομένως προσφέρει η επιχείρησή τους για τις εργαζόμενες μητέρες, <u>ώστε να μη θεωρηθούν από τους ανωτέρους τους μη παραγωγικές ή μη αφοσιωμένες στην εργασία τους – κάτι που μελλοντικά μπορεί να τις κάνει να χάσουν κάποια προαγωγή ή και τη θέση τους.</u>

Από την άλλη, συνήθως οι εταιρίες που διαθέτουν πρακτικές εξισορρόπησης οικογένειας και δουλειάς είναι μεγάλες πολυεθνικές και χαρακτηρίζονται ως επί το πλείστον από ιδιαίτερα ανταγωνιστικό περιβάλλον, κάτι που κάνει τις νέες μητέρες – στελέχη ακόμη πιο διστακτικές να απουσιάσουν ή να πάρουν το βάρος από τη δουλειά τους.

Κείμενο 2

Ο βασιλεύς Δημήτριος

Το ποίημα του Κ. Π. Καβάφη δημοσιεύθηκε στις 30 Ιουνίου 1906 στο περιοδικό «Παναθήναια»[1].

Ὥσπερ οὐ βασιλεύς, ἀλλ' ὑποκριτής, μεταμφιέν-
νυται χλαμύδα φαιὰν ἀντὶ τῆς τραγικῆς
ἐκείνης, καὶ διαλαθὼν ὑπεχώρησεν.[2]

Πλούταρχος, Βίος Δημητρίου

Σαν τον παραίτησαν οι Μακεδόνες
κι απέδειξαν πως προτιμούν τον Πύρρο
ο βασιλεύς Δημήτριος (μεγάλην
είχε ψυχή) καθόλου — έτσι είπαν —
δεν φέρθηκε σαν βασιλεύς. Επήγε
κι έβγαλε τα χρυσά φορέματά του,
και τα ποδήματά του πέταξε
τα ολοπόρφυρα. Με ρούχ' απλά
ντύθηκε γρήγορα και ξέφυγε.

---

[1] Πρόκειται για ένα ιστοριογενές ποίημα του Καβάφη. Πρωταγωνιστής είναι ο πολεμόχαρος βασιλιάς της Μακεδονίας Δημήτριος Α' (337-283 π.Χ.), ο επιλεγόμενος Πολιορκητής για την επίδοσή του στις πολιορκητικές μηχανές. Στα 288 π.Χ. οι Μακεδόνες στρατιώτες του τον εγκατέλειψαν, βαριεστημένοι να πολεμούν για να αυξαίνουν την επικράτειά του, και αυτομόλησαν στο αντίπαλο στρατόπεδο, του Ηπειρώτη βασιλιά Πύρρου. (Από τις σημειώσεις του Γ. Π. Σαββίδη στο Κ. Π. Καβάφη, *Τα ποιήματα*, Ίκαρος, 1963.)

[2] Μετάφραση του χωρίου του Πλουτάρχου, το οποίο χρησιμεύει ως επιγραφή του ποιήματος: Όχι σαν βασιλιάς, αλλά σαν ηθοποιός, άλλαξε την βασιλική του φορεσιά με μια σκούρα χλαμύδα, και έφυγε κρυφά.

Κάμνοντας όμοια σαν ηθοποιός

που όταν η παράστασις τελειώσει,

αλλάζει φορεσιά κι απέρχεται.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις, με βάση το Κείμενο 1, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο φύλλο σου δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος:

α. Οι Ελληνίδες εργαζόμενες μητέρες αντιμετωπίζουν το ίδιο έντονο δίλημμα με τις υπόλοιπες Ευρωπαίες.

β. Στην Ελλάδα προσφέρονται περισσότερες διευκολύνσεις στις εργαζόμενες μητέρες σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης.

γ. Οι γυναίκες που επιστρέφουν στον εργασιακό χώρο μετά από διακοπή συμβιβάζονται πάντα με δουλειές που δεν ανταποκρίνονται στα προσόντα τους.

δ. Αρκετές γυναίκες δεν εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες που παρέχονται από την εταιρία τους, από φόβο για την μελλοντική τους σταδιοδρομία.

ε. Το περιβάλλον στις εταιρίες που παρέχουν διευκολύνσεις στις εργαζόμενες μητέρες είναι συνήθως πολύ ανταγωνιστικό.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

<u>«Οικογένεια ή καριέρα»;</u>Να εξηγήσεις πώς συμβάλλει η χρήση του ερωτήματος στην οργάνωση του κειμένου.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

…τη στιγμή που ο μέσος όρος των συνολικά 21 ευρωπαϊκών χωρών που ερευνήθηκαν βρίσκεται κοντά στο 50%! (παράγραφος 2),

«Είναι σα να ξεκινάς την καριέρα […] μακριά από τις εξελίξεις» σχολιάζει η Κατερίνα Διαμαντοπούλου (παράγραφος 3),

…ώστε να μη θεωρηθούν από τους ανωτέρους τους μη παραγωγικές ή μη αφοσιωμένες στην εργασία τους – κάτι που μελλοντικά μπορεί να τις κάνει να χάσουν κάποια προαγωγή ή και τη θέση τους (παράγραφος 4).

Να εξηγήσεις τη λειτουργία του θαυμαστικού, των εισαγωγικών και της παύλας αντίστοιχα στις παραπάνω υπογραμμισμένες φράσεις του Κειμένου 1.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο Καβάφης εμπνέεται από την Ιστορία, για να αναδείξει θέματα που απασχολούν τους ανθρώπους διαχρονικά. Ποιο θέμα, κατά τη γνώμη σου, αναδεικνύεται μέσα από την ποιητική απόδοση της ιστορίας του Βασιλιά Δημητρίου του Πολιορκητή; Ποιες σκέψεις ή/ και συναισθήματα σου προκαλεί η στάση του Βασιλιά Δημητρίου; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100 -150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α. Λ

β. Λ

γ. Λ

δ. Σ

ε. Σ

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Λειτουργία ερωτήματος στην οργάνωση του κειμένου:

Εισάγει τον αναγνώστη στο θέμα του κειμένου, προσελκύοντας εξαρχής το ενδιαφέρον του, προκαλώντας την απορία και τον προβληματισμό του για το δίλημμα που φαίνεται να αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες εργαζόμενες Ελληνίδες, το οποίο αναλύεται στη συνέχεια. Με αυτόν τον τρόπο, ο αναγνώστης κατατοπίζεται από την εισαγωγική παράγραφο με άμεσο τρόπο για το θέμα του κειμένου.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

τη στιγμή που ο μέσος όρος των συνολικά 21 ευρωπαϊκών χωρών που ερευνήθηκαν βρίσκεται κοντά στο 50%!: χρήση θαυμαστικού > έντονο συναίσθημα / έκπληξη / αγανάκτηση / ειρωνεία,

«Είναι σα να ξεκινάς την καριέρα σου από την αρχή, καθώς, όταν φεύγεις από μια δουλειά για κάποια χρόνια, φεύγεις μακριά από τις εξελίξεις» σχολιάζει η Κατερίνα Διαμαντοπούλου: χρήση εισαγωγικών > αυτούσια παράθεση λόγων ενός προσώπου,

ώστε να μη θεωρηθούν από τους ανωτέρους τους μη παραγωγικές ή μη αφοσιωμένες στην εργασία τους – κάτι που μελλοντικά μπορεί να τις κάνει να χάσουν κάποια προαγωγή ή και τη θέση τους: χρήση παύλας > προσθήκη συμπληρωματικών / επεξηγηματικών πληροφοριών με τη μορφή σχολίου/αξιολογικής κρίσης της αρθρογράφου.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/τεκμηριωθεί με στοιχεία/χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να εντοπίσει το συμβολικό επίπεδο του ποιήματος και να αναδείξει μέσα από την απάντησή του/της τις σκέψεις και τα συναισθήματά του/της σε σχέση με:

- τη στάση ενός ηγέτη ή ενός ανθρώπου σε θέση ευθύνης ή ενός ανθρώπου γενικά, όταν έρχεται αντιμέτωπος με κρίσιμες καταστάσεις,
- το δίλημμα ανάμεσα σε μια θρασύδειλη, καιροσκοπική, τυχοδιωκτική στάση και σε μια γενναιόψυχη, συνεπή στάση ζωής, η οποία μπορεί μεν να οδηγεί στη συντριβή, αλλά εξασφαλίζει την υστεροφημία.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Μαμά, μην κλαις, θα τα λέμε στο «skype»…

Το κείμενο είναι άρθρο που δημοσίευσε ο Απόστολος Λεκασάς στην Εφημερίδα «Έθνος».

Παλιά μετανάστευαν εξαιτίας της ανέχειας. Κουβαλούσαν τις αναμνήσεις τους σαν ξόρκια για τους δράκους της ξενιτιάς κι έσερναν, εκτός από τους ταπεινούς τους μπόγους, πιότερο την υπόσχεση για επιστροφή. Νοσταλγία για μια αγαπημένη όπως ο Γιάννης του Μοθωνιού για μια Μελαχρώ ιστορημένη από τον Παπαδιαμάντη. Μια υπόσχεση σαν αυτή με την οποία έκλεινε το «Διπλό βιβλίο» του Δημήτρη Χατζή: «Και θα τη φκιάσουμε έτσι και μια πατρίδα για μας – εκεί στην πατρίδα μας την Ελλάδα». Τώρα φεύγουν οργισμένοι. Στις βαλίτσες κουβαλάνε τα πτυχία τους, βουβό θυμό κι ένα δακρυσμένο άι σιχτίρ για την πατρίδα που τους αποβάλλει σαν ανεπιθύμητα μπάσταρδα. Φεύγουν νέοι με μεταπτυχιακά αλλά και απελπισμένοι μεσήλικες. Όπως ο γιατρός, μέλος του διοικητικού συμβουλίου του Ιατρικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, που πήγε στην Αγγλία αγανακτισμένος με όσα βίωνε στα ελληνικά νοσοκομεία. Σαν την Ξένια που γύρισε δυο φορές την Ευρώπη και τώρα ζει ως περιζήτητη εργαζόμενη στη Ζυρίχη πριν ακόμη γίνει 25 χρονών. Άριστη στο σχολείο, στο πανεπιστήμιο, για τους Ελβετούς. Η πατρίδα της όμως της έκοβε την ανάσα με λαβή επιδέξιου στραγγαλιστή.

Αναχωρούν όχι πια για ταξίδι με φτηνό αεροπορικό εισιτήριο. Η γενιά της ξέφρενης ανεμελιάς συνετρίβη κατά την προσγείωση στην πραγματικότητα. Φεύγουν νιώθοντας τυχεροί αν καταφέρουν και βρουν χώρα υποδοχής: μηχανικοί και επαγγελματίες από τον χώρο της υγείας, λογιστές και φοροτεχνικοί, ναυπηγοί και αρχιτέκτονες, γεωπόνοι και χημικοί, κτηνίατροι και φυσιοθεραπευτές, τεχνολόγοι πυρηνικής ιατρικής και οδοντίατροι, λογοθεραπευτές και μαίες, μηχανικοί αυτοκινήτων και συγκολλητές, κλειδαράδες και χτίστες, ξυλουργοί και υδραυλικοί, ηλεκτρολόγοι και ψυκτικοί. Κάθε οικογένεια και ένας μετανάστης.

Παρηγορούν τους δικούς τους «μην κλαις, βρε μαμά, θα μιλάμε στο σκάιπ». Η θέση όμως στο κυριακάτικο τραπέζι θα είναι άδεια. Σε πέντε ηλεκτρονικά λεπτά τι να πεις; Για ποιο καημό, ποιο όνειρο και πόνο, πώς να τσουγκρίσεις το ποτήρι στη χαρά;Θα περιμένουν όλοι το καλοκαίρι. Αν η εταιρεία δώσει άδεια. Αλλά ποιος τα σκέφτεται αυτά τώρα που στο μυαλό υπάρχει το σχέδιο -και η όποια ευκαιρία- για δραπέτευση.

Ποιες λέξεις άραγε και ποια χρώματα θα περιγράφουν το περιεχόμενο της νοσταλγίας του μέλλοντος; Παπαδιαμαντικές «ελάτε, παιδιά, να τραγουδήστε» ή του Χατζή «…κι ας είναι λίγο για την Ελλάδα»;

Κείμενο 2

Η γυναίκα και ο Λάθος

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το θεατρικό έργο του Ιάκωβου Καμπανέλη «Πρόσωπα για Βιολί και Ορχήστρα» (2ο μέρος: Η γυναίκα και ο Λάθος), Θέατρο, τόμος Γ, εκδόσεις Κέδρος, 1981.

Αρχιφύλακας: Εσύ, ξέρεις τι θα πει η ώρα της αλήθειας; Κάθισε κάτω και δεν θέλω πολλά λόγια, ερώτηση – απάντηση. Πού γεννήθηκες;

Μάνα: Στη Σμύρνη, τότε…

Αρχιφύλακας: Σμύρνη; Άσχημα αρχίζουμε.

Μάνα: Ήτανε κούκλα πριν καεί…

Αρχιφύλακας: Τα 'χουμ' ακούσει αυτά. Άμα κουβαληθήκατε στην Ελλάδα πού έμενες;

Μάνα: Δεν έμενα, γιατί ερχότανε οι άνθρωποι του βασιλιά και βάνανε φωτιά στις παράγκες, γιατί, λέει, θα τρώγαμε το ψωμί τους.

Αρχιφύλακας: Άσ' την πολιτική στην άκρη, εγώ σε ρώτησα πού έμενες.

Μάνα: Με δώσανε δουλάκι σ' ένα σπίτι στην Αθήνα.

Αρχιφύλακας: Τι σπίτι;

Μάνα: Είχανε ένα χαλί μεγάλο σα χωράφι και το σηκώνανε τέσσερις δούλες και τ' απλώνανε στην ταράτσα. Μού δίνανε μια σκούπα να καθαρίζω το χαλί, αλλά ήτανε όλο σχέδια και λουλούδια, και μονοπάτια, και εγώ θυμόμουνα το χωριό μας στη Σμύρνη και γονάτιζα απάνω και έκλαιγα…

Αρχιφύλακας: Στο θεό σου, ρε χριστιανή μου, τι με ενδιαφέρει το χαλί…;

Μάνα: Γι' αυτό δεν έμεινα. Είπε η κυρία, «αυτή η πρόσφυγια είναι ακαμάτρα» και με δώσανε σε μια γερόντισσα που ήταν άρρωστη.

Αρχιφύλακας: Στάσου! Πόσω χρονώ ήσουνα;

Μάνα: Κοντά στα ενενήντα.

Αρχιφύλακας: Εσύ πόσω χρονών ήσουνα…;

Μάνα: Δώδεκα – δεκατριών…

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις, με βάση το Κείμενο 1, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο φύλλο σου δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος:

α. Οι Έλληνες μετανάστες διαχρονικά βιώνουν τα ίδια συναισθήματα για την Ελλάδα, φεύγοντας από τη χώρα.

β. Οι σύγχρονοι Έλληνες μετανάστες δεν διαθέτουν πανεπιστημιακούς τίτλους σπουδών.

γ. Η μετανάστευση πλήττει διάφορες επαγγελματικές ειδικότητες.

δ. Το φαινόμενο της σύγχρονης μετανάστευσης δεν είναι τόσο εκτεταμένο.

ε. Οι νέες τεχνολογίες επικοινωνίας δεν μπορούν να αναπληρώσουν το κενό που αφήνουν στην οικογένειά τους οι μετανάστες.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Δύο από τους τρόπους με τους οποίους αναπτύσσεται η πρώτη παράγραφος του Κειμένου 1 είναι η σύγκριση - αντίθεση και τα παραδείγματα. Να επιβεβαιώσεις με συντομία την παραπάνω διαπίστωση (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τι επιτυγχάνεται με τις συγκεκριμένες επιλογές του συντάκτη (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

<u>θα τα λέμε στο «skype» (τίτλος),</u>

<u>το «Διπλό βιβλίο» του Δημήτρη Χατζή (παράγραφος 1),</u>

«μην κλαις, βρε μαμά, θα μιλάμε στο σκάιπ» (παράγραφος 3):

Να εξηγήσεις τη λειτουργία των εισαγωγικών στις παραπάνω φράσεις του Κειμένου 1.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες στάσεις απέναντι στους πρόσφυγες αναδεικνύονται μέσα από τον διάλογο της μάνας με τον αρχιφύλακα; Ποιες σκέψεις ή/και συναισθήματα σού δημιουργούν; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε περίπου 100 -150 λέξεις, τεκμηριώνοντάς την με συγκεκριμένες αναφορές στο Κείμενο 2.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α. Λ

β. Λ

γ. Σ

δ. Λ

ε. Σ

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύγκριση - αντίθεση:

Παλιά μετανάστευαν εξαιτίας της ανέχειας. - Τώρα φεύγουν οργισμένοι.

Παραδείγματα:

…όπως ο Γιάννης του Μοθωνιού για μια Μελαχρώ ιστορημένη από τον Παπαδιαμάντη.

Μια υπόσχεση σαν αυτή με την οποία έκλεινε το «Διπλό βιβλίο» του Δημήτρη Χατζή…

Όπως ο γιατρός … στα ελληνικά νοσοκομεία.

Σαν την Ξένια που γύρισε…. 25 χρονών.

Με τη σύγκριση - αντίθεση αναδεικνύονται οι διαφορές ανάμεσα στη μετανάστευση του χθες και του σήμερα.

Με τη χρήση παραδειγμάτων από τη λογοτεχνία και την καθημερινή ζωή ενισχύεται η θέση του συντάκτη και αισθητοποιούνται οι διαφορές ανάμεσα στη μετανάστευση του χθες και του σήμερα. Γίνεται πιο ξεκάθαρο το θέμα της σημερινής μετανάστευσης.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

θα τα λέμε στο «skype» (τίτλος): ξένος όρος,

το «Διπλό βιβλίο» του Δημήτρη Χατζή (παράγραφος 1): τίτλος λογοτεχνικού βιβλίου,

«μην κλαις, βρε μαμά, θα μιλάμε στο σκάιπ» (παράγραφος 3): αυτούσια παράθεση λόγων άλλων.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να αναδείξει μέσα από την απάντησή του/της τις σκέψεις και τα συναισθήματά του/της σε σχέση με:

- την ύπαρξη αρνητικών στερεοτύπων αναφορικά με τους Μικρασιάτες πρόσφυγες, και ειδικά τους Σμυρνιούς, την περίοδο μετά τη μικρασιατική καταστροφή και την ανταλλαγή των πληθυσμών (*Σμύρνη; Άσχημα αρχίζουμε …* Τα 'χουμ' ακούσει αυτά.),
- την αντίληψη ότι οι πρόσφυγες επιβαρύνουν τη χώρα (*Άμα <u>κουβαληθήκατε</u> στην Ελλάδα πού έμενες*), ότι δεν είναι εργατικοί ή δεν είναι αποτελεσματικοί στη δουλειά τους (*Είπε η κυρία, «αυτή η πρόσφυγια είναι ακαμάτρα» και με δώσανε σε μια γερόντισσα που ήταν άρρωστη*.),
- τη βίαιη και επιθετική στάση κάποιων κοινωνικών ομάδων εναντίον των προσφύγων (*ερχότανε οι άνθρωποι του βασιλιά και βάνανε φωτιά στις παράγκες, γιατί, λέει, θα τρώγαμε το ψωμί τους*),
- την εργασιακή εκμετάλλευση των προσφύγων και μάλιστα των ανηλίκων (*Με δώσανε δουλάκι σ' ένα σπίτι στην Αθήνα, Δώδεκα – δεκατριών…*).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Παράγοντες στην επιλογή επαγγέλματος

Απόσπασμα από το άρθρο του Μιχάλη Κατσιμίτση (18/8/2010),το οποίο έχει προσαρμοστεί στις ανάγκες της εξέτασης,https://www.in.gr/2010/08/18/greece/paideia/paragontes-stin-epilogi-epaggelmatos/

Όσο παράδοξο και να φανεί, η επιλογή επαγγέλματος από τον νέο άνθρωπο είναι συνισταμένη πολλών παραγόντων. Στην πραγματικότητα, αποτελεί συλλογική απόφαση. Βέβαια, η κλίση του νέου είναι βασικός παράγοντας. Αλλά αυτή αποτελεί μόνο μια γενική κατεύθυνση (ενώ το επάγγελμα είναι μια συγκεκριμένη ενασχόληση). Από κει και πέρα, σημαντική είναι η επίδραση της στάσης και της εμπειρίας των γονιών, μαζί με τα όποια όνειρα ή προσδοκίες έχουν από το παιδί τους, καθώς και της παρέας του νέου, αλλά και - αυτό δεν θα πρέπει να λησμονιέται - των τάσεων της ίδιας της κοινωνίας. Για παράδειγμα, σε όσους αρέσει η διδασκαλία την εποχή αυτή είναι πιο εύκολο να προσληφθούν ως δάσκαλοι παρά ως καθηγητές. Ή, αν κάποιος έχει καλλιτεχνικές ανησυχίες, είναι πιθανότερο να θελήσει να γίνει ηθοποιός ή τραγουδιστής παρά αγγειοπλάστης, επειδή σήμερα η κοινωνία εστιάζει σε αυτές τις δύο ομάδες καλλιτεχνών.

Η επιλογή του επαγγέλματος με βάση τα προσωπικά ενδιαφέροντα αποτελεί την εύκολη και απλούστερη φάση της συνολικής διαδικασίας. Τα δύσκολα είναι οι άλλες, οι επιμέρους παράμετροι που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη.

Μια τέτοια παράμετρος είναι η δυνατότητα εύρεσης εργασίας στο αντικείμενο που πρόκειται κανείς να ειδικευθεί. Είναι προφανές πως δεν έχει απολύτως κανένα νόημα να πάει και να σπουδάσει κανείς κάτι, για το οποίο δεν υπάρχει ζήτηση στην αγορά εργασίας. Δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο να σπουδάζει κάποιος ένα αντικείμενο, θεωρώντας ότι δεν θα έχει εργασιακό πρόβλημα και μετά να διαπιστώνει ότι η αγορά εργασίας είναι κορεσμένη από την ειδικότητα αυτή. Επομένως, θα πρέπει να έχει μια, γενική έστω, άποψη του χώρου, στον οποίο θα κινηθεί επαγγελματικά, ώστε να γνωρίζει εκ των προτέρων τις δυσκολίες που θα συναντήσει και, εφόσον επιθυμεί να συνεχίσει προς εκείνη την κατεύθυνση, να είναι οπλισμένος και με την απαραίτητη επιμονή και υπομονή. Από την άλλη, μπορεί πάντα να διαλέξει ένα παραπλήσιο (της αρχικής επιλογής του) επάγγελμα, το οποίο θα παρέχει περισσότερες ευκαιρίες για δουλειά.

Κείμενο 2

Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από το μυθιστόρημα του Χανς Φάλαντα (1893-1947) «Λύκος ανάμεσα σε λύκους», Α' τόμος, μετάφραση-εισαγωγή: Ιωάννας Αβραμίδου, Εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 2020 (Προσαρμογή του κειμένου στις ανάγκες της εξέτασης)

Το πρώτο άτομο που συνάντησε στο χολ του ξενοδοχείου ήταν, φυσικά, ένας γνωστός […] Αυτή τη φορά επρόκειτο ακριβώς για έναν συνάδελφο από το σύνταγμά του, τον υπολοχαγό φον Στούντμαν.

Ο χερ φον Στούντμαν στεκόταν όρθιος στο χολ με ατσαλάκωτη ρεντιγκότα[1] και λουστραρισμένα παπούτσια (πρωί πρωί!)και για μια στιγμή μόνο η συνάντηση αυτή φάνηκε να του δημιουργεί αμηχανία. Όμως ο ίλαρχος ήταν τόσο χαρούμενος που είχε βρει κάποιον για να περάσει τις δύο ώρες αναμονής που δεν παρατήρησε τίποτα.

«Στούντμαν, παλιόφιλε, μα – είναι υπέροχο που σε ξαναβλέπω! Έχω δυο ώρες χρόνο για σένα. Ήπιες καφέ; […] έλα, λοιπόν, αν θυμάμαι καλά, εκεί πέρα μπορούμε να καθίσουμε αναπαυτικά».

Ο υπολογαγός φον Στούντμαν είπε με σιγανή και καθαρή, αλλά λίγο κουρασμένη φωνή:

«Ευχαρίστως, Πράκβιτς, μόλις βρω λίγο χρόνο. Είμαι βλέπεις, - αχ! - ο προϊστάμενος της ρεσεψιόν σ' αυτό το ξενοδοχείο. Θέλω πρώτα να τακτοποιήσω τους ταξιδιώτες του τρένου των εννέα και σαράντα».

[…] Ο φον Πράκβιτς προσπάθησε να ανακαλέσει στη μνήμη του το χαρούμενο, χαμογελαστό αποφασιστικό, κατά οχτώ χρόνια νεότερο πρόσωπο αυτού του ίδιου Στούντμαν, αλλά εκείνος έλεγε ήδη: «Ναι, θυρωρέ, έρχομαι αμέσως». […]

Για λίγο, ο φον Πράκβιτς κοίταξε τον φίλο του που στεκόταν εκεί, υποκλινόμενος ελαφρώς, και άκουγε με σοβαρό αλλά ευγενικό ύφος τις επιθυμίες ή τα παράπονα που εξέφραζε με πάθος η κυρία. Μια βαθιά λύπη τον πλημμύρισε, μια απροσδιόριστη λύπη που τον διαπέρασε πέρα για πέρα. «Τι στο καλό; Ο άμοιρος Στούντμαν! δεν μπορούσε να κάνει τίποτα καλύτερο;», αναρωτήθηκε. Ένα αίσθημα ντροπής τον κυρίευσε, σαν να είχε πιάσει τον φίλο του να κάνει κάποια ανήθικη, ανέντιμη πράξη. Έκανε απότομα μεταβολή και μπήκε στο καφέ του ξενοδοχείου. […] Προσπάθησε να καταλάβει για ποιο λόγο ένιωθε πάλι αυτό το αίσθημα της ντροπής, λες και ο φίλος του είχε διαπράξει κάτι απαγορευμένο, κάτι ανάρμοστο.

Είναι μια δουλειά, όπως όλες οι δουλειές, σκέφτηκε έκπληκτος. Σήμερα δεν είμαστε πια τόσο στενοκέφαλοι, ώστε να θεωρούμε πως υπάρχουν αξιοφρόνητα επαγγέλματα. Στο κάτω κάτω, κι εγώ κάθομαι εδώ μόνο χάρη στην καλοσύνη του πεθερού μου από το Νόιλοε και μαζεύω τα λεφτά του μισθώματος που πρέπει να του καταβάλω, με πολλά βάσανα όμως! Τότε γιατί νιώθω έτσι;

Ξαφνικά του πέρασε από το μυαλό η ιδέα πως η διάθεσή του αυτή ίσως να οφειλόταν στο γεγονός ότι ο φον Στούντμαν έκανε αυτή τη δουλειά από ανάγκη. Σίγουρα, πρέπει κανείς να δουλεύει

[1] Ανδρικό επίσημο σακάκι, σταυρωτό, στενό στη μέση και μακρύ, το οποίο φοριόταν ως πανωφόρι

για να δικαιολογήσει την ύπαρξή του. Αλλά υπάρχει η ελεύθερη βούληση και σύμφωνα μ' αυτή μπορούμε να επιλέγουμε τη δουλειά. Η μισητή εργασία που γίνεται αποκλειστικά για τα χρήματα είναι ατιμωτική. Ο φίλος του δεν θα είχε ποτέ επιλέξει αυτοβούλως να κάνει αυτή τη δουλειά. Προφανώς, δεν είχε άλλη επιλογή.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες είναι, σύμφωνα με το Κείμενο 1, οι βασικές παράμετροι, βάσει των οποίων ο νέος άνθρωπος μπορεί να επιλέξει το μελλοντικό του επάγγελμα; Να απαντήσεις σε μια παράγραφο 60-70 λέξεων.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η αλληλουχία των νοημάτων ανάμεσα στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 πρόθεση του πομπού είναι κυρίως να πληροφορήσει τον/την αναγνώστη/-στρια. Να εντοπίσεις (μονάδες 6) και να αναλύσεις με συντομία (μονάδες 9) τρεις γλωσσικές επιλογές (ρηματικό πρόσωπο, λειτουργία της γλώσσας, ρηματική έγκλιση, σύνταξη, σημεία στίξης κ.ά.) με τις οποίες επιχειρεί να πετύχει τον στόχο του.

Μονάδες 15

4ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές κειμενικές ενδείξεις τη συναισθηματική αντίδραση του Πράκβιτς, όταν συνειδητοποιεί τον λόγο της παρουσίας του Στούντμαν στο ξενοδοχείο. Παράλληλα, να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με τις σκέψεις που διατυπώνει ο Πράκβιτς για την εργασία.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Βασικές παράμετροι είναι:

- η κατανόηση ότι η επιλογή επαγγέλματος είναι συνισταμένη πολλών παραγόντων και συλλογική απόφαση,
- η κλίση του νέου ατόμου, η οποία είναι μία γενικής κατεύθυνσης παράμετρος, ενώ το επάγγελμα είναι μια συγκεκριμένη ενασχόληση,
- η επίδραση της στάσης και της εμπειρίας των γονέων, σε συνδυασμό με τα όνειρα ή τις προσδοκίες που έχουν αυτοί από το παιδί τους,
- η επιρροή των φίλων (της νεανικής παρέας),
- οι κοινωνικές τάσεις και, γενικότερα, το κοινωνικό περιβάλλον,
- τα προσωπικά ενδιαφέροντα κάθε νέου/νέας.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η **αλληλουχία των νοημάτων** ανάμεσα στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 επιτυγχάνεται με:

- Το νοηματικό περιεχόμενο των δύο παραγράφων (οι παράγραφοι σχετίζονται νοηματικά π.χ. 2η παράγραφος *οι άλλες, επιμέρους παράμετροι*, 3η παράγραφος *Μια τέτοια παράμετρος είναι η δυνατότητα εύρεσης εργασίας*,)
- Η μια σκέψη/ιδέα μεταβαίνει στην άλλη με ομαλό τρόπο. Υπάρχει ορθότητα των ιδεών που αναφέρονται στο κείμενο, χωρίς λογικά χάσματα, αντιφάσεις και αυθαίρετα συμπεράσματα
- Η διάταξη των ιδεών λαμβάνει υπόψη τη σπουδαιότητα των δεδομένων (ιεραρχική σειρά) κ.ά.

Όπως γνωρίζουμε, η αλληλουχία των νοημάτων ενισχύεται και υποστηρίζεται μέσω της συνοχής. Ως εκ τούτου, ο/η μαθητής/-τρια εστιάζει στη συνοχή, αναφέροντας ότι οι δύο παράγραφοι

συνδέονται μεταξύ τους **λεκτικά** με διαρθρωτικές ή συνοχής λέξεις/φράσεις (γλωσσικά στοιχεία). *Οι <u>άλλες</u> παράμετροι* (2η παράγραφος)- *<u>Μια τέτοια</u> παράμετρος από τις προαναφερθείσες* (3η παράγραφος).

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- <u>Ρηματικά πρόσωπα</u>:

Γ΄ ενικό και Γ' πληθυντικό πρόσωπο: (το θέμα προβάλλεται με αντικειμενικότητα-αποστασιοποίηση, χωρίς την άμεση συμμετοχή ή εμπλοκή στα δρώμενα π.χ.*)*

- <u>Λειτουργία της γλώσσας</u>

Παρατηρείται αναφορική -κατά κύριο λόγο- λειτουργία της γλώσσας

- <u>Λεξιλόγιο</u>:

-επιστημονικό/ειδικό λεξιλόγιο, λόγω της ειδικής φύσης του εξεταζόμενου θέματος (π.χ. *εργασιακός, κορεσμός, αγορά εργασίας)*

-απλό/καθημερινό λεξιλόγιο, προκειμένου να γίνει το κείμενο κατανοητό και εύληπτο από ένα ευρύτερο κοινό π.χ. *ηθοποιός ή τραγουδιστής*, *παρέα του νέου)*

- <u>Σημεία στίξης</u>:

παρενθέσεις, κατά κύριο λόγο, για να επεξηγήσει ή συμπληρώσει τα λεγόμενά *του π.χ. (ενώ το επάγγελμα είναι μια συγκεκριμένη ενασχόληση).*

- <u>Εγκλίσεις</u>:

Κυριαρχεί η οριστική με την οποία καταγράφονται οι παράμετροι επιλογής της εργασίας με αντικειμενικό τρόπο. Γενικότερα, δίνεται έμφαση σε διαφορετικούς βαθμούς βεβαιότητας των καταστάσεων (*όσο παράξενο και να φανεί*, *βέβαια, να διαλέξει ένα παραπλήσιο… επάγγελμα, το οποίο θα παρέχει περισσότερες ευκαιρίες για δουλειά)*

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η συναισθηματική αντίδραση του Πράκβιτς, όταν συνειδητοποιεί τον λόγο της παρουσίας του Στούντμαν στο ξενοδοχείο, είναι η έκπληξη και λύπη (*Μια βαθιά λύπη τον πλημμύρισε, μια απροσδιόριστη λύπη που τον διαπέρασε πέρα για πέρα. «Τι στο καλό; Ο άμοιρος Στούντμαν! δεν μπορούσε να κάνει τίποτα καλύτερο;», αναρωτήθηκε.*). Νιώθει σαν να έχει παραστεί μάρτυρας σε μια ανάρμοστη πράξη του φίλου του (*Ένα αίσθημα ντροπής τον κυρίευσε, σαν να είχε πιάσει τον φίλο του να κάνει κάποια ανήθικη, ανέντιμη πράξη.*) Στη συνέχεια, ωστόσο, του αποσπάσματος φαίνεται ότι ξεπερνά την αρχική του έκπληξη, καθώς αναλογίζεται ότι δεν υπάρχουν εργασίες για τις οποίες θα πρέπει να αισθανόμαστε ντροπή, αρκεί να μην είναι ανάρμοστες και ανέντιμες (*Σήμερα δεν είμαστε πια τόσο στενοκέφαλοι… τα επαγγέλματα, Η μισητή εργασία που γίνεται*

αποκλειστικά για τα χρήματα είναι ατιμωτική). Συνειδητοποιεί ότι ο φίλος του, πιθανότατα από ανάγκη, κάνει αυτή την εργασία και η σύγκριση με τον ίδιο, ο οποίος δε χρειάζεται να εργαστεί, γιατί συντηρείται από τα χρήματα του πεθερού του, είναι αναπόφευκτη (*Στο κάτω κάτω, κι εγώ κάθομαι εδώ μόνο χάρη στην καλοσύνη του πεθερού μου από το Νόιλοε και μαζεύω τα λεφτά του μισθώματος που πρέπει να του καταβάλω, με πολλά βάσανα όμως!*).

Στη συνέχεια ο/η μαθητής/μαθήτρια καλείται με συντομία να εκφράσει τη συμφωνία ή τη διαφωνία του με τις σκέψεις που διατυπώνει ο Πράκβιτς για την εργασία.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Δεν υπάρχει καλή και κακή Ελλάδα/Brain Gain[1]

Συνέντευξη του επιχειρηματία Μάρκου Βερέμη στον δημοσιογράφο Δημήτρη Καραΐσκο, η οποία δημοσιεύτηκε στο Περιοδικό «Κ», 16/01/2022, https://www.kathimerini.gr/k/k-magazine/561673177, (Διασκευή)

Όποιος προσπαθεί στο δικό του χωράφι, στο δικό του μαγαζί, στο δικό του σχολείο, να μεταφέρει τις αξίες της δικαιοσύνης και της αξιοκρατίας, αυτό από μόνο του είναι ένα μικρό θαύμα. Και αν μαζευτούν αρκετά τέτοια μικρά θαύματα, σιγά σιγά αλλάζει η χώρα. Η αλλαγή έρχεται από κάτω προς τα πάνω και όχι ανάποδα, όπως είχαμε συνηθίσει στη χώρα μας να πιστεύουμε, ότι δηλαδή όλα θα τα κάνει το κράτος. Δεν δουλεύει έτσι το πράγμα, τελικά. Και να το αποτέλεσμα: ένας τομέας που δεν υπήρχε δέκα χρόνια πριν, αυτή τη στιγμή έχει αξία περίπου 7 δισ. […]

Ο γιος σας σύντομα τελειώνει το σχολείο και βγαίνει εκεί έξω, στην αγορά και την κοινωνία. Τι συμβουλή ζωής θα του δίνατε;

Θα του έλεγα κάποια πράγματα που λέει ο Αριστοτέλης στα *Ηθικά Νικομάχεια* και τα οποία συνοψίζουν οποιαδήποτε συμβουλή ζωής θα μπορούσα να δώσω σε οποιονδήποτε, ανεξαρτήτως ηλικίας. Λέει πως στη ζωή δεν πρέπει να κυνηγάμε την ευτυχία, γιατί την ευτυχία –την «καλή τύχη»– δεν την ορίζουμε. Πρέπει να κυνηγάμε την ευδαιμονία– που η λέξη σημαίνει να βρίσκουμε πάντοτε τους καλούς μας δαίμονες […][2]. Και δίνει πολύ συγκεκριμένους κανόνες για το πώς να το πετύχεις αυτό, δίνοντας τέσσερις ποιότητες που πιστεύει ότι πρέπει να κατέχει ο καθένας μας. Η πρώτη είναι μια εγγενής αίσθηση δικαιοσύνης – να μην αδικείς δηλαδή ποτέ τους άλλους ούτε και τον εαυτό σου. Η δεύτερη είναι η ενσυναίσθηση, να μπαίνεις στη θέση των άλλων, να συνεργάζεσαι μαζί τους. Η τρίτη είναι το μέτρο και η τέταρτη ποιότητα είναι η τόλμη: μια ζωή που ζεις χωρίς θάρρος είναι μισή ζωή. […]

Αυτές οι διδαχές του Αριστοτέλη ακούγονται σαν να μπορούσαν να είναι χρήσιμες και για ολόκληρη τη χώρα.

---

[1] κέρδος-προσέλκυση εγκεφάλων.

[2] να βρίσκουμε «την ευημερία, απόλυτη ικανοποίηση, συνεχή ψυχική ηρεμία, ηθική τελείωση»

Ναι, βέβαια, είναι ένας καλός οδηγός και για μια χώρα ολόκληρη. Σκέψου, π.χ., πόσο μας λείπει το μέτρο στην Ελλάδα, μια χώρα αμετροέπειας, αλλά και πόσο επίπονα μας λείπει η ενσυναίσθηση. Είμαστε μια χώρα όπου το 80% των επιχειρήσεων απασχολεί κάτω από οκτώ άτομα. Είναι δομικό πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας αυτό: δεν ξέρουμε να συνεργαζόμαστε. Δεν υπάρχει λοιπόν καλή και κακή Ελλάδα, απλώς έχουμε όλοι μας τον καλό και τον κακό μας εαυτό. Και αυτό το διχαστικό πράγμα, [...] να χωρίζουν τους ανθρώπους σε «καλούς» και «κακούς», σε «έτσι» και «αλλιώς», μου μοιάζει εντελώς λάθος, με την έννοια ότι όλοι οι άνθρωποι (και αυτό το έχω βιώσει κι εγώ, κι εσύ, και όλοι μας) έχουν μια καλή και μια κακή πλευρά. Και πόσο ωραίο είναι όταν το περιβάλλον τούς ενθαρρύνει να βγάζουν, όσο περισσότερο γίνεται, τον καλό τους εαυτό.

Κείμενο 2

Νίκος Καζαντζάκης (1883 –1957)

Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από το μυθιστόρημα του Ν. Καζαντζάκη «Αναφορά στον Γκρέκο», Θ' Λαχτάρα φυγής (Εκδόσεις Καζαντζάκης, 2014, Επιμέλεια: Ν. Μαθιουδάκης, σ. 80-81)

Κι όταν ακόμα αργότερα διάβασα τον ήρωα του Θερβάντες, ένας άγιος μεγαλομάρτυς μου φάνηκε ο Δον Κιχώτης, που, πέρα από την ταπεινή καθημερινή ζωή, κίνησε, μέσα στα γιουχαητά και τα γέλια, να βρει, πίσω από τα φαινόμενα, την ουσία. Ποιαν ουσία; Τότε δεν ήξερα, αργότερα κατάλαβα, μια η ουσία, πάντα η ίδια, και δε βρήκε ακόμα ο άνθρωπος άλλον τρόπο να υψωθεί: η κατατρόπωση της ύλης κι η υποταγή του ατόμου σ' ένα υπερατομικό σκοπό, ας είναι και χίμαιρα. Όταν η καρδιά πιστεύει κι αγαπάει, χίμαιρα δεν υπάρχει· υπάρχει μονάχα αντρεία, εμπιστοσύνη και γόνιμη πράξη.

Πέρασαν χρόνια. Προσπάθησα να βάλω τάξη στο χάος αυτό της φαντασίας μου· μα πάντα η ουσία τούτη, όπως μου παρουσιάστηκε, θαμπά ακόμα, όταν ήμουν παιδί, μου φαίνεται πως είναι η καρδιά της αλήθειας: χρέος έχουμε, πέρα από τις ατομικές έγνοιες, πέρα από τις βολικές μας συνήθειες, πιο πάνω από τον εαυτό μας, να θέσουμε ένα σκοπό, κι αυτόν, μέρα και νύχτα, αψηφώντας τα γέλια, την πείνα ή το θάνατο, να μοχτούμε να τον φτάσουμε. Όχι να τον φτάσουμε· μια περήφανη ψυχή, ευτύς ως φτάσει στο σκοπό της, τον μετατοπίζει ακόμα πιο πέρα· όχι να τον φτάσουμε, παρά να μη σταματήσουμε ποτέ στον ανήφορο. Έτσι μονάχα αποχτάει η ζωή ευγένεια κι ενότητα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με βάση το Κείμενο 1, να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο απαντητικό σου φύλλο δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος.

α. Τη μοναδική ευθύνη για τα θέματα ανάπτυξης μιας χώρας την έχει μόνον το κράτος.
β. Ο Αριστοτέλης στο έργο «Ηθικά Νικομάχεια» δίνει συμβουλές που αφορούν όλες τις ηλικιακές ομάδες.
γ. Δεν πρέπει να αδικούμε τους άλλους, ακόμη κι αν χρειαστεί να αδικήσουμε τον εαυτό μας.
δ. Η διάκριση σε «κακούς» και σε «καλούς» είναι φυσική και αποδεκτή από τον συνεντευξιαζόμενο.
ε. Ο καλός μας εαυτός μπορεί να αναδειχτεί και με τη βοήθεια των άλλων.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο ερωτώμενος στη δεύτερη παράγραφο (*Θα του έλεγα κάποια πράγματα… είναι μισή ζωή*.) του Κειμένου 1 αξιοποιεί τις μεθόδους του ορισμού και της διαίρεσης. Να εντοπίσεις τα χωρία που εμφανίζεται η καθεμία μέθοδος (μονάδες 6) και να γράψεις τι επιτυγχάνεται από τη χρήση τους (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 πέντε (5) περιπτώσεις μεταφορικής χρήσης του λόγου (μονάδες 10). Γιατί, κατά τη γνώμη σου, επιλέγεται αυτή η λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο του κειμένου 2, να ερμηνεύσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα του συγγραφέα για τη στάση ζωής που επέλεξε ο ήρωας του Θερβάντες, ο Δον Κιχώτης. Να συμπεριλάβεις στην απάντησή σου τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου δημιουργήθηκαν από την ανάγνωση του αποσπάσματος ως προς τη συμπεριφορά του Δον Κιχώτη και τους σκοπούς που, γενικότερα, θα πρέπει να θέτει ο άνθρωπος στη ζωή του (120-150 λέξεις).

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α. **Λ**

β. **Σ**

γ. **Λ**

δ. **Λ**

ε. **Σ**

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Δεύτερη παράγραφος-Απάντηση στο ερώτημα: *Ο γιος σας σύντομα… Τι συμβουλή ζωής θα του δίνατε;*

Εντοπισμός των χωρίων:

- **Ορισμός**: η λέξη ευδαιμονία σημαίνει/είναι *να βρίσκουμε πάντοτε τους καλούς μας δαίμονες […], να βρίσκουμε «την ευημερία, απόλυτη ικανοποίηση, συνεχή ψυχική ηρεμία, ηθική τελείωση».*
- **Διαίρεση**: η ευδαιμονία επιτυγχάνεται *μέσω συγκεκριμένων κανόνων –τέσσερις ποιότητες.*

Οι 4 ποιότητες είναι:

- ✓ Η πρώτη/μια εγγενής αίσθηση δικαιοσύνης – *να μην αδικείς δηλαδή ποτέ τους άλλους ούτε και τον εαυτό σου*
- ✓ Η δεύτερη/η ενσυναίσθηση, *να μπαίνεις στη θέση των άλλων, να συνεργάζεσαι μαζί τους*
- ✓ *Η* τρίτη/*είναι το μέτρο*
- ✓ *Η* τέταρτη/η τόλμη: *μια ζωή που ζεις χωρίς θάρρος είναι μισή ζωή.*

Επισήμανση: Είναι πιθανόν ο/η μαθητής/-τρια να συμπεριλάβει στην απάντησή του ως ορισμό **και** τη λέξη ευτυχία –*την «καλή τύχη»*. Στην περίπτωση που αναφέρονται και όλα τα παραπάνω για τον ορισμό της λέξης *ευδαιμονία*, η απάντηση δε θα βαθμολογηθεί αρνητικά.

Μέσω του ορισμού, η έννοια της λέξης «ευδαιμονία» μπορεί να:

- νοηματοδοτείται, αφού αναλύονται, δηλώνονται, επεξηγούνται, περιγράφονται οι βασικές ιδιότητες και τα διακριτά χαρακτηριστικά της,
- διευκρινίζεται σε ποια ευρύτερη έννοια ανήκει και ποια είναι η ειδοποιός διαφορά της από τη λέξη *ευτυχία,*
- εντάσσεται στο πλαίσιο των βασικών επιδιώξεων του ανθρώπου,
- προσθέτει στη σχετική πρόταση (καθώς και σε ολόκληρο το κείμενο) ακρίβεια, σαφήνεια, πληρότητα κ.ά.

Μέσω της διαίρεσης, η έννοια της λέξης «ευδαιμονία» (διαιρετέα έννοια) μπορεί να:

- διαιρείται σε υποκατηγορίες,
- αναλύεται με βάση τα στοιχεία από τα οποία αυτή αποτελείται (οι *4 ποιότητές* της),
- γίνεται αντικείμενο μελέτης και διεργασιών με βάση τα δομικά της στοιχεία (τη διαιρετέα βάση και τα μέλη-είδη της διαίρεσης/τα αποτελέσματα της διαίρεσης) κ.ά. Έτσι:
- επιτυγχάνεται η λογική οργάνωση και η κατανόηση του κειμένου
- εντοπίζεται ευκολότερα το κύριο θέμα της παραγράφου
- δίνονται λεπτομέρειες για όσα αναφέρονται από τον ομιλητή κ.ά.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο/Η μαθητής/μαθήτρια επιλέγει πέντε από τις παρακάτω περιπτώσεις μεταφορικής χρήσης του λόγου.

1η παράγραφος: να μεταφέρει, αν μαζευτούν, Δεν δουλεύει έτσι το πράγμα,

Ερώτηση δημοσιογράφου: βγαίνει εκεί έξω**,**

2η παράγραφος: να κυνηγάμε την ευτυχία/την ευδαιμονία, να μπαίνεις στη θέση του άλλου, οι διδαχές ακούγονται, μισή ζωή

3η παράγραφος: να βγάζουν τον καλό τους εαυτό κ.ά.

Στη συνέχεια, ο/η μαθητής/μαθήτρια αναπτύσσει τις απόψεις του/της ως προς το γιατί έχει επιλεγεί αυτή η λειτουργία της γλώσσας. **Ενδεικτικά:**

- *Οι λέξεις ή και οι φράσεις* αποκτούν μέσα στο γλωσσικό περιβάλλον που εντάσσονται αλληγορική/συμβολική σημασία, προσλαμβάνονται με συγκινησιακή/συναισθηματική βαρύτητα, υπονοούνται/υποδηλώνονται (αντί να δηλώνονται ρητά) τα νοήματά τους,
- *Τα νοήματα* του κειμένου συνδέονται με διαισθητικό και συνειρμικό τρόπο, δημιουργείται πολυσημία - χωρίς να αποκλείεται η προσωπική ερμηνεία-,

- Η ποιητική λειτουργία της γλώσσας αξιοποιείται κατάλληλα και το ύφος του λόγου γίνεται πιο άμεσο,
- Ο σκοπός του πομπού (εδώ του συνεντευξιαζόμενου) να προσελκύσει το ενδιαφέρον και τη συναισθηματική κινητοποίηση του/της αναγνώστη/-στριας επιτυγχάνεται.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο/η μαθητής/-τρια ερμηνεύει τις σκέψεις και τα συναισθήματα του Καζαντζάκη για τη στάση ζωής του ήρωα του Θερβάντες. Ο συγγραφέας θαύμαζε τον άνθρωπο-ήρωα επειδή αυτός (ο Δον-Κιχώτης):

- έζησε μια απλή και ταπεινή ζωή,
- υπέστη πολλά δεινά (*μαρτύρησε*) εξαιτίας της διαφορετικότητας του και, γενικότερα, της δυσκολίας κατανόησης και αποδοχής του διαφορετικού ανθρώπου στην κοινωνία που ζούσε,
- χλευάστηκε από το κοινωνικό σύνολο για τα ιδανικά του, το μεγαλείο της ψυχής του και το θάρρος του.

Επιπροσθέτως, η συμπεριφορά και οι επιλογές του Δον Κιχώτη εντάσσονται στο αξιολογικό εκείνο πλαίσιο, το οποίο ο Ν. Καζαντζάκης θεωρεί καθοριστικό για την ανθρώπινη πορεία. Τέτοια στοιχεία είναι:

- η αναζήτηση με πάθος της «ουσίας» της ζωής,
- η προσπάθεια να κατατροπωθεί η ύλη,
- η υποταγή σε έναν υπερατομικό σκοπό,
- η πάλη να αναδειχθεί η μαγεία της χίμαιρας (δηλαδή του απραγματοποίητου ονείρου) σε δημιουργική πραγματικότητα κλπ.

Η απάντηση θα θεωρηθεί πλήρης εάν, επιπροσθέτως, ο/η μαθητής/-τρια εκφράσει και αναπτύξει και τις δικές του/της σκέψεις και τα δικά του/της συναισθήματα για τις παραπάνω θέσεις, οι οποίες αφορούν αφενός τον Δον Κιχώτη και αφετέρου την πορεία του ανθρώπου διαχρονικά.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

[Για το ήθος των εργαζομένων, μια άλλη άποψη]

Το κείμενο προέρχεται από τη συλλογή δοκιμίων του Κώστα Τσιρόπουλου «Δοκίμια ευθύνης», (εκδόσεις Αστήρ). Συντομευμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Ένα νέο «ιδανικό» ανυψώνεται στις μέρες μας, από τις καρδιές των αγριεμένων ανθρώπων, των βαριεστημένων και βιαστικών της εποχής μας: ζωή χωρίς εργασία. Το γεγονός δεν είναι τυχαίο. Γεννήθηκε από την **ανυποληψία** στην οποία έπεσε, για τον άνθρωπο του αιώνα μας, η εργασία, αφότου ο άνθρωπος έπαψε να έχει ευγενείς και υψηλούς σκοπούς στη ζωή του και ξέπεσε στον ευδαιμονισμό. Ο **ευδαιμονισμός**, λοιπόν, εμποδίζει να δεις τη ζωή σ' όλο το πλάτος και το βάθος της, ερεθίζει τον εγωισμό σου και σε κάνει να ζεις μόνο για το παρόν, αδιαφορώντας συχνά για το παρελθόν και το μέλλον.

Και όμως η εργασία δεν ήταν πάντα ένα μέσο βιοπορισμού για τον άνθρωπο. Ήταν και μια βαθιά **υπαρξιακή ανάγκη** που **παγίωνε** και την ισορροπία του ως όντος, ως σκεπτόμενου ανθρώπου και κοινωνικού ατόμου, δείγμα σαφές του ενδιαφέροντός του για τον κόσμο. Σ' αυτόν τον κόσμο που όλα έγιναν από το χέρι του Θεού «καλά λίαν», ο άνθρωπος πλάστηκε ελεύθερος, αφού του δόθηκε η δυνατότητα να κινείται ανάμεσα στο Καλό και στο Κακό και να διαλέγει όχι μόνον το «επιτήδειον» αλλά και το ευχάριστο για τη ζωή του. Ένα από τα μέσα αυτής της ελευθερίας ήταν και η εργασία.

Σήμερα, όμως, η αρχή της ήσσονος προσπάθειας έχει γίνει κανόνας ζωής. Η εργασία, περιφρονημένη, έχει γίνει βάρος, κι όταν ο άνθρωπος αναγκάζεται από τη ζωή να την ασκήσει, δεν διαθέτει κανένα μεράκι, αφήνει έξω από την εργασία την προσωπικότητά του. Και τούτο, ακόμη και σε είδη εργασίας που η προσωπική σφραγίδα **διαδραματίζει** σημαντικό ρόλο.

Αυτό το κατάντημα οφείλεται σε δύο λόγους: Τον έναν τον αναφέραμε, είναι η απουσία υψηλών σκοπών στη ζωή. Ο άλλος λόγος είναι η φύση της εργασίας που συμβαίνει μέσα στην απέραντη, διαρκώς επεκτεινόμενη εξειδίκευση της εποχής, που γίνεται ανούσια για τον άνθρωπο που την ασκεί. Ο εργάτης ενός μεγάλου εργοστασίου που έχει αναλάβει να σφίγγει μια βίδα, εύκολα αποβλακώνεται και γίνεται έρμαιο προπαγάνδας κι απογοήτευσης. Αυτά όλα χωρίς να λογαριάσουμε πως πολλοί άνθρωποι περνούν ολόκληρη τη ζωή τους χωρίς να έχουν βρει, χωρίς να έχουν πετύχει την εργασία που τους ταιριάζει. Έτσι με μόνους τους ευδαιμονιστικούς στόχους σ' αυτήν την ανισόρροπη εποχή, το μέγιστο κατόρθωμα είναι αυτό: πολλά χρήματα με ελάχιστο κόπο.

Είναι ανάγκη, λοιπόν, της παρούσας στιγμής να ξανατιμηθεί η εργασία ως καθαυτό εργασία και όχι μόνο βάσει του χρήματος που αποδίδει ως αμοιβή. Τούτο θα συμβεί, αν την αντικρίσουμε ως καθαρό υπαρξιακό μας χρέος, ως βασικό συστατικό της οικονομίας της ζωής και της ισορροπίας του κόσμου, ως μια έστω και μικρή, έστω και έμμεση, αλλά με καρδιά εισφορά στο γενικό καλό. Τότε ίσως αντιμετωπιστεί με αποτελεσματικότερο τρόπο αυτή η διάλυση της σημερινής ζωής.

Κείμενο 2

«Γραφιάς»

Το κείμενο προέρχεται από την ποιητική συλλογή του Κώστα Καρυωτάκη «Νηπενθή»

Οι ώρες μ’ εχλώμιαναν, γυρτός που βρέθηκα ξανά

στο αχάριστο τραπέζι.

(Απ’ τ’ ανοιχτό παράθυρο στον τοίχο αντικρινά

ο ήλιος γλιστράει και παίζει.)

Διπλώνοντας το στήθος μου, γυρεύω αναπνοή

στη σκόνη των χαρτιώ μου.

(Σφύζει γλυκά και ακούγεται χιλιόφωνα η ζωή

στα ελεύθερα του δρόμου.)

Απόκαμα, θολώσανε τα μάτια μου και ο νους,

όμως ακόμη γράφω.

(Στο βάζο ξέρω δίπλα μου δυο κρίνους φωτεινούς.

Σα να ‘χουν βγει σε τάφο.)

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε 60 – 70 λέξεις την θέση του συγγραφέα του Κειμένου 1 για την εργασία σήμερα και τους λόγους για τους οποίους εκτιμά πως ο άνθρωπος έχει αυτήν την σχέση με την εργασία του.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 υπάρχει ένας ορισμός. Να τον εντοπίσεις, να βρεις τα συστατικά του μέρη (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τι εξυπηρετεί η παρουσία του ως προς τον στόχο του κειμένου (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ανυποληψία, ευδαιμονισμός, παγίωνε, υπαρξιακή ανάγκη, διαδραματίζει. Με καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις και φράσεις του Κειμένου 1 να σχηματίσεις από μία πρόταση στην οποία θα καταδεικνύεται η σημασία τους**.** Μπορείς να αλλάξεις πρόσωπο ή χρόνο εκφοράς ή αριθμό και πτώση.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Λαμβάνοντας υπόψη σχετικές κειμενικές ενδείξεις να ερμηνεύσεις τη στάση που υιοθετεί το ποιητικό υποκείμενο στην εργασία του. Ποιον προβληματισμό για τη σχέση του ανθρώπου με την εργασία σού γεννά η ανάγνωση του ποιήματος; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συγγραφέας στο δοκίμιό του αναφέρεται στην αλλοτρίωση του ατόμου από την εργασία που χαρακτηρίζεται από την αρχή της περιορισμένης προσπάθειας γι' αυτήν και την έλλειψη πάθους. Εντοπίζει αρχικά ως αίτιο του φαινομένου την απαξίωση της εργασίας ηθικά και την έλλειψη υψηλών στόχων στη ζωή, όταν το άτομο αποβλέπει μόνον στον υλικό ευδαιμονισμό και στη συνέχεια αποδίδει το φαινόμενο και στην εξειδίκευση, που οδηγεί στην ανία και στην πλήξη.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ορισμός της εργασίας

Οριστέα έννοια: εργασία

Γένος: βαθιά υπαρξιακή ανάγκη

Είδος / ειδοποιός διαφορά: παγίωνε και την ισορροπία του ως όντος, ως σκεπτόμενου ανθρώπου και κοινωνικού ατόμου.

Ο στόχος του ορισμού είναι να δείξει με ξεκάθαρο τρόπο τη διαφορά στη σημασία της εργασίας για τον άνθρωπο παλαιότερα και σήμερα, διαπίστωση που διατρέχει όλο το κείμενο, για να ευαισθητοποιήσει και να προβληματίσει τον σημερινό αναγνώστη για την κατάντια αυτής της σχέσης, που παλαιότερα έδινε νόημα στη ζωή του ανθρώπου και ήταν βασικός κοινωνικοποιητικός παράγοντας. Σ' αυτό στοχεύει εξάλλου και η χρήση των παρελθοντικών χρόνων στα ρήματα μέσα στον ορισμό (ήταν, παγίωνε).

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- Τα χειρωνακτικά επαγγέλματα όλο και περισσότερο αντιμετωπίζονται με **ανυποληψία** από τη σύγχρονη νεολαία.

- Η στροφή σήμερα στα υλικά αγαθά καλλιεργεί ένα πρότυπο ευτυχίας στον άνθρωπο, τον υλικό **ευδαιμονισμό**.
- Η επιχειρηματική του ευφυΐα και ο σωστός επιχειρησιακός του προγραμματισμός **παγίωσαν** τη θέση του ως διευθυντή στην εταιρία.
- Το να αγαπάει και να αγαπιέται αποτελεί πάντα για τον άνθρωπο μια βαθιά **υπαρξιακή ανάγκη**.
- Με την εισβολή του στρατού **διαδραματίστηκαν** σφοδρές συγκρούσεις με χιλιάδες απώλειες σε ζωές και περιουσίες.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το θέμα του ποιήματος ξεδιπλώνει την αίσθηση του εγκλωβισμού και της ασφυκτικής ζωής που βιώνει το ποιητικό υποκείμενο μέσα στον καταπιεστικό χώρο ενός γραφείου, όντας γραμματέας. Οι αντιθέσεις («Οι ώρες μ' εχλώμιαναν / ο ήλιος γλιστράει και παίζει» - «θολώσανε τα μάτια μου /δυο κρίνους φωτεινούς») αισθητοποιούν τη βίωση της εργασίας ως μιας καταναγκαστικής δραστηριότητας που το φθείρει ψυχικά και σωματικά, ενώ η ακουστική εικόνα «σφύζει γλυκά και ακούγεται . . . ελεύθερα του δρόμου» δείχνει την απογοήτευση και την υπαρξιακή «ασφυξία» που αντιπαραβάλλεται με τους ήχους του περιβάλλοντος, στο οποίο υπάρχει η πραγματική ζωή και η ελευθερία. Ακόμα και οι φωτεινοί κρίνοι στο βάζο του τραπεζιού δεν μπορούν να του δώσουν κουράγιο και με την παρομοίωση «σα να 'χουν βγει σε τάφο» εκφράζεται ο επερχόμενος ψυχικός του μαρασμός και η απαισιοδοξία που το διακατέχει.

Η ποιητική δημιουργία προκαλεί πολλές σκέψεις και συναισθήματα στον αναγνώστη που μπορούν να εκφραστούν ανάλογα, πάντα με την κατάλληλη έκφραση και τεκμηρίωση.

Ενδεικτικά:

Τα συναισθήματα αυτά δεν είναι ξένα σε κάποιους εργαζόμενους και σήμερα, όταν η εργασιακή ανασφάλεια και η έλλειψη ενδιαφέροντος δημιουργούν αίσθημα καταπίεσης και «πνιγμού» στο εργαζόμενο. Γι' αυτό είναι διαχρονική αξία η ανάγκη να ανταποκρίνεται η εργασία στις βαθύτερες επιθυμίες και ανάγκες του ανθρώπου και να του προσφέρει τη χαρά της δημιουργίας και της κοινωνικής προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο. Ο προβληματισμός που αναδεικνύει το ποίημα είναι επίκαιρος.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Κανένας άνθρωπος δεν είναι ίδιος με άλλον […]

Το κείμενο της Μαρίας Κορακά προέρχεται από την Ιστοσελίδα Psychologos-mariakoraka.gr (Διασκευή)

Όσο δυνατοί και έξυπνοι και να θέλουμε να θεωρούμαστε, η ανθρώπινη φύση είναι γενικά αδύναμη όσον αφορά στις σκέψεις. **Αυτές που τρυπώνουν στο μυαλό** τις πιο ανήκουστες στιγμές και σαν τον συνήγορο του διαβόλου σε κάνουν να δεις τα πράγματα και τις καταστάσεις αλλιώς, μερικές φορές ακόμα και πέρα από τη λογική.

Γι' αυτό, κατά μεγάλο μέρος ευθύνονται οι προκαταλήψεις που θρέφουμε ως κοινωνίες. Είναι εκείνες οι ακλόνητες πεποιθήσεις που δεν στηρίζονται σε καμία λογική επιχειρηματολογία. Παρόλα αυτά, επειδή τις πιστεύουν οι πολλοί, υπολαμβάνονται[1] ως ολόκληρη θεωρία, μια που έχει σχηματιστεί με την πάροδο του χρόνου κατά έναν μη επιστημονικό τρόπο, ο οποίος όμως είναι κοινώς αποδεκτός και βασίζεται σε πολλά αρνητικά συναισθήματα, όπως η περιφρόνηση και η απέχθεια. Με απλά λόγια, είναι εκείνα τα στερεότυπα, τα οποία επειδή έτσι πιστεύουν οι πολλοί ξαφνικά γίνονται το «κανονικό», αυτό που απλά και ανεξήγητα «έτσι είναι». Μα δεν είναι όλοι έτσι. Υπάρχουν και εξαιρέσεις στον κανόνα. Φτάνει να θέλουμε να τις δούμε.

Μεγαλώνουμε με τόσες προκαταλήψεις γύρω μας – τόσα λανθασμένα πιστεύω – που αν δεν τα ερευνήσουμε, κρίνουμε, αμφισβητήσουμε εμείς οι ίδιοι, απλά αυτές θα συνεχίσουν να διαιωνίζονται από γενιά σε γενιά. Και όση εκπαίδευση και να έχουμε, **αυτές οι πεποιθήσεις είναι που θα μας κρατούν πάντα πίσω**.

Ζούμε σε έναν κόσμο που γρήγορα σε κρίνει και βγάζει τα συμπεράσματά του χωρίς καν να σε γνωρίσει. Δυσκολευόμαστε να επικοινωνήσουμε γιατί μιλάμε, για να ακουγόμαστε, όχι για να ακούμε. Και έπειτα παραπονιόμαστε για παρεξηγήσεις. Συχνά ο αποδέκτης παρερμηνεύει ή και λαμβάνει λάθος ένα μήνυμα, γι' αυτό όμως δεν πρέπει να θεωρείται από τους άλλους υπεύθυνος μόνον ο αποδέκτης, αλλά και ο αποστολέας του μηνύματος αυτού.

Βλέπουμε το κάθε τι με τον φακό των στερεοτύπων που μας έχουν μάθει[…]. **Βάζουμε τους πάντες στο ίδιο καζάνι**, χωρίς να κάνουμε καν τον κόπο να κρίνουμε από μόνοι μας τον κάθε άνθρωπο ξεχωριστά που έχουμε απέναντί μας.

1θεωρούνται

Ωστόσο, κανένας άνθρωπος δεν είναι ίδιος με άλλον. Είμαστε διαφορετικοί και μοναδικοί κι αυτό είναι το ωραίο, αυτό κάνει τον κόσμο μας ενδιαφέροντα. Φτάνει να προσπαθούμε να γίνουμε εμείς αυτοί οι άνθρωποι που θα θέλαμε να απαρτίζουν την κοινωνία μας, ειλικρινείς και ευγενικοί, ό,τι κι αν πιστεύουν οι άλλοι, όσες προκαταλήψεις κι αν έχουν. **Η ομορφιά ξεκινά από μέσα μας**, από την διαύγεια του μυαλού μας και την καθαρότητα της σκέψης μας.

Κείμενο 2

Τέλος καλό όλα καλά (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο έργο του Ουίλιαμ Σέξπιρ (1564-1616), το οποίο περιλαμβάνεται στα Αριστουργήματα του Άγγλου ποιητή και θεατρικού συγγραφέα, ενός από τους σημαντικότερους συγγραφείς δραματουργούς παγκοσμίως. Ειδική έκδοση για την εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ σε μετάφραση από τα αγγλικά του Ερρίκου Μπελιέ, Εκδόσεις Κέδρος (Διασκευή)

ΒΑΣΙΛΙΑΣ: […] Είναι παράξενο: τα αίματά μας, αν τα βάλει κάποιος όλα μαζί, δεν έχουνε καμιά διαφορά, στο χρώμα, στο βάρος, και στη θερμοκρασία, όμως, τα μυαλά πολλών κάνουν μεγάλες διακρίσεις. Αν η κοπέλα είν' ενάρετη -εκτός από αυτό που εσύ αντιπαθείς, πως δηλαδή είναι κόρη φτωχού γιατρού- φτάνει ν' αντιπαθείς την ίδια την αρετή, επειδή δεν σ' αρέσει το οικογενειακό όνομα της κοπέλας: αυτό που κάνεις δεν είναι σωστό. Από μέρη χαμηλά βγαίνουν έργα που καταξιώνουν το μέρος μέσα από το έργο εκείνου που το κατόρθωσε.

Αντίθετα, εκεί όπου μεγάλοι τίτλοι παραφουσκώνουν τον άνθρωπο, αλλά δεν υπάρχει αρετή καμία, το ίδιο το αξίωμα δεν αξίζει παραπάνω από φουσκωμένο ασκί. Το καλό είναι καλό από μόνο του, δεν έχει όνομα, το ίδιο και το κακό: η ποιότητα του ανθρώπου εκτιμάται από αυτό που είναι ουσιαστικά ο χαρακτήρας του, όχι απ' το αξίωμά του, το' δωσε η ίδια η φύση, δεν τα κληρονόμησε (τα χαρίσματα) από προγόνους, είναι χαρίσματα εκ γενετής. Και είναι γελοίο ν' αρνιέσαι χαρίσματα, γιατί είσαι τάχα απόγονος κάποιου χαρισματικού, χωρίς να έχεις τα προσόντα του προγόνου σου. Η αξία του ανθρώπου εκπηγάζει από τις ίδιες του τις πράξεις, όχι από τα έργα των προγόνων του.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς κατασκευάζονται τα στερεότυπα στο κοινωνικό σύνολο, σύμφωνα με το Κείμενο 1; Να απαντήσεις σε μια παράγραφο 60-70 λέξεων.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Γι' αυτό (2η παράγραφος)**, Με απλά λόγια** (2η παράγραφος), **Ωστόσο** (6η παράγραφος): Ποιος είναι ο ρόλος των παραπάνω λέξεων - φράσεων στη συνοχή των νοημάτων του κειμένου 1 (μονάδες 4); Ποια νοηματική σχέση, κατά τη γνώμη σου, εκφράζει η καθεμία (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Αυτές που τρυπώνουν στο μυαλό (1η παράγραφος),
αυτές οι πεποιθήσεις είναι που θα μας κρατούν πάντα πίσω (3η παράγραφος),
Βλέπουμε το κάθε τι με τον φακό των στερεοτύπων (5η παράγραφος),
Βάζουμε τους πάντες στο ίδιο καζάνι (5η παράγραφος),
Η ομορφιά ξεκινά από μέσα μας (6η παράγραφος)

Οι παραπάνω φράσεις του Κειμένου 1 είναι διατυπωμένες σε μεταφορική γλώσσα. Να τις μεταγράψεις, χρησιμοποιώντας κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας. Να κάνεις τις αλλαγές που κρίνεις απαραίτητες, αλλά προσέχοντας, ώστε να μην αλλάξει το νόημα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις στο Κείμενο 2 τη συναισθηματική φόρτιση στην οποία βρίσκεται ο ομιλητής του αποσπάσματος (μονάδες 10) και να εκθέσεις την προσωπική σου τοποθέτηση στις απόψεις που αυτός εκφράζει (μονάδες 5). Ανάπτυξε την ερμηνεία σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Γεννώνται σκέψεις που κυριεύουν το μυαλό και επηρεάζουν αρνητικά και παράλογα τη ζωή του ατόμου, ανεξαρτήτως της σωματικής και πνευματικής δύναμης,
- θρέφονται διαχρονικά προκαταλήψεις/πεποιθήσεις, στερεότυπα που δεν τεκμηριώνονται επιστημονικά, αλλά γίνονται ανεξήγητα αποδεκτές/-ά. Στοιχεία που γεννούν αρνητικά συναισθήματα, ομογενοποιούν τις αντιδράσεις - χωρίς κατά περίπτωση διαφοροποίηση,
- δεν καθιστούν αντιληπτή τη διαφορετικότητα του άλλου, καθώς δεν υπάρχει πάντα διαύγεια του μυαλού και καθαρότητα της σκέψης. Το άτομο δεν μπορεί να εμπλουτίσει τον «κόσμο» του και να γίνει το ίδιο καλύτερο.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο ρόλος των διαρθρωτικών-μεταβατικών αυτών λέξεων/φράσεων είναι να:

- συνδέουν γλωσσικά τις προτάσεις, τις περιόδους λόγου και τις παραγράφους μεταξύ τους, έτσι ώστε να συμβάλλουν στην οργάνωση – διάρθρωση – συνοχή του λόγου. Οι λέξεις/φράσεις αυτές – μαζί με την οργάνωση του κειμένου – συμβάλλουν στην αντίληψη του περιεχομένου και τη συλλογιστική πορεία του συγγραφέα του κειμένου,

- εξασφαλίζουν τη συνέχεια των νοημάτων, δε διακόπτουν τη ροή της σκέψης του γράφοντος, μεταδίδουν τα μηνύματα με ευκολία, συντελούν στην ομαλή μετάβαση από τη μια ιδέα στην άλλη,

- καθιστούν ταχύτερα αντιληπτή τη μετάβαση από τη μια ιδέα στην άλλη, το κείμενο καθίσταται ευκολότερα κατανοητό κ.ά.

Γι' αυτό = αιτιολόγηση (γιατί, εξαιτίας, επειδή…) ή και αποτέλεσμα (αυτό είναι το αποτέλεσμα, απότοκο όλων των παραπάνω είναι…). Αιτιολογείται γιατί και ποιες σκέψεις τρυπώνουν στο μυαλό.

Επίσης, δεκτή μπορεί να είναι και η απάντηση ότι οι σκέψεις αυτές είναι αποτέλεσμα των προκαταλήψεων.

Με άλλα λόγια= εισαγωγή επεξήγησης – διασάφησης. Επεξηγεί/διασαφηνίζει ποια είναι εκείνα τα στερεότυπα, τα οποία πιστεύουν οι πολλοί και έτσι γίνονται το «κανονικό», αυτό που απλά και ανεξήγητα «έτσι είναι».

Ωστόσο= Αντίθεση – εναντίωση, εστιάζει στο γεγονός ότι κανένας από τους ανθρώπους, τους οποίους ξεχωριστά έχουμε απέναντί μας, δεν είναι ίδιος με τον άλλον.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο/Η μαθητής/-τρια θα πρέπει να επαναδιατυπώσει/μεταγράψει τις φράσεις, φροντίζοντας να τις διατυπώσει με κυριολεκτική γλώσσα. Δεκτές γίνονται οι αλλαγές που δε διαφοροποιούν το νόημα του κειμένου και το συγκείμενο των συγκεκριμένων φράσεων.

(Ενδεικτικά:)

- Αυτές που τρυπώνουν στο μυαλό (1η παράγραφος) = Αυτές οι σκέψεις που κάνουμε συνεχώς, που μας απασχολούν έντονα (επίμονα).
- […] αυτές οι πεποιθήσεις είναι που θα μας κρατούν πάντα πίσω (3η παράγραφος)= […] αυτές οι πεποιθήσεις είναι που πάντα θα μας περιορίζουν, δεν θα επιτρέπουν τη βελτίωσή μας.
- Βλέπουμε το κάθε τι με τον φακό των στερεοτύπων (5η παράγραφος) = τα στερεότυπα επιδρούν/επηρεάζουν τις αντιλήψεις και τις συμπεριφορές μας, τα στερεότυπα επηρεάζουν τον τρόπο που εξάγουμε συμπεράσματα, που διαμορφώνουμε απόψεις …
- Βάζουμε τους πάντες στο ίδιο καζάνι (5η παράγραφος) = τους θεωρούμε όλους ίδιους.
- Η ομορφιά ξεκινά από μέσα μας (6η παράγραφος) = η ομορφιά σχετίζεται με τον εσωτερικό μας κόσμο, η ομορφιά εξαρτάται από τον εσωτερικό μας κόσμο κ.ά.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η απάντηση θεωρείται πλήρης, όταν ο/η μαθητής/μαθήτρια αναδείξει ότι το ποιητικό υποκείμενο είναι φορτισμένο συναισθηματικά, επειδή:

- διαφωνεί με τον συνομιλητή του, ο οποίος αρνείται να παντρευτεί μια νεαρή που δεν ανήκει στην ίδια με αυτόν κοινωνική τάξη. Για το ποιητικό υποκείμενο (τον βασιλιά της χώρας), είναι ανεπίτρεπτο να υπάρχουν διαφορές κοινωνικής/ταξικής φύσεως,
- αξιολογεί τις ανθρώπινες σχέσεις, λαμβάνοντας υπόψη την πείρα της ζωής και το δεοντολογικό/ιδεολογικό πλαίσιο στο οποίο έχει διδαχτεί να ζει και να σέβεται,
- έχει πειστεί ότι το αίμα που κυλά στις φλέβες όλων των ανθρώπων είναι το ίδιο,
- θεωρεί ότι οι διακρίσεις που προέρχονται από οικογενειακά ονόματα, αξιώματα, χαρίσματα των προγόνων κλπ. δεν εξασφαλίζουν σε κάποιον/κάποια ότι θα έχει, οπωσδήποτε, αρετή και προτερήματα. Μόνον οι πράξεις του ίδιου του ατόμου είναι αυτές που αποδεικνύουν την ποιότητα του/της χαρακτήρα/ προσωπικότητάς του και την πραγματική αξιοποίηση των χαρισμάτων του.

Ο/Η μαθητής/-τρια καλείται να εκφράσει προσωπική θέση στις παραπάνω απόψεις/θέσεις που διατυπώνονται στο κείμενο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Οι νέες τεχνολογίες και η πρόκληση για τους εργαζομένους.

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί άρθρο του Χρ. Πισσαρίδη που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ στις 29-12-2019 (διασκευή).

Από το κίνημα των Λουδιτών[1] στις αρχές του 19ου αιώνα, που έσπαγαν τις μηχανές για να μη χάσουν τη δουλειά τους μέχρι σήμερα, η προοπτική της αυτοματοποίησης γεννά σοβαρές ανησυχίες για την απασχόληση. Τρία ερωτήματα εγείρονται για τις επιπτώσεις των σημερινών ψηφιακών τεχνολογιών στην αγορά εργασίας: Θα υπάρχουν αρκετές δουλειές για τους εργαζόμενους; Πού θα βρίσκονται οι δουλειές του μέλλοντος; Θα είναι οι αμοιβές αρκετά υψηλές, για να αποφύγουμε την έκρηξη της φτώχειας και των ανισοτήτων;

Η απάντηση στο πρώτο ερώτημα είναι ξεκάθαρη. Ιστορικά έχει αποδειχτεί ότι οι τεχνολογικές καινοτομίες που αντικαθιστούν θέσεις εργασίας δεν επιφέρουν μακροπρόθεσμες αλλαγές στην απασχόληση στις βιομηχανοποιημένες χώρες. Ωστόσο, ο φόβος της τεχνολογικής ανεργίας παραμένει, επειδή ουδείς είναι βέβαιος ότι θα συνεχίσουν να δημιουργούνται νέες δουλειές σε άλλους τομείς της οικονομίας. Όταν συγκρίνουμε τις ικανότητες των μηχανών και των ανθρώπων, πολλές φορές βλέπουμε ότι η πλάστιγγα γέρνει προς τις μηχανές. Αλλά οι άνθρωποι έχουν μια αποδεδειγμένη ικανότητα δημιουργίας νέων αντικειμένων δουλειάς.

Το πρόβλημα δεν είναι ότι οι νέες τεχνολογίες δημιουργούν λίγες θέσεις εργασίας, αλλά το ότι ελάχιστοι εργαζόμενοι έχουν τις δεξιότητες να καλύψουν τις θέσεις αυτές. Άρα, όσον αφορά στο δεύτερο ερώτημα, η πρόκληση για τους εργαζόμενους είναι είτε να στραφούν σε επαγγέλματα συμπληρωματικά των νέων τεχνολογιών, όπως είναι ο προγραμματισμός ηλεκτρονικών υπολογιστών ή η ρομποτική, είτε σε επαγγέλματα που δεν μπορούν να προγραμματιστούν, όπως οι υπηρεσίες συμβούλων ή νοσοκομειακής περίθαλψης. Μάλιστα, η μεταβατική περίοδος σε ό,τι αφορά τον εκσυγχρονισμό της απασχόλησης είναι ευκολότερη εκεί που τα εκπαιδευτικά συστήματα ευνοούν την

[1] Λουδισμός ή Λουδιτισμός είναι κίνημα που ξεκίνησε τον 19ο αιώνα στην Αγγλία, από υφαντουργούς οι οποίοι εξεγέρθηκαν κατά των νεοκατασκευασθέντων μηχανημάτων της βιομηχανικής επανάστασης, που σκοπό είχαν τη μείωση του εργατικού προσωπικού και κατά συνέπεια την έκλειψη της εργασίας τους ως τεχνιτών.

ανάπτυξη ενός εύρους δεξιοτήτων και όπου οι ευέλικτες αγορές εργασίας εξασφαλίζουν τη δυνατότητα επανεκπαίδευσης των εργαζομένων.

Το τρίτο ερώτημα, το σχετικό με την ανισότητα, είναι και το πιο δύσκολο να απαντηθεί, διότι αφορά ως επί το πλείστον πολιτικές επιλογές. Μελέτες σε διάφορους επαγγελματικούς τομείς έδειξαν ότι η δυνατότητα πρόσβασης σε νέες τεχνολογίες αυξάνει τις κοινωνικές ανισότητες. Εν προκειμένω, το ερώτημα – κλειδί δεν είναι αν κάποιοι γίνονται πολύ πλούσιοι, αλλά πώς οι χαμηλότεροι μισθοί θα εξασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση.

Γενικά η Ευρώπη φροντίζει περισσότερο για την άμβλυνση των ανισοτήτων από όσο οι ΗΠΑ, εφαρμόζοντας πολλά προγράμματα αναδιανομής του πλούτου. Όσο για τις πολιτικές που μπορούν να εφαρμοστούν, για να καταπολεμηθεί η φτώχεια, είναι πολλές. Οι σκανδιναβικές χώρες, για παράδειγμα, βασίστηκαν στην υψηλή φορολόγηση, για να χρηματοδοτήσουν εκτεταμένα προγράμματα κοινωνικής στήριξης. Ένας υποχρεωτικός κατώτατος μισθός ή οι φοροαπαλλαγές στα χαμηλά εισοδήματα ίσως είναι απαραίτητα μέτρα. Εν κατακλείδι, το ζητούμενο είναι να μη δώσεις στους ανθρώπους αφορμές, για να αντιταχθούν στις τεχνολογικές καινοτομίες.

Κείμενο 2

Οδηγία στους ανώτερους

Το παρακάτω ποίημα ανήκει στον Μπέρτολντ Μπρέχτ (1898-1956) και δημοσιεύτηκε το 1927. Εδώ παρατίθεται σε μετάφραση Μάριου Πλωρίτη από την ανθολογία «Ποιήματα» του Μπρεχτ (Αθήνα 1983, Εκδ. Θεμέλιο).

Τη μέρα που ο άγνωστος νεκρός στρατιώτης
με τιμητικές θάφτηκε ομοβροντίες,
την ίδιαν ώρα του καταμεσήμερου,
απ' το Λονδίνο κι ως τη Σιγγαπούρη,
ανάμεσα δώδεκα και δύο και δώδεκα και τέσσερα,
για δυο λεπτά ολόκληρα, κάθε δουλειά σταμάτησε
μόνο και μόνο για να τιμηθεί
ο νεκρός Άγνωστος Στρατιώτης.

Μα ωστόσο
διαταγές θα 'πρεπε ίσως να δοθούν
και για μιαν άλλην επιτέλους τελετή που να τιμά

τον Ά γ ν ω σ τ ο Ε ρ γ ά τ η
απ’ τις κοσμοπλημμυρισμένες πολιτείες των ηπείρων.
Κάποιον μέσ’ απ΄τ’ ανθρώπινο το κουρνιαχτό[2]
που τη μορφή του κανένας δεν την πρόσεξε
που η μυστική του ύπαρξη πέρασε απαρατήρητη
που ποτέ τ’ όνομά του δεν ακούστη καθαρά.
Ένας τέτοιος άνθρωπος θα ’πρεπε,
για ολονών μας το καλό,
να τιμηθεί με σοβαρή μια τελετή,
μ’ ένα ραδιοφωνικό μήνυμα
«Στον Άγνωστο Εργάτη»
και
με σταμάτημα κάθε δουλειάς από την ανθρωπότητα όλη
πέρα για πέρα στον πλανήτη.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να σημειώσεις στο απαντητικό φύλλο ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το Κείμενο 1:

1. Κατά τους δύο τελευταίους αιώνες υπάρχει ανησυχία για τις επιπτώσεις της εργασιακής αυτοματοποίησης στις θέσεις απασχόλησης.
2. Στις βιομηχανοποιημένες χώρες οι εργαζόμενοι πάντα φοβούνται ειδικότερα την επίδραση των νέων τεχνολογιών στις θέσεις εργασίας.
3. Είναι γενικώς αποδεκτό ότι οι μηχανές μπορούν να αναλάβουν πολλές εργασίες, αλλά περισσότερο ικανός είναι ο άνθρωπος.
4. Οι εργαζόμενοι δεν κινδυνεύουν από την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών, αν επανεκπαιδεύονται διαρκώς στο αντικείμενό τους.

[2] Σύννεφο σκόνης που σηκώνεται από την κίνηση πολλών ανθρώπων

5. Το πόσο θα οξυνθούν οι κοινωνικές ανισότητες από την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών είναι ζήτημα πολιτικής επιλογής.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο είναι το περιεχόμενο (μονάδες 4) και ποιος ο δομικός ρόλος των 3 ερωτημάτων (μονάδες 6) στο Κείμενο 1; Για την απάντηση να λάβεις υπόψη σου και τη θέση των ερωτημάτων στο κείμενο.

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να βρεις 2 εξαρτημένες προτάσεις διαφορετικού είδους στην 4η παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 4), να τις χαρακτηρίσεις (μονάδες 6) και να προσδιορίσεις τον τρόπο, με τον οποίο υπηρετούν τον πληροφοριακό χαρακτήρα του κειμένου. (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιος πρέπει να τιμάται, σύμφωνα με το Κείμενο 2, παράλληλα με τον άγνωστο στρατιώτη, και γιατί; Εσύ ποια στάση τηρείς απέναντι σε μια τέτοια πρόταση; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

1 Σ

2 Σ

3 Λ

4 Λ

5 Σ

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 1η παράγραφος – ο πρόλογος – του Κειμένου 1 καταλήγει σε τρία (3) βασικά ερωτήματα που σχετίζονται με τις συνέπειες της ραγδαίας τεχνολογικής προόδου στην αγορά εργασίας. Ειδικότερα, με το πρώτο ερώτημα ο αρθρογράφος αναρωτιέται αν πρόκειται να υπάρξουν αρκετές θέσεις εργασίας στο τεχνολογικά εξελιγμένο μέλλον, με το δεύτερο προβληματίζεται σε ποιους τομείς θα βρίσκονται οι θέσεις αυτές, ενώ με το τρίτο θίγει το θέμα των αμοιβών, προκειμένου να αποφευχθεί η έκρηξη της φτώχειας και ο πολλαπλασιασμός των ανισοτήτων.

Ο ρόλος των ερωτημάτων αυτών είναι πολύ σημαντικός, εφόσον δεν αποτελούν απλώς ένα ρητορικό τέχνασμα που θα προσελκύσει την προσοχή του αναγνώστη, αλλά συνιστούν το βασικότερο δομικό χαρακτηριστικό του κειμένου, υπό την έννοια ότι απαντώνται στις επόμενες παραγράφους, και μάλιστα κατ’ απόλυτη αντιστοιχία: το πρώτο ερώτημα απαντάται στη δεύτερη παράγραφο, το δεύτερο στην τρίτη και το τρίτο στην τέταρτη. Με άλλα λόγια, στο συγκεκριμένο άρθρο παρατηρείται το εξής δομικό σχήμα: στον πρόλογο ο αρθρογράφος θέτει τα βασικά ζητήματα, τα οποία πρόκειται να επεξεργαστεί,

σε μορφή ερωτημάτων, και στη συνέχεια απαντά στο καθένα από αυτά ανά παράγραφο. Μ' αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται η συνεκτικότητα (νοηματική αλληλουχία) του κειμένου.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην 4η παράγραφο του Κειμένου 1 δύο εξαρτημένες προτάσεις διαφορετικού είδους είναι:

- *διότι αφορά ως επί το πλείστον πολιτικές επιλογές* → δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση που εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο *διότι*·
- *ότι η δυνατότητα πρόσβασης σε νέες τεχνολογίες αυξάνει τις κοινωνικές ανισότητες* → δευτερεύουσα ειδική πρόταση που εισάγεται στον λόγο με τον ειδικό σύνδεσμο ότι και εξαρτάται από ρήμα δεικτικό (*έδειξαν*) ·

  [αν κάποιοι γίνονται πολύ πλούσιοι → δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, ολικής αγνοίας, που εισάγεται στον λόγο με το ερωτηματικό *αν* και εξαρτάται από ρηματική έκφραση ερωτηματικής σημασίας (*το ερώτημα – κλειδί δεν είναι*)]·

Οι εξαρτημένες αυτές προτάσεις υπηρετούν, καθεμία ανάλογα με το είδος και το περιεχόμενό της, τον πληροφοριακό χαρακτήρα του κειμένου:

- η αιτιολογική πρόταση επεξηγεί γιατί το τρίτο από τα ερωτήματα, που θέτει ο αρθρογράφος, είναι και το πιο δύσκολο να απαντηθεί και με αυτόν τον τρόπο εισάγει τον αναγνώστη στο τελευταίο μέρος του κειμένου,
- η ειδική πρόταση συνιστά το απαραίτητο, από νοηματική άποψη, συμπλήρωμα του ρήματος «*έδειξαν*» και άρα συμβάλλει στην πληρότητα του κειμένου,
- αν επιλεγεί μια από τις δύο πλάγιες ερωτήσεις, μπορεί να τονιστεί ότι αποσαφηνίζει τους προβληματισμούς του αρθρογράφου και εισάγει ομαλά τον αναγνώστη στην τελευταία παράγραφο του κειμένου, στην οποία αναλύονται τα ζητήματα που θίγονται σε καθεμία από αυτές.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο προτείνει ότι, παράλληλα προς την επέτειο μνήμης του άγνωστου στρατιώτη, η οποία έχει θεσπιστεί παγκοσμίως, για να τιμώνται οι πεσόντες των πολέμων (στ. 1-8), χρειάζεται να καθιερωθεί και ένας παρόμοιος εορτασμός με απόδοση τιμών στον άγνωστο εργάτη (στ. 9-12), από όποια πολιτεία του κόσμου και αν προέρχεται (στ. 13). Αυτός ο εορτασμός θα αφιερωθεί στα τεράστια ανώνυμα πλήθη των καθημερινών ανθρώπων (στ. 14), σε όλους όσους περνούν απαρατήρητοι μέσα στη ζωή (στ. 16), γιατί δεν

τους προσέχει κανείς (στ. 15) – άρα ούτε οι ισχυροί του κόσμου – και το όνομά τους ούτε καν ακούγεται καθαρά (στ. 17) – με άλλα λόγια δεν γίνονται γνωστοί.

Αυτοί οι άνθρωποι προτείνει το ποιητικό υποκείμενο ότι πρέπει να τιμηθούν με μία τελετή που θα έχει επίσημο χαρακτήρα (στ. 20) και θα περιλαμβάνει ραδιοφωνικό μήνυμα με ειδική αφιέρωση (στ. 21-22) και προσωρινή διακοπή κάθε εργασίας από όλους τους ανθρώπους σε όλο τον κόσμο (στ. 23-25). Μάλιστα, τονίζει ότι η διαδικασία αυτή θα γίνει όχι για λόγους ιδεολογικούς ή ηθικούς, αλλά για το καλό όλων μας (στ. 18-19), με άλλα λόγια, για να ωφεληθούμε, πρακτικά και ουσιαστικά, εμείς οι ανώνυμοι που εργαζόμαστε αθόρυβα, χωρίς να αναγνωρίζεται πάντα – τουλάχιστον όχι όσο πρέπει – το προϊόν του μόχθου μας.

Αναμένεται η συμφωνία του/της μαθητή/-τριας με την πρόταση: τον κόσμο δεν τον κινούν οι ισχυροί – αυτοί παίρνουν μόνο αποφάσεις, πολλές φορές καταστροφικές ή επικίνδυνες – αλλά οι απλοί άνθρωποι του μόχθου, που δεν τους προσέχει κανείς.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Διαδίκτυο και μάθηση

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το άρθρο των Ι. Κεκέ και Η. Μυλωνάκου 2001.«Διαδίκτυο και μάθηση: Οι στρατηγικές για την «πλοήγηση» και η διδακτική τους αξία» που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Επιθεώρηση εκπαιδευτικών θεμάτων» (διασκευή)

Το διαδίκτυο (Internet) αποτελεί ένα από τα νεότερα, δυναμικότερα, αλλά και πιο πολυδιάστατα αποκτήματα της εκπαιδευτικής εργαλειοθήκης. Θεωρείται σήμερα ένα μέσο πλοήγησης σε κάθε πληροφορία που αφορά τον μαθητή και τον εκπαιδευτικό και μάλιστα μ' ένα τρόπο διερευνητικό και σαφώς αντίθετο με τη μοναδική γνώση του σχολικού βιβλίου.

Μια σωρεία πλεονεκτημάτων χαρακτηρίζουν τα πολυμέσα, βάσει των οποίων μαθητές και εκπαιδευτικοί διευρύνουν την πληροφορία, την ανακαλούν, όποτε τη χρειαστούν και, κυρίως, μπορούν να την ανασύρουν από πολλές πηγές, με αποτέλεσμα να αναπτύσσεται η κριτική σκέψη, αντίποδας της αυθεντίας και της μοναδικότητας της γνώσης.

Συγκεκριμένα, το διαδίκτυο προσφέρει εναλλακτικές μορφές μάθησης, γιατί προβάλλει την εικονική πραγματικότητα, πιο δελεαστική από τη γραφή και την έντυπη εικόνα, επιτρέπει την εξερεύνηση της γνώσης και, τέλος, παρακινεί και στην τυχαία μάθηση μέσα από τα παράθυρα ή τις συναφείς ιστοσελίδες που «ανοίγει» ο ενδιαφερόμενος, για να ψάξει το αντικείμενο που διερευνά. Η έρευνα μάλιστα στους ταξιδιώτες του διαδικτύου καταλήγει στο ότι όσο γενικότερους στόχους θέτει κανείς αρχικά τόσο περισσότερους κόμβους και παράθυρα επισκέπτεται, προκειμένου ν' αποκτήσει μια ιδέα για το αντικείμενο που τον απασχολεί, και άρα τόσο περισσότερο ενημερώνεται για πολλά συναφή αντικείμενα.

Σε κάθε περίπτωση όμως τίθεται επιτακτικά το ζήτημα της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας των πηγών του διαδικτύου και κατά πόσο το περιβάλλον αυτό εγκυμονεί κινδύνους. Είναι λογικό μέσα σ' έναν απέραντο χάρτη πληροφοριών να εγκλείεται, πέρα από την επικοινωνιακή και τεχνολογική διάσταση, και η εμπορική. Από την άλλη πλευρά, γνωρίζουμε ότι η γνώση δεν ήταν ποτέ ουδέτερη. Η ιδεολογία του φορέα της πάντα

στιγματίζει τη γνώση, μπορεί να συνδέεται με συμφέροντα και να προάγει αυτό που η κάθε κυρίαρχη ομάδα ή τάξη θεωρεί «σωστό».

Σε αυτό το περιβάλλον προβάλλει ως ανάγκη να διαμορφώσουμε κατάλληλες στάσεις και συμπεριφορές, για να προφυλαχθούμε από κάθε είδους διαδικτυακή πληροφορία που δεν πληροί τα κριτήρια της ευπρέπειας και της έγκυρης καταχώρησης. Ειδικά οι μαθητές θα πρέπει, με την αρωγή και την υποστήριξη του εκπαιδευτικού συστήματος, να καλλιεργήσουν την ικανότητα να ξεχωρίζουν τη χρήσιμη από την άχρηστη ή την επιβλαβή γνώση (π.χ. ελέγχοντας τις πηγές και τους φορείς των πληροφοριών, κρίνοντας τυχόν επιχειρήματα που περιέχουν κ.λπ.). Τελικά, προστίθεται ένα νέο και ενδιαφέρον ζήτημα στην εκπαιδευτική διαδικασία: η ευθύνη των φορέων του εκπαιδευτικού συστήματος για τη λειτουργική σχέση της μάθησης με το συνεχώς εξελισσόμενο γνωστικό περιβάλλον του διαδικτύου.

Κείμενο 2

Ο Στάθης ακούει ραδιόφωνο

Το κείμενο αποτελεί την αρχή του κεφαλαίου XVIII (=18) από το σπονδυλωτό μυθιστόρημα του Αλέξη Πανσέληνου (1943- _) «Ελαφρά Ελληνικά Τραγούδια» (Αθήνα 2018,, εκδ. Μεταίχμιο).

Στο αριστερό πλάι του ραδιοφώνου έχει ένα μεγάλο, στρογγυλό κουμπί με περιφέρεια οδοντωτή και ένα μικρό βούλιαγμα στην κυρτή του επιφάνεια, υποδοχή για το δάχτυλο που βοηθά στο γύρισμα. Με αυτό διαλέγεις σταθμό. Στα μεσαία. Η παλιά, προπολεμική συσκευή είναι από λουστραρισμένο ξύλο με νερά , η πρόσοψή της από υφαντό διακοσμημένο με χρυσοκλωστή, που αφήνει να διαγράφεται το κυλινδρικό σχήμα του μεγαφώνου και βουλιάζει στην πίεση του δακτύλου. Το φωτισμένο καντράν έχει αμέτρητα ονόματα πόλεων από όλο τον κόσμο, όπου μπορείς να σταματήσεις τη βελόνα και να ακούσεις τη μουσική και τις άγνωστες γλώσσες των εκφωνητών. Ο Στάθης, που περνά πολλές ώρες μπρος στο ραδιόφωνο, αφήνει τον επιλογέα στα μεσαία και στέλνει τη βελόνα από τη μια γνωστή «διεύθυνση» στην άλλη: στο Εθνικό Πρόγραμμα και στο Ενόπλων Δυνάμεων. Ξέρει όλα τα ελαφρά ελληνικά τραγούδια που παίζουν και κάμποσα ξένα, και μαθαίνει να ξεχωρίζει τα όργανα της ορχήστρας. Κάποια από τα λόγια τα μαθαίνει στρεβλά, παρακούοντας τη φωνή του τραγουδιστή, και τα κρατά λάθος η μνήμη του, πάντως καμιά σημασία δεν έχει, το τραγούδι είναι τραγούδι και αν ο Στάθης ακούει να λένε για «μάτια με μπλε φαρίδες», διόλου δεν τον απασχολεί τι να ’ναι οι φαρίδες αυτές τις οποίες ποτέ ξανά δεν έχει ακούσει ή τι να είναι η μυστηριώδης «μαρπαγέρα» που έχει

απομείνει στη μνήμη της ακοής του με τη φωνή της Δανάης ή της Σοφίας Βέμπο ή καν της Στέλλας Γκρέκα[1].

Τα απογεύματα, καθώς το φως στην τραπεζαρία λιγοστεύει και οι ανταύγειες της δύσης πάνω από τις χαμηλές κεραμοσκεπές των σπιτιών στη γωνία με τη Φειδίου γράφουν με χρώματα τη μετάβαση από τη μέρα στη νύχτα, συχνά μπλέκει στη μουσική κάποια εξωτική φωνή από σταθμό αραβικό, που επιμένει να μιλά ακατάπαυστα, συνοδεύοντας τα τραγούδια ή τις περιπέτειες των παιδικών ηρώων στην εκπομπή της Θείας Λένας.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε 50-60 λέξεις τις δυνατότητες και τους κινδύνους που συνεπάγεται η εμπλοκή του διαδικτύου στην εκπαιδευτική διαδικασία, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο η 2η παράγραφος συνδέεται, νοηματικά και γλωσσικά, με την 3η παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να μετασχηματίσεις τα ακόλουθα αποσπάσματα του Κειμένου 1, αρχίζοντας με τον τρόπο που προτείνεται σε κάθε περίπτωση και φροντίζοντας, ώστε το νόημα να παραμείνει το ίδιο:

1) Μια σωρεία πλεονεκτημάτων χαρακτηρίζουν τα πολυμέσα.

Τα πολυμέσα … (μονάδες 2)

2) Το διαδίκτυο προσφέρει εναλλακτικές μορφές μάθησης γιατί προβάλλει την εικονική πραγματικότητα.

Στο διαδίκτυο …… λόγω …… (μονάδες 4)

3) … προβάλλει ως ανάγκη να διαμορφώσουμε κατάλληλες στάσεις και συμπεριφορές

…. προβάλλει ως ανάγκη η … (μονάδες 3)

[1] Δημοφιλείς τραγουδίστριες της δεκαετίας του 1950.

4) … ελέγχοντας τις πηγές και τους φορείς των πληροφοριών …

με … (μονάδες 3)

5) η ευθύνη των φορέων του εκπαιδευτικού συστήματος…

το ότι … (μονάδες 3)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Τι προσφέρει στον ήρωα του Κειμένου 2 η ακρόαση εκπομπών στο ραδιόφωνο; Πώς ερμηνεύεις εσύ τη σχέση που αναπτύσσει το παιδί με το ραδιόφωνο; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η απάντηση βρίσκεται στην 3η και την 4η παράγραφο του Κειμένου 1:

Το διαδίκτυο προσφέρει δυνατότητες που σχετίζονται με εναλλακτικές μορφές μάθησης:

- προβολή εικόνων που δελεάζουν ·
- περιθώριο για εξερεύνηση της γνώσης·
- παρακίνηση στην τυχαία μάθηση·
- ενημέρωση για συναφή αντικείμενα, ανάλογα με το εύρος της πλοήγησης.

Από την άλλη μεριά, εμπερικλείει κινδύνους, εφόσον

- περιλαμβάνει και την εμπορική διάσταση όσων προβάλλει, όχι μόνο την επικοινωνιακή και τεχνολογική·
- η γνώση που περιέχει είναι ιδεολογικά χρωματισμένη και μπορεί να συνδέεται με κυρίαρχα συμφέροντα ή αντιλήψεις.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη 2η παράγραφο οι συγγραφείς υποστηρίζουν τη γενική θέση ότι τα πολυμέσα διαθέτουν πολλά μαθησιακά και διδακτικά πλεονεκτήματα· με τα πλεονεκτήματα αυτά μαθητές και εκπαιδευτικοί αποκτούν συγκεκριμένες δυνατότητες (*διεύρυνση, επιλεκτική ανάκληση και ανάσυρση της πληροφορίας*), οι οποίες, με τη σειρά τους, οδηγούν προς την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης που αντιτίθεται στην αυθεντία και τη μοναδικότητα της γνώσης. Στη συνέχεια, στην 3η παράγραφο οι συγγραφείς παρουσιάζουν αναλυτικά *ποια είναι* τα πλεονεκτήματα αυτά και τα αιτιολογούν – μάλιστα, τα εντοπίζουν στο διαδίκτυο και τα συνδέουν με τις εναλλακτικές μορφές μάθησης. Με τη χρήση του κειμενικού δείκτη / της

συνδετικής λέξης «*συγκεκριμένα*» δείχνουν στον αναγνώστη ότι η προηγούμενη γενική θέση τώρα θα εξειδικευτεί με συγκεκριμένες αναφορές. Άρα, οι δύο παράγραφοι (2η και 3η) συνδέονται νοηματικά μεταξύ τους με βάση το σχήμα: *γενική θέση – αποτέλεσμα – συγκεκριμένες αναφορές που τεκμηριώνουν και αιτιολογούν τη γενική θέση και το αποτέλεσμα*, πράγμα το οποίο αποτυπώνεται και γλωσσικά με τον δείκτη «*συγκεκριμένα*».

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Οι μετασχηματισμοί έχουν ως ακολούθως:

1) Μια σωρεία πλεονεκτημάτων χαρακτηρίζουν τα πολυμέσα.

Τα πολυμέσα *χαρακτηρίζονται από μια σωρεία πλεονεκτημάτων*.

2) Το διαδίκτυο προσφέρει εναλλακτικές μορφές μάθησης γιατί προβάλλει την εικονική πραγματικότητα.

Στο διαδίκτυο *προσφέρονται εναλλακτικές μορφές μάθησης* λόγω *προβολής της εικονικής πραγματικότητας*.

3) … προβάλλει ως ανάγκη να διαμορφώσουμε κατάλληλες στάσεις και συμπεριφορές

Προβάλλει ως ανάγκη η διαμόρφωση κατάλληλων στάσεων και συμπεριφορών.

4) … ελέγχοντας τις πηγές και τους φορείς των πληροφοριών …

…με τον έλεγχο των πηγών και των φορέων των πληροφοριών…

5) η ευθύνη των φορέων του εκπαιδευτικού συστήματος…

Το ότι ευθύνονται οι φορείς του εκπαιδευτικού συστήματος…

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Ελαφρά Ελληνικά Τραγούδια» ο αφηγητής παρουσιάζει τον ήρωα να ασχολείται με το αγαπημένο του μέσο εκτόνωσης και ψυχαγωγίας, το ραδιόφωνο. Ο Στάθης πρώτα – πρώτα αξιοποιεί τη δυνατότητα του ραδιοφώνου να έχει περισσότερους του ενός «σταθμούς», τους οποίους και απολαμβάνει («*Ο Στάθης, που περνά πολλές ώρες … Ενόπλων Δυνάμεων*»). Ακούει κυρίως μουσικές εκπομπές και γνωρίζει όλα τα ελληνικά τραγούδια της εποχής και πολλά ξένα («*Ξέρει όλα …. όργανα της ορχήστρας*»), άρα το ραδιόφωνο αποτελεί γι’ αυτόν μια βασική μορφή διασκέδασης. Ο αφηγητής επισημαίνει ότι ο μικρός ήρωας δεν διακρίνει πάντοτε καθαρά τα λόγια των τραγουδιών και κάποτε τα απομνημονεύει λανθασμένα («*Κάποια από τα λόγια … Στέλλας Γκρέκα*»), αλλά αυτό καμία σημασία δεν έχει διότι «*το τραγούδι είναι*

τραγούδι», δηλαδή οι εκπομπές του ραδιοφώνου αποτελούν για τον Στάθη απόδραση από τη ρουτίνα, ταξίδι στο όνειρο και φυγή από τα καθημερινά. Μερικές φορές οι σταθμοί μπλέκονται μεταξύ τους ή ξένοι σταθμοί κάνουν παράσιτα στους ελληνικούς, και έτσι η αγαπημένη εκπομπή των παιδιών εκείνης της εποχής («*στην εκπομπή της Θείας Λένας*») ακούγεται μαζί με φωνές εξωτικές και άγνωστες γλώσσες («*συχνά μπλέκει στη μουσική … τις περιπέτειες των παιδικών ηρώων*»). Ο αφηγητής δεν αναφέρει ότι κάτι τέτοιο ενοχλεί τον Στάθη · αντιθέτως, μάλλον αποτελεί ένα ακόμη παράθυρο στον κόσμο που ανοίγεται στη φαντασία του μέσω του ραδιοφώνου.

Άρα, ο μικρός ήρωας αναπτύσσει στενότατη σχέση με το ραδιόφωνο: κινητοποιεί τη φαντασία του, περνά τον ελεύθερο χρόνο του, διασκεδάζει, ψυχαγωγείται, γνωρίζει τον κόσμο μέσα από τα ονόματα των πόλεων στο καντράν και τις άγνωστες γλώσσες που φτάνουν στο αφτί του. Το ραδιόφωνο εκείνης της εποχής μοιάζει, τηρουμένων των αναλογιών, με το σημερινό διαδίκτυο, πράγμα που αποδεικνύεται και από τον κειμενικό δείκτη «*διεύθυνση*». Το πόσο σημαντικό είναι για το μικρό παιδί – και γενικά για τους ανθρώπους της εποχής – προκύπτει και από την εξονυχιστική περιγραφή του επίπλου του ραδιοφώνου στην αρχή του αποσπάσματος («*Στο αριστερό πλάι …. άγνωστες γλώσσες των εκφωνητών*»): πρόκειται για κάτι πολύτιμο, τεχνολογικά εξελιγμένο που αποτελεί, ταυτόχρονα, και στοιχείο διακόσμησης για το σπίτι.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Ρατσισμός στο σχολικό περιβάλλον – επιπτώσεις και τρόποι χειρισμού από τους γονείς.

Το κείμενο αποτελεί άρθρο της Ευαγγελίας Χατζημιχαήλ, Ψυχολόγου του Κέντρου Κοινότητας Δήμου Ρόδου με Παράρτημα Ρομά. Αναρτήθηκε στις 18-02-2020 στον ιστότοπο του Δήμου Ρόδου: https://www.rhodes.gr (διασκευή).

Ο ρατσισμός αντιπροσωπεύει την τάση των ανθρώπων να εντάσσονται σε ομάδες και, κατ' επέκταση, να διαχωρίζονται σε ανώτερους και κατώτερους, διακρινόμενοι από το χρώμα του δέρματος, την εθνικότητα, τη θρησκεία, τις ιδιαίτερες ικανότητες κλπ. . Υπό την έννοια αυτή ο όρος ρατσισμός αναφέρεται στα λόγια, στις πράξεις, τις συμπεριφορές (από πρόθεση ή όχι) εκ μέρους μιας μερίδας ανθρώπων εναντίον όσων είναι «διαφορετικοί».

Δυστυχώς, ο ρατσισμός δεν αφορά μόνο στους ενήλικες, αλλά και στα παιδιά και τους εφήβους, ιδιαίτερα στους κόλπους της σχολικής κοινότητας. Αυτό συμβαίνει διότι οι προκαταλήψεις και οι γενικεύσεις, που αποτελούν καθρέφτη της κοινωνίας, διαμορφώνουν αντίστοιχες περιθωριοποιήσεις στο σχολικό περιβάλλον. Σε όλα τα δημόσια σχολεία της Ελλάδας βρίσκονται παιδιά που είναι «διαφορετικά» ως προς τη γλώσσα, τα ήθη και τα **έθιμα**, τις ειδικές ικανότητες, τις **μαθησιακές** δυσκολίες κλπ. Είναι εκείνα τα παιδιά που κατά κύριο λόγο πέφτουν θύματα άμεσου ή έμμεσου ρατσισμού και περιθωριοποίησης. Σε πολλές περιπτώσεις, μάλιστα, ο ρατσισμός αυτός **εκφράζεται** με σωματική βία, απειλές, υβριστικά σχόλια ή λεκτική βία.

Οι ψυχολογικές και κοινωνικές επιπτώσεις του ρατσισμού είναι αναρίθμητες και πλήττουν όλες τις πλευρές ανεξαιρέτως. Στο σχολικό περιβάλλον το παιδί – θύμα κλείνεται στον εαυτό του και γίνεται καχύποπτο και εσωστρεφές, χάνοντας με τον τρόπο αυτό το αίσθημα της αυτοεκτίμησης. Από τους άλλους **βιώνει** χλευασμό, εμπαιγμό και επαγγελματικό αποκλεισμό αργότερα, καθώς δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις, κατά τις οποίες αναγκάζεται να διακόψει τη φοίτησή του στο σχολείο. Γενικά, ο ρατσισμός προάγει τον σχολικό εκφοβισμό, τη βία και την εγκληματικότητα, μέσα στην τάξη και έξω από αυτήν.

Μετά απ' όλα αυτά το ερώτημα που τίθεται είναι πώς μπορούν οι γονείς **να καλλιεργήσουν** στα παιδιά τους μια πιο ανοικτή στάση απέναντι στη διαφορετικότητα. Απλή απάντηση δεν υπάρχει, πρέπει να θυμόμαστε, ωστόσο, ότι οι γονείς αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση για τα παιδιά τους, ό,τι ηλικία και αν έχουν αυτά. Άρα, οφείλουν

να αποφεύγουν τις ταμπέλες και τους χαρακτηρισμούς προς τους άλλους, συμπεριφερόμενοι πάντοτε με σεβασμό και ευγένεια απέναντι σε όλους. […]

Κείμενο 2

[Το σκισμένο κασκόλ]

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Fredrik Backman«Η γιαγιά μου σας χαιρετά και ζητάει συγγνώμη», σε μετάφραση Γ. Μαθόπουλου (Αθήνα 2017, εκδ. Κέδρος). Ηρωίδα είναι η Έλσα, ένα κορίτσι 8 ετών, και η γιαγιά της που πάσχει από καρκίνο.

Όταν στέκονται έξω, στο πεζοδρόμιο, περιμένοντας τη μαμά της Έλσας, η Έλσα αγγίζει το κασκόλ της στο σημείο που έχει σκιστεί. Η Έλσα προσπαθεί να μην κλάψει. Δεν τα καταφέρνει και πολύ καλά.

«Α, η μαμά σου μπορεί να το μαντάρει», λέει η γιαγιά προσπαθώντας ν΄ ακούγεται χαρωπή και τη χτυπά ελαφρά με τη γροθιά της στον ώμο.

Η Έλσα σηκώνει το βλέμμα της και δείχνει ανήσυχη. Η γιαγιά κουνάει συνεσταλμένα το κεφάλι, παίρνει σοβαρό ύφος και χαμηλώνει τη φωνή της.

«Α, μπορούμε να … ξέρεις. Να πούμε στη μαμά σου πως το κασκόλ σκίστηκε όταν προσπάθησες να με εμποδίσεις να σκαρφαλώσω στον φράχτη και να μπω εκεί που βρίσκονταν οι πίθηκοι».

Η Έλσα γνέφει καταφατικά και χαϊδεύει ξανά το κασκόλ της. Δεν σκίστηκε όταν η γιαγιά σκαρφάλωνε στον φράχτη. Σκίστηκε στο σχολείο, όταν τρία μεγαλύτερα κορίτσια, που μισούν την Έλσα, χωρίς η Έλσα να ξέρει τον λόγο, την έπιασαν έξω από την τραπεζαρία, τη χτύπησαν, της έσκισαν το κασκόλ και το έριξαν στη λεκάνη μιας τουαλέτας. Τα χλευαστικά γέλια τους αντηχούν μέσα στο κεφάλι της.

Η γιαγιά παρατηρεί το βλέμμα της εγγονής της, σκύβει προς το μέρος της και της ψιθυρίζει εμπιστευτικά στη μυστική γλώσσα:

«Μια ωραία μέρα θα πάρουμε μαζί μας στη Μιάμας[1] αυτά τα ηλίθια παλιοκόριτσα και θα τα ρίξουμε στα λιοντάρια!»

Η Έλσα σκουπίζει τα μάτια της με την ανάστροφη του χεριού της, χαμογελάει αχνά και της λέει ψιθυριστά:

«Γιαγιά, δεν είμαι χαζή. Ξέρω ότι τα έκανες όλα αυτά απόψε για να ξεχάσω ό,τι συνέβη στο σχολείο.»

[1] Φανταστική χώρα που έχουν επινοήσει η Έλσα με τη γιαγιά της και πλάθουν συνεχώς ιστορίες και παραμύθια σχετικά με αυτή.

Η γιαγιά κλοτσάει κάτι χαλίκια στο πεζοδρόμιο και ξεροβήχει.

«Εε … αφού ξέρεις. Είσαι το μοναδικό μου εγγόνι. Δεν ήθελα να θυμάσαι αυτή τη μέρα που σου έσκισαν το κασκόλ. Κι έτσι σκέφτηκα πως θα μπορούσες να τη θυμάσαι σαν τη μέρα που η γιαγιά σου μπήκε παράνομα σε έναν ζωολογικό κήπο …»

«Και το έσκασε από ένα νοσοκομείο», λέει γελώντας η Έλσα.

«Και το έσκασε από ένα νοσοκομείο», λέει γελώντας η γιαγιά. […]

«Σ' ευχαριστώ, γιαγιά», λέει η Έλσα και ακουμπά το κεφάλι της στο μπράτσο της γιαγιάς.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε 50-60 λέξεις ποιες είναι οι επιπτώσεις του ρατσισμού στο σχολικό περιβάλλον και πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο από την πλευρά των γονέων, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η 1η παράγραφος του Κειμένου 1 (μονάδες 5) και γιατί επιλέγει τον τρόπο αυτό η αρθρογράφος (μονάδες 5); Στην απάντησή να λάβεις υπόψη σου και τη θέση της παραγράφου στο κείμενο.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να γράψεις στο απαντητικό φύλλο 3 ομόρριζα (παράγωγα ή / και σύνθετα) για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου. Κοίταξε και το παράδειγμα:

<u>Παράδειγμα</u>: πράξεις → πράττω, πρακτικός, άπρακτος

1. έθιμα
2. μαθησιακές
3. εκφράζεται
4. βιώνει
5. να καλλιεργήσουν

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς εξηγείται η στάση της γιαγιάς στο Κείμενο 2 και ποιον αντίκτυπο έχει στη μικρή Έλσα; Εσύ θα αντιδρούσες με τον ίδιο τρόπο ή όχι και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η απάντηση βρίσκεται στην 3η και την 4η παράγραφο του κειμένου 1.

Στο σχολικό περιβάλλον ο ρατσισμός οδηγεί

- τα θύματα στην καχυποψία και την εσωστρέφεια και, κατά συνέπεια, στην απώλεια της αυτοεκτίμησης ·
- τους άλλους στον χλευασμό και τον εμπαιγμό των θυμάτων·
- τη σχολική κοινότητα στον εκφοβισμό, τη βία και την εγκληματικότητα.

Από την πλευρά τους, οι γονείς μπορούν να συμβάλλουν στην άμβλυνση του φαινομένου του ρατσισμού, αν

- αποφεύγουν οι ίδιοι τις κατηγοριοποιήσεις και τους χαρακτηρισμούς προς τους άλλους ·
- συμπεριφέρονται με σεβασμό και ευγένεια προς όλους.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο τρόπος ανάπτυξης της 1ης παραγράφου είναι ο ορισμός. Ορίζεται, συγκεκριμένα, η έννοια του ρατσισμού, και μάλιστα με τρόπο πλήρη: πρώτα αναφέρεται τι αντιπροσωπεύει το φαινόμενο, από άποψη ψυχολογική, και στη συνέχεια εκτίθεται η φύση και η εκδήλωσή του. [Ειδικότερα, η *οριστέα έννοια* (ρατσισμός) εντάσσεται στην τάση των ανθρώπων να σχηματίζουν ομάδες, με κριτήριο συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (*προσεχές γένος*), και εκδηλώνεται ως λόγια, πράξεις και συμπεριφορές μίας ανθρώπινης ομάδας εις βάρος των «διαφορετικών» (*ειδοποιός διαφορά*)].

Η επιλογή του ορισμού από την πλευρά της αρθρογράφου είναι εύστοχη, εφόσον πρόκειται για τον πρόλογο του κειμένου: στην αρχή χρειάζεται να αποσαφηνιστεί η

κεντρική έννοια, προκειμένου στη συνέχεια να περιγραφούν οι εκδηλώσεις του φαινομένου στο σχολικό περιβάλλον, να καταγραφούν οι ψυχολογικές και κοινωνικές επιπτώσεις του και να προταθούν τρόποι αντιμετώπισης από τους γονείς. Με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται η νοηματική αλληλουχία, η συνεκτικότητα του κειμένου.

3ºυποερώτημα (μονάδες 15)

Τα προτεινόμενα ομόρριζα (παράγωγα ή / και σύνθετα) για την καθεμία από τις προτεινόμενες λέξεις του κειμένου έχουν ως ακολούθως:

1. έθιμα → εθισμός, εθιστικός, εθίζω.
2. μαθησιακές → μαθαίνω, μάθηση, αμάθητος.
3. εκφράζεται → έκφραση, εκφραστικός, ανέκφραστος.
4. βιώνει → βίος, βιοτικός, αβίωτος.
5. να καλλιεργήσουν → καλλιέργεια, ακαλλιέργητος, καλλιεργήσιμος.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Backman περιλαμβάνει έναν διάλογο ανάμεσα στη μικρή Έλσα και τη γιαγιά της, μέσα από τον οποίο εξηγούνται γεγονότα και καταστάσεις.

Ο αναγνώστης πληροφορείται ότι τη μέρα εκείνη η γιαγιά έκανε δύο ατοπήματα – τα οποία περισσότερο ως «σκανταλιές» μπορούν να χαρακτηριστούν –για να προκαλέσει τον αναγκαίο περισπασμό, ώστε η εγγονή της να μη θυμάται το περιστατικό σχολικού εκφοβισμού, του οποίου υπήρξε θύμα το ίδιο πρωί στο σχολείο. Πιο συγκεκριμένα, ο αναγνώστης μαθαίνει, με πρωθύστερη σειρά, ότι η γιαγιά το έσκασε από το νοσοκομείο («*Και το έσκασε … γελώντας η γιαγιά*»), στο οποίο προφανώς νοσηλευόταν, και μπήκε παράνομα σε έναν ζωολογικό κήπο («*Κι έτσι σκέφτηκα … κήπο*») και μάλιστα στο κλουβί των πιθήκων («*Α, μπορούμε να … οι πίθηκοι*»)! Ο στόχος ήταν να ξεχάσει η Έλσα την αναίτια επίθεση που δέχτηκε στο σχολείο από τρία μεγαλύτερα κορίτσια που τη χτύπησαν και έσκισαν το κασκόλ της («*Σκίστηκε στο σχολείο … στο κεφάλι της*»). Πρόθεσή της είναι να απαλύνει τον ψυχικό πόνο της εγγονής της, μεταθέτοντας το σημείο εστίασης της σκέψης και της προσοχής και καλύπτοντας τις τραυματικές αναμνήσεις με αντίστοιχες αστείες και ανακουφιστικές.

Οπωσδήποτε η στάση της γιαγιάς φέρνει αποτέλεσμα, εφόσον το πικραμένο παιδί, που έκλαιγε στην αρχή της σκηνής («*Η Έλσα προσπαθεί … και πολύ καλά*»), γελά τώρα

ανακουφισμένο («*λέει γελώντας η Έλσα*») και ευχαριστεί τη γιαγιά («*Σ΄ ευχαριστώ … της γιαγιάς*»).

Ως προς το ερώτημα αν ο καθένας από εμάς θα αντιδρούσε με τον ίδιο τρόπο ή όχι, η απάντηση είναι ελεύθερη. Ωστόσο, θα πρέπει να αναρωτηθούμε: το ζητούμενο είναι να καλύπτουμε το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού, παρηγορώντας τα θύματα, ή να το αντιμετωπίσουμε;

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Η μνήμη και η σιωπή

Το κείμενο δημοσιεύθηκε από τον Παντελή Μπουκάλα στην εφημερίδα Καθημερινή στις 29.01.2022.

Η επίσκεψη σε μουσείο αφιερωμένο στο Ολοκαύτωμα, λ.χ. της Θεσσαλονίκης, σε συγκλονίζει. Φτάνει την αντοχή σου στα όριά της και σε κάνει να ντρέπεσαι που ανήκεις στο ίδιο είδος με τους ναζί. Μπορούμε λοιπόν να φανταστούμε, αλλά μόνο μέχρις ενός σημείου, ποια μαύρη τρύπα απείλησε να καταπιεί τους στρατιώτες των Συμμάχων που απελευθέρωσαν τα στρατόπεδα μαζικής εξόντωσης ανθρώπων, που θεωρητικοποιήθηκε ρατσιστικά, οργανώθηκε επιστημονικά και εφαρμόστηκε εργοστασιακά. Η μαύρη τρύπα μιας οργής που σε παραλύει και σε αποσβολώνει. Αλλά και του πανικού μπροστά στα εγκλήματα που είναι ικανή να διαπράξει η δίποδη κορωνίδα της φύσης.

Όσες μαρτυρίες και μελετήματα κι αν διαβάσεις, όσα ντοκιμαντέρ κι αν δεις, πάντα δεν θα καταλαβαίνεις πώς έγινε εφικτό το αδιανόητο: η εξάλειψη εκατομμυρίων «παρασίτων». Ο αφανισμός –με όπλο την πείνα, τα κρεματόρια, τις εκτελέσεις, τα βασανιστήρια και τα πειράματα– ανθρώπων που έτυχε να γεννηθούν Εβραίοι, Τσιγγάνοι, Σλάβοι, ανάπηροι. Ή να είναι αντιστασιακοί ή ομοφυλόφιλοι. Στην πραγματικότητα, δεν καταλαβαίνεις επειδή αρνείσαι να καταλάβεις. Και αρνείσαι, επειδή φοβάσαι ότι, αν εντάξεις την απόλυτη Ύβρι σε σχήματα εξηγητικά, θα σχετικοποιήσεις τη φρικαλέα σημασία της. Σαν να αναγκάζεις το ουρλιαχτό να αρθρωθεί σε τυπική φρασούλα. Ή να σβήσει χωρίς καν να ακουστεί. Μετά τον πόλεμο η σιωπή πήρε πολλές μορφές. Σώπασαν βέβαια οι εγκληματίες, όσοι «εκτελούσαν εντολές» και «δεν ήξεραν τίποτε». Αλλάξαν όνομα και πόλη, ξαναπαντρεύτηκαν, ξαναπήγαν στην εκκλησία, ξανάγιναν ευυπόληπτοι πολίτες. Κι ας ήταν ανάμεσά τους και βασανιστές, εκτελεστές, υπεύθυνοι κρεματόριων, πειραματιστές γιατροί, διαλογείς της προς εξάλειψη μάζας: ποιος θα εκτελεστεί αμέσως, ποιος θα ζήσει, για να δουλέψει μέχρι να πεθάνει.

Σώπασαν και οι νικητές Σύμμαχοι. Χρειάζονταν επιστήμονες για το εξοπλιστικό τους πρόγραμμα, κι ας ήταν και ναζί, ή «μπιστικούς» για τον νέο πόλεμο, ψυχρό τώρα, που δεν άργησε να ξεσπάσει. Ο Κουρτ Βαλντχάιμ, που κατηγορήθηκε ως εμπνευστής του σχεδίου αφανισμού των Γιαννιωτοεβραίων, έφτασε να γίνει γενικός γραμματέας του ΟΗΕ.

Σώπασαν όμως και πολλοί επιζώντες. Άντεξαν τα μαρτύριά τους στα στρατόπεδα, αλλά τους συνέθλιβε το βάρος της μαρτυρίας τους, που άλλωστε για χρόνια δεν γινόταν πιστευτή. Η μνήμη τους φύλασσε τα πάντα, δεν ήθελαν εντούτοις να αφηγούνται όσα υπέστησαν από άλλους ανθρώπους. Εάν αυτοί ήταν άνθρωποι…

Κείμενο 2

Ένας απλός Εβραίος, Θεσσαλονικιός

Το ποίημα έχει γραφεί από την κ. Χρύσα Ντερλίκη και έχει μελοποιηθεί σε τραγούδι από τους μαθητές του 3ου ΓΕΛ Καλαμαριάς Ηλιόπουλο Ισαάκ, Καρακάση Νικολέττα, Κίκα Γεώργιο το 2017, με αφορμή τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Ολοκαυτώματος.

Περνούν οι μέρες, μα ελπίδα καμιά
Περνούν βαγόνια στη σειρά.
Μέσα τους κρύβουν ψυχές και κορμιά
άγουρα νιάτα, χιονισμένα γηρατειά.

Φεύγει το γνώριμο της χώρας μου τοπίο
και εγώ στο βαγόνι, σαν θηρίο!
Σκέφτομαι το σπιτάκι μου,
το καλντερίμι, το δρομάκι μου.

Ψάχνω τρόπο για να κρατήσω,
να μην σκεφτώ, να μην λυγίσω
στον τρόμο που με περιμένει
στο αύριο που με πεθαίνει …

Απόγονος μιας γενιάς καταραμένης,
κόκκινο πανί μιας φυλής τρελαμένης.
Ένας νέος άνθρωπος απλός,
Εβραίος, Θεσσαλονικιός.

Και ενώ ο καπνός του τρένου που με μεταφέρει
στο Άουσβιτς
είναι σαν λιβάνι τον ουρανό που θυμιατίζει,
η ψυχή μου σαν πουλί ελεύθερο
γύρω από τον Λευκό Πύργο πεταρίζει.

Η αύρα του Θερμαϊκού μ' ανακουφίζει
και ο ήχος του κύματος γλυκά με νανουρίζει.

Η μυρωδιά του αγιοκλήματος της αυλής μου
με μεθάει
στον ουρανό ψηλά με πάει...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Γιατί ο συντάκτης νιώθει συγκλονισμένος στο Κείμενο 1; Να συνοψίσεις τα συναισθήματά του και τις σκέψεις του σε 60-70 λέξεις.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η δεύτερη παράγραφος του Κειμένου 1 μπορεί να χωριστεί σε δύο επιμέρους παραγράφους. Αφού κάνεις τον διαχωρισμό (μονάδες 6), να βάλεις έναν ταιριαστό πλαγιότιτλο σε κάθε επιμέρους μικρότερη παράγραφο που δημιούργησες (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 χρησιμοποιούνται τρία ρηματικά πρόσωπα. Να τεκμηριώσεις αυτή τη διαπίστωση με παραπομπές από το κείμενο (μονάδες 9) και να αναφέρεις τη σκοπιμότητα χρήσης τους από τον συντάκτη του κειμένου (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια συναισθήματα βιώνει το ποιητικό υποκείμενο στο Κείμενο 2; Πώς νιώθεις εσύ διαβάζοντας το; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία του κειμένου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συντάκτης, με αφορμή την επίσκεψή του στο Μουσείο Ολοκαυτώματος, νιώθει να συγκλονίζεται επειδή:

- Νιώθει απέραντη ντροπή και θυμό που αυτοί οι άνθρωποι (Ναζί) ανήκουν στο ανθρώπινο είδος.
- Δεν μπορεί να κατανοήσει πώς έφτασαν στο σημείο να διαπράξουν τέτοια εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.
- Νιώθει οργή, επειδή κάποιοι βασανιστές και δολοφόνοι αξιοποιήθηκαν αργότερα ως τεχνικοί σύμβουλοι καλυπτόμενοι από τη συνενοχή της διεθνούς κοινότητας και τη σιωπή των θυμάτων.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η δεύτερη παράγραφος θα μπορούσε να διαχωριστεί σε δύο μικρότερες, ανάλογα με τα νοήματα που εμπεριέχονται σ' αυτήν. Συγκεκριμένα:

- <u>Πρώτη επιμέρους παράγραφος</u>: «Όσες μαρτυρίες και μελετήματα ... ή να σβήσει χωρίς καν να ακουστεί.»

- **Πλαγιότιτλος 1ης παραγράφου**: Η αδυναμία συνειδητοποίησης της φρίκης από τη μαζική εξάλειψη τόσων ανθρώπων λόγω της διαφορετικότητάς τους.

- <u>Δεύτερη επιμέρους παράγραφος</u>: «Μετά τον πόλεμο ... μέχρι να πεθάνει.»

- **Πλαγιότιτλος 2ης παραγράφου**: Η σιωπή και η συγκάλυψη των δολοφόνων μετά τον πόλεμο.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- **Β΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο**: «αν διαβάσεις... δεν θα καταλαβαίνεις... αρνείσαι... φοβάσαι... ». Το β' ενικό χρησιμοποιείται για να δώσει διαλογικό τόνο στο κείμενο,

καθώς ο συντάκτης του είναι σαν να κάνει έναν διάλογο με τον εαυτό του ή με καθένα από τους αναγνώστες του, στην προσπάθειά του να συλλάβει τη φρίκη που βιώνει μπροστά στην ανθρώπινη θηριωδία του Ναζισμού. Προσθέτει ζεστασιά και οικειότητα στο κείμενο, το οποίο έτσι ευαισθητοποιεί και προβληματίζει τον καθένα μας.

- **Α΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο**: «μπορούμε να φανταστούμε...». Με το α' πληθυντικό πρόσωπο ο συντάκτης τοποθετεί την ανθρώπινη κοινότητα προ των ευθυνών της και επιθυμεί να δηλώσει την οικουμενικότητα και την καθολικότητα της αποκήρυξης που οφείλουν να έχουν τέτοιες αποτρόπαιες πράξεις για όλους.
- **Γ΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο**: «άλλαξαν ... ξαναπήγαν εκκλησία ... σώπασαν οι νικητές...». Με το γ' πληθυντικό ο συντάκτης περιγράφει αντικειμενικά τις ποικίλες αντιδράσεις κάποιων ανθρώπων μετά τον πόλεμο, όταν κάποιοι από τους δολοφόνους έγιναν ευυπόληπτοι πολίτες, χωρίς τιμωρία ή κάποιες από τις χώρες που τους νίκησαν «βολικά» τους χρησιμοποίησαν ή τα θύματα σιώπησαν με ενοχή. Έτσι αποδίδεται στο κείμενο ως μια αντικειμενική πραγματικότητα η ευθύνη που έχουν όλοι αυτοί που ως συνένοχοι δεν απέδωσαν δικαιοσύνη για το μεγάλο ανθρωπιστικό έγκλημα που συντελέστηκε με τον Ναζισμό.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο παρουσιάζει τα συναισθήματα ενός από τους χιλιάδες Εβραίους που οδηγήθηκαν από τη Θεσσαλονίκη στα στρατόπεδα μαζικής εξόντωσης κατά την περίοδο του Ναζισμού, με τρόπο προσωπικό μιλώντας σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο. Το ποίημα έτσι αποτελεί μια κατάθεση ψυχής, καθώς ο ήρωας βιώνει την απομάκρυνση από τον οικείο χώρο της πατρίδας του, της Θεσσαλονίκης. Η απελπισία «περνούν οι μέρες ... ελπίδα καμιά», η απόγνωση, η ανημποριά αποτυπώνονται στο ποίημα με γλαφυρές εικόνες και την παρομοίωση του εαυτού του με θηρίο στο βαγόνι του τρένου. Ο τρόμος και η φρίκη τον καταλαμβάνει για όσα πρόκειται να του συμβούν «να μην σκεφτώ, να μην λυγίσω, στον τρόμο που με περιμένει» και ο μόνος τρόπος να αντιπαλέψει τα φρικτά συναισθήματα είναι η αναπόληση της γειτονιάς και του σπιτιού του «σκέφτομαι το σπιτάκι μου... το δρομάκι μου... η μυρωδιά του αγιοκλήματος». Νιώθει μια στιγμιαία ανακούφιση και ηρεμία, όταν μπορεί να αισθανθεί μέσα από το βαγόνι την αύρα του Θερμαϊκού και τον ήχο του κύματος. Η ποιητική δημιουργία προκαλεί πολλές σκέψεις και συναισθήματα στον αναγνώστη που μπορούν να εκφραστούν ανάλογα, πάντα με την κατάλληλη έκφραση και τεκμηρίωση.

Ενδεικτικά: Τα παιδιά μπορούν να εκφράσουν συναισθήματα βαθιάς λύπης, συμπόνιας και φιλαλληλίας γι' όλους αυτούς τους ανθρώπους, αλλά και θυμού και αγανάκτησης γι' αυτήν την τόσο άδικη και φρικτή μοίρα κάποιων συμπατριωτών μας, που έτυχε να ανήκουν σε διαφορετική εθνοτική και πολιτισμική ομάδα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Η Ημέρα της Γυναίκας και οι ανδρικοί αιώνες

Το κείμενο δημοσιεύθηκε από τον Παντελή Μπουκάλα στην εφημερίδα Καθημερινή στις 06.03.2022 (συντομευμένο για τις ανάγκες της εξέτασης).

Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας η μεθαυριανή Τρίτη. Και σίγουρα, για να καλυφθούν οι ανάγκες του υποκριτικού ενδιαφέροντος για το φύλο που εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται «αδύναμο», ώστε να αντιμετωπίζεται και ως αδύναμο, δηλαδή ως κατώτερο πνευματικά και ως ευεπίφορο στις κάθε λογής παρεκτροπές, θα ανασυρθούν από την αποθήκη των στερεοτύπων όλα τα τετριμμένα κλισέ. Και θα ξανακουστούν τα ευχολόγια του ανέξοδου φαρισαϊσμού[1].

Δεν θα λείψουν βέβαια και οι «αρνητές». Οι είρωνες, που πρεσβεύουν ότι ο όρος «έμφυλος» είναι ένας κενός νεολογισμός, μια μόδα γαλλικής προελεύσεως, το δε «metoo» μια ακραία αμερικανική μόδα, του Χόλιγουντ και του Μανχάταν. Ο όρος «γυναικοκτονία»; Μα περιττός, αφού υπάρχει ήδη η «ανθρωποκτονία». Φυσικά και η γυναικοκτονία είναι και ανθρωποκτονία. Δεν είναι καθόλου βέβαιο εντούτοις ότι οι γυναικοκτόνοι πιστεύουν ότι σκοτώνουν έναν πλήρη άνθρωπο, όπως είναι κάθε άντρας, όταν σκοτώνουν μια γυναίκα, επειδή είναι γυναίκα και επειδή δεν φέρεται «σαν σωστή γυναίκα». Και ξέρουμε δα πώς εννόησαν οι αιώνες τη «σωστή γυναίκα»: υποταγμένη, άβουλη και άφωνη, παραπλήρωμα του άντρα, του μόνου φύλου που είναι πλασμένο κατ' εικόνα Θεού και ομοίωσιν…

[…] Η συντριβή μιας γυναίκας δεν συντελείται μόνο με τη βίαιη αφαίρεση της ζωής της, και το ίδιο ακριβώς ισχύει για τη συντριβή ενός παιδιού, όποιου φύλου. Όταν πληθαίνουν οι ειδήσεις για σεξουαλική κακοποίηση κοριτσιών από συγγενείς ή από ιερείς-κατηχητές τους, κανείς, ούτε η πολιτεία ούτε η Εκκλησία ούτε η δημοσιογραφία ή η τηλεδιαιτώμενη κοινωνία, δεν δικαιούται να ισχυρίζεται ότι «όλα αυτά», οι καταγγελίες δηλαδή, είναι «υπερβολές» για τις οποίες φταίει το «metoo» ή «μανία κάποιων να αποκτήσουν δεκαπεντάλεπτη τηλεοπτική φήμη δηλώνοντας θύματα».

Και πόσες φορές δεν έχουμε ακούσει το καταδικαστικό αρρενοπρεπές πόρισμα «τώρα το θυμήθηκαν;». Θαρρείς και δεν έχουμε την παραμικρή ιδέα για το πώς πορεύονται οι αρρενοδεσποζόμενες[2] ανθρώπινες κοινωνίες επί χιλιετίες. Ή πόσο αλλοτριωτικά δουλεύει το «ένστικτο αυτοσυντήρησης και αυτοπροστασίας» μιας οικογένειας, μιας γειτονιάς ή ενός χωριού […].

---

[1] φαρισαϊσμός: η υποκρισία (μτφ)

[2] αρρενοδεσποζόμενες: αυτές στις οποίες κυριαρχούν και έχουν τον έλεγχο οι άντρες.

Κείμενο 2

[Ακόμα;]

Το κείμενο προέρχεται από το διήγημα του Κωνσταντίνου Θεοτόκη «Ακόμα», το οποίο δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Νουμάς, τεύχος 82, Φεβρουάριος 1904. Στο κείμενο παρουσιάζεται ένας απατημένος σύζυγος (Κούρκουπος) να πιέζεται από τον ξάδελφό του (Θοδόση) να σκοτώσει τη γυναίκα του.

[…] Ξάφνως οι σκύλοι εμούγκρισαν, αλλά ο Θοδόσης τους ησύχασε μ' ένα νόημα κ' εμουρμούρισε:

- «Να την. Πάρε». Και του έβαλε το καριοφύλι στο χέρι.

[…] Οι σκύλοι δεν εσάλεψαν. Κι ο Κούρκουπος αναστέναξε βαθιά κ' είπε αλαφρωμένος ποθώνοντας[3] το όπλο.

- «Είναι άντρας».

- «Είναι αντρίκια ντυμένη· οι σκύλοι την εγνώρισαν. Χτύπα».

Δεν υπάκουσε, γιατί δεν ήθελε να πιστέψει.

- «Είναι αντρίκια ντυμένη» του ματάειπε ανυπόμονα. «Την είδα να κατεβαίνει».

Και με τα λόγια τούτα του απόσβησε κάθε ελπίδα. Ο Κούρκουπος εκατάλαβε μέσα του, πως μελλάμενο του ήτουν να γένει φονιάς· και η σκέψη τούτη ήταν τρομερή τόσο για τον καλόν άνθρωπο που ενικούσε και την οργή και τη θλίψη του.

Εκείνη ωστόσο εμάκραινε κ' είτουν έτοιμη να πάρει το γύρισμα του δρόμου. «Τι προσμένεις; Μας έφυγε. Αυτή είναι». Του 'πε με βραχνή φωνή ο Θοδόσης. «Μας εντροπιάσατε». Κ' έκαμε να του αρπάξει το ντουφέκι.

- «Εσύ δε θα τη σκοτώσεις!» Κ' εφώναξε αποφασισμένος:

- «Γυναίκα, στάσου· ειδεμή…»

Μα εκείνη εβάλθη να τρέχει όσο εδύνοτουν, και μια στιγμή την έχασαν από μπρος τους. […]

Μα ο Κούρκουπος δεν άκουε τίποτις· ήθελε τώρα να μάθει τη ντροπή του από το στόμα της· και, χωρίς να σταθούν, την εξάτρεξε ολόγυρα και την επρόφτασε τέλος προς τα έμπα του χωριού, και την άδραξε από τα μαλλιά και την έβαλε κάτου. Εκείνη έριξε ψιλή φωνή. Και ο Κούρκουπος απάφησε το όπλο· και εσήκωσε την τρομαγμένη γυναίκα στα δυο χέρια και την έσυρε στο σπίτι. […]

Εφαινότουν μικρή στ' αντρίκια φορέματα που μολογούσαν το έγκλημά της· και κοιτάζοντάς την τον επαραπήρε ή χολή, τα φρένα του εσκοτιστήκαν, μια στιγμή ακόμα ετσώπασε, κ' ύστερα με βαθύ ανασασμό της είπε:

- «Τέτοια ώρα, αντρίκια ντυμένη, στους Έρμονες. Σκύλα πού είσουν;» […]

[3] ποθώνοντας: ακουμπώντας κάτω

Κι όσο εκείνη από τρομάρα κ' έλεγχος[4] δεν αποκρενότουν, τόσο η χολή του επέρσευε, τόσο την ετυραγνούσε· κ' έκατάλαβε η άτυχη πως είταν τώρα το τέλος της.

«Έλεος, έλεος» είπε· «αμαρτωλή είμαι· μα είμαι έγκυα· δικό σου είναι το παιδί, μα το θεό!»

Έμεινε ο Κούρκουπος· εγίνη κίτρινος· ο λόγος της τον εξαρμάτωνε[5]. […]

Κι ο Θοδόσης που' χε παραμονέψει εχτύπησε μ' ορμή βαριά την πόρτα· κ' είπε: «Ακόμα; ακόμα;»

Και σαν απάντηση ακουστήκαν φωνές από μέσα. « Έλεος, έλεος, το παιδί σου. Απάνθρωπε, με σκότωσες!» και δυνατά όσο εδυνότουν: — «Βοήθεια, βοήθεια!... Α!»

Κ' υστέρα άκρα σιωπή.

Τότες όμως ανοιχτήκαν τ' άλλα σπίτια, κ' εβγήκαν οι γειτόνοι άντυτοι, ανταριασμένοι, κ' εσυναχτήκαν μπρος στου Κούρκουπου το σπίτι, άντρες, παιδιά, ρωτώντας τί τρέχει· […]

Ο Θοδόσης τους αποκρίθηκε: — «Την εσκότωσε».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες είναι οι ενστάσεις όσον αφορά τη βία κατά των γυναικών και την ανισοτιμία σε βάρος τους, στις οποίες αντιπαρατίθεται ο συντάκτης του Κειμένου 1; (60 – 70 λέξεις)

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο πρόλογος σε κάθε κείμενο στοχεύει να προετοιμάσει τον αναγνώστη για όσα θα ακολουθήσουν παρακάτω και να έλξει το ενδιαφέρον του, για να συνεχίσει την ανάγνωση. Θεωρείς τον συγκεκριμένο πρόλογο επιτυχή, όσον αφορά τα δύο αυτά δεδομένα;

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 παρουσιάζεται έντονη ειρωνεία από τον συντάκτη, που φτάνει μέχρι τον σαρκασμό. Να εντοπίσεις τρία σημεία στα οποία αυτό γίνεται εμφανές (μονάδες 9) και να εξηγήσεις με συντομία πώς στο καθένα αποτυπώνεται η ειρωνεία (μονάδες 6).

Μονάδες 15

---

[4] έλεγχος: ενοχή

[5] εξαρμάτωνε: αφόπλιζε, προσέβαλλε κάποιον αφοπλίζοντάς τον.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την πράξη του Κούρκουπου με αναφορές στο Κείμενο 2 και να εκφράσεις τα συναισθήματα και τις σκέψεις που σου προκάλεσε η ανάγνωση του κειμένου. Οργάνωσε την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συντάκτης του κειμένου αντιπαρατίθεται επιχειρηματολογώντας στις εξής ενστάσεις κάποιων ανθρώπων σχετικά με την έμφυλη βία που βιώνουν γυναίκες:

- Ο όρος «έμφυλος» είναι απλά μια ξενόφερτη μόδα και το κίνημα «me too» ένας ακραίος Αμερικάνικος συρμός.
- Ο όρος «γυναικοκτονία» είναι περιττός, γιατί καλύπτεται από την ανθρωποκτονία.
- Οι καταγγελίες για σεξουαλική κακοποίηση είναι υπερβολές και γίνονται λόγω μόδας ή προσπάθειας προβολής των «θυμάτων».
- Η μεταχρονολογημένη καταγγελία κακοποίησης υποκρύπτει δόλο από τα θύματα.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συγκεκριμένος πρόλογος μπορεί να θεωρηθεί επιτυχής, επειδή:

- Αφορμάται από την επικαιρότητα (Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας), γεγονός που έλκει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

- Έχει ύφος καυστικό στηλιτεύοντας την υποκρισία αρκετών απέναντι στις γυναίκες και τις διακρίσεις που αυτές υφίστανται. Με αυτό τον τόνο ο συντάκτης στοχεύει στο να δοθεί από την πλευρά του δέκτη η απαιτούμενη προσοχή για το θέμα.

- Αναφέρεται σε «παρεκτροπές» σε βάρος τους, γεγονός που προκαλεί τον αναγνώστη να συνεχίσει την ανάγνωση του κειμένου παρακάτω, όπου πιθανόν αυτές οι παρεκτροπές θα αναλυθούν διεξοδικότερα.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Τα σημεία του κειμένου στα οποία γίνεται εμφανής ειρωνεία ή σαρκασμός από τον συντάκτη είναι:

- «ευχολόγια ανέξοδου φαρισαϊσμού» (1η παράγραφος): επισημαίνεται το υποκριτικό ενδιαφέρον κάποιων για τις γυναίκες, ενώ στην ουσία οι ίδιοι δεν κάνουν κάτι ουσιαστικό για την αντιμετώπιση της βίας και των διακρίσεων εναντίον τους.
- «σωστή γυναίκα» (2η παράγραφος): στηλιτεύεται καυστικά το κλισέ για αυτό που θεωρούν αρκετοί στερεοτυπικά ως σωστή γυναίκα: υποταγμένη, άβουλη και άφωνη.
- «παραπλήρωμα του άντρα, του μόνου φύλου που είναι πλασμένο... Θεού και ομοίωσιν...»: (2η παράγραφος): επικρίνεται ειρωνικά η εκτίμηση κάποιων ότι η ίδια η θρησκεία και ο Θεός υποδεικνύουν την ανωτερότητα του αντρικού φύλου, του οποίου η γυναίκα λειτουργεί ως συμπλήρωμα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η κοινωνία στην οποία ζουν οι ήρωες είναι μια οπισθοδρομική και άγρια παραδοσιακή κοινωνία της υπαίθρου όπου η αίσθηση της τιμής και η αυτοδικία είναι άγραφοι νόμοι, «Εσύ δε θα τη σκοτώσεις!». Μέσα στα πλαίσια αυτής της κοινωνικής πίεσης δρα και ο κεντρικός ήρωας Κούρκουπος, έστω κι αν χαρακτηρίζεται από τον αφηγητή ως «ο καλός άνθρωπος που ενικούσε και την οργή και τη θλίψη του». Δυστυχώς γι' αυτόν, η ψυχολογική πίεση που του ασκείται από τον ξάδερφο του Θοδόση, ο οποίος αντιπροσωπεύει την κοινή γνώμη, είναι τεράστια και γι' αυτό τον ωθεί στη δολοφονία της γυναίκας του, η οποία ομολογεί την απιστία της «αμαρτωλή είμαι· μα είμαι έγκυα· δικό σου είναι το παιδί, μα το θεό» και εξάλλου αυτό φαίνεται και από τα αντρικά ρούχα που φορούσε, για να συναντήσει τον εραστή της: «Εφαινότουν μικρή στ' αντρίκια φορέματα που μολογούσαν το έγκλημά της». Άρα εδώ βλέπουμε τη δύναμη του κοινωνικού κομφορμισμού που ακόμα και έναν καλό και ήρεμο άνθρωπο μπορεί να τον ωθήσει σε διπλό έγκλημα τιμής, γιατί στην αντίθετη περίπτωση θα είχε περιθωριοποιηθεί από την μικρή κοινωνία: «Του 'πε με βραχνή φωνή ο Θοδόσης. «Μας εντροπιάσατε».

Οι μαθητές/τριες ανάλογα με τα βιώματα τους και τα πολιτιστικά ερεθίσματα που έχουν δεχτεί θα αναλύσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματα που προκάλεσε η ανάγνωση του κειμένου. Αρκεί αυτά να είναι τεκμηριωμένα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Προκαταλήψεις και στερεότυπα

Το κείμενο της Σώτης Τριανταφύλλου δημοσιεύθηκε στο περιοδικό Γυναίκα, τεύχος 47, 2012. Συντομευμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Τον τελευταίο καιρό αποφάσισα να σημειώνω τις προκαταλήψεις που ακούω σε συζητήσεις ή που συναντώ στην καθημερινότητα. Για παράδειγμα, σημείωσα μια σκηνή σ' ένα εστιατόριο, όπου κάθισα με μια ηλικιωμένη φίλη μου. Ο σερβιτόρος την αποκάλεσε «γιαγιά» («Τι να σας φέρω γιαγιά;») και **εξεπλάγη**, όταν εκείνη αντέδρασε λέγοντάς του ότι δεν είναι η γιαγιά του. Αυτού του είδους η οικειότητα προέρχεται από την αντίληψη ότι τα ηλικιωμένα άτομα δεν είναι άντρες και γυναίκες, αλλά παππούδες και γιαγιάδες. Προέρχεται, δηλαδή, από την αντίληψη ότι οι ηλικιωμένοι δεν έχουν φύλο και ότι ορίζονται από τη συγγένειά τους με νεότερους ανθρώπους.

Μια άλλη προκατάληψη που σημείωσα - ένα αποτέλεσμα έλλειψης πληροφόρησης, μειωμένης αντίληψης και αποδοχής στερεοτύπων - σχετίζεται με την ελληνική καταγωγή. Παλιότερα οι Έλληνες, ιδιαίτερα στις ΗΠΑ, ήταν πονηροί, εργατικοί, μελαχρινοί, μυστακοφόροι, με παράξενες συνήθειες, όπως το σπάσιμο των πιάτων και το σούβλισμα των αρνιών. Αυτές τις ημέρες οι Γερμανοί, οι Βρετανοί, οι Αμερικανοί πιστεύουν ότι εξαιτίας της οικονομικής κρίσης οι Έλληνες περιφέρονται ρακένδυτοι και ότι οι καλοντυμένοι Έλληνες είναι κλέφτες που έχουν αποκτήσει οικονομική άνεση με δόλιο τρόπο, εις βάρος της Ευρώπης. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, οι Έλληνες είναι άξιοι **περιφρόνησης**. […]

Κάθε προκατάληψη έχει βεβαίως τις δικαιολογίες της, το στατιστικό της δυναμικό. Ωστόσο, η μετατροπή μιας μεμονωμένης αρνητικής εμπειρίας σε γενική πεποίθηση είναι ένδειξη περιορισμένου ορίζοντα. Πολλοί ηλικιωμένοι δεν ακούνε καλά· όμως αυτή η παρατήρηση δεν αρκεί, για να ουρλιάζουμε, όταν τους μιλάμε, αρθρώνοντας τις συλλαβές μια-μια, ώστε να μας ακούνε. Κοντολογίς, δεν είναι όλοι οι ηλικιωμένοι κουφοί, όπως δεν είναι όλες οι γυναίκες ανίκανες να αποφασίσουν αν μια πόρτα ανοίγει με σπρώξιμο ή με τράβηγμα.

Σημειώνοντας τις προκαταλήψεις γίνομαι όλο και πιο αισιόδοξη. Θυμάμαι πως, όταν ήμασταν μικροί, ο ξάδερφός μου ο Τζίμι, που ζούσε στο Μέμφις του Τενεσί, έλεγε με μορφασμό αηδίας ότι «οι νέγροι μυρίζουν άσχημα». Χρησιμοποιούσε τη λέξη «νέγροι», που δεν πολυακούγεται πια. Με το πέρασμα του χρόνου ο Τζίμι όμως άλλαξε: πριν από λίγες ημέρες είδαμε μαζί στο Μπρόντγουεϊ ένα μιούζικαλ με τον προσφιλή τίτλο «Μέμφις», στο οποίο ένας λευκός ντισκ τζόκεϋ ερωτεύεται μια μαύρη τραγουδίστρια. Ο πρώην «ρατσιστής» νεαρός από τον Νότο έχει εξελιχθεί σε έναν ώριμο,

μετριοπαθή ενήλικα που ψήφισε τον Ομπάμα[1]. Επίσης, δεν θυμάται τα περί δυσάρεστης μυρωδιάς – οι νεανικές μας πλάνες είναι πιο δυσάρεστες από τις μυρωδιές.

Αυτό που συμβαίνει με την ωρίμανση των ανθρώπων συμβαίνει και με την ωρίμανση των κοινωνιών. Όταν ήμουν νέα, οι ενήλικες πίστευαν ότι όλοι οι νέοι είχαμε παρασυρθεί στον ωκεανό του σεξ, των ναρκωτικών και του ροκ – «πού οδεύομεν!»[2]. Σήμερα, παρ' ότι ο δρόμος προς την ωριμότητα είναι μακρύς, οι πολίτες μάλλον διακρίνουν τις διαφορές ανάμεσα στα άτομα και αποφεύγουν τις υπεραπλουστεύσεις και τις γενικεύσεις. Η ενημέρωση, τα ταξίδια, η πρόοδος της ίδιας της ανθρώπινης ιστορίας τοποθετούν τον καθένα μας μπροστά στις προκαταλήψεις του.

Κείμενο 2

«Τ.Τ.Τ.»

Το κείμενο έχει συγγραφεί από την Κική Δημουλά και ανήκει στη συλλογή «Κυκλογραφήματα» που γράφτηκαν την περίοδο 1959-1967 και δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό «Κύκλος» της Τράπεζας της Ελλάδος, στην οποία εργαζόταν η Κική Δημουλά. «Εκτός σχεδίου», (Ε' Έκδοση, Ίκαρος, 2020).

Είναι Πέμπτη. […]

Είσαι μόνος σου, κι αυτό προσθέτει, αφαιρεί, περιπλέκει.

Ένα γραμματοκιβώτιο στο δρόμο σου είναι μια πρώτη βοήθεια.

Έχω να ρίξω ένα γράμμα. Την ίδια στιγμή που πλησιάζω το φάκελο στη μικρή χαραμάδα, ένας άλλος φάκελος έχει υψωθεί, έχει σταθεί δίπλα στον δικό μου, μα τον βλέπω να υποχωρεί, να χαμηλώνει, κι ο αποστολέας μού παραχωρεί τη σειρά του.

– Παρακαλώ. Ορίστε. Δεν είναι τίποτα βιαστικό! Και που το ρίχνω…, ψελλίζει.

Κρατώ το γράμμα μου στο μεταίχμιο επαφής, και με το χέρι ψηλά, σα να παραδίδομαι στα απρόοπτα του κόσμου και της βροχής, κοιτάζω τον ομιλητή. Είναι αγαπητός: ηλικιωμένος και θλιμμένος.

Ρίχνει μια ματιά γύρω γύρω στον καιρό και συνεχίζει:

-Δυο λόγια στέλνω στην κόρη μου… Μοναχοκόρη. Σώνει και καλά να γίνει αισθητικός. Γιατί δε μαθαίνεις τη βελόνα, Κατίνα μου, να 'χεις την πελατεία της μάνας σου έτοιμη; Τι λέτε, μπαμπά, τώρα. Θέλω κάτι ανώτερο. Τι να κάμω, μοναχοκόρη, βλέπετε, πουλάω ένα αμπελάκι στο χωριό μου, τέτοιο σταφύλι δεν το βλέπετε ποτέ στην αγορά. Και με τα λεφτά που πήρα τη στέλνω έξω. Κατίνα, της είπα, κοίτα να τελειώσεις γρήγορα, γιατί αυτό, όταν σε γεννήσαμε και σε μεγαλώναμε, δεν το λογαριάζαμε

[1] Ο Μπαράκ Χουσέιν Ομπάμα είναι Αμερικανός πολιτικός και δικηγόρος, ο οποίος υπηρέτησε ως ο 44ος Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών (2009-2017)· ο πρώτος Αφροαμερικανός που εκλέχθηκε σε αυτή τη θέση. Είναι Μέλος του Δημοκρατικού Κόμματος.

[2] Πού οδεύομεν: πού πηγαίνουμε

να συμβεί. Μάλιστα, μπαμπά, μου είπε, κι έφυγε. Τέλειωσαν οι σπουδές, και τι νομίζετε πως μου γράφει; Μπαμπά, αποφάσισα να κάμω εδώ καριέρα. Εκεί υπάρχει συναγωνισμός, ενώ εδώ χαίρει άκρας εκτιμήσεως το επάγγελμα. Είμαι καλλιτέχνης, κι είναι κρίμα να θαφτώ εκεί. Κατάλαβα ότι δεν θα γύριζε. Και τι δεν έκαμα για να τη συγκινήσω. Τι γράμματα, τι ποιηματάκια από τον ημεροδείχτη... Τίποτα. Μέχρι που μια μέρα πήρα τη γυναίκα μου και πήγαμε στο φωτογραφείο. Πρώτη μου φορά το έκανα αυτό. Αν τη βλέπατε αυτή τη φωτογραφία, θα σπάραζε η δική σας η καρδιά. Εκείνης όμως τίποτα. Παρά μου απάντησε, μπαμπά, μην μπαίνετε εμπόδιο στα όνειρά μου. Τις προάλλες βρήκαμε σε ένα συρτάρι κάποιο παιδικό μπερεδάκι που της το 'χε πλέξει η μάνα της. Ας το στείλουμε, είπα στη γυναίκα μου. Μπορεί να μετανοήσει... Και χτες λαβαίνω ένα σημείωμα, πολύ θυμωμένο, μπαμπά, ξεμωραθήκατε; Με κάνετε να τρέχω στα τελωνεία, και να πληρώνω και φόρο... Κι εγώ της γράφω τώρα, πως καλά, δε θα ξαναγίνει αυτό, και τουλάχιστον, αν μπορεί, ας μας στείλει μια φωτογραφία της...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια θέση παίρνει η συγγραφέας στο Κείμενο 1 απέναντι στις προκαταλήψεις, που σημειώνει, και με ποια παραδείγματα την τεκμηριώνει; Οργάνωσε την απάντησή σου σε 50-60 λέξεις.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η τελευταία παράγραφος του Κειμένου 1 αναπτύσσεται με σύγκριση-αντίθεση. Αφού εντοπίσεις τη δομή της παραγράφου (μονάδες 2), να αναφέρεις τα χωρία στα οποία παρατηρείται η σύγκριση (μονάδες 4) και να σχολιάσεις τι συγκρίνεται με τι (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις του Κειμένου 1.

1. Η λέξη **«εξεπλάγη»** στην πρώτη παράγραφο έχει τη σημασία:

α) θύμωσε

β) ξαφνιάστηκε

γ) γέλασε

δ) πληγώθηκε

2. Η λέξη **«περιφρόνησης»** στη δεύτερη παράγραφο, έχει ως αντώνυμό της τη λέξη:

α) αποδοκιμασίας

β) ολοκλήρωσης

γ) εκτίμησης

δ) απερισκεψίας

3. Στη δεύτερη παράγραφο στο χωρίο: «Παλιότερα οι Έλληνες, ιδιαίτερα στις ΗΠΑ, ήταν πονηροί, εργατικοί, μελαχρινοί, μυστακοφόροι, με παράξενες συνήθειες όπως το σπάσιμο των πιάτων και το σούβλισμα των αρνιών» κυριαρχεί:

α) η παρατακτική σύνδεση

β) ο μικροπερίοδος λόγος

γ) το πολυσύνδετο σχήμα

δ) το ασύνδετο σχήμα

4. Η συντάκτρια παραθέτει στην τέταρτη παράγραφο την άποψη του ξαδέρφου της Τζίμι από το Μέμφις της Αμερικής ότι «οι νέγροι μυρίζουν άσχημα»:

α) για να επικυρώσει τη δική της άποψη γι' αυτούς

β) για να επικρίνει τη συγκεκριμένη άποψη

γ) για να την αντιπαραθέσει στη συνέχεια της παραγράφου με την αλλαγή της οπτικής του ξαδέρφου

δ) για να δώσει χιουμοριστικό τόνο στο κείμενο

5. Στην τελευταία παράγραφο η φράση «πού οδεύομεν!» βρίσκεται σε εισαγωγικά, γιατί χρησιμοποιείται περισσότερο για να δηλώσει:

α) ειρωνεία για τις απόψεις των ενηλίκων της εποχής

β) θαυμασμό για την ορθότητα των λεγόμενων

γ) φράση της αρχαίας ελληνικής

δ) έκπληξη

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη στάση της κόρης όσον αφορά το θέμα της επαγγελματικής της αποκατάστασης στο Κείμενο 2. Συμφωνείς με αυτήν; Να αναπτύξεις την απάντησή σου με στοιχεία του κειμένου σε 100 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συγγραφέας δηλώνει αισιόδοξη, όπως φαίνεται από τα παραδείγματα:

- Ο ξάδερφός της από το Μέμφις, ενώ στο παρελθόν εξέφραζε ρατσιστικές απόψεις για τους μαύρους, έχει γίνει πιο μετριοπαθής, καθώς ψηφίζει τον Ομπάμα, αλλά φαίνεται να έχει ξεχάσει τις απόψεις του παρελθόντος.
- Σε αντίθεση με το παρελθόν που κυριαρχούσαν γενικευτικές απόψεις και χαρακτηρισμοί για τους νέους, φαίνεται πως σήμερα έχουν υποχωρήσει εξαιτίας της ενημέρωσης και της επικοινωνίας, που έχουν αυξηθεί, καθώς και της προόδου που έχει σημειωθεί.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η δομή της τελευταίας παραγράφου είναι η εξής:

- Θεματική περίοδος: «Αυτό που συμβαίνει με την ωρίμανση των ανθρώπων συμβαίνει και με την ωρίμανση των κοινωνιών».
- Λεπτομέρειες: «Όταν ήμουν νέα . . . τον καθένα μας μπροστά στις προκαταλήψεις του»

Η σύγκριση και αντίθεση εντοπίζεται στα εξής χωρία:

- «Όταν ήμουν νέα, οι ενήλικες πίστευαν . . . «πού οδεύομεν!»
- «Σήμερα, παρ' ότι ο δρόμος προς την ωριμότητα είναι μακρύς, οι πολίτες μάλλον μας . . . μπροστά στις προκαταλήψεις του».

Η συντάκτρια, θέλοντας να αποδείξει πως οι άνθρωποι έχουν εξελιχθεί από παλιά έως σήμερα σε σχέση με τις απόλυτες γενικεύσεις, **συγκρίνει** το παρελθόν της νιότης της με το παρόν της ώριμης ηλικίας της και εκτιμά πως στους περισσότερους έχει επέλθει μια σχετική ωριμότητα, ώστε να μην κρίνουν γενικευτικά τους άλλους, απόρροια της ενημέρωσης, των ταξιδιών και της ευρύτερης προόδου.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. β
2. γ
3. δ
4. γ
5. α

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

(Οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη ερμηνεία κατάλληλα τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή)

Στο κείμενο περιγράφεται η «αντιπαράθεση» γονέων – κόρης στο ζήτημα της επιλογής επαγγέλματος. Η κόρη ονειρεύεται ένα καλύτερο μέλλον στο εξωτερικό και η στάση της είναι απόλυτη, γιατί θέλει να ξεφύγει από την ταπεινή επαγγελματική ενασχόληση της μητέρας και να ανοίξει τα φτερά της. «Τι λέτε, μπαμπά, τώρα. Θέλω κάτι ανώτερο». Επιπλέον, αντιδρά έτσι επειδή εκτιμά πως εκεί θα αξιοποιηθεί καλύτερα το πτυχίο της εργασιακά, «Εκεί υπάρχει συναγωνισμός, ενώ εδώ χαίρει άκρας εκτιμήσεως το επάγγελμα», και γιατί θεωρεί πως στο εξωτερικό τής δίνεται η ευκαιρία της απρόσκοπτης και ελεύθερης επαγγελματικής εξέλιξης, «Είμαι καλλιτέχνης, κι είναι κρίμα να θαφτώ εκεί», κάτι που εκτιμά πως δεν θα έχει στην πατρίδα της με το συγκεκριμένο επάγγελμα.

Ο/Η μαθητής/-τρια, ανάλογα με τις προσλαμβάνουσες και τις προσωπικές αξίες και βιώματα του/της μπορεί να συμφωνήσει μ' αυτές τις αντιλήψεις ή να διαφοροποιηθεί. Αρκεί η προσωπική του/της θέση να εκφραστεί τεκμηριωμένα σε ύφος λόγου απλό και κατανοητό.

Ενδεικτικά:

Θεωρώ ότι η αντίδραση της κοπέλας στα σχέδια των γονέων είναι αναμενόμενη, αν και η στάση της μπορεί να χαρακτηριστεί σκληρή. Ωστόσο, δικαιολογείται, αν λάβουμε υπόψη ότι οι προτεραιότητες των νέων στην επιλογή επαγγέλματος σχετίζονται με τις επιθυμίες τους, τις κλίσεις τους και την ελπίδα μιας ποιοτικότερης ζωής. Τα παραπάνω συχνά συνεπάγονται απομάκρυνση από την πατρική εστία κι αναζήτηση μιας ευτυχισμένης ζωής εκτός συνόρων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Brain drain[1]: Γιατί δεν επιστρέφουν οι νέοι;

Το κείμενο προέρχεται από άρθρο της Μάρνυ Παπαματθαίου, στις 06-10- 2020, στην εφημερίδα το Βήμα, στο ένθετο Κοινωνία. Διασκευή συντομευμένη για τις ανάγκες της εξέτασης.

Γιατί δεν επιστρέφουν οι νέοι και οι νέες επιστήμονες από το εξωτερικό στη χώρα μας; Και πώς μπορούμε να αξιοποιήσουμε προς όφελος της Ελλάδας τη «μαγική εικόνα» που δείχνει δεκάδες νέους και νέες να έχουν επιστρέψει πίσω την περίοδο της πανδημίας, μόνο όμως για να συνεχίσουν «ηλεκτρονικά» από εδώ στις επαγγελματικές υποχρεώσεις που διατηρούν στο εξωτερικό;

Όπως δείχνει μεγάλη έρευνα που έκανε πρόσφατα το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ), σχεδόν έξι στους δέκα (το 58%) Έλληνες επιστήμονες που ζουν και εργάζονται στο εξωτερικό, επιθυμούν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους. Οι περισσότεροι (το 70%) αναφέρουν ως αιτία την ποιότητα ζωής στη χώρα μας, καθώς και την επιθυμία να είναι κοντά στις οικογένειές τους (42%).

Για την Ελλάδα ωστόσο, το θέμα μοιάζει υποκριτικό. Παρ’ ότι πολιτικοί και ακαδημαϊκοί χύνουν δημόσια «δάκρυα» σε συζητήσεις και αναρτήσεις τους για το brain drain που πληγώνει τη χώρα μας, στην πραγματικότητα το θέμα δεν φαίνεται να τους απασχολεί ιδιαίτερα. Ποιος δεν έχει στο περιβάλλον του έναν νεότερο ή και μεγαλύτερο επιστήμονα που θέλησε να γυρίσει στα πανεπιστήμια της χώρας μας, αλλά οι συνάδελφοί του εδώ τον διαβεβαίωσαν ότι τα κριτήρια τους δεν έχουν να κάνουν με την επιστημονική του αξία, αλλά με τη συμμετοχή του σε «οικογένειες» ή πανεπιστημιακές «παρέες» που αποφασίζουν για το ποιος προσλαμβάνεται ή εξελίσσεται στα ΑΕΙ της Ελλάδας;

Στην έρευνα του ΕΚΤ οι νέοι και οι νέες που ρωτήθηκαν αν θέλουν να γυρίσουν στην Ελλάδα δεν έθεσαν ως αρνητικό παράγοντα κυρίως τους μειωμένους μισθούς που τυχόν θα τους προσφέρονταν. Έθιξαν την αναξιοκρατία. Η έρευνα έγινε πέρυσι από το Εθνικό κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ), στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας του ΕΚΤ «Γέφυρες Γνώσης και Συνεργασίας».

«Η Ελλάδα, τόσο προ της πανδημίας αλλά κυρίως μετά, έχει ανάγκη από τους ανθρώπους της», λέει ο Δημήτρης Μαραγκός από την πλευρά του ΕΚΤ. «Το μεγαλύτερο εξαγώγιμο προϊόν της χώρας μας δυστυχώς ή ευτυχώς τα τελευταία χρόνια είναι το πολύτιμο ανθρώπινο δυναμικό, κατά

[1] Διαρροή εγκεφάλων, μτφ. η φυγή εξειδικευμένων εργαζόμενων στο εξωτερικό

πλειοψηφία εξειδικευμένο και με πολλά προσόντα. Οι νέοι επιστήμονες και επαγγελματίες που έφυγαν από την Ελλάδα τα χρόνια της οικονομικής κρίσης δεν έφυγαν τυχαία» δηλώνει.[…]

«Οι νέοι μας πάντα έχουν στραμμένα τα μάτια πίσω στη χώρα και με την πρώτη αφορμή θέλουν να βοηθήσουν. Να γυρίσουν όμως; Δύσκολο. Και αυτό όχι τόσο επειδή θα έβαζαν πρώτο τον μισθολογικό παράγοντα, αλλά εξωγενείς αδυναμίες που ελληνικού συστήματος όπως η αναξιοκρατία και η γραφειοκρατία», αναφέρει χαρακτηριστικά.

«Ο Έλληνας που έφυγε στο εξωτερικό δεν εμπιστεύεται το ελληνικό κράτος», συνεχίζει ο κ. Μαραγκός. «Είτε επειδή αυτό μπορεί να οφείλεται στο ότι το ελληνικό κράτος εμμέσως μπορεί να τον έδιωξε από τη χώρα, είτε επειδή απλά θεώρησε ότι δεν μπορεί να τον βοηθήσει. Αυτό που είναι στην ατζέντα τα τελευταία χρόνια είναι το πώς θα πείσουμε τους νέους μας να γυρίσουν πίσω. Το θέμα, κατά την προσωπική μου άποψη, δεν είναι αυτό. Το θέμα είναι πώς μπορεί η ελληνική πολιτεία να δείξει ότι σέβεται αυτούς τους ανθρώπους που βρίσκονται στο εξωτερικό, είτε αποφασίσουν να γυρίσουν πίσω, είτε όχι αλλά το κυριότερο τι μπορεί να κάνει για να μην φύγουν και άλλοι».[…]

«Ας μην ξεχνάμε», συνεχίζει, «το ότι κάποιοι δεν έφυγαν για το εξωτερικό δεν σημαίνει ότι δεν άξιζαν το ίδιο με αυτούς που έφυγαν και διέπρεψαν. Αυτό που έχει την μεγαλύτερη σημασία και άρα και τη μεγαλύτερη αξία είναι να συνδέσουμε τους κρίκους. Να φέρουμε σε επαφή τους Έλληνες όπου και αν βρίσκονται».

Κείμενο 2

Μικρή βαλίτσα (τραγούδι)

Το τραγούδι προέρχεται από τον ομώνυμο δίσκο του Αλκίνοου Ιωαννίδη σε μουσική και στίχους δικούς του. Έχει ανακτηθεί διαδικτυακά από http://www.alkinoos.gr/el/archive/lyrics/207-2014-small-suitcase.html.

Και πού να πας και πού να ’ρθείς
και πού να επιστρέψεις,
που ’ναι τα ξένα μακρινά
κι είν’ τα δικά μας ξένα
και πού να επιστρέψεις.

Μικρή βαλίτσα και βαριά,
γεμάτη πέτρα κι ήλιο,
είναι το εμπρός ανήλιαγο
κι είναι σκληρό το πίσω

και πού να σ’ ακουμπήσω.

Μικρή βαλίτσα κι αδειανή
κι ας μου ’κοψε τα χέρια,
δε βρίσκω τόπο να σταθώ,
ματώνω να σ’ αφήσω,
λυγώ να σε κρατήσω.

Και πού να πάω και πού να ’ρθώ
και πού να επιστρέψω,
που ’ναι τα ξένα μακρινά
κι είν’ τα δικά μου ξένα
και πού να επιστρέψω.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να προσδιορίσεις το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων του Κειμένου 1 με την ένδειξη **Σωστό** ή **Λάθος** βασισμένος /η στα νοήματα του κειμένου:

- Οι νέοι που ζουν και εργάζονται στο εξωτερικό:

1. Επέστρεψαν σε ικανοποιητικό ποσοστό για πάντα πίσω στη διάρκεια της πανδημίας.

2. Παραπάνω από τους μισούς δεν είναι αρνητικοί στο ενδεχόμενο της επιστροφής τους στην Ελλάδα, σύμφωνα με έρευνες.

3. Θεωρούν πως μπορούν να συμβιβαστούν και με μικρότερο μισθό από αυτόν που παίρνουν στο εξωτερικό.

4. Δεν εκτιμούν ως αρνητικό παράγοντα για την επιστροφή τους τη γραφειοκρατία της χώρας.

5. Είναι θετικοί να βοηθήσουν την πατρίδα τους από όπου βρίσκονται.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς λειτουργούν οι δύο ερωτήσεις της πρώτης παραγράφου στην αλληλουχία – σύνδεση των νοημάτων στο υπόλοιπο τμήμα του Κειμένου 1;

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Σε αρκετά σημεία του Κειμένου 1 υπάρχει ευθύς λόγος. Αφού εντοπίσεις τρία διαφορετικά χωρία με ευθύ λόγο (μονάδες 6), να εκτιμήσεις τι προσφέρει ως προς το ύφος λόγου (μονάδες 6) και ως προς τον στόχο του κειμένου (μονάδες 3) αυτή η επιλογή της συντάκτριας.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιος είναι ο βασικός προβληματισμός της φωνής που ακούγεται στο Κείμενο 2; Πώς νομίζεις πως θα αισθανόταν κάθε άνθρωπος στη θέση αυτή που περιγράφει το τραγούδι; Να αναπτύξεις την απάντησή σου τεκμηριωμένα με στοιχεία του κειμένου σε 120 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

1. Λάθος

2. Σωστό

3. Σωστό

4. Λάθος

5. Σωστό

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα δύο ερωτήματα στον πρόλογο, το πρώτο που επαναλαμβάνει τον τίτλο και το δεύτερο, πιο εκτενές, στην ουσία λειτουργούν ως δείκτες προετοιμασίας του αναγνώστη για τη λογική μετάβαση στο περιεχόμενο του υπόλοιπου κειμένου.

Συγκεκριμένα **στο πρώτο ερώτημα** η συντάκτρια αναρωτιέται <u>γιατί</u> δεν επιστρέφουν οι νέοι στην Ελλάδα και ακριβώς μετά στο κείμενο γίνεται μια προσπάθεια τεκμηρίωσης των αιτιών του braindrain (παράγραφος 3η, 4η, 6η και η πρώτη μισή της 7ης), σύμφωνα με έρευνες που βασίζονται σε μαρτυρίες των νέων.

Με το **δεύτερο** ερώτημα, τίθεται προβληματισμός που αφορά <u>στον τρόπο επαναπατρισμού</u> των νέων με κίνητρα επιστροφής από το κράτος και αυτό στην ουσία απαντάται σ' ολόκληρο το κείμενο με την προσπάθεια διερεύνησης των αιτιών της κατάστασης, αλλά πιο συγκεκριμένα στην 7η και 8η παράγραφο, στις οποίες παρατίθενται οι εκτιμήσεις για το μέλλον και προτείνονται λύσεις.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Τα χωρία στα οποία υπάρχει ευθύς λόγος είναι τα εξής**:**

- «Το μεγαλύτερο εξαγώγιμο προϊόν της χώρας μας δυστυχώς ή . . . εξειδικευμένο και με πολλά προσόντα». (παράγραφος 5η)
- «Οι νέοι μας πάντα έχουν στραμμένα τα μάτια πίσω . . . Να γυρίσουν όμως; Δύσκολο» (παράγραφος 6η)
- «Ο Έλληνας που έφυγε στο εξωτερικό δεν εμπιστεύεται το ελληνικό κράτος» (παράγραφος 7η)

Ο ευθύς λόγος προσφέρει στο κείμενο **ύφος** ζωντανό και οικείο, χαρίζοντας αμεσότητα στον λόγο. Έτσι έλκεται το ενδιαφέρον των αναγνωστών και το κείμενο γίνεται προσιτό και εύληπτο, γιατί μπορούν ευκολότερα αυτοί να ταυτιστούν ή να διαφωνήσουν με τις απόψεις ενός συγκεκριμένου ατόμου παρά να παρακολουθούν την τεκμηρίωση του κειμένου απρόσωπα ή αποστασιοποιημένα.

Ο **στόχος** της συντάκτριας είναι να πείσει και να πληροφορήσει τους αναγνώστες για το θέμα του κειμένου (braindrain). Ο ευθύς λόγος, που παρουσιάζεται με τη μορφή συγκεκριμένων συμπερασμάτων έρευνας από το Εθνικό κέντρο Τεκμηρίωσης και από τον υπεύθυνό του κ. Δημήτρη Μαραγκό, προσδίδει εγκυρότητα, επιστημονική τεκμηρίωση και σοβαρότητα για το θέμα και συμβάλλει έτσι στην στόχευση του κειμένου.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο τραγούδι παρουσιάζεται ως κύριος προβληματισμός το δίλημμα, η αβεβαιότητα, η αμφιταλάντευση της φωνής που ακούγεται ανάμεσα σε δυο αντίρροπες δυνάμεις: η μια είναι η επιθυμία της φυγής και οι απογοητεύσεις που ωθούν κάποιον να μεταναστεύσει «είν' τα δικά μας ξένα», «κι είναι σκληρό το πίσω». Η άλλη δύναμη είναι οι αναστολές και ο φόβος που απογοητεύουν και αποτρέπουν από την φυγή «που 'ναι τα ξένα μακρινά», «είναι το μπρος ανήλιαγο». Δίνεται έτσι η αίσθηση ότι το άτομο δυσκολεύεται να πάει μπροστά, αλλά δεν μπορεί να γυρίσει και πίσω «Και πού να πάω και πού να 'ρθώ και πού να επιστρέψω». [Όλα αυτά παρουσιάζονται με διάφορες εκφραστικές και γλωσσικές επιλογές, όπως η αποστροφή στο β΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο «και πού να πας και που να 'ρθεις και πού να επιστρέψεις», που λειτουργούν ως αποστροφή προς το κοινό ή σ' ένα υποτιθέμενο συνομιλητή ή στον εαυτό του. Επίσης, η χρήση α΄ ενικού ρηματικού προσώπου στην τελευταία στροφή δίνει στο αδιέξοδο την προσωπική διάσταση του βιώματος και επιτείνει τη δραματικότητα. Ακόμα, η αντίθεση «μικρή βαλίτσα . . . έκοψε τα χέρια» αισθητοποιεί ανάγλυφη αυτήν την εσωτερική πάλη.][1]

[1] Το τμήμα είναι σε αγκύλη, γιατί αναφέρεται σε εκφραστικά μέσα που φυσικά ερμηνεύουν νοήματα αλλά θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν και στο Θέμα 3.

Το κείμενο προκαλεί πολλές σκέψεις και συναισθήματα στον/στην αναγνώστη/-στρια που μπορούν να εκφραστούν ανάλογα, πάντα με την κατάλληλη έκφραση και τεκμηρίωση.

Ενδεικτικά:

Σίγουρα η απόφαση να φύγει κάποιος από τον τόπο του είναι εξαιρετικά δύσκολη, καθώς αποκόπτεται από τις ρίζες, την κουλτούρα, την καθημερινότητα και τους οικείους ανθρώπους, που τον αγαπούν και τον νοιάζονται. Ο φόβος, η απαισιοδοξία και η απόγνωση συνοδεύουν τον μετανάστη. Όμως, αν κάποιος το αντιμετωπίσει ως πρόκληση για τον ίδιο τον εαυτό του και ως κίνητρο μιας καλύτερης ζωής, με υψηλότερο βιοτικό επίπεδο και περισσότερες ευκαιρίες, εργασιακές και άλλες γι' αυτόν και την οικογένεια του, ίσως μετριαστεί η στενοχώρια και η απόγνωση του αποχωρισμού από την πατρίδα και ανακτήσει αισιοδοξία και κουράγιο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Κοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας

Το κείμενο αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από την επιστημονική μελέτη «Ανεργία και εργασιακή επισφάλεια. Διαστάσεις και επιπτώσεις», που δημοσιεύτηκε τον Οκτώβριο του 2014, από το Ινστιτούτο Ερευνών της ΓΣΕΕ και το Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων.

Το βίωμα της ανεργίας έχει απασχολήσει σημαντικό αριθμό μελετών. Σε ορισμένες από αυτές η ανεργία γίνεται αντιληπτή ως μία από τις βασικές αιτίες διάβρωσης του κοινωνικού δεσμού. Από τις πρώτες κιόλας σχετικές μελέτες είχε καταγραφεί η σχέση μεταξύ ανεργίας και ψυχικής υγείας και είχαν επισημανθεί οι δυσάρεστες ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας.

Η γενικευμένη αντίληψη που επικράτησε για την ανεργία είναι ότι αυτή συμβάλλει στην «κοινωνική αποειδίκευση» του ατόμου και βιώνεται συχνά ως μια πράξη «κοινωνικής ταπείνωσης». Εδώ η κεντρική υπόθεση είναι ότι οι άνεργοι βιώνουν πολλαπλές μορφές αποστέρησης και η ανεργία νοείται ως μια κατάσταση «κοινωνικής πτώσης». Πέραν τούτου, θεωρήθηκε ότι απορρυθμίζει ή ακόμα και καταστρέφει τις κοινωνικές σχέσεις.

Πολλοί ερευνητές αντιλαμβάνονται την ανεργία ως μια συσσωρευτική ρήξη των κοινωνικών σχέσεων, η οποία, πέραν της δεδομένης ρήξης του δεσμού που συνδέει το άτομο με τον κόσμο της εργασίας, διαρρηγνύει επίσης τους δεσμούς με το οικείο περιβάλλον (οικογενειακό, συγγενικό, φιλικό) ή οδηγεί ακόμα και σε κοινωνική απομόνωση. χρησιμοποιούν την έννοια της «μη ένταξης», «μη προσχώρησης» ή «μη υπαγωγής» ενός ατόμου στο σύνολο.

Ένα από τα βασικά ζητήματα που θίγουν οι σχετικές με το θέμα της ανεργίας μελέτες (πέρα από τη στέρηση ή τη μείωση του εισοδήματος που συνεπάγεται η ανεργία) είναι το θέμα του χρόνου και της διαχείρισής του. Οι ερευνητές επεσήμαναν το ζήτημα της «διάρρηξης του χρονικού πλαισίου», όπου η κατάσταση της ανεργίας δεν ενσωματώνεται στο προϋπάρχον χρονικό σχήμα, με αποτέλεσμα σε έναν κόσμο πιο «φτωχό» σε γεγονότα να ανταποκρίνεται μια πιο «φτωχή» αντίληψη του χρόνου. Η εργασία είναι, αφενός, η δραστηριότητα που δίνει νόημα και αξία στον ελεύθερο χρόνο και, αφετέρου, είναι η εργασία που «καταβροχθίζει τη ζωή», που απασχολεί, κουράζει και που δεν αφήνει χρόνο για οτιδήποτε άλλο. Χωρίς την εργασία ο χρόνος χάνει το νόημά του και τα άτομα περνούν από μια καθημερινότητα στην οποία κυριαρχεί η εργασία σε μια καθημερινότητα η οποία δομείται σε διάφορες εμπειρίες όπου κυριαρχεί το αίσθημα του κενού.

Πέραν αυτών των γενικά αποδεκτών ερμηνειών, πολλές μελέτες αναδεικνύουν την αδυναμία να αντιληφθούμε τους ανέργους ως μια ενιαία κατηγορία και να μιλήσουμε για ένα κοινό βίωμα της ανεργίας. Οι παράγοντες διαφοροποίησης του βιώματος της ανεργίας που έχουν αναδειχθεί από τις διάφορες μελέτες συνεπάγονται και το γεγονός ότι, αν και οι άνεργοι αποτελούν μια ιδιαίτερη κοινωνική κατηγορία, η ανεργία δεν γεννά μια διαδικασία ταύτισης με την κατάσταση του ανέργου. Επί της ουσίας αναφέρεται κανείς σε μια ετερογενή ομάδα στη βάση των διαφορετικών κοινωνικοοικονομικών συνθηκών των ανέργων και της διάρκειας της ανεργίας. Με άλλα λόγια, η ανεργία δεν πλήττει όλους τους ανέργους με τον ίδιο τρόπο. Σε αντίθεση με άλλες κατηγορίες ή ομάδες κοινωνικά αποκλεισμένων, οι άνεργοι δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ομάδα με αποσαφηνισμένα κοινά κοινωνικά χαρακτηριστικά ή ως κοινωνικό στρώμα.

Κείμενο 2

Τους ναυτικούς τους γέρους συλλογίζουμαι

Το ποίημα που ακολουθεί ανήκει στον Κώστα Ουράνη και εντάσσεται στην συλλογή «Ποιήματα» (*Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 1953).*

Τους ναυτικούς τους γέρους συλλογίζουμαι,

που πια να ταξιδέψουν δε μπορούνε

κι αράξαν στο νησί τους — και τις μέρες τους

ανώφελοι και άνεργοι περνούνε·

που είναι σαν ξένοι στη ζωή τη γύρω τους

και στο νησί τους σα φυλακισμένοι,

που σέρνουνται σκυφτοί και λιγομίλητοι

κι ο νους τους στα ταξίδια τους πηγαίνει·

που πάντα τη φανέλλα με την κόκκινη

την άγκυρα στο στήθος τους φοράνε

και που, όταν περπατάν, σκαμπανεβάζουνε

σα μέσα σε καράβι ακόμα να 'ναι·

που, στεριανοί, δεν παύουνε να γνοιάζουνται

για τον καιρό στη θάλασσα που κάνει,

που κι ούτε μιαν ημέρα δεν αφήνουνε

χωρίς να κατεβούνε στο λιμάνι·

και που, όταν ο χειμώνας μέσ' στο σπίτι τους

τούς κλείνει, προς στο τζάκι τους, τα βράδυα,

μ' υπομονή κι αγάπη —για τ' αγγόνια τους

είτε γι' αυτούς— μικρά φτιάνουν καράβια...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες αλλαγές επέρχονται στην αντίληψη του χρόνου κατά τη διάρκεια της ανεργίας, σύμφωνα με τους συντάκτες του Κειμένου 1; (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 3η και 4η παράγραφο του Κειμένου 1 οι συντάκτες επιλέγουν να οργανώσουν το κείμενό τους στηριζόμενοι σε στοιχεία άλλων μελετών. Γράψε δύο λόγους για τους οποίους, κατά τη γνώμη σου, προτάσσουν τα ευρήματα των μελετών κατά την οργάνωση των επιχειρημάτων τους.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να προσδιορίσεις τι δηλώνουν τα σημεία στίξης στις ακόλουθες φράσεις του Κειμένου 1:

α. τα εισαγωγικά: «κοινωνική αποειδίκευση» του ατόμου (2η παράγραφος),

β. η παρένθεση: (οικογενειακό, συγγενικό, φιλικό) (3η παράγραφος)

γ. τα εισαγωγικά: η εργασία που «καταβροχθίζει τη ζωή» (4η παράγραφος).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες σκέψεις και συναισθήματα εκφράζει το ποιητικό υποκείμενο για τους ναυτικούς που δεν ταξιδεύουν πια; Ποια συναισθήματα σού δημιούργησε η ανάγνωση του Κειμένου 2; Να αναπτύξεις σε 100-150 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με τους συντάκτες του Κειμένου 1, επέρχονται αλλαγές στην αντίληψη του χρόνου κατά τη διάρκεια της ανεργίας. Οι έρευνες αναδεικνύουν την έννοια της διάρρηξης του χρονικού πλαισίου, δηλαδή, εξαιτίας των ελάχιστων καθημερινών συμβάντων, να είναι ανάλογα ελλιπής και προβληματική και η αντίληψη του χρόνου. Εφόσον εκλείπει η εργασία, που νοηματοδοτεί τον ελεύθερο χρόνο, η καθημερινότητα χωρίς εργασία δημιουργεί το αίσθημα του κενού.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 3η και 4η παράγραφο του Κειμένου 1 οι συντάκτες επιλέγουν να οργανώσουν το κείμενό τους στηριζόμενοι σε στοιχεία άλλων μελετών. Προτάσσουν αυτά τα στοιχεία, γιατί αποτελούν τεκμήρια και με αυτόν τον τρόπο θεμελιώνουν λογικά και αντικειμενικά τα επιχειρήματά τους. Επιπλέον, επιτυγχάνουν σε υψηλότερο βαθμό την πειθώ του αναγνώστη, οπότε τα τεκμήρια έχουν μεγαλύτερη επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Τα σημεία στίξης δηλώνουν:

α. τα εισαγωγικά: «κοινωνική αποειδίκευση» του ατόμου (2η παράγραφος): επιστημονικός όρος

β. η παρένθεση: (οικογενειακό, συγγενικό, φιλικό) (3η παράγραφος) : επεξήγηση, διευκρίνιση του οικείου περιβάλλοντος που προηγείται

γ. τα εισαγωγικά: η εργασία που «καταβροχθίζει τη ζωή» (4η παράγραφος): μεταφορική χρήση της γλώσσας.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο δηλώνει πως σκέφτεται τους γέρους ναυτικούς. Του δημιουργούν έντονα συναισθήματα, διότι «ανώφελοι και άνεργοι περνούνε· που είναι σαν ξένοι στη ζωή τη γύρω τους. Συναισθάνεται την ψυχική τους κατάσταση και θεωρεί πως «στο νησί τους σα φυλακισμένοι, που σέρνουνται σκυφτοί και λιγομίλητοι». Το ποιητικό υποκείμενο υπονοεί πως η νοσταλγία της θαλασσινής ζωής και των ταξιδιών ωθεί τους γέρους ναυτικούς να κατεβαίνουν κάθε μέρα στο λιμάνι, να μιλούν για τον καιρό, έστω κι αν δεν ταξιδέψουν, να φορούν τα ναυτικά τους ρούχα. Επομένως, η αγάπη για τη δουλειά τους και τη θάλασσα, η έλλειψη που νιώθουν μακριά από τα θαλασσινά ταξίδια, κάνει τους γέρους ναυτικούς να διατηρούν ακόμη και τις κινήσεις του πρότερου βίου τους (όταν περπατάν, σκαμπανεβάζουνε σα μέσα σε καράβι ακόμα να 'ναι). Οι τελευταίοι στίχοι υποδηλώνουν πως αυτό που έχουν να μοιραστούν οι γέροι ναυτικοί με τους οικείους τους είναι οι ναυτικές εμπειρίες τους. Τα χάρτινα καραβάκια που δημιουργούν φανερώνουν τη βαθιά τους αγάπη για το επάγγελμα που δεν ασκούν πια.

Ο/Η μαθητής/μαθήτρια καλείται ανάλογα με την αναγνωστική ανταπόκριση να εκφράσει τα συναισθήματά του/της.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Τηλεόραση και πολιτισμός

Το κείμενο είναι απόσπασμα από άρθρο του Γιώργου Λιάππη, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Το Βήμα στις 30.11.2012.

Μύδροι [1] εξαπολύονται τον τελευταίο καιρό κατά της ελληνικής ιδιωτικής τηλεόρασης, με αφορμή τις τουρκικές σειρές που καθημερινά παρελαύνουν στις οθόνες μας. Από τον Μουράτ στην Ασί και απ' εκεί στον Σουλεϊμάν τον Μεγαλοπρεπή και πάει λέγοντας …

Ως συνήθως, στη χώρα που αιώνες πριν γέννησε το μέτρο χάνουμε το μέτρο αιώνες μετά. Πράγματι η τηλεόραση αποτελεί έναν ευανάγνωστο δείκτη πολιτισμού. Πράγματι οι τηλεοπτικές παραγωγές, ιδιαίτερα οι καθημερινές, μπορούν να επιφέρουν αυτό που αποκαλούμε πολιτισμική αλλοτρίωση, ξενομανία κ.λ.π. Πράγματι η ελληνική τηλεόραση, ακόμα και η ιδιωτική, που σέβεται τον ρόλο και το κοινό της, οφείλει να υποστηρίζει ελληνικές παραγωγές, δείγματα πολιτιστικά της δικής μας κουλτούρας, που θα αποτελέσουν και καταπίστευμα[2] για το μέλλον.

Από τις παραπάνω διαπιστώσεις, όμως, έως τη δαιμονοποίηση των τουρκικών σίριαλ υπάρχει μεγάλη απόσταση, που διανύεται αυθαίρετα και, μετά από πολλά λογικά χάσματα, οδηγούμαστε στο «συμπέρασμα» του αφελληνισμού. Πρώτον, διότι η τηλεόραση αποτελεί περισσότερο αντανάκλαση του πολιτισμού μας και λιγότερο γενεσιουργό αιτία. Σίγουρα και η ίδια, με τη δυναμική της εικόνας που διαθέτει, μεταβάλλεται προοδευτικά από αιτιατό [3] σε αίτιο πολιτισμικής αλλοτρίωσης. Δεν αντανακλά δηλαδή μόνο τον πολιτισμό μας, αλλά και τον διαμορφώνει. […]

Κείμενο 2

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Άγγελου Τερζάκη Απρίλης

---

[1] κατηγορίες (έντονες)

[2] Καταπίστευμα: παρακαταθήκη, κληρονομιά

[3] Αιτιατό: το αποτέλεσμα που συνδέεται με μια αιτία

Από τα όπλα που περνάνε, τ᾽ ωραιότερο είναι σίγουρα το πεδινό πυροβολικό. Σταματημένος τ᾽ άλλο βράδυ στο πλευρό του δρόμου, αναζητώ κι εγώ με τα μάτια κάποιον που ξέρω πως υπηρετεί εκεί. Είναι στην ίδια με μένα κλάση, επιστρατεύτηκε την ίδια μέρα, και μαζί αποχαιρετήσαμε την ειρηνική ζωή.

Τεντώνομαι και φωνάζω μέσα στο χείμαρρο που περνάει σιγοβουΐζοντας:

- Κατράκης!... Κατράκης!... ε! Μανώλη!...[4]

Κανένας δεν αποκρίνεται. Οι ελάτες περνάνε αργολίκνιστοι πάνω στ᾽άλογά τους. Με το μάτι, τους ακολουθώ ώσπου σβήνονται ολότελα στο σύθαμπο[5] . Όμως, προτού χαθούν, τους βλέπεις μια στιγμή σα ξεκόβονται ψηλοί, λυγεροί πάνω στην άλαμπη πλάκα τ' ουρανού, ζωντανοί ανδριάντες.

Σφίγγεται η καρδιά σου, λύπηση σε κυριεύει σαν περνάνε πεζικά. Είναι ένα κοπάδι ατέλειωτο, σκυθρωπό, μορφές τυραγνισμένες κι ανώνυμες, μάτια που μέθυσαν από το ξεθέωμα της πορείας. Σε κοιτάζουν για μια στιγμή με μάτι αδειανό. Αφού περάσει κάνα σύνταγμα κι ύστερα, μια, δυο μέρες, ντάλα μεσημέρι, βλέπεις ξάφνου να παρουσιάζονται στο δρόμο δυο-τρία ερημικά φανταράκια, στραπατσαρισμένα, κουτσαίνοντας, που τραβάνε κι αυτά κατά πάνω. Είναι οι βραδυπορούντες. Ο ένας έχει χτυπήσει το ποδάρι του και το πηγαίνει τώρα προσεχτικά, σαν άγιο λείψανο, φασκιωμένο σε τραγικά κουρέλια. Ο άλλος ήταν ανήμπορος, είναι, όμως πρέπει να συνεχίσει έτσι κι αλλιώς το δρόμο, ν' ανταμώσει τη μονάδα του στην πρώτη επισταθμία. Έρχονται ποδαράτοι από τη Λάρισα, και θα φτάσουν έτσι, με τα πόδια, στην Αλβανία - ο Θεός ξέρει πού. Ο ένας συντροφεύει τον άλλον, τον υποβαστάζει κάποτε· αν είναι πολύ αδύναμος, τότε ο συνάδερφος θα μοιραστεί το μεγάλο φόρτωμα μαζί του. Αυτός είναι ο σύντροφος της ερημιάς κι ο παρηγορητής... Αγιασμένο, αθάνατο ελληνικό πεζικό! Όργωσες έτσι, μέσα σε δυο μόλις γενιές, τη Μακεδονία, την Ήπειρο, την Αλβανία, τη Θράκη, την Ουκρανία, τη Μικρασία, και πάλι την Ήπειρο, την Αλβανία - τώρα. Όταν αργότερα, σε λίγους μήνες, είδα με ποια μέσα μεταφερόταν και μας πολεμούσε ο αντίπαλος, ένιωσα την καρδιά μου να τρεμίζει από σπαραγμό μαζί και περηφάνεια. Τον πόλεμο τούτο που μας επιβάλαν οι πολιτισμένοι επιδρομείς χυμώντας καταπάνω μας με μηχανές που ξερνάνε τον κεραυνό, εμείς τον βγάλαμε πέρα με τα ίδια τα μέσα του ΄125 , το φανταράκι το πεζό και το μουλαράκι. Και με τη βοήθεια του Θεού, ω, ναι! Γιατί μπορείς να ξαστοχάς τη θεϊκή δύναμη σαν είσαι δυνατός, όμως τη νιώθεις να πυργώνεται γύρω σου αναπάντεχα κάποια στιγμή, άμα τύχει να είσαι μικρός κι αδύναμος.

[4]Κατράκης Μάνος (1908-1984): Σημαντικός Έλληνας ηθοποιός
[5]σούρουπο

Σπάνια στη ζωή μου έτυχε να νιώσω δίπλα μου την παρουσία του Θεού τόσο ζωντανή, όσο στον αξέχαστο εκείνο καιρό που υπηρετούσα κι εγώ κάτω από τη σημαία της Ελλάδας.

1946

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^{ο} υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις συνοπτικά σε 50-60 λέξεις τα νοήματα του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^{ο} υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις τη λέξη που επαναλαμβάνεται στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 με τρόπο που βοηθά στη συνοχή των νοημάτων (μονάδες 2), ποια νοηματική σχέση εκφράζει (μονάδες 4) και πώς αυτή η σχέση συνδέει νοηματική τη δεύτερη παράγραφο με την τρίτη (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3^{ο} υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις πέντε (5) φράσεις με μεταφορική (συνυποδηλωτική) λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 10) και να εξετάσεις το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που δημιουργούν στον αναγνώστη (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να σχολιάσεις σε 100-150 λέξεις με αναφορές στο Κείμενο 2 τα συναισθήματα που δημιουργεί στον αφηγητή η εικόνα που αντικρίζει στον χώρο, όπου βρίσκεται.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το κείμενο πραγματεύεται το ζήτημα της τηλεοπτικής ποιότητας. Ο συντάκτης κάνει λόγο για τις τούρκικες σειρές της ιδιωτικής τηλεόρασης. Προβάλλει τις απόψεις πολλών πως, εφόσον η τηλεόραση είναι δείκτης πολιτισμού, αυτές οι σειρές οδηγούν στον αφελληνισμό. Ωστόσο, ο συντάκτης αντιτίθεται στη δαιμονοποίησή τους, θεωρώντας πως η κακή ποιότητα της τηλεόρασης δεν αποτελεί την αποκλειστική αιτία της πολιτιστικής αλλοίωσης.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η λέξη που επαναλαμβάνεται στη δεύτερη παράγραφο, συμβάλλοντας στη συνοχή των νοημάτων, είναι η λέξη ***πράγματι.*** Ως διαρθρωτική λέξη δηλώνει επιβεβαίωση. Η επιβεβαίωση ορισμένων απόψεων που εκφράζονται για τις τηλεοπτικές σειρές είναι ουσιαστικά η διαπίστωση που γίνεται για αυτές. Επομένως, η δεύτερη και τρίτη παράγραφος συνδέονται νοηματικά. Στη δεύτερη παράγραφο επαναλαμβάνεται η διαρθρωτική λέξη της επιβεβαίωσης (πράγματι) και η τρίτη παράγραφος έχει στη θεματική πρόταση τη φράση «από τις παραπάνω διαπιστώσεις…» που ενώνει νοηματικά όσα αναφέρθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Πέντε (5) φράσεις με μεταφορική (συνυποδηλωτική) λειτουργία της γλώσσας:

- με αφορμή τις τουρκικές σειρές που καθημερινά παρελαύνουν στις οθόνες μας
- στη χώρα που αιώνες πριν γέννησε το μέτρο
- η τηλεόραση αποτελεί έναν ευανάγνωστο δείκτη πολιτισμού
- η ελληνική τηλεόραση, ακόμα και η ιδιωτική, που σέβεται τον ρόλο και το κοινό της

- υπάρχει μεγάλη απόσταση, που διανύεται αυθαίρετα

Το επικοινωνιακό αποτέλεσμα λόγω της χρήσης των συνυποδηλωτικών φράσεων είναι η προσέλκυση του ενδιαφέροντος του αναγνώστη, ώστε να προβληματιστεί για το θέμα που παρουσιάζεται στο Κείμενο 1. Επίσης, ο λόγος γίνεται πιο ζωντανός και δημιουργείται ευχάριστο αισθητικό αποτέλεσμα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο αφηγητής αναφέρεται στον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο και στα πολεμικά μέσα που χρησιμοποίησε ο ελληνικός στρατός. Ακόμη και αν θαυμάζει κάποια από αυτά (Από τα όπλα που περνάνε, τ᾽ ωραιότερο είναι σίγουρα το πεδινό πυροβολικό), η εικόνα από την προέλαση του πεζικού, του προκαλεί λύπηση (Σφίγγεται η καρδιά σου, λύπηση σε κυριεύει σαν περνάνε πεζικά). Ο αφηγητής αιτιολογεί αυτό το συναίσθημά του, καθώς περνά μπροστά του «ένα κοπάδι ατέλειωτο, σκυθρωπό, μορφές τυραγνισμένες κι ανώνυμες». Τα φανταράκια περνάνε «στραπατσαρισμένα, κουτσαίνοντας», καθώς έχουν χτυπήσει στη διάρκεια των μαχών και βραδυπορούν (Ο ένας έχει χτυπήσει το ποδάρι του… σαν άγιο λείψανο, φασκιωμένο σε τραγικά κουρέλια). Ωστόσο, θαυμάζει την ψυχική δύναμη των στρατιωτών (Αγιασμένο, αθάνατο ελληνικό πεζικό!) για την αντοχή τους στις πεζοπορίες και τις κακουχίες. Συγκινείται διότι «Ο ένας συντροφεύει τον άλλον, τον υποβαστάζει κάποτε· …Αυτός είναι ο σύντροφος της ερημιάς κι ο παρηγορητής». Ο αφηγητής δηλώνει «ένιωσα την καρδιά μου να τρεμίζει από σπαραγμό μαζί και περηφάνεια», για τα πολεμικά μέσα των Ελλήνων και επικαλείται τη θεϊκή παρέμβαση «άμα τύχει να είσαι μικρός κι αδύναμος».

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Fake News - Ψευδεπίγραφες Ειδήσεις. Εξαίρεση ή κανόνας;

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από άρθρο των Γιώργου Πλειού - Αλέξανδρου Μινωτάκη στην εφημερίδα «Η ΑΥΓΗ» και δημοσιεύτηκε στις 7 Ιανουαρίου του 2018.

Ο όρος fake news, σε σύντομο χρονικό διάστημα, έφτασε να χρησιμοποιείται ευρέως στη δημοσιογραφική και πολιτική ορολογία, συχνά για να χαρακτηρισθεί ως ψευδής μια είδηση ή ένα σχόλιο· χρησιμοποιείται δηλαδή με την αρνητική σημασία του όρου προπαγάνδα. Το φαινόμενο δεν είναι νέο. Fakenews υπάρχουν από την αρχή της εμφάνισης των ενημερωτικών ΜΜΕ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τα δημοσιεύματα της Νεοϋορκέζικης εφημερίδας *The Sun*το 1835 που χαρακτηρίστηκαν ως Great Moon Hoax. Εντούτοις, η δημοτικότητα του όρου σήμερα οφείλεται σε πολλούς παράγοντες, μεταξύ άλλων στη φύση των ειδήσεων, καθώς και στις πολιτιστικές και οικονομικές συνθήκες εντός και εκτός της διαδικασίας παραγωγής ειδήσεων.

Σημαντικό ζήτημα στη μελέτη των fakenews είναι η ελληνική απόδοση του όρου. Συνήθως τα fakenews αποδίδονται ως «ψευδείς» ή «πλαστές» ειδήσεις. Ωστόσο, ψευδείς/πλαστές είναι εκείνες που περιγράφουν γεγονότα τα οποία δεν συνέβησαν. Αυτές είναι τα falsenews. Τα fakenews είναι κάτι διαφορετικό. Έχουν να κάνουν με την ερμηνεία των γεγονότων ή την προέλευση και τις επιπτώσεις τους, με την αυθεντικότητά τους ως ειδήσεις. Συνεπώς, τα fakenews δεν είναι ψευδείς, αλλά ψευδεπίγραφες ειδήσεις. Είναι ειδήσεις που περιγράφουν γεγονότα ή ψήγματά τους με τρόπο που να αμφισβητούν την επικρατούσα για ένα κοινό αντίληψη περί πραγματικότητας.

Μια βασική πηγή των ψευδεπίγραφων ειδήσεων είναι η φύση των ειδήσεων. Οι ειδήσεις δεν είναι ούτε μπορούν να είναι αντικειμενικές. Συνιστούν πάντα περιγραφή γεγονότων υπό το πρίσμα μιας ορισμένης άποψης που μπορεί να είναι ορισμένη ιδεολογία, προκατάληψη, μεταφυσική ή θρησκόληπτη ερμηνεία των καθημερινών συμβάντων. […]

Ένας ακόμα παράγοντας της εξάπλωσης των ψευδεπίγραφων (αλλά και των ψευδών) ειδήσεων θεωρείται πως είναι τα ψηφιακά μέσα και ιδιαίτερα το διαδίκτυο. Είναι καθοριστικής σημασίας η σταδιακή κυριαρχία των νέων μέσων, τόσο ποσοτικά όσο και με τις εκφραστικές δυνατότητες που επισύρουν: τη ρεαλιστική αναπαράσταση επινοημένων

γεγονότων, την προσθήκη επινοημένων πτυχών σε πραγματικά γεγονότα ή την αφαίρεση πτυχών με τη χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας· τη συνάρθρωση διαφορετικών ως προς το χωρο-χρονικό τους πλαίσιο γεγονότων σε/ή χωρίς συνδυασμό με την προσθήκη επινοημένων ή την αφαίρεση πραγματικών· τη σύνδεση κάποιων εκ των προηγούμενων με οποιοδήποτε ιδεατικό πλαίσιο ή με τέτοιο που αποκλίνει από τις επιστημονικές και ιδεολογικές νεωτερικές αντιλήψεις.

Κείμενο 2

ΑΝΤΟΝ ΤΣΕΧΩΦ (1860- 1904)

Ο παραμορφωτικός καθρέφτης

Το απόσπασμα που ακολουθεί ανήκει στα πρώιμα έργα του Άντον Τσέχωφ, Ρώσου θεατρικού συγγραφέα και διηγηματογράφου. Δημοσιεύθηκε το 1882.

Μπήκαμε με τη γυναίκα μου στο σαλόνι. [...] Ρίξτε μια ματιά, για παράδειγμα, σε αυτή τη γριά, την προγιαγιά μου. Αυτή η άσχημη, τερατώδης γυναίκα έχει τη δική της, πολύ ενδιαφέρουσα ιστορία. «Βλέπεις, -ρώτησα τη γυναίκα μου,- βλέπεις τον καθρέφτη που κρέμεται εκεί στη γωνία;»

«Αυτός ο καθρέφτης έχει μαγικές ιδιότητες: κατέστρεψε την προγιαγιά μου. Πλήρωσε γι' αυτόν ένα τεράστιο ποσό και δεν τον αποχωρίστηκε μέχρι τον θάνατό της. Κοιταζότανε σ' αυτόν μέρα και νύχτα, δεν σταματούσε να κοιτάζεται, ακόμα κι αν έπινε ή έτρωγε. Ξάπλωνε να κοιμηθεί, και κάθε φορά τον έπαιρνε μαζί της στο κρεβάτι και, πεθαίνοντας, ζήτησε να τον βάλουν μαζί της στο φέρετρο.»

«Ήταν κοκέτα;» – με ρώτησε η σύζυγος.

«Ας το υποθέσουμε. Αλλά δεν είχε άλλους καθρέφτες; Γιατί της άρεσε τόσο πολύ ο συγκεκριμένος και όχι κάποιος άλλος; Μήπως δεν είχε καλύτερους καθρέφτες; Όχι, εδώ, γλυκιά μου, κρύβεται κάποιο φοβερό μυστικό.»[...]

Μια φορά, καθώς στεκόμουν πίσω από τη γυναίκα μου, κοίταξα τυχαία στον καθρέφτη και ανακάλυψα το φοβερό μυστικό. Στον καθρέφτη είδα μια γυναίκα με εκθαμβωτική ομορφιά, την οποία δεν είχα γνωρίσει ποτέ στη ζωή μου. Ήταν ένα θαύμα της φύσης, μια αρμονία ομορφιάς. Αλλά τι ήταν αυτό; Γιατί η άσχημη, αδέξια γυναίκα μου στον καθρέφτη φαινόταν τόσο όμορφη; Γιατί;

Επειδή ο παραμορφωτικός καθρέφτης καμπύλωνε το άσχημο πρόσωπο της συζύγου μου σε όλες τις πλευρές και από αυτή την αλλαγή των χαρακτηριστικών, έγινε

τυχαία όμορφη. Και τώρα οι δύο μας, εγώ και η γυναίκα μου, καθόμαστε μπροστά στον καθρέφτη και χωρίς να χάνουμε ούτε ένα λεπτό, τον κοιτάζουμε.[..] Και η γυναίκα μου ψιθυρίζει με σιγουριά:

– Τι όμορφη που είμαι!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^{ο} υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις σε 50-60 λέξεις τους λόγους που δημιουργούν τις ψευδεπίγραφες ειδήσεις στην εποχή μας.

Μονάδες 10

2^{ο} υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις δύο τρόπους με τους οποίους αναπτύσσεται η δεύτερη παράγραφος του Κειμένου 1 (μονάδες 6) και να σε απασχολήσει ποιος από τους δύο αξιοποιείται βοηθητικά για την οργάνωση του άλλου τρόπου ανάπτυξης (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^{ο} υποερώτημα (μονάδες 15)

α. συχνά για να χαρακτηρισθεί ως ψευδής μια είδηση ή ένα σχόλιο (1^{η} παράγραφος),

β. την επικρατούσα για ένα κοινό αντίληψη περί πραγματικότητας (2^{η} παράγραφος),

γ. της εξάπλωσης των ψευδεπίγραφων (αλλά και των ψευδών) ειδήσεων (4^{η} παράγραφος)

Να μετατρέψεις τις παραπάνω φράσεις του Κειμένου 1 ως εξής:

α. την πρώτη σε ονοματική φράση,

β. τη μετοχή (2^{η} περίπτωση) σε δευτερεύουσα πρόταση,

γ. την ονοματική φράση (3^{η} περίπτωση) σε αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση

(μπορείς να κάνεις όποιες αλλαγές κρίνεις σκόπιμες για το νόημα)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την επιμονή της προγιαγιάς του αφηγητή για τον καθρέφτη με στοιχεία του Κειμένου 2 και να εκφράσεις την προσωπική σου συμφωνία ή διαφωνία με αυτή της την στάση. Οργάνωσε την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Για τη δημιουργία ψευδεπίγραφων ειδήσεων ευθύνεται η φύση της είδησης και η επιρροή από ιδεολογίες, προκαταλήψεις και θρησκευτικού τύπου αντιλήψεις. Κύριο παράγοντα αποτελεί και η ψηφιακή τεχνολογία με την οποία δημιουργούνται και προβάλλονται κατασκευασμένα γεγονότα, ενώ άλλα συνενώνονται, αφαιρούνται ή προστίθενται στοιχεία στο πλαίσιο ειδήσεων που αποκλίνουν από σύγχρονες επιστημονικές και ιδεολογικές αντιλήψεις.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η δεύτερη παράγραφος του Κειμένου 1 αναπτύσσεται με ορισμό και αντίθεση. Οι συντάκτες δίνουν τον ορισμό των falsenews και των fakenews (ο ορισμός των δύο εννοιών δίνεται αντιθετικά). Με την αντίθεση γίνεται ακόμη πιο ξεκάθαρη η κύρια έννοια που αναπτύσσεται στο κείμενο, οι ψευδεπίγραφες ειδήσεις (fakenews). Επομένως, στη συγκεκριμένη παράγραφο η αντίθεση λειτουργεί υποβοηθητικά του ορισμού.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

<u>συχνά για να χαρακτηρισθεί ως ψευδής μια είδηση ή ένα σχόλιο</u> (1η παράγραφος): μετατρέπεται σε ονοματική πρόταση: συχνά ο χαρακτηρισμός μιας είδησης ή ενός σχολίου ως ψευδούς.

την επικρατούσα για ένα κοινό αντίληψη περί πραγματικότητας (2η παράγραφος): η μετοχή αναλύεται σε αναφορική πρόταση: την αντίληψη περί πραγματικότητας που επικρατεί για ένα κοινό.

της εξάπλωσης των ψευδεπίγραφων (αλλά και των ψευδών) ειδήσεων (4η παράγραφος): **για να** εξαπλωθούν οι ψευδεπίγραφες αλλά και οι ψευδείς ειδήσεις (δευτερεύουσα επιρρηματική **τελική** πρόταση) **ή ώστε να** εξαπλωθούν οι ψευδεπίγραφες αλλά και οι ψευδείς ειδήσεις (δευτερεύουσα επιρρηματική **αποτελεσματική** πρόταση).

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο αφηγητής στο Κείμενο 2 αναφέρει την εμμονή της προγιαγιάς του με τον καθρέφτη (δεν τον αποχωρίστηκε μέχρι τον θάνατό της. Κοιταζότανε σ' αυτόν μέρα και νύχτα… ζήτησε να τον βάλουν μαζί της στο φέρετρο). Η στάση της προγιαγιάς ερμηνεύεται από τις μαγικές ιδιότητες του καθρέφτη, ήταν παραμορφωτικός, καθώς καμπύλωνε τις γωνίες των προσώπων (Αυτός ο καθρέφτης έχει μαγικές ιδιότητες). Όποιος καθρεφτιζόταν σε αυτόν φαινόταν όμορφος, όποια κι αν ήταν πραγματικά η φυσιογνωμία του (Στον καθρέφτη είδα μια γυναίκα με εκθαμβωτική ομορφιά… Ήταν ένα θαύμα της φύσης, μια αρμονία ομορφιάς… Γιατί η άσχημη, αδέξια γυναίκα μου στον καθρέφτη φαινόταν τόσο όμορφη;) κάτι το οποίο διαπίστωσε και ο ίδιος ο αφηγητής με τη γυναίκα του. Ο αφηγητής σχολιάζει πως ο καθρέφτης κατέστρεψε την προγιαγιά του (κατέστρεψε την προγιαγιά μου. Πλήρωσε γι' αυτόν ένα τεράστιο ποσό), καθώς εστίαζε την προσοχή της σε ψευδή στοιχεία και δεν αποδέχτηκε ποτέ τον πραγματικό της εαυτό.

Με αφορμή το συμβολισμό της αφήγησης, σχετικά με το αν πρέπει να δίνουμε βαρύτητα σε ψευδή στοιχεία, μη αποδεχόμενοι/ες την πραγματικότητα, για να έχουμε έστω και μια προσωρινή ευχαρίστηση, ο/η μαθητής/μαθήτρια καλείται με συντομία να εκφράσει τεκμηριωμένα τη συμφωνία ή τη διαφωνία του/της με αυτή τη στάση.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

«Εξουσία αν μου δίναν»

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα, ελαφρώς διασκευασμένο, από το ομώνυμο άρθρο του Παντελή Μπουκάλα που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Καθημερινή» στις 27 Σεπτεμβρίου 2018.

Ας κάνουμε προσωρινά την παραχώρηση να δεχτούμε ότι τέταρτη εξουσία δεν είναι οι ιδιοκτήτες των ενημερωτικών μέσων, αλλά οι λειτουργοί τους. Ότι όλη τη δύναμη που προσφέρουν τα ΜΜΕ, χάρτινα, γυάλινα και διαδικτυακά, τη χαίρονται οι εργαζόμενοί τους. Και μάλιστα όσοι δεν δουλεύουν με ωραία συμβόλαια ποδοσφαιρικού τύπου, αλλά με επισφαλές[1] μισθολόγιο.

Όταν λοιπόν οι δημοσιογράφοι χρησιμοποιούν τη δοτή δύναμή τους για να παραβούν κάθε κώδικα δεοντολογίας, γραπτό και άγραφο, και να υπηρετήσουν προσωπικούς στόχους, παραοικονομικού ή παραπολιτικού περιεχομένου, είναι απλώς καταχραστές[2]. Και δικαιώνουν με τη δράση τους ένα πολύ μεγάλο τμήμα της πάντα καχύποπτης κοινής γνώμης, το οποίο χλευάζει σαν αναξιόπιστο το δημοσιογραφικό επάγγελμα.

Ο όρος «λειτούργημα» χάνει όλο του το νόημα και όταν οι δημοσιογράφοι, δρώντας σαν τεταρτοεξουσιούχοι, νοικιάζουν τη δύναμη και το όποιο κύρος τους σε κομματικούς ή οικονομικούς μηχανισμούς, καταντώντας προπαγανδιστές, υπηρέτες άδηλων συμφερόντων και διακινητές ψευδών. Αν αυτό το κάνουν στα φανερά, προσφέροντας τη γραφή και την υπογραφή τους έναντι αμοιβής, είναι άξιοι του μισθού τους, αλλά και των λοιδοριών[3] που εισπράττουν από το κοινό. Αν όμως το κάνουν στα κρυφά, ενώ δημοσίως συνεχίζουν να παριστάνουν τους αδέσμευτους και ακριβοδίκαιους τιμητές[4] όλων ανεξαιρέτως, τότε δρουν με διπλασιασμένη δολιότητα και υποκρισία. Αλλά αυτό ακριβώς τους ακυρώνει, έστω κι αν δεν το κατανοούν, ίσως ζαλισμένοι από τη φήμη, μια αποδεδειγμένα εφήμερη θεότητα. Έτσι όπως συλλαμβάνονται να ψεύδονται συνειδητά και συστηματικά («για το καλό της πατρίδας», όπως έχουν τολμήσει να πουν οι κυνικότεροι εξ αυτών), δεν μπορούν να πείσουν πια. Μόνο να φανατίσουν λίγο ακόμα περισσότερο τους ήδη φανατισμένους μπορούν.

---

[1] επισφαλής: αυτός που δεν είναι απολύτως ασφαλής

[2] καταχραστές: αυτοί που εκμεταλλεύονται την εξουσία τους

[3] λοιδορίες: κατηγορίες

[4] τιμητής: αυτός που κρίνει και επικρίνει τη γνώμη και τις πράξεις των άλλων. Στην αρχαία Ρώμη, αξίωμα που προέβλεπε την εκτίμηση της περιουσίας και τον έλεγχο των ηθών των πολιτών.

Κείμενο 2

Ζητείται ελπίς

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το ομώνυμο διήγημα του Αντώνη Σαμαράκη, το οποίο εκδόθηκε το 1954.

Όταν μπήκε στο καφενείο, κείνο το απόγευμα, ήτανε νωρίς ακόμα. Κάθισε σ' ένα τραπέζι, πίσω από το μεγάλο τζάμι που έβλεπε στη λεωφόρο. Παράγγειλε καφέ. Σε άλλα τραπέζια, παίζανε χαρτιά ή συζητούσανε. Ήρθε ο καφές. Άναψε τσιγάρο, ήπιε δυο γουλιές, κι άνοιξε την απογευματινή εφημερίδα.

Καινούριες μάχες είχαν αρχίσει στην Ινδοκίνα. […] «Η σκιά του νέου παγκοσμίου πολέμου απλούται εις τον κόσμον μας», ήταν ο τίτλος μιας άλλης είδησης. Ύστερα διάβασε άλλα πράγματα: το έλλειμμα του προϋπολογισμού, προαγωγές εκπαιδευτικών, μια απαγωγή, ένα βιασμό, τρεις αυτοκτονίες. Οι δυο, για οικονομικούς λόγους. […] Αλλού είδε κριτική για ένα ρεσιτάλ πιάνου, έπειτα κάτι για τη μόδα, τέλος την «Κοσμική Κίνηση»: «Κοκταίηλ προχθές… […] Άναψε κι άλλο τσιγάρο. Έριξε μια ματιά στις «Μικρές Αγγελίες»: ΠΩΛΕΙΤΑΙ νεόδμητος μονοκατοικία… […], ΖΗΤΕΙΤΑΙ πιάνο προς αγοράν…

Σκέψεις γυρίζανε στο νου του. Από τότε που τέλειωσε ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος, η σκιά του τρίτου δεν είχε πάψει να βαραίνει πάνω στον κόσμο μας. […] Πέρασε το χέρι του στα μαλλιά του. Σκούπισε τον ιδρώτα στο μέτωπό του· είχε ιδρώσει, κι όμως δεν έκανε ζέστη. […] Δεν είχε αλλάξει διόλου προς το καλύτερο η ζωή μας ύστερ' από τον πόλεμο. Όλα είναι τα ίδια σαν και πριν. Κι όμως είχε ελπίσει κι αυτός, όπως είχαν ελπίσει εκατομμύρια άνθρωποι σ' όλη τη γη, πως ύστερ' από τον πόλεμο, ύστερ' από τόσο αίμα που χύθηκε, κάτι θ' άλλαζε[…].

Σκέφτηκε τη σύγχυση που επικρατεί στον κόσμο μας σήμερα. […] Δεν έφταιγε η εφημερίδα που έκανε τώρα αυτές τις σκέψεις. Τα σκεφτότανε όλα αυτά τον τελευταίο καιρό, πότε με λιγότερη, πότε με περισσότερη ένταση. […] Είχε πολεμήσει κι αυτός στον τελευταίο πόλεμο. Και είχε ελπίσει. Μα τώρα ήτανε πια χωρίς ελπίδα. […] Στις έξι σελίδες της εφημερίδας: η ζωή. Κι αυτός ήτανε τώρα ένας άνθρωπος που δεν έχει ελπίδα. […]

Ξανάριξε μια ματιά στην εφημερίδα: η Ινδοκίνα, η «Κοσμική Κίνησις», το ρεσιτάλ πιάνου, οι δυο αυτοκτονίες για οικονομικούς λόγους, οι «Μικρές Αγγελίες»… ΖΗΤΕΙΤΑΙ γραφομηχανή… ΖΗΤΕΙΤΑΙ ραδιογραμμόφωνον… […]. Έβγαλε την ατζέντα του, έκοψε ένα φύλλο κι έγραψε με το μολύβι του: ΖΗΤΕΙΤΑΙ ελπίς.

Ύστερα πρόσθεσε το όνομά του και τη διεύθυνσή του. Φώναξε το γκαρσόνι. Ήθελε να πληρώσει, να πάει κατευθείαν στην εφημερίδα, να δώσει την αγγελία του, να παρακαλέσει, να επιμείνει να μπει οπωσδήποτε στο αυριανό φύλλο.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις περιληπτικά σε 50-60 λέξεις τους τρόπους με τους οποίους, κατά τον αρθρογράφο του Κειμένου 1, ένας δημοσιογράφος καταχράζεται την εξουσία του και παύει να επιτελεί «λειτούργημα».

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο Κείμενο 1 πώς συνδέεται γλωσσικά (συνοχή) και νοηματικά (συνεκτικότητα) η τρίτη παράγραφος με την προηγούμενη; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο τίτλος του Κειμένου 1 αποτελείται από μια δευτερεύουσα υποθετική πρόταση: ***«Εξουσία αν μου δίναν»***. Για ποια εξουσία θεωρείς ότι γίνεται λόγος (με βάση το περιεχόμενο του κειμένου) και πώς αιτιολογείται κατά τη γνώμη σου η χρήση του α΄ ενικού προσώπου (μονάδες 10); Συμπλήρωσε τη δευτερεύουσα υποθετική πρόταση του τίτλου με μια «απόδοση», ώστε να σχηματίσεις έναν πλήρη υποθετικό λόγο (υπόθεση-απόδοση) που νοηματικά να ταιριάζει με το μήνυμα που θέλει να περάσει ο συντάκτης μέσα από το συγκεκριμένο άρθρο του (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Ποιοι λόγοι οδηγούν τον ήρωα του Κειμένου 2 να δημοσιεύσει στην εφημερίδα την αγγελία «ΖΗΤΕΙΤΑΙ ελπίς» (μονάδες 10); Τι συναισθήματα σού γεννά η απόφασή του αυτή και γιατί (μονάδες 5); Να τεκμηριώσεις σε κάθε περίπτωση την απάντησή σου καταγράφοντας τις απόψεις σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή).

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ενδεικτική πύκνωση (51 λέξεις)

Ο Παντελής Μπουκάλας, αναφερόμενος στην κατάχρηση της δημοσιογραφικής εξουσίας, επισημαίνει ότι κάποιοι δημοσιογράφοι παραβιάζουν τον κώδικα δεοντολογίας του επαγγέλματός τους για προσωπικό τους όφελος ή υπηρετούν πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα άλλων κάνοντας προπαγάνδα και διαδίδοντας συστηματικά ψεύδη, είτε φανερά και επωνύμως, είτε κρυμμένοι υποκριτικά πίσω από τη βιτρίνα του αδέσμευτου επαγγελματία.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η σύνδεση της τρίτης με τη δεύτερη παράγραφο επιτυγχάνεται με τους συνδέσμους *και όταν* (συνοχή). Μέσω αυτών δηλώνεται η προσθήκη (*και*) μιας ακόμη περίπτωσης (*όταν*) παραβίασης του κώδικα δεοντολογίας των δημοσιογράφων. «*Ο όρος "λειτούργημα" χάνει όλο του το νόημα και όταν οι δημοσιογράφοι, δρώντας σαν τεταρτοεξουσιούχοι, νοικιάζουν τη δύναμη και το όποιο κύρος τους σε κομματικούς ή οικονομικούς μηχανισμούς...*». Στην προηγούμενη παράγραφο ο αρθρογράφος έχει αναφερθεί σε τρόπους με τους οποίους οι δημοσιογράφοι καταχράζονται την εξουσία τους: παραβιάζουν τον δημοσιογραφικό κώδικα δεοντολογίας και υπηρετούν προσωπικούς στόχους. Τώρα προσθέτει μια ακόμα περίπτωση (συνεκτικότητα): εκτός των παραπάνω, οι δημοσιογράφοι καταχράζονται την εξουσία τους και, κατ' επέκταση, παύουν να επιτελούν λειτούργημα, και όταν υπηρετούν ξένα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα κάνοντας προπαγάνδα και παραπληροφορώντας.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στον τίτλο «*Εξουσία αν μου δίναν*», αν λάβουμε υπόψη το περιεχόμενο του Κειμένου 1, γίνεται λόγος για την εξουσία του Τύπου με την ευρύτερη έννοια αυτού, γνωστή και ως Τέταρτη Εξουσία, δηλαδή για τη δύναμη που έχουν οι δημοσιογράφοι και τα ΜΜΕ να ελέγχουν την πληροφορία που διακινείται στο κοινό και να επηρεάζουν την κοινή γνώμη μέσα από την κριτική

που ασκούν. Με τη χρήση του α΄ ενικού ρηματικού προσώπου ο αρθρογράφος θα μπορούσε πρώτα πρώτα να μιλά για τον εαυτό του, που ως δημοσιογράφος έχει στα χέρια του αυτήν την «εξουσία». Ίσως ωστόσο καλεί έμμεσα οποιονδήποτε άλλο δημοσιογράφο -ή ακόμα και οποιονδήποτε άνθρωπο- να ταυτιστεί με αυτό το «εγώ» και να προβληματιστεί ως προς το πώς διαχειρίζεται ήδη ή θα διαχειριζόταν μια εξουσία, αν κάποιος τού την έδινε: θα την καταχραζόταν ή θα την ασκούσε με υπευθυνότητα και συνείδηση; Ο αρθρογράφος, καταδικάζοντας την πρώτη εκδοχή, παροτρύνει έμμεσα τους αναγνώστες του προς τη δεύτερη, δηλαδή προς την υιοθέτηση μιας ηθικής και δεοντολογικής στάσης. Κατ' επέκταση, η συμπλήρωση του υποθετικού λόγου από τους/τις μαθητές/-τριες θα μπορούσε να γίνει με αποδόσεις του τύπου: «*Εξουσία αν μου δίναν, δε θα την καταχραζόμουν* / *θα την ασκούσα σωστά /υπεύθυνα* κ.λπ.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οι μαθητές/-τριες αναμένεται πρώτα πρώτα να παρουσιάσουν το προφίλ του ήρωα. Πρόκειται για έναν άνθρωπο φιλήσυχο, που είχε πολεμήσει στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και «*είχε ελπίσει*» ότι μετά το τέλος αυτού θα ερχόταν στον κόσμο ειρήνη και ευτυχία. Παρά τις προσδοκίες του ωστόσο, καθώς ενημερώνεται από την εφημερίδα, διαπιστώνει ότι «*η σκιά του νέου παγκοσμίου πολέμου απλούται εις τον κόσμον*», ενώ παράλληλα στην κοινωνία υπάρχει δυστυχία, γίνονται εγκλήματα και κάποιοι αυτοκτονούν. Οι πληροφορίες αυτές ενώνονται με τις «*σκέψεις*» που ήδη «*γυρίζανε στο νου του*», «*πότε με λιγότερη, πότε με περισσότερη ένταση*», και ενισχύουν την απογοήτευσή του για την εικόνα του μεταπολεμικού κόσμου και για τη διάψευση των ελπίδων του για ένα καλύτερο αύριο. Υπό την επίδραση των παραγόντων αυτών και όντας «*ένας άνθρωπος που δεν έχει ελπίδα*», ο ήρωας προβαίνει σε μια παράδοξη κίνηση. Παρακινημένος από τις Μικρές Αγγελίες που διαβάζει στην εφημερίδα, αποφασίζει να δημοσιεύσει μια δική του με αυτό που του λείπει πιο πολύ και με την προσδοκία ότι θα το αποκτήσει: «*ΖΗΤΕΙΤΑΙ ελπίς*». Οι μαθητές/-τριες αναμένεται να προσεγγίσουν τον ήρωα με συμπόνοια και να εκφράσουν τη λύπη τους για την απόγνωση στην οποία βρίσκεται παρά τα όνειρά του για τον μεταπολεμικό κόσμο. Οποιαδήποτε βέβαια τεκμηριωμένη απάντηση εκ μέρους τους είναι αποδεκτή.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

«Bullying» στο χώρο εργασίας

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί ελαφρώς διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου της Κωνσταντίνας Αραβανή που δημοσιεύτηκε στις 12 Σεπτεμβρίου 2014 στο περιοδικό HR Professional (https://hrpro.gr).

Ο εκφοβισμός (bullying) και η κατάχρηση εξουσίας στο χώρο εργασίας ιδιαίτερα από ιεραρχικά ανωτέρους, μπορεί να παίξουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της επαγγελματικής συνείδησης ενός εργαζόμενου, ιδιαίτερα όταν αυτός βιώνει μια επίμονη διαταραχή-κακομεταχείριση. Στο σημερινό έντονα ανταγωνιστικό και ταχύτατα μεταβαλλόμενο εργασιακό περιβάλλον, οι επιχειρήσεις, προκειμένου να προσαρμοστούν στις αυξανόμενες πιέσεις της αγοράς και να εξασφαλίσουν συνθήκες βιώσιμης ανάπτυξης, διοχετεύουν «υψηλή ενέργεια» στους χώρους εργασίας, κάτι που, αν διαχειριστικά αποτύχει, προκαλεί αίσθημα φόβου.

Είναι σημαντικό να γίνει αντιληπτή η διαφορά μεταξύ του επίμονου και πιεστικού αλλά δίκαιου στελέχους, από τον ανασφαλή πιεστικό ή και επιθετικό και συχνά «θρασύδειλο». Σε αυτές τις περιπτώσεις, η ειλικρίνεια και η πειστικότητα των προθέσεων είναι αυτή που κάνει τη διαφορά. Μια περιστασιακά επιθετική συμπεριφορά δεν πρέπει βιαστικά να κατατάσσεται στην κατηγορία του εκφοβισμού μιας και συχνά αποτελεί εκδήλωση άγχους, πίεσης ή και πρόσκαιρης ανασφάλειας.

Είναι επομένως απαραίτητο να ακολουθούμε κάποια βασικά συνετά βήματα στην αξιολόγηση μιας συμπεριφοράς πριν την χαρακτηρίσουμε εκφοβισμό ή και προσπάθεια χειραγώγησης. Θα πρέπει να προσδιορίσουμε τι ακριβώς συμβαίνει και να αναρωτηθούμε: Έχει κακές προθέσεις ο συγκεκριμένος άνθρωπος; Μήπως περνάει μια άσχημη ημέρα γεμάτη στρες ή δεν έχει την ωριμότητα να αντιμετωπίσει μια έκτακτη κατάσταση; Τέτοια φαινόμενα συχνά δεν αντιστοιχούν σε θύτες «bullying» αλλά χαρακτήρες που, στην προσπάθειά τους να υλοποιήσουν το πρόγραμμα ή τη φιλοδοξία τους, ή ακόμα και να υπηρετήσουν τους εταιρικούς στόχους, επιδίδονται σε σκληρή εργασία και ασκούν έντονη κριτική με άμεσο τρόπο χωρίς να «χαϊδεύουν αφτιά».

Πίσω από αυτές τις συμπεριφορές πιθανότατα να υπάρχει πραγματικό ενδιαφέρον για επιτυχία και όχι δολιότητα. Ο πραγματικός «bully» εκμεταλλεύεται τις αδυναμίες των άλλων με σκοπό να εκπληρώσει τις φιλοδοξίες του. Διακατέχεται από αλαζονεία, κυκλοθυμία και δρα με μυστικότητα, προσποιούμενος ότι πρεσβεύει τις αξίες της εταιρείας για να ενισχύσει την εξουσία του. Γενικά, μπορεί να βλέπει παντού εμπόδια και καθένας που θα βρεθεί κοντά του στο χώρο εργασίας, μπορεί να γίνει στόχος του.

Κείμενο 2

Ο κ. Τμηματάρχης έρχεται!

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το ομώνυμο διήγημα του Ζαχαρία Παπαντωνίου (1877-1940), το οποίο εκδόθηκε το 1927.

Ο κ. Τμηματάρχης μπαίνοντας στο γραφείο του, δέκα η ώρα το πρωί, βρήκε μέσα το λαμπρόν ήλιο να του ζεσταίνει τις αναφορές, τις υπογραφές και τις αναβολές. Πρέπει να είναι κανείς παντοδύναμος προϊστάμενος σε δύο τμήματα του υπουργείου των Εσωτερικών, [...] να ακυρώνει, να επικυρώνει, να ματαιώνει, να εξουσιάζει, για να νιώσει το χάδι της ηδονικής αυτής ζέστης. [...] Μόλις ο κ. τμηματάρχης ελούστηκε στην πρωινή χλιαρότητα κι άπλωσε στο πρώτο έγγραφο, επίστεψε πως η πρόνοια του κόσμου τούτου ένα μόνο σκοπό έχει: να τον διατηρήσει τμηματάρχη στην περιστροφική του καρέκλα.

Είκοσι χρόνια τώρα καθισμένος σ' αυτήν την καρέκλα εξουσιάζει. Τρέμουν την υπογραφή του. Ο τελευταίος γραφιάς της επαρχίας τον νιώθει. Οι πιο δυνατοί πολιτευόμενοι έχουν την ανάγκη του και τον κολακεύουν. Ο υπουργός ο ίδιος είναι μελιστάλαχτος μπροστά του απ' το φόβο μήπως τού καταφέρει καμμιά σιγανή γραφειοκρατική μαχαιριά, τέτοιος που είναι, ήσυχος σα βαθύ ποτάμι, αμίλητος σαν πηγάδι, κάτοχος της υπηρεσίας, μοναδικός για λύσεις, και για περιπλοκές [...].

Μα η φήμη του δεν ήταν τυχαίο πράγμα! Την έχτισεν ο ίδιος με τέχνη και υπομονή. Σοβαρός πάντα στον άγνωστο, απειλητικός στον αδύνατο, γελαστός στο σοβαρό, προσεχτικός και στο χαμόγελο και στο κατσούφιασμά του, σήμερα διαχυτικός κι αύριο πάγος στο ίδιο πρόσωπο, άφιλος, άπιαστος, δημιούργησε γύρω του το μυστήριο και τον φόβο κρατώντας τον κόσμο σε υποταγή, σε αβεβαιότητα και σε προσδοκία, καθώς οι ωραίες γυναίκες.

Μόνο η κυρία τμηματάρχου δεν ήταν ενθουσιασμένη με τέτοια δόξα.

- «Τι κερδίσαμε;» έλεγε συχνά. «Ξερή εξουσία και παράσημα!»

Το είχε κρυφό παράπονο που ο άντρας της ήταν πολύ έντιμος. Κι ήταν αλήθεια τέτοιος ο παντοδύναμος τμηματάρχης. Πονούσε το δημόσιο και δεν καταχράστηκε ποτέ τη δύναμή του για να το ζημιώσει. Δεν κέρδισεν άλλο απ' τις τετρακόσιες ξερές δραχμές του μισθού του. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς πρέπει να αντιμετωπίζεται, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η εκδήλωση στον εργασιακό χώρο μιας πιεστικής συμπεριφοράς από ένα ανώτερο στέλεχος προς κάποιον εργαζόμενο; Να καταγράψεις τις θέσεις της αρθρογράφου περιληπτικά σε 60-70 λέξεις.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς εξασφαλίζεται στο Κείμενο 1 η συνοχή μεταξύ δεύτερης - τρίτης παραγράφου και τρίτης - τέταρτης; Να προσδιορίσεις σε κάθε περίπτωση τις συνδετικές λέξεις και να επισημάνεις τα νοήματα που συνδέουν.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1, στην τρίτη παράγραφο, να ερμηνεύσεις μέσα στα συγκεκριμένα συμφραζόμενα τη χρήση του ερωτηματικού στις διαδοχικές ερωτηματικές προτάσεις (μονάδες 5) και των εισαγωγικών στις λέξεις / φράσεις *«bullying»* και *«χαϊδεύουν αφτιά»*. (μονάδες 10)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Να περιγράψεις το προφίλ του κ. Τμηματάρχη ως ανώτερου στελέχους υπουργείου, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με αναφορές στο Κείμενο 2 (μονάδες 10). Πώς θα ένιωθες ως υπάλληλος αν είχες έναν τέτοιο εργοδότη και γιατί (μονάδες 5); Να καταγράψεις τις απόψεις σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή).

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ενδεικτική πύκνωση (65 λέξεις)

Η αρθρογράφος, αναφερόμενη στην άσκηση πίεσης στον εργασιακό χώρο από ανώτερα στελέχη προς τους εργαζόμενους, επισημαίνει την ανάγκη διερεύνησης των προθέσεων εκδήλωσης τέτοιων φαινομένων και μελέτης της συχνότητάς τους ως καθοριστικών παραγόντων για τη σωστή αξιολόγησή τους. Τονίζει άλλωστε ότι μια επιθετική συμπεριφορά δε συνιστά απαραίτητα εκφοβισμό ή προσπάθεια χειραγώγησης αλλά συχνά πηγάζει από το άγχος των ιθυνόντων να διεκπεραιωθεί άμεσα η όποια εργασία.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η τρίτη με τη δεύτερη παράγραφο συνδέονται μέσω του «*επομένως*», που δηλώνει συμπέρασμα. Ειδικότερα η αρθρογράφος, στη δεύτερη παράγραφο, υποστηρίζει ότι μια μη συστηματική εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς στον εργασιακό χώρο δεν πρέπει να ταυτίζεται πάντα με τον εκφοβισμό, αφού συχνά πηγάζει από άλλους παράγοντες (άγχος, πίεση, πρόσκαιρη ανασφάλεια). Με βάση αυτό το δεδομένο και μέσω του «*επομένως*», στην τρίτη παράγραφο οδηγείται στο συμπέρασμα ότι η πιεστική συμπεριφορά ενός εργασιακά ισχυρού προς έναν απλό υπάλληλο, πριν στιγματιστεί με έντονα αρνητικό πρόσημο (εκφοβισμός, χειραγώγηση), θα πρέπει πρώτα να αξιολογείται με σύνεση.

Η τέταρτη παράγραφος συνδέεται με την τρίτη μέσω της φράσης «*Πίσω από αυτές τις συμπεριφορές*» και πιο συγκεκριμένα μέσω της δεικτικής αντωνυμίας «*αυτές*» συνδυασμένης με το ουσιαστικό «*συμπεριφορές*». Με αυτές τις δύο λέξεις η αρθρογράφος «δείχνει» την προηγούμενη παράγραφο και παραπέμπει τον αναγνώστη στις πιεστικές-επιθετικές συμπεριφορές για τις οποίες έκανε λόγο εκεί, οι οποίες ως φαινόμενα συχνά δεν αντιστοιχούν, όπως λέει, «*σε θύτες "bullying"*». Το ζήτημα αυτό το διευκρινίζει στην τέταρτη παράγραφο, όπου εξηγεί ποια είναι τα χαρακτηριστικά στη συμπεριφορά ενός «*bully*».

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- ερωτηματικό: «*Έχει κακές προθέσεις ο συγκεκριμένος άνθρωπος; Μήπως περνάει μια άσχημη ημέρα γεμάτη στρες ή δεν έχει την ωριμότητα να αντιμετωπίσει μια έκτακτη κατάσταση;*». Το ερωτηματικό ως σημείο στίξης δείχνει προβληματισμό. Στην προκειμένη περίπτωση ο αρθρογράφος διατυπώνει δύο διαδοχικές ερωτήσεις τις οποίες πρέπει να υποβάλει κάποιος στον εαυτό του στο πλαίσιο της αξιολόγησης μιας πιεστικής-επιθετικής συμπεριφοράς, προκειμένου μέσα από αυτόν τον εσωτερικό προβληματισμό να οδηγηθεί σε έναν ασφαλέστερο χαρακτηρισμό της εν λόγω συμπεριφοράς ως εκφοβιστικής ή μη.
- «*bullying*»: Τα εισαγωγικά χρησιμοποιούνται εδώ επειδή η λέξη *bullying* είναι όρος. Συγκεκριμένα αποδίδει τον εκφοβισμό, την εκδήλωση κακοποιητικής (σωματικής, λεκτικής, ψυχολογικής κ.λπ.) συμπεριφοράς από κάποιον ή κάποιους ισχυρούς σε βάρος ενός ή περισσότερων «αδυνάμων».
- «*χαϊδεύουν αφτιά*»: Τα εισαγωγικά εδώ χρησιμοποιούνται, για να δηλωθεί ότι η έκφραση *χαϊδεύουν αφτιά* έχει μεταφορική σημασία (συνυποδηλωτική). Ειδικότερα, μέσα στα συγκεκριμένα συμφραζόμενα, με τη φράση αυτή υπονοείται ότι σε έναν επαγγελματικό χώρο κάποιοι υψηλόβαθμοι «*επιδίδονται σε σκληρή εργασία και ασκούν έντονη κριτική με άμεσο τρόπο χωρίς να δείχνουν επιείκεια*» απέναντι στους απλούς υπαλλήλους.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο κ. Τμηματάρχης είναι ανώτερο στέλεχος του υπουργείου Εσωτερικών και ειδικότερα προϊστάμενος δύο τμημάτων αυτού. Προσδιορίζοντας το προφίλ του οι μαθητές/-τριες αναμένεται να επισημάνουν ότι ο εν λόγω ήρωας:

- δείχνει να απολαμβάνει την επαγγελματική του θέση (νιώθει «*παντοδύναμος*» χάρη στις αρμοδιότητες που έχει, απολαμβάνει την «*ηδονική ζέστη*» από τον ήλιο που πέφτει πάνω στο έγγραφά του από το παράθυρο),
- είναι εξουσιομανής και εγωκεντρικός (θεωρεί ότι «*η πρόνοια του κόσμου τούτου*» έχει σκοπό μόνο «*να τον διατηρήσει τμηματάρχη στην περιστροφική του καρέκλα*» στην οποία, καθισμένος ήδη είκοσι χρόνια, «*εξουσιάζει*» και προκαλεί τρόμο στους υπαλλήλους του),
- έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του (πιστεύει ότι ακόμα και οι ανώτεροί του, όπως ο υπουργός, εξαρτώνται από αυτόν και αναγκάζονται να τον κολακεύουν),
- είναι φιλήσυχος και λιγομίλητος, με γνώση του αντικειμένου του («*κάτοχος της υπηρεσίας*), ικανός να διεκπεραιώνει κάθε εργασία, σοβαρός, συναισθηματικά συγκρατημένος («*προσεκτικός και στο χαμόγελο και στο κατσούφιασμά του*»),

- γενικά έχει «χτίσει» για τον εαυτό του, «*με τέχνη και υπομονή*», την εικόνα ενός άψογου υψηλόβαθμου στελέχους, μυστηριώδους, απρόσιτου και επιβλητικού.
- συγχρόνως ωστόσο είναι «*πολύ έντιμος*» και δεν καταχράζεται την επαγγελματική του δύναμη για το προσωπικό του κέρδος, αλλά αρκείται στον μισθό του.

Οι μαθητές/-τριες καλούνται να φανταστούν τον κ. Τμηματάρχη ως εργοδότη τους και να εκφράσουν τα συναισθήματά τους, είτε αυτά είναι αρνητικά (π.χ. αποστροφή απέναντι σε έναν καταπιεστικό, απρόσωπο, απρόσιτο προϊστάμενο) είτε θετικά (π.χ. επιδοκιμασία ενός εργοδότη που, παρά τον απροσπέλαστο χαρακτήρα του, είναι έντιμος και κάνει σωστά τη δουλειά του). Φυσικά κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Καρεμπέ: Οι άνθρωποι εφηύραν τον ρατσισμό, να ξαναγράψουμε την ιστορία

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου, ελαφρώς διασκευασμένου, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ» στις 24 Μαρτίου 2018 από τη δημοσιογραφική ομάδα «Το ΒΗΜΑ Team».

Ο Κριστιάν Καρεμπέ[1] γεννήθηκε στο Λιφού του αρχιπελάγους της Νέας Καληδονίας, μιας γαλλικής νησιωτικής κτήσης στον Ειρηνικό Ωκεανό. Τις ρίζες και την Ιστορία της κουβάλησε βαθιά μέσα του καθ' όλη τη διάρκεια της καριέρας του. Ο παλαίμαχος πλέον Γάλλος διεθνής άσος, νυν πρεσβευτής της UEFA[2], βρέθηκε στο Νεσατέλ (πόλη της Ελβετίας), στο πλαίσιο της Εβδομάδας Δράσης κατά του Ρατσισμού. Αν και ο ίδιος δεν υπήρξε συχνά στόχος ρατσιστικών επιθέσεων, ήταν πάντα ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένος σε αυτό το φαινόμενο, το οποίο πολλές φορές αμαυρώνει το άθλημα, όπως κάνει και σε άλλες πτυχές της κοινωνίας. Κληθείς ως πρεσβευτής του προγράμματος «*Αρχηγοί της Αλλαγής*» της UEFA, ο παγκόσμιος πρωταθλητής με τη Γαλλία το 1998 συμμετείχε σε μια συζήτηση υπό τον τίτλο: «*Ποδόσφαιρο, ένα εργαλείο για την καταπολέμηση του ρατσισμού*».

«Πρέπει το ποδόσφαιρο να είναι λευκό, για να γίνει αποδεκτό;» ερωτήθηκε ο Καρεμπέ, στο περιθώριο της εκδήλωσης. «Όχι!», απάντησε άμεσα και χωρίς περιστροφές, πριν επισημάνει ότι ο ρατσισμός στο ποδόσφαιρο αντλεί τις σκοτεινές του ρίζες στην ιστορία της ανθρωπότητας. «Αυτό το άθλημα πρωτοεμφανίστηκε από μια βρετανική ελίτ στην οποία και απευθυνόταν. Εκείνη το έσυρε μαζί της καθ' όλη τη διάρκεια ζωής της αυτοκρατορίας της. Αυτό, μέχρι οι ντόπιοι να παρεισφρήσουν στο παιχνίδι», θυμήθηκε ο παλαίμαχος ποδοσφαιριστής. Ο άνθρωπος του οποίου το παρελθόν έχει μια τεράστια πληγή από το μίσος των ανθρώπων προς τον παππού του, ο οποίος είχε αποτελέσει έκθεμα στη Διεθνή Έκθεση του Παρισιού το 1931[3].

---

[1] Κριστιάν Καρεμπέ: Πρώην διεθνής ποδοσφαιριστής, έγχρωμος, γαλλικής καταγωγής, ο οποίος αγωνίστηκε για χρόνια στο ελληνικό πρωτάθλημα ποδοσφαίρου.

[2] UEFA (*Union of European Football Associations*): *Ένωση Ευρωπαϊκών Ποδοσφαιρικών Ομοσπονδιών*.

[3] Στην έκθεση αυτή ο προπάππους του Καρεμπέ, Γουίλι, μαζί με συμπατριώτες του, φυλακίστηκε σε ζωολογικό κήπο και υποχρεώθηκε να γίνει «έκθεμα» παριστάνοντας τον κανίβαλο (πηγή CNN. gr, 30/10/2021).

Ως το πιο δημοφιλές άθλημα στον πλανήτη, το ποδόσφαιρο δεν είναι απρόσβλητο στον ρατσισμό. «Όμως το ποδόσφαιρο είναι μια σχολή της ζωής», τόνισε ο Κριστιάν Καρεμπέ. «Κάθε παιδί μαθαίνει πώς να συμπεριφέρεται στους φίλους του, μαθαίνει την έννοια της ομαδικότητας, μαθαίνει να συνεργάζεται και να κινείται προς την υλοποίηση ενός κοινού στόχου και κυρίως μαθαίνει να σέβεται τον άλλον. Μέσω του παιχνιδιού μπορούν να μεταφερθούν πολλά μηνύματα. Τα παιδιά δεν γεννιούνται με την έννοια του ρατσισμού, είναι κάτι που εμείς εφηύραμε ως άνθρωποι και εναπόκειται σε εμάς να ξαναγράψουμε την ιστορία, εξαλείφοντάς τον, δείχνοντας ότι δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ μας, ότι είμαστε όλοι άνθρωποι».

Φυσικά, τα διοικητικά όργανα του ποδοσφαίρου δεν έχουν βρει ακόμα τη θαυματουργή λύση για να κυνηγήσουν τον ρατσισμό από τα γήπεδα. «Είναι μια μακρά και περίπλοκη δουλειά. Ο δικός μου τρόπος αντιμετώπισης της κατάστασης, όταν άκουσα κραυγές και προσβολές στο γήπεδο, ήταν να επικεντρωθώ στη δουλειά μου και να το συζητήσω αν ήταν δυνατόν αργότερα, γιατί δεν πρέπει να είμαστε σιωπηλοί, οφείλουμε να μιλήσουμε. Αυτά είναι ζητήματα για τα οποία πρέπει να μιλάμε.» Η αισιόδοξη φύση του ντόπιου της Νέας Καληδονίας ξέρει ότι ο δρόμος θα είναι μακρύς, αλλά παραμένει πεπεισμένος ότι το έργο που θα επιτελέσει θα αποδώσει μια μέρα. «Οι άνθρωποι της γενιάς μου θέλουν να δώσουν ελπίδα», κλείνει χαμογελώντας.

Κείμενο 2

Οι ουλές

Το παρακάτω ποίημα της Ζωής Καρέλλη (1901-1998) δημοσιεύτηκε το 1951 στην ποιητική συλλογή «Της μοναξιάς και της έπαρσης».

Σαν πεινασμένα στόματα που δεν εχόρτασαν,
ανοίγουν οι επιθυμίες πληγές απάνω μας,
που μένουν ανοιχτές και δεν περνούν,
πληγές που μας πονούν.

Αν χέρι συμπονετικό δε μας τις γιάνει,
αν λόγος συμπονετικός δεν μας τις γλυκάνει,
λόγος παρήγορος, που ξέρει, απαλός,
τα τραύματα αφορμίζουν.
Περνάει καιρός και κλείνουν,
γιατί πρέπει να ζήσουμε.

Όμως σημάδια αφήνουνε,
ουλές, που φαίνονται άσχημες, βαθιές.
Οι αληθινές μορφές είναι τυραννισμένες.

Κι ας μη μας λένε τότε,
ας μην κατηγορούν, που είμαστε
οι παραμορφωμένοι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε 50-60 λέξεις τις απόψεις που διατυπώνει στο Κείμενο 1 ο Κριστιάν Καρεμπέ για το ποδόσφαιρο.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επισημάνεις τη συμβολή του συνδέσμου «*Όμως*» στη δομή και στο περιεχόμενο της τρίτης παραγράφου του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 το χωρίο στο οποίο υπάρχει διάλογος και να επισημάνεις την επικοινωνιακή του λειτουργία (μονάδες 10). Να αποδώσεις το διαλογικό απόσπασμα σε πλάγιο λόγο (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Αφού λάβεις υπόψη σου το περιεχόμενο του ποιήματος "Οι ουλές" (Κείμενο 2), να προσδιορίσεις την έννοια των «παραμορφωμένων» τεκμηριώνοντας την απάντησή σου (μονάδες 10). Τι συμβουλές θα έδινες σε έναν άνθρωπο που έχει «ουλές» στην ψυχή του; (μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ενδεικτική πύκνωση (58 λέξεις)

Ο Κριστιάν Καρεμπέ, αναφερόμενος στο ποδόσφαιρο, τονίζει ότι ως άθλημα δεν πρέπει να συνδέεται με τον ρατσισμό. Διευκρινίζει μάλιστα ότι, παρότι κάποτε αφορούσε τους εκλεκτούς, πλέον απευθύνεται σε όλο τον κόσμο, διδάσκοντας κατεξοχήν στα παιδιά τη φιλία, τη συνεργασία για την κατάκτηση ενός κοινού στόχου και τον αλληλοσεβασμό, δηλαδή αξίες που απέχουν από τις ρατσιστικές αντιλήψεις της κοινωνίας.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο σύνδεσμος «*Όμως*» στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1, ως προς τη δομή, συνδέει αντιθετικά τη θεματική περίοδο με τα σχόλια/λεπτομέρειες. Πιο συγκεκριμένα, στη θεματική περίοδο της παραγράφου διατυπώνεται η άποψη ότι το ποδόσφαιρο, το δημοφιλέστερο άθλημα παγκοσμίως, δεν είναι ανεπηρέαστο από φαινόμενα ρατσισμού. Στη θέση αυτή αντιπαρατίθεται μέσω του «*Όμως*», σε ευθύ μάλιστα λόγο, η άποψη του Κριστιάν Καρεμπέ ότι «*το ποδόσφαιρο είναι μια σχολή της ζωής*». Ουσιαστικά η θέση του ποδοσφαιριστή έρχεται σε αντίθεση με τη θεματική περίοδο, αφού το γεγονός ότι το ποδόσφαιρο προσβάλλεται από τον ρατσισμό δε συνάδει με τον παιδευτικό ρόλο που έχει, κυρίως προς τα παιδιά, στα οποία έμμεσα καλλιεργεί την αξία της συνεργασίας και του αλληλοσεβασμού.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην αρχή της δεύτερης παραγράφου του Κειμένου 1 παρατίθεται ένας σύντομος διάλογος ανάμεσα στον Κριστιάν Καρεμπέ και, πιθανόν, σε συντελεστές της εκδήλωσης «*Ποδόσφαιρο, ένα εργαλείο για την καταπολέμηση του ρατσισμού*», στην οποία συμμετείχε ο Γάλλος ποδοσφαιριστής.

Ερώτηση: «*Πρέπει το ποδόσφαιρο να είναι λευκό, για να γίνει αποδεκτό;*»

Απάντηση Καρεμπέ: «*Όχι*!»

Πέραν της παραστατικότητας και αμεσότητας στην απόδοση του μηνύματος, που χαρίζει στο κείμενο ο διάλογος, η αξιοποίησή του στην προκειμένη περίπτωση δίνει την ευκαιρία στη συντακτική ομάδα του κειμένου να αναδείξει και να τονίσει τη βασική άποψη του Καρεμπέ –που είναι κυρίαρχη μέσα στο κείμενο– ότι το ποδόσφαιρο δεν κάνει φυλετικές, ούτε φυσικά άλλου είδους διακρίσεις και πρέπει ως άθλημα να μένει ανεπηρέαστο από ρατσιστικές αντιλήψεις. Όλα αυτά συμπυκνώνονται σε ένα δυνατό «*Όχι!*», διατυπωμένο από τον Καρεμπέ κατηγορηματικά, «*άμεσα και χωρίς περιστροφές*», και συνοδευόμενο από ένα συναισθηματικά φορτισμένο σημείο στίξης, το θαυμαστικό.

Απόδοση χωρίου σε πλάγιο λόγο: Όταν ρωτήθηκε ο Καρεμπέ αν πρέπει το ποδόσφαιρο να είναι λευκό, για να γίνει αποδεκτό, απάντησε αρνητικά (άμεσα και χωρίς περιστροφές).

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πρωταγωνιστές του ποιήματος της Ζωής Καρέλλη είναι οι «παραμορφωμένοι»: άνθρωποι γεμάτοι ουλές από τις επιθυμίες που γεννήθηκαν μέσα τους, αλλά δεν ικανοποιήθηκαν, πονεμένα σώματα και ψυχές με πληγές ανοιχτές «*σαν πεινασμένα στόματα*». Ίσως πρόκειται για πρόσωπα που δεν είχαν τη δυνατότητα ή τις ευκαιρίες να ζήσουν αυτά που θα ήθελαν για τον εαυτό τους, λόγω π.χ. οικονομικής δυσκολίας ή και χαμηλής κοινωνικής θέσης, και γι' αυτό νιώθουν απογοητευμένοι και πληγωμένοι. Το ποιητικό υποκείμενο, σε α΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο, έχοντας τη συλλογική ταυτότητα «εμείς οι παραμορφωμένοι» τονίζει ότι σε αυτές τις περιπτώσεις ο χρόνος λειτουργεί ως γιατρός «*γιατί πρέπει να ζήσουμε*», γιατί ο καθένας έχει ανάγκη να προχωρήσει μπροστά. Με ή χωρίς βοήθεια, με ή χωρίς «*χέρι συμπονετικό*» και «*λόγο παρήγορο*» από την οικογένεια, τους φίλους, την κοινωνία, οι πληγές κλείνουν, αλλά οι ουλές, «*άσχημες, βαθιές*», μένουν για πάντα στην ψυχή.

Οι τραυματισμένες ψυχές, οι πληγωμένες είτε από τις ανικανοποίητες επιθυμίες είτε από άλλους παράγοντες (π.χ. από τον εκφοβισμό, την περιθωριοποίηση ή κάποια μορφή κακοποίησης), έχουν ανάγκη στήριξης και βοήθειας. Κατ' επέκταση οι μαθητές/-τριες, στο υποθετικό ερώτημα που τούς τίθεται, αναμένεται να δώσουν υποστηρικτικές συμβουλές, τονίζοντας ενδεχομένως πόσο σημαντικό είναι ο άνθρωπος να έχει αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση, να αναζητά πρόσωπα να τον στηρίζουν, να μην πτοείται από τις δυσκολίες, να είναι αισιόδοξος για τη ζωή κ.ά.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Burn-out: Όταν η δουλειά μάς φτάνει... στα άκρα

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου της Φωτεινής Βασιλοπούλου που δημοσιεύτηκε στις 9 Ιανουαρίου 2013 στον ιστότοπο www.vita.gr, στη στήλη «Ψυχολογία».

Είναι τύχη να έχει κάποιος δουλειά σήμερα και ακόμα μεγαλύτερη τύχη είναι να έχει μια δουλειά που να του αρέσει και να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες του. Η εργασία είναι δημιουργία, είναι μέσο επιβίωσης, είναι απαραίτητη για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής μας και την ολοκλήρωση της προσωπικότητάς μας, είναι όμως και επίπονη, κουραστική και πολλές φορές... ανθυγιεινή. Μπορεί να έχουν βελτιωθεί οι συνθήκες εργασίας των εργαζομένων σε σχέση με αυτές που επικρατούσαν αρκετά χρόνια πριν, τουλάχιστον στις αναπτυγμένες χώρες, ωστόσο η εργασία συνεχίζει να επιδρά αρνητικά στην ψυχική και σωματική μας υγεία. Οι υψηλές απαιτήσεις, οι συνεχείς αναθέσεις ευθυνών, ο ανταγωνισμός, ο φόρτος εργασίας, τα εξαντλητικά ωράρια, η αυταρχική σε κάποιες περιπτώσεις διοίκηση, οι χαμηλές απολαβές μπορεί να οδηγήσουν στο σύνδρομο Burn-out.

Στα μέσα της δεκαετίας του ’70 χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά ο όρος Burn-out στις Η.Π.Α., για να περιγράψει μια επαγγελματική παθολογία που χαρακτηρίζεται από γρήγορη κατανάλωση των ενεργειακών ψυχοσωματικών αποθεμάτων και μείωση των επαγγελματικών επιδόσεων. Εκδηλώνεται με μεγάλη συχνότητα σε όσους ασκούν κοινωνικό λειτούργημα (γιατρούς, νοσηλευτές, κοινωνικούς λειτουργούς κ.ά.). Εκτός, όμως, από τους επαγγελματίες υγείας, με το σύνδρομο αυτό βρίσκονται αντιμέτωποι τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότεροι εργαζόμενοι. Σήμερα, που η εργάσιμη ημέρα των 10 ωρών και η επέκτασή της εξαιτίας των κινητών, των λάπτοπ, των E-mail, των SMS, των MSN είναι κάτι το αυτονόητο για τον μέσο φιλόδοξο σαραντάρη, το Burn-out είναι ένα καμπανάκι κινδύνου που προειδοποιεί για την ανάγκη σωματικής και πνευματικής ανάπαυλας μετά από μαραθώνιες συσκέψεις και παραγωγικά brainstorming[1], αλλά και για μια αναθεώρηση των προτεραιοτήτων και γενικότερα της στάσης ζωής. Οι ηλικίες που συνήθως χτυπά είναι αυτές των 25 έως 45 ετών. Στην Ελλάδα το λέμε «Σύνδρομο Εργασιακής Εξουθένωσης».

Κείμενο 2

Ψαλίδι και ρολόι

[1]brainstorming: καταιγισμός ιδεών.

Το παρακάτω ποίημα του υπερρεαλιστή ποιητή Θεόδωρου Ντόρρου (1895-1954) ανήκει στη μοναδική ποιητική του συλλογή «Στου Γλυτωμού το Χάζι», που πρωτοδημοσιεύτηκε στο Παρίσι το 1930.

Το αφημένο πέσιμο του ψαλιδιού
απάνω στο τραπέζι
που ’ναι η γιαλάδα του σαν όψη φωτισμένη από θυσίες,
κει μέσα κρατημένες,
μακριά από το ξέσκασμα των αλλονώνε
που ’ναι πιο τυχεροί πλασμένοι.

Ο κρότος του μιλάει για τη δουλειά τη βραδυνή,
στο κλείσιμο μέσα από τζάμια χειμωνιάτικα,
στο νεκροζώντανο το χώσιμο
σε τρύπες ολάνοιχτες καλοκαιριού,
κι ανοίγει πλημμυρίσματα,
σε καταδίκες που θα κρατήσουνε καιρό.
Τις συντροφεύει.

Και δίνει στις ελπίδες,
– κουρασμένες –
πιο πολλή ζωή απ’ το ρολόι που
– λες ποτέ δεν κάνει τίποτ’ άλλο –
μετράει τη δουλειά του ψαλιδιού.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε 50-60 λέξεις τις απόψεις που διατυπώνει η αρθρογράφος στο Κείμενο 1 για την εργασία.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 μπορούμε να εντοπίσουμε έναν συνδυασμό τρόπων ανάπτυξης: τον ορισμό και τα παραδείγματα. Να επιβεβαιώσεις τη διαπίστωση αυτή με βάση το κείμενο (μονάδες 6). Ποιος από τους δύο τρόπους ανάπτυξης θεωρείς ότι στην προκειμένη περίπτωση είναι πιο βασικός και έχει ισχυρότερο επικοινωνιακό αποτέλεσμα; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη χρήση των σημείων στίξης στον τίτλο του Κειμένου 1 (μονάδες 10). Να συνθέσεις έναν δικό σου, νοηματικά ισοδύναμο τίτλο, με κυριολεκτική χρήση της γλώσσας (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Στο ποίημα του Θεόδωρου Ντόρρου «πρωταγωνιστές» είναι ένα ψαλίδι και ένα ρολόι. Πώς, κατά τη γνώμη σου, αποτυπώνουν / συμβολίζουν την καθημερινότητα του ιδιοκτήτη τους; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με αναφορές στο κείμενο (μονάδες 10). Ποια συναισθήματα σού γεννά το ποίημα και γιατί (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή).

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ενδεικτική πύκνωση (59 λέξεις)

Η αρθρογράφος, αναφερόμενη στην εργασία, την παρουσιάζει ως μια δημιουργική απασχόληση που βοηθά το άτομο να ζήσει ποιοτικά και να ολοκληρωθεί ως προσωπικότητα. Τονίζει, ωστόσο, και την αρνητική της επίδραση στην ψυχοσωματική υγεία του εργαζόμενου, αφού, παρά τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας σήμερα, οι απαιτήσεις, ο φόρτος και η πίεση στη δουλειά δύνανται να οδηγήσουν το άτομο σε εξουθένωση.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 2 η αρθρογράφος επεξηγεί τον όρο «*Burn-out*» (ορισμός), δηλαδή ορίζει αυτό που ονομάζουμε στα ελληνικά «*Σύνδρομο Εργασιακής Εξουθένωσης*». Ειδικότερα, με αφορμή τα δεδομένα των ΗΠΑ, κατατάσσει την οριστέα έννοια στην κατηγορία «*παθολογία*» (γένος) και έπειτα διευκρινίζει το πώς αυτή διαφοροποιείται από άλλες παθολογικές καταστάσεις (ειδοποιός διαφορά), επισημαίνοντας ότι πρόκειται για μια κατάσταση που συνδέεται με την εργασία («*επαγγελματική παθολογία*») και χαρακτηρίζεται από γρήγορη κατανάλωση ψυχοσωματικής ενέργειας, καθώς και από παράλληλη μείωση της απόδοσης του εργαζόμενου. Στο πλαίσιο μιας πιο εξειδικευμένης περιγραφής του όρου, η αρθρογράφος επισημαίνει τις επαγγελματικές ειδικότητες που συνήθως «χτυπά» αυτό το σύνδρομο. Προκειμένου μάλιστα να τις διευκρινίσει περαιτέρω, αναφέρει συγκεκριμένα παραδείγματα αυτών, όπως τα επαγγέλματα που ασκούν κοινωνικό λειτούργημα και κυρίως τους επαγγελματίες υγείας, δηλαδή γιατρούς, νοσηλευτές, κοινωνικούς λειτουργούς κ.ά. Παραδείγματα βέβαια εντοπίζονται και κατά την παράθεση ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας (κινητών, λάπτοπ, E-mail, SMS, MSN) με τα οποία ένας εργαζόμενος, επικοινωνώντας στο πλαίσιο της δουλειάς του, ουσιαστικά επεκτείνει τις ώρες εργασίας του ακόμα και πάνω από τις δέκα ανά μέρα.

Στη συγκεκριμένη παράγραφο τα παραδείγματα φαίνεται πως παρατίθενται απλώς για να διευκρινίσουν επιμέρους πληροφορίες μέσα στα σχόλια / λεπτομέρειες. Αντίθετα, ο ορισμός

εντοπίζεται στη θεματική περίοδο και η επεξήγησή του ουσιαστικά απλώνεται σε όλη την παράγραφο. Κατ' επέκταση, στην προκειμένη περίπτωση ο τρόπος ανάπτυξης του ορισμού είναι πιο βασικός και μάλιστα ισχυρότερος ως προς το επικοινωνιακό αποτέλεσμα σε σχέση με τα παραδείγματα, αφού εξυπηρετεί τη βασική πρόθεση της συντάκτριας να επεξηγήσει το σύνδρομο «Burn-out», το οποίο την απασχολεί σε όλο το κείμενο, όπως φαίνεται και από την αναφορά του όρου στον τίτλο.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στον τίτλο του Κειμένου 1 («*Burn-out: Όταν η δουλειά μάς φτάνει... στα άκρα*») εντοπίζουμε δύο σημεία στίξης: την «άνω και κάτω στιγμή / διπλή τελεία» (:) και τα «αποσιωπητικά» (...). Το πρώτο σημείο συνοδεύει τον όρο «Burn-out» και ουσιαστικά δηλώνει ότι το υπόλοιπο του τίτλου («*Όταν η δουλειά μάς φτάνει... στα άκρα*), δίνει μια ερμηνεία αυτού του όρου, στην προκειμένη μάλιστα περίπτωση με συνυποδήλωση. Για αυτήν ακριβώς τη μεταφορική χρήση της γλώσσας μάς προετοιμάζουν τα αποσιωπητικά: *Η δουλειά μάς φτάνει... στα άκρα* (μεταφορά). Τα αποσιωπητικά δηλώνουν με έμμεσο και υπαινικτικό τρόπο το μήνυμα του τίτλου, ότι δηλαδή η εργασία σήμερα συχνά εξουθενώνει τα άτομα. Με κυριολεκτική χρήση της γλώσσας ο ίδιος τίτλος θα μπορούσε να είναι:

Burn-out: Η δουλειά μάς εξουθενώνει (κουράζει στον μέγιστο βαθμό).

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο ποίημα πρωταγωνιστές είναι ένα ψαλίδι και ένα ρολόι. Μέσα από την περιγραφή αυτών φαίνεται πως αποτυπώνεται η καθημερινότητα ενός ατόμου που εργάζεται όλη μέρα, με βασικό ίσως εργαλείο της δουλειάς του το ψαλίδι. Θα μπορούσε να ήταν ένας ράφτης ή μια μοδίστρα. Σε κάθε περίπτωση, πρόκειται για έναν άνθρωπο που δεν ανήκει σε αυτούς «*που 'ναι πιο τυχεροί πλασμένοι*» και μπορούν να απολαμβάνουν ένα ανανεωτικό «*ξέσκασμα*». Ο ήρωας, σαν νεκροζώντανος, χειμώνα - καλοκαίρι, δουλεύει κλεισμένος στον χώρο εργασίας του όσο τού ορίζει το ρολόι (αυτό που μόνο «*μετράει τη δουλειά του ψαλιδιού*») μέχρι «τελικής πτώσεως»: μέχρι αργά το βράδυ να τού φύγει το ψαλίδι από το χέρι, προφανώς από την κούραση, και «*ο κρότος*» από το πέσιμο εκείνου «*απάνω στο τραπέζι*» να αντηχήσει στο δωμάτιο, προσφέροντάς του μια υποτυπώδη «συντροφιά» και ελπίδα μέσα στην εργασιακή «καταδίκη» και μονοτονία που βιώνει. Οι μαθητές αναμένεται να μιλήσουν για συναισθήματα λύπης, θλίψης, συμπόνιας. Είναι άλλωστε λογικό να συμπάσχει κανείς με έναν άνθρωπο ο οποίος δείχνει να βασανίζεται, και μάλιστα στην καθημερινότητά του, έχοντας θυσιάσει τη ζωή και τις ελπίδες του σε μια εξοντωτική εργασία. Κάθε βέβαια τεκμηριωμένη απάντηση θα πρέπει να γίνει αποδεκτή.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Έγκυρη ενημέρωση

Το ακόλουθο άρθρο του Αθανάσιου Έλλις δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Η Καθημερινή» στις 05.05.2020. https://www.kathimerini.gr/opinion/1076789/egkyri-enimerosi/ (προσπελάστηκε στις 15.03.2022). Το κείμενο δίνεται αποσπασματικά για τις ανάγκες της εξέτασης.

[...]Η ελεύθερη και σωστή ενημέρωση αναδεικνύει τις ευαισθησίες, προβάλλει τις αντιδράσεις, καθορίζει τη συμπεριφορά μιας κοινωνίας. Είναι βασική παράμετρος της εύρυθμης λειτουργίας της δημοκρατίας, συμβάλλοντας στην αποκάλυψη κενών και λαθών, και κατ' επέκταση στη διόρθωση δυσλειτουργιών, προς όφελος του συνόλου.

Στην εποχή των fakenews[1] η αξιόπιστη δημοσιογραφία δίνει μάχη για να επιβιώσει. Πολύ πιο εύκολα ακούγονται οι σκοτεινές συνωμοσίες, οι θεωρίες για τα κρυφά σχέδια «κάποιων» που θέλουν να μας κάνουν το ένα ή το άλλο, από τη νηφάλια και βασισμένη στον σεβασμό των γεγονότων και στην απεικόνιση της αλήθειας δημοσιογραφία. Αυτή που ερευνά και εξηγεί με ακρίβεια και με βάση επιστημονικές έρευνες και εργαστηριακές εξετάσεις, και παράλληλα αναλύει και εκτιμά στηριζόμενη στην ανεξαρτησία και την αντικειμενικότητα.

Δυστυχώς, οι περισσότεροι προτιμούν να διαβάσουν, να ακούσουν, να δουν τα πράγματα απλά και «εύκολα», όχι σύνθετα και δύσκολα, όπως συνήθως είναι. Προτιμούν το άσπρο – μαύρο, όπου «εμείς» είμαστε το άσπρο και οι «άλλοι» το μαύρο. Είναι πιο εύπεπτο.

Μέσα σε αυτό το δύσκολο περιβάλλον καλείται να επιτελέσει το λειτούργημά του ο ανεξάρτητος και αντικειμενικός δημοσιογράφος. Να θίξει συμφέροντα, να διαχωρίσει την αλήθεια από τις φήμες και τα ψέματα ή και τις –συχνά πιο επικίνδυνες– μισές αλήθειες. Να απορρίψει την άκρατη συνωμοσιολογία.

Και όλα αυτά χωρίς κομματικές παρωπίδες, ιδεολογικές αγκυλώσεις ή προσωπικές εξαρτήσεις. Να έχει το θάρρος, αλλά και την ικανότητα, να βλέπει όλες τις πλευρές. […]

Σε πολλές χώρες οι δημοσιογράφοι που τολμούν να προβάλουν την αντικειμενική αλήθεια διώκονται, φυλακίζονται, συχνά απειλείται η ζωή τους. Η ανεξάρτητη και με αίσθημα ευθύνης ενημέρωση αποτελεί πολύτιμο αγαθό που αξίζει αναγνώριση.

[1] Fake news = ψευδείς ειδήσεις

Κείμενο 2

ΝΙΚΟΣ ΕΓΓΟΝΟΠΟΥΛΟΣ (1907-1985)

Το κουτί της Πανδώρας[2]

Το ακόλουθο ποίημα ανήκει στη συλλογή Στην κοιλάδα με τους ροδώνες (Αθήνα: Ίκαρος, 1978, σ. 101-102) του σημαντικού υπερρεαλιστή ποιητή και ζωγράφου Νίκου Εγγονόπουλου.

Cogito, ergo sum[3]

ΚΑΡΤΕΣΙΟΣ

Η Ιστορία!
τι αβασάνιστες πληροφορίες συνεκράτησε
τι λανθασμένες φήμες μάς μετέδωσε!
Πόσα χουνέρια[4] και τι πλεκτάνες!
Α! η Κλειώ![5] Μα βέβαιο
πως εσημείωνε ό,τι κι' αν άκουγε:
φαίνεται πως πολύ λίγο θα την σκότιζε
ν' αντιληφθή
τι είτανε αλήθεια
και τι δεν είταν!
Μια ολόκληρη ζωή σπουδής και προσοχής και έρευνας
μας επιτρέπει σήμερα
ν' αποκαλύψουμε –να πούμε-
πως όλα τα περί Πανδώρας
και του κουτιού της
είναι ανάξια λόγου παραμύθια…
Ούτε η Πανδώρα ούτε οι θεοί
βάλανε τίποτα μεσ' στο κουτί
κι' ούτε με τ' άνοιγμα
φύγαν τα δώρα

---

[2] Σύμφωνα με τη μυθολογία ο Δίας είχε δώσει στην Πανδώρα ένα κουτί (ή πιθάρι) ως γαμήλιο δώρο, με την εντολή να μην το ανοίξει. Όταν όμως εκείνη το άνοιξε, διέφυγαν από αυτό όλα τα δεινά και οι ασθένειες, που βασανίζουν τους ανθρώπους. Το έκλεισε βιαστικά, αλλά το μόνο που έμεινε μέσα στο κουτί ήταν η ελπίδα.

[3] Cogito, ergo sum = Σκέφτομαι, άρα υπάρχω.

[4] Χουνέρι = πάθημα.

[5] Κλειώ: η μούσα της Ιστορίας.

(που δεν υπήρχαν).
Προσποιήσεις ψευτιές (φτηνές ψευτιές)
ανέντιμες υποσχέσεις και προδοσίες
μας κάναν να
πιστέψουμε πως κάτι έκλεινε μέσα το
κουτί
που είχε η Πανδώρα!
Κι' αν υπήρξαμε μωρόπιστοι
άνθρωποι και κουτοί
(πρώτος εγώ)
πάντως είμαι σε θέση σήμερα
να βεβαιώσω
πως και κουτί
(ν' ανήκη στην Πανδώρα)
ακόμη δεν υπήρχε!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων τα χαρακτηριστικά της έγκυρης ενημέρωσης και την ευεργετική της επίδραση στο κοινωνικό σύνολο, σύμφωνα με τον αρθρογράφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 ο αρθρογράφος οργανώνει τον λόγο του με μια αντίθεση. Να την καταγράψεις (μονάδες 4) και να εξηγήσεις ποιο στόχο εξυπηρετεί (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^{ο}υποερώτημα (μονάδες 15)

«Μέσα σε αυτό το δύσκολο περιβάλλον καλείται να επιτελέσει το λειτούργημά του ο ανεξάρτητος και αντικειμενικός δημοσιογράφος. Να θίξει συμφέροντα, να διαχωρίσει την αλήθεια από τις φήμες και τα ψέματα ή και τις –συχνά πιο επικίνδυνες– μισές αλήθειες. Να απορρίψει την άκρατη συνωμοσιολογία.»

Στην παραπάνω παράγραφο του Κειμένου1 να αντικαταστήσεις κάθε υπογραμμισμένη λέξη με μια συνώνυμη έτσι, ώστε να μην αλλοιωθεί το νόημα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Γιατί, κατά τη γνώμη σου, το ποιητικό υποκείμενο αμφισβητεί ακόμη και την ύπαρξη του κουτιού της Πανδώρας (μονάδες 10); Συμφωνείς ή διαφωνείς με την άποψή του (μονάδες 5); Να απαντήσεις τεκμηριωμένα, με αναφορές στο Κείμενο 2, σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα χαρακτηριστικά της έγκυρης ενημέρωσης:

- η ακριβής καταγραφή και ο σεβασμός των γεγονότων, η λεπτομερής εξέταση των στοιχείων
- η ψύχραιμη απόδοση της αλήθειας
- η επιστημονική διερεύνηση, η ανεξάρτητη και αντικειμενική ανάλυση των δεδομένων.

Η ευεργετική της επίδραση στο κοινωνικό σύνολο:

- διαμορφώνει την κοινωνική συμπεριφορά
- διαφυλάσσει τη δημοκρατία, αποκαλύπτοντας παραλείψεις και στρεβλώσεις και επεμβαίνοντας σε περιπτώσεις δυσλειτουργίας των θεσμών.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 ο αρθρογράφος αντιπαραθέτει τις ψευδείς ειδήσεις στην αξιόπιστη δημοσιογραφία. Οι πρώτες βασίζονται στις θεωρίες συνωμοσίας, ενώ η δεύτερη στην ψύχραιμη και αντικειμενική απόδοση των γεγονότων.
- Μέσω της αντίθεσης αυτής ο αρθρογράφος αναδεικνύει την αξία της έγκυρης ενημέρωσης και της δημοσιογραφίας που την υπηρετεί. Παράλληλα, τονίζει όλα τα εμπόδια που πρέπει να υπερβεί, προκειμένου να επιτελέσει το χρέος της, και υπογραμμίζει τη δυσκολία του δημοσιογραφικού λειτουργήματος στις μέρες μας.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Μέσα σε αυτό το δυσμενές περιβάλλον καλείται να επιτελέσει το λειτούργημά του ο ανεξάρτητος και αμερόληπτος δημοσιογράφος. Να πλήξει συμφέροντα, να διαχωρίσει την αλήθεια από τις φήμες και τα ψέματα ή και τις –συχνά πιο επικίνδυνες– μισές αλήθειες. Να αποκρούσει/αρνηθεί την υπερβολική/υπέρμετρη συνωμοσιολογία.»

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Το ποιητικό υποκείμενο αμφισβητεί πλήρως τον μύθο της Πανδώρας, στον οποίο αποδίδει ιστορική διάσταση, θεωρώντας έτσι ανακριβή και παραπλανητική και την ιστορική αλήθεια (στ. 1-10).

- Υποστηρίζει ότι όχι μόνο οι θεοί του Ολύμπου δεν είχαν βάλει τίποτα μέσα στο κουτί (στ. 22-27), αλλά και πως το ίδιο το κουτί ήταν ανύπαρκτο (στ. 33-35). Με αυτόν τον τρόπο, υπονοεί πως οι άνθρωποι ανέκαθεν πίστευαν σε απατηλές υποσχέσεις ότι ο κόσμος και η ζωή τους θα βελτιωθούν, αλλά πάντα οι ελπίδες τους αποδεικνύονταν μάταιες. Επιπλέον, όμως, διαψεύδει με απόλυτη βεβαιότητα (στην οποία έφτασε ύστερα από μια ολόκληρη ζωή πλάνης, στ. 28-32) την πίστη στην ύπαρξη ενός αρχέγονου παραδείσου, που καταστράφηκε από την ανθρώπινη ανοησία: δεν υπήρχε κουτί της Πανδώρας, άρα τα δεινά που δήθεν διέφυγαν από αυτό ήταν στην πραγματικότητα αναπόσπαστα στοιχεία του κόσμου μας, δεν εμφανίστηκαν εκ των υστέρων. Ο ανθρώπινος κόσμος ήταν πάντα σκληρός, γεμάτος βάσανα.
- Ο/η μαθητής/μαθήτρια καλείται να εκφράσει την προσωπική του/της ανταπόκριση. Μπορεί να γράψει ότι συμφωνεί ή διαφωνεί με την άποψη του ποιητικού υποκειμένου. Αναμένεται να εκφράσει ελεύθερα και τεκμηριωμένα τις απόψεις του/της, αρκεί αυτές να εκπορεύονται από το κείμενο και να μη διατυπώνονται με τρόπο αυθαίρετο. Θετικά αποτιμάται η νοηματική σύνδεση με το ζητούμενο και η σαφήνεια της απάντησης.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Έγινα μπαμπάς, θα σας τα πω στο blog μου

Τα ακόλουθα, ελαφρώς διασκευασμένα, αποσπάσματα είναι από το ομώνυμο άρθρο είναι της Έλλης Ισμαηλίδου, δημοσιευμένο στις 25 Απριλίου 2012 στην εφημερίδα «Το Βήμα» (ανακτήθηκε 14/10/2021).

[…] Οι σύγχρονοι γονείς δεν είναι μόνο αναγνώστες, αλλά και παραγωγοί του διαδικτυακού υλικού. Με το πληκτρολόγιο ανά χείρας, με το Facebook[1] διαρκώς συνδεδεμένο και με το Instagram[2] έτοιμο να απαθανατίσει (και να μοιραστεί) φευγαλέες οικογενειακές στιγμές, παράγουν σελίδες επί σελίδων ως μπλόγκερ[3], χρήστες των social media[4] ή ακόμα και ως διαχειριστές δημοφιλών ιστοσελίδων. Ξεκινούν με το να μοιράζονται την καθημερινότητα τους, συνεχίζουν εκφράζοντας σχόλια και απόψεις, ανεβάζοντας φωτογραφίες και βίντεο, συνδέονται με άλλους γονείς και, πριν καλά-καλά το καταλάβουν, μετατρέπονται σε διαχειριστές δημοφιλών ιστοσελίδων με χιλιάδες αναγνώστες, διαδικτυακή διαφήμιση και λαμπρές επαγγελματικές προοπτικές!

Δεν είναι τυχαίο ότι πρόσφατη έρευνα της αμερικανικής εταιρίας «e-Marketer» ονόμασε της μαμάδες-μπλόγκερ ως τη «νέα δύναμη του μάρκετινγκ», καθώς 32 εκατομμύρια μητέρες διαβάζουν τακτικά γονεϊκά μπλογκ στις ΗΠΑ, ενώ 3,9 εκατομμύρια γράφουν σε τέτοια μπλογκ. Στην Ελλάδα οι αριθμοί είναι σαφώς λιγότερο εντυπωσιακοί, ωστόσο παρουσιάζουν αυξητική τάση, με περίπου 200 γονεϊκά μπλογκ να έχουν καταγραφεί στο ελληνικό διαδίκτυο. Ταυτόχρονα, οι πρώτες γονεϊκές ομάδες αρχίζουν να σχηματίζονται μέσω διαδικτύου. Ξεκινώντας από τον κυβερνοχώρο, οι εν λόγω γονείς καταλήγουν να συναντώνται και σε «φυσικό» χώρο, δημιουργώντας κοινότητες που αλληλοϋποστηρίζονται και αναπτύσσουν πολύπλευρη δράση. […]

---

[1] Εφαρμογή κοινωνικής δικτύωσης.

[2] Εφαρμογή κοινωνικής δικτύωσης.

[3] Blogger είναι ο άνθρωπος αυτό ο οποίος δημοσιεύει άρθρα σε ένα blog, το οποίο είτε είναι δικό του, είτε όχι. Το ιστολόγιο, γνωστό συχνά με την άκλιτη ονομασία μπλογκ (blog), είναι μορφή ιστοχώρου.

[4] Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα μέσα αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας ομάδων ανθρώπων μέσω διαδικτυακών κοινοτήτων.

Την πρωτοκαθεδρία στα γονεϊκά μπλογκ διατηρούν – όπως θα ήταν αναμενόμενο σε μια πατριαρχική κοινωνία όπως η ελληνική– οι μητέρες. Ωστόσο, πρόσφατα έχουν παρουσιάσει αύξηση τα γονεϊκά μπλογκ που προέρχονται από την πένα ανήσυχων πατεράδων που μοιράζονται τις χαρές (και τα δεινά) της πατρότητας στο διαδίκτυο. «Ξεκίνησα το 2005 ένα προσωπικό μπλογκ χωρίς να έχω πρόθεση να γίνω ένας πατέρας-μπλόγκερ. Ωστόσο, τα τελευταία τέσσερα χρόνια έχω καταλήξει να γράφω όλο και περισσότερο για τα παιδιά μου. Συνήθως τα κείμενά μου είναι αυθόρμητα. Συμβαίνει κάτι και αμέσως γράφω μια σκέψη, ένα σχόλιο, ένα συναίσθημα. Ξέρω ότι υπάρχουν εκεί έξω πολλοί πατεράδες στους οποίους θα προκαλέσω αντίστοιχες σκέψεις και αντιδράσεις», λέει στο «Βήμα» ο κ. Χρήστος Λουφόπουλος, ο οποίος διατηρεί δημοφιλές μπλογκ για γονείς. Ο ίδιος τονίζει ότι οι Έλληνες πατεράδες είναι εξαιρετικοί μπλόγκερ και παράγουν αξιόλογο υλικό για όποιον έχει το «μικρόβιο» να το αναζητήσει. «Η βασική διαφορά με τις μητέρες, ωστόσο, είναι ότι οι πατεράδες δύσκολα ζητούν συμβουλές. Μοιράζονται τις εμπειρίες τους με έναν τρόπο κατεξοχήν μονομερή. Αξίζει να σημειωθεί ότι έχω λάβει πολλές φορές e-mails από μητέρες αναγνώστριες, αλλά ποτέ από πατέρα!» καταλήγει ο ίδιος. […]

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Ψάχνουμε τα θνητά τους μάτια

Το ακόλουθο ποίημα είναι από τη συλλογή του Γιάννη Τζανετάκη (1956 -) «Θαμπά πατίνια», εκδόσεις Πόλις (2017).

Ας λένε με τις μάνες τους
πως δένονται τ’ αγόρια
οι άντρες χαμογελάνε
-κρυφά μην πληγωθούν-
πάει στους μπαμπάδες μας ο νους
βρέφη γινόμαστε ξανά
φωτογραφίες
γέρνουμε στο σακάκι τους
κι αν το ΄χετε προσέξει
έτσι όπως μας σηκώνουν
στον αέρα
-λες και τους νοσταλγούμε ήδη-
ψάχνουμε τα θνητά τους μάτια
και τη μικρή μας

με λαχτάρα
ανοίγουμε αγκαλιά.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις, σε ένα κείμενο 50- 60 λέξεων, τη χρησιμότητα των γονεϊκών μπλογκ, σύμφωνα με όσα καταγράφονται στο Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη θεματική περίοδο της 3ης παραγράφου: «*Την πρωτοκαθεδρία στα γονεϊκά μπλογκ διατηρούν – όπως θα ήταν αναμενόμενο σε μια πατριαρχική κοινωνία όπως η ελληνική– οι μητέρες*» επιχειρείται η ομαλή μετάβαση μεταξύ των παραγράφων 2 και 3, αλλά και η εισαγωγή στα νοήματα της 3ης. Με ποιους τρόπους επιτυγχάνεται αυτό;

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων με την ένδειξη Σωστό ή Λάθος, σύμφωνα με το Κείμενο 1. *Η απάντησή σου να μεταφερθεί στο απαντητικό φύλλο*.

1. Στο Κείμενο διατηρούνται οι ξενόγλωσσες ονομασίες και όροι, γιατί δεν υπάρχουν αντίστοιχοι στα ελληνικά.
2. Η παράθεση της μαρτυρίας του Χρήστου Λουφόπουλου ενισχύει την οικειότητα στο ύφος λόγου του κειμένου.
3. Το ασύνδετο σχήμα στο χωρίο της 1ης παραγράφου «Ξεκινούν με το να μοιράζονται … και λαμπρές επαγγελματικές προοπτικές!» επιλέγεται, για να διατυπωθούν, με συντομία, πολλές πληροφορίες.
4. Η φράση «νέα δύναμη του μάρκετινγκ» περικλείεται σε εισαγωγικά, γιατί παραθέτει επιπλέον λεπτομέρειες για τις μαμάδες-μπλόγκερ.

5. Στο χωρίο: «οι Έλληνες πατεράδες είναι εξαιρετικοί μπλόγκερ και παράγουν αξιόλογο υλικό για όποιον έχει το «μικρόβιο» να το αναζητήσει» παρατηρείται συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να αναγνωρίσεις, με παραπομπές στα σχετικά χωρία του ποιήματος, τα στοιχεία τα οποία χαρακτηρίζουν τη σχέση πατέρα-γιου (μονάδες 10). Ποια είναι η προσωπική σου στάση απέναντι σ' αυτή τη σχέση και γιατί (μονάδες 5); Η απάντησή σου να έχει έκταση 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η χρησιμότητα των γονεϊκών μπλογκ μπορεί να εντοπιστεί στα εξής:

- Δυνατότητα ανταλλαγής εμπειριών ως γονείς.
- Πεδίο συζητήσεων/επικοινωνίας για ζητήματα γονεϊκότητας.
- Μέσο κοινωνικοποίησης διαδικτυακής και, σε μερικές περιπτώσεις, φυσικής.
- Ανταλλαγή συμβουλών για την αγωγή των παιδιών.

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

- Η ομαλή μετάβαση μεταξύ των παραγράφων 2 & 3 επιχειρείται:
    - με την επανάληψη των όρων «γονεϊκά μπλογκ» και «μητέρες»
    - με την νοηματική συνέχεια των χαρακτηριστικών των γονεϊκών ιστολογίων (στην 2η παράγραφο τα αριθμητικά στοιχεία/κοινωνικό δίκτυο στην 3η, πιο συγκεκριμένα, η αριθμητική υπεροχή στην Ελλάδα των μητέρων/διαχειριστριών μπλογκ)
- για την παράγραφο 3, η θεματική περίοδος:
    - αποτελεί το α’ σκέλος της αντίθεσης (μητέρων-μπλόγκερ – πατέρων-μπλόγκερ)
    - δηλώνει τη σχέση της παραπάνω αντίθεσης, δηλαδή, την αριθμητική υπεροχή των μητέρων σε σχέση με τις αυξητικές τάσεις των πατέρων που διαχειρίζονται ιστολόγια.

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

1. Λ
2. Σ
3. Σ

4. Λ
5. Σ

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης</u>

- Η σχέση πατέρα-γιου, όπως παρουσιάζεται στο ποίημα, χαρακτηρίζεται από:
    - Μιας μορφής «*παρεξήγηση*» (Ας λένε με τις μάνες τους/πως δένονται τ' αγόρια)
    - Μυστική συμπάθεια (οι άντρες χαμογελάνε/-κρυφά μην πληγωθούν-/πάει στους μπαμπάδες μας ο νους)
    - Προστασία (βρέφη γινόμαστε ξανά/ γέρνουμε στο σακάκι τους)
    - Τρυφερότητα (έτσι όπως μας σηκώνουν/στον αέρα)
    - Αγάπη (με λαχτάρα/ανοίγουμε αγκαλιά)
- Στο β΄ σκέλος του ερωτήματος η διατύπωση επιτρέπει την προσωπική τοποθέτηση. Θετικά αξιολογούνται η σαφήνεια της απάντησης και η αιτιολόγησή της σε σχέση με όσα έχουν αναφερθεί στο α' μέρος.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Μια καθόλου ήπια δεξιότητα

Το άρθρο της Τασούλας Καραϊσκάκη δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Καθημερινή» στις 28-3-2021 και αναφέρεται στην τηλεργασία.

Η εργασία από απόσταση εκτελείται κατά βάση στην οικογενειακή εστία, αλλά και επιτακτικά εκτός αυτής, σε ένα φθηνό νοικιασμένο δωμάτιο στα πέριξ, στην καρότσα ενός ημιφορτηγού, στο γκαράζ ή στο δενδρόσπιτο του κήπου, καθώς είναι μια πολύ εύθραυστη διαδικασία, άμεσα επηρεαζόμενη από το περιβάλλον.

Δεν είναι τυχαίο ότι οι δημιουργοί, δηλαδή εκείνοι με τη μεγαλύτερη εμπειρία εργασίας στο σπίτι, πάσχιζαν να δραπετεύσουν από τον οικείο χώρο, που τους παγίδευε. Ο Ντίκενς[1] ναι μεν εργαζόταν εντός του οίκου του, όμως απαιτούσε άκρα του τάφου σιωπή· ο Μπετόβεν συνέθετε κατά τους περιπάτους στην εξοχή· ο Στάινμπεκ[2] δούλευε στο ψαροκάικό του· η Μάγια Αγγέλου[3] σε μικρά δωμάτια ξενοδοχείου· ο Ζαν-Πολ Σαρτρ[4] στα καφενεία.

Δύσκολη υπόθεση η εργασία από το σπίτι. Διέβρωσε τη στεγανότητα των εργασιακών χωρικών ορίων, όμως θόλωσε τα σύνορα μεταξύ προσωπικής και επαγγελματικής ζωής. Μπορεί κανείς να μη χάνει χρόνο στη μετακίνηση, να ζει κοντά στην οικογένεια, να έχει ευέλικτο και παραγωγικότερο ωράριο και αυτονομία, να τρώει ένα υγιεινό μεσημεριανό, ωστόσο αρκετοί από εκείνους που παραμένουν στην τηλεργασία, λαχταρούν ένα μεγαλύτερο σπίτι, ώστε να μη δουλεύουν από την κρεβατοκάμαρα, την κουζίνα, το σαλόνι με το μπες-βγες των παιδιών, τον ημιυπαίθριο, την αποθήκη. Συχνά διακατέχονται από το αίσθημα της απομόνωσης, της απουσίας από την εργασιακή ομήγυρη, της απομάκρυνσης από την ηθική του χώρου εργασίας ως κινήτρου απόδοσης. Νιώθουν να μαθαίνουν λιγότερα, να χάνουν την ψυχική ανάταση που φέρνει η κοινή προσπάθεια, τον δομημένο χρόνο (το 40% απασχολείται και κατά τον ελεύθερο χρόνο), νέες επαγγελματικές ευκαιρίες, ακόμη κι εκείνες τις μικροειδήσεις που δεν αναφέρει κανείς στις τηλεδιασκέψεις, τα διαλείμματα με τους συναδέλφους. Εμπειρίες που μόνο αναιμικά υποκαθιστούν τα εικονικά σαλόνια, τα διαδικτυακά πηγαδάκια, οι ψηφιακές πλατφόρμες για τηλεψυχαγωγία με συναδέλφους, οι ρουλέτες εταιρικών τηλεσυζητήσεων για διεύρυνση των επαγγελματικών γνωριμιών.

---

1 Ντίκενς: Άγγλος μυθιστοριογράφος

2 Στάινμπεκ: Αμερικανός συγγραφέας

3Μάγια Αγγέλου: Αμερικανίδα ποιήτρια, συγγραφέας, ηθοποιός, μουσικός και υπέρμαχος των πολιτικών δικαιωμάτων των μαύρων στις ΗΠΑ

4 Ζαν-Πολ Σαρτρ : Γάλλος φιλόσοφος και λογοτέχνης

Η τηλεργασία είναι μια νέα ήπια δεξιότητα προς απόκτηση. Με επιπλέον ζητούμενα, την ακραία αυτοπειθαρχία, την εγκατάσταση στο κέντρο του επικοινωνιακού γίγνεσθαι, τις γνώσεις για υπέρβαση τεχνολογικών και άλλων αντιξοοτήτων. Αλλά και με ισχύουσες τις παλιές προϋποθέσεις: χώρο βολικό, ακμαίο ηθικό, ορίζοντες, δίχτυ εργασιακής προστασίας· εδώ κι εκεί δημιουργούνται ήδη στρατιές αναλώσιμων υποαμειβόμενων τηλεργαζομένων.

Κείμενο 2

Εφθαρμένον

Το απόσπασμα προέρχεται από το διήγημα της Σοφίας Κλήμη-Παναγιωτοπούλου (1928-2001) «Το εφθαρμένον», από το βιβλίο «Εξομολογήσεις». Εκδόσεις Σμυρνιωτάκη Αθήνα 1990.

«Τότε που τελειώναμε το μικτό γυμνάσιο σε κείνη τη μικρή πολιτεία του ακρότατου βορρά -τόσα χρόνια πίσω-, λίγοι μιλούσαν για Αθήνες και σπουδές στο Πανεπιστήμιο. Των πιο πολλών οι προσδοκίες ακολουθούσαν ταπεινή πορεία και σμιλεύονταν στα πρότυπα των γονιών μας. Κι ήταν να γίνουμε ο καθένας ένας καλός μαγαζάτορας, μια καλή νοικοκυρά — εννοείται μ' ένα άξιο παληκάρι στο πλάι της. [...]

Μερικών τολμηρών τα ονείρατα άγγιζαν τους μπάγκους της Τράπεζας. Τούτο ήταν τ' ανώτατο που μπορούσες τότε να σημαδέψεις: να γίνεις τραπεζικός. Τα 'φερε η ζωή, έγινα τραπεζικός. Ήταν πάρα πολύ αυτό για τη γενιά μου, πολύς θαυμασμός και πολύς φθόνος ξεσηκώθηκε καταπόδι μου, μα εγώ είχα πια καθίσει μπροστά στο αστραφτερό τεζιάκι — το γκισέ — της Τράπεζας και βολεύτηκα. Βολεύτηκα με τη θέση, μα δεν βολεύτηκα με τα νούμερα. [...]

Πέρασαν τα χρόνια. Τα λεφτά δεν σταμάτησαν ποτέ να στοιβιάζονται στους μπάγκους της Τράπεζας και να γιομίζουν με το χνώτο τους τα πνευμόνια μου. Η γνωριμία τους έγινε πια συνήθεια. Γιόμισα κι εγώ με την πείρα των ταμιακών συναδέλφων πως τα ξένα λεφτά είναι πάντα ξένα κι η καταγραφή των πολλών μηδενικών πίσω απ' τα νούμερά μου κατάντησε ρουτίνα. Όμως… Σιγά σιγά και μέρα τη μέρα άρχιζα να νοιώθω να με βαραίνει η φθορά. Η φθορά στην καρδιά, στα αισθήματα, τις προσδοκίες μου… Η φθορά στις σχέσεις με τους ανθρώπους, τους συναδέλφους, μ' αυτούς τους καθημερινούς «πλησίον». Κι άρχισα να παρομοιάζω τον εαυτό μου με το χρησιμοποιημένο, το «εφθαρμένο» εκατομμύριο που αφού — αστραφτερό φρεσκοτυπωμένο χαρτονόμισμα τα 'ριξαν στη βιοπάλη, το ετοιμάζουν τώρα, το μετρούν, το δένουν, το καταγράφουν, το προορίζουν για την πυρά. Το πίστεψα πια στο τέλος πως ένα δεμάτι βρώμικα χιλιάρικα ήμουν, δεμένη σταυρωτά με το μιτάρι και την ετικέτα «εφθαρμένον». Μετρώντας στα φυλλοκάρδια μου, έβρισκα ξεφτισμένες όλες τις αξίες, τα ιδανικά, την όμορφη αρχή, τη χαρά της δουλειάς, τη συναδελφικότητα. [...]

Να τα μουτζώσεις, λέει, όλα, «μίαν ωραίαν πρωίαν», να λουστείς λευτεριά, να καταλάβεις επί τέλους ποιος είσαι. Ότι είσαι άνθρωπος με γνώμη, ιδέες, οντότητα. Να ξαναγίνεις «εσύ». Αυτό και μόνο, μα το σπουδαιότερο: Να ξαναβρείς τον εαυτό σου.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις συνοπτικά σε 60-70 λέξεις τις αρνητικές πτυχές της τηλεργασίας, σύμφωνα με τις πληροφορίες που περιέχονται στο Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αιτιολογήσεις τη χρήση των παραδειγμάτων ως τρόπου οργάνωσης του λόγου της συντάκτριας στη 2η παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην 3η παράγραφο του Κειμένου 1 η αρθρογράφος επιδιώκει να προβληματίσει τους αναγνώστες σχετικά με την τηλεργασία. Να επισημάνεις 3 διαφορετικές γλωσσικές επιλογές (μονάδες 6) και να ερμηνεύσεις τη λειτουργία τους αναφορικά με το σκοπό της αρθρογράφου (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την σχέση του προσώπου που πρωταγωνιστεί στην αφήγηση με την εργασία του αξιοποιώντας τρεις σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2. Να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με την ευχή που διατυπώνει στο τέλος του αποσπάσματος. Οργάνωσε την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι αρνητικές πτυχές της τηλεργασίας (εντοπίζονται στην 3η παράγραφο του Κειμένου 1):

- σύγχυση μεταξύ προσωπικής και επαγγελματικής ζωής,
- στενά χωρικά όρια σπιτιού,
- απόσπαση προσοχής,
- απομόνωση, απουσία κοινωνικών σχέσεων και συνεργασίας με συναδέλφους,
- έλλειψη κινήτρων και ευκαιριών επαγγελματικής εξέλιξης,
- αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου για επαγγελματικούς σκοπούς.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη 2η παράγραφο η αρθρογράφος παραθέτει τα παραδείγματα γνωστών και καταξιωμένων δημιουργών (Ντίκενς, Μπετόβεν κ.λπ.) που εργάζονταν στο σπίτι, αλλά αναζητούσαν διέξοδο από αυτό.

Με τα παραδείγματα αυτά ενισχύει τη θέση της για τον εγκλωβισμό του τηλεργαζόμενου στα στενά όρια του σπιτιού του και την ανάγκη εύρεσης διεξόδου. Στην επόμενη παράγραφο η αρθρογράφος επισημαίνει χαρακτηριστικά : *Δύσκολη υπόθεση η εργασία από το σπίτι*

Με τον τρόπο αυτό ενισχύει την πειστικότητα των επιχειρημάτων της και στηριζόμενη σε αληθινές ιστορίες προβληματίζει τον αναγνώστη για το «κόστος» της τηλεργασίας.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ενδεικτικά ο μαθητής μπορεί να επισημάνει:

- το ασύνδετο σχήμα (*το αίσθημα της απομόνωσης, της απουσίας από την εργασιακή ομήγυρη, της απομάκρυνσης από την ηθική του χώρου εργασίας ως κινήτρου απόδοσης.*)

Έμφαση, ένταση στο λόγο, καταιγισμός αρνητικών πτυχών της τηλεργασίας.

- τη μεταφορική χρήση της γλώσσας (*<u>Διέβρωσε τη στεγανότητα</u> των εργασιακών χωρικών ορίων, όμως <u>θόλωσε τα σύνορα</u> μεταξύ προσωπικής και επαγγελματικής ζωής)*

Δίνονται με παραστατικό και εύληπτο τρόπο οι αρνητικές συνέπειες της τηλεργασίας που αφενός άλλαξαν τα δεδομένα του εργασιακού χώρου, από την άλλη όμως προκάλεσαν σύγχυση μεταξύ προσωπικής και επαγγελματικής ζωής.

- τη χρήση προφορικού λόγου-απλού καθημερινού λεξιλογίου (*να μη δουλεύουν από την κρεβατοκάμαρα, την κουζίνα, το σαλόνι <u>με το μπες-βγες των παιδιών</u>, τον ημιυπαίθριο, την αποθήκη*)

Με σαφή και κατανοητό τρόπο αποδίδεται η ασάφεια του «επαγγελματικού» χώρου στα όρια του σπιτιού με αποκορύφωμα την παρουσία παιδιών που δικαιολογημένα συνιστούν για τους εργαζόμενους πηγή απόσπασης της προσοχής .

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο μαθητής μπορεί να επισημάνει ότι το πρόσωπο της ιστορίας

- είχε βολευτεί με τη θέση στην τράπεζα (*μα εγώ είχα πια καθίσει μπροστά στο αστραφτερό τεζιάκι — το γκισέ — της Τράπεζας και βολεύτηκα. Βολεύτηκα με τη θέση, μα δεν βολεύτηκα με τα νούμερα*), μια θέση αξιοζήλευτη στην εποχή που ζει,

- ένιωθε η ρουτίνα της εργασίας να προκαλεί φθορά σε όλα τα επίπεδα (*Σιγά σιγά και μέρα τη μέρα άρχιζα να νοιώθω να με βαραίνει η φθορά. Η φθορά στην καρδιά, στα αισθήματα, τις προσδοκίες μου… Η φθορά στις σχέσεις με τους ανθρώπους, τους συναδέλφους, μ' αυτούς τους καθημερινούς «πλησίον».),*

- δε βιώνει τη χαρά της δημιουργίας, , δεν απολαμβάνει τη δουλειά ούτε τις σχέσεις με τους συναδέλφους (*έβρισκα ξεφτισμένες όλες τις αξίες, τα ιδανικά, την όμορφη αρχή, τη χαρά της δουλειάς, τη συναδελφικότητα)*,

- παρομοιάζει τον εαυτό του με τα χαρτονομίσματα που, όταν φθείρονται, τα καταστρέφουν, αισθάνεται εγκλωβισμένο στον εργασιακό κλοιό της τράπεζας (*να παρομοιάζω τον εαυτό μου με το χρησιμοποιημένο, το «εφθαρμένο» εκατομμύριο που αφού — αστραφτερό φρεσκοτυπωμένο χαρτονόμισμα τα ‘ριξαν στη βιοπάλη, το ετοιμάζουν τώρα, το μετρούν, το δένουν, το καταγράφουν, το προορίζουν για την πυρά. Το πίστεψα πια στο τέλος πως ένα δεμάτι βρώμικα χιλιάρικα ήμουν, δεμένη σταυρωτά με το μιτάρι και την ετικέτα «εφθαρμένον»*).

Στο τέλος διατυπώνει την ευχή: *Να τα μουτζώσεις, λέει, όλα, «μίαν ωραίαν πρωίαν», να λουστείς λευτεριά, να καταλάβεις επί τέλους ποιος είσαι... Να ξαναβρείς τον εαυτό σου.*
Εύχεται δηλαδή να έβρισκε τη δύναμη να τα παρατήσει όλα, ώστε να νιώσει πάλι τη χαμένη ελευθερία. Το κυριότερο, όμως, να ξαναβρεί τον εαυτό του, τα χαμένα όνειρα, το πάθος, τη δημιουργικότητα, την όρεξη για δουλειά, την προσωπικότητά που είχε πριν αλλοτριωθεί στον εργασιακό χώρο που κινείται.
Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να αναφερθεί στην τυποποίηση της εργασίας, τη ρουτίνα, την απουσία αγάπης για το επάγγελμα που ασκεί κανείς, την αλλοτρίωση, την αποξένωση από την ουσία της εργασίας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Το μισό μέλλον βαλτωμένο στο παρόν

Το άρθρο (διασκευή) υπογράφεται από την Τασούλα Καραϊσκάκη και δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Καθημερινή στις 11.08.2019.

Μια ώριμη χαλυβδωμένη γενιά, μετά μια δύσκολη δεκαετία κρίσης, η πιο μορφωμένη που γνώρισε η Ελλάδα, με πίστη στις αξίες της εξωστρέφειας και της καινοτομίας, είναι οι σημερινοί νέοι, λένε όλες οι πρόσφατες έρευνες. Αυτά είναι τα καλά νέα. Τα κακά είναι ότι πολλοί από αυτούς δηλώνουν αποθαρρημένοι από τη δυσκολία να προσεγγίζουν το ζωοποιόν ύδωρ[1], κουρασμένοι από τις αβύσσους που διαρκώς συναπαντούν, από την αδυναμία τους να μεταστοιχειώσουν τις παραγωγικές δυνάμεις τους σε χειροπιαστούς καρπούς. Και ψέγουν[2] το εκπαιδευτικό σύστημα –το διαμορφωμένο ψηφοθηρικά, με βάση εκείνο που πιστεύεται ότι αναμένει η κοινωνία, όλοι στα πανεπιστήμια και με 3[3], χωρίς διασύνδεση με τον πραγματικό κόσμο–, το οποίο εξακολουθεί να παράγει στην πράξη ημιαπασχολούμενους σε δουλειές του ποδαριού. Οι ελληνικές πύλες, διαβρωμένες, χωρίς πια να μπορούν να φυλάξουν τον θησαυρό, ανοίγουν προς το εξωτερικό από μόνες τους.

Στις ευχές για καλή σταδιοδρομία προς τον υπερδραστήριο αεικίνητο 30χρονο Παντελή, ο οποίος ακόμη προσπαθεί να βρει τον εργασιακό δρόμο του, η απάντηση ήρθε με έναν αναστεναγμό από τα απύθμενα θαρρείς βάθη της ύπαρξης και με ένα σπαρακτικό σιγανό, σχεδόν ψιθυριστό «μακάρι».

Τι κάνεις με αυτούς τους γεμάτους ζωή νέους, που εξαντλούν την ενεργητικότητά τους σε πάρεργα και καταλήγουν κοινωνικά και πολιτικά κυνικοί, καθώς βλέπουν παντού υστεροβουλία, καθυστερήσεις, εμπόδια, απαξίωση και αδιαφορία; Που νιώθουν ότι δεν επηρεάζουν στο ελάχιστο τις βουλές των ιθυνόντων[4] και γίνονται, εν τέλει, και οι ίδιοι αδιάφοροι για τα κοινά.[...]

Νέος και απουσία μέλλοντος είναι δύο έννοιες ασυμβίβαστες, μια αντινομία στους πολιτισμούς της εξέλιξης. Στην εποχή των multimedia, με τον τζίρο των τεχνολογικών αγαθών να ξεπερνά το 1 τρισ. δολάρια, στις κοινωνίες των γυαλιών-υπερυπολογιστών, των 3D εκτυπωτών

---

[1] μεταφορική χρήση: αυτό που χορηγεί ζωή στον άνθρωπο

[2] κατηγορούν, επικρίνουν

[3] ενν. βαθμός 3

[4] υπεύθυνων, αυτών που καθοδηγούν

σπιτιών, τροφίμων και ανθρώπινων οργάνων, του μανδύα αορατότητας από νανοϋλικά, οι μισοί και πλέον νέοι είναι βουτηγμένοι στη μιζέρια, εξαρτημένοι από την οικογένεια και τα ρουσφέτια των φίλων για μια δουλίτσα.[...]

Δεν αποτελούν σταθερή προτεραιότητα στην Ευρώπη οι νέοι· οι «ταχύτατες πρωτοβουλίες» αποδεικνύονται εύκολες θεωρίες και τα «μέτρα άμεσης αποτελεσματικότητας» δύσκολη πράξη. Δεν μοιάζει να πρωτοστατεί η σκέψη ότι η ήπειρος της κοινής μας μοίρας, όπου μεγάλο μέρος των 20άρηδων υφίσταται διαδικασίες αποσύνθεσης, θα σωθεί μόνον αν τους συνυπολογίσουν. Αν εξετάσουν το κόστος του αποκλεισμού τους από την άλλοτε σχεδόν νομοτελειακή πορεία ανόδου, όχι μόνο το οικονομικό, αλλά και το κοινωνικό – τον αυτοεγκλεισμό τους σε μικρόκοσμους, την έλλειψη εμπιστοσύνης σε θεσμούς και κυβερνήσεις.[...]

Κείμενο 2

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΙΩΤΗΣ (1951 -)

Στάχτη

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Γιώργου Μανιώτη «Στάχτη», από το βιβλίο του «Ορίστε τα ρόδα, μαμά!». 1992, Αθήνα: Εκδ. «Κέδρος», πέμπτη έκδοση, σ.σ.33-46.

Πρώτα θέλησε να γίνει γιατρός. Ποιος άντεχε όμως δέκα χρόνια σπουδές! Μετά του πέρασε από το νου να γίνει πολιτικός μηχανικός. Όταν όμως το καλοσκέφτηκε το πράγμα, κατανόησε ότι είχανε περάσει ήδη σαράντα χρόνια από τον τελευταίο πόλεμο και ότι γύρω του όλα είχαμε σχεδόν ξαναχτιστεί. Γι' αυτόν τον λόγο σκέφτηκε να γίνει κάτι σαν μηχανολόγος. Αλλά τι θα κέρδιζε κι απ' αυτό; Το πολύ πολύ κάποιον υψηλό μισθό και πιθανόν μια θέση σε ένα εργοστάσιο σε κάποια απομακρυσμένη επαρχία. Τελικά αποφάσισε να ασχοληθεί με τα οικονομικά. Τα οικονομικά, το χρηματιστήριο δηλαδή, ήταν το μέλλον. Αν κατόρθωνε μάλιστα να εξασφαλίσει και μια υποτροφία για το εξωτερικό μετά το πανεπιστήμιο, ε, τότε πια, η επιτυχία του ήτανε σίγουρη. Πρώτα απ' όλα όμως, έπρεπε να δώσει εξετάσεις για να περάσει στο πανεπιστήμιο. Έπρεπε λοιπόν να πέσει με τα μούτρα στη μελέτη. Τα βράδια, που ξενυχτούσε διαβάζοντας, έβγαζε τη διπλωμένη φωτογραφία με το φωτομοντέλο από το πορτοφόλι του και την καρφίτσωνε απέναντι σε μια κουρτίνα του παραθύρου του. Η παράξενη αυτή γυναίκα με τη χάρτινη, γλυκιά φωνή, για να τον κρατήσει ξύπνιο και να του δίνει συνεχώς κουράγιο, του μιλούσε συνέχεια όλη νύχτα, ώσπου να ξημερώσει και να βγει ο ήλιος.

«Πρέπει να το πάρεις απόφαση, του έλεγε, οι παρέες και τα παρτάκια, πήγε… περάσανε, φύγανε ανεπιστρεπτί. Πρέπει, λοιπόν, να τους ξεχάσεις τους φίλους σου γιατί και αυτοί θα σε

ξεχάσουν. Δεν μπορούν να κάνουν αλλιώς. Σε λίγο θα γίνετε όλοι σαν εχθροί. Ο καθένας σας πρέπει να σκέφτεται μόνο τον εαυτό του. Μόνο την καριέρα σας και τη σταδιοδρομία σας πρέπει να έχετε στο νου σας! Οι φιλίες και οι συμπάθειες σήμερα είναι βάρος περιττό, σε πάνε πίσω. Αυτός που θα φανεί ο πιο σκληρός, αυτός θα είναι που θα νικήσει! Αυτός θα είναι ο εκλεκτός που θα με κερδίσει. Και τώρα ήρθε η ώρα να σου αποκαλύψω ένα κοινό μυστικό. Όλα τα αγόρια σε κάθε άκρη της γης εμένα έχουνε στο νου και στην καρδιά τους. Για μένα αγωνίζονται όλα τα αγόρια της γης. Εγώ είμαι το έπαθλό σας!!! Όπως καταλαβαίνεις, ο ανταγωνισμός είναι πολύ μεγάλος! Όποιος νικήσει τους άλλους και φανεί ο πιο άξιος, αυτός θα είναι ο τυχερός που θα χαρεί τα φιλιά μου, κι όχι μόνο αυτά.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι σημερινοί νέοι σύμφωνα με την αρθρογράφο του Κειμένου 1; (60 λέξεις)

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιος είναι ο βασικός ισχυρισμός της αρθρογράφου στην τέταρτη παράγραφο («Νέος και απουσία μέλλοντος… για μια δουλίτσα») του Κειμένου 1 (μονάδες 5); Πώς ο τρόπος που επιλέγει να αναπτύξει τη συγκεκριμένη παράγραφο συμβάλλει στην ενίσχυση αυτού του ισχυρισμού (μονάδες 5);

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις τρεις γλωσσικές επιλογές (λεξιλόγιο, σημεία στίξης, λειτουργία της γλώσσας, ρηματικό πρόσωπο κ.ά.) με τις οποίες η συντάκτρια του Κειμένου 1 προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει και να προβληματίσει τους αναγνώστες για το πρόβλημα της ανεργίας των νέων (μονάδες 9). Να σχολιάσεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι παραπάνω στόχοι (μονάδες 6)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2 τα κριτήρια με τα οποία ο ήρωας επιλέγει τον δρόμο των σπουδών του. Συμφωνείς ή διαφωνείς με αυτά και γιατί; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι σημερινοί νέοι:

- δυσκολία να βρουν δουλειά παρά τα μορφωτικά τους εφόδια,
- η διάβρωση της ελληνικής κοινωνίας τούς οδηγεί σε φυγή στο εξωτερικό,
- βιώνουν μια αντιφατική πραγματικότητα, καθώς παρά την τεχνολογική έκρηξη είναι εξαρτημένοι από την οικογένεια και τις παθογένειες του παρελθόντος χωρίς να μπορούν να διεκδικήσουν την αυτονομία τους.

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Βασικός ισχυρισμός της αρθρογράφου: Νέος και απουσία μέλλοντος είναι δύο έννοιες ασυμβίβαστες, μια αντινομία, στους πολιτισμούς της εξέλιξης.

Ο τρόπος που συμβάλλει στην ενίσχυση αυτού του ισχυρισμού είναι τα παραδείγματα που αποδεικνύουν την αντίφαση που υπάρχει, αφού παρά την τεχνολογική εξέλιξη δεν έχουν επαγγελματικές προοπτικές.

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

- **Επίθετα** που αποδίδουν τις συνέπειες της ανεργίας στην ψυχική διάθεση του νέου: αποθαρρημένοι (μετοχή σε θέση επιθέτου), κουρασμένοι (1η παράγραφος)
- **Μεταφορική λειτουργία της γλώσσας:** *Οι ελληνικές πύλες, διαβρωμένες, χωρίς πια να μπορούν να φυλάξουν τον θησαυρό, ανοίγουν προς το εξωτερικό από μόνες τους*. (1η παράγραφος), *Δεν μοιάζει να πρωτοστατεί η σκέψη ότι η ήπειρος της κοινής μας μοίρας, όπου μεγάλο μέρος των 20άρηδων υφίσταται διαδικασίες αποσύνθεσης, θα σωθεί μόνον αν τους συνυπολογίσουν (5η παράγραφος):* Το μήνυμα αποτυπώνεται έμμεσα και με δυναμικό τρόπο: Οι νέοι έχουν πολλές δυνατότητες, οι οποίες μένουν αναξιοποίητες. Οι ίδιοι βρίσκονται στην ανυποληψία (αποσύνθεση) λόγω της ανεργίας που τους περιορίζει κοινωνικά. Η συντάκτρια

του κειμένου προβληματίζει και ευαισθητοποιεί αναφορικά με το θέμα της ανεργίας των νέων.

- **Β΄ενικό ρηματικό πρόσωπο:** *Τι κάνεις με αυτούς τους γεμάτους ζωή νέους, που εξαντλούν την ενεργητικότητά τους σε πάρεργα και καταλήγουν κοινωνικά και πολιτικά κυνικοί, καθώς βλέπουν παντού υστεροβουλία, καθυστερήσεις, εμπόδια, απαξίωση και αδιαφορία;* (3η παράγραφος) Με το ρηματικό πρόσωπο το ύφος λόγου γίνεται οικείο και δημιουργείται η αίσθηση ότι η συντάκτρια του κειμένου απευθύνεται στον κάθε αναγνώστη ξεχωριστά ανοίγοντας έναν διάλογο μαζί του και στοχεύοντας στον προβληματισμό και στην ευαισθητοποίησή του (προς την ίδια κατεύθυνση κινείται η χρήση του ερωτηματικού στο ίδιο χωρίο ή το ασύνδετο σχήμα με το οποίο τονίζεται η ψυχολογία των νέων εξαιτίας της ενασχόλησής τους με πάρεργα λόγω της ανεργίας και της αδυναμίας ενασχόλησής τους με μια συναφή με την ειδίκευση και μόρφωσή τους εργασία).

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οι αρχικές επιλογές του ήρωα υπηρετούν το στερεότυπο, καθώς αφορούν επαγγέλματα κύρους (γιατρός, πολιτικός μηχανικός, μηχανολόγος). Η τελευταία επιλογή του «να ασχοληθεί με τα οικονομικά» έχει ως κριτήριο την επαγγελματική αποκατάσταση και τις οικονομικές απολαβές («ήταν το μέλλον»). Ωστόσο, στο μυαλό του υπάρχει έντονα η ιδέα ότι, αν τα καταφέρει, το επάγγελμα θα τού επιφέρει, πέραν όλων των άλλων, και προσωπικές επιτυχίες με το γυναικείο φύλο που βρίσκει έκφραση στη φωτογραφία ενός μοντέλου.

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να συμφωνήσει με τα κριτήρια επιλογής του ήρωα, καθώς ικανοποιούν και δικές του/της φιλοδοξίες.

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να διαφωνήσει και να θεωρεί απαραίτητα για την επιλογή επαγγέλματος τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντα, τη δημιουργικότητα, την εργασιακή ικανοποίηση κ.ά.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

[Ο Κωνσταντίνος Δασκαλάκης μιλά για τον επαγγελματικό του προσανατολισμό]

Το παρακάτω κείμενο, διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης, αποτελεί απόσπασμα της συνέντευξης που έδωσε στις 6/10/2018 ο διακεκριμένος Έλληνας επιστήμονας, καθηγητής στο MIT, Κωνσταντίνος Δασκαλάκης στο Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων.

-**Μερικοί νομίζουν ότι είσαι καθαρά θεωρητικός μαθηματικός. […] Είσαι και μαθηματικός και μηχανικός και οικονομολόγος. Εσύ πώς αυτοπροσδιορίζεις τον εαυτό σου;**

Πάντα με ενδιέφεραν τα μαθηματικά, αλλά και οι υπολογιστές και μπήκα στη Σχολή αυτή του Πολυτεχνείου, γιατί μπορούσα να ακολουθήσω και τα δύο μου ενδιαφέροντα. Τελικά, αφιερώθηκα σε μια πτυχή της επιστήμης των υπολογιστών, που έχει να κάνει με τα μαθηματικά θεμέλια του υπολογισμού. Η περιοχή μου, για την ακρίβεια, λέγεται θεωρητική πληροφορική. Οι αλγόριθμοι είναι μια οπτική γωνία με την οποία μπορείς να μελετήσεις πολλές πτυχές του κόσμου. Έτσι, βρέθηκα να μελετάω και οικονομικά συστήματα και, πιο πρόσφατα, συστήματα που προσπαθούν να επιτελέσουν νοητικές διεργασίες παρόμοιες με αυτές του ανθρώπου. […]

-Θα συμβούλευες ένα νέο παιδί να γίνει μαθηματικός, να ασχοληθεί με την πληροφορική ή να γίνει μηχανικός;

Η γνώμη μου πάντα ήταν ότι πρέπει να κάνεις κάτι που σε ενδιαφέρει πραγματικά, ασχέτως με το τι σου λένε οι άλλοι, διότι μόνο τότε θα κάνεις κάτι ενδιαφέρον. Όπως είπα και πριν, ο εγκέφαλός μας πρέπει να χρησιμοποιείται για δημιουργικές και μη τετριμμένες εργασίες. Νομίζω ότι μόνο αν έχεις πάθος και πραγματικό ενδιαφέρον για κάτι θα χρησιμοποιήσεις το μυαλό σου με τον τρόπο που τού αρμόζει. Θα συμβούλευα, λοιπόν, για να απαντήσω ευθέως και στην ερώτηση, ναι, εφόσον έχει πάθος για τα μαθηματικά, να το κάνει.

-**Έχεις κάποια αίσθηση εάν το φαινόμενο της «διαρροής εγκεφάλων», το brain drain όπως είναι γνωστό διεθνώς, έχει τα τελευταία χρόνια αλλάξει, αν έχει υπάρξει κάποια αναστροφή;**

Από την αρχή της κρίσης και μετά έχει σίγουρα ενταθεί το φαινόμενο της διαρροής εγκεφάλων και είναι πολύ λογικό. Το εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό της χώρας δεν μπορεί να απασχοληθεί μέσα στη χώρα. Όταν έφυγα εγώ το 2004, δεν συνέβαινε αυτό, δηλαδή πολλοί από τους συμφοιτητές μου μείνανε εδώ, διότι ήταν εποχή προ Ολυμπιακών Αγώνων, υπήρχε μια άνοδος της ελληνικής οικονομίας, ίσως ψευδεπίγραφη απ' ό,τι

φαίνεται, αλλά εν πάση περιπτώσει υπήρχε μεγάλη δυνατότητα για απασχόληση μέσα στη χώρα. Πλέον αυτό το παραμύθι έχει ξεχαστεί και, αν έχεις μια κατάρτιση, είναι δύσκολο να μείνεις μέσα, γιατί θα πρέπει να παλέψεις, και πολύ πιο εύκολο, γιατί υπάρχουν πολλές ευκαιρίες, να βγεις εκτός (της χώρας).

Κείμενο 2

Για την περηφάνεια

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το ομώνυμο διήγημα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, το οποίο δημοσιεύτηκε το 1899. Αντλήθηκε από τον ιστότοπο της Εταιρείας Παπαδιαμαντικών Σπουδών https://www.papadiamantis.net

[…] Ηγάπησεν, απεγοητεύθη, εψεύσθη. Εκείνη, ή μάλλον η μητέρα της, δεν τον είχε θελήσει. Η κόρη υπανδρεύθη αλλού. Τώρα ο άτυχος, ο γυιός της χήρας, εκοιμάτο ύπνον διπλούν παρά την όχθην του «οἴνοπος» πόντου[1]. Δεν τον είχε πνίξει ακόμα η μητρυιά του, η θάλασσα. Επνίγετο καθημερινώς εις τον πυθμένα του ποτηρίου. […]

— Αχ! παιδάκι μου, πώς έγινες έτσι-δα, παιδί μου;… Νίκο! Νίκο! εγώ είμαι· δεν ακούς;

— Θα πουντιάσῃς[2], παιδί μου. Δεν ξέρεις να ᾽ρθης στο σπίτι να κοιμηθής; Πώς έγινες έτσι!… κ᾽ εξεχώρισες από τον κόσμο… Και δεν έχω πρόσωπο… και μ᾽ άφησες παραπονεμένη, ντροπιασμένη, σαν να έκαμα καμμιάν πομπή[3]. Μάγια σου ᾽χουν καμωμένα… που να όψωνται εν ημέρα κρίσεως!… Μάννα είμ᾽ εγώ; Τι βύζαινα εγώ; τι κοίμιζα; τι μέρωνα[4]; […] Δεν αγροικούσες[5] να μπης στη βάρκα να κοιμηθής, μόνον έπεσες έτσι-δα στο γιαλό, στην άμμο; Έτσι σ᾽ αποκοίμιζα εγώ; Ή σε είχα χαδούλη και χαδιάρη, στα μαλακά και στα πούπουλα;…

Ο νέος έβρεξε το πρόσωπόν του με το αλμυρόν νερόν και ανεκάθισεν επί της άμμου. Ησθάνετο βαθείαν συγκίνησιν, αλλά δεν ήθελε να προδοθή.

— Άιντε… σύρε σπίτι σου, γριά… δεν έχουμε τίποτε μεταξύ μας… ούτε πάρσιμο ούτε δόσιμο… δεν ξέρω εγώ τι βύζαινες, τι κοίμιζες, τι κούναες… εσύ το ξέρεις, γρια-Ουρανιά.[…] Μαζώξου στο σπίτι σου, γριά, μη σου κολλήσουν καμμιά αβανιά[6], τώρα στα γεροντάματα… και πουν πως εβγήκες τάχα σε κακή στράτα. […]

---

[1] κρασάτο πέλαγος (φράση από τον Όμηρο)

[2] πουντιάζω: κρυώνω (ιδιωματισμός)

[3] πομπή: διασυρμός, κάτι ντροπιαστικό που θέλει να κρύψει το άτομο

[4] ημερώνω: προσπαθώ να ηρεμήσω κάποιον, κατασιγάζω, καταπραΰνω

[5] εδώ σημαίνει: καταλάβαινες

[6] άδικη κατηγορία· συκοφαντία, κακολογία.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις, με βάση το Κειμένο 1, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο φύλλο σου δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος:

1. Οι σπουδές του Δασκαλάκη στο Πολυτεχνείο συνδύαζαν το ενδιαφέρον του για τα μαθηματικά και την πληροφορική.

2. Ο συνεντευξιαζόμενος προτρέπει τους νέους να έχουν πάθος για τα μαθηματικά.

3. Στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια υπάρχουν πολλές ευκαιρίες απασχόλησης για καταρτισμένους νέους.

4. Την περίοδο πριν τους Ολυμπιακούς αγώνες υπήρχε αναμφίβολα, σύμφωνα με τον Δασκαλάκη, ουσιαστική οικονομική ανάπτυξη.

5. Ο συνεντευξιαζόμενος θεωρεί αναμενόμενο το φαινόμενο της διαρροής εγκεφάλων.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

για την ακρίβεια, πιο πρόσφατα: Να εξηγήσεις με ποιον τρόπο οι παραπάνω φράσεις συμβάλλουν στη συνοχή του λόγου στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 παρατηρούμε εναλλαγή α΄, β΄ και γ΄ ρηματικού προσώπου. Να εντοπίσεις από ένα σχετικό χωρίο (μονάδες 6) και να εξηγήσεις με συντομία ποιο επικοινωνιακό αποτέλεσμα έχει το καθένα (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις τη στάση της μητέρας απέναντι στον γιο της; Τι σκέψεις ή/ και συναισθήματα σου προκαλεί η στάση της; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε περίπου 120- 150 λέξεις, τεκμηριώνοντάς την με συγκεκριμένες αναφορές στο Κείμενο 2.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

1. Σ
2. Λ
3. Λ
4. Λ
5. Σ

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

για την ακρίβεια: η διαρθρωτική λέξη δηλώνει επεξήγηση / ο συντάκτης επιχειρεί να προσδιορίσει με μεγαλύτερη σαφήνεια την επιστημονική περιοχή στην οποία έχει εντρυφήσει.

πιο πρόσφατα: η διαρθρωτική φράση δηλώνει χρόνο / υπογραμμίζεται η τελευταία επιστημονική δραστηριότητα του συνεντευξιαζόμενου.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Εντοπισμός ρηματικών προσώπων (ενδεικτικά)

α’ ρηματικό πρόσωπο: *Πάντα με ενδιέφεραν τα μαθηματικά αλλά και οι υπολογιστές και μπήκα στη Σχολή αυτή του Πολυτεχνείου, γιατί μπορούσα να ακολουθήσω και τα δύο μου ενδιαφέροντα.*

β’ ρηματικό πρόσωπο: Είσαι *και μαθηματικός και μηχανικός και οικονομολόγος. Εσύ πώς αυτοπροσδιορίζεις τον εαυτό σου;*

γ’ ρηματικό πρόσωπο: *Από την αρχή της κρίσης και μετά, έχει σίγουρα ενταθεί το φαινόμενο της διαρροής εγκεφάλων και είναι πολύ λογικό. Το εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό της χώρας δεν μπορεί να απασχοληθεί μέσα στη χώρα.*

Το α’ ενικό πρόσωπο εντοπίζεται στα σημεία όπου ο συνεντευξιαζόμενος μιλά για τον εαυτό του, καταθέτει προσωπικές απόψεις και περιγράφει προσωπικές εμπειρίες. Προσδίδει στο κείμενο αμεσότητα και οικειότητα.

Το β’ ενικό πρόσωπο εντοπίζεται στα σημεία όπου ο δημοσιογράφος απευθύνεται στον συνεντευξιαζόμενο, κάνοντάς του ερωτήσεις. Η χρήση του συγκεκριμένου προσώπου συνιστά ένα από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της συνέντευξης ως κειμενικού είδους. Προσδίδει στο κείμενο διαλογικότητα, αμεσότητα και οικειότητα. (Εντοπίζονται και κάποιες περιπτώσεις χρήσης του νόθου β’ ενικού, το οποίο νοηματικά ισοδυναμεί με γ΄ ενικό π.χ. *αν έχεις πάθος και πραγματικό ενδιαφέρον για κάτι, θα χρησιμοποιήσεις το μυαλό σου*….)

Το γ’ ρηματικό πρόσωπο εντοπίζεται στα σημεία όπου ο συνεντευξιαζόμενος υιοθετεί ουδέτερη, αντικειμενική στάση και απομακρύνεται από την υποκειμενική οπτική θέασης. Το γ’ πρόσωπο προσδίδει στο λόγο αντικειμενικότητα, ουδετερότητα, επισημότητα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να αναδείξει μέσα από την απάντησή του/της τις σκέψεις και τα συναισθήματά του/της σε σχέση με:

- την έκδηλη αγάπη της μάνας για το γιο της (*— Αχ! παιδάκι μου, πώς έγινες έτσι-δα, παιδί μου;…*)
- την αγωνία της για την υγεία του γιου της(*— Θα πουντιάσῃς, παιδί μου.*)
- τη ντροπή της για τη μη κοινωνικά αποδεκτή συμπεριφορά του γιου της (*Πώς έγινες έτσι!… κ᾽ εξεχώρισες από τον κόσμο… Και δεν έχω πρόσωπο… και μ᾽ άφησες παραπονεμένη, ντροπιασμένη, σαν να έκαμα καμμιάν πομπή)*
- την οργή της για τους υπαίτιους της κατάστασης του γιου της και την πίστη της σε δεισιδαιμονίες (*Μάγια σου ᾽χουν καμωμένα… που να όψωνται εν ημέρα κρίσεως!…*)
- την ενοχή της για την κατάληξη του γιου της (*Μάννα είμ᾽ εγώ; Τι βύζαινα εγώ; τι κοίμιζα; τι μέρωνα;)*
- το παράπονο προς το γιο της, όταν αναπολεί την εποχή που ήταν ακόμη μωρό στην αγκαλιά της και απολάμβανε τη μητρική στοργή (*Έτσι σ᾽ αποκοίμιζα εγώ; Ή σε είχα χαδούλη και χαδιάρη, στα μαλακά και στα πούπουλα;…*)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Πέρα από το ροζ ή το γαλάζιο

Το ακόλουθο (διασκευασμένο) κείμενο της Δήμητρας Κογκίδου αντλήθηκε από το ιστολόγιο: art bloggr.wordpress.com.

Η παγίδα του φύλου αρχίζει από πολύ νωρίς, πριν ακόμα γεννηθεί το παιδί, από το υπερηχογράφημα. Ίσως το πιο κοινό τελετουργικό στις δυτικές κοινωνίες σχετικά με τη γέννηση ενός μωρού είναι η προετοιμασία του παιδικού δωματίου και η αγορά των «κατάλληλων για το φύλο» του μωρουδιακών και διαφόρων αντικειμένων. Διαφορετικά στυλ και χρώματα στα πρώτα ρουχαλάκια, στα σεντόνια και στις κουβέρτες, στη διακόσμηση του δωματίου και στα πρώτα παιχνίδια που αντανακλούν τις απόψεις των ενηλίκων για τους έμφυλους ρόλους. Ροζ για τα κορίτσια και γαλάζιο για τα αγόρια.

Υπάρχουν πολλές μελέτες που διερευνούν τον ρόλο του χρώματος στο πλαίσιο των έμφυλων στερεοτύπων και όλες δείχνουν ότι υπάρχει διαφοροποίηση κατά φύλο. Το χρώμα αποτελεί μια από τις κύριες αιτίες για την έμφυλη κατηγοριοποίηση των παιχνιδιών από τα παιδιά. Μια σημαντική πηγή επιρροής των παιδιών ως προς την επιλογή χρωμάτων οφείλεται στο γεγονός ότι εκτίθενται από τη γέννησή τους σε ένα ροζ ή γαλάζιο περιβάλλον και με αντίστοιχες επιλογές στα χρώματα των παιχνιδιών.

Το ροζ έχει γίνει από τα πιο σημαντικά στοιχεία του σχεδιασμού των «κοριτσίστικων» παιχνιδιών τα τελευταία χρόνια. Έχουν γραφτεί πάρα πολλά για την προέλευση της έλξης των κοριτσιών από το ροζ, αλλά, σύμφωνα με όλα τα δεδομένα, τα αίτια είναι κοινωνικοπολιτισμικά. Υποστηρίζεται ότι η Barbie φταίει για τη μεγάλη διάδοση του ροζ, αν και, όταν βγήκε στη δεκαετία του 1950 ως κούκλα μόδας υψηλής ραπτικής, ήταν ντυμένη σε μαύρο και άσπρο. Στη δεκαετία του ’70 η Barbie συνδέθηκε με το ροζ χρώμα. Η Mattel –κατασκευάστρια εταιρεία της Barbie- έχει τα πνευματικά δικαιώματα στην απόχρωση του ροζ που ονομάζεται Barbie Pink και δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε οτιδήποτε δεν είναι της Barbie.

Γύρω στα μέσα της δεκαετίας του 1980 οι διαφορετικές ηλικιακές ομάδες και το φύλο χρησιμοποιήθηκαν ως στρατηγικές του μάρκετινγκ, για να αυξηθούν οι πωλήσεις. Τότε δημιουργήθηκε μια τρίτη κατηγορία –για τη νηπιακή ηλικία - μεταξύ των βρεφικών ενδυμάτων και των ρούχων για μεγαλύτερα παιδιά και έγινε ο διαχωρισμός των αγορίστικων και κοριτσίστικων ρούχων στην ηλικία των δύο. Έτσι, το ροζ κυριάρχησε ως

«κοριτσίστικο» χρώμα, ιδιαίτερα για τα μικρά παιδιά. Ο θρίαμβος του ροζ και μπλε οφείλεται στον κατακερματισμό της αγοράς παιχνιδιών, έτσι ώστε να υπάρξουν μεγαλύτερα κέρδη και να είναι πιο δύσκολο για τους γονείς να αγοράσουν ένα παιχνίδι για αδέλφια διαφορετικού φύλου.

Αν είναι να κατηγορήσουμε οπωσδήποτε, λοιπόν, κάποιον θα πρέπει να είναι πρωτίστως το μάρκετινγκ που περιορίζει ασφυκτικά τις επιλογές, κυρίως για τα μικρά κορίτσια. Η κουλτούρα της ροζ πριγκίπισσας είναι τμήμα μιας τεράστιας βιομηχανίας και ενός ισχυρού μάρκετινγκ που ενθαρρύνει τον καταναλωτισμό με καταναγκαστικό τρόπο και ενισχύει αρνητικά στερεότυπα για το φύλο και την ομορφιά στα νεαρά κορίτσια.

Κείμενο 2

Δυο Καρδιές Ηλεκτρισμένες σ' ένα Τραίνο…

Το ποίημα του Καίσαρα Εμμανουήλ (1902-1970) προέρχεται από τη συλλογή του «Ο Παράφωνος Αυλός» (1929). Αντλήθηκε από την ανθολογία «Ποιήματα» (εκδ. Ερμής, σειρά: Ο ανθολόγος Ερμής, 2001).

Το πρωί, μέσα στο τραίνο, όπως τη θέση μου
–την ίδια πάντα- παίρνω απέναντί σας,
τ' ωραίο, λιτό κεφάλι μού προσφέρετε
σα φρούτο σε κρυστάλλινη φρουτιέρα...

Μπροστά σας ένα απλό παιδάκι γίνομαι
που, ορθό σε μια προθήκη φωτισμένη,
νιώθει η καρδιά του απόκρυφα να δένεται
μ' ένα λαμπρό, γαλάζιο παιχνιδάκι...

Χρόνια με το ίδιο τραίνο ταξιδεύουμε,
λικνίζοντας τ' απίθανα όνειρά μας:
στο ερωτικό, τ' αμφίβολο ταξίδι μας,
ω, ας μένουμε κι οι δυο μας πάντα ξένοι!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με βάση τα δεδομένα του Κειμένου 1, γιατί τα κορίτσια προτιμούν κατά κανόνα το ροζ χρώμα; (60-70 λέξεις)

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συντάκτρια οργανώνει το κείμενό της βασισμένη στις ακόλουθες τεχνικές. Να καταγράψετε ενδεικτικά χωρία για καθεμία από αυτές:

α. παράδειγμα (1 ενδεικτικό χωρίο)

β. ιστορική αναδρομή (2 ενδεικτικά χωρία)

γ. αίτιο - αποτέλεσμα (2 ενδεικτικά χωρία)

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο παρακάτω απόσπασμα από τον πρόλογο του Κειμένου 1 να εντοπίσεις δύο λέξεις με μεταφορική/ συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας (μονάδες 6) και να εξηγήσεις πού αποσκοπεί η αρθρογράφος με τη χρήση αυτών των δύο λέξεων στην αρχή του κειμένου (μονάδες 9).

Η παγίδα του φύλου αρχίζει από πολύ νωρίς, πριν ακόμα γεννηθεί το παιδί, από το υπερηχογράφημα. Ίσως το πιο κοινό τελετουργικό στις δυτικές κοινωνίες σχετικά με τη γέννηση ενός μωρού είναι η προετοιμασία του παιδικού δωματίου και η αγορά των «κατάλληλων για το φύλο» του μωρουδιακών και διαφόρων αντικειμένων.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματα προκαλούν στο ποιητικό υποκείμενο οι καθημερινές συναντήσεις στο τραίνο με την άγνωστή του συνταξιδιώτισσα; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις, αξιοποιώντας ενδείξεις από το ποίημα.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Τα κορίτσια προτιμούν το ροζ χρώμα, διότι ήδη από τη γέννησή τους στο κοινωνικό τους περιβάλλον επικρατεί ως στερεοτυπική αντίληψη ότι αυτό είναι το ταιριαστό χρώμα για το φύλο τους.
- Αυτή η αντίληψη έχει τις απαρχές της στον τρόπο που λειτουργεί η βιομηχανία της μόδας και της διαφήμισης (μάρκετινγκ).
- Συγκεκριμένα, επιδιώκεται το κάθε φύλο να στρέφεται προς διαφορετικά προϊόντα, προκειμένου να αυξηθούν οι πωλήσεις/ τα έσοδα.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- **παράδειγμα (ζητείται 1 ενδεικτικό χωρίο):**

  α. η προετοιμασία του παιδικού δωματίου,

  β. η αγορά των «κατάλληλων για το φύλο» του παιδιού μωρουδιακών και διαφόρων αντικειμένων,

  γ. Διαφορετικά στυλ και χρώματα στα πρώτα ρουχαλάκια, στα σεντόνια και στις κουβέρτες, στη διακόσμηση του δωματίου και στα πρώτα παιχνίδια
- **ιστορική αναδρομή (ζητούνται 2 ενδεικτικά χωρία):**

  α. όταν βγήκε στη δεκαετία του 1950 ως κούκλα μόδας υψηλής ραπτικής ήταν ντυμένη σε μαύρο και άσπρο.

  β. Στη δεκαετία του ’70 η Barbie συνδέθηκε…

  γ. Γύρω στα μέσα της δεκαετίας του 1980…
- **αίτιο-αποτέλεσμα (ζητούνται 2 ενδεικτικά χωρία):**

  α. Μια σημαντική πηγή επιρροής των παιδιών ως προς την επιλογή χρωμάτων οφείλεται στο γεγονός ότι εκτίθενται από τη γέννησή τους σε ένα ροζ ή γαλάζιο περιβάλλον και με αντίστοιχες επιλογές στα χρώματα των παιχνιδιών.

β. Το χρώμα αποτελεί μια από τις κύριες αιτίες για την έμφυλη κατηγοριοποίηση των παιχνιδιών από τα παιδιά.

γ. Έτσι το ροζ κυριάρχησε ως «κοριτσίστικο» χρώμα ιδιαίτερα για τα μικρά παιδιά. Ο θρίαμβος του ροζ και μπλε οφείλεται στον κατακερματισμό της αγοράς παιχνιδιών, έτσι ώστε να υπάρξουν μεγαλύτερα κέρδη και να είναι πιο δύσκολο για τους γονείς να αγοράσουν ένα παιχνίδι για αδέλφια διαφορετικού φύλου.

δ. Η κουλτούρα της ροζ πριγκίπισσας είναι τμήμα μιας τεράστιας βιομηχανίας και ενός ισχυρού μάρκετινγκ που ενθαρρύνει τον καταναλωτισμό με καταναγκαστικό τρόπο και ενισχύει αρνητικά στερεότυπα για το φύλο και την ομορφιά στα νεαρά κορίτσια.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. «παγίδα» και «τελετουργικό»

β. σκέλος:

- Με τη λέξη «παγίδα» υπερτονίζεται ο κίνδυνος και η σοβαρότητα της κατάστασης, ενώ με τη λέξη «τελετουργικό» αναδεικνύεται το γεγονός ότι η διαδικασία αυτή έχει παγιωθεί και επαναλαμβάνεται απαρέγκλιτα από τους μελλοντικούς γονείς.
- Με τη μεταφορά δίνεται μια δόση υπερβολής/ δραματικότητας, προκειμένου να ευαισθητοποιηθεί περισσότερο ο/η αναγνώστης/-τρια σχετικά με τον βαθμό στον οποίο έχουν παγιωθεί τα έμφυλα στερεότυπα.
- Ο λόγος γίνεται εικονοπλαστικός, οπότε οι απόψεις για τα έμφυλα στερεότυπα εντυπώνονται ευκολότερα και πιο εμφατικά στο μυαλό του αποδέκτη.
- Δεδομένου ότι η μεταφορική χρήση εντοπίζεται στην αρχή του κειμένου/ στην αφόρμηση προσελκύεται η προσοχή του αναγνώστη, ο οποίος κινητοποιείται να διαβάσει τη συνέχεια.

  [Το πρώτο από τα τέσσερα στοιχεία θεωρείται σημαντικό για την ερμηνεία της χρήσης. Από τα υπόλοιπα τρία, αν δοθούν δύο, τότε η απάντηση πρέπει να θεωρηθεί επαρκής. Σε κάθε περίπτωση, η σύνδεση της ερμηνείας με το συγκεκριμένο κείμενο και τις θέσεις που διατυπώνονται εκλαμβάνεται θετικά.]

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να προσδιορίσει με σαφήνεια και συντομία:

- την ερωτική διάσταση του ποιήματος, όπως αποτυπώνεται στον τίτλο (καρδιές ηλεκτρισμένες), στη δεύτερη στροφή (νιώθει η καρδιά του απόκρυφα να δένεται), στην τρίτη στροφή (στο ερωτικό, τ' αμφίβολο ταξίδι μας,),
- την παιγνιώδη, σχεδόν παιδική, διάσταση της οπτικής μέσα από την οποία βιώνει το ποιητικό υποκείμενο την υφέρπουσα ερωτική σχέση (Μπροστά σας ένα απλό παιδάκι γίνομαι /που, ορθό σε μια προθήκη φωτισμένη,… δένεται μ' ένα λαμπρό, γαλάζιο παιχνιδάκι… - λικνίζοντας...)
- τη χαρά της προσμονής -στα όρια του πόθου- που επιφυλάσσει στο ποιητικό υποκείμενο η καθημερινή συνάντηση με την άγνωστη συνταξιδιώτισσα, μια συνάντηση που διακρίνεται από στοιχεία μιας ρουτίνας -ως προς το χρονικό πλαίσιο, τον τόπο και τις καθιερωμένες κινήσεις- ευχάριστα επαναλαμβανόμενης (Το πρωί, μέσα στο τραίνο, όπως τη θέση μου /–την ίδια πάντα- παίρνω απέναντί σας,), που του προσφέρει τη δυνατότητα να ξεφεύγει από την τυπική και ανιαρή διαδικασία της απλής μετακίνησης και να ονειρεύεται (απίθανα όνειρά μας),
- την αισθητική απόλαυση που συνεπαίρνει το ποιητικό υποκείμενο στη θέα της όμορφης συνταξιδιώτισσας (τ' ωραίο, λιτό κεφάλι μού προσφέρετε /σα φρούτο σε κρυστάλλινη φρουτιέρα…), η οποία ενέχει στοιχεία της στερεοτυπικής αντίληψης ότι αποτελεί αρχέγονη, σύμφυτη τάση του αρσενικού (ένα απλό παιδάκι γίνομαι) να έλκεται από το κάλλος του θηλυκού (ορθό σε μια προθήκη φωτισμένη,) και να αντιμετωπίζει τη γυναίκα ως αντικείμενο προς θέαση και προσωπική απόλαυση (μου προσφέρετε /σα φρούτο- ένα λαμπρό, γαλάζιο παιχνιδάκι),
- την προβολή των γλυκών συναισθημάτων που κατακλύζουν το ποιητικό υποκείμενο στη συνταξιδιώτισσά του, με την αξιοποίηση του α΄ πληθυντικού προσώπου στην τρίτη στροφή (ταξιδεύουμε – μας – μένουμε), αλλά και την πεποίθηση πως είναι αμοιβαίο το αίσθημα, παρότι δεν έχει διατυπωθεί ρητά ούτε έχει προχωρήσει σε περαιτέρω γνωριμία (οι δυο μας πάντα ξένοι!).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

1939: Κηρύσσεται νεκρή η «βασίλισσα των αιθέρων» Αμέλια Έρχαρτ[1]

Το άρθρο που παρατίθεται αποσπασματικά γράφτηκε από την Κορίνα Φαρμακόρη και δημοσιεύτηκε αναθεωρημένο στο περιοδικό Lifo στις 5-1-2021 (ανάκτηση από https://www.lifo.gr/san-simera/1939-kiryssetai-nekri-i-basilissa-ton-aitheron-amelia-erhart)

Η Αμέλια Έρχαρτ γεννήθηκε στις 24 Ιουλίου 1897 στο Άτκινσον του Κάνσας […]. Παιδί δραστήριο και ζωηρό, κρατούσε για τον εαυτό της τον ρόλο του αρχηγού και περνούσε το χρόνο της σκαρφαλώνοντας σε δέντρα, κυνηγώντας αρουραίους με τουφέκι και συμπληρώνοντας με τη μικρότερη αδελφή της τη συλλογή τους από «σκουλήκια, σκώρους, ακρίδες και έναν φρύνο[2]».

Το 1904 πραγματοποιεί την πρώτη της «πτήση»: με ένα κιβώτιο αντί για έλκηθρο βουτά από την κεκλιμένη ράμπα που ζήτησε από τον θείο της να κατασκευάσει και να στερεώσει στην οροφή του μικρού σπιτιού του κήπου. Με σκισμένο φόρεμα και πληγωμένα χείλη αναφωνεί ενθουσιασμένη: «Είναι ακριβώς όπως το πέταγμα!». Το 1908 η Αμέλια θα δει για πρώτη φορά αεροπλάνο, αλλά δεν θα εντυπωσιαστεί και θα το περιγράψει ως «ένα πράγμα από σκουριασμένα καλώδια και ξύλο και καθόλου ενδιαφέρον».

Τα οικονομικά προβλήματα της οικογένειάς της δυσχεραίνουν τη σχολική της ζωή, εκείνη όμως ονειρεύεται ένα σπουδαίο μέλλον κι έχει για συντροφιά ένα λεύκωμα με αποκόμματα εφημερίδων για επιτυχημένες γυναίκες σε ανδροκρατούμενους χώρους. Το 1916 αποφοιτά από το γυμνάσιο και κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου εργάζεται ως νοσοκόμα στο στρατιωτικό νοσοκομείο Σπαντίνα στο Τορόντο, όπου κολλά ισπανική γρίπη που της αφήνει κληρονομιά έντονους πονοκεφάλους για όλη της τη ζωή.

Το 1919 αποφασίζει να σπουδάσει ιατρική στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια, έναν χρόνο αργότερα όμως εγκαταλείπει τις σπουδές της. […] Στις 28 Δεκεμβρίου 1920 μαζί με τον πατέρα της επισκέπτεται ένα αεροδρόμιο στο Λονγκ Μπιτς. Ο πιλότος Φρανκ Χοκς της προσφέρει μια

[1] Ήταν η πρώτη γυναίκα που διέσχισε πετώντας μόνη της τον Ατλαντικό.

[2] φρύνος: αμφίβιο που μοιάζει με τον βάτραχο.

δεκάλεπτη πτήση και η εμπειρία αυτή της αλλάζει τη ζωή: «Μέχρι τη στιγμή που ήμασταν στα διακόσια ή τριακόσια πόδια από το έδαφος, ήξερα ότι έπρεπε να πετάξω», θα πει αργότερα.

Αποφασισμένη να γίνει πιλότος, κατορθώνει να μαζέψει 1000 δολάρια για τα πτητικά μαθήματα κάνοντας διάφορες δουλειές, ακόμα και οδηγώντας φορτηγό. Στις 3 Ιανουαρίου 1921 αρχίζει μαθήματα με δασκάλα μια πρωτοπόρο αεροπόρο, την Ανίτα «Νέτα» Σνουκ. Έξι μήνες αργότερα θα αγοράσει το «καναρίνι», το μεταχειρισμένο κίτρινο διπλάνο με το οποίο στις 22 Οκτωβρίου 1922 θα πετάξει στα 14.000 πόδια, κάνοντας παγκόσμιο ρεκόρ για γυναίκες πιλότους. Στις 15 Μαΐου 1923 γίνεται η 16η γυναίκα που καταφέρνει να πάρει άδεια πιλότου. […]

Τον Απρίλιο του 1928 η Έρχαρτ λαμβάνει ένα τηλεφώνημα από τον πολιτικό αρθρογράφο πλοίαρχο Χίλτον Χ. Ράιλι, που της προτείνει να πετάξει πάνω από τον Ατλαντικό ως επιβάτης, κρατώντας το ημερολόγιο πτήσης. Δέχεται αμέσως και γίνεται η πρώτη γυναίκα που διέσχισε πετώντας τον Ατλαντικό, ωστόσο απογοητεύεται από το γεγονός ότι δε χειρίστηκε ούτε λεπτό τα αεροπλάνο. «Ο Στουλτζ πραγματοποίησε ολόκληρη την πτήση - έπρεπε. Εγώ ήμουν απλά μία αποσκευή, όπως ένας σάκος πατάτες... Ίσως κάποια μέρα να το δοκιμάσω μόνη», θα δηλώσει μετά την προσγείωση. Τέσσερα χρόνια αργότερα θα πραγματοποιήσει το όνειρό της. […]

Το επόμενό της σχέδιο είναι εξαιρετικά φιλόδοξο και θα αποδειχθεί μοιραίο: «μία πτήση την οποία θέλω περισσότερο από κάθε άλλη να επιχειρήσω – τον περίπλου της Γης, όσο πιο κοντά στον Ισημερινό της είναι δυνατόν», θα πει. […]

Κείμενο 2

ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΗΣ

Το ποίημα της Χλόης Κουτσουμπέλη ανήκει στη συλλογή «Η γυμνή μοναξιά του ποιητή Όμικρον» που εκδόθηκε τον Μάρτιο του 2021. Στη συλλογή αυτή η ποιήτρια αξιοποιεί τις βιογραφίες γνωστών προσώπων, υπαρκτών ή φανταστικών, μετουσιώνοντάς τες σε ποιήματα μέσα από τη δική της προσωπική ματιά.

Ονομάζομαι Άννι Έντσον Τέιλορ[3].

[3] Η Άννι Έντσον Τέιλορ, Αμερικανίδα δασκάλα, έγινε γνωστή όταν αποφάσισε να προβεί σε μια παράτολμη κίνηση στις 24 Οκτωβρίου 1901, στα 63α γενέθλιά της, καθώς βρισκόταν σε τραγική προσωπική και οικονομική κατάσταση. Η Τέιλορ, έγινε η πρώτη γυναίκα που έπεσε από τους καταρράκτες του Νιαγάρα και παρέμεινε ζωντανή, μέσα σε ένα βαρέλι.

Το 1901 έκλεισα τα εξήντα τρία.
Επέζησα από έναν καταρράκτη,
έναν γάμο, δύο κηδείες, τρεις εραστές.

Η ζωή μου βαρέλι που κατρακυλά.
Ο άντρας μου παρέμεινε για μένα ένας ξένος.
Φορούσε μακριά σώβρακα
κι έσβηνε το κερί το βράδυ.
Όσο για μένα τις νύχτες ταξίδευα πολύ.
Το πρωί η νυχτικιά μου πάντα λασπωμένη.
Ένα βράδυ ξύπνησα σ' άλλο κρεβάτι.
Μέσα στον ύπνο, βλέπετε,
μπερδεύει κανείς τις διευθύνσεις.
Ποια είμαι δεν έμαθα ποτέ.
Στο τάφο μου ας γράψουν:
Άννι Έντσον Τέιλορ
Η μόνη πραγματική συγκίνηση
που ένιωσε ποτέ
ήταν όταν έπεσε στους Καταρράκτες.
Κι όταν έγραψε το πρώτο της ποίημα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^{ο} υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια στοιχεία της προσωπικότητάς της αξιοποίησε, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η Αμέλια Έρχαρτ, προκειμένου να ξεπεράσει τα εμπόδια στο δρόμο προς την εκπλήρωση των φιλοδοξιών της; Να απαντήσεις σύντομα σε 50-60 λέξεις.

Μονάδες 10

2^{ο} υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο Κείμενο 1 παρατηρούμε πολλές φράσεις που προσδιορίζουν το χρόνο. Να επισημάνεις από ένα παράδειγμα, στο οποίο οι προσδιορισμοί αυτοί διατηρούν α. τη συνοχή μεταξύ των παραγράφων

και β. μεταξύ των λεπτομερειών της ίδιας παραγράφου (μονάδες 6). Να εξηγήσεις την επιλογή αυτή της συγγραφέα λαμβάνοντας υπόψη το είδος του κειμένου (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^{ο} υποερώτημα (μονάδες 15)

α. Να σχολιάσεις τη λειτουργία του ενεστώτα στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 (Τα οικονομικά προβλήματα … για όλη της τη ζωή) (μονάδες 5).

β. Να ερμηνεύσεις τη χρήση της μονής παύλας και των αποσιωπητικών στο χωρίο «Ο Στουλτζ πραγματοποίησε ολόκληρη την πτήση - έπρεπε. Εγώ ήμουν απλά μια αποσκευή, όπως ένας σάκος πατάτες... Ίσως κάποια μέρα να το δοκιμάσω μόνη», θα δηλώσει μετά την προσγείωση». (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς θα χαρακτήριζες το ποιητικό υποκείμενο μέσα από τα συμβάντα που εκθέτει στη «βιογραφία» του; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με αναφορά σε 3 ενδείξεις του κειμένου. (100 – 150 λέξεις).

Μονάδες 10

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

Η Αμέλια Έρχαρτ προχώρησε στην υλοποίηση των στόχων της χάρη στα εξής γνωρίσματα της πληθωρικής της προσωπικότητας:

- ζωντάνια, ηγετικές ικανότητες, εμπιστοσύνη στις φυσικές της ικανότητες, αγάπη για τις «επικίνδυνες αποστολές» (§1).
- φαντασία/δημιουργικότητα, αγάπη για την περιπέτεια, θάρρος και αντοχή στον πόνο (§2).
- ανεξαρτησία και τόλμη (§3).
- αποφασιστικότητα στις αλλαγές εκπαιδευτικής και επαγγελματικής πορείας (§4).
- επιμονή, υπομονή και αντοχή στις στερήσεις και στην κόπωση (§5).
- προσήλωση στα προσωπικά της όνειρα, σπάνια τόλμη (§ 5 και 6).

2^{ο}υποερώτημα (μονάδες 10)

α. «Το 1909» (1η§ -2η§), «Το 1919» (3η§-4η§), «Τον Απρίλιο του 1928» (5^{η}§-6η§).

β. Στις παραγράφους 2-6, οι εξής λέξεις/φράσεις: «Το 1908», «Το 1916», «Στις 28 Δεκεμβρίου 1920», «Στις 3 Ιανουαρίου 1921», «Έξι μήνες αργότερα», «Στις 3 Ιανουαρίου 1921», «Έξι μήνες αργότερα», «Στις 15 Μαΐου 1923», «αμέσως».

Η επιλογή της χρήσης πολυάριθμων χρονικών προσδιορισμών ως αρμών που διατηρούν τη συνοχή του κειμένου εξηγείται από το βιογραφικό/ιστορικό και, άρα, αφηγηματικό χαρακτήρα του άρθρου, που δομείται πάνω στον άξονα του χρόνου. Η συγγραφέας επιδιώκει να αποδώσει συνοπτικά τη φιλόδοξη και συγκλονιστική πορεία της Αμέλια από τα πρώτα βήματα μέχρι το τραγικό τέλος, εστιάζοντας στους «σταθμούς», τα γεγονότα που σημάδεψαν αποφασιστικά τη ζωή της. Με αυτό τον τρόπο, ο αναγνώστης παρακολουθεί το ρυθμό των εξελίξεων, και με τη βοήθεια των χρονικών

ενδείξεων συνδέει παράλληλα τα συμβάντα και τις επιλογές της Αμέλια αφενός με την ηλικία της, αφετέρου με άλλα ιστορικά γεγονότα των αρχών του αιώνα.

3^{ο}υποερώτημα (μονάδες 15)

α. Η χρήση (ιστορικού) ενεστώτα στην 3^{η}§ του Κειμένου 1 («δυσχεραίνουν», «ονειρεύεται», «έχει», «αποφοιτά», «εργάζεται», «κολλά», «αφήνει») δημιουργεί στον αναγνώστη την ψευδαίσθηση ότι τα γεγονότα εκτυλίσσονται στο παρόν, μπροστά στα μάτια του. Η αφήγηση αποκτά ζωντάνια και διάρκεια και γίνεται ελκυστικότερη.

β. Με τη μονή παύλα («- έπρεπε») εκφράζεται ένα σχόλιο της Αμέλια, η οποία - παρά την απογοήτευσή της – αποδέχεται ότι ο πιλότος τήρησε τη συμφωνία τους, και έκανε αυτό που ήταν υποχρεωμένος - βάσει και της εμπειρίας του - για την ασφάλεια της πτήσης. Με τα αποσιωπητικά («όπως ένας σάκος πατάτες...») υποδηλώνεται η συναισθηματική φόρτιση της Αμέλια, η οποία φαίνεται αγανακτισμένη για τη θέση που της επεφύλαξε ο συν-ταξιδιώτης. Ωστόσο, σιωπά και δεν εκφράζει περαιτέρω τα αρνητικά της συναισθήματα, καθώς - έστω και έτσι - κατάφερε να γίνει η πρώτη γυναίκα που διέσχισε πετώντας τον Ατλαντικό. Τα επόμενα βήματα ήταν στα όνειρά της και στο χέρι της, και προφανώς σε αυτό το στάδιο δεν καταδέχεται να παραπονείται άμεσα με τα λόγια της, παρά μόνο υπαινικτικά.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

[Μέσα από την ποιητική «βιογραφία» του ποιητικού υποκειμένου οι αναγνώστες/-στριες καλούνται να εντοπίσουν τα κειμενικά στοιχεία που υποδηλώνουν ποικίλες πτυχές της «προσωπικότητάς» του. Είναι σημαντικό οι χαρακτηρισμοί να παρουσιάζονται ως υποθέσεις/πιθανότητες και όχι ως βεβαιότητες.]

Ενδεικτικά, η Άννι Έντσον Τέιλορ στον ποιητικό απολογισμό της ζωής της <u>φαίνεται/παρουσιάζεται ως</u> :

- μια πιθανόν τολμηρή και ριψοκίνδυνη γυναίκα με ισχυρό ταυτόχρονα ένστικτο επιβίωσης στις δύσκολες καταστάσεις («επέζησα από έναν καταρράκτη»: συνοπτική αφήγηση, μπορεί να προσληφθεί και ως αλληγορία, σε συνδυασμό με τον επόμενο στίχο: «Η ζωή μου βαρέλι που κατρακυλά.»).
- μια γυναίκα με μάλλον πλούσια εμπειρία ζωής για το ιστορικό πλαίσιο που δηλώνεται στο ποίημα («1901»), ιδιαίτερα στον τομέα των προσωπικών σχέσεων («έναν γάμο, δύο κηδείες, τρεις εραστές»), αλλά και με ιδιαίτερο χιούμορ και ειρωνική διάθεση (το ασύνδετο

εξισώνει την πτώση από τον καταρράκτη με τις απώλειες και τις ερωτικές σχέσεις της ζωής της).

- μια ύπαρξη που βίωσε βαθύτατα την αποξένωση και τη μοναξιά στο πλαίσιο του γάμου της («Ο άντρας μου παρέμεινε για μένα ένας ξένος. Φορούσε μακριά σώβρακα κι έσβηνε το κερί το βράδυ»: μεταφορική χρήση του επιθέτου «ξένος», η χρήση του αορίστου που δηλώνει κάτι που αμετάκλητα έχει τελειώσει, η αφήγηση του νυχτερινού στιγμιότυπου με την αλληγορική περιγραφή της ενδυμασίας «μακριά σώβρακα» να υποδηλώνει τη συναισθηματική απόσταση, και τη συμβολική χρήση της λέξης «κερί» να επαναφέρει το αίσθημα της απώλειας κάθε ελπίδας για επικοινωνία και τρυφερότητα).
- μια ανήσυχη ύπαρξη με έντονο υποσυνείδητο και περιπετειώδη όνειρα και φαντασιώσεις, που περιπλανιέται στον ύπνο ή αλληγορικά μέσα στη «νύχτα» όλης της ζωής της, χωρίς να χάνει το χιούμορ της ακόμα και όταν αφηγείται στους αναγνώστες/-στριες («βλέπετε») το πιο προσωπικό ίσως κομμάτι της ιστορίας της που αφήνει ίχνη και στην «πρωινή της ζωή» («Όσο για μένα τις νύχτες ταξίδευα πολύ. Το πρωί η νυχτικιά μου πάντα λασπωμένη. Ένα βράδυ ξύπνησα σ' άλλο κρεβάτι. Μέσα στον ύπνο, βλέπετε, μπερδεύει κανείς τις διευθύνσεις.»: λιτή αφήγηση, μεταφορές και σύμβολα «ταξίδευα», «νυχτικιά λασπωμένη», «ξύπνησα σε άλλο κρεβάτι», χιούμορ «μπερδεύει τις διευθύνσεις»).
- μια γυναίκα που μάταια αναζητά την αυτογνωσία («Ποια είμαι δεν έμαθα ποτέ.»).
- ένας άνθρωπος που είναι έτοιμος για το μοιραίο «τέλος» και επιθυμεί την ύστατη έστω στιγμή να δηλώσει ευθαρσώς τις μοναδικές στιγμές της δικής της αυτοπραγμάτωσης και ευτυχίας («Στο τάφο μου ας γράψουν … Κι όταν έγραψε το πρώτο της ποίημα»: εδώ οι «Καταρράκτες» εντάσσονται με κυριολεκτική χρήση, η δε παρατακτική σύνδεση παραβάλλει την ένταση της συγκίνησης του ποιητή με τον κίνδυνο μιας πραγματικής πτώσης στο κενό με αίσιο τέλος.

  Οι μαθητές/-τριες θα μπορούσαν να υποθέσουν ότι αυτό είναι το πρώτο της ποίημα, αφού μάλιστα σε κανένα άλλο σημείο του κειμένου δεν αναφέρει την ποίηση ως καταφύγιο ή στήριγμα της ταραγμένης ζωής της.)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Το αντι-εργατικό κίνημα: Γιατί εκατομμύρια άνθρωποι αρνούνται να δουλέψουν

Άρθρο που δημοσιεύθηκε στο moneyreview.gr 13/11/2021 με μικρές αλλαγές για τις ανάγκες της εξέτασης.

Ο Λάρι τελείωσε το πανεπιστήμιο έχοντας ένα όραμα: Μαζί με τη γυναίκα του θα ζούσαν το Αμερικανικό Όνειρο. Θα αγόραζαν ένα σπίτι στα προάστια και θα πήγαιναν διακοπές κάθε δύο χρόνια. Όμως, το όνειρό του για την τέλεια ζωή τελικά έγινε κομμάτια. Η τότε σύζυγός του αντιλήφθηκε ότι η δουλειά είναι μια αυταπάτη, όπως λέει ο Λάρι, και αποφάσισε να παραιτηθεί, για να φροντίσει τα παιδιά τους και τον ηλικιωμένο πατέρα της. Με κάποια καθυστέρηση, ο Λάρι ακολούθησε τον ίδιο δρόμο. Η δουλειά «είναι κάτι που κάποιος άλλος φύτεψε στο μυαλό μας», λέει ο 52χρονος Αμερικανός στο Business Insider. Σήμερα, ο Λάρι δεν δουλεύει. Ζει απλά, σε ένα τροχόσπιτο στην αυλή της μητέρας του. «Πραγματικά δεν έχω έξοδα. Δεν χρειάζομαι χρήματα. Μπορώ να επιβιώσω χωρίς χρήματα», λέει. Και δεν είναι ο μόνος. Ο Λάρι είναι μέρος ενός κινήματος που κάποιοι ονομάζουν «αντι-εργατικό» και το οποίο κερδίζει όλο και περισσότερους οπαδούς.

Πρόκειται για μια τάση που κερδίζει έδαφος ανάμεσα στους νέους εργαζόμενους, καθώς η Generation Z (δηλαδή όσοι έχουν γεννηθεί από το 1997 έως το 2012) αφήνει το σημάδι της στην αγορά εργασίας. Και δεν είναι μια τάση που αφορά μόνο τις ΗΠΑ. Στην Κίνα, μια ολόκληρη γενιά αρνείται να ακολουθήσει τις επιταγές της εποχής για όλο και μεγαλύτερη παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα στη δουλειά και αντ’ αυτού βρίσκει την ευτυχία στην απλή ζωή και την χαλάρωση. Είναι το κίνημα της «ξάπλας» (lying flat), όπως έχει ονομαστεί.

Αυτή τη στιγμή υπάρχουν εκατομμύρια «Λάρι» σε όλο τον κόσμο. Στις ΗΠΑ, οι εργαζόμενοι παραιτούνται από τις δουλειές τους μαζικά εδώ και έξι μήνες τουλάχιστον, καθώς μόνο τον Σεπτέμβριο, 4,4 εκατ. Άνθρωποι δήλωσαν παραίτηση - περισσότεροι από οποιονδήποτε άλλο μήνα στην ιστορία. Πολλοί δεν επιστρέφουν ποτέ στην αγορά εργασίας. Για κάποιους από αυτούς, η δουλειά δεν αξίζει πια. Οι μισθοί βρίσκονται σε πτώση εδώ και δεκαετίες στις ΗΠΑ, ενώ τα φοιτητικά δάνεια συνεχίζουν να αυξάνονται. Οι ανισότητες διευρύνονται.

Κάπως έτσι φτάσαμε στη σημερινή κατάσταση των δραματικών ελλείψεων εργατικού δυναμικού. Πολύ απλά οι εργαζόμενοι «απεργούν» και αρνούνται να επιστρέψουν στη δουλειά, εκτός

και εάν οι συνθήκες βελτιωθούν. Οι αριθμοί πλέον είναι μεγάλοι και υπολογίσιμοι. Μια ομάδα στο Reddit, το «αντι – εργατικό κίνημα έχει προσελκύσει ένα εκατομμύριο followers[1] από το 2013, όταν και ξεκίνησε. Οι μισοί από αυτούς μπήκαν στο γκρουπ τον Οκτώβριο. Πρακτικά, δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι μπαίνουν στη σελίδα αυτή καθημερινά. Τι πρεσβεύουν; Το κίνημα αναφέρεται σε μια φιλοσοφία ζωής χωρίς δουλειά και στοχεύει να φτιάξει μια κοινότητα ανθρώπων που ενώνουν τις δυνάμεις τους απέναντι στην εκμετάλλευση των εργαζομένων.

Το σίγουρο είναι ότι οι εργοδότες αναγκάζονται πλέον να ακούσουν τους εργαζόμενους.

Κείμενο 2

Η Φάμπρικα

Το τραγούδι «Η Φάμπρικα» βρίσκεται στο άλμπουμ του 1974 «Μετανάστες», σε μουσική Γ. Μαρκόπουλου και στίχους του Γ. Σκούρτη. Πρώτη εκτέλεση: Λάκης Χαλκιάς.

Η φάμπρικα δε σταματά
δουλεύει νύχτα μέρα
και πώς τον λεν το διπλανό
και τον τρελό τον Ιταλό
να τους ρωτήσω δεν μπορώ
ούτε να πάρω αέρα.

Δουλεύω μπρος στη μηχανή
στη βάρδια δύο δέκα
κι από την πρώτη τη στιγμή
μού στείλανε τον ελεγκτή
να μού πετάξει στο αυτί
δυο λόγια νέτα σκέτα

[1] ακολούθους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Άκουσε φίλε εμιγκρέ[2]
ο χρόνος είναι χρήμα
με τους εργάτες μη μιλάς
την ώρα σου να την κρατάς
το γιο σου μην τον λησμονάς
πεινάει κι είναι κρίμα

Κι εκεί στο πόστο μου σκυφτός
ξεχνάω τη μιλιά μου
είμαι το νούμερο οχτώ
με ξέρουν όλοι με αυτό
κι εγώ κρατάω μυστικό
ποιο είναι τ' όνομά μου

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ºυποερώτημα (μονάδες 10)

Τι είναι το αντι-εργατικό κίνημα, σύμφωνα με το Κείμενο 1, ποιους αφορά και τι αποτελέσματα έχει; Να απαντήσεις συνοπτικά σε μια παράγραφο 60-70 λέξεων.

Μονάδες 10

2ºυποερώτημα (μονάδες 10)

Η πρώτη παράγραφος του Κειμένου 1 οργανώνεται με:

α. Σύγκριση – Αντίθεση και Παραδείγματα

β. Αναλογία και Παραδείγματα

γ. Σύγκριση – Αντίθεση και Αναλογία

[2] εμιγκρές: ο φυγάς, ο εξόριστος

δ. Αναλογία και Ορισμό

Να βρεις τη σωστή απάντηση (μονάδες 2), να εντοπίσεις τα αντίστοιχα χωρία (μονάδες 4) και να δηλώσεις τι επιτυγχάνεται με τη συγκεκριμένη επιλογή (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 υπάρχουν πολλές ξένες λέξεις. Να εντοπίσεις 5 από αυτές (μονάδες 5) και να δικαιολογήσεις την παρουσία τους στο κείμενο αναλογιζόμενος/η τόσο το θέμα όσο και το κειμενικό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Να ερμηνεύσεις την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο άνθρωπος πίσω από τη φωνή που ακούγεται στο ποίημα. Πιστεύεις ότι υπάρχουν άνθρωποι που εργάζονται με τον τρόπο αυτό στην πατρίδα μας σήμερα;

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Το αντιεργατικό κίνημα ξεκίνησε από τις ΗΠΑ και εξαπλώνεται παγκοσμίως μεταξύ των νέων που εισέρχονται τώρα στην παραγωγική διαδικασία και διαπιστώνουν μια μη ικανοποιητική πραγματικότητα. Αποζητούν έναν εναλλακτικό τρόπο ζωής αντιδρώντας έτσι στην εντατικοποίηση και τον ανταγωνισμό της εργασίας, τους χαμηλούς μισθούς, την εκμετάλλευση και τη γενικότερη διεύρυνση των ανισοτήτων. Ως αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις μένουν χωρίς εργαζομένους και οι εργοδότες αναγκάζονται να τους ακούσουν.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η παράγραφος οργανώνεται με σύγκριση –αντίθεση και παραδείγματα.

«Μαζί με τη γυναίκα του θα ζούσαν το Αμερικάνικο Όνειρο…Όμως το όνειρο τους για την τέλεια ζωή τελικά έγινε κομμάτια»: Αντιπαραβάλλεται το όνειρο που είχαν οι δύο νέοι με την πραγματικότητα που βιώσαν τελικά. Το «Όμως» πραγματώνει γλωσσικά τη σχέση της αντίθεσης.

«Ο Λάρι είναι μέρος ενός κινήματος που …»: Ο Λάρι αποτελεί ένα τυπικό παράδειγμα νέου, ο οποίος υιοθέτησε τις αρχές του αντιεργατικού κινήματος και αναζήτησε έναν εναλλακτικό τρόπο ζωής χωρίς εργασία.

Με την επιλογή του παραδείγματος δημιουργείται ένας μη συμβατικός τρόπος οργάνωσης της εισαγωγικής παραγράφου, προκειμένου να ενισχυθεί το ενδιαφέρον για ανάγνωση του κειμένου. Το ενδιαφέρον, συνοδευόμενο από έκπληξη, ενισχύει η αντίθεση, καθώς ο Λάρυ με τη γυναίκα του εγκατέλειψαν το Αμερικάνικο Όνειρο με το οποίο αρχικά ζούσαν. Έτσι, γίνεται με πετυχημένο τρόπο η εισαγωγή στο θέμα του κειμένου.

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Ενδεικτικά ο μαθητής μπορεί να εντοπίσει λέξεις όπως: BusinessInsider, GenerationZ, lyingflat, Reddit, followers.

Η χρήση των λέξεων αυτών δικαιολογείται από το γεγονός ότι το θέμα του άρθρου είναι μια τάση των τελευταίων χρόνων που ξεκίνησε από τους νέους στην Αμερική και δείχνει να αγγίζει και πολλούς άλλους ανά τον πλανήτη. Το άρθρο εξάλλου αντλήθηκε από το διαδίκτυο, όπου ο λόγος φαίνεται να είναι πιο ανάλαφρος και με χρήση πληθώρας ξένων δανείων, όρων ή αμετάφραστων εννοιών.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πρόκειται για έναν εργαζόμενο σε μια φάμπρικα, ο οποίος αναγκάζεται να δουλεύει ασταμάτητα νυχθημερόν χωρίς να έχει τη δυνατότητα να επικοινωνήσει με τον εργάτη που δουλεύει ακριβώς δίπλα του. Δείχνει να μην ξέρει ούτε το όνομά του συναδέλφου του, καθώς οι συνθήκες εργασίας είναι ασφυκτικές ($1^{η}$ στροφή). Η δουλειά του είναι μπροστά σε μια άψυχη μηχανή σε ένα εξαντλητικό και απάνθρωπο ωράριο, ενώ η πίεση που ασκείται από τον ελεγκτή είναι σκληρή και εξευτελιστική. Τού απαγορεύει κάθε είδους επικοινωνία και ανθρώπινη επαφή απειλώντας τον με απόλυση και υπενθυμίζοντάς του τους ανθρώπους που εξαρτώνται από αυτόν και οι οποίοι ζουν μέσω της εργασίας του ($2^{η}$ στροφή). Ο εργάτης αναγκάζεται να συνεχίζει σκυφτός κι αμίλητος τη ρουτίνα της εργασία του ως ένα άψυχο μηχάνημα με το νούμερο 8, δίνοντας μια εσωτερική μάχη να μην χάσει την ταυτότητα και την αξιοπρέπειά του.

Για το δεύτερο ερώτημα ο/η μαθητής – τρια μπορεί να αξιοποιήσει τις γνώσεις και τα βιώματά του και να απαντήσει ελεύθερα, αλλά τεκμηριωμένα και με σαφήνεια.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

«Δεν έχουμε Ίντερνετ»

Το κείμενο είναι απόσπασμα από άρθρο της Ελ. Βλαστού, που δημοσιεύθηκε στις 13.2.2022 στο kathimerini.gr.

«Δεν έχουμε Ιντερνετ» – αυτή ήταν η πρώτη κουβέντα που άκουσα όταν επέστρεψα σπίτι. «Τι; Αποκλείεται!» Και πώς θα στείλω το άρθρο;» […]

Έπειτα από ένα μεγάλο –όπως μου φάνηκε– διάστημα χωρίς Ιντερνετ κατέληξα στο απλούστατο: η βραδύτητα θρέφει την προσοχή. Βγήκα και αγόρασα τα φυσικά αντίτυπα των εφημερίδων και άκοπα συγκεντρώθηκα απερίσπαστη στην ανάγνωση. Η ηλεκτρονική συνδρομητική ανάγνωση είναι μια εντελώς διαφορετική εμπειρία. Παύει να είναι γραμμική, παύει να είναι διάβασμα. Είναι ένα μανιακό κοίταγμα προς διάφορες κατευθύνσεις. Αν υποθέσουμε ότι διαβάζω online ένα άρθρο για το Ισραήλ και δεν γνωρίζω κάποιο συμβάν, ανοίγω ταυτόχρονα ένα άλλο παράθυρο και πληροφορούμαι για το γεγονός. Κατόπιν εισχωρώ στο λαγούμι που λέγεται YouTube. Βλέπω ένα βίντεο σχετικό με το θέμα, με καλύπτει. Αφήνω τον υπολογιστή, για να φτιάξω έναν καφέ, και, όταν επανέρχομαι, εξακολουθούν να προβάλλονται βίντεο. […]

Ζούμε σε μια κοινωνία που μας πολιορκούν τα τεχνητά διεγερτικά, αλλά βομβαρδιζόμαστε επίσης από πληροφορία. Παρ’ όλα αυτά, έχουμε απεμπολήσει τους πνευματικούς ή τους χρονικούς πόρους, για να αφεθούμε και να κάνουμε τις συνδέσεις, σεβόμενοι τους περιορισμούς και τη χωρητικότητα του μυαλού. Το ότι τα περνούμε όλα στα γρήγορα δεν σημαίνει ότι αφήνουμε το μυαλό να περιπλανηθεί. Καταναλώνουμε χωρίς αφομοίωση και ταξινόμηση τις πληροφορίες. Είναι ένα είδος διανοητικής χρεοκοπίας.

Το Διαδίκτυο λειτουργεί με τη λογική της χειραγώγησης, όπως δουλεύουν τα μαγικά τεχνάσματα. Ο μάγος δείχνει το κέρμα, το εξαφανίζει και έπειτα το εμφανίζει. Η μαγεία συντελείται ακριβώς τη στιγμή της διάσπασης της προσοχής. Ο μάγος –αν αξίζει– χειρίζεται την ατροφία της εστίασης χωρίς καν να το αντιλαμβανόμαστε. Και φυσικά, όποιος χειρίζεται τα τυφλά σημεία και την ευαλωτότητά μας, μάς έχει στο χέρι. […]

Κείμενο 2

ΠΡΟΪΟΝ

Το ποίημα του Δημήτρη Γκιούλου αντλήθηκε από τη σελίδα voidnetwork.gr/2019/03/21/poiisi-apo-ton-21o-aiona/

Να μεταδίδεται ο πόλεμος σε λάηβ στρίμινγκ[1] στο γιουτιούμπ[2]

να συνηθίσεις τη φρίκη

αύριο θα ‘ρθει κι εδώ

πάλι σε στρίμινγκ θα κοιτάς, πόλεις, κτίρια, ανθρώπους να πέφτουν

ήδη πέφτουν κι ας μην ακούστηκε κάποιο σάλπισμα

(Τα τείχη μέσα μας είναι)

σε θάλασσες μολυβένιες

σε δρόμους χωρίς σήμανση

-πραγματικότητες σεσημασμένες –

σε αίθουσες δικαστηρίου

σ΄ αεροδρόμια με φτερά εισιτήρια.

Και να είσαι σχολιαστής.

Να είσαι κυνηγός.

Θεριστής.

Αιχμηρός σαν ξυράφι

---

[1]λαηβστριμινγκ: απευθείας μετάδοση ενός βίντεο στο διαδίκτυο (livestreaming)

[2]γιουτιούμπ: ιστότοπος που επιτρέπει την αποθήκευση, ανάρτηση και αναπαραγωγή ψηφιακών βίντεο και ταινιών (youtube)

Αποτελεσματικός σαν βόμβα

τα πάντα θωρών[3] σαν drone[4].

Κι η φρίκη, προϊόν.

Σαν να είναι σειρά στο νέτφλιξ[5]

σαν να είναι αγώνας στο NBA[6].

Μέχρι να ΄ρθει εδώ.

Να γίνεις εσύ η πόλη

το κτίριο

ο άνθρωπος που θα πέφτει

Προπονημένος στη φρίκη

η βουτιά σου με δέκα θα βαθμολογηθεί.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις τις παρακάτω προτάσεις ως Σ (Σωστές) ή Λ (Λάθος) σύμφωνα με το περιεχόμενο του Κειμένου 1.

[3]θωρών: αυτός που θεάται, που βλέπει σφαιρικά

[4]drone: μη επανδρωμένα αεροσκάφη

[5]νέτφλιξ: συνδρομητικό κανάλι / εταιρία ειδικευμένη στην ενοικίαση ταινιών, σειρών κτλ

[6]NBA: Αμερικάνικο Πρωτάθλημα Μπάσκετ

1. Σύμφωνα με την αρθρογράφο, μια αιτία αδυναμίας συγκέντρωσης του αναγνώστη είναι και η ταχύτητα μετάδοσης και λήψης της πληροφορίας.
2. Η ηλεκτρονική ανάγνωση μπορεί να οδηγήσει τον αναγνώστη σε μια απροσδόκητη εμβάθυνση επί του θέματος.
3. Η αφομοίωση της πληροφορίας διευκολύνεται από τις νέες τεχνολογίες.
4. Το διαδίκτυο καταφέρνει να εισχωρεί στο μυαλό του χρήστη και να τον επηρεάζει πολλές φορές ασυνείδητα.
5. Η αρθρογράφος τηρεί γενικότερα μια επιφυλακτική στάση απέναντι στο διαδίκτυο.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 επιλέγεται ως τρόπος οργάνωσης η αναλογία. Να εντοπίσεις τις δύο έννοιες που συγκρίνονται αναλογικά (μονάδες 6) και να εξηγήσεις με συντομία τι επιτυγχάνεται μέσω αυτής (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις την εναλλαγή ρηματικού προσώπου από τη δεύτερη στην τρίτη παράγραφο (μονάδες 10) και να την αξιολογήσεις ως προς την επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα του κειμένου (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιος είναι ο βασικός προβληματισμός του ποιητικού υποκειμένου; Τον θεωρείς δικαιολογημένο ή όχι; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

1. Σ
2. Λ
3. Λ
4. Λ
5. Σ

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο τρόπος που το διαδίκτυο χειραγωγεί τους χρήστες παρομοιάζεται με τον τρόπο που ένας μάγος παραπλανά το κοινό του. Κοινός τόπος και των δύο καταστάσεων είναι η στιγμή κατά την οποία διασπάται η προσοχή του δέκτη. Με τον τρόπο αυτό ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται καλύτερα και κατανοεί τους μηχανισμούς χειραγώγησης του διαδικτύου, αφού τού είναι οικεία η εικόνα ενός μάγου –ταχυδακτυλουργού, αλλά και οι τεχνικές που χρησιμοποιεί.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην δεύτερη παράγραφο αξιοποιείται το α΄ ενικό πρόσωπο, διότι η αρθρογράφος διηγείται μια προσωπική της εμπειρία, ένα προσωπικό της βίωμα.

Στην τρίτη παράγραφο αξιοποιείται το α΄ πληθυντικό πρόσωπο, καθώς το κείμενο κινείται από το ατομικό στο συλλογικό και η αρθρογράφος εντάσσει τον εαυτό της στο ευρύτερο σύνολο μιας κοινωνίας που αλλάζει μέρα με τη μέρα εξαιτίας της εισβολής της τεχνολογίας στην καθημερινότητά της.

Το κείμενο έτσι καθίσταται ζωντανό και ενδιαφέρον, ενώ ο αναγνώστης το προσεγγίζει από διάφορες οπτικές και ποικίλους τρόπους.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο διακατέχεται από έναν προβληματισμό σχετικά με τον τρόπο και τη συχνότητα που προβάλλονται στιγμές φρίκης στις οθόνες μας. Η ζωντανή και χωρίς οιοδήποτε φίλτρο μετάδοση ακραία σκληρών και απάνθρωπων καταστάσεων εξοικειώνει τον δέκτη με την εικόνα του αποτρόπαιου. Η βασική του ανησυχία έγκειται στο ότι νομοτελειακά θα έρθει κάποτε η στιγμή που θα γίνουν και οι δικές του μικρές ή μεγάλες στιγμές «προϊόν» προς κατανάλωση στα αδηφάγα μάτια ενός κοινού που τρέφεται με κάθε είδους ασχήμια.

Στο δεύτερο υποερώτημα ο/η μαθητής –τρια καλείται να καταθέσει την προσωπική του άποψη ελεύθερα, αλλά τεκμηριωμένα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Mobbing: Η ηθική παρενόχληση των εργαζομένων στο χώρο εργασίας

Συντομευμένο κείμενο του Μιχάλη Καρβέλλη, δημοσιευμένο στις 13 Σεπτεμβρίου 2017 στην ηλεκτρονική εφημερίδα Huffpost. Προσβάσιμο στο https://www.huffingtonpost.gr/mihalis-karvellis.

Με τον όρο mobbing εννοείται η ηθική παρενόχληση εργαζομένων στο χώρο εργασίας τους. Κατά τον ψυχολόγο Leymann, το mobbing ορίζεται ως η εχθρική και ανήθικη επικοινωνία, η οποία κατευθύνεται με συστηματικό τρόπο από ένα ή λίγα άτομα κυρίως προς ένα άτομο το οποίο λόγω της συστηματικής αυτής παρενόχλησης ωθείται σε μια αβοήθητη και ανυπεράσπιστη θέση. Η Γαλλίδα ψυχίατρος Marie France Hirigoyen όρισε τον όρο παρενόχληση στο χώρο εργασίας ως κάθε καταχρηστική συμπεριφορά που εκδηλώνεται με λόγια, πράξεις, γραπτά μηνύματα και μπορεί να ζημιώσει την προσωπικότητα, την αξιοπρέπεια ή τη σωματική ή ψυχική ακεραιότητα του ατόμου, να θέσει σε κίνδυνο την εργασία του ή να διαταράξει το εργασιακό κλίμα. Η ηθική παρενόχληση στο χώρο εργασίας παίρνει τη μορφή ταπεινωτικής συμπεριφοράς, άνισης μεταχείρισης, προσβολών, απομόνωσης, εξώθησης σε σφάλματα, απειλών, άσκησης ψυχολογικής βίας, ανάθεσης υπερβολικού όγκου εργασίας σε συνδυασμό με κακόβουλα σχόλια για την δήθεν ελλιπή απόδοση, τοποθέτησης σε θέση «ψυγείο» χωρίς καθήκοντα και αντικείμενο εργασίας κ.α. […]

Οι επιχειρήσεις, στην πλειονότητά τους, φαίνονται ανίκανες ή απρόθυμες να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο, άλλες εμφανίζονται τουλάχιστον απαθείς, άλλες δε ακόμα και το ενθαρρύνουν. Υπάρχουν εργοδότες που πιστεύουν ότι μέσω της συστηματικής ηθικής παρενόχλησης των εργαζομένων θα πετύχουν μεγαλύτερη αποδοτικότητα. Σφάλλουν όμως. Ο εργαζόμενος είναι παραγωγικός, όταν είναι ευχαριστημένος και σε ευχάριστο εργασιακό περιβάλλον και όχι όταν δέχεται καταχρηστικές επιθέσεις. Ο εργαζόμενος-θύμα mobbing γίνεται απρόσεκτος, αναποτελεσματικός, η δε ποιότητα της εργασίας του συνεχώς πέφτει. Μελέτες έχουν καταδείξει ότι περιστατικά ηθικής παρενόχλησης δημιουργούν πολύ σοβαρά ψυχοσωματικά προβλήματα στα θύματα-εργαζόμενους που φτάνουν μέχρι και σε αυτοκτονικές τάσεις. […]

Τελευταίως η συνειδητοποίηση των διαστάσεων και των συνεπειών του προβλήματος, σε παγκόσμιο επίπεδο, προκαλεί ολοένα και αυξανόμενη κινητοποίηση

ινστιτούτων, ερευνητικών κέντρων, συνδικαλιστικών οργανώσεων (εργαζομένων και εργοδοτών) για τη μελέτη του φαινομένου και την αντιμετώπισή του. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει και στην Ελλάδα να υπάρξει αντίστοιχη κινητοποίηση, και, αφού αναγνωριστεί επισήμως το φαινόμενο, να ληφθούν από το Κράτος και τους παράγοντες του εργασιακού βίου ικανά μέτρα και να θεσπισθούν κανόνες για τον περιορισμό του και την προστασία τόσο των εργαζομένων όσο και των επιχειρήσεων. Η πρόληψη είναι αυτή που θα βοηθήσει στην αντιμετώπιση της καλπάζουσας, στην Ελλάδα, εξέλιξης του φαινομένου.

Κείμενο 2

Το παρακάτω κείμενο προέρχεται από τη νουβέλα του Λ. Τολστόι, Ο θάνατος του Ιβάν Ιλίτς, εκδ. Ροές, σσ. 24-26.

Η ιστορία της ζωής του Ιβάν Ιλίτς ήταν πολύ απλή, πολύ συνηθισμένη και ταυτόχρονα τρομακτική. Ο Ιβάν Ιλίτς πέθανε στα σαράντα πέντε του χρόνια, έχοντας φτάσει στο βαθμό του εφέτη. Ήταν γιος ενός δημοσίου υπαλλήλου που έκανε στην Πετρούπολη, σε διάφορα υπουργεία και υπηρεσίες, την ίδια εκείνη καριέρα που ακολουθούν ορισμένοι λειτουργοί οι οποίοι, μολονότι σαφώς αποδεικνύεται ότι είναι ανίκανοι να επωμισθούν ουσιαστικές ευθύνες, εντούτοις λόγω θέσεως, προτέρας υπηρεσίας και βαθμού είναι αδύνατο να απολυθούν, με αποτέλεσμα να παίρνουν κάποια εικονικά πόστα και κάποιες καθόλου εικονικές χιλιάδες ρούβλια, που φτάνουν από τις έξι μέχρι της δέκα, με τις οποίες ζουν μέχρι τα βαθιά τους γεράματα. […]

Στην Αυτοκρατορική Σχολή του Δικαίου [ο Ιβάν Ιλίτς] ήταν ήδη αυτό που υπήρξε στη συνέχεια σε όλη του τη ζωή: ένας ικανός, εύθυμος, καλόκαρδος και κοινωνικός άνθρωπος, ο οποίος όμως εκπλήρωνε αυστηρά ό,τι θεωρούσαν χρέος οι υψηλά ιστάμενοι. Ούτε ως παιδί ούτε αργότερα ως ενήλικος υπήρξε ποτέ κόλακας, από τα νεανικά του χρόνια όμως ελκυόταν, όπως η χρυσαλλίδα από το φως, από τα υψηλά ιστάμενα άτομα, υιοθετούσε τους τρόπους τους, τις απόψεις τους για τη ζωή και δημιουργούσε φιλικές σχέσεις μαζί τους. Όλες οι τρέλες των παιδικών χρόνων και της νεότητας πέρασαν δίχως να τον επηρεάσουν ιδιαίτερα. Επιδόθηκε στον αισθησιασμό και τη ματαιοδοξία και, προς το τέλος, όταν πια φοιτούσε στις μεγάλες τάξεις, στο φιλελευθερισμό – όλα αυτά όμως μέσα στα καθιερωμένα πλαίσια τα οποία του υποδείκνυε με σιγουριά η διαίσθησή του.

Στη διάρκεια της φοίτησής του στην Αυτοκρατορική Σχολή του Δικαίου, έκανε κάποια πράγματα τα οποία στην αρχή τα θεώρησε ιδιαιτέρως αισχρά και τον έκαναν να σιχαίνεται τον εαυτό του την εποχή που τα διέπραξε. Αργότερα, όμως, όταν είδε ότι τα ίδια έπρατταν

και υψηλά ιστάμενα άτομα δίχως να θεωρούν αυτές τις ενέργειές τους αισχρές, ο Ιβάν Ιλίτς ναι μεν δε θεώρησε τα δικά του έργα καλώς καμωμένα, ωστόσο τα λησμόνησε και η θολή τους ανάμνηση δεν τον πίκραινε πια. […]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Αφού διαβάσεις και κατανοήσεις το Κείμενο 1, να επισημάνεις για τις παρακάτω περιόδους λόγου αν το περιεχόμενό τους είναι Σωστό ή Λανθασμένο.

α. Ο όρος mobbing δηλώνει τη σεξουαλική παρενόχληση σε δημόσιους χώρους.
β. Η ανήθικη επικοινωνία, κατά την ψυχολόγο Leymann, πρέπει να είναι συνεχής και εξακολουθητική, για να θεωρηθεί mobbing.
γ. Ως τοποθέτηση σε θέση «ψυγείο» θεωρείται η ψυχρή και απρόσωπη αντιμετώπιση ενός υπαλλήλου από τον εργοδότη του.
δ. Κάποιοι εργοδότες δικαιολογημένα θεωρούν ότι μέσω του mobbing θα ενισχύσουν την παραγωγικότητα των εργαζομένων.
ε. Στην Ελλάδα το φαινόμενο του mobbing συνεχώς αυξάνεται.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να κατονομάσεις τη βασική μέθοδο ανάπτυξης της πρώτης παραγράφου του Κειμένου 1 (μονάδες 2) και να καταγράψεις ένα σχετικό χωρίο (μονάδες 3). Γιατί ο συγγραφέας επιλέγει, κατά τη γνώμη σου, να χρησιμοποιήσει τη μέθοδο αυτή; (μονάδες 5)

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να καταγράψεις την ορθή από τις επιλογές που σου δίνονται αναφορικά με τη γλώσσα του Κειμένου 1:

1. «Ο εργαζόμενος είναι παραγωγικός όταν είναι ευχαριστημένος και σε ευχάριστο εργασιακό περιβάλλον και όχι όταν δέχεται καταχρηστικές επιθέσεις». ($2^{η}$ παράγραφος)

Στην παραπάνω περίοδο λόγου η λέξη «καταχρηστικές» σημαίνει:

α. παράνομες

β. αναίτιες

γ. υπερβολικές

δ. ανούσιες

2. Στη φράση «*ανάθεσης υπερβολικού όγκου εργασίας*» (1η παράγραφος) η λέξη «όγκου» χρησιμοποιείται:

α. κυριολεκτικά

β. μεταφορικά

γ. ειρωνικά

δ. χιουμοριστικά

3. «Υπάρχουν εργοδότες που πιστεύουν ότι μέσω της συστηματικής ηθικής παρενόχλησης των εργαζομένων θα πετύχουν μεγαλύτερη αποδοτικότητα». (2η παράγραφος)

Ο λόγος στην παραπάνω περίοδο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί:

α. κυριολεκτικός

β. μεταφορικός

γ. εικονοπλαστικός

δ. χιουμοριστικός

4. Στη φράση *«Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει και στην Ελλάδα να υπάρξει αντίστοιχη κινητοποίηση» (3η παράγραφος)* δηλώνεται:

α. μετριοπάθεια

β. αναγκαιότητα

γ. πιθανότητα

δ. βεβαιότητα

5. «Η ηθική παρενόχληση στο χώρο εργασίας παίρνει τη μορφή ταπεινωτικής συμπεριφοράς, άνισης μεταχείρισης, προσβολών, απομόνωσης, εξώθησης σε σφάλματα, απειλών, άσκησης ψυχολογικής βίας, ανάθεσης υπερβολικού όγκου εργασίας σε

συνδυασμό με κακόβουλα σχόλια για την δήθεν ελλιπή απόδοση, τοποθέτησης σε θέση «ψυγείο» χωρίς καθήκοντα και αντικείμενο εργασίας κ.ά.»

Το ύφος λόγου στο παραπάνω χωρίο, εξαιτίας της χρήσης του ασύνδετου σχήματος, είναι:

α. λογοτεχνικό

β. πληροφοριακό

γ. απλό

δ. ειρωνικό

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς το επάγγελμα που επέλεξε να ακολουθήσει ο Ιβάν Ιλίτς συνέβαλε στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του; (μονάδες 10) Κρίνεις θετικά ή αρνητικά την επιρροή που άσκησε η επιλογή του επαγγέλματος του δικαστικού στην προσωπικότητά του; (μονάδες 5) Να αναπτύξεις τεκμηριωμένα την απάντησή σου σε ένα κείμενο 130-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

α. Λ

β. Σ

γ. Λ

δ. Λ

ε. Σ

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Μέθοδος: ορισμός

Χωρίο: «Με τον όρο mobbing… εργασίας τους»

Αιτιολόγηση χρήσης της μεθόδου: πειστικότητα, αναφορά επιστημονικών απόψεων, κατανόηση και τεκμηρίωση του θέματος κ.ά.

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

1. γ
2. β
3. α
4. β
5. β

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Επάγγελμα: δικαστικός

Σχολιασμός επιρροής επαγγέλματος σε χαρακτήρα Ιβάν Ιλίτς: αίσθηση του χρέους σε σχέση με τους υψηλά ιστάμενους, κοινωνικός (όχι όμως κόλακας), ροπή προς την εξουσία και τους ανθρώπους που την εκφράζουν, συμβιβασμοί ως προς την ηθική του στάση.

Κριτική στην επιρροή: Το δικαστικό επάγγελμα και η επαφή του Ιβάν Ιλίτς με ανθρώπους εξουσίας (υψηλά ιστάμενους) επηρέασε τον χαρακτήρα του αρνητικά. Η ροπή προς την εξουσία τον διέφθειρε και τον οδήγησε στο να κάνει συμβιβασμούς και υποχωρήσεις ως προς τις ηθικές του αξίες.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

[Η εργασία]

Το παρακάτω απόσπασμα βρίσκεται στο μεταφρασμένο από τη Λίζα Εκκεκάκη βιβλίο του James Suzman, Εργασία: Η ιστορία του πώς περνάμε τον χρόνο μας. Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2020, σσ. 14-16.

Ας δεχτούμε ότι, για το μεγαλύτερο μέρος της ιστορίας, οι άνθρωποι δεν ανησυχούσαν για την έλλειψη αγαθών όσο εμείς σήμερα, αντιλαμβανόμαστε ότι η εργασία είναι κάτι παραπάνω από μια προσπάθεια επίλυσης του οικονομικού προβλήματος. Αυτό το αντιλαμβανόμαστε όλοι, αφού αποκαλούμε «δουλειά» διάφορες δραστηριότητες με ορισμένο σκοπό, πέραν της επαγγελματικής απασχόλησής μας. Λέμε, για παράδειγμα, ότι οι σχέσεις μας «θέλουν δουλειά», ότι «δουλεύουμε» το σώμα μας, ακόμα και τα χόμπι μας. […]

Η «εργασία» σύμφωνα με τον πιο καθολικό ορισμό – που φαίνεται να καλύπτει από τους κυνηγούς-τροφοσυλλέκτες και τους κουστουμαρισμένους χρηματιστές έως τους γεωργούς αυτοσυντήρησης με τα ροζιασμένα χέρια και οποιονδήποτε άλλο – είναι η σκόπιμη κατανάλωση ενέργειας ή προσπάθειας σε ένα έργο για την επίτευξη ενός σκοπού ή αποτελέσματος.

Η έννοια της εργασίας πιθανολογούμε πως είναι από αυτές που σχημάτισαν οι αρχαίοι άνθρωποι μόλις άρχισαν να κατηγοριοποιούν τον κόσμο γύρω τους και να οργανώνουν τις εμπειρίες τους με βάση έννοιες, λέξεις και ιδέες. Η εργασία είναι μια από τις λίγες έννοιες – όπως αγάπη, γονεϊκότητα, η μουσική και το πένθος – από τις οποίες μπορούσαν πάντα να πιαστούν οι ταξιδιώτες, αλλά και οι ανθρωπολόγοι όταν βρίσκονταν μόνοι σε ξένη γη. Γιατί, ενώ η ομιλούμενη γλώσσα ή τα ακατανόητα έθιμα των άλλων αποτελούν εμπόδιο, το να βοηθήσεις κάποιον να κάνει μια δουλειά γκρεμίζει πιο γρήγορα τα τείχη απ' ό,τι μια αμήχανη κουβέντα. Είναι έκφραση καλής θέλησης και – όπως όταν χορεύουμε ή τραγουδάμε – όταν δουλεύουμε μαζί δημιουργείται σύμπνοια σκοπού και βιώματος.

Εάν αφήσουμε στην άκρη την άποψη ότι το οικονομικό πρόβλημα αποτελεί αιώνιο στοιχείο της ανθρώπινης ύπαρξης, έχουμε τη δυνατότητα όχι μόνο να διευρύνουμε τον ορισμό της εργασίας πέραν του βιοπορισμού, αλλά και να προσεγγίσουμε διαφορετικά […] τη σχέση μας με την εργασία από την απαρχή της ζωής μέχρι και το πολυάσχολο παρόν μας.

Εγείρονται, επίσης, κάποια ερωτήματα. Γιατί αποδίδουμε σήμερα πολύ μεγαλύτερη σπουδαιότητα στην εργασία απ' ό,τι οι κυνηγοί και τροφοσυλλέκτες πρόγονοί μας; Γιατί, σε μια εποχή πρωτοφανούς αφθονίας, έχουμε τόσο έντονη νοοτροπία έλλειψης;

Κείμενο 2

Η θάλασσα

Απόσπασμα από το διήγημα Η θάλασσα, του πεζογράφου και βασικού εκπρόσωπου της ελληνικής ηθογραφίας Ανδρέα Καρκαβίτσα (1865-1922). Βρίσκεται στη συλλογή Λόγια της πλώρης, εκδόσεις Εστία, 2011. Έχει διατηρηθεί η ορθογραφία του κειμένου.

Ο πατέρας μου – μύρο το κύμα που τον τύλιξε – δεν είχε σκοπό να με κάνει ναυτικό.

- Μακριά, έλεγε, μακριά, παιδί μου, απ' το άτιμο στοιχειό! Δεν έχει πίστη, δεν έχει έλεος. Λάτρεψέ την όσο θες, δόξασέ την εκείνη το σκοπό της. Μην κοιτάς που χαμογελά, που σου τάζει θησαυρούς. Αργά-γρήγορα θα σου σκάψη το λάκκο ή θα σε ρίξη πετσί και κόκκαλο, άχρηστο στον κόσμο. Είπες θάλασσα, είπες γυναίκα, το ίδιο κάνει.

Και τα έλεγε αυτά ο άνθρωπος που έφαγε τη ζωή του στο καράβι· που ο πατέρας, ο πάππος, ο πρόπαππος, όλοι ως τη ρίζα της γενιάς ξεψύχησαν στο παλαμάρι[1]. Μα δεν τα έλεγε μόνον αυτός, αλλά κι οι άλλοι γέροντες του νησιού, οι απόμαχοι των αρμένων[2]τώρα, και οι νιώτεροι, που είχαν ακόμη τους κάλους στα χέρια, όταν κάθιζαν στον καφενέ να ρουφήξουν τον ναργιλέ, κουνούσαν το κεφάλι και στενάζοντας έλεγαν:

- Η θάλασσα δεν έχει πια ψωμί. Ας είχα ένα κλήμα στη στεριά και μαύρη πέτρα να ρίξω πίσω μου.

Η αλήθεια είναι πώς πολλοί τους όχι κλήμα, αλλά νησί ολάκερο μπορούσαν ν' αποχτήσουν με τα χρήματά τους. Μα όλα τα έριχναν στη θάλασσα. Παράβγαιναν ποιος να χτίση μεγαλύτερο καράβι· ποιος να πρωτογίνη καπετάνιος. Και γω που άκουα συχνά τα λόγια τους και τα έβλεπα τόσο ασύμφωνα με τα έργα τους δε μπορούσαν να λύσω το μυστήριο. Κάτι, έλεγα, θεϊκό ερχόταν κ' έσερνε όλες εκείνες τις ψυχές και της γκρέμιζε άβουλες στα πέλαγα, όπως ο τρελοβοριάς στα στειρολίθαρα.

Αλλά το ίδιο κάτι μ' έσπρωχνε και μένα εκεί. Από μικρός την αγαπούσα τη θάλασσα. […]

[1] Παλαμάρι (το): χοντρό σχοινί καραβιού

[2] Άρμενα (τα): πανιά, ιστία

Έλειπε ο πατέρας με τη σκούνα[3] από το ταξίδι. Μίσευε[4] και ο καπετάν Καλιγέρης, ο θείος μου, για τη Μαύρη Θάλασσα. Του έπεσα στο λαιμό· τον παρακάλεσε κ' η μάννα μου από φόβο μην αρρωστήσω· με πήρε μαζί του.

- Θα σε πάρω, μου λέει, μα θα δουλέψης το καράβι θέλει δουλειά. Δεν είναι ψαρότρατα νάχης φαΐ και ύπνο. […]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να προσδιορίσεις τη σημασία της εργασίας, όπως παρουσιάζεται στο Κείμενο 1 (γύρω στις 60 λέξεις).

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να παραθέσεις ένα χωρίο από το Κείμενο 1, στο οποίο χρησιμοποιείται η μέθοδος του ορισμού (μονάδες 5). Γιατί, κατά τη γνώμη σου, γίνεται ευρεία χρήση του ορισμού από τον συγγραφέα; (μονάδες 5)

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

απασχόληση, ενέργεια, εργασία, έργο, δουλειά:

Για την καθεμιά από τις λέξεις αυτές να γράψεις μια περίοδο λόγου, διαφορετική από αυτή του Κειμένου 1, στην οποία να φαίνεται η σημασία της.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Για ποιους λόγους ο πατέρας του αφηγητή και οι γέροντες του νησιού ήθελαν να τον αποτρέψουν από το να γίνει ναυτικός (μονάδες 10); Συμφωνείς με την απόφαση του αφηγητή (μονάδες 5); Να γράψεις ένα κείμενο 100 - 150 λέξεων, στο οποίο να απαντάς τεκμηριωμένα στα ερωτήματα αυτά.

Μονάδες 15

---

[3] Σκούνα (η): είδος πλοίου

[4] Μισεύω: ταξιδεύω, φεύγω

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σημασία της εργασίας:

• Είναι κάτι περισσότερο από βιοπορισμός

• Σκόπιμη ενέργεια για την επίτευξη ενός σκοπού

• Συνδέει τους ανθρώπους που βρίσκονται σε ένα ξένο μέρος

• Έκφραση καλής θέλησης/ σύμπνοια σκοπού και βιώματος

Επισήμανση: αναγκαίο είναι τα σημεία αυτά του Κειμένου 1 οι μαθητές και οι μαθήτριες να τα αναδιατυπώσουν με δικά τους λόγια.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Χωρίο: «Η «εργασία» σύμφωνα με τον πιο καθολικό ορισμό … είναι η σκόπιμη κατανάλωση ενέργειας ή προσπάθειας σε ένα έργο για την επίτευξη ενός σκοπού ή αποτελέσματος».

Αιτιολόγηση χρήσης ορισμού:

• Παρατίθενται πληροφορίες για την έννοια της εργασίας (ενημέρωση αναγνώστη για το περιεχόμενο της εργασίας)

• Το κείμενο αποκτά επίσημο και σοβαρό ύφος (αντικειμενικότητα)

• Ο λόγος γίνεται πιο πειστικός, κ.ά.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- Η απασχόληση των εργαζομένων για περισσότερες από οκτώ ώρες, χωρίς πρόσθετη αμοιβή, είναι παράνομη.
- Το κλιματιστικό καταναλώνει σε μεγάλο βαθμό ηλεκτρική ενέργεια και πρέπει να το αλλάξουμε.
- Η εργασία που σάς ανατέθηκε πρέπει να μού αποσταλεί έως αύριο.
- Την ιστορική αυτή περίοδο έγιναν στην χώρα μας πολλά δημόσια έργα, όπως δρόμοι, νοσοκομεία κ.ά.
- Δεν έχεις άλλη δουλειά να κάνεις από το να ασχολείσαι μαζί μου;

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Λόγοι που ήθελαν ο πατέρας του αφηγητή και οι γέροντες να τον αποτρέψουν να γίνει ναυτικός:

- Η θάλασσα είναι επικίνδυνη για τη ζωή του (αναφορά σε παραδείγματα συγγενών που «ξεψύχησαν στο παλαμάρι»)
- Η θάλασσα «δεν έχει ψωμί» (δεν υπάρχει οικονομικό όφελος)

Συμφωνώ με το ότι ο αφηγητής επιλέγει να κάνει το επάγγελμα που τού αρέσει και το τεκμηριώνω με έναν συλλογισμό (π.χ. γιατί όταν ακολουθούμε το επάγγελμα που μας αρέσει είμαστε πιο ευτυχισμένοι και παραγωγικοί) ή διαφωνώ και επικαλούμαι με δικά μου λόγια τα επιχειρήματα που εκφράζονται στο κείμενο ή δικά μου (π.χ. οι ναυτικοί βρίσκονται για μεγάλο χρονικό διάστημα μακριά από την οικογένειά τους).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Ένας άλλος ρατσισμός…

Άρθρο του Κώστα Παπαχρήστου, δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική έκδοση του Βήματος στις 17 Σεπτεμβρίου 2012. Προσβάσιμο στο https://www.tovima.gr/2012/09/17/opinions/enas-allos-ratsismos.

Υπάρχει μια μορφή ρατσισμού που τη βιώνουμε ολόγυρά μας καθημερινά, προσπερνώντας την αδιάφορα όταν δεν μας στοχεύει. Αυτοί που τον υφίστανται δεν είναι καν απαραίτητο να έχουν διαβεί τα σύνορα της χώρας, πράγμα που ίσως εξηγεί γιατί το μαρτύριό τους ελάχιστα συγκινεί και διεγείρει τα ανθρωπιστικά ανακλαστικά της πλειοψηφίας των κατά δήλωση αντιρατσιστών…

Η σκηνή στην κεντρική πλατεία της Ηλιούπολης. Μια γυναίκα τρέχει να προλάβει στη στάση το ακριβοθώρητο λεωφορείο της περιοχής. Στο παγκάκι της στάσης κάθεται μια παρέα νεαρών, πάνω-κάτω σε ηλικία τρίτης λυκείου. Ξάφνου, ένα πόδι απλώνεται απ' το παγκάκι. Η γυναίκα σκοντάφτει πάνω του και πέφτει, ενώ την ίδια στιγμή η παρέα ξεσπά σε γέλια και σε επευφημίες γι' αυτόν που είχε τη φαεινή ιδέα! Η γυναίκα σηκώνεται, μαζεύει ντροπιασμένη τα κομμάτια της και μπαίνει αμίλητη στο λεωφορείο, δευτερόλεπτα πριν κλείσει η πόρτα. Είναι φανερό ότι έχει προ πολλού συμβιβαστεί με την ιδέα πως ανήκει σε κατώτερη «ράτσα». […]

Λεπτομέρεια: Η γυναίκα δεν ανήκε στους ευνοημένους της Φύσης, αυτούς που θα χαρακτηρίζονταν «ευειδείς»[1]. Ήταν αρκετά ευτραφής, και τα χαρακτηριστικά της δεν είχαν, γενικά, τίποτα το «ελκυστικό» με βάση τις επιταγές του σύγχρονου σταρ-σύστεμ. […]

Το περιστατικό δεν είναι μεμονωμένο. Ανάλογα συμβαίνουν καθημερινά στην Αθήνα (για να περιοριστώ στην πόλη μου). Και όλα, σχεδόν, έχουν ως αυτουργούς νέα παιδιά. Πολλά απ' αυτά κατεβαίνουν στους δρόμους συμμετέχοντας σε αντιρατσιστικά συλλαλητήρια, ενώ στο σχολείο βγάζουν πύρινες ανακοινώσεις κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. [..]

[1] Ευειδής (ο/η): αυτός/ή που έχει καλή εμφάνιση

Μια νέα γενιά, λοιπόν, αναδύεται φέροντας μέσα της τον σπόρο του φασισμού της εικόνας. Έτσι όπως η τελευταία επιβάλλεται με βάση τα προστάγματα ιδιοτελών κέντρων του διεθνούς image-making! Κι όσοι δεν είναι προικισμένοι με τις ιδιότητες που απαιτούν τα στερεότυπα, οφείλουν να υποβάλλονται σε πόνους κι έξοδα, ώστε να υπερνικήσουν, κατά το δυνατόν, την ίδια τη βούληση της Φύσης. […]

Καμία προοδευτική πολιτική δύναμη, καμία ευαίσθητη ανθρωπιστική οργάνωση, κανένα αντιρατσιστικό κίνημα δεν ασχολήθηκε ποτέ με αυτό το είδος κοινωνικού ρατσισμού. Και κανείς απ' αυτούς δεν ανησύχησε για τις (εν μέρει κληρονομημένες, εν μέρει αναδυόμενες) νοοτροπίες και συμπεριφορές μιας πολύ σκληρής νέας γενιάς σε ό,τι αφορά την αισθητική διαφορετικότητα ή –ακόμα χειρότερα – τη φυσική αδυναμία. […]

Κείμενο 2

Essai sur l' inégalité des races humaines

ξεχνιέται ο Αδόλφος Χίτλερ;

Το παρακάτω ποίημα του υπερρεαλιστή ποιητή Νίκου Εγγονόπουλου (1907-1985), προέρχεται από την ποιητική συλλογή Στην κοιλάδα με τους ροδώνες, εκδ. Ίκαρος, 1978. Ο τίτλος του ποιήματος στα γαλλικά είναι παρμένος από το Δοκίμιο για την ανισότητα των ανθρωπίνων φυλών του Γάλλου διανοούμενου Αρτύρ Ντε Γκομπινό.

αλήθεια –των αδυνάτων αδύνατο–
ποτές δεν εκατάφερα να καταλάβω
αυτά τα όντα που δεν βλέπουνε
το τερατώδες κοινό γνώρισμα τ' ανθρώπου
– το εφήμερο
της παράλογης ζωής του –
κι ανακαλύπτουνε διαφορές
– γιομάτοι μίσος – διαφορές
σε χρώμα δέρματος φυλή
θρησκεία

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Κατανοώντας το περιεχόμενο του Κειμένου 1, να χαρακτηρίσεις τις παρακάτω περιόδους λόγου ως Σωστές ή Λανθασμένες.

1. Το κείμενο αναφέρεται στο θέμα του ρατσισμού απέναντι σε μετανάστες.
2. Η γυναίκα δέχεται αδιαμαρτύρητα την πράξη των νεαρών, καθώς υποτιμά η ίδια τον εαυτό της.
3. Ο αρθρογράφος πιστεύει ότι η αντιρατσιστική στάση των νεαρών στο σχολείο είναι υποκριτική.
4. Ο αρθρογράφος υποστηρίζει ότι όσοι δεν ανταποκρίνονται στα στερεότυπα που θέτει ο φασισμός της εικόνας καλό θα ήταν να προσπαθήσουν να αλλάξουν την εμφάνισή τους.
5. Ο αρθρογράφος στηλιτεύει την αδιάφορη στάση προοδευτικών πολιτικών δυνάμεων και ανθρωπιστικών οργανώσεων για τη στάση της νέας γενιάς.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να καταγράψεις τη νοηματική σχέση που δηλώνουν οι ακόλουθες υπογραμμισμένες διαρθρωτικές λέξεις ή φράσεις του Κειμένου 1: <u>όταν</u>, <u>είναι φανερό ότι</u>, <u>ενώ</u>, <u>ώστε</u>, <u>ή</u>.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στα παρακάτω χωρία του Κειμένου 1 να επισημάνεις τον ρόλο των ακόλουθων σημείων στίξης.

α. του θαυμαστικού

Η γυναίκα σκοντάφτει πάνω του και πέφτει, ενώ την ίδια στιγμή η παρέα ξεσπά σε γέλια και σε επευφημίες γι' αυτόν που είχε τη φαεινή ιδέα! (2η παράγραφος)

β. των εισαγωγικών

Η γυναίκα δεν ανήκε στους ευνοημένους της Φύσης, αυτούς που θα χαρακτηρίζονταν «ευειδείς».(3η παράγραφος)

γ. των κομμάτων, της παρένθεσης και της διπλής παύλας

Καμία προοδευτική πολιτική δύναμη, καμία ευαίσθητη ανθρωπιστική οργάνωση, κανένα αντιρατσιστικό κίνημα δεν ασχολήθηκε ποτέ με αυτό το είδος κοινωνικού ρατσισμού. Και

κανείς απ' αυτούς δεν ανησύχησε για τις (εν μέρει κληρονομημένες, εν μέρει αναδυόμενες) νοοτροπίες και συμπεριφορές μιας πολύ σκληρής νέας γενιάς σε ό,τι αφορά την αισθητική διαφορετικότητα ή – ακόμα χειρότερα – τη φυσική αδυναμία. (7η παράγραφος)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια είναι η στάση του ποιητικού υποκειμένου απέναντι στο θέμα του ρατσισμού; Ποια συναισθήματα και σκέψεις σού προκάλεσε η ανάγνωση του ποιήματος; Ανάπτυξε την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

1. Λ

2. Σ

3. Σ

4. Λ

5. Σ

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

<u>όταν</u>: προϋπόθεση

<u>είναι φανερό ότι</u>: επιβεβαίωση, αποδοχή

<u>ενώ</u>: αντίθεση

<u>ώστε</u>: αποτέλεσμα

<u>ή</u>: διάζευξη

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. <u>θαυμαστικό</u>: αγανάκτηση, αποδοκιμασία ή ειρωνεία

β. <u>εισαγωγικά</u>: ειρωνεία

γ. <u>κόμματα</u>: παράθεση πληροφοριών με συνοπτικό τρόπο (ασύνδετο σχήμα)

<u>παρένθεση</u>: σχόλιο συγγραφέα

διπλή παύλα: έμφαση στην απόδοση του μηνύματος που ακολουθεί.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στάση του ποιητικού υποκειμένου:

- Ειρωνεύεται τη στάση κάποιων «όντων» να συμπεριφέρονται ρατσιστικά.
- Θεωρεί ότι ο ρατσισμός είναι ένα «τερατώδες» χαρακτηριστικό του ανθρώπου.
- Επισημαίνει τον παραλογισμό των ανθρώπων να ανακαλύπτουν διαφορές μεταξύ τους και να μην σκέφτονται ότι η ζωή τους είναι εφήμερη.
- Στηλιτεύει το μίσος των ανθρώπων που διακρίνουν τους συνανθρώπους τους με κριτήρια το χρώμα του δέρματος, τη φυλή ή τη θρησκεία.

Ο/Η μαθητής/-τρια, ανάλογα με τον βαθμό αναγνωστικής ανταπόκρισης, μπορεί να εκφράσει με σαφήνεια και τεκμηριωμένα τα συναισθήματα και τις σκέψεις του.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Για την υποτέλεια των γυναικών

Το παρακάτω κείμενο είναι διασκευασμένο άρθρο του Σωτήρη Βανδώρου, που έχει δημοσιευτεί στο https://bookpress.gr/stiles/dimosia-sizitisi/4176-mill-subjection με τίτλο Για την υποτέλεια των γυναικών, του Τζον Στούαρτ Μιλλ στις 22 Ιουνίου 2014.

[…] Το να εναντιώνεσαι στην κοινωνία σου, τη Βικτωριανή Αγγλία, και να της καταμαρτυρείς όσα ο Μιλλ στο δοκίμιό του *Για την υποτέλεια των γυναικών* (1869), γνωρίζοντας εκ των προτέρων ότι θα δεχθείς το χλευασμό και την ειρωνεία, δεν είναι για τον καθένα. Αλλά ο Τζον Στιούαρτ τιμούσε ως ισότιμή του από κάθε άποψη τη Χάρριετ Τέιλορ με την οποία συνδεόταν στενά φιλικά επί μακρόν και την οποία παντρεύτηκε μετά το θάνατο του πρώτου της συζύγου. Είναι αυτή η ξεχωριστή σχέση που τροφοδοτεί το στοχασμό του, αλλά κι ο στοχασμός του που συμπληρωματικά δίνει ποιότητα και βάθος στη σχέση αυτή.

Ο Μιλλ παρατηρεί στο βιβλίο του ότι η αντίκρουση με ορθολογικά επιχειρήματα μιας βαθιά ριζωμένης πεποίθησης (που επιπλέον έχει σχεδόν καθολική αποδοχή), σαν κι αυτή στην οποία πρόκειται να επιτεθεί ανηλεώς, εμφανίζει σοβαρότατους περιορισμούς, όταν αυτή η πεποίθηση θεμελιώνεται κατεξοχήν σε παραδεδεγμένες[1] αντιλήψεις […]

Είναι το πεδίο των έμφυλων σχέσεων, το οποίο μπαίνει στο στόχαστρο του Μιλλ και ο οποίος επιστρατεύει κάθε δυνατό επιχείρημα στο πλαίσιο μιας σαρωτικής κριτικής που ισορροπεί μεταξύ της πολεμικής διάθεσης και του στόχου να κλονίσει, έστω, την εγκυρότητα των καθιερωμένων αντιλήψεων και πρακτικών. Το μείζον επιχείρημα το οποίο διατρέχει σχεδόν το σύνολο του κειμένου βασίζεται στην αντιπαραβολή της κοινωνικής θέσης των γυναικών προς τη –μόλις προ ολίγων δεκαετιών από τη συγγραφή του δοκιμίου καταργημένη στη Βρετανική Αυτοκρατορία– δουλεία.

Εν ολίγοις, η κατάσταση των γυναικών, λέει ο Μιλλ, είναι *χειρότερη* αυτής των δούλων, κι αυτό συνιστά όνειδος για την ανθρωπότητα. Πρέπει να αλλάξει άρδην και άμεσα, προς όφελος όλων, ανδρών και γυναικών. «Η ισότητα των έγγαμων προσώπων έναντι του νόμου είναι ο μόνος τρόπος μέσω του οποίου αυτή η ιδιαίτερη σχέση μπορεί να

[1] Παραδεδεγμένος: αυτός που τον έχουν αποδεχτεί ευρέως ως προς την αλήθεια και το κύρος του. Παραδεδεγμένες απόψεις/αντιλήψεις, τα παραδεδεγμένα, αυτά που πολύς κόσμος δέχεται ως ορθά, αυτά που ισχύουν κατά παράδοση (ήθη, συμπεριφορές κ. λπ)

πάψει να αντιβαίνει στη δικαιοσύνη προς αμφότερες τις πλευρές και την κοινή τους ευτυχία, αλλά και το μοναδικό μέσο που μπορεί να κάνει την καθημερινή ζωή του ανθρώπινου είδους σχολείο υψηλής ηθικής καλλιέργειας».

Κείμενο 2

Η ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Το παρακάτω ποίημα είναι απόσπασμα της Ζωής Καρέλλη, με τίτλο Η άνθρωπος, και ανήκει στο συλλογικό τόμο Τα Ποιήματα, ΙΙ, σσ. 123-24

Εγώ γυναίκα, η άνθρωπος,
ζητούσα το πρόσωπό Σου
πάντοτε,
ήταν ως τώρα του ανδρός
και δεν μπορώ αλλιώς
να το γνωρίσω.{…}

Πίστεψα πως υπάρχω,
θα υπάρχω,
όμως πότε υπήρχα δίχως του
και τώρα,
πώς στέκομαι, σε ποιο φως,
ποιος είναι ο δικός μου ακόμα
καϋμός;

Ω, πόσο διπλά υποφέρω,
χάνομαι διαρκώς,
όταν Εσύ οδηγός μου δεν είσαι.
Πώς θα δω το πρόσωπό μου,
την ψυχή μου πώς θα παραδεχτώ,
όταν τόσο παλεύω […]

Και λέω πως είμαι ακέραιος
άνθρωπος
και μόνος. Δίχως του δεν

εγινόμουν
και τώρα είμαι και μπορώ
κι είμαστε ζεύγος χωρισμένο,
εκείνος
κι εγώ έχω το δικό μου φως,
εγώ ποτέ, σελήνη,
είπα πως δεν θα βαστώ απ' τον
ήλιο
κι έχω τόσην υπερηφάνεια
που πάω τη δική του να φτάσω
και να ξεπεραστώ, εγώ,
που τώρα μαθαίνομαι και πλήρως
μαθαίνω πως θέλω σ' εκείνον ν'
αντισταθώ
και δεν θέλω από κείνον τίποτα
να δεχτώ και δε θέλω να
περιμένω.[…]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1^{ο} υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60-70 λέξεις να παραθέσεις τις θέσεις του Τζον Στούαρτ Μιλλ για τις έμφυλες σχέσεις και τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία.

Μονάδες 10

2^{ο} υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις δυο τρόπους με τους οποίους επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στις περιόδους λόγου στην 1^{η} παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^{ο} υποερώτημα (μονάδες 15)

Πώς μπορείς να χαρακτηρίσεις το ύφος λόγου στο Κείμενο 1, απλό ή σοβαρό (μονάδες 4); Δικαιολόγησε την απάντησή σου με αναφορά σε τρεις γλωσσικές επιλογές (μονάδες 6) και αιτιολόγησε αυτήν την επιλογή με κριτήριο την πρόθεση του συγγραφέα (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Να περιγράψεις και να ερμηνεύσεις τις διακυμάνσεις των σχέσεων του ποιητικού υποκειμένου με τον άντρα, τεκμηριώνοντάς τις σε συγκεκριμένες αναφορές. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σού προκάλεσε η ανάγνωση του ποιήματος; Οργάνωσε την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο Τζ. Στ. Μιλλ αναγνώριζε ισότιμη αξία στις γυναίκες, στάση που αποτυπώνεται σε σχετικό δοκίμιό του και διαμορφώθηκε κυρίως από την σχέση του με τη Χ. Τέιλορ. Πίστευε ότι δεν ήταν εύκολη η ανασκευή εδραιωμένων και ισχυρών πεποιθήσεων. Κύριο επιχείρημά του ήταν η - συγκρινόμενη με τους δούλους - επονείδιστη θέση των γυναικών, η οποία αποβαίνει σε βάρος της ευτυχίας των δύο φύλων και κάθε αισθήματος δικαίου και ηθικής.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συνοχή αναφέρεται στο σύνολο των γλωσσικών μέσων με τα οποία οι γλωσσικές μονάδες (προτάσεις, περίοδοι) συνδέονται μεταξύ τους, ώστε να αποτελέσουν μεγαλύτερες ενότητες λόγου. Ειδικότερα:

α) αναφορά: αφορά τη σχέση ενός κειμενικού στοιχείου με ένα άλλο που προηγείται ή έπεται (με τη χρήση αντωνυμιών): *Είναι αυτή η ξεχωριστή σχέση.*

β) σύζευξη: αφορά τη σύνδεση ενοτήτων λόγου με τη χρήση διαρθρωτικών λέξεων, που δηλώνουν: αντίθεση: *Αλλά ο Τζον Στ., …αλλά κι ο στοχασμός του*…

3ο υποερώτημα (μονάδες 15).

Το ύφος λόγου μπορεί να χαρακτηριστεί ως σοβαρό και πυκνό, διότι:

- το κείμενο χαρακτηρίζεται από συσσώρευση αφηρημένων όρων που του προσδίδουν πυκνό ύφος όπως στην περίοδο λόγου (2η παράγραφο): «*η αντίκρουση με ορθολογικά επιχειρήματα μιας βαθιά ριζωμένης πεποίθησης (που επιπλέον έχει σχεδόν καθολική αποδοχή)*»,
- ειδικό λεξιλόγιο «*Εσωτερικεύουμε και «φυσικοποιούμε» σειρά από παραδοχές*»,
- υποτακτικός παρά παρατακτικός λόγος (π.χ. 2η παράγραφος του κειμένου)

- παθητική σύνταξη: «*όταν αυτή η πεποίθηση θεμελιώνεται κατεξοχήν σε παραδεδεγμένες αντιλήψεις […] οι οποίες επισυμβαίνουν σε πολύ πρώιμη ηλικία και βάσει των οποίων ορίζουμε θεμελιωδώς τη σχέση μας με τους άλλους και το κόσμο*.»,
- αναφορική λειτουργία της γλώσσας κατά κανόνα, με ελάχιστες εξαιρέσεις συνυποδηλωτικής γλώσσας: *σαρωτική κριτική, στόχαστρο*.

Παρατήρηση: *Η αναφορά σε τρεις από τις παραπάνω ενδεικτικές γλωσσικές επιλογές αρκεί, για να χαρακτηριστεί πλήρης η απάντηση του υποερωτήματος.*

Όλα τα παραπάνω συνταιριάζουν με τη σοβαρότητα του θέματος (υποτέλεια των γυναικών) και αυξάνουν την αντικειμενικότητα, την ουδετερότητα και την αποστασιοποίηση που επιδιώκει ο συντάκτης. Αυτά είναι γνωρίσματα ενός δοκιμιακού λόγου, που στοχεύει στην ενημέρωση και κυρίως στον προβληματισμό του δέκτη.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)[1]

Στο ποίημα αυτό αποτυπώνεται η υπαρξιακή αγωνία της γυναίκας να γνωρίσει τον εαυτό της. Καταδεικνύεται η εναγώνια μετάβαση της γυναίκας από την πατριαρχική παράδοση στην συγκρότηση της ταυτότητάς της, την οποία κατακτά συμβολικά με το θηλυκό άρθρο μπροστά από το προαιώνια αρσενικό ουσιαστικό άνθρωπος.

Στην 1η στροφή λέγεται ότι η γυναίκα ήταν προσανατολισμένη στη γνώση και ύπαρξη του ανδρός, κι όχι στη δική της «*εγώ , η γυναίκα, ζητούσα το πρόσωπό Σου,* ***πάντοτε*** *ήταν* ***ως τώρα*** *του ανδρός…»,* γεγονός το οποίο επιβεβαιώνεται και στη 2η στροφή: «*πίστεψα πως υπάρχω, θα υπάρχω, όμως πότε υπήρχα δίχως του…*». Ωστόσο, στην 3η στροφή εκφράζει με την προσωπική κτητική αντωνυμία το δικό της εγώ: «*…να δω το πρόσωπό μου/την ψυχή μου πώς θα παραδεχτώ*», αν και δυσκολεύεται, αφού «*τόσο παλεύω*». Στην 4η στροφή τα καταφέρνει κι είναι «*εκείνος κι εγώ*» και ενώ «*δίχως του δεν εγινόμουν κι τώρα είμαι και μπορώ*». Ήδη είναι μόνη, δηλαδή αυθύπαρκτη, κι όχι ετερόφωτη (σελήνη). Ενδεικτική είναι η δήλωση «κι εγώ έχω το δικό μου φως». Στην 4η

[1] Το ποίημα της Ζωής Καρέλλη «Η Άνθρωπος» περιλαμβάνεται στην ποιητική συλλογή *Αντιθέσεις* (1957). Μόλις ένα χρόνο νωρίτερα οι Ελληνίδες άσκησαν τα εκλογικά τους καθήκοντα στις βουλευτικές εκλογές. Αν η Σιμόν ντε Μποβουάρ έγραψε με το *Δεύτερο φύλο* το μανιφέστο του φεμινισμού, η Ζ. Καρέλλη έγραψε με την *Άνθρωπο* ένα κείμενο ποιητικού φεμινιστικού υπαρξισμού.

στροφή ολοκληρώνεται η αντίθεση που χαρακτηρίζει το ποίημα και σηματοδοτεί τη μετάβαση του ποιητικού υποκειμένου από την εξάρτηση στη χειραφέτηση.

Ανάλογη με την ανταπόκριση των μαθητών/-τριών αναμένεται να είναι η έκθεση συναισθημάτων, εντυπώσεων και σκέψεων επί του κύριου προβληματισμού που θέτει το ποίημα.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

[Κατηγορίες γυναικών που αφορά στις μέρες μας η Γιορτή της Γυναίκας]

Το παρακάτω κείμενο είναι διασκευασμένο άρθρο της Εύας Στάμου, που έχει δημοσιευτεί στον ιστότοπο bookpress.gr/stiles/210-stamou/1426-giorti-tis-gynaikas με τίτλο «Μας αφορά η Γιορτή της Γυναίκας;» στις 6 Μαρτίου 2011.

Η 8η Μαρτίου καθιερώθηκε το 1975 από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών ως η «Διεθνής μέρα εορτασμού των επιτευγμάτων των γυναικών» άσχετα από φυλετικούς, οικονομικούς, πολιτιστικούς ή γλωσσικούς διαχωρισμούς. Σκοπός της θεσμοθέτησης ήταν να συμβάλλει στην ισότητα μεταξύ των δύο φύλων.

Εξίσου σημαντική όμως είναι και η ισότητα ανάμεσα στις γυναίκες. Η απουσία οποιασδήποτε διάκρισης μεταξύ διαφορετικών ομάδων γυναικών μπορεί να κρύβει μια παγίδα που αντί να προάγει την ισότητα, αναδεικνύει συγκεκριμένες κοινωνικές και οικονομικές κατηγορίες, αγνοώντας την ίδια στιγμή τις πιο ευάλωτες ομάδες που έχουν πραγματική ανάγκη προστασίας και υποστήριξης.

Για ποιες γυναίκες μιλάμε όταν αναφερόμαστε στις γυναίκες που είθισται να γιορτάζουν την 8η Μαρτίου; Ποιες κατηγορίες γυναικών αφορά στις μέρες μας η Γιορτή της Γυναίκας; Η ανάγκη διαφοροποίησης είναι επιτακτική.

Μιλώντας για το κοινωνικό φάσμα, […] μπορούμε να μιλήσουμε για γυναίκες της μεσαίας και της ανώτερης τάξης που μοιράζονται -στις Δυτικές κοινωνίες- την πολιτική και οικονομική εξουσία με τους άνδρες, αλλά και […] για μητέρες που μεγαλώνουν στο σπίτι τα παιδιά τους, υπαλλήλους, φοιτήτριες, εργάτριες του ελάχιστου ημερομισθίου, «αόρατες» μουσουλμάνες των αστικών κέντρων των οποίων κάθε επαφή με τον έξω κόσμο μεσολαβείται από τον σύζυγο ή τον κηδεμόνα, μετανάστριες από την ανατολική Ευρώπη που δουλεύουν ανασφάλιστες στα σπίτια ή τους αγρούς για ένα πιάτο φαΐ, τσιγγάνες που επαιτούν στα φανάρια.

Οι γυναίκες που διαφημίζουν το κορμί τους προς πώληση σε περιοδικά, εφημερίδες και τηλεοπτικά κανάλια -σαν οποιοδήποτε άλλο προϊόν- είναι ένα φαινόμενο που έχει πάψει να μας σοκάρει ή να μάς προβληματίζει ως κοινωνία, αφού θεωρούμε πλέον την κατάσταση αυτή φυσική. Συνέπεια αυτής της λογικής είναι η αποδυνάμωση του κινήματος κατά της σεξουαλικής εκμετάλλευσης. […]

Στην άκρη του φάσματος έχουμε τις γυναίκες που αποκτούν πανεπιστημιακά πτυχία, ασχολούνται με τα κοινά, καθιερώνονται σε επαγγέλματα που μέχρι πρόσφατα θεωρούνταν καθαρά ανδρικά και ζουν τη ζωή τους με τρόπους που σταδιακά καταργούν τους παγιωμένους ρόλους και τα παραδοσιακά πρότυπα που ακόμα επικρατούν στις Δυτικές κοινωνίες. […]

Κείμενο 2

Η ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΜΕΝΗ

Το παρακάτω διασκευασμένο απόσπασμα είναι από το έργο της Καλλιρρόης Παρρέν με τίτλο Η Χειραφετημένη (Η Χειραφετημένη. Τυπογραφείον Παρασκευά Λεώνη, Αθήναι 1900, σελ. 129-138, στον Τόμο Η', σελ. 357, εκδόσεις Σοκόλης, 1997

[…]Εάν έπαυες να με αγαπάς ποτέ, είχεν είπει την πρώτην ημέραν των γάμων της εις τον άνδρα της, θα απέθνησκον. Αλλ΄ ευθύς ως μετανοήσασα: *όχι, θα έμενεν η Τέχνη, θα μου έμενεν η εργασία. Θα έζων.*

Ο Κώστας[1] εννόει τώρα και αυτός την δύναμιν της Τέχνης. Εννόει όλα τα αισθήματα τα οποία αύτη αφυπνίζει. Ηννόει τα φίλτρα και τα μαγικά της μυστήρια. Ηννόει την μεγάλην αντίπαλον, την οποία ευρίσκουν τα ανυπότακτα πνεύματα και αι μικραί της ανθρώπινης φύσεως ατέλειαι εις αυτήν.

Η Μαρία ακράτητος κατέβη εις τον κήπον. «Ελάτε, εφώναζε, διευθυνόμενη προς μιαν τεχνητήν λίμνην, η οποία ευρίσκετο όπισθεν της οικίας. Ελάτε εις την λίμνην, είναι πολύ εύμορφα».

Η πενθερά της κατέβη και αυτή την κλίμακα, χωρίς να εννοή καλά-καλά, διατί κατέβαινεν. Όταν όμως ησθάνθη τας ψυχράς σταγόνας του νερού επί του μετώπου της έστρεψεν προς τα οπίσω. Ο Κώστας εσταμάτησε και αυτός.

Η μητέρα του δεν ήθελε να φανή ολιγώτερον της νύμφης της ηρωική και να δείξη ότι εφοβείτο την βροχήν, αλλά δεν ηννόει και να βραχή. «Φώναξέ την να επιστρέψη, είπεν εις τον υιόν. Η υγρασία θα την πειράξη. Αι νέαι γυναίκες είναι πάντοτε απερίσκεπτοι τας πρώτας ημέρας του γάμου των».

Η Μαρία, η οποία δεν ήτο μακράν, ήκουσε τους λόγους της πενθεράς της. Έσπευσε να επιστρέψη, φοβουμένη μήπως την δυσαρεστήση. Και ως δια να δικαιολογηθή,

[1] Στο μυθιστόρημα Η Χειραφετημένη, η Μαρία Μύρτου, ζωγράφος από την Αθήνα, ζει και εργάζεται μόνη στην Κωνσταντινούπολη. Εκεί γνωρίζει τον Κώστα Μεμιδώφ, γόνο φαναριώτικης οικογένειας και τον παντρεύεται κρυφά.

εδοκίμασε να της περιγράψη το θέαμα της λίμνης, όταν βρέχη. «Η λίμνη, η τόσος ήσυχος και ακίνητος άλλοτε, ήρχισε λέγουσα, η οποία σπινθοβολεί, μόνον όταν ο ήλιος στέλη θερμά φιλιά, η λίμνη τώρα με την βροχήν παίρνει τα φιλιά της οπίσω. Και να ιδήτε πως ανοίγει χίλια στόματα και πώς δέχεται τα ξενητευμένα της και πώς αναστατώνει τα ήσυχα και δροσερά παλάτια της…»

Η πενθερά της την έβλεπε, ως να εφαίνετο αμφιβάλλουσα αν η νύμφη της ήτο καλά. Αυτή εσκέπτετο πώς θα επέστρεφεν εις το Σταυροδρόμι με τας τρομερές λάσπες των δρόμων και η Μαρία ωμιλούσε για φιλιά και δροσερά παλάτια. Δεν ημπόρεσε να κρατήση έν μειδίαμα[2] οίκτου, το οποίον δεν διέφυγε την προσοχήν του Κώστα. Και καθώς εγνώριζε καλά την μητέραν του, εμάντευσε τας σκέψεις της. Δεν θα την εννοήση ποτέ την Μαρίαν η μητέρα, εσκέπτετο! Και ησθάνετο ως κάτι να του επίεζε την ψυχήν.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60-70 λέξεις να παραθέσεις τα ερωτήματα που θέτει η συντάκτρια και τις απαντήσεις που επιχειρεί να δώσει.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Κατά τη γνώμη σου, οι τρεις τελευταίες παράγραφοι του Κειμένου 1 μπορούν να αποτελέσουν μια ξεχωριστή νοηματική ενότητα; Απάντησε με συντομία και τεκμηριωμένα με σχετικές αναφορές στο κείμενο.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μία μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση σωστή).

1 «Η 8η Μαρτίου καθιερώθηκε το 1975 από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών ως η…» (1η παράγραφος): η λέξη «καθιερώθηκε» με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

[2] Ελαφρύ χαμόγελο (με ειρωνική χροιά)

α. κατακυρώθηκε

β. καταχωρήθηκε

γ. επικυρώθηκε

δ. ορίσθηκε

2.«Η απουσία οποιασδήποτε διάκρισης μεταξύ διαφορετικών ομάδων γυναικών μπορεί να κρύβει μια παγίδα που αντί να προάγει την ισότητα…» ($2^{η}$ παράγραφος). Με τη μεταφορά ως εκφραστικό σχήμα η συντάκτρια επιχειρεί να:

α. κάνει το νόημα της φράσης πιο ζωηρό και το ύφος λόγου πιο ειρωνικό,

β. χρησιμοποιεί τη λέξη με την πραγματική της σημασία,

γ. αναδείξει τον κίνδυνο που παραμένει παρά την ισότητα,

δ. συγκρίνει δύο έννοιες, την ισότητα των γυναικών και τη διαφορετικότητα.

3. Η λέξη «φάσμα» ($4^{η}$ παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

α. φάντασμα

β. φωτεινή δέσμη

γ. συχνότητες

δ. μια κλίμακα με νοητά άκρα.

4. «…των οποίων κάθε επαφή με τον έξω κόσμο μεσολαβείται από τον σύζυγο ή τον κηδεμόνα» ($4^{η}$ παράγραφος): Με την επιλογή της παθητικής σύνταξης στην παραπάνω πρόταση η συντάκτρια επιδιώκει να:

α. τονίσει την εξάρτηση και κηδεμονία των γυναικών αυτών από τους άντρες τους,

β. επισημάνει την ευθύνη των αντρών για την παραπάνω κατάσταση,

γ. δηλώσει το άνισο της μεταχείρισης με τις γυναίκες του δυτικού κόσμου,

δ. ειρωνευτεί την κατάσταση των γυναικών που κηδεμονεύονται από τους άντρες τους.

5. «έχει πάψει να μας σοκάρει»: η φράση-σχόλιο της συντάκτριας ($5^{η}$ παράγραφος) δηλώνει:

α. παραδοχή

β. συμφωνία

γ. επιδοκιμασία

δ. αγανάκτηση

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Να ερμηνεύσεις τη διαφορετικότητα των δύο γυναικών, που πρωταγωνιστούν στο Κείμενο 2, τεκμηριώνοντάς την με συγκεκριμένες αναφορές (120-150 λέξεις).

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συντάκτρια διερωτάται αν συγκεκριμένες ομάδες γυναικών αφορά ο εορτασμός της 8ης Μαρτίου. Θεωρεί ότι είναι αναγκαία η κατηγοροποίησή τους που εκτείνεται από το ένα άκρο γυναικών της ανώτερης τάξης μέχρι το άλλο των φτωχών και των απόρων· από εκείνες των οποίων το σώμα εμπορευματοποιείται μέχρι εκείνες που αμφισβητούν στην επαγγελματική τους ζωή τα καθιερωμένα στερεότυπα. Οι τελευταίες έχουν αποδείξει ότι η επιτυχία είναι αποτέλεσμα ικανοτήτων ανεξαρτήτως φύλου.

2ο υποερώτημα(μονάδες 10)

Οι τρεις τελευταίες παράγραφοι του Κειμένου 1 μπορούν να αποτελέσουν μια ξεχωριστή νοηματική ενότητα, καθώς σε αυτές η συντάκτρια αναφέρεται σε επιμέρους κοινωνικές, οικονομικές επαγγελματικές ομάδες γυναικών, για να τεκμηριώσει με παραδείγματα τη θέση της ότι είναι επιτακτική η ανάγκη διαφοροποίησης των γυναικών (3η παράγραφος). Γλωσσικά και νοηματικά η ενότητα των παραγράφων επιχειρείται με την επανάληψη της ονοματικής φράσης «κοινωνικό φάσμα», η οποία παρατηρείται στην αρχή της τέταρτης παραγράφου και στην έκτη παράγραφο του Κειμένου 1 (Στην άκρη του φάσματος…). Η λέξη «φάσμα» αποτυπώνει το σύνολο της κοινωνίας (τη διαστρωμάτωσή της).

3ο υποερώτημα (μονάδες 15).

1. δ
2. γ
3. δ
4. α
5. δ

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

- Η Μαρία ήταν «ακράτητος» στην παρόρμησή της να απολαύσουν την λίμνη υπό βροχή, όπου ήταν «πολύ εύμορφα». Ωστόσο, η πεθερά της είχε άλλες ανάγκες και ενδιαφέροντα, διαφορετικό εντελώς τρόπο θέασης του κόσμου: «Αυτή εσκέπτετο πώς θα επέστρεφεν εις το Σταυροδρόμι με τας τρομερές λάσπες των δρόμων και η Μαρία ωμιλούσε για φιλιά και δροσερά παλάτια».
- Η Μαρία, η οποία επαγγέλλεται και εκφράζεται ακόμη και στην καθημερινότητά της μέσω της τέχνης, ενώ είχε πείσει το σύζυγό της για τη μαγική «δύναμιν της Τέχνης… τα αισθήματα τα οποία αύτη αφυπνίζει…. τα φίλτρα και τα μαγικά της μυστήρια…» προσέκρουσε στον ακλόνητο πραγματισμό της πεθεράς της που δεν ένιωθε την ανάγκη να απολαύσει αισθητικές συγκινήσεις από τη βροχή και το θέαμα που προσφέρει στην λίμνη.
- Η πεθερά της ενδιαφερόταν περισσότερο για την αυτοεικόνα της, για την εντύπωση που θα προκαλούσε: «Η μητέρα του δεν ήθελε να φανή ολιγώτερον της νύμφης της ηρωική και να δείξη ότι εφοβείτο την βροχήν, αλλά δεν ηννόει και να βραχή. Φώναξέ την να επιστρέψη, είπεν εις τον υιόν...».
- Η Μαρία φαίνεται, ως άνθρωπος της Τέχνης, να λειτουργεί περισσότερο με το συναίσθημα και όχι με τη λογική, όπως η πεθερά της. Είναι εμφανής στη σκηνική ενότητα του Κειμένου 2 η διαφορετική προσέγγιση της ζωής από τις δύο γυναίκες.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

[Φύλο και επαγγελματικός προσανατολισμός: ο ρόλος των Μ.Μ.Ε. στην επιλογή επαγγέλματος από τα δύο φύλα]

Το Κείμενο είναι απόσπασμα άρθρου των Δόμνα Κακανά, Γιάννη Καμαριανού και Παναγιώτας Μεταλλίδου το 2002, στο επιστημονικό περιοδικό «Μέντορας» (τ. 2, σελ. 18-28)

Είναι χαρακτηριστικό ότι τα δύο φύλα φαίνεται να αντιλαμβάνονται διαφορετικά το ρόλο των Μ.Μ.Ε. και τη συνεισφορά τους στον επαγγελματικό προσανατολισμό των νέων. Από τη μια μεριά, τα αγόρια θεωρούν σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι τα κορίτσια τα Μ.Μ.Ε. ως μέσα διάδοσης επιστημονικών γνώσεων, αξιών και πληροφόρησης για επαγγέλματα, καθώς και ως μέσα πληροφόρησης για τον κόσμο γενικότερα. Γεγονός που τα κατευθύνει στην αναζήτηση της πληροφορίας, όπως προαναφέραμε, σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι τα κορίτσια. Τα κορίτσια, από την άλλη, αντιλαμβάνονται σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι τα αγόρια τα Μ.Μ.Ε. ως μέσα προβολής και διαμόρφωσης επαγγελματικών προτύπων. Η αντίληψή τους αυτή αντανακλάται και στην επιλογή της συγκεκριμένης τηλεοπτικής ζώνης, όπου μέσα από τηλεοπτικά πρότυπα ενισχύονται αυτά τα πρότυπα (μεταγλωττισμένες σειρές και ποικίλα talk shows). Τέτοια μηνύματα πιθανόν να κατευθύνουν προς συγκεκριμένες επαγγελματικές επιλογές […].

Πιστεύουμε ότι τα Μ.Μ.Ε. σε συνδυασμό με την εκπαίδευση μπορούν να συνεισφέρουν στον επαγγελματικό προσανατολισμό των νέων ανθρώπων. Μπορούν να αναδείξουν τις νέες συνθήκες μέσα στις οποίες διαμορφώνεται η παραγωγική διαδικασία, με τέτοιο τρόπο, ώστε αυτός να γίνει κατανοητός από τους νέους. Άλλωστε, σύμφωνα με τα ευρήματά μας, οι νέοι φαίνονται πρόθυμοι να διεκδικήσουν ένα πολύπλευρο και γόνιμο επαγγελματικό προσανατολισμό από μια ποικιλία πηγών. Στα πλαίσια αυτά αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα της χρήσης των σύγχρονων Μ.Μ.Ε. Ωστόσο, δεν παραλείπουν, ιδιαίτερα τα κορίτσια, να τονίζουν το σεξιστικό τους χαρακτήρα στον τρόπο προβολής των επαγγελματικών αξιών.

Καθώς η ερευνητική δραστηριότητα με επίκεντρο τα Μ.Μ.Ε. φαίνεται πως ωριμάζει, οι περισσότερες έρευνες συμφωνούν πως οι επιδράσεις των Μ.Μ.Ε. δεν είναι αναγκαστικά άμεσες και δραστικές, αλλά διάχυτες και μακροχρόνιες. Δεν περιορίζονται σε συγκεκριμένες συμπεριφορές ή κοινωνικές δραστηριότητες ούτε σε συγκεκριμένες χρονικές στιγμές, αλλά έχουν συνολική επίδραση στην γενική εξέλιξη των πολιτικών, οικονομικών

και κοινωνικών διαδικασιών. Τα Μαζικά Μέσα Επικοινωνίας και Ενημέρωσης έχουν εν δυνάμει την ικανότητα να λειτουργήσουν χειραφετικά τόσο ως προς την επαγγελματική επιλογή των νέων ανθρώπων, αγοριών και κοριτσιών, όσο και ως προς τη θετική παρέμβαση στο πρόβλημα της ισότητας των δύο φύλων. Η δύναμη του μαζικού Μέσου, αλλά και του νέου Μέσου της σύγχρονης τεχνολογίας είναι τέτοια, ώστε να μπορεί να **υπερνικήσει** εμπόδια, όπως για παράδειγμα ο σεξισμός ή ακόμα και η γεωγραφική απόσταση ή η πολιτισμική απομόνωση από τα κέντρα προώθησης του επαγγελματικού προσανατολισμού και να λειτουργήσει εξισωτικά απέναντι σε κάθε μορφή, φυλετικών, κοινωνικών, οικονομικών, μορφωτικών, γεωγραφικών ανισοτήτων.

Κείμενο 2

Αξιωματικός

Το ποίημα είναι του Μάρκου Μέσκου (1935-2019) και δημοσιεύτηκε στη συλλογή Πριν από τον θάνατο, το 1958 και στη συλλογή Μαύρο δάσος, εκδόσεις Νεφέλη, 1999.

Στο σκολειό, πολλές φορές η δασκάλα μάς ρωτούσε:
– Και τι θα γίνετε σα μεγαλώσετε, τι θα γίνετε
όταν σκορπίσετε από δω,
σαν γίνετε άντρες;

Κατέβαζα το κεφάλι κι έλεγα μέσα μου:
– Αξιωματικός πάνω στο άλογο, αξιωματικός!…

Μα τώρα που γνωρίζω τι σημαίνουν τα παράσημα,
τ’ αστέρια πάνω στις επωμίδες, τώρα που γνωρίζω
τι σημαίνουν οι γυαλισμένες μπότες, τι σημαίνουν
τα σπιρούνια και οι ματωμένες σάλπιγγες,
προτιμώ να ’μαι βοσκός με τα γελάδια
όλη μέρα, βρέχει, χιονίζει, στο δάσος…

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να καταγράψεις, σε 50-60 λέξεις, τους τρόπους με τους οποίους οι νέοι αντιλαμβάνονται την προσφορά των ΜΜΕ στον επαγγελματικό τους προσανατολισμό, αναλόγως με το φύλο τους, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Άλλωστε, Ωστόσο: Ποιος είναι ο ρόλος των δύο λέξεων στην οργάνωση των νοημάτων της δεύτερης παραγράφου του Κειμένου 1;

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις με την ένδειξη Σωστό ή Λάθος, σύμφωνα με τα νοήματα του Κειμένου 1.

1. Το ύφος του Κειμένου 1 είναι, κατά κύριο λόγο, παιγνιώδες.
2. Στην παρένθεση της 1ης παραγράφου *(μεταγλωττισμένες σειρές και ποικίλα talk shows)* αναφέρονται παραδείγματα τηλεοπτικών εκπομπών που παρακολουθούν τα κορίτσια.
3. Το Κείμενο 1, ως επιστημονικό άρθρο, έχει προσεγμένο λεξιλόγιο.
4. Στην τελευταία περίοδο του Κειμένου 1 «Η δύναμη … γεωγραφικών ανισοτήτων» παρατηρείται πολυσύνδετο σχήμα.
5. Η λέξη «υπερνικήσει» στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 μπορεί να αντικατασταθεί με την λέξη «ξεπεράσει», χωρίς να διαφοροποιηθεί το νόημα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις, αξιοποιώντας χωρία του Κειμένου 2, την αλλαγή στα επαγγελματικά όνειρα του ποιητικού υποκειμένου. Συμφωνείς ή διαφωνείς με τη στάση του; Το κείμενό σου να έχει έκταση 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Στο Κείμενο 1 οι αντιλήψεις των νέων, αναφορικά με την συνδρομή των ΜΜΕ στις επαγγελματικές τους βλέψεις, διαφοροποιούνται, αναλόγως του φύλου τους, ως εξής:

- Τα αγόρια αντιμετωπίζουν, κατά κύριο λόγο, τα ΜΜΕ ως πηγή άντλησης γνωστικών και πληροφοριακών επαγγελματικών στοιχείων
- Τα κορίτσια τα προσεγγίζουν, περισσότερο, ως χώρους ανάδειξης/καταξίωσης κάποιων επαγγελμάτων και ως πεδίο προώθησης υποδειγματικών επαγγελματικών επιλογών.

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Οι δύο λέξεις είναι διαρθρωτικές, βοηθούν στην ομαλότερη μετάβαση στα νοήματα ανάμεσα στις περιόδους λόγου της δεύτερης παραγράφου του Κειμένου 1. Ειδικότερα:

- «άλλωστε»:
    - Προστίθεται ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο, αυτό της προθυμίας των νέων να ενημερωθούν πολύπλευρα για το επαγγελματικό τους μέλλον.
    - Λειτουργεί ενισχυτικά ως προς τη θέση της προηγούμενης περιόδου ότι τα ΜΜΕ (σε συνδυασμό με την εκπαίδευση) συνεισφέρουν θετικά στο να κατανοήσουν οι νέοι τις τρέχουσες επαγγελματικές συνθήκες.
- «ωστόσο»:
    - Με αυτήν οριοθετείται η αντίθεση μεταξύ της αναγκαιότητας χρήσης των σύγχρονων ΜΜΕ και των σεξιστικών αξιών που προβάλλονται από αυτά.
    - Παρουσιάζονται και οι δύο αντιλήψεις των νέων για την χρήση των ΜΜΕ.

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

1. Λ

2. Σ
3. Σ
4. Λ
5. Σ

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- Το ποιητικό υποκείμενο σε νεαρή ηλικία ονειρευόταν να ασκήσει ένα επάγγελμα με μεγάλη αίγλη, ήθελε να γίνει «αξιωματικός», όπως το αντιλαμβανόταν από τα εξωτερικά χαρακτηριστικά «πάνω στο άλογο», «παράσημα», «επωμίδες» κτλ.
- Όταν μεγάλωσε και είχε την εμπειρία «γνωρίζω» (δύο φορές στο κείμενο) του ρόλου του αξιωματικού και του «τι σημαίνουν» (τρεις φορές στο κείμενο) όλα όσα το είχαν εντυπωσιάσει αρχικά, επέρχεται η μεταστροφή στις επιλογές.
- Το επάγγελμα του «προτιμά» είναι εντελώς αντίθετο συγκριτικά με την αρχική επιλογή «να ‘μαι βοσκός», κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες «βρέχει, χιονίζει», χωρίς λαμπρές στολές και άλογα, στο «δάσος».
- Οι μαθητές/-τριες μπορούν να αναφέρουν ως λόγο της μεταστροφής, τη γνώση που έχει αποκτήσει το ποιητικό υποκείμενο για τον πόλεμο και τις πληγών που δημιουργεί «ματωμένες σάλπιγγες».

Ανάλογα με την αναγνωστική ανταπόκριση και τις προσωπικές του προτιμήσεις ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να εκφράσει τη συμφωνία ή τη διαφωνία του/της με την στάση που υιοθετεί το ποιητικό υποκείμενο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

[Οι γυναίκες κινδυνεύουν περισσότερο από τη φτώχεια στην Ευρώπη]

Το ακόλουθο άρθρο είναι της Δανάης Μαραγκουδάκη, δημοσιευμένο στις 8/3/2021 στον ιστοχώρο της εφημερίδας Capital. Είναι ελαφρά διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Μεγαλύτερο κίνδυνο να βρεθούν σε καθεστώς φτώχειας έχουν οι γυναίκες απ' ό,τι οι άνδρες στην Ευρώπη, σύμφωνα με τον Ειδικό Εισηγητή του ΟΗΕ[1] για ζητήματα φτώχειας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, Olivier De Shutter, ο οποίος πραγματοποίησε πρόσφατα αποστολή δύο μηνών στην Ευρωπαϊκή Ένωση ερευνώντας τους τρόπους με τους οποίους οι χώρες της Γηραιάς Ηπείρου αντιμετωπίζουν τη φτώχεια.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει πως οι γυναίκες διατρέχουν δυσανάλογα μεγαλύτερο κίνδυνο να βρεθούν σε συνθήκες φτώχειας σε σύγκριση με τους άνδρες. Το ποσοστό ξεκινά από το 22,3% έναντι 20,4% και μεγαλώνει σε μεγαλύτερες ηλικίες (22,3% έναντι 18,2%).

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ[2], το ποσοστό κινδύνου φτώχειας το 2019 ήταν ελαφρώς υψηλότερο για τις γυναίκες (18%) σε σχέση με τους άνδρες (17,7%). Ωστόσο, σε μεγαλύτερες ηλικίες το χάσμα διευρύνεται: Ο κίνδυνος φτώχειας για άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών εκτιμάται σε 13,4% για τις γυναίκες και σε 10,9% για τους άνδρες. Ο κίνδυνος φτώχειας για τις γυναίκες άνω των 75 ετών εκτιμάται σε 15,4%, ενώ για τους άνδρες της αντίστοιχης ομάδας ηλικιών σε 9,3%.

Σύμφωνα με τον Ειδικό Εισηγητή του ΟΗΕ αυτό συμβαίνει, διότι υπάρχει ακόμη διαχωρισμός των ρόλων μεταξύ γυναικών και ανδρών, με αποτέλεσμα να είναι πιο δύσκολο για τις γυναίκες να αναζητήσουν μακροχρόνια και πλήρους απασχόλησης εργασία. Ακόμη, η επαγγελματική σταδιοδρομία των γυναικών διακόπτεται συχνά, για να καλυφθεί η φροντίδα των παιδιών, ενώ πολλές γυναίκες εργάζονται με μερική απασχόληση, οπότε το επίπεδο των συντάξεων που λαμβάνουν είναι πολύ χαμηλότερο. […]

Ωστόσο, όπως υποστηρίζει ο Ειδικός Εισηγητής, είναι σήμερα η ευκαιρία να ανοίξει εκ νέου η συζήτηση σχετικά με το είδος της κοινωνίας που θέλουμε. «Πρέπει να

[1] Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

[2] Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

οικοδομήσουμε μια συμπεριληπτική κοινωνία που δίνει σε κάθε άτομο μια δίκαιη ευκαιρία για μια αξιοπρεπή ζωή. Αυτό σημαίνει πως χρειάζεται καταπολέμηση των διακρίσεων κατά των ατόμων που βρίσκονται σε καθεστώς φτώχειας, η δημιουργία περισσότερων ευκαιριών απασχόλησης για άτομα με χαμηλά επίπεδα προσόντων και η επένδυση στην εκπαίδευση των ανθρώπων και τη διά βίου κατάρτιση», σημείωσε χαρακτηριστικά.

Κείμενο 2

ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΝΑΛΗΣ (1884 - 1974)

Το ημερολόγιο της Πηνελόπης

Το ακόλουθο απόσπασμα είναι από το ομώνυμο έργο του Βάρναλη, δημοσιευμένο στο «Κώστας Βάρναλης, 1956. Πεζός λόγος». Αθήνα: Κέδρος. Διατηρήθηκε η ορθογραφία του αρχικού κειμένου.

Κεφάλαιο Α΄ Ο μισεμός

Πρωταπριλιά!... Σαν ψέμα. Ακόμα να το πιστέψω. Κι όμως έφυγε στ' αληθινά. Τώρα δα, μπροστά στα μάτια μου. Βουίζουν ακόμα τα μελίγγια μου και γυρίζει το νησί σα μυλόπετρα. Έφυγε! Ας με συντρέξουν οι θεοί και πρώτ' απ' όλους η Αιδώς.

Βαστάω το φτερό της χήνας στον αέρα δω και μιαν ώρα. Το μελάνι στέγνωσε στην άκρη του δέκα φορές. Δεν ξανάκαν' αυτή τη δουλειά. Να γράψω; Να μη γράψω; Και τι; Κι ως πότε;

Είμαι τόσο θλιμένη κι αδειανή, που για να παρηγοριέμαι και να γεμίζω κάπως τη ζωή μου, θα κρατήσω τούτα τα σημειώματα. Μα θα τα συνεχίσω; Θα τα τελειώσω!... Θα τα διαβάσω μεθαύριο του Δυσσέα; Ουφ! Τούτ' η αρρώστια, που μου τηνε κόλλησε Κείνος: να χωρίζω το τίποτα σε πολλά!

Από σήμερις ανοίγεται μπροστά μου καινούριος κόσμος. Και θα 'μαι μοναχή μου πλάστης του κι οδηγητής. Η πράξ' είναι πράμα δύσκολο· το γράψιμο — καθένας γράφει!

Μ' άφησε νια[3] γυναίκα μ' ένα νευρικό παιδί στα φουστάνια μου. Κι ούτε με φίλησε, για να μη δείξει τάχατες αδυναμία μπροστά σε παρακατιανούς. Σα να με φιλούσε δηλαδή στο σπίτι! Ντογρού[4] στο ψητό... Ορτός[5] απάνου στο μπαστούνι του φλόκου, σίντας[6] σαλπάρισε το καράβι του, μου κίνησε την τριχωτή του χέρα βλέποντας αλλού. Ξέρει τις

[3] νέα

[4] Κατευθείαν

[5] Όρθιος

[6] Όταν, τη στιγμή που …

γυναίκες! Ψηλός και μαύρος σαν τα πουρνάρια του Πεταλέικου του βουνού, ξυπόλυτος και ξεμανίκωτος γέμιζε με το μπόι του και με τη μαυρίλα του τον ουρανό και το πέλαγο. Και νόμιζες, πως βαστούσε πάνου στο χοντρό του το σβέρκο το μέγα βάρος τ' ουρανού με τον ήλιο του και με τα πνέματα! Ήταν όλος χωμένος μέσα στα κόκκινα γένια του και στ' άκουρα τα μαλλιά του — και στα πηχτά του τα φρύδια. Και της φωνής του το βρόντημα ξεπετιότανε μεσ' από τα στήθια του σαν του χαλκού μεσ' απ' τη σπηλιά των Κορυβάντων[7].

Τον είπανε: «τρομάρα των ανθρώπων». Και ποτές του δεν ήτανε τόσο τρομερός, όσο σήμερις, όντας τον αγκάλιαζε και τον έπαιρνε μαζί του ο μέγας ήλιος.[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να καταγράψεις, σε 40- 50 λέξεις, τους λόγους για τους οποίους οι γυναίκες κινδυνεύουν περισσότερο από τους άντρες να βρεθούν σε συνθήκες φτώχειας, σύμφωνα με την συντάκτρια του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Μια από τις βασικές λειτουργίες του προλόγου σε ένα κείμενο είναι η ομαλή μετάβαση στο θέμα που θα αναπτυχθεί στη συνέχεια. Πώς επιτυγχάνεται αυτός ο στόχος στον πρόλογο του Κειμένου 1;

Μονάδες 10

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων με την ένδειξη Σωστό ή Λάθος, σύμφωνα με το Κείμενο 1. Η απάντησή σου να μεταφερθεί στο απαντητικό φύλλο.

1. Το Κείμενο 1 παρουσιάζει εκτενή χρήση της συνυποδηλωτικής λειτουργίας της γλώσσας.
2. Το λεκτικό σχήμα «Γηραιάς Ηπείρου», στην 1η παράγραφο του Κειμένου 1 είναι περίφραση, πιο συγκεκριμένα αντονομασία.

[7] Μυθολογικά πρόσωπα συνδεδεμένα με τη λατρεία της θεάς Κυβέλης.

3. Η λέξη «*συνθήκες*», στην 2η παράγραφο του Κειμένου 1, θα μπορούσε να αντικατασταθεί από την λέξη «*κινδύνους*» χωρίς να αλλάξει το νόημα της πρότασης.
4. Η λέξη «*διακόπτεται*» στην 4η παράγραφο του Κειμένου 1, θα μπορούσε να έχει ως αντώνυμό της τη λέξη «*συνεχίζεται*».
5. Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 η άποψη του Ειδικού Εισηγητή του ΟΗΕ διατυπώνεται με τρόπο που δηλώνει δυνατότητα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Αξιοποιώντας τα κατάλληλα χωρία, πώς θα χαρακτήριζες την ψυχική κατάσταση της Πηνελόπης, όπως αυτή σκιαγραφείται στο Κείμενο 2; (μονάδες 10) Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σού δημιουργεί η στάση της; (μονάδες 5) Να απαντήσεις σ' ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Οι λόγοι για τους οποίους οι γυναίκες κινδυνεύουν περισσότερο να βρεθούν σε συνθήκες φτώχειας είναι:

- Οι επαγγελματικές ανισότητες,
- η αναστολή της επαγγελματικής πορείας λόγω οικογενειακών υποχρεώσεων,
- οι συνταξιοδοτικές ανισότητες.

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Ο πρόλογος εισάγει ομαλά τους αναγνώστες στο θέμα, καθώς:

- Ο πρόλογος, εξ αρχής, δεν αφήνει περιθώρια παρανοήσεων, καθώς γίνεται ρητή αναφορά του θέματος, δηλαδή τον αυξημένο κίνδυνο των γυναικών -συγκριτικά με τους άνδρες- να βρεθούν σε καθεστώς φτώχειας,
- Με την παρουσίαση της ιδιότητας του ερευνητή και της προέλευσης των δεδομένων, που θα παρουσιαστούν στο υπόλοιπο κείμενο, ο αναγνώστης προετοιμάζεται για το είδος του άρθρου (επιστημονικό) και τον βαθμό αξιοπιστίας των στοιχείων που θα αναφερθούν.

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

1. Λ
2. Σ
3. Λ
4. Σ
5. Λ

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

- Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- Η ψυχική κατάσταση της Πηνελόπης χαρακτηρίζεται από:
    - Απορία – απόγνωση, π.χ. «Ακόμα να το πιστέψω. Κι όμως έφυγε στ' αληθινά.»
    - Στεναχώρια – θλίψη, π.χ. «Είμαι τόσο θλιμένη κι αδειανή»
    - Μοναξιά – αβεβαιότητα, π.χ. «Και θα 'μαι μοναχή μου πλάστης του κι οδηγητής»
- Στο β' σκέλος η εκφώνηση επιτρέπει στους μαθητές να διατυπώσουν την προσωπική τους θέση απέναντι στην Πηνελόπη. Θετικά αξιολογούνται η σαφήνεια και η εστίαση της απάντησης στο ζητούμενο, χωρίς γενικόλογες αναφορές.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Συνέντευξη: Ο Τζον Νας μιλάει στον Θανάση Λάλα

Ο Τζον Νας (1928 - 2015) είναι ο θεμελιωτής της σύγχρονης Θεωρίας των Παιγνίων. Το 1994 τιμήθηκε με το βραβείου Νομπέλ Οικονομικών και το 1999 με το βραβείου Steele Μαθηματικών. Το ακόλουθο κείμενο είναι απόσπασμα συνέντευξης που παραχώρησε στον δημοσιογράφο Θανάση Λάλα, τον Νοέμβριο του 2008, δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Το Βήμα».

Θ.Λ. Εσείς αυτό που θέλατε πάντα ήταν να ασχοληθείτε με την έρευνα; Και πότε το αποφασίσατε;

Τ.Ν. Όταν ήμουν νέος, με ενδιέφερε πάρα πολύ η μελέτη της επιστήμης, αλλά τότε δεν μπορούσα να καταλάβω ότι αυτό μπορεί να είναι συγχρόνως και επικερδές, ότι μπορεί δηλαδή κάποιος να ζει από αυτό. Στην αρχή είχα σκεφθεί να γίνω μηχανικός. Έφυγα λοιπόν από το σπίτι μου και ξεκίνησα τις σπουδές μου σε ένα κολέγιο, σε μια σχολή μηχανικών για την ακρίβεια. Εκεί υπήρχαν κάποιοι καθηγητές οι οποίοι με επηρέασαν. Έστρεψαν το ενδιαφέρον μου σε άλλες επιστήμες, όπως η χημεία και τα μαθηματικά, και έτσι αποφάσισα να αλλάξω τις σπουδές μου και να γίνω μαθηματικός.

Θ.Λ. Υπάρχει μια συγκεκριμένη στιγμή κατά την οποία αποφασίζει κανείς με τι θα ασχοληθεί στη ζωή του; Συνέβη σ' εσάς, π.χ., κάτι που σας έστρεψε στην έρευνα;

Τ.Ν. Το να ασχοληθώ με την έρευνα δεν ήταν μια απόφαση που πήρα τυχαία ή μια απόφαση της στιγμής. Ήταν συνειδητή επιλογή, η οποία αφορούσε την καριέρα μου. Μπορεί κάποιος να γίνει επιτυχημένος μαθηματικός χωρίς να ασχοληθεί με την έρευνα. Μπορεί, π.χ., να γίνει καθηγητής ή κάτι άλλο. Επαγγελματικά υπάρχουν διάφορες εναλλακτικές δυνατότητες.

Θ.Λ. Μπορείτε να φανταστείτε πώς θα ήταν η ζωή σας σήμερα αν δεν είχατε κάνει αυτή την επιλογή;

Τ.Ν. Η αλήθεια είναι ότι η ζωή ενός ανθρώπου επηρεάζεται άμεσα από τις επιλογές που θα κάνει σε νεαρή ηλικία. Στο ξεκίνημα της ζωής υπάρχουν διάφορες εναλλακτικές λύσεις για το ποιον δρόμο θα ακολουθήσει κανείς ή ιδέες για το πώς θα εξελιχθεί. Αυτό αργότερα είναι - δυστυχώς - καθοριστικής σημασίας για όλα τα πράγματα. […]

Κείμενο 2

Με το παράξενο όνομα Ραμάνθις Ερέβους. Ο θάνατος ήρθε τελευταίος

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το ομώνυμο μυθιστόρημα που έγραψε η Ζυράννα Ζατέλη (1951 -), εκδόσεις Καστανιώτη, 2001.

Από το έβδομο έτος της ζωής του ό,τι του έδινε μεγαλύτερη ευχαρίστηση ήταν να καταπιάνεται με ξύλα και φαλτσέττες, να φτιάχνει ξυλοπράγματα. Την αξία που είχε για έναν πεινασμένο μια φέτα ψωμί κι ένα κομμάτι τυρί, για τον ερωτευμένο ή τον άρρωστο ένα νεύμα ελπίδας από την άλλη μεριά, γι' αυτόν την είχε ένα κομμάτι ξύλο, οτιδήποτε ξύλο, και μια φαλτσέττα ή ένα πριονάκι. Η πείνα του ήταν καθημερινή, ήταν – να πούμε έτσι – και θηλυκή: γεννούσε κι άλλη πείνα (χωρίς να υποχρεώνεται άλλωστε σε κανέναν), κι όσο για τα νεύματα, αυτά έδιναν κι έπαιρναν ανάμεσα στον ίδιο και στα στοιχεία του, στα έργα των χεριών του, που ακόμα είχαν μια άτεχνη κοψιά, μια αδεξιωσύνη ή ζαβάδα (ήταν κι αριστερόχειρ), αλλά που σίγουρα υποδήλωναν ένα βαθύ μεράκι, μια καλώς εννοούμενη τρέλλα, και φυσικά μιλούσαν στην καρδιά του. «Θα τον χάσεις», έλεγαν στον πατέρα του κάποιοι άντρες, «θα σ' τον φάει η φαλτσέττα». «Αν είναι να τον φάει η φαλτσέττα, γιατί να μην τον φάει το αμόνι», σκεφτόταν εκείνος, που δοκίμασε από τότε να τον μπάσει στα μυστικά της δικής του τέχνης, της σιδηρουργικής, αλλά έπεσαν στο κενό οι προσπάθειές του. «Εσύ τα σίδερα, εγώ τα ξύλα, γιατί να μαλώνουμε;» του έλεγε ο μικρός Αναστάσης. Κι από κει που ήταν γνωστός ως «ο γιος του σιδερά ο δεύτερος» (υπήρχε σ' αυτό το τελευταίο και μια χροιά ιδιαίτερη, η μνεία κάτινος[1]), έγινε κατά κάποιον τρόπο ο Ντάφκος «ο πατέρας του μικρού ξυλουργού». Τον έλεγαν ξυλουργό για ευκολία, δεν ήξεραν πώς αλλιώς να ονομάσουν αυτήν του τη μανία με το ξύλο, κι άλλωστε, προκειμένου να το βρίσκει και σε μορφές πιο κατεργασμένες, να κάνει δοκιμές διάφορες, συχνά τον έβλεπαν στο κατώφλι τους οι ξυλουργοί του τόπου να τους ζητάει τα περισσεύματα, αυτά που είχαν για πέταμα. Του τα έδιναν, τον καλούσαν μάλιστα να περάσει μέσα, να διαλέξει ό,τι ήθελε, μα και να τα πετούσαν στον αέρα, όπως κόκκαλα σε σκύλο, αυτός θα τα 'παιρνε, θα έσκυβε να τα μαζέψει ένα-ένα και να τα φέρει στην δική του γωνιά.

Μερικοί απ' τους μαραγκούς του ζητούσαν κι ένα αντάλλαγμα, ένα και μοναδικό: να τους πει τα «σύμφωνα» για να σπάσουν πλάκα. Γιατί ο Αναστάσης είχε κι αυτό το ταλέντο: να λέει σαν νερό τα σύμφωνα της αλφαβήτας πηδώντας τα φωνήεντα: βου-γου-δου-ζου-θου-κου-λου-μου-νου-ξου-που-ρου-σου-του-φου-χου-ψού! Όλοι με τη σειρά τους δοκίμαζαν, φανερά ή κρυφά, μα κανείς δεν κατάφερνε να πει με μια ανάσα αυτό το μακρυνάρι, τόσο γοργά κι αλάνθαστα που το 'λεγε εκείνος. Και το ξανάλεγε όσες φορές

[1] Κάποια αναφορά.

ήθελαν, χωρίς όμως να διασκεδάζει και πολύ με τα γέλια τους ή να το παίρνει επάνω του που δεν μπορούσαν να τον μιμηθούν – το θεωρούσε αμελητέο μπροστά στα ξύλα. Κι ένας απ' αυτούς πήγε μια μέρα στον Ντάφκο και του πρότεινε να πάρει στην δούλεψη του τον Αναστάση, γιατί του φαινόταν, είπε, πολύ προκομμένος.

«Για να σου λέει τα βου-γου-δού ή για την δουλειά;» τον ρώτησε ο Ντάφκος.

«Για την δουλειά, να τον κάνω μαραγκοπαίδι περιωπής», είπε εκείνος. «Ε, κι αν μου λέει πότε-πότε τα βου-γου-δού, στις αναδουλειές, για να περνάει η ώρα…»

«Ξέχνα το έτσι κι αλλιώς», του είπε ο Ντάφκος, «αυτός δεν κάνει ούτε για μαθητής ούτε για δάσκαλος, ζει με τον εαυτό του, στην γωνιά του».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1ºυποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις, σε 40- 50 λέξεις, τα στοιχεία που διαμόρφωσαν την επαγγελματική πορεία του Τζον Νας, όπως τα αναφέρει στο Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ºυποερώτημα (μονάδες 10)

Ο ερωτώμενος επιλέγει να οργανώσει την απάντησή του στην πρώτη ερώτηση στο Κείμενο 1 στη βάση της αφήγησης, της περιγραφής ή της επιχειρηματολογίας (μονάδες 4); Τεκμηρίωσε την απάντησή σου με αναφορά σε δύο γλωσσικές επιλογές (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3ºυποερώτημα (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων με την ένδειξη Σωστό ή Λάθος, σύμφωνα με το Κείμενο 1. Η απάντησή σου να μεταφερθεί στο απαντητικό φύλλο.

1. Το ύφος της συνέντευξης μπορεί να χαρακτηριστεί, κατά κύριο λόγο, ως οικείο.
2. Οι διπλές παύλες στο παρακάτω απόσπασμα δηλώνουν αντίθεση ως προς τα προηγούμενα: «Αυτό αργότερα είναι - δυστυχώς - καθοριστικής σημασίας για όλα τα πράγματα» (τρίτη απάντηση).

3. Στο απόσπασμα «Το να ασχοληθώ με την έρευνα δεν ήταν μια απόφαση που πήρα τυχαία ή μια απόφαση της στιγμής. Ήταν συνειδητή επιλογή **…»** (δεύτερη απάντηση) παρατηρείται το σχήμα της άρσης – θέσης.
4. Η λέξη «επικερδές» (πρώτη απάντηση) μπορεί να αντικατασταθεί χωρίς να αλλοιωθεί το νόημα του κειμένου με τη λέξη «προσοδοφόρο».
5. Η λέξη «εναλλακτικές» (τρίτη απάντηση), έχει ως αντώνυμό της, στο συγκεκριμένο νοηματικό πλαίσιο τη λέξη «άλλες».

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιά είναι τα ταλέντα του Αναστάση, σύμφωνα με το Κείμενο 2 (μονάδες 5); Πώς κρίνεις τη στάση του πατέρα και των κατοίκων της περιοχής απέναντι σε αυτά τα ταλέντα (μονάδες 10); Να απαντήσεις, τεκμηριωμένα, σε ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ουποερώτημα (μονάδες 10)

Ο Τζον Νας αναφέρει ως στοιχεία που διαμόρφωσαν την επιλογή του να γίνει ερευνητής τα ακόλουθα:

- Το προσωπικό ενδιαφέρον για τις επιστήμες,
- τη συνδρομή των καθηγητών του,
- την επιλογή για την ενασχόληση, κατά κύριο λόγο, με το πεδίο της έρευνας.

2ουποερώτημα (μονάδες 10)

Η πρώτη απάντηση του ερωτώμενου οργανώνεται στη βάση της αφήγησης.

Δύο γλωσσικές επιλογές που το επιβεβαιώνουν:

α. Τα ρήματα ιστορικού χρόνου (αναφορά στο παρελθόν) π.χ. ενδιέφερε, δεν μπορούσα κ.ά.

β. Χρονικοί προσδιορισμοί π.χ. Όταν ήμουν νέος (δευτερεύουσα χρονική πρόταση), Στην αρχή…

γ. Το πρώτο ενικό ρηματικό πρόσωπο

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

1. Σ
2. Λ
3. Σ
4. Σ
5. Λ

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- Τα ταλέντα του Αναστάση είναι:
    - Η ξυλουργική, η οποία εκδηλώθηκε πολύ νωρίς (π.χ. «Από το έβδομο έτος της ζωής του ό,τι του έδινε μεγαλύτερη ευχαρίστηση ήταν να καταπιάνεται με ξύλα και φαλτσέττες, να φτιάχνει ξυλοπράγματα», «η πείνα του ήταν καθημερινή», «σίγουρα υποδήλωναν ένα βαθύ μεράκι»)
    - Μπορούσε να απαγγέλει, με ευκολία, μόνο τα σύμφωνα της αλφαβήτου (π.χ. «να λέει σαν νερό τα σύμφωνα της αλφαβήτας πηδώντας τα φωνήεντα»)
- Η στάση του πατέρα απέναντι στα ταλέντα του:
    - Ρεαλιστική, αρχικά, προσπάθησε να στρέψει το ταλέντο του από την ξυλουργική στην σιδηρουργία που ήταν και το δικό του επάγγελμα (π.χ. «Αν είναι να τον φάει η φαλτσέττα, γιατί να μην τον φάει το αμόνι»)
    - Έδειξε ανεκτικότητα και πείστηκε για το γεγονός πως αυτό ήταν η καλύτερη λύση να μην επιμείνει στο να τον κάνει σιδηρουργό (π.χ. «Εσύ τα σίδερα, εγώ τα ξύλα, γιατί να μαλώνουμε;»)
    - Αποδέχτηκε τις δεξιότητες/προτιμήσεις του γιου του (π.χ. «αυτός δεν κάνει ούτε για μαθητής ούτε για δάσκαλος, ζει με τον εαυτό του, στην γωνιά του»)
- Η στάση των συγχωριανών του:
    - Κάπως επικριτική, που δεν θα ακολουθούσε το επάγγελμα του πατέρα του (π.χ. «Θα τον χάσεις», έλεγαν στον πατέρα του κάποιοι άντρες, «θα σ' τον φάει η φαλτσέττα»)
    - Αποδέχτηκαν, ωστόσο, το ταλέντο του και τον χαρακτήρισαν με αυτό (π.χ. «Τον έλεγαν ξυλουργό για ευκολία»)
    - Κάποιες φορές είχαν κάποια περιπαικτική διάθεση, ιδίως οι ξυλουργοί (π.χ. «μα και να τα πετούσαν στον αέρα, όπως κόκκαλα σε σκύλο»)
    - Με σκωπτικό τρόπο αντιμετώπιζαν και το δεύτερο ταλέντο του (π.χ. «για να σπάσουν πλάκα»)
    - Κάποιοι αναγνώρισαν αυτές τις δεξιότητες/ταλέντα και τον ήθελαν στη δούλεψη τους (π.χ. «γιατί του φαινόταν, είπε, πολύ προκομμένος»).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Διαβάζουμε εφημερίδες;

Η Βενετία Αποστολίδου είναι καθηγήτρια Λογοτεχνικής Εκπαίδευσης στο ΠΤΔΕ του ΑΠΘ. Το κείμενό της, το οποίο διασκευάστηκε για τις ανάγκες της εξέτασης, δημοσιεύθηκε στο ηλεκτρονικό περιοδικό «Ο Αναγνώστης»: https://www.oanagnostis.gr/diavazoume-efimerides.

Η ανάγνωση εφημερίδων δεν εντάσσεται στις ευγενείς και απαιτητικές αναγνώσεις, αλλά στις ταπεινές, καθημερινές ασχολίες ανθρώπων όλων των κοινωνικών τάξεων και των μορφωτικών επιπέδων. Χρησιμοποιώ, καταχρηστικά και αυθαίρετα, ενεστώτα τη στιγμή που όλοι ξέρουμε πως σήμερα η ανάγνωση εφημερίδων έχει περιοριστεί πολύ, η ηλεκτρονική δημοσιογραφία, οι διαδικτυακοί ενημερωτικοί ιστότοποι, τα μπλογκς αποτελούν τη βασική πηγή ενημέρωσης, μαζί με την τηλεόραση βέβαια, για εκατομμύρια ανθρώπους. Παρόλα αυτά, εφημερίδες υπάρχουν ακόμη, σε έντυπη και ψηφιοποιημένη (πανομοιότυπη με την έντυπη) μορφή, και σήμερα θα ήθελα να μιλήσω γι' αυτές.

Διαβάζω εφημερίδα συστηματικά από δεκατεσσάρων χρονών. Η ανακάλυψή της συνόδευε στην ουσία την ανακάλυψη του κόσμου, της κοινωνίας και της πολιτικής σε μια πορεία προς την ενηλικίωση. Την ξεκοκάλιζα, διατρέχοντας τα πάντα, το πολιτικό ρεπορτάζ, τις επιφυλλίδες, τις γελοιογραφίες, το πολιτικό κους κους, τα πολιτιστικά, κυρίως θέατρο, σινεμά, βιβλίο, τα κοινωνικά, τις συνεντεύξεις. Μόνο τα οικονομικά δεν διάβαζα έως την κρίση, ώσπου κατέληξα σήμερα να διαβάζω μέχρι και τα νέα των επιχειρήσεων. Τι μου έδινε αυτή η ανάγνωση που είχε γίνει οπωσδήποτε εθισμός; Μα μια αίσθηση της ζωντανής πραγματικότητας, την αίσθηση της συμμετοχής στο πολιτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι. Με βοηθούσε να διαμορφώσω απόψεις, ενώ μια εξίσου ισχυρή αποκάλυψη ήταν, όταν διαπίστωσα ότι μια μόνο εφημερίδα δεν αρκεί διότι δίνει μια όψη της πραγματικότητας, από ορισμένη οπτική γωνία. Κυρίως η εφημερίδα με βοηθούσε να κάνω επιλογές: ποια ταινία να δω, ποιο βιβλίο να διαβάσω, σε ποια θεατρική παράσταση να πάω, κανένας δε μπορούσε να με επηρεάσει περισσότερο στις επιλογές από τις κριτικές στήλες που εμπιστευόμουν. Η ανάγνωση της εφημερίδας για μένα και άλλους ανθρώπους της γενιάς μου ήταν βασικός μοχλός της ανάγνωσης συνολικά, καθώς μας οδηγούσε σε άλλες αναγνώσεις.

Ποια είναι σήμερα η σχέση των νέων με τις εφημερίδες; Όταν μιλούμε στο μάθημα για το πώς μπορούν να ενημερώνονται για βιβλία οι μελλοντικοί εκπαιδευτικοί, διαπιστώνω ότι δεν γνωρίζουν καν ότι οι εφημερίδες έχουν ένθετα για το βιβλίο. Όταν μιλούμε για άλλα αναγνωστικά υλικά που χρειάζεται ένα σύγχρονο μάθημα (που δε μπορεί να εξαντλείται μόνο στο σχολικό βιβλίο) διαπιστώνω ότι δεν γνωρίζουν τη δομή μιας εφημερίδας, τα είδη

των κειμένων που περιλαμβάνει. Είναι μεγάλη απώλεια για την καλλιέργεια του γραμματισμού το γεγονός ότι ποτέ δεν μπήκαν οι εφημερίδες στο σχολείο.

Κείμενο 2

Ένα παιδί μετράει τ' άστρα

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Μενέλαου Λουντέμη «Ένα παιδί μετράει τ' άστρα», εκδόσεις Δίφρος, 1956.

—Μπρε! κάνει ο γέρος σα βρεθήκανε στο φως. Αμ, εσύ είσαι παλικαράκι. Πώς είπες πως σε λένε;

—Μέλιο...

—Να όνομα! Να το χαίρεσαι, φως μου. Εγώ είμαι ο μπάρμπας σου ο Ανέστης. Από δω είναι η θεια σου η Αρετή. Κάτσε. Εδώ, εδώ, στο σοφρά. Έτσι. Ωχ! Έτσι ντροπιάρης είσαι; Αμ, θα πεθάνεις της πείνας! […] Για το Γυμνάσιο δεν ήρτες; Το κατάλαβα. Είδες που σ' το 'λεγα, γριά;... Λοιπόν;

—Θα δώσω εξετάσεις..., είπε το παιδί. Όλο το καλοκαίρι δούλευα, και το χειμώνα... Και τώρα ήρτα για τις εξετάσεις. Έβαλα στην άκρη λίγα για τα βιβλία μου, και για το νοίκι, θα τρώω λίγο, μια φορά τη μέρα.

—Πολύ ακριβά, μικρό μου, τ' αγοράζεις τα γράμματα. Και τι έχεις σκοπό να τα κάνεις;

Ο Μέλιος εδώ τα 'χασε. Τι να τα κάνει; Ρωτάς; Να...Τα ήθελε! Δεν μπορούσε να κάνει χωρίς αυτά. Να, τα λαχταρούσε, έτσι... σαν το ψωμί, πώς το λένε;

—Τα θέλω... για... να διαβάζω βιβλία, είπε μόνο.

—Ε, καλά, έμαθες να διαβάζεις. Ύστερα! Τι κέρδος θα έχεις;

—Θέλω να φύγω απ' τα γελάδια. Να μπορώ να φορώ παστρικά ρούχα. Να γράφω και γράμματα, στρογγυλά σαν του δασκάλου. Και να μπορώ να μιλώ καλά. Να μη με περιγελάνε... Ύστερα θέλω να μάθω και κάτι μυστικά που έχουνε τα βιβλία, για να μπορώ να τα λέω και στους άλλους.

—Γι' αυτό μοναχά τα θέλεις;

—Λένε πως... άμα δεν ξέρεις γράμματα, είσαι στραβός.

—Ε, εσύ είσαι;

—Δεν ξέρω. Μπορεί και να είμαι...

—Δεν τα βλέπεις όλα όσα είναι μπροστά σου;

—Τα βλέπω. Μα μπορεί να είναι κι άλλα και να μην τα βλέπω. Και να τα δω μεθαύριο, που θα μάθω γράμματα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60-70 λέξεις να εκθέσεις τη σχέση που έχει, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η συντάκτρια με την εφημερίδα και για ποιους λόγους.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συντάκτρια χρησιμοποιεί συχνά ερωτήματα στο κείμενό της. Να τα εντοπίσεις και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους στην οργάνωση του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ποιο ρηματικό πρόσωπο επιλέγει η συντάκτρια στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 5); Πώς συνδέεται η συγκεκριμένη επιλογή, κατά τη γνώμη σου, με την πρόθεση της συντάκτριας σε αυτό το σημείο (μονάδες 10);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες στάσεις απέναντι στη μόρφωση αναδεικνύονται μέσα από τον διάλογο του γερο-Ανέστη με τον Μέλιο; Ποιες σκέψεις ή/και συναισθήματα σού δημιουργούν; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100 -150 λέξεις, τεκμηριώνοντάς την με συγκεκριμένες αναφορές στο Κείμενο 2.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Συστηματική ανάγνωση από την εφηβική ηλικία,
- Αίσθηση ανακάλυψης του κόσμου,
- Διατρέχει μια ποικιλία θεμάτων, ακόμη και τα οικονομικά τα τελευταία χρόνια,
- Αίσθηση συμμετοχής στην πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα,
- Συνειδητοποίηση ότι κάθε εφημερίδα προβάλλει την καθημερινότητα από μια οπτική γωνία,
- Βοήθεια σε επιλογές αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου,
- Η ανάγνωση της εφημερίδας οδηγεί σε άλλες αναγνώσεις.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συντάκτρια χρησιμοποιεί τις ερωταποκρίσεις στη δεύτερη και την τρίτη παράγραφο του κειμένου.

Η ερώτηση «Τι μου έδινε αυτή η ανάγνωση που είχε γίνει οπωσδήποτε εθισμός;» τίθεται στη μέση της δεύτερης παραγράφου, ενώ η συντάκτρια έχει προηγουμένως καταθέσει την προσωπική της εμπειρία ως αναγνώστριας εφημερίδας, και προκειμένου να περάσει στην εξήγηση αυτής της αναγνωστικής πρακτικής.

Η δεύτερη ερώτηση εντοπίζεται στην αρχή της τρίτης παραγράφου του κειμένου: «Ποια είναι σήμερα η σχέση των νέων με τις εφημερίδες;». Έχει προηγηθεί στην προηγούμενη παράγραφο η αναφορά στη σημασία της ανάγνωσης για τη γενιά της συντάκτριας, ενώ στη συγκεκριμένη παράγραφο γίνεται λόγος για τη σχέση των σημερινών νέων με τις εφημερίδες.

Λειτουργία ερωτήσεων:

- συμβάλλουν στη συνοχή του λόγου, την ομαλή μετάβαση από το ένα θέμα στο άλλο, από παράγραφο σε παράγραφο,
- προσδίδουν αμεσότητα στον λόγο,
- υπογραμμίζουν εμφατικά το θέμα στο οποίο πρόκειται να εστιάσει, στη συνέχεια, η συντάκτρια,

- δίνουν την αίσθηση διαλόγου στο κείμενο, προσελκύοντας το ενδιαφέρον και την προσοχή του/της αναγνώστη/-τριας, καθιστώντας πιο εύληπτο το κείμενο κ.ά.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ρηματικό πρόσωπο: α΄ ενικό

Σύνδεση επιλογής ρηματικού προσώπου με την πρόθεση της συντάκτριας:

Στο συγκεκριμένο σημείο του κειμένου η συντάκτρια προχωρά στην κατάθεση μιας προσωπικής της εμπειρίας, της εμπειρίας της ως έφηβης αναγνώστριας. Γι' αυτό τον λόγο, λοιπόν, επιλέγεται το α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, το οποίο ενισχύει την αίσθηση του βιώματος. Με την περιγραφή της προσωπικής εμπειρίας προσδίδεται αμεσότητα στον λόγο, το μήνυμα γίνεται πιο εύληπτο και ο τόνος πιο οικείος, ώστε να προκληθεί το ενδιαφέρον του δέκτη.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να αναδείξει μέσα από την απάντησή του/της τις σκέψεις και τα συναισθήματά του/της σε σχέση με:

- την άποψη ότι η μόρφωση είναι ανώφελη, όπως εκφράζεται από την επιφυλακτική έως υποτιμητική στάση του γερο-Ανέστη για τα γράμματα, η οποία ενδεχομένως απορρέει από το χαμηλό μορφωτικό/κοινωνικό επίπεδο του ίδιου (*Πολύ ακριβά, μικρό μου, τ' αγοράζεις τα γράμματα. Και τι έχεις σκοπό να τα κάνεις; … Ε, καλά, έμαθες να διαβάζεις. Ύστερα! Τι κέρδος θα έχεις; … Γι' αυτό μοναχά τα θέλεις; Δεν τα βλέπεις όλα όσα είναι μπροστά σου;*)

- την αντίληψη ότι η μόρφωση ανοίγει νέους ορίζοντες στον άνθρωπο (*Λένε πως... άμα δεν ξέρεις γράμματα, είσαι στραβός… Μα μπορεί να είναι κι άλλα και να μην τα βλέπω. Και να τα δω μεθαύριο, που θα μάθω γράμματα… Ύστερα θέλω να μάθω και κάτι μυστικά που έχουνε τα βιβλία για να μπορώ να τα λέω και στους άλλους…*),

- και την πεποίθηση ότι η μόρφωση μπορεί να οδηγήσει σε κοινωνικο-οικονομική εξέλιξη, να ενδυναμώσει το άτομο και να λειτουργήσει ως κοινωνικός αναβατήρας (*Θέλω να φύγω απ' τα γελάδια. Να μπορώ να φορώ παστρικά ρούχα. Να γράφω και γράμματα, στρογγυλά σαν του δασκάλου. Και να μπορώ να μιλώ καλά. Να μη με περιγελάνε…*), όπως εκφράζεται μέσα από την ένθερμη στάση του Μέλιου για τα γράμματα, ο οποίος είναι αποφασισμένος να στερηθεί ακόμη και την τροφή προκειμένου να μορφωθεί (*Όλο το καλοκαίρι δούλευα, και το χειμώνα... Και τώρα ήρτα για τις εξετάσεις. Έβαλα στην άκρη λίγα για τα βι-*

βλία μου, και για το νοίκι, θα τρώω λίγο, μια φορά τη μέρα …. Δεν μπορούσε να κάνει χωρίς αυτά. Να, τα λαχταρούσε, έτσι... σαν το ψωμί, πώς το λένε;) κ.ά.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

[Η συγγραφή κατά την ωριμότητα]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο της Ιζαμπέλ Αλιέντε με τίτλο «Οι γυναίκες της ψυχής μου», εκδόσεις Ψυχογιός, 2021, μετ. Αγγελική Βασιλάκου, Πρόλογος: Σώτη Τριανταφύλλου, σ.σ. 95- (προσαρμογή στις ανάγκες της εξέτασης)

Ελλείψει φιλοδοξίας, υπήρξα τυχερή. Κανένας, και πόσο μάλλον εγώ, δεν μπορούσε να προβλέψει την άμεση αποδοχή που είχε το πρώτο μου μυθιστόρημα, καθώς και τα υπόλοιπα βιβλία μου. Ίσως η γιαγιά μου είχε δίκιο, όταν προφήτευε ότι η εγγονή της θα ήταν τυχερή, γιατί γεννήθηκε με ένα σημάδι σε σχήμα αστεριού στην πλάτη της. Για χρόνια νόμιζα ότι αυτό με έκανε ξεχωριστή, αλλά, όπως αποδεικνύεται, είναι κάτι συνηθισμένο, και με την πάροδο του χρόνου ξεθωριάζει.

Υπήρξα πάντοτε πετυχημένη στη δουλειά, γιατί η προειδοποίηση του παππού μου, ότι κάθε αδρανής χρόνος είναι χαμένος χρόνος, με σημάδεψε. Αυτός ήταν ο κανόνας μου επί δεκαετίες, μα έμαθα ότι ο ελεύθερος χρόνος μπορεί να γίνει το γόνιμο όπου ανθεί η δημιουργικότητα. Δε βασανίζω πια τον εαυτό μου με υπερβολική πειθαρχία, όπως κάποτε, γράφω για την απόλαυση να διηγούμαι μια ιστορία λέξη προς λέξη, βήμα προς βήμα, απολαμβάνοντας τη διαδικασία χωρίς να σκέφτομαι το αποτέλεσμα. Δεν καρφώνομαι σε μια καρέκλα μέρες ολόκληρες γράφοντας με τη συγκέντρωση συμβολαιογράφου. Μπορώ να χαλαρώσω, γιατί έχω το σπάνιο προνόμιο να έχω πιστούς αναγνώστες και καλούς εκδότες που δεν προσπαθούν να επηρεάσουν τη δουλειά μου.

Γράφω για ό,τι έχει σημασία για εμένα, με τον δικό μου ρυθμό. Και σε αυτές τις αδρανείς ώρες, τις οποίες ο παππούς μου θεωρούσε χαραμισμένες, τα πνεύματα της φαντασίας μεταμορφώνονται σε συγκεκριμένους, μοναδικούς χαρακτήρες με τη δική τους φωνή, πρόθυμους να μου αφηγηθούν τη ζωή τους, αν τους δώσω τον χρόνο. Είμαι τόσο σίγουρη πως με περιβάλλουν, ώστε εκπλήσσομαι που κανένας άλλος δεν τους προσέχει.

Το να καταρρίψω τη σιδερένια μου πειθαρχία δεν έγινε από τη μια μέρα στην άλλη, μου πήρε χρόνια. Στη θεραπεία και την πενιχρή πνευματική μου πρακτική έμαθα να λέω στο υπερεγώ μου … να με αφήσει ήσυχη, να απολαύσω την ελευθερία μου. Το υπερεγώ δεν είναι το ίδιο με τη συνείδηση˙ Το πρώτο μάς τιμωρεί, το δεύτερο μας καθοδηγεί. Έπαψα να δίνω αναφορά στον εργοδηγό μέσα μου, που με τη φωνή του παππού μου μού επιβάλλει

συμμόρφωση και απόδοση. Επομένως, ο επίπονος ανηφορικός αγώνας τελείωσε, και τώρα εξερευνώ χαλαρά την περιοχή της διαίσθησης, που αποδείχτηκε καλύτερο περιβάλλον για τη γραφή.

Κείμενο 2

Βασίλης Αλεξάκης (1943 –2021)

[Το στιφάδο…]

Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από το μυθιστόρημα «Το κεφάλι της γάτας». Ο συγγραφέας έγραψε τα πρώτα του έργα στα Γαλλικά. Η απόδοση του συγκεκριμένου έργου στα ελληνικά έγινε από τη Μαρίκα Κιλίτσογλου με τη συνεργασία του ίδιου του συγγραφέα. Δεύτερη έκδοση Εξάντας, 2014. σ.σ. 29

Ο Ζαν Λουί μπαίνει στο γραφείο της Σιμόν που είναι υπεύθυνη για την προβολή των βιβλίων στον Τύπο.

Σηκώνεται, τον φιλά στα δύο μάγουλα.

–Τι νέα; του λέει.

[...] ξαναρχίζει να ψάχνει τα χαρτιά της.

– Είμαι απολύτως βέβαιη ότι σημείωσα κάπου τ’ όνομά του....

Τι έλεγες;

Ένας μεγαλόσωμος νεαρός με σγουρά μαλλιά μπαίνει δειλά στο γραφείο, με το κεφάλι λίγο σκυφτό σαν να φοβάται μην κουτουλήσει στο ταβάνι.

– Με συγχωρείτε, εδώ είναι το τμήμα της παραλαβής των χειρογράφων;

– Όχι...θέλετε να αφήσετε χειρόγραφο;

– Μάλιστα...μου είπαν στο βάθος του διαδρόμου.

– Αν θέλετε αφήστε το σε μένα και θα το διαβιβάσω.

– Ακουμπά πάνω στο γραφείο ένα κόκκινο ντοσιέ. Το χέρι του διστάζει να το αποχωριστεί ολότελα.

– Το στιφάδο, είναι ο τίτλος;

– Μάλιστα, λέει με σβησμένη φωνή. Είναι ένα μυθιστόρημα εμπνευσμένο από την καθημερινότητα, γι’ αυτό το ονόμασα έτσι.

– Δεν είναι ακριβώς το είδος που ενδιαφέρει τις εκδόσεις μας...Ωστόσο, το χειρόγραφό σας θα διαβαστεί ...θα λάβετε απάντηση σε δύο μήνες.

Φαίνεται αρκετά απογοητευμένος. Θα ήθελε βέβαια να διάβαζαν αμέσως το κείμενό του, να το βρίσκαν καταπληκτικό, να το τύπωναν την ίδια νύχτα, έτσι που αύριο κιόλας, το πολύ μεθαύριο, να δημοσιεύονταν στον Τύπο εγκωμιαστικά κριτικές [...].

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με βάση το Κείμενο 1, να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο απαντητικό σου φύλλο δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος.

Η συγγραφέας:

1. αντιμετώπισε δυσκολίες μέχρι να γίνει γνωστή και να αναγνωριστεί το έργο της
2. έμαθε, περνώντας τα χρόνια, ότι και ο ελεύθερος χρόνος μπορεί να προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες, για να αναπτυχθεί η δημιουργικότητα του ανθρώπου
3. διδάχτηκε από τον παππού της να γράφει, απολαμβάνοντας τη διαδικασία της γραφής
4. επηρεάζεται στη δουλειά της από τους αναγνώστες και τους εκδότες της
5. επιθυμεί, πλέον, να γράφει χωρίς να ενδιαφέρεται από πριν για το τελικό αποτέλεσμα της πνευματικής της παραγωγής.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 από μια διαρθρωτική λέξη ή φράση που χρησιμοποιείται, κατά περίπτωση, για να εκφράσει: αιτιολόγηση, πιθανότητα, αποτέλεσμα, αντίθεση, συμπέρασμα.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Πώς χαρακτηρίζεις το ύφος λόγου που επιλέγει η συντάκτρια του Κειμένου 1, σοβαρό ή απλό (μονάδες 6); Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με αναφορά σε τρεις γλωσσικές επιλογές (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα του συγγραφέα που υποβάλλει το χειρόγραφό του για κρίση στον εκδοτικό οίκο. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σού

δημιούργησε η ανάγνωση του αποσπάσματος; Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

1. Λ
2. Σ
3. Λ
4. Λ
5. Σ

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο/Η μαθητής/τρια εντοπίζει στο κείμενο ένα για κάθε νοηματική σχέση χαρακτηριστικό παράδειγμα:

- **αιτιολόγηση**

θα ήταν τυχερή <u>γιατί</u> γεννήθηκε με ένα σημάδι σε σχήμα αστεριού στην πλάτη της, πετυχημένη στη δουλειά, <u>γιατί</u> η προειδοποίηση του παππού.

- **πιθανότητα**

<u>Ίσως</u> η γιαγιά μου είχε δίκιο όταν προφήτευε, <u>αν</u> τους δώσω τον χρόνο.

- **αποτέλεσμα**

Είμαι τόσο σίγουρη πως με περιβάλλουν, <u>ώστε</u> εκπλήσσομαι που κανένας άλλος δεν τους προσέχει

- **αντίθεση**

<u>μα</u> έμαθα ότι ο ελεύθερος χρόνος…

- **συμπέρασμα**

<u>Επομένως</u>, ο επίπονος ανηφορικός αγώνας τελείωσε..

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο/Η μαθητής/-τρια αναγνωρίζει το απλό ύφος στο κείμενο. Αιτιολογεί την απάντησή του/της, λαμβάνοντας υπόψη το απλό λεξιλόγιο, τον σε αρκετές περιπτώσεις μικροπερίοδο λόγο, τα περιορισμένα εκφραστικά μέσα, την ενεργητική σύνταξη, τον ευθύ λόγο.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να αναδείξει μέσα από την απάντησή του/της τις σκέψεις και τα συναισθήματά του/της σε σχέση, και εκ παραλλήλου, με όσα διαπιστώνει ότι αναφέρονται στο απόσπασμα. Ενδεικτικά, δίνονται οι παρακάτω θεματικοί άξονες:

- Η ανυπομονησία, πολλές φορές, των νέων να εξελιχθούν και να πετύχουν επαγγελματικά, χωρίς να έχουν προετοιμαστεί κατάλληλα π.χ. *Θα ήθελε βέβαια να διάβαζαν αμέσως το κείμενό του, να το βρίσκαν καταπληκτικό, να το τύπωναν την ίδια νύχτα, έτσι που αύριο κιόλας, το πολύ μεθαύριο, να δημοσιεύονταν στον Τύπο εγκωμιαστικά κριτικές*
- Η απογοήτευση που γεννιέται από την απόρριψη μίας προσπάθειας π.χ. *Φαίνεται αρκετά απογοητευμένος, με το κεφάλι λίγο σκυφτό σαν να φοβάται μην κουτουλήσει στο ταβάνι, λέει με σβησμένη φωνή.*
- Η έλλειψη ενδιαφέροντος και προσοχής που αισθάνεται ο αποδέκτης ενός μηνύματος, ακόμη και εάν ο πομπός συμπεριφέρεται και τού μιλά με ευγένεια π.χ. *Ωστόσο το χειρόγραφό σας θα διαβαστεί ...θα λάβετε απάντηση σε δύο μήνες.*
- Η αγάπη που συνδέει τον δημιουργό με το δημιούργημά του π.χ. *Το χέρι του διστάζει να το αποχωριστεί ολότελα.*

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Από το γνώθι σαυτόν… στο selfie εαυτόν

Το ακόλουθο άρθρο, που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Το Βήμα την 1η Δεκεμβρίου 2017, υπογράφει η φιλόλογος Σοφία Μαργαρίτη. Προσπελάστηκε στις 25 Μαρτίου 2022 στον ιστότοπο: https://www.tovima.gr/2017/12/01/opinions/apo-to-gnwthi-sayton-sto-selfie-eayton (για τις ανάγκες της εξέτασης έχει ελαφρά διασκευαστεί)

Διανύουμε την εποχή της επανάστασης των ΜΜΕ, του διαδικτύου και της αλματώδους εξέλιξης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, με τα οποία κονιορτοποιήθηκαν οι αποστάσεις και ανοίχτηκαν οι λεωφόροι της επικοινωνίας. Παρόλα αυτά, η ανθρώπινη ψυχή έχει αλωθεί από την ανυπέρβλητη μοναξιά, που έχει λάβει διαστάσεις επιδημίας, σε όλες τις ηλικίες, με ελάχιστες συνειδητές ενδείξεις, με απρόβλεπτες και με γεωμετρική πρόοδο αυξανόμενες συνέπειες. Αφήσαμε πίσω μας ανεπιστρεπτί την εποχή που το σκάγαμε από το σπίτι, για να συναντήσουμε φίλους, που ακούγαμε τα προβλήματά τους, λέγαμε τα δικά μας, τσακωνόμασταν και φιλιώναμε και οι παρατηρήσεις τους μάς έσπρωχναν τόσο στην αυτογνωσία, όσο και στην ετερο-γνωσία. Και αυτό ήταν το νόημα της ζωής. Μετά ήρθε … η ψηφιακή τεχνολογία.

Τα πάντα έγιναν αντικείμενο ηλεκτρονικής επεξεργασίας. Το γραφικό κοινωνικό σχόλιο (κοινώς λεγόμενο υποτιμητικά κουτσομπολιό) ψηφιοποιήθηκε με επιτυχία: οι ενδιαφερόμενοι δεν σιγομουρμουρίζουν πού πήγε ο ένας και τι έκανε ο άλλος, γιατί υπάρχει το check in με το οποίο κοινοποιούνται ο χώρος, ο χρόνος και τα πρόσωπα. Δεν υπάρχουν διαφωνίες, επιδοκιμασίες και κατακραυγές των γειτόνων, υπάρχουν τα emotions· ούτε ο γόνιμος κατά πρόσωπο διάλογος, γιατί έχει αντικατασταθεί από τα σχόλια κάτω από επιλεγμένες αναρτήσεις με το εκσυγχρονισμένο (και αλλοιωμένο) γλωσσικό κώδικα. Όσο για τα μυστικά… παραμένουν μυστικά και γράφονται inbox.

Με αυτά τα δεδομένα γίνεται αντιληπτό ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν ηλεκτρονική παρωδία της ανθρώπινης επαφής, με κύριο χαρακτηριστικό την ψηφιοποίηση των συναισθημάτων και την τεχνολογική αλλοίωση των διαπροσωπικών σχέσεων. Η κοινωνικοποίηση μεταλλάχτηκε σε «κοινοποίηση» και απελπισμένη ψευδαίσθηση κοινωνικής αποδοχής, με επίπλαστο συναίσθημα προσωπικής αναγνώρισης και αξίας. Σε αυτό το πλαίσιο κάθε χρήστης κατασκευάζει επιμελώς το προσωπικό του προφίλ, με άλμπουμ επιλεγμένων φωτογραφιών και αυτοφωτογραφήσεων (selfie), με προσωπικές πόζες- μιμητικές καρικατούρες προβαλλόμενων

προτύπων – προφίλ ή ολόσωμες, σε ποικίλες στάσεις, παραστάσεις και διαστάσεις, όλες φτιασιδωμένες με υπερσύγχρονα προγράμματα ηλεκτρονικής επεξεργασίας εικόνας. Απώτερος στόχος η ωραιοποίηση, η αποδοχή, η επίδειξη πλούτου, η προσέλκυση συντρόφου, η απόκτηση φήμης, η επιβεβαίωση.

Αποτελεί θλιβερή διαπίστωση ότι με τις selfie αποκαλύπτουμε στους άλλους τη μοναξιά μας. Όσο περισσότερο φτιάξιμο, στήσιμο, στυλιζάρισμα, τόσο βαθύτερη η μοναξιά. Η αυτοφωτογράφιση ως διαδικασία είναι μοναχική: τραβάς φωτογραφία μόνος σου, τον εαυτό σου, δεν υπάρχει κάποιος άλλος να το κάνει για εσένα. Πάνε οι εποχές που παρακαλούσαμε έναν περαστικό, για να μας βγάλει φωτογραφία. Αυτό ήταν μια ανθρώπινη επαφή, μια επικοινωνία, μια αφορμή για κουβέντα, προκαλούσε ένα χαμόγελο αμηχανίας, ένα στιγμιαίο αίσθημα συστολής, ένα φευγαλέο κοκκίνισμα στα μάγουλα. Με τη selfie απαλλασσόμαστε από τον «μεσάζοντα», χαμογελάμε μηχανικά και υποκριτικά στην κάμερα του κινητού, στην άκρη του χεριού μας (ή του σελφοκόνταρου). Ανησυχητικό δεν είναι αυτό το τέντωμα του χεριού, ως προέκταση του μοναδικού εαυτού μας, το χαμόγελο προς τον εαυτό μας, η παντελής απουσία του Άλλου; Και μετά την ανάρτηση στο προφίλ αρχίζει η αγωνιώδης αναμονή για τη συγκέντρωση των like, ως ψηφιοποιημένης έγκρισης, υποστήριξης, επιδοκιμασίας και αποδοχής. […]

Από το «γνώθι σαυτόν» του αρχαίου ελληνικού κόσμου, με όχημα την τεχνολογία και με ιλιγγιώδη ταχύτητα οδηγηθήκαμε στο selfie εαυτόν και στραγγίσαμε τον εσωτερικό μας κόσμο από καθετί γόνιμο και ουσιώδες, γιγαντώνοντας τον ατομικισμό και αφήνοντας ατροφική την κοινωνικότητά μας.

Και τώρα τι κάνουμε;

Κείμενο 2

Ντ. Χριστιανόπουλος, «Ο Φωτογράφος»

Ποίημα του θεσσαλονικιού ποιητή, πεζογράφου, φιλολόγου και κριτικού Ντίνου Χριστιανόπουλου (1931-2020) (Πηγή: http://3feeet.blogspot.gr/2011/01/blog-post_1097.html).

«Σ᾽ αυτήν εδώ τη γειτονιά
σ᾽ αυτά εδώ τα μέρη
ο φωτογράφος θα ΄πρεπε
να ήτανε ξεφτέρι
να ΄ταν τεχνίτης, μερακλής
κι απ᾽ ομορφιά να ξέρει.

Σ᾽ αυτήν εδώ τη γειτονιά
ας ήμουν φωτογράφος
να υπηρετώ την ομορφιά
με τέχνη και με πάθος.
Να ᾽ρχοντ᾽ ομορφοκόριτσα
και λαϊκές παρέες
να παίρνουν πόζες όμορφες
καμαρωτές κι ωραίες
για εικοσιτετράωρες
και εβδομαδιαίες.»

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (Μονάδες 35)

1^{Ο} υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιους κινδύνους διαβλέπει η συντάκτρια του Κειμένου 1 από τη χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας; Απάντησε σε 50-70 λέξεις.

Μονάδες 10

2^{Ο} υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 1^{η} παράγραφο του Κειμένου 1 η συγγραφέας αξιοποιεί την τεχνική της αντίθεσης. Ποια είναι τα νοήματα που αντιθέτει (μονάδες 6) και ποιος ο σκοπός αυτής της επιλογής, κατά τη γνώμη σου ; (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3^{Ο} υποερώτημα (μονάδες 15)

Να σχολιάσεις τον τίτλο του Κειμένου 1 ως προς την επιλογή των λέξεων (μονάδες 6) και ως προς την επιλογή της στίξης (μονάδες 4). Ποιο είναι το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που επιτυγχάνει η συντάκτρια του κειμένου με αυτές τις επιλογές της (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (Μονάδες 15)

Σε 100-150 λέξεις να αναπτύξεις τα συναισθήματα που σού προκαλεί το ποίημα του Ντίνου Χριστιανόπουλου; Ποιες λέξεις ή στίχοι σε ενέπνευσαν, ώστε να έχεις αυτά τα συναισθήματα;

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

Θέμα 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι κίνδυνοι που διαβλέπει η συντάκτρια του κειμένου από την ψηφιακή τεχνολογία αφορούν την συναισθηματική απομάκρυνση και τη μοναξιά των ανθρώπων παρά τον φρενήρη ρυθμό ανάπτυξης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και την επίπλαστη εικόνα της προσωπικής επαφής που αυτά προσφέρουν. Η έλλειψη αυτογνωσίας και ετερογνωσίας λόγω του ελεγκτικού μηχανισμού της τεχνολογίας δυσχεραίνει τις ανθρώπινες σχέσεις και μειώνει τον πηγαίο αυθορμητισμό των σύγχρονων ανθρώπων.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η αντίθεση της 1ης παραγράφου αφορά την καταιγιστική εξέλιξη των μέσων κοινωνικής δικτύωσης από τη μια και τη μοναξιά της ανθρώπινης ψυχής λόγω της ουσιαστικής απομάκρυνης των ανθρώπων από την άλλη.

Σκοπός της επιλογής είναι να εντείνει η συγγραφέας τη μεγάλη απόκλιση που υπάρχει, να την κάνει ορατή και να βάλει σε προβληματισμό τον αναγνώστη. Στόχος είναι να δώσει έμφαση στην αντίθεση, ώστε να αφυπνίσει τον αναγνώστη να ευαισθητοποιηθεί.

3ουποερώτημα (μονάδες 15)

Ο τίτλος είναι ιδιαίτερα ευρηματικός με τη χρήση μιας φράσης αρχαιοελληνικής και μιας κατασκευασμένης φράσης με χρήση αγγλικών όρων. Υπαινίσσεται μέσα στο πέρασμα της ιστορίας την μετάβαση από την ουσία της αυτογνωσίας κατά τη σωκρατική αντίληψη ως την κατ’ επίφαση ερμηνεία της στην παγκοσμιοποιημένη εποχή μας.

Τα σημεία στίξης (...) δείχνουν αυτό το ιστορικό χρονικό πέρασμα και λειτουργούν υπαινικτικά και ειρωνικά ως προς την αλήθεια του νοήματος του δεύτερου όρου.

Το επικοινωνιακό αποτέλεσμα είναι έκπληξη και πρόκληση του ενδιαφέροντος του αναγνώστη. Η αντικατάσταση της προστακτικής του αρχαίου ρήματος (γνώθι) με την αγγλική λέξη (selfie) οδηγεί σε μια μετατόπιση του ενδιαφέροντος από τη φιλοσοφική ενατένιση μιας άλλης εποχής στη μοντέρνα εκδοχή της στην εποχή μας.

Θέμα 4ο (μονάδες 15)

Τα συναισθήματα που προκαλεί το ποίημα είναι χαράς, ηρεμίας, απόλαυσης και αγαλλίασης.

Η ικανότητα του φωτογράφου (ξεφτέρι, τεχνίτης, μερακλής) αποτυπώνει τον επαγγελματισμό του και προκαλεί το συναίσθημα της ασφάλειας και της εμπιστοσύνης.

Η επανάληψη της λέξης «ομορφιά» αναδεικνύει ένα καλαίσθητο αποτέλεσμα και προκαλεί αισθήματα απόλαυσης και χαράς στον δέκτη.

Οι λέξεις (τέχνη και πάθος) εγείρουν ενθουσιασμό και ικανοποίηση.

Οι παρέες με τα καμαρωτά κορίτσια προκαλούν αισθήματα πληρότητας ως προς την ουσιαστική κοινωνικότητά τους.